

TRADUCĂTORI : B. VINERI ȘI GH. ANTON,
Preoți Franciscani Conventuali

NOUL TESTAMENT

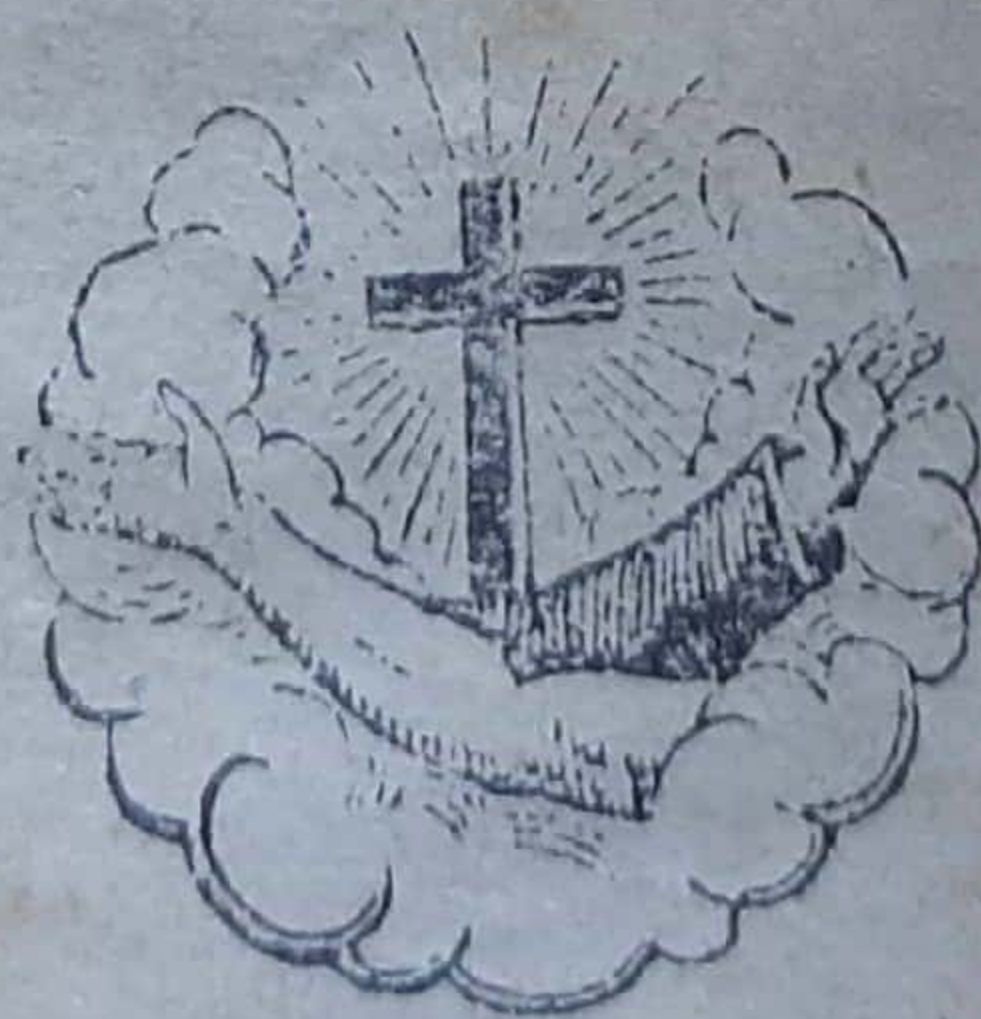

CELE PATRU EVANGHELII
FAPTELE APOSTOLILOR
EPISTOLELE—APOCALIPSUL

B. J. Tamaș

CU BINECUVÂNTAREA
AUTORITĂȚILOR BISERICEȘTI

— 1935 —

EDITURA TIPOGRAFIEI „SERA FICA”
SĂBĂOANI JUD. ROMAN

Sfântul Evanghelist Matei.

SFÂNTA EVANGHELIE DELA MATEI

CAPUL 1. — Neamul lui Isus Hristos. *)

¹ Cartea neamului lui Isus Hristos, fiul lui David, fiul lui Avram.

² Avram a născut pe Isac.

Isac a născut pe Iacob.

Iacob a născut pe Iuda și pe frații lui.

³ Iuda a născut pe Fares și pe Zara din Tamar.

Fares a născut pe Esrom.

Esrom a născut pe Aram.

⁴ Aram a născut pe Aminadab.

Aminadab a născut pe Nason.

Nason a născut pe Salmon.

⁵ Salmon a născut pe Booz din Rahab.

Booz a născut pe Obed din Rut.

Obed a născut pe Iese.

Iese a născut pe David împăratul.

⁶ David împăratul a născut pe Solomon din femeia lui Urie.

*) Luca 3, 23-38

2. Sfântul Matei ne arată neamurile Sfântului Iosif, dar totodată și pe ale lui Isus Hristos, pentru că Maria, mama Lui, se trăgea tot din tribul lui Iuda și din familia lui David. Numeste numai pe bărbați, căci așa era obiceiul la evrei.

⁷ Solomon a născut pe Roboam.

Roboam a născut pe Abia.

Abia a născut pe Asa.

⁸ Asa a născut pe Iosafat.

Iosafat a născut pe Ioram.

Ioram a născut pe Ozia.

⁹ Ozia a născut pe Ioatam.

Ioatam a născut pe Ahaz.

Ahaz a născut pe Ezechia.

¹⁰ Ezechia a născut pe Manase.

Manase a născut pe Amon.

Amon a născut pe Iosia.

¹¹ Iosia a născut pe Iehonia și pe frații lui în timpul strămutării în Babilon.

¹² Și după strămutarea în Babilon, Iehonia a născut pe Salatiil.

Salatiil a născut pe Zorobabel.

¹³ Zorobabel a născut pe Abiud.

Abiud a născut pe Eliachim.

Eliachim a născut pe Azor.

¹⁴ Azor a născut pe Sadoc.

Sadoc a născut pe Ahim.

Ahim a născut pe Eliud.

¹⁵ Eliud a născut pe Eleazar.

Eleazar a născut pe Matan.

Matan a născut pe Iacob.

¹⁶ Iacob a născut pe Iosif, soțul Mariei, din care s'a născut Isus, care se numește Hristos.

^{16.} Iosif era lemnar și trăia în Nazaret. Pentru sfințenia lui cea mare, Dumnezeu l-a ales să fie soțul feciorelnic al Mariei și purtătorul de grijă al lui Isus. — Părintii Sfintei Fecioare au fost sfântul Ioachim și sfânta Ana. — Maria s'a zămislit fără prihana strămoșească (sărătura la 8 Decembrie) și a născut pe Isus din puterea Sfântului Duh, rămânând fecioară și după ce născu.

¹⁷ Deci toate neamurile dela Avram până la David, patrusprezece neamuri; și dela David până la strămutarea în Babilon, patrusprezece neamuri; și dela strămutarea în Babilon până la Hristos, patrusprezece neamuri.

Nașterea lui Isus. *) ¹⁸ Iar nașterea lui Isus a fost așa: Logodită fiind Maria, mama lui, cu Iosif, mai înainte de a locui împreună, se află că zămislise dela Duhul Sfânt. ¹⁹ Iar Iosif, soțul ei, fiind drept și nevrând s'o vadăască, voi pe ascuns s'o lase. ²⁰ Și acestea gândind el, iată ingerul Domnului i se arată în vis, zicându-i; „Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria soția ta: căci ce s'a zămislit într'insa, dela Duhul Sfânt este. ²¹ Ea va naște un fiu și numele lui îl vei chema *Isus*; căci el va mântui pe poporul său de păcatele lui. ²² Iar acestea toate s'au făcut ca să se împlinească ceea ce a zis Domnul prin prorocul care zice:

²³ „*Iată Fecioara va zămisli și va naște un fiu, și vor chema numele lui Emanuil,*

ce se tâlcuește: Dumnezeu cu noi”.

²⁴ Și trezindu-se Iosif din somn, făcu precum

*) Luca 2, 1-11

^{18.} Logodită fiind cu Iosif... Sfânta Fecioară era logodită, dar nu era încă în casa lui Iosif. Până azi se păstrează încă la evrei obiceiul că logodnica nu se duce în casa mirelui decât chiar după mai multe luni.

^{19.} Fiind drept... Iosif luase pe Maria ca să-i fie soț feciorelnic. El încă nu știa că Maria zămislise din puterea Sfântului Duh. Deci văzând-o însărcinată, iar pe de altă parte știind-o sfântă, încep a-l frământa bănelile. Dacă o spunea tribunalului bisericesc, Maria ar fi fost ucisă cu pietre, după legea lui Moise.

Iosif se hotărî deci s'o părăsească. Atunci i se arată un inger și-i descoperi taina.

ii poruncise ingerul Domnului, și luă cu sine pe soția sa. ²⁵ Și n'o cunoscă pe ea până când născu pe fiul său cel întâi născut; și numele lui îl chemă *Isus*.

CAPUL 2. — Magii dela Răsărit. ¹ Iar după ce se născu Isus în Betleemul lui Iuda în zilele lui Irod împăratul, iată Magii dela Răsărit veniră în Ierusalim, ² zicând: „Unde este cel care s'a născut, împăratul Iudeilor? Căci am văzut steaua lui la Răsărit și am venit să ne închinăm lui.” ³ Și auzind Irod împăratul, se turbură, și tot Ierusalimul cu dânsul. ⁴ Și adunând pe toți arhierii și cărturarii poporului, îi întrebă pe ei unde avea să se nască Hristos. ⁵ Iar ei îi ziseră: „În Betleemul Iudeei, căci așa s'a scris de prorocul:

⁶ „Și tu, Betleeme, pământul lui Iuda, nicidecum nu ești cel mai mic între orașele de căpetenie ale lui Iuda: căci din tine va ieși Pădăritorul care va cărmui pe poporul meu Izrail”.

⁷ Atunci Irod, chemând pe Magii într'ascuns, cercetă cu de-a-măruntul dela ei de timpul când li se arătă steaua. ⁸ Și trimitându-i pe ei la Bet-

^{25. Și n'o cunoscă...} Sfântul Evanghelist vrea să arate nașterea lui Isus din puterea Duhului Sfânt. Pentru scopul acesta, îi ajunge să amintească de fecioria Mariei până la nașterea Domnului. Deci această zicere: *N'o cunoscă pe ea până când născu pe fiul său...* înseamnă numai că Iosif n'o cunoscă înainte de nașterea Domnului. Atât. Nu înseamnă nicidecum că o cunoscă după aceea. De altfel, zice Vigouroux, în limba de toate zilele, dacă zici că un judecător a osândit pe cineva *înainte* de a-l întreba, nu urmează că apoi l-a întrebat după ce l-a osândit.

^{1. Iată Magii dela Răsărit...} Tradițiunea vorbește de trei Magi: Melchior, Baltazar și Gaspar.

leem, le zise: „Mergeți și întrebați cu de-a-măruntul despre prunc, și după ce îl veți găsi, vestiți-mi și mie, ca să mă duc și să mă închin și eu lui”.

⁹ Iar ei, după ce auziră pe împărat, plecară; și iată steaua ce-o văzuseră la Răsărit, mergea înaintea lor până ce veni și stătu deasupra unde era pruncul. ¹⁰ Văzând ei steaua, se bucurară cu bucurie foarte mare; ¹¹ și intrând în casă, găsiră pruncul cu Maria, mama lui; și căzând, se închinară lui; și deschizându-și comorile lor, îi aduseră daruri: aur, tămăie și smirnă. ¹² Și primind înștiințare în vis să nu se întoarcă la Irod, pe altă cale se întoarseră în țara lor.

Fuga lui Isus în Egipt. ¹³ Iar după ce plecară, iată ingerul Domnului s'arătă în vis lui Iosif, zicându-i: „Scoală-te, ia pruncul și pe mama lui și fugi în Egipt și rămâi acolo până ce-ți voiui spune; căci Irod va căuta pe prunc ca să-l piardă”. ¹⁴ Iar el sculându-se, luă pruncul și pe mama lui

^{11. Și intrând în casă...} În limba evreiască, în care s'a scris această Evangheliă, orice loc, fie și o peșteră, se numește *casă*. Și staulului unde s'a născut Isus tot *casă* i se zice.

— *Aurul* este simbolul împărăției, pentru că se aducea tribut împăraților. *Tămăia* este simbolul dumnezeirii, pentru că se arde în cinstea lui Dumnezeu. *Smirna* este simbolul omenirii, căci cu dânsa se îmbalsămează morții. Sfinții Părinți ne spun că Magii prin tămăie au recunoscut pe Hristos de *Dumnezeu*, prin smirnă l-au mărturisit *om*, iar prin aur *împărat*.

^{12. Și primind înștiințare în vis...} „Ce rânduială minunată ține Dumnezeu cu acești Magi! Mai întâi îi cheamă la Hristos printr'o stea nouă, apoi îi însufletește tot mai mult prin mijlocul cuvintelor prorocilor și în sfârșit însuși Dumnezeu îi învață ce trebuie să facă.” (Martini.)

noaptea, și se duse în Egipt; ¹⁵ și rămase acolo până la moartea lui Irod, ca să se împlinească ceea ce s'a zis de către Domnul prin prorocul care zice: „Din Egipt am chemat pe fiul meu“.

Uciderea pruncilor. ¹⁶ Atunci Irod, văzând că-l înșelaseră Magii, se mânie foarte și trimise să ucidă pe toți pruncii cari erau în Betleem și în toate hotarele lui, de doi ani și mai mici, după timpul ce-l cercetase dela Magi. ¹⁷ Atunci se împlini ceea ce s'a zis de către Ieremia prorocul, care zice:

¹⁸ „Glas în Rama s'a auzit,
plângere și țipăt mult:
Rahel plânge pe fiii săi
și nu vrea să se mângâie, pentru că nu mai
sunt“.

Intoarcerea din Egipt. ¹⁹ Iar după ce muri Irod, iată îngerul Domnului se arată în vis lui Iosif în Egipt, ²⁰ zicând: „Scoală-te, și ia pruncul și pe mama lui, și mergi în pământul lui Izrail; căci au murit cei ce căutau viața pruncului“. ²¹ Iar el sculându-se, luă pruncul și pe mama lui, și veni în pământul lui Izrail. ²² Dar auzind că Arhelau domnea în Iudeea în locul lui Irod, tăl său, se temu să se ducă acolo; și fiind înștiințat în vis, se duse în părțile Galileei. ²³ Și venind, locui în cetatea ce se numește Nazaret, ca să se împlinească ceea ce s'a zis prin proroci: **Nazarinean se va numi.**

¹⁸. Rahel a fost soția patriarhului Iacob și mama lui Iosif și a lui Beniamin. Ea se socotea mama fiilor lui Izrail și era îngropată în Betleem. Prin **Rahel** se înțeleg toate mamele pruncilor tăiați de Irod.

CAPUL 3. — Ioan în pustie. *) ¹ Iar în zilele acelea veni Ioan Botezătorul, propovăduind în pustia Iudeei, ² și zicând: „Pocăiți-vă, căci s'a apropiat împărăția cerurilor“. ³ Acesta este despre care a vorbit prorocul Isaia, care zice: „**Glasul celui ce strigă în pustiu:**

Gătiți calea Domnului, drepte faceți cărările lui“.

⁴ Și acest Ioan avea îmbrăcămintea sa din păr de cămilă și incingătoare de piele împrejurul mijlocului său, iar hrana lui erau lăcuste și miere sălbatică.

⁵ Atunci venea la dânsul Ierusalimul și toată Iudeea și tot ținutul dimprejurul Iordanului; ⁶ și se botezau de dânsul în Iordan, mărturisindu-și păcatele lor. ⁷ Și văzând pe mulți din farisei și saducei venind la botezul său, le zise lor: „Pui

*) Marcu 1, 1-8; Luca 3, 1-18; Ioan 1, 1-28

¹. **În zilele acelea...** adică în zilele când Isus trăia în Nazaret, în zilele Domnului nostru Isus Hristos.

— **Ioan Botezătorul** era de neam preotesc, fiul lui Zaharia și al Elisabetei, vara Maicii Domnului. Se numea **Botezătorul**, fiindcă boteza în Iordan și fiindcă a botezat pe Isus. Pe el îl alege Dumnezeu să fie înainte-mergătorul lui Isus și să propovăduiască pocăința.

². **Împărăția cerurilor**, care se mai numește **împărăția lui Dumnezeu, împărăția lui Hristos**, înseamnă în sfânta Scriptură învățătura lui Hristos și Biserica Lui.

⁴. **Hrana lui erau lăcuste...** Se știe că oamenii din părțile acelea și azi mănâncă lăcuste. Acestea sunt mai mari pe acolo decât pe la noi și au gust de raci.

⁶. **Și se botezau...** Botezul lui Ioan era numai de pocăință, ca pregătire la botezul orânduit de Isus.

⁷. **Fariseii și saduceii** erau două secte la evrei. Fariseii credeau toate cele descoperite de Dumnezeu, dar nu împlineau legea decât pe dinafară. N'aveau duhul legii. — Saduceii tagăduiau multe adevăruri, între cari și învierea morților.

de năpârci, cine v'a arătat să fugiți de mânia ce va să vie? ⁸ Faceți dar roade vrednice de pocăință. ⁹ Și să nu vă gândiți în voi înșivă: *Părinte avem pe Avram*; căci zic vouă că poate Dumnezeu și din pietrele acestea să ridice lui Avram fii. ¹⁰ Căci iată securea la rădăcina pomilor zace. Deci tot pomul care nu face roadă bună se va tăia și în foc se va arunca. ¹¹ Eu vă botez pe voi cu apă spre pocăință; iar acela care vine după mine mai tare decât mine este, și nu sunt vrednic a-i duce încălțăminte; el vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc. ¹² A cărui lopată în mână lui este, și-și va curăți aria sa și va aduna grâul lui este, și-și va curăți aria sa și va aduna grâul în hambar, iar paieile le va arde cu foc nestins".

Botezul lui Isus. *) ¹³ Atunci veni Isus din Galileea la Iordan către Ioan, ca să se boteze de dânsul. ¹⁴ Iar Ioan îl oprea, zicând: "Eu am trebuință a mă boteza de către tine, și tu vii la mine?" ¹⁵ Și răspunzând Isus, îi zise: "Lasă acum, căci așa se cade să împlinim toată dreptatea". Atunci îl lăsă.

*) Marcu 1, 9-11; Luca 3, 21-22

9. *Părinte avem pe Avram...* Evreii se foleau că erau poporul cel ales prin făgăduința făcută de Dumnezeu lui Avram. Asta n'ajunge însă pentru mântuire, ci trebuie ca fiecare să facă fapte bune și să urmeze credința lui Avram, căci altfel, zice Ioan mai jos, ca un pom rău, se va tăia și în foc se va arunca.

11. *El vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc...* adică cu Duhul Sfânt care, ca focul, curăță păcatele și înflăcărează de dragostea lui Dumnezeu.

12. *Grâul sunt cei buni, cari vor intra în împărăția cerului. Paiele sunt cei răi, cari se vor osândi la focul veșnic al iadului.*

14-15. Ioan nu vrea să boteze pe Isus, din smereenie. Isus însă îi zice că, deși Dumnezeu, totuși trebuie

¹⁶ Și după ce se botează, îndată ieși Isus din apă; și iată i se deschiseră cerurile, și văzu pe Duhul lui Dumnezeu pogorându-se ca un porumbel și venind peste dânsul. ¹⁷ Și iată glas din ceruri zicând: "Acesta este Fiul meu cel iubit, întru care am binevoit".

CAPUL 4. — Ispita lui Isus. *) ¹ Atunci Duhul duse în pustiu pe Isus, ca să-l ispitească diavolul. ² Și după ce postă patruzeci de zile și patruzeci de nopți, flămânzi. ³ Și apropiindu-se ispititorul, îi zise lui: "De ești Fiul lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pâini". ⁴ Isus, răspunzând, îi zise: "Scrie este: Nu numai cu pâine trăiește omul, ci cu tot cuvântul ce iese din gura lui Dumnezeu".

*) Marcu 1, 12-13; Luca 4, 1-13
să se smerească El și să se pună în rândul păcătoșilor, pentru ca astfel să-i poată duce la Dumnezeu.

— *Toată dreptatea...* tot ce e drept și sfânt, voința lui Dumnezeu, care a hotărât ca Isus să se boteze.

17. *Și totă glas din ceruri...* La botezul lui Isus se arată Duhul Sfânt în chip de porumbel, și Tatăl prin glasul care vorbește, așa încât toată Sfânta Treime e de față.

1. *Duhul îl duse în pustiu...* Același Duh Sfânt, a treia persoană a Sfintei Treimi, care se arată la botezul Lui, duse pe Isus în pustiu. Acolo se pregăti Isus la propăvăduirea Evangheliei prin post și rugăciune. El a învoit diavolului să-l ispitească, ca să ne învețe pe noi cum trebuie să biruim ispitele lui. "Drept fiind ca prin ispita Sa să biruiască pe ale noastre, El, care venise să biruiască moartea noastră prin moartea Sa." (Sf. Grig. P.)

3. Sfântul Ignatie mucenicul zice că diavolul nu cunoștea încă întruparea Fiului lui Dumnezeu. Postul de 40 de zile este ceva mai mult decât omenesc, dar foamea lui Isus îl pune iar la îndoială. El se apropie deci de Isus, ca să-l încerce și să afle cine este.

⁵ Atunci îl duse diavolul în sfânta cetate și-l puse pe vârful templului, ⁶ și-i zise: „De ești Fiul lui Dumnezeu, aruncă-te jos, căci scris este: *Ingerilor săi le-a poruncit pentru tine, și ei pe mâni te vor ridica, ca nu cumva să-ți lovești de piatră piciorul tău*“.

⁷ Îi zise Isus: „Iarăși scris este: Să nu ispi-tești pe Domnul Dumnezeuul tău“.

⁸ Iarăși îl duse diavolul pe un munte foarte înalt și-i arătă toate împărățiile lumii și slava lor, ⁹ și-i zise: „Acestea toate ți le voi da ție, dacă căzând, te vei închina mie“. ¹⁰ Atunci îi zise Isus: „Fugi, Satano, căci scris este: Domnului Dumnezeului tău să te închini și lui unuia singur să-i slujești“.

¹¹ Atunci diavolul îl lăsă, și iată îngerii veniră și-i slujeau lui.

Isus începe propovăduirea. *) ¹² Iar auzind Isus că Ioan era prins, se duse în Galileea; ¹³ și lăsând Nazaretul, veni și locui în Cafarnaum lângă mare, în hotarele Zabulonului și ale Neftalimului, ¹⁴ ca să se împlinească ceea ce s'a zis prin Isaia prorocul, care zice:

*) Marcu 1, 14; Luca 14, 14; Ioan 4, 43

5. *In sfânta cetate...* „Așa se numea Ierusalimul mai ales pentru templu, unicul în toată lumea, unde se închinau oamenii Dumnezeului celui adevărat, apoi și pentru religioana al cărei centru era acest oraș.“ (Martini.)

16. *Poporul care ședea...* Poporul din Cafarnaum și împrejurimi era păgân. Despre acesta vorbește prorocul, căci, ca păgân, poporul acesta nu cunoștea pe Dumnezeu adevărat, și era lipsit de orice lumină a religiei adevărate. Poporul acesta văzu lumină când văzu și auzi pe Isus, Fiul lui Dumnezeu, vorbindu-le de cele ce rești.

¹⁵ „Pământul Zabulonului și pământul Neftalimului,

*calea spre mare
dincolo de Iordan,
Galileea neamurilor,*

¹⁶ *poporul care ședea în întunec,
a văzut lumină mare,*

*și celor ce ședeau în laturea și umbra morții,
lumină le-a răsărit lor*“.

¹⁷ De atunci începu Isus a propovădui și a zice: „Pocăiți-vă, căci s'a apropiat împărăția cerurilor“.

Chemarea celor dintâi Apostoli. *) ¹⁸ Și urmărind Isus pe lângă marea Galileei, văzu doi frați, pe Simon, care se cheamă Petru, și pe Andrei, fratele lui, aruncând mreșile în mare (căci erau pescari). ¹⁹ Și le zise lor: „Veniți după mine, și vă voi face pescari de oameni“. ²⁰ Iar ei îndată, părăsind mreșile, îl urmară pe dânsul.

²¹ Și mergând de acolo mai departe, văzu alți doi frați, pe Iacob a lui Zebedeu și pe Ioan, fratele lui, în luntre cu Zebedeu, tatăl lor, dragându-și mreșile; și-i chemă pe dâșii. ²² Iar ei îndată, lăsând mreșile și pe tatăl lor, îl urmară pe dânsul.

Isus vindecă bolnavi. **) ²³ Și Isus străbătea toată Galileea, învățând în sinagoge lor și propovăduind Evanghelia împărăției și tămăduind

*) Marcu 1, 16-18; Luca 5, 1-11

**) Marcu 1, 35-39; Luca 4, 40-44

18. *Marea Galileei* se numea un lac mare, căruiu i se mai zicea și *lacul Tiberiadei*.

23. *Învățând în sinagoge lor...* Sinagoga era locul unde se adunau evreii ca să citească Scriptura și să se

toată boala și toată neputința în popor. ²⁴ Și se duse vestea lui în toată Siria, și-i aduseră pe toți cei ce pătimeau rău cu felurite boale și pe cei ce-i țineau chinuri și pe cei îndrăciți și pe lunatici și pe slăbănogi, și-i vindecă pe ei. ²⁵ Și-l urmară pe dânsul noroade multe din Galileea și din Decapole și din Ierusalim și din Iudeea și de dincolo de Iordan.

CAPUL 5. — Cuvântarea de pe munte. — Fericițiile. ¹ Iar văzând Isus gloatele, se sui pe munte, și punându-se să șeadă, se apropiară de dânsul ucenicii săi, ² și deschizându-și gura sa, îi învăță pe ei, zicând:

³ „*Fericiți cei săraci cu duhul*, căci a lor este împărăția cerurilor.

⁴ *Fericiți cei blânzi*, căci ei vor moșteni pământul.

⁵ *Fericiți cei ce plâng*, căci ei se vor mângâia.

⁶ *Fericiți cei ce flămânzesc și însetează* de dreptate, căci ei se vor sătura.

roage. Evreii aveau un singur templu, cel din Ierusalim, dar sinagoge aveau multe în fiecare oraș.

1. „Cuvântarea de pe munte este prescurtarea întregii învățături creștinești, cele opt fericiți sunt prescurtarea întregii cuvântări de pe munte.” (Bossuet.)

3. *Săraci cu duhul* sunt aceia cari nu-și lipesc inima de bunurile pământești, așa încât dacă au averi nu se închină lor, ci sunt gata mai bine să se despartă de ele, decât să calce legea lui Dumnezeu; iar dacă n'au, nu le doresc, ci sufer cu răbdare sărăcia cu toate ale ei.

4. *Fericiți cei blânzi*... ca Isus, care este blând și smerit din inimă. — *Vor moșteni pământul*... adică pământul celor dreți — cerul.

5. *Fericiți cei ce plâng*... plâng pentru dânsii, pentru că au păcătuit, și plâng pentru alții cari, deși au păcătuit, nu-și cunosc nenorocirea.

6. *Fericiți cei ce flămânzesc și însetează* de drept-

⁷ *Fericiți cei milostivi*, căci ei milă vor dobândi.

⁸ *Fericiți cei curați cu inima*, căci ei vor vedea pe Dumnezeu.

⁹ *Fericiți cei pașnici*, căci fiii lui Dumnezeu se vor chema.

¹⁰ *Fericiți cei prigonți pentru dreptate*, căci a lor este împărăția cerurilor.

¹¹ *Fericiți veți fi când vă vor blestema pe voi, și vă vor prigoni, și mințind, vor zice tot răul împotriva voastră, pentru mine.* ¹² *Bucurați-vă și vă veseliți*, căci plata voastră mare este în ceruri; căci așa au prigonit pe proroci cari au fost mai înainte de voi.

Apostolii sunt sarea pământului și lumina lumii. ¹³ „Voi sunteți sarea pământului. Iar dacă sarea se va strica, cu ce se va săra? La nimic

tate... Sunt aceia cari doresc fierbinte mântuirea sufletului și fac tot ce pot pentru acest scop.

7. *Fericiți cei milostivi*... cari fac milostenie aproapei din dragoste către Dumnezeu.

8. *Fericiți cei curați cu inima*... Dumnezeu este sfințenia însăși, și nimeni nu-L va putea vedea pe lumea cealaltă dacă nu va fi curat cu faptele, cu gândurile și cu dorințele.

9. *Fericiți cei pașnici*... Dumnezeu se numește, în Sfânta Scriptură, Dumnezeul păcii, pentru că în bună rânduială a făcut toate și se îngrijește de toate. Deci, cine e pașnic, urmează pe Dumnezeu.

10. *Fericiți cei prigonți pentru dreptate*... Nu orice suferință ce o îndură omul pe pământ se va răsplăti pe lumea cealaltă, ci numai suferințele îndurate pentru dreptate, pentru virtute, pentru Dumnezeu.

13. *Voi sunteți sarea*... Precum sarea păstrează lucrurile ca să nu putrezească, tot așa Apostolii trebuie să lumineze, prin învățătura și pilda lor, pe creștini, și să-i ducă la lumina cea de veți, la fericirea veșnică.

nu mai este bună decât numai să se arunce afară și să se calce de oameni.

¹⁴ Voi sunteți lumina lumii. Nu poate să se ascundă cetatea așezată pe munte; ¹⁵ nici aprind (oamenii) făclia și o pun sub obroc, ci în sfeșnic, ca să lumineze tuturor celor din casă. ¹⁶ Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe tatăl vostru care este în ceruri.

Desăvârșirea legii creștinești. ¹⁷ „Să nu credeți că am venit să stric legea sau prorocii. N'am venit să stric legea, ci s'o desăvârșesc.

¹⁸ Căci adevăr zic vouă: Până ce va trece cerul și pământul, o iotă sau o cirtă nu va trece din lege, până ce se vor împlini toate. ¹⁹ Deci cel ce va strica una din aceste porunci mai mici și va învăța așa pe oameni, cel mai mic se va chema

¹⁴. *Voi sunteți lumina lumii...* Apostolii trebuie să lumineze, prin învățătura și pilda lor, pe creștini, să-i ducă la lumina cea de veci, la fericirea veșnică.

¹⁷. *N'am venit să stric legea...* Legea cea veche dată de Dumnezeu prin Moise. — *Ci s'o desăvârșesc.* Legea veche era legea fricii, cea nouă este legea dragostei. Hristos învață că scopul legii și duhul ei este dragostea către Dumnezeu și oameni; toate celelalte sunt de o însemnătate mai mică.

¹⁸. *O iotă sau o cirtă nu va trece din lege...* Toate cele scrise în lege trebuie să se îplinească. Iota-i cea mai mică literă, cirta-i o mică părtică din literă.

¹⁹. *Deci cel ce va strica una din aceste porunci mai mici...* adică din poruncile ce urmează mai la vale și pe cari fariseii le numeau mici.

— *Cel mai mic se va chema...* adică cel mai netrebnic, și, ca atare, se va da afară din împărăția cerului. Și numai acela se va primi în împărăție și se va numi mare care va împlini și va învăța și pe alții poruncile acestea, până acum ne mai auzite, ale lui Hristos.

în împărăția cerurilor; iar cel ce va face și va învăța, acesta mare se va chema în împărăția cerurilor. ²⁰ Căci zic vouă: De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra în împărăția cerurilor.

Porunca a cincia. ²¹ „Ați auzit că s'a zis celor de demult: *Să nu ucizi*, și cine va ucide, vinovat va fi judecării. ²² Iar eu zic vouă că tot cel ce se mânie pe fratele său, vinovat va fi judecării; și cine va zice fratelui său: *Raca*, vinovat va fi Soborului; iar cine-i va zice: *Nebu-*

²⁰. *De nu va prisosi dreptatea voastră* ș. c. l. Fariseii țineau poruncile lui Dumnezeu numai pe dinafară, ca să-i vadă și să-i laude oamenii, nu din inimă, pentru a plăcea lui Dumnezeu. Hristos ne învață să ținem poruncile pentru că e datoria noastră și voința lui Dumnezeu.

²¹⁻²². „Evreii aveau trei tribunale deosebite. Unul se alcătua din trei inși, al doilea din 23 și al treilea din 71. Al doilea din aceste tribunale se numește aici *judecată*, al treilea *sohor*. Nu cunoaștem bine puterea acestor tribunale, se știe însă că al treilea judeca crimele cele mai mari, de pildă pe cele ce priveau religia și statul. — Isus Hristos amintește aici pe cele două tribunale din urmă. *Vinovat va fi judecării* însemnează: Va fi vrednic de pedeapsa morții pe care judecata o dă celor ucigași (Levit. 24, 22). — *Vinovat va fi soborului* însemnează: Va fi vinovat de o astfel de crimă ce merită a se pedepsi de marile tribunale cu o pedeapsă de moarte cât de grea. Cu acestea, Hristos vrea să zică: Legea pedepsește cu moartea pe acela care ucide pe altul; iar eu zic că oricine se mânie pe fratele său până a-i dori răzbunare și moartea, vinovat este de omor, cu toate că nu-i varsă sângele. Iar acela care, cu atare mânie în inimă, rostește și cuvinte grosolane și desprețuitoare împotriva aproapelui, numindu-l *Raca* (mojie și netrebnic), vrednic este de o pedeapsă de moarte și mai grea. În sfârșit, acela care, cu aceeași inimă rea, numește pe altul *nebu*, se face vrednic de o și mai mare pedeapsă de moarte, cum e aceea de a fi ars de viu. (Martini.)

nule, vinovat va fi focului gheenei. ²³ Deci, dacă îți aduci darul tău la altar și acolo îți amintești că fratele tău are ceva împotriva ta, ²⁴ lasă-ți acolo darul înaintea altarului și mergi mai întâi de te împacă cu fratele tău și atunci, întorcându-te, îți vei aduce darul tău. ²⁵ Impacă-te cu potrivnicul tău degrabă până ce ești pe cale cu dânsul, ca nu cumva potrivnicul să te dea judecătorului și judecătorul să te dea slugii și în temniță să te arunce. ²⁶ Adevăr zic ție: Nu vei ieși de acolo până ce nu vei plăti cel din urmă ban.

Porunca a șasea. ²⁷ „Ați auzit că s'a zis celor de demult: *Să nu curvești.*” ²⁸ Iar eu zic vouă că oricine se uită la femeie pentru a o pofti, a și curvit cu dânsa în inima sa. ²⁹ Iar dacă ochiul tău cel drept te smintește pe tine, scoate-l și-l aruncă dela tine, căci mai de folos îți este ție să piară unul din măduarele tale, decât tot trupul tău să se arunce în gheenă. ³⁰ Și dacă mâna ta

²⁴ Lasă darul înaintea altarului... E vorba de altarul de jertfă așezat în curtea preoților, în fața templului. — *Impacă-te...* Calea este viața trecătoare, **Judecătorul**, Dumnezeu. Temnița este Purgatorul sau Iadul, după greutatea greșelii. Așa dar împacă-te cu dușmanul pe drum... înainte de-a ajunge în fața judecătorului.

²⁶ Nu vei ieși de acolo... Orice faptă rea nu se va ierta pe lumea cealaltă, ci se va pedepsi cu toată dreptatea, fără nicio cruțare.

²⁹⁻³⁰ Dacă ochiul tău ș. a. Cuvintele acestea însemnează că, pentru a păstra legea lui Dumnezeu și a scăpa de moartea veșnică, avem datorie să ne înfrâmăm și să fugim de prilejurile cari duc la păcat. Mulți iubesc aceste prilejuri, cari sunt: ochii, mâinile și alte măduarele noastre. Ei bine, dacă vrei să-ți mântuiești sufletul, trebuie să-ți scoți astfel de ochi și să-ți tai astfel de mâni, cu un cuvânt, să stărpești răul din rădăcină.

cea dreaptă te smintește pe tine, tai-o și-o aruncă dela tine, căci mai de folos îți este ție să piară unul din măduarele tale, decât tot trupul tău să se arunce în gheenă.

³¹ Iarăși s'a zis: *Cel ce-și va lăsa femeia sa, să-i dea carte de despărțenie.* ³² Iar eu zic vouă că oricine își lasă femeia, afară de cuvânt de curvie, o face pe ea să preacurvească; și cine ia pe cea lăsată, preacurvește.

Jurământul solemn. ³³ „Iar ați auzit că s'a zis celor de demult: *Să nu juri strâmb, ci să ții Domnului jurămintele tale.*” ³⁴ Iar eu zic vouă: Să nu te juri nicidecum nici pe cer, căci scaunul lui Dumnezeu este; ³⁵ nici pe pământ, căci așternutul picioarelor lui este; nici pe Ierusalim, căci cetatea marelui împărat este; ³⁶ nici pe capul tău nu te jura, căci un singur păr nu poți să-l faci alb ori negru; ³⁷ ci fie cuvântul vostru: așa, așa; nu, nu; iar ceea ce mai mult decât acestea este, dela cel rău este.

³¹⁻³² Cel ce-și lasă femeia... In legea veche, pentru învârtosarea inimii evreilor și pentru a înlătura rele și mai mari, era îngăduit divorțul. In legea nouă, Hristos oprește cu desăvârșire divorțul. Invoiește bărbatului să se despartă de femeia sa dacă o dovedește că nu-și ține credința căsătoriei — *pentru cuvânt de curvie*. Bine înțeles și femeii îi este învoit — pentru același cuvânt — să se despartă de bărbatul ei. Rămâne însă totdeauna oprit să se căsătorească bărbatul ori femeia până când trăiesc amândoi. — *Preacurvește*, cuvânt vechiu, care însemnează păcatul necurat al soțului sau al soției.

³⁴⁻³⁶ Hristos oprește de a te jura fără trebuință chiar și atunci când spui adevărul. Ia o nevoie, de pilda la judecată sau într-o mare primejdie, te poți jura, ca să întărești mai mult adevărul. Așa ne învață sfânta Biserică. ³⁷ Dela cel rău este... dela răutatea oamenilor cari nu cred unii altora.

Răsplata. ³⁸ „Ați auzit că s'a zis: *Ochiu pentru ochiu și dinte pentru dinte.* ³⁹ Iar eu zic vouă: Nu te împotrivi celui rău, ci de te va lovi cineva peste falca dreaptă, întoarce-i și pe cealaltă. ⁴⁰ Și celui ce voiește să se judece cu tine și să-ți ia tunică, lasă-i și mantaua. ⁴¹ Și oricine te va sili la o mie de pași, mai mergi cu dânsul încă două mii. ⁴² Celui ce cere dela tine, dă-i; și de cel ce voiește să se împrumute dela tine, nu te depărta.

Iubirea dușmanilor. ⁴³ „Ați auzit că s'a zis: *Să iubești pe aproapele tău și să urăști pe vrăjmașul tău.* ⁴⁴ Iar eu zic vouă: *Iubiți pe vrăjmașul tău.*

³⁸ *Ochiu pentru ochiu și dinte pentru dinte.* Aceasta, în vechime, era așa zisa lege a talionii, prin care făcătorului de rele i se dădea aceeași pedeapsă ce el o dăduse altuia: pentru un ochiu i se scotea și lui un ochiu. Hristos a îmblânzit această lege așa de aspră, sfătuindu-ne chiar să nu ne împotrivism celui ce vrea să ne facă vreo nedreptate și să suferim, pentru virtute, orice ne vine din partea oamenilor.

³⁹⁻⁴² „Isus Hristos vrea să ne arate aici că avem adevărată *datorie* să nu căutăm nici chiar să dorim răz-bunarea și să fim gata în inima noastră a ne lipsi de ceea ce ni se cuvine oricâteori se cere aceasta pentru dragostea aproapelui și slava lui Dumnezeu. A împlini cuvânt după cuvânt această învățătură dumnezeiască este un *simpliciu sfat* de desăvârșire, care ne va dobândi cu atât mai mare răsplată la Dumnezeu.” (Glaire.)

⁴³ *Să urăști pe vrăjmașul tău...* În legea veche, nicăieri Dumnezeu nu poruncise evreilor să urască pe vrăjmași. Fariseii tălmăceau rău legea și ei trebuie să fi dat învățătura asta, pe care Hristos o osăndește.

⁴⁴ *Iubiți pe vrăjmașii voștri...* Iată o poruncă ce nu s'a dat până la Hristos. Nu e învoit creștinului să urască pe vrăjmași, fie acesta cât de rău. Evanghelia ne poruncește să iubim pe toți oamenii de orice religie și neam, și să-i iubim nu cu vorba, ci cu fapta, făcându-le bine și rugându-ne pentru ei.

sii voștri, faceți bine celor ce vă urăsc pe voi și rugați-vă pentru cei ce vă prigonesc și vă clevelesc; ⁴⁵ ca să fiți fiii Tatălui vostru care este în ceruri, care face să răsară soarele său peste cei buni și peste cei răi, și plouă peste cei drepti și peste cei nedrepti. ⁴⁶ Căci de iubiți pe cei ce vă iubesc pe voi, ce plată veți avea? Oare nu fac aceasta și vameșii? ⁴⁷ Și de veți îmbrățișa cu dragoste numai pe frații voștri, ce faceți mai mult (*decât alții*)? Oare nu și păgânii fac așa? ⁴⁸ *Deci voi fiți desăvârșiți, precum Tatăl vostru cere desăvârșit este.*

CAPUL 6. — Urmează cuvântarea de pe munte. — Milostenia. ¹ „Luați aminte să nu faceți faptele voastre cele bune înaintea oamenilor, ca să vă vadă ei; altfel, plată nu veți avea dela Tatăl vostru care este în ceruri. ² Deci când faci milostenie, să nu trâmbițezi înaintea ta, precum fac fățarnicii în sinagoge și pe ulițe, ca să-i slăvească oamenii. Adevăr zic vouă, și-au luat plata lor. ³ Iar tu când faci milostenie, să nu știe stânga ta ce face dreapta ta, ⁴ ca să fie milostenia ta într'ascuns; și Tatăl tău, care vede într'ascuns, îți va răsplăti ție.

Rugăciunea. ⁵ „Și când te rogi, să nu fii

⁴⁸ *Fiți desăvârșiți.* Isus ne dă pe Tatăl ceresc drept chip al desăvârșirii noastre, nu ca și cum noi am putea ajunge la aceeași desăvârșire, ci ca să ne silim a ne face cât mai desăvârșiți.

¹ *Să nu faceți faptele voastre cele bune înaintea oamenilor.* Toate să le facem pentru Dumnezeu, căci scopul rău face ca chiar faptele cele bune să nu mai fie vrednice de răsplata veșnică.

⁵⁻⁸ În aceste patru stihuri, Hristos nu oprește in-

ca fățarnicii, cărora le place să se roage stând în sinagoge și în unghiurile ulițelor, ca să-i vadă oamenii. Adevăr zic vouă, și-au luat plata lor. ⁶ Iar tu, când te rogi, intră în camera ta, și închizând ușa, roagă-te Tatălui tău într'ascuns; și Tatăl tău, care vede într'ascuns, îți va răsplăti ție. ⁷ Iar rugându-vă, să nu vorbiți multe ca păgânii; ei cred că în vorba lor multă se vor asculta. ⁸ Deci nu vă asemănați lor, căci știe Tatăl vostru de ce aveți trebuință, mai înainte de a cere voi dela dânsul. ⁹ Deci așa să vă rugați voi:

*Tatăl nostru, care ești în ceruri,
sfințească-se numele tău.*

¹⁰ *Vie împărăția ta.*

chinăciunea publică. Aceasta era chiar poruncită și în Vechiul Testament. Isus osândește numai pe aceia cari n'au niciun dub, nicio tragere de inimă pentru rugăciune, și totuși caută toate prilejurile să se roage în public, numai ca să-i laude oamenii și să-i socoată sfinți.

9. *Tatăl nostru...* Rugăciunea aceasta se numește *domnească*, pentru că însuși Domnul Hristos ne-a învățat-o. De aceea și este, fără îndoială, cea mai frumoasă și mai plăcută lui Dumnezeu.

1. Dumnezeu este *Tatăl nostru*, fiindcă ne-a făcut și se îngrijește de noi cu mai mare dragoste decât orice tată trupesc.

— *Care ești în ceruri...* Hristos pune aceste cuvinte ca să ne amintim neîncetat că moștenirea pe care Tatăl ne-o dă nouă, fiilor săi, nu este pământească, ci cerească și veșnică.

— *Sfințească-se numele tău...* Acesta este cel dintâi lucru ce trebuie să-l dorim: ca faptele toate să slăvească pe Dumnezeu.

10. *Vie împărăția ta...* Prin aceste cuvinte cerem ca Biserica, împărăția lui Dumnezeu pe pământ, să se lățească la toate popoarele.

— *Facă-se voia ta...* Aici cerem lui Dumnezeu harul ca să împlinim sfânta Lui voință.

Facă-se voia ta, precum în cer așa și pe pământ.

¹¹ *Pânea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi.*

¹² *Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri.*

¹³ *Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău. Amin.*

¹⁴ Căci de veți ierta oamenilor greșelile lor, va ierta și vouă Tatăl vostru ceresc păcatele voastre. ¹⁵ Iar de nu veți ierta oamenilor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta păcatele voastre.

Postul. ¹⁶ „Și când postiți, să nu fiți triști ca fățarnicii; căci își smolesc fața, ca să se arate oamenilor că postesc. Adevăr zic vouă că și-au luat plata lor. ¹⁷ Iar tu, când postești, unge-ți capul tău și fața ta o spală; ¹⁸ ca să nu arăți oamenilor că postești, ci Tatălui tău, care este într'ascuns; și Tatăl, care vede într'ascuns, îți va răsplăti ție.

Bunurile pământești. ¹⁹ „Nu vă adunați vouă comori pe pământ, unde rugina și moliile le

II. *Pânea noastră...* Prin *pâne* se înțeleg toate de cari avem trebuință pentru viața aceasta.

12. *Precum și noi iertăm greșiților noștri...* Ne rugăm lui Dumnezeu să ne ierte păcatele noastre, precum și noi iertăm — căci e datoria noastră — pe cei ce ne-au supărat.

13. *Și nu ne duce pe noi în ispită...* În cererea aceasta, fiindcă ne știm slabi, ne rugăm Domnului să nu învoiască diavolului a ne ispiți sau cel puțin să nu ne lase să cădem în ispită.

17. *Unge-ți capul tău...* Evreii își ungeau fața la sărbători în semn de bucurie sufletească. Deci Hristos vrea să ne spună, prin aceste cuvinte, să fim veseli la față când postim, ca să nu ne cunoască alții.

strică, și unde hoții le sapă și le fură; ²⁰ ci vă adunați comori în cer, unde nici rugina nici moliiile nu le strică, și unde hoții nu le sapă nici le fură. ²¹ *Căci unde este comoara ta, acolo este și inima ta.*

²² Luminătorul trupului tău ochiul tău este. De va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat. ²³ Iar de va fi ochiul tău rău, tot trupul tău va fi întunecat. Deci dacă lumina care este în tine întunerec este, dar întunerecul ce va fi?

²⁴ *Nimeni nu poate sluji la doi stăpâni; căci ori pe unul îl va uri și pe celalt îl va iubi, ori de unul se va ținea și pe celalt îl va nesocoti. Nu puteți sluji lui Dumnezeu și bogățiilor. ²⁵ De aceea zic vouă: Nu vă îngrijiți pentru viața voastră ce veți mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca. Oare nu este viața mai*

^{21.} *Unde este comoara ta...* Cine iubește bogățiile, onorurile și plăcerile trupesti, numai la acestea se gândeste și numai pe acestea se silește să le aibă; tot așa cine iubește pe Dumnezeu, virtutea și cele cerești, numai pe acestea le caută ca pe o adevărată comoară.

^{22-23.} *Luminătorul...* este gândul (intențiunea) cu care săvârșim faptele noastre. Acest gând este cel ce face ca faptele să fie bune ori rele, așa încât faptele bune ni le va răsplăti Dumnezeu dacă le vom face cu gând bun; iar de nu, nu ni le va lua în seamă. Iar de săvârșim faptele bune cu gând rău, aceste fapte sunt rele înaintea lui Dumnezeu și se vor pedepsi.

^{24.} *Nu puteți sluji lui Dumnezeu și bogățiilor...* Hristos nu oprește pe creștin de a avea și de a se folosi de bogățiile câștigate cu dreptate, ci-l oprește de a-și lîpi inima de ele, făcându-se robul lor, și, pentru aceasta, uitând pe Dumnezeu.

^{25.} *Nu vă îngrijiți pentru viața voastră...* Aici nu oprește Hristos grija care este trebuincioasă pentru viață, ci osândeste grija aceea care este nefolositoare și de multe ori dăunătoare sufletului și trupului.

mult decât hrana, și trupul mai mult decât îmbrăcămintea? ²⁶ Priviți la păsările cerului, căci nici nu seamănă, nici nu seceră, nici n'adună în hambare, și Tatăl vostru cel ceresc le hrănește. Oare nu sunteți voi cu mult mai presus decât ele? ²⁷ Și cine din voi, cu toată îngrijirea sa, poate să-și mărească statura cu un cot? ²⁸ Și de îmbrăcăminte pentru ce vă îngrijiți? Socotiți crinii câmpului cum cresc; nu muncesc nici nu torc. ²⁹ Și zic vouă că nici Solomon în toată mărirea sa nu s'a îmbrăcat ca unul dintr'aceștia. ³⁰ Deci dacă iarba câmpului, care astăzi este și mâne s'aruncă în cuptor, așa o îmbracă Dumnezeu, cu cât mai mult pe voi, puțin credincioșilor?

³¹ Deci să nu vă îngrijiți, zicând: *Ce vom mânca, sau: ce vom bea, sau: cu ce ne vom îmbrăca?* ³² Căci acestea toate le caută păgânii:

^{26-28.} *Priviți păsările cerului...* Socotiți crinii câmpului. „Isus Hristos ne învață, în cuvântarea aceasta minunată, a privi natura, florile, păsările, animalele, trupul nostru, sufletul nostru, creșterea noastră nesimțită, pentru ca dela acestea să ne ridicăm la Dumnezeu. El face să vedem natura într'un chip mai înalt, cu ochiul mai pur, trunzător, ca icoana lui Dumnezeu. Cerul este tronul lui Dumnezeu, pământul este așternutul picioarelor lui, Ierusalimul este scaunul împărăției lui; soarele lui răsare, ploaia cade, ca să ne arate bunătatea lui. Toate ne vorbesc de dansul: el nu s'a lăsat fără mărturie.” (Bossuet.)

^{30.} *Se aruncă în cuptor...* În multe părți ale Palestinei nu prea sunt lemne. De aceea, pentru facerea pâinii, oamenii se slujesc de ierburi uscate, cari pe acolo sunt cu mult mai mari și mai groase decât pe la noi.

^{32.} *Acestea toate le caută păgânii...* Și creștinii pot și trebuie să caute a avea cele trebuincioase pentru hrană și îmbrăcăminte, dar nu în așa fel ca să uite de Dumnezeu și de sufletul lor, precum fac păgânii, cari n'au credință nici nădejde în Pronia dumnezeiască.

dar Tatăl vostru știe că trebuință aveți de acestea toate. ³³ *Deci căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui, și acestea toate se vor adăuga vouă.* ³⁴ Drept aceea nu vă îngrijiți de ziua de mâine. Căci ziua de mâine se va îngriji de sine însăși; ajunge zilei răutatea ei.

CAPUL 7. — Sfârșitul cuvântării de pe munte. Judecata fără dragoste. ¹ „Nu judecați, ca să nu fiți judecați. ² Căci cu ce judecată veți judeca, veți fi judecați, și cu ce măsură veți măsura, vi se va măsura vouă. ³ Și de ce vezi paiul în ochiul fratelui tău, iar bârna din ochiul tău n-o vezi? ⁴ Sau cum zici fratelui tău: *Lasă să scot paiul din ochiul tău*, și iată bârna este în ochiul tău? ⁵ Fărnice, scoate mai întâi bârna din ochiul tău și apoi vei vedea să scoți paiul din ochiul fratelui tău. ⁶ Nu dați cele sfinte cânilor, nici nu aruncați mărgăritarele voastre înaintea porcilor, ca nu cumva să le calce cu picioarele și, întorcându-se, să vă sfâșie pe voi.

Cererile. ⁷ „*Cereți, și vi se va da vouă; căutați, și veți găsi; bateți, și vi se va deschide vouă.*

1. *Nu judecați.* A judeca vrea să zică aici a-și face idee rea și a osândi în gândul său vorbele și faptele altora, și aceasta fără temei. Această judecată fiind rea, Dumnezeu ne va cere seamă de ea—ne va judeca—și ne va pedepsi.

3. *Paiul* este greșala cea mică a aproapelui nostru. *Bârna* este greșala cea mare a noastră.

6. *Nu dați cele sfinte cânilor.* *Cele sfinte* sunt tainele dumnezeiești. *Cânil* și *porcii* sunt două soluri de oameni cari nu cunosc și chiar desprețuiesc cele sfinte. De aceea nu sunt vrednici de dănsle.

7—8. *Cereți și vi se va da vouă.* Acela va căpăta care cere dela Dumnezeu cu credință și statornicie. Dum-

⁸ Căci tot cel ce cere, capătă; și cine caută, găsește; și celui ce bate, i se va deschide. ⁹ Sau cine dintre voi este omul acela dela care de va cere fiul său pâne oare piatră îi va da lui? ¹⁰ Sau de va cere pește, oare șarpe îi va da lui? ¹¹ Deci dacă voi, răi cum sunteți, știți să dați daruri bune fiilor voștri, cu cât mai vărtos Tatăl vostru care este în ceruri, va da cele bune celor ce cer dela dânsul? ¹² *Deci, toate câte voiți să vă facă vouă oamenii, faceți-le și voi lor; căci aceasta este legea și prorocii.*

Greutatea mântuirii. ¹³ „Intrați prin poarta cea strâmtă, căci largă este poarta și lată calea care duce la pieire, și mulți cari intră printr'însa. ¹⁴ Ce strâmtă este poarta și ce îngustă calea care duce la viață, și puțini sunt cei ce-o găsesc!

nezeu nu totdeauna ne ascultă îndată, ci întârzie, ca să ne încerce.

9—11. *Care este omul acela...* „Celui ce-i cere haruri, Dumnezeu nu-i dă nici piatră, petrucă e nefolositoare, nici șarpe, nici scorpie, pentru că sunt vătămătoare. Iar pentru că vătămătoare sunt bunurile acestei lumi și mângâierile pământești, de aceea cu milostivire se poartă Dumnezeu când noi i le cerem, și el ni le tăgăduiește.“ (Martini.)

12. *Aceasta este legea și prorocii.* Tot ce e prorocit în lege și ce au învățat prorocii e cuprins pe scurt în porunca aceasta: Să iubești pe Dumnezeu și pe aproapele tău. Deci cine iubește cu adevărat pe aproapele, iubește și pe Dumnezeu, și împlinește poruncile legii și ale prorocilor.

13—14. *Intrați prin poarta cea strâmtă... Poarta largă și calea lată* sunt învățăturile lumii. De acestea se țin cei mai mulți pentru că sunt cele mai ușoare și cele mai plăcute simțurilor. — *Poarta strâmtă și calea îngustă* sunt învățăturile Evangheliei. Pe acestea puțini le urmează, pentru că sunt grele și neplăcute simțurilor.

¹⁵ Păziți-vă de prorocii cei mincinoși, cari vin la voi în haine de oi, iar înăuntru sunt lupi răpitori. ¹⁶ De pe roadele lor îi veți cunoaște pe ei. Oare culeg (oamenii) struguri din spini, și smochine din ciulini? ¹⁷ Astfel, tot pomul bun roade bune face, iar pomul rău roade rele face. ¹⁸ Nu poate pomul bun să facă roade bune. ¹⁹ Tot pomul care nu face roadă bună se va tăia și în foc se va arunca. ²⁰ Deci de pe roadele lor îi veți cunoaște pe dânșii.

²¹ *Nu tot cel ce-mi zice mie: Doamne, Doamne! va intra în împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui meu, care este în ceruri, acela va intra în împărăția cerurilor.* ²² Mulți îmi vor zice mie în ziua aceea: Doamne, Doamne, oare

15. Păziți-vă de prorocii cei mincinoși... Isus numește proroc mincinos pe acela care, prin învățături mincinoase și sfaturi rele, caută să îndepărteze pe oameni de adevăr și să-i ducă pe cale greșită.

18. Nu poate pomul rău să facă roade bune. Numai cel ce ține învățătura întreagă a lui Hristos și păstrează legea lui Dumnezeu cu inimă curată, numai acesta poate să facă fapte bune în adevăratul înțeles creștinesc.

21. Nu tot cel ce-mi zice mie: Doamne, Doamne!... Unii cred că, pentru a-și mântui sufletul, ajunge să se roage, să postească, să vie la biserică, și nu-și dau osteneala de a se îndrepta de viții și de a dobândi virtuțile. Ei se înșală, căci numai virtuțile creștinești, din cari izvorăsc celelalte fapte de din afară, numai implinirea desăvârșită a voinței dumnezeiești, ne vor putea duce la fericirea de veci.

22. Mulți îmi vor zice în ziua aceea... în ziua judecării de apoi.— În numele tău am prorocit... prorociile și minunile sunt daruri pe cari le dă Dumnezeu cui vrea, așa încât nu tot cel ce proroceste și face minuni este și sfânt. A făcut minuni și Iuda, cel ce a vândut pe Hristos.

nu în numele tău am prorocit, și în numele tău am scos diavolii, și în numele tău multe minuni am făcut? ²³ Și atunci le voi mărturisi lor: Niciodată nu v'am cunoscut pe voi; depărtați-vă dela mine voi cari faceți fărădelege. ²⁴ Deci tot cel ce aude aceste cuvinte ale mele și le face, asemenea-se-va bărbatului înțelept, care și-a zidit casa sa pe piatră; ²⁵ și a căzut ploaie, și au venit râuri, și au suflat vânturi, și au bătut în casa aceea; și n'a căzut, căci întemeiată era pe piatră. ²⁶ Și tot cel ce aude aceste cuvinte ale mele și nu le face, asemenea va fi bărbatului nebun, care și-a zidit casa sa pe nisip; ²⁷ și a căzut ploaie, și au venit râuri, și au suflat vânturi, și au bătut în casa aceea; și a căzut, și a fost căderea ei mare." ²⁸ Și sfârșind Isus cuvintele acestea, se mirară gloatele de învățătura lui. ²⁹ Căci le învăța ca unul ce are putere, iar nu ca cărturarii și fariseii.

CAPUL 8. — Vindecarea unui lepros. *)

¹ Și coborându-se el de pe munte, îl urma

*) Marcu 1, 40-45; Luca 5, 12-16

24-25. Care și-a zidit casa sa pe piatră. Acela își zidește casa sa pe piatră care crede tot ce a învățat Hristos și face tot ce a poruncit: care are credință vie. Pe acesta nu-l pot amăgi nici ispitele diavolului, nici pilda lumii, nici poftele truștii.

26-27. Care și-a zidit casa sa pe nisip. Acela își zidește casa sa pe nisip care crede, dar nu trăiește după credință: credința lui e moartă.

29. Învăța ca unul ce are putere... vorbea nu ca un om oarecare, ci cu autoritate, prin care își arăta dumnezeirea sa, făcând minuni și dând harul său, pentru a lumina mințile ascultătorilor, ca să priceapă și să primească dumnezeiasca sa învățătura.

gloate multe. ² Și iată un lepros venind, i se închină lui, zicând: „Doamne, dacă vrei, poți să mă cureți.” ³ Și întinzând Isus mâna, îl atinse pe el, zicând: „Vreau, curăță-te”. Și îndată se curăți lepra lui. ⁴ Și-i zise Isus lui: „Vezi nimă-nui să nu spui, ci mergi de te arată preotului și dă darul ce l-a poruncit Moise spre mărturia lor”.

Sluga sutașului. ⁵ Și intrând Isus în Cafarnaum, se apropie de dânsul un sutaș, rugându-l și zicând: „Doamne, sluga mea zace paralizată în casă, și cumplit se chinuște”. ⁷ Și Isus îi zise lui: „Voiu veni și o voiu tămădui”. ⁸ Și răspunzând sutașul, zise: „Doamne, nu sunt vrednic să intri sub acoperământul meu, ci zi numai cu cuvântul, și se va tămădui sluga mea.” Căci și eu sunt om sub stăpânire, având sub mine ostași, și zic unuia: *Du-te*, și se duce; și altuia: *Vino*, și vine, și slugii mele: *Fă aceasta*, și face”. ¹⁰ Iar Isus auzind (acestea), se miră, și zise celor

^{*)} Luca 7, 1-10
^{2.} *Iată un lepros.* Lepra este o boală molipsitoare de piele. În Vechiul Testament, cei atinși de lepră se socoteau necurați.

^{4.} *Spre mărturia lor.* „Pentru ca să fie martorii vindecării tale și a sânguinței mele pentru păstrarea legii, și vindecarea aceasta a ta să le fie lor mărturie de ceea ce sunt eu (adevăratul Mântuitor) și să fie vinovați dacă nu vor crede în mine.” (Sfântul Ieronim.)

^{5.} *Sutaș* era la Romani un fruntaș care avea 100 de ostași sub ascultarea sa.

^{8.} *Doamne, nu sunt vrednic...* Frumoase cuvinte, cari arată smerenia adâncă și credința mare a sutașului! Sunt așa de însemnate, încât Biserica poruncește preotului să le spuie la fiecare liturghie și oricâteori împărătește pe credincioși.

^{10.} *Isus auzind aceste, se miră...* nu pentru că mai

ce-l urmau: „Adevăr zic vouă; n'am aflat atâta credință în Izrael.” ¹¹ Și iar zic vouă că mulți dela răsărit și dela apus vor veni și vor ședea cu Avram și cu Isac și cu Iacob în împărăția cerurilor; ¹² iar fiii împărăției se vor arunca în întunerecul cel mai din afară; acolo va fi plâns și scrâșnirea dinților”. ¹³ Și zise Isus sutașului: „Mergi, și precum ai crezut, facă-se ție!” Și se tămădui sluga lui în ceasul acela.

Vindecarea soacrei lui Petru. ¹⁴ Și venind Isus în casa lui Petru, văzu pe soacra lui zăcând și apucată de friguri. ¹⁵ Și atinse mâna ei, și o lăsară frigurile, și se sculă și le slujea lor. ¹⁶ Iar făcându-se seară, îi aduseră lui mulți îndrăciți, și el cu cuvântul scotea duhurile rele și pe toți bolnavii îi tămădui; ¹⁷ ca să se împlinească ceea ce s'a zis prin Isaia prorocul, care zice: *Acesta neputințele noastre le-a luat și boalele noastre le-a purtat.*

Chipul de a urma pe Isus. ¹⁸ Și văzând Isus gloate multe împrejurul său, porunci ucenici-

Luca 9, 57-62
 înainte n'ar fi cunoscut credința sutașului. Isus e Dumnezeu și știe toate. Dar, fiind și om, se miră că unul care pentru întâia oară află ceva ne mai auzit. Sutașul era păgân, și totuși Isus îl laudă că are mai multă credință decât oricare Evreu, căci crede că Isus îi poate tămădui sluga fără să mai vie la fața locului, ci de acolo de unde este, zicând numai un cuvânt.

^{12.} *Iar fiii împărăției se vor arunca în întunerecul...* Evreii se numesc *fiii împărăției*, fiindcă în vechime numai ei aveau legea cea adevărată, pe ei îi alesese Dumnezeu între alte popoare, cu ei făcu legământul său și ei trebuiau să moștenească împărăția cerurilor. — *Întunerecul cel mai din afară* este Iadul.

^{18.} *Porunci ucenicilor să treacă la celalalt mal, a-*

cilor să treacă la celalt mal. ¹⁹ Și apropiindu-se un cărturar, îi zise lui: „Învățătorule, te voi urma oriunde te vei duce”. ²⁰ Și-i zise Isus: „Vulpile au vizuini, și păsările cerului cuiburi, ²¹ dar Fiul Omului n'are unde să-și plece capul”. ²¹ Iar altul din ucenicii săi îi zise: „Doamne, dă-mi voie să mă duc mai întâi și să îngrop pe tatăl meu”. ²² Iar Isus îi zise: „Urmează-mă și lasă pe morți să îngroape morții lor”.

Isus potolește furtuna. *) ²³ Și intrând el în luntre, îl urmau ucenicii lui. ²⁴ Și iată furtună mare se iscă pe mare, încât se acoperea luntrea de valuri; iar el dormea. ²⁵ Și se apropiară de el ucenicii și-l deșteptară, zicând: „Doamne, mântuește-ne, că pierim”. ²⁶ Iar Isus le zise lor: „De ce vă temeți, puțin credincioșilor?” Atunci scu-

*) Marcu 4, 35-40; Luca 8, 22-25.
dică la celalt mal al lacului Ghonesaret, căruia i se mai zicea și *marea Galileei* și *lacul Tiberiadei*.

^{19.} *Învățătorule, te voi urma...* Acesta voia să urmeze pe Isus pentru scopuri pământești, nu pentru învătura lui și pentru împărțirea cerului. De aceea și Isus îi răspunde că n'are nimic pe lumea aceasta, nici unde să-și plece capul, dându-i să înțeleagă că, de vrea să-l urmeze, să se lepede de cele lumești și să vie cu gând curat.

^{20.} *Fiul omului.* Așa se numea Isus pe sine din smerenie, căci precum Adam, om, s'a mândrit, și, mâncând din pomul oprit—după înșelăciunea diavolului—a voit să se facă ca și Dumnezeu, tot așa și Isus, *Dumnezeu*, s'a smerit, făcându-se om, spre a mântui pe Adam și pe urmașii lui.

^{22.} *Lasă pe morți să îngroape morții lor.* Când cunoști că Dumnezeu te cheamă să-i slujești mai de aproape, nimic nu te mai poate opri în lume.—*Lasă morții...* a-dică pe aceia cari nu se îngrijesc de suflet și n'au harul lui Dumnezeu: aceștia sunt ca morți înaintea lui Dumnezeu.

lându-se, porunci vânturilor și mării, și se făcu liniște mare. ²⁷ Iar oamenii se mirau, zicând: „Cine este acesta, că și vânturile și marea ascultă de el?”

Mântuirea a doi îndrăciți. *) ²⁸ Și ajungând el la cealaltă parte, în ținutul Gherasenilor, îl întâmpinară doi îndrăciți, ieșind din morminte, foarte cumpliti, încât nu putea nimeni să treacă pe calea aceea. ²⁹ Și iată strigară, zicând: „Ce avem noi cu tine, Isuse, Fiul lui Dumnezeu? Venit-ai aici mai înainte de vreme să ne nuncești pe noi?” ³⁰ Și era nu departe de dânșii o turmă de porci păscând. ³¹ Iar diavolii îl rugau pe el, zicând: „Dacă ne alungi de aici, trimite-ne în turma aceea de porci”. ³² Și le zise lor: „Mergeți!” Iar ei ieșind, intrară în porci; și iată toată turma se aruncă cu îmbulzeală în mare, și pieriră în apă. ³³ Iar păzitorii fugiră, și intrând în cetate, vestiră toate și cele despre cei îndră-

*) Marcu 5, 1-20; Luca 8, 26-39.
^{26.} *Porunci vânturilor...* Stăpân peste cele viețuitoare și neviețuitoare, Hristos poruncește și unora și altora, și toate îl ascultă.

^{28.} *Doi îndrăciți ieșind din morminte...* Mormintele Evreilor erau foarte largi și încăpătoare. Ele se săpau la câmp, de multe ori în coasta unui deal. Morții se așezau în fridele de dinăuntru. Deasupra unor morminte se ridicau niște căsuțe — un fel de paraclise. Îndrăciții dar, despre cari e vorba aici, se puteau adăposti, ori în coridoarele mormintelor, ori în căsuțele de deasupra.

^{29.} *Venit-ai aici mai înainte de vreme...* „Înainte de ziua judecării, la care ei așteaptă să-i judece Fiul lui Dumnezeu. Mare necaz este pentru diavoli a nu face rau oamenilor. Și ei se temeau ca nu cumva să-i arunce Isus în Iad, unde, suferind aceleași chinuri ce le suferă afără, ar fi lipsiți de plăcerea ce o au de a vătăma.” (Martini.)

ciți. ³⁴ Și iată toată cetatea ieși înaintea lui Isus, și văzându-l, îl rugară să iasă din hotarele lor.

CAPUL 9. — Vindecarea unui paralytic. *)

¹ Și intrând Isus în luntre, trecu (marea) și veni în cetatea sa. ² Și iată îi aduseră un paralytic care zăcea în pat. Și văzând Isus credința lor, zise paralyticului: „Increde-te, fiule, și se iartă păcatele tale”. ³ Și iată unui din cărturari ziseră în sine: „Acesta hulește”. ⁴ Și văzând Isus gândurile lor, zise: „Pentru ce vă gândiți rău în inimile voastre? ⁵ Ce este mai lesne a zice: *Ți se iartă păcatele tale*, sau a zice: *Scoală și umblă*? ⁶ Dar ca să știți că Fiul Omului are putere pe pământ de a ierta păcatele: *Scoală-te*, — zise atunci paralyticului, — *ia-ți patul tău și te du în casa ta*”. ⁷ Și el se sculă și se duse în casa sa. ⁸ Iar gloatele, văzând aceasta, se temură și slăviră pe Dumnezeu, care a dat așa putere oamenilor.

*) Marcu 2, 1-12; Luca 5, 17-26.

1. *În cetatea sa...* adică în Cafarnaum, pentru că acolo obișnuia Isus să locuiască. Cetatea aceasta era lângă lacul Ghenesaret și aici se adunau oameni din multe părți.

2. *Ți se iartă păcatele tale...* Pacatul este boala și moartea sufletului, iar boalele trupesti sunt adeseori o pedeapsă a păcatului. Hristos tămăduiește mai întâi sufletul paralyticului, dându-i harul de a se căi și a se întoarce la Dumnezeu, și după aceea îl vindecă și de boalele trupesti. Prin aceasta ne învață Mântuitorul să ne îngrijim întâi și mai mult de sufletul nostru, căci e mai scump decât orice.

6. *Dar ca să știți că Fiul Omului are putere...* Isus învață că nu e numai om, ci și Dumnezeu. De aceea arată că tot atâta e pentru el a ierta păcatele cât și a tămădui boalele. — Iertarea păcatelor n-o poate vedea nici omul, dar dela vindecarea grabnică a paralyticului, fiecare poate pricepe că Hristos este Dumnezeu.

8. *Iar gloatele văzând aceasta...* Cei mai mulți nu

Chemarea lui Matei. ⁹ Și trecând Isus de acolo, văzu un om, numit Matei, șezând la vamă, și-i zise lui: „Urmează-mă”. Și el, sculându-se, îl urmă pe dânsul.

¹⁰ Și pe când ședea el la masă în casă, iată veniră mulți vameși și păcătoși, și șezură la masă cu Isus și ucenicii lui. ¹¹ Și văzând aceasta fariseii, ziceau ucenicilor lui: „Pentru ce învățătorul vostru mănâncă cu vameșii și cu păcătoșii?” ¹² Iar Isus auzind, zise: „N'au trebuință de doctor cei sănătoși, ci cei bolnavi. ¹³ „Deci mergând, învățați ce este: *Milă voiesc, iar nu jertfă*; căci n'am venit să chem pe cei drepți, ci pe cei păcătoși.”

¹⁴ Atunci se apropiară de dânsul ucenicii lui Ioan, zicând: „Pentru ce noi și fariseii postim deseori, iar ucenicii tăi nu postesc?” ¹⁵ Și le zise lor Isus: „Oare pot prietenii mirelui să jelească câtă vreme cu dânsii este mirele? Dar vor veni zile când se va lua mirele dela ei, și atunci vor

înțeleseră minunea nici puterea cuvintelor lui Hristos și socotiră, că până atunci, că Isus este om ca toți oamenii.

10. *Pe când ședea el la masă...* Matei, ca să-și arate recunoștința sa către Mântuitorul pentru harul primit, dete o masă prietenilor săi. El voi să le facă cunoscut prin aceasta întoarcerea sa, nădăjduind că se vor întoarce și alții. La masă era și Isus.

12. *N'au trebuință de doctor cei sănătoși...* Hristos zice că e doctorul păcătoșilor, căci vindecă boalele sufletesti — cum am văzut mai sus la stibul 2 —, iar nu prietenul și tovarășul celor păcătoși, precum îl învinuiau fariseii.

13. *Milă voiesc, iar nu jertfă...* Fariseii nu puteau vedea cum lui Isus îi era milă de cei păcătoși și le arăta dragoste. Mântuitorul însă le zice cu cuvintele lui Osea prorocul că Dumnezeu prețuiește mai mult mila și dragostea către aproapele decât orice jertfă.

posti. ¹⁶ Nimeni nu pune petec de pânză nouă la haină veche, căci petecul trage din haină și mai rea spărtură se face. ¹⁷ Nici nu pun (oamenii) vinul nou în foi vechi; iar de pun, se sparg foi, și vinul se varsă, și foi pier; ci vinul nou în foi noi îl pun, și amândouă se păstrează."

Invierea fiicei lui Iair și vindecarea femeii cu curgere de sânge. ¹⁸ Vorbindu-le lor acestea, iată se apropie de dânsul un fruntaș și i se închină lui, zicând: „Doamne, fiica mea acum a murit, dar vino, pune-ți mâna ta pe dânsa, și va trăi”. ¹⁹ Și sculându-se Isus, se duse după dânsul cu ucenicii săi.

²⁰ Și iată o femeie, care de doisprezece ani suferea de curgere de sânge, se apropie pe dinapoi și se atinse de poalele hainei lui. ²¹ Căci zicea în sine. „De mă voi atinge numai de haina lui, mă voi tămădui”. ²² Iar Isus, întorcându-se și văzând-o, zise: „Încrede-te, fiică: credința ta te-a mântuit”. Și se tămădui femeia în ceasul acela.

²³ Și ajungând Isus la casa fruntașului și vă-

*) Marcu 5, 21-43; Luca 8, 40-56

^{16-17.} *Nimeni nu pune petec... Nici nu pune vinul nou...* Petecul nou strângându-se, trage din stofa veche slabă; și rămâne gaura mai mare. Prin aceste asemănări, Isus învață că toată legea nu stă în aceea ca postești, ori te supui la alte cazne trupesti, ci duhul legii e aiurea. Totuși și în aceste suferințe trupesti se vor deosebi ucenicii Mântuitorului după moartea lui.

— *Foi sunt niște burdufuri de piele de capră ori de alt animal. În burdufurile acestea se ține, în Palestina, vinul, apa și altele.*

^{18.} *Se apropie de dânsul un fruntaș...* Sf. Marcu 5, 22 și Sf. Luca 8, 41 zic că acesta era un mai mare al sinagogei și se numea Iair.

zând cântătorii din fluier și mulțimea sgomotoasă, zise: ²⁴ „Depărtați-vă, căci n'a murit fata, ci doarme”. Iar ei râdeau de dânsul. ²⁵ Și după ce se scoase afară mulțimea, intră și o apucă de mână, și se sculă fata. ²⁶ Și se duse vestea aceasta peste tot pământul acela.

Vindecarea a doi orbi și a unui mut. ²⁷ Și ieșind Isus de acolo, îl urmară doi orbi strigând și zicând: „Miluește-ne pe noi, Fiul lui David”. ²⁸ Iar ajungând acasă, se apropiară orbii de el. Și le zise lor Isus: „Credeti că pot să vă fac aceasta?” Ei îi ziseră: „Da, Doamne”. ²⁹ Atunci le atinse ochii, zicând: „După credința voastră fie vouă!” ³⁰ Și li se deschiseră ochii, și-i amenință Isus, zicând: „Vedeți, nimeni să nu știe!” ³¹ Iar ei ducându-se, îl vestiră în tot pământul acela. ³² Și după ce plecară aceia, iată aduseră la dâ-

^{24.} *Depărtați-vă, căci n'a murit fata, ci doarme...* Fata murise cu adevărat. Isus însă zice că *doarme*, fie pentru că moartea celor drepti se numește în sf. Scriptură *somn*, fie pentru că murise de curând și el a înviat-o peste puțin, încât a fost o moarte mai scurtă chiar decât un somn.

^{28.} *Și ajungând acasă...* Casa aceasta trebuie să fie a soacrei sfântului Petru, unde obișnuia Isus să locuiască când era în Cafarnaum. Așa crede sf. Ieronim.

^{30.} *Vedeți, nimeni să nu știe!* Virtutea smereniei cere să nu facem faptele noastre ca să ne laude oamenii, ci să căutăm, pe cât putem, a le face într'ascuns și numai spre slava lui Dumnezeu. Lui Hristos, care avea toate virtuțile în gradul cel mai înalt, îi era cu neputință să cadă în vreo greșală, chiar de l-ar fi laudat și ispitit toată lumea și tot Iadul. Totuși, pentru a ne da nouă pildă de smerenie, el oprește pe acești orbi de a-l lauda înaintea oamenilor.

^{31.} *Îl vestiră în tot pământul acela...* Orbii vindecați, din marea lor recunoștință, nu putură să tacă, precum le poruncise Hristos.

sul un mut îndrăcit. ³³ Și după ce scoase pe diavol, vorbi mutul; și se mirară gloatele, zicând: „Niciodată nu s'a arătat așa în Izrail”. ³⁴ Iar fariseii ziceau: „Cu căpetenia diavolilor scoate pe diavoli”.

Secerișul și lucrătorii. ³⁵ Și străbătea Isus toate cetățile și satele, învățând în sinagogile lor și propovăduind Evanghelia Împărăției și vindecând toată boala și toată neputința. ³⁶ Iar văzând el gloatele, i se făcu milă de dânsule, gândindu-se că erau necăjite și rătăcite ca oile care n'au păstor. ³⁷ Atunci zise ucenicilor săi: „Secerișul este mult, iar lucrătorii puțini. ³⁸ Rugați deci pe domnul secerișului, ca să trimită lucrători la secerișul său.”

CAPUL 10. — Isus trimite pe Apostoli să propovăduiască. ¹ Și chemând pe cei doisprezece ucenici ai săi, le dăte lor putere asupra

¹) Luca 8, 1.

²) Marcu 6, 7-13; Luca 6, 13-19.

³⁴ Cu căpetenia diavolilor scoate pe diavoli. Fariseii, nevoind de loc să recunoască pe Mântuitorul și, pe de altă parte, neputând să tăgăduiască minunile lui, îl învinuiau că toate le făcea cu puterea Satanei!

³⁶ I se făcu milă de dânsule... Arhierii și cărturarii, cari cărmuiau poporul, nu căutau de nevoile sufletești ale lui, ci de interesul lor. Lui Isus i se făcu milă de popor, și cu drept cuvânt, căci, decât să fie astfel de păstori, mai bine să lipsească cu totul.

³⁷ Secerișul este mult, iar lucrătorii puțini. Isus numește seceriș mulțimea aceea care dorea să asculte cuvântul lui Dumnezeu și care, pregătită cu învățătura prorocilor și cu minunile Mântuitorului, trebuia să intre în Biserică sa.

1. Și chemând pe cei doisprezece ucenici... Mântuitorul avea mulți ucenici. Dintr'aceștia își alege doispre-

duhurilor necurate, ca să le scoată și să vindece toată boala și toată neputința.

² Iar numele celor doisprezece Apostoli sunt acestea: Cel dintâiu Simon, care se numește Petru, și Andrei fratele lui; ³ Iacob al lui Zebedeu, și Ioan fratele lui, Filip și Bartolomeu, Toma și Matei vameșul, Iacob a lui Alfeu și Tadeu, ⁴ Simon Cananitul și Iuda Iscarioteanul, care-l și vându pe dânsul.

⁵ Pe acești doisprezece îi trimise Isus, poruncindu-le și zicând: „La păgâni să nu mergeți și în cetățile Samaritenilor să nu intrați. ⁶ Ci mai vârtos mergeți la oile pierdute ale casei lui Izrail. ⁷ Iar mergând, propovăduiți, zicând: S'a apropiat împărăția cerurilor. ⁸ Pe cei bolnavi vindecați-i, pe cei morți înviați-i, pe cei leproși curați-i, pe diavoli scoateți-i; în dar ați primit, în dar să dați. ⁹ Să n'aveți aur, nici argint, nici bani în brăele voastre; ¹⁰ nici traistă pe cale,

zece, pe cari îi numi Apostoli, adică trimiși, fiindcă pe ei îi trimise să propovăduiască Evanghelia. Isus îi înzeștră cu darul de a face minuni, și așa se vede lămurit că însărcinarea lor e dumnezeiască, căci cum ar fi putut ei, oameni de rând cum erau, să convingă și să întoarcă lumea întreagă?

2. Cel dintâiu Simon, care se numește Petru... Ca unuia ce era capul Apostolilor și al Bisericii întregi, Evangheliștii dau totdeauna Stăntului Petru cel dintâiu loc.

5. La păgâni să nu mergeți... Deși Fiul lui Dumnezeu venise pentru toți oamenii, totuși trebuia să se propovăduiască învățătura lui mai întâi poporului ales al Evreilor. Numai mai târziu, când aceștia nu voră să primească Evanghelia, Apostolii se îndreaptă, din porunca lui Dumnezeu, către popoarele păgâne.

9. Să n'aveți.. bani în brăele voastre. Pe timpul acela, oamenii țineau punga cu bani în brâu, ori țineau banii deadreptul în cingătoare, precum și azi mai obișnuiesc încă țaranii noștri.

nici două haine, nici încălțăminte, nici toiag; căci vrednic este lucrătorul de hrana sa. ¹¹ Și în orice cetate sau sat veți intra, cercetați cine este vrednic într'insul și acolo rămâneți până când veți pleca. ¹² Iar intrând în casă, salutați zicând: *Pace acestei case.* ¹³ Și de va fi casa aceea vrednică, va veni pacea voastră peste dânsa; iar de nu va fi vrednică, pacea voastră se va întoarce la voi. ¹⁴ Și oricine nu vă va primi pe voi nici va asculta cuvintele voastre, ieșind afară din casă sau cetate, scuturați-vă praful de pe picioarele voastre. ¹⁵ Adevăr zic vouă: mai ușor va fi pă-mântului Sodomei și Gomorei în ziua judecății decât cetății acelea.

Apostolii în lume. *) ¹⁶ „Iată, eu vă trimit pe voi ca oile în mijlocul lupilor. Deci fiți înțelepți ca șerpii și simpli ca porumbeii. ¹⁷ Dar feriți-vă de oameni, căci vă vor da în soboare și în sinagoge lor vă vor biciui. ¹⁸ Și înaintea stă-

*) Luca 12, 4-12; 14, 16-35
^{11.} Cercetați cine este vrednic... Isus vrea ca Apostolii să găzduiască nu la oricine ci numai la cei mai buni din oraș ori sat.

^{12.} Pace casei acesteia. Așa salutau Evreii când intrau în casa cuiva.

^{15.} Mai ușor va fi pământului Sodomei... Dumnezeu nimici orașele Sodoma și Gomora cu ploaie de foc pentru păcatele lor. Totuși, Hristos zice că pe oamenii acestor orașe mai blând îi va judeca la judecata de apoi decât pe aceia cari nu vor să primească pe Apostoli. Și aceasta, pentru că celor două orașe nu li s'a propovăduit și n'au cunoscut învățătura Mântuitorului.

^{17.} Feriți-vă de oameni... Iată lupii despre cari Hristos a vorbit mai sus: sunt oamenii păcătoși, înglobați în plăcerile truștii, pentru cari cele sufletești nu prețuiesc nimic.

^{18.} Spre mărturie lor și neamurilor. „Adică Evreilor

pânitorilor și a împăraților vă vor duce pentru mine, spre mărturie lor și neamurilor. ¹⁹ Iar când vă vor preda pe voi, să nu vă gândiți cum sau ce veți vorbi, căci vi se va da vouă în ceasul acela ce să vorbiți. ²⁰ Căci nu sunteți voi cari vorbiți, ci este Duhul Tatălui vostru care vorbește în voi.

²¹ Și va da frate pe frate la moarte și tată pe fiu, și se vor scula fiii asupra părinților și-i vor omori. ²² Și toți vă vor urî pe voi pentru numele meu, iar cel ce va răbda până la sfârșit, acela se va mântui. ²³ Iar când vă vor prigoni în această cetate, fugiți în cealaltă. Adevăr zic vouă: Nu veți sfârși cetățile lui Izrail, până când va veni Fiul Omului.

²⁴ Nu este ucenic mai presus de învățătorul său, nici slugă mai presus de stăpânul său. ²⁵ Ajunge ucenicului să fie ca învățătorul său și slugii ca stăpânul său. Dacă pe stăpânul casei l-au numit *Belzebub*, cu cât mai vârtos pe casnicii lui?

Curajul neînfricoșat al mărturisitorilor.
²⁶ „Deci nu vă temeți de dânsii, căci nimic nu este acoperit, care să nu se descopere, și ascuns, care să nu se știe. ²⁷ Ceea ce vă vorbesc vouă

și păgânilor necredincioși și prigonitori le va sluji ca dovadă a adevărului Evangheliei răbdarea voastră neînvinsă.” (Martini.)

^{23.} Nu veți sfârși cetățile lui Izrail... „Aici nu e vorba de venirea a doua a Fiului lui Dumnezeu la judecata de apoi, ci de dărămarea Ierusalimului și de sfârșitul țării Evreilor. Întoarcerea cetăților lui Izrail în adevăr nu se împlinise în anul 66, când oștirea romană năvali în Palestina, ca să pregătească ruina anului 70.” (Vigouroux.)

^{25.} *Belzebub*... alt nume al diavolului.

în întunec, s'o spuneți la lumină; și ceea ce auziți la ureche, s'o propovăduiți deasupra caselor. ²⁸ Și să nu vă temeți de cei ceucid trupul, iar sufletul nu-l pot uci; ci să vă temeți mai vartos de acela care poate și sufletul și trupul să-l piardă în gheea. ²⁹ Oare nu se vând două vrăbii pentru un ban? Și niciuna dintr'insele nu cade pe pământ fără Tatăl vostru. ³⁰ Chiar și perii capului vostru vă sunt toți numărați. ³¹ Drept aceea să nu vă temeți; căci decât multe vrăbii mai buni sunteți voi. ³² Deci tot cel ce mă va mărturisi pe mine înaintea oamenilor, îl voi mărturisi și eu pe dânsul înaintea Tatălui meu, care este în ceruri. ³³ Iar cel ce mă va tăgădui pe mine înaintea oamenilor, îl voi tăgădui și eu pe dânsul înaintea Tatălui meu care este în ceruri.

³⁴ Să nu socotiți că am venit să aduc pace pe pământ; n'am venit să aduc pace, ci sabie. ³⁵ Căci am venit să despart pe om de tatăl său, și pe fiică de mama sa, și pe noră de soacra sa. ³⁶ Și vrăjmașii omului sunt casnicii lui. ³⁷ Cel ce iubește pe tatăl sau pe mama sa mai mult decât

27. În întunec... la ureche... însemnează ceea ce vorbea Isus ucenicilor săi în deosebi.

— Deasupra caselor... În țările răsăritului, casele n'au acoperiș ca pe la noi, ci acoperișul pe acolo e drept, cu piatră ori cărămidă, ca o stradă. Pe acoperiș te poți preumbla, dormi și vorbi cu cei ce trec pe stradă. Deci deasupra caselor însemnează în public.

29. Fără Tatăl vostru... adică fără voia Tatălui vostru. Tot ce se întâmplă, se face din porunca sau din voința lui Dumnezeu.

34-39. „Evreii așteptau dela Mântuitor o împărăție pașnică, măreată și plină de toate bunătățile pământești. Hristos arată aici Apostolilor săi că—din pricina necredinței și a patimilor oamenilor—propovăduirea Evanghe-

pe mine, nu-i vrednic de mine; și cel ce iubește pe fiul sau pe fiica sa mai mult decât pe mine, nu esre vrednic de mine. ³⁸ Și cel ce nu-și ia crucea sa și nu mă urmează pe mine, nu este vrednic de mine. ³⁹ Cel ce și-a aflat sufletul său, îl va pierde; și cel ce și-a pierdut sufletul său pentru mine, îl va afla.

⁴⁰ Cel ce vă primește pe voi, pe mine mă primește; și cel ce mă primește pe mine, primește pe acela care m'a trimis pe mine. ⁴¹ Cel ce primește proroc în nume de proroc, plata procului va lua: și cel ce primește pe drept în nume de drept, plata dreptului va lua. ⁴² Și oricine va da de băut unuia dintr'acești mici numai un pahar de apă rece în nume de ucenic, adevărzic vouă, nu-și va pierde plata sa.“

CAPUL 11. — Trimișii lui Ioan la Isus. *)

¹ Și când sfârși Isus a da aceste porunci celor doisprezece ucenici ai săi, se duse de acolo, ca să învețe și să propovăduiască în cetățile lor.

*) Luca 7, 18-23
lei sale va pricinui rupturi și neînțelegeri între tată și fiu, între soț și soție ș. a, și că pe lumea asta va fi de multe ori nevoie, pentru păstrarea credinței, nu numai să te lepezi de cele pământești, ci chiar să-ți dai și viața trupului, ca să-ți mântuești pe aceea a sufletului. (Martini.)

40. Cel ce vă primește pe voi... Așa de mult ține Isus la ucenicii săi și atâta grijă are de dânsii — zice Stântul Ioan Gură de Aur — încât socotește ca făcut sieși tot ce alții vor face ucenicilor.

42. Un pahar de apă rece... dat din dragoste către Hristos, nu va rămânea fără răsplată! Cât bine ar putea face atâția oameni și câtă fericire și-ar putea câștiga cu atâtea averi, cu cari își cumpără nefericirea veșnică!

1. În cetățile lor... adică cetățile Apostolilor, și a-nume ale Galileei, de unde erau mai toți Apostolii.

² Iar Ioan, auzind din închisoare faptele lui Hristos și trimițând doi din ucenicii săi, ³ îi zise: „Tu ești cel ce trebuie să vină, sau pe altul să așteptăm?” ⁴ Și răspunzând Isus, le zise lor: „Mergeți și spuneți lui Ioan cele ce ați auzit și văzut: ⁵ Orbii văd, șchiopii umblă, surzii aud, morții se scoală, săracilor bine se vestește. ⁶ Și fericit este cel ce nu se va sminti întru mine.”

Isus laudă pe Ioan. ⁷ Și ducându-se aceia, începu Isus a zice gloatelor despre Ioan: „Ce ați ieșit în pustiu să vedeți? Oare trestie clătinată de vânt? ⁸ Dar ce ați ieșit să vedeți? Om îmbrăcat în haine moi? Iată, cei ce se îmbracă în haine moi, în casele împăraților sunt. ⁹ Dar ce ați ieșit să vedeți? Proroc? Adevăr zic vouă: și mai mult decât proroc; ¹⁰ căci acesta este despre care s'a scris:

Iată, eu trimit înaintea feței tale pe îngerul meu,

care-ți va pregăti calea înaintea ta.

¹¹ Adevăr zic vouă: nu s'a ridicat din cei născuți de femei mai mare decât Ioan Botezătorul.

^{*)} Luca 7, 24-25

3. Tu ești cel ce trebuie să vină?... „Sfântul Ioan nu se îndoaia de loc că Isus era Mântuitorul cel făgăduit, dar făcu această întrebare pentru că voia să convingă și pe ucenicii săi. Aceștia țineau foarte mult la Ioan și nu priveau cu ochi buni la autoritatea ce și-o câștiga Isus tot mai mult. Ioan se potrivește slăbiciunii lor și arată ca și cum ar fi în îndoială el însuși, pentru a le da lor prilej să învețe adevărul.” (Sf. Ioan Gură de Aur.)

7. Trestie clătinată de vânt?... Isus zice mulțimii că Ioan, cu toată întrebarea ce i-o pusese, nu-și schimbase credința față de dansul și statornic a rămas în cunoașterea și mărturisirea Mântuitorului.

11. Nu s'a ridicat din cei născuți... Sfântul Ioan se

...rul; iar cel mai mic în împărăția cerurilor mai mare decât el este. ¹² Din zilele lui Ioan Botezătorul până acum, împărăția cerurilor prin silă se dobândește, și cei ce-și fac silă o cuceresc. ¹³ Căci toți prorocii și legea până la Ioan au prorocit. ¹⁴ Și de voiți să primiți, acesta este Ilie cel ce va să vină. ¹⁵ Cel ce are urechi de auzit, să audă.

¹⁶ Dar cu cine voi asemăna neamul acesta? Asemenea este copiilor cari șed în târg și stri-

socotește ca făcând parte din Vechiul Testament, și Hristos zice că în tot Vechiul Testament nu este niciunul mai sfânt decât Ioan Botezătorul.

— *Cel mai mic în împărăția cerurilor...* adică în Biserica lui Hristos. Mântuitorul se numește pe sine *cel mai mic*, fiindcă așa îl socoteau încă oamenii. Totuși zice că este *mai mare* decât Ioan, precum însuși Ioan zicea despre Isus. Vezi mai sus 3, 11.

12. *Din zilele lui Ioan Botezătorul.* Aceste cuvinte exprimă foarte bine mișcarea stărnită în tot poporul prin predicățiunea Sfântului Ioan, care-i îndemna pe toți la pocăință și la întoarcere către Dumnezeu.

13. *Prorocii și legea până la Ioan au prorocit.* A proroci este a zice ceva ce va să vină. Așa au prorocit prorocii despre Mântuitorul până la Ioan, căci ei așteptau Mântuitorul ce trebuia să vie. Dela Ioan însă nu se mai poate proroci despre Hristos, căci a venit deja.

14. *Acesta este Ilie.* Pe Ioan, Isus îl numește *Ilie*, fiindcă are duhul și puterea lui Ilie, precum zice Sfântul Luca 1, 17.

16-19. *Asemenea este copiilor cari șed în târg...* „Isus ascamnă pe Evreii de atunci cu copiii cari, împărțiți în două tabere, cântă de joc și de înmormântare, cum mai fac și astăzi băieții din Nazaret, și nu se pot împăca.” (Vigouroux.) Fariseii și cărturarii nu se împacă nici cu asprimea și pocăința lui Ioan, nici cu blândetea și dragostea lui Isus. Numai cei ce au primit învățătura lui Hristos au știut să prețuiască și pe Ioan și pe Hristos.

— *Și s'a cunoscut dreaptă înțelepciunea de fii ei.* Fiii lui Dumnezeu—asa se numesc cei buni—au primit și a-

gând către tovarășii lor, ¹⁷ zic „V'am cântat din fluier, și n'ați jucat; v'am cântat de jale, și n'ați plâns.” ¹⁸ Căci a venit Ioan, nici mâncând nici bând, și ei zic: „*Drac are.*” ¹⁹ A venit Fiul Omului, mâncând și bând, și ei zic: *Iată om mâncător și băutor de vin, prietenul vameșilor și al păcătoșilor.* — Și s'a cunoscut dreaptă înțelepciunea de fiii săi.”

Mustăra orașele cari nu se pocăiesc. *) ²⁰ Atunci începu a mustăra cetățile în cari făcuse cele mai multe din minunile sale, pentru că nu se pocăiseră. ²¹ „Vai ție, Horozaine! Vai ție, Betsaido! Căci de s'ar fi făcut în Tir și în Sidon minunile ce s'au făcut în voi, de mult în sac și cenușă s'ar fi pocăit. ²² Însă zic vouă: Tirului și Sidonului mai ușor le va fi în ziua judecății decât vouă. ²³ Și tu, Cafarnaum, oare până la cer te vei înălța? Până în iad te vei coborî; căci de s'ar fi făcut în Sodoma minunile cari s'au făcut în tine, ar fi rămas poate până în ziua de astăzi. ²⁴ Pentru aceea zic vouă că pământului Sodomei mai ușor îi va fi în ziua judecății decât ție.”

Proslăvește pe Tatăl. **) ²⁵ Într'acea vreme, grăind Isus, zise:

„Îți mulțumesc ție, Părinte,
Domnul cerului și al pământului,

*) Luca 10, 10-16

**) Luca 10, 21-22

sprirea de dinafară a lui Ioan și blândețea și dulcețea lui Isus, după cum hotărîse înțelepciunea dumnezeiască.

^{21.} Horozain și Betsaida erau orașe evrești, pe când Tir și Sidon erau locuite de păgani.

^{25.} *Că ai ascuns acestea dela cei înțelepți și pricepuți.* Fariseii și cărturarii se țineau înțelepți și pricepuți.

— *Cei micți sunt cei smeriți și buni la inimă.*

că ai ascuns acestea dela cei înțelepți și pricepuți

și le-ai descoperit celor mici.

²⁶ Așa e, Părinte, căci așa ți-a plăcut ție.

²⁷ Toate mi s'au dat mie dela Tatăl meu,

și nimeni nu cunoaște pe Fiul fără numai

Tatăl;

nici pe Tatăl nu-l cunoaște nimeni fără numai Fiul

și cui va voi Fiul să-i descopere.

²⁸ „*Veniți la mine toți*

cei osteniți și împovărați,

și eu vă voi ușura.

²⁹ *Luați jugul meu peste voi*

și învățați dela mine;

căci sunt blând și smerit din inimă,

și veți afla odihnă sufletelor voastre.

³⁰ *Căci jugul meu este dulce*

și sarcina mea ușoară.”

CAPUL 12. — Spicele de grâu și sâmbăta. *) ¹ În vremea aceea trecea Isus într'o sâmbăta prin semănături, iar ucenicii săi flămânzind, începură a rupe spice și a mânca. ² Iar fariseii, văzând aceasta, îi ziseră lui: „Iată ucenicii tăi fac ceea ce nu este învoit a face sâmbăta”. Iar el le zise lor: ³ „N'ați cetit când a flămânzit ce a

*) Marcu 12, 1-9; Luca 6, 1-5

^{28.} *Veniți la mine toți cei osteniți...* Cuvinte pline de mângâiere pentru toți cei ce au de suferit și pentru toți cei împovărați de păcate!

^{30.} *Jugul meu este dulce și sarcina mea ușoară.* Legea este jugul, și Isus are legi foarte grele pentru firea noastră cea stricată. Totuși celui ce iubește, toate îi se par ușoare, și, ajutat de harul lui Dumnezeu, le împlinește cu plăcere.

făcut David și cei ce erau cu dânsul? ⁴ Cum a intrat în casa lui Dumnezeu și a mâncat pâinile punerii înainte, pe cari nu-i era învoit să le mănânce nici lui, nici celor ce erau cu dânsul, fără numai preoților? ⁵ Sau n'ați cetit în lege că în zilele de sâmbătă, preoții în templu calcă sâmbăta și nevinovați sunt? ⁶ Dar zic vouă că aici este unul mai mare decât templul. ⁷ Iar de ați ști ce vrea să zică: *Milă voiesc și nu jertfă*, nici odată n'ați fi osândit pe cei nevinovați. ⁸ Căci stăpân este și al sâmbetei Fiul Omului." ⁹ Și trecând de acolo, intră în sinagoga lor.

Vindecarea mâinii uscate. *) ¹⁰ Și iată un om era acolo cu mâna uscată, și ei îl întrebară, zicând: „Se cade sâmbăta a vindeca?” ca să-l învinuiască. ¹¹ Iar el le zise: „Ce om va fi dintre

*) Marcu 3, 1-6; Luca 6, 6-11

4. *Pânile punerii înainte* erau niște pânișoare ce se puneau în templu înaintea fetei Domnului. Erau douăsprezece și se așezau pe o masă de aur. În fiecare sâmbătă se puneau altele proaspete, iar pe acele vechi numai preoții aveau voie să le mănânce.

5. *Preoții în templu calcă sâmbăta*. Preoții slujeau sâmbăta și aduceau jertfe. Pentru aceasta erau nevoiți să facă mai multe lucrări cari, pentru alt scop, erau cu totul oprite.

6. *Aici este unul mai mare decât templul*. Acesta este însuși Hristos, care, fiind Dumnezeu, este stăpânul templului și al legii.

7. *Milă voiesc...* Lui Dumnezeu îi place mai mult mila către aproapele și orice faptă de dragoste decât însuși cultul exterior și păstrarea sâmbetei. Aceasta este o dojană aspră dată fariseilor, cari țineau de răi pe ucenicii lui Isus, pentru că rupseseră în zi de sâmbătă niște spice, ca să-și potolească foamea.

10. *Ca să-l învinuiască...* Fariseii nu puteau suferi pe Hristos, fiindcă îi dojenea în fața poporului și-i arăta mari păcătoși și fățarnici ce erau. De aceea căutau orice

voi, care având o oaie, și de va cădea aceasta în groapă sâmbăta, n'o va apuca și o va scoate? ¹² Dar omul cu cât mai mult este decât o oaie? Deci este învoit a face bine sâmbăta." ¹³ Atunci zise omului: „Intinde-ți mâna!” Și o întinse, și se făcu sănătoasă ca și cealaltă.

Blândețea lui Isus. ¹⁴ Iar fariseii ieșind afară, se sfătuiră împotriva lui, cum să-l piardă. ¹⁵ Dar Isus, cunoscând aceasta, se duse de acolo, și-l armară mulți, și-i vindecă pe toți. ¹⁶ Și le porunci să nu-l facă cunoscut, ¹⁷ ca să se împlinească ceea ce s'a zis de Isaia prorocul, care zice: ¹⁸ „*Iată sluga mea pe care am ales-o, iubitul meu întru care bine a voit sufletul meu.*

Pune-voiu Duhul meu peste dânsul, și judecată neamurilor va vesti.

¹⁹ Nu se va certa, nici nu va striga, nici nu va auzi cineva în uliță glasul lui. ²⁰ Trestia sdrobotă n'o va frânge și mukul ce fumegă nu-l va stinge până ce va scoate judecata spre biruință.

prilej ca să-l poată învinui cu ceva că nu ținea legea lui Moise. Prin aceasta nădărdiau să facă pe popor a nu-l mai asculta și a nu-l mai crede.

18. *Iată sluga mea...* Hristos, Dumnezeu din vecie ca și Tatăl, s'a făcut sluga lui, luând firea omenească, ca să mântuiască pe oameni.

—*Pune-voiu Duhul meu...* adică dă lui Hristos plinătatea Duhului Sfânt din întâiul moment al zămislirii lui.

19—20. *Nu se va certa... Trestia sdrobotă n'o va frânge...* Cuvinte cari arată blândețea dumnezeiască a Mântuitorului.

—*Până ce va scoate judecata spre biruință.* „Până ce, plin de bunătate, jertfindu-se tot pentru oameni, va statornici dreptatea și legea Evangheliei în tot locul.” (Sf. Augustin.)

²¹ *Și în numele lui vor nădăjdui neîmurile.**

Isus vindecă un îndrăcit orb și mut.* ²²

Atunci i se aduse lui un îndrăcit orb și mut, și-l vindecă, încât vorbea și vedea. ²³ Și se mirau toate gloatele și ziceau: „Nu cumva acesta este Fiul lui David?” ²⁴ Iar fariseii, auzind aceasta, ziseră: „Acesta nu scoate pe diavoli decât prin Belzebub, căpetenia diavolilor”. ²⁵ Iar Isus știind gândurile lor, le zise: „Toată împărăția care se desbină în sine se va pustii; și toată cetatea sau casa care se desbină în sine nu va sta. ²⁶ Și dacă Satana scoate pe Satana, împotriva sa se desbină; deci cum va sta împărăția lui? ²⁷ Și dacă eu cu Belzebub scot diavolii, fiii voștri cu cine îi scot? Pentru aceasta, ei vor fi judecătorii voștri. ²⁸ Iar dacă eu cu duhul lui Dumnezeu scot diavolii, a ajuns deci la voi împărăția lui Dumnezeu. ²⁹ Sau cum poate să intre cineva în casa celui tare și vasele lui să le răpească de nu va lega mai întâi pe cel tare? Și atunci îi va jefui casa.

³⁰ *Cine nu este cu mine, împotriva mea este;*

* Marcu 3, 22-25; Luca 11, 14-17

^{27.} *Fiii voștri.* Aceștia erau Apostolii, căci erau din popor. Apostolii scoteau diavolii, rostind numele lui Isus.

^{28.} *Iar dacă eu cu Duhul lui Dumnezeu scot diavolii...* Diavolul stăpânea lumea. Hristos trebuia s'o mântuiască. Dacă el scoate pe diavol, e semn că domnia diavolului se sfârșește. Și atunci începe domnia lui Hristos, care domnie se mai numește și împărăția lui Dumnezeu.

^{29.} *Sau cum poate să intre... Cel tare* e diavolul. Casa e lumea peste care domnia. Vasele sunt sufletele, de cari se slujea el după plac. Cineva este Hristos, care a biruit pe diavol și ne-a scăpat pe noi.

^{30.} *Cine nu este cu mine..* E vorba de farisei, cari

și cine nu adună cu mine, risipește ³¹ De aceea zic vouă: Tot păcatul și hula se va ierta oamenilor, dar hula împotriva Duhului nu se va ierta. ³² Și oricine va zice cuvânt împotriva Fiului Omului, i se va ierta lui; iar cine va zice împotriva Duhului Sfânt, nu i se va ierta, nici în veacul de acum, nici în cel viitor. ³³ Sau faceți pomul bun și roada lui bună, sau faceți pomul rău și roada lui rea; căci de pe roadă se cunoaște pomul. ³⁴ Pui de năpârce, cum puteți grăi cele bune odată ce sunteți răi? Căci din prisosința inimii grăiește gura. ³⁵ Omul cel bun din comoara bună scoate cele bune, iar omul cel rău din comoara rea scoate cele rele. ³⁶ Deci zic vouă că de tot cuvântul deșert ce l-au vorbit oamenii vor da seamă

nu voiau să creadă în Hristos, și, prin aceasta, îndepărtau și pe alții, căci aveau trecere înaintea poporului și după pilda lor se luau mai mulți.

^{32.} *Și oricine va zice cuvânt împotriva Fiului Omului...* A se împotrivi adevărului cunoscut este a păcătu împotriva Duhului Sfânt. Așa făceau fariseii. Nu numai că nu voiau să recunoască că faptele arătau pe Hristos de Dumnezeu, ci încă mai ziceau că Isus le făcea din puterea Satanei. Aceasta este culmea răutății. Pentru iertarea acestui păcat e de trebuință un har deosebit al lui Dumnezeu. Acest har Dumnezeu nu e dator să-l dea și de regulă nu-l dă. Deci Hristos zice așa fariseilor: Cât timp n'ați văzut minuni și m'ați crezut un om oarecare, Dumnezeu v'a putut ierta; dar acum când vedeți minunile mele, cari numai cu puterea lui Dumnezeu se pot face, și tot nu credeți în mine, ba încă mă învinuiți pot face, și tot nu credeți în mine, ba încă mă învinuiți că lucrez cu puterea Satanei, acum adevăr zic vouă, nu vă mai rămâne niciun mijloc a vă duce la Dumnezeu și a dobândi ertare. De aceea în păcatele voastre veți muri.

^{36.} *De tot cuvântul deșert...* Hristos zice că va trebui să dam seamă până și de cuvintele bune ce le-am rostit fără trebuință. Și cât vorbesc cuvinte rele, minciuni sualme, blesteme și clevetiri!

în ziua judecății. ³⁷ Căci din cuvintele tale te vei îndreptăți și din cuvintele tale te vei osândi."

Semnul lui Iona. *) ³⁸ Atunci îi răspunseră lui unii din cărturari și din farisei, zicând: „Învățătorule, voim să vedem semn dela tine”. ³⁹ Iar Isus răspunzând, le zise lor: „Neamul acesta rău și curvar caută semn și semn nu i se va da, afară de semnul lui Iona prorocul. ⁴⁰ Căci precum a fost Iona în pântecul chitului trei zile și trei nopți, așa va fi Fiul Omului în inima pământului trei zile și trei nopți. ⁴¹ Bărbații Niniviteni se vor scula la judecată cu neamul acesta și-l vor osândi, pentru că ei s’au pocăit la propovăduirea lui Iona; și iată (unul) mai mult decât Iona (este) aici. ⁴² Împărăteasa dela miazăzi se va scula la judecată cu neamul acesta și-l va osândi, pentru că a venit dela marginile pământului să audă înțelepciunea lui Solomon; și iată (unul) mai mult decât Solomon (este) aici.

*) II, 29-32

³⁹ **Afară de semnul lui Iona prorocul.** Pe Iona îl trimise Dumnezeu să predice pocăință Niniviților. El nu voi să asculte de Domnul, ci se sui într-o corabie ca să se ducă aiurea: Iată însă că pe mare se făcu o vijelie străduică, și corabia era cât pe ce să se înnece. Marinarii, lăminați de Dumnezeu, traseră sorti să vadă cine era prima vijeliei. Sortii căzură pe Iona, și marinarii îl aruncară în mare. Îndată se făcu liniște. Iona însă, înghițit de un pește, rămase trei zile în pântecul lui. A treia zi, peștele îl vărsă la mal. Prorocul se duse atunci la Niniviți, le predică pocăința, și Niniviții se pocăiră și-și plânsă păcatele lor.

Iona a fost o figură a învierii lui Hristos. Deci Isus zice fariseilor că cel mai mare semn al Dumnezeirii sale, cea mai mare minune a sa, este învierea sa din morți.

⁴¹⁻⁴² **Și iată unul mai mult decât Iona... decât Solomon este aici.** Acesta este însuși Isus Hristos.

⁴³ Iar când duhul cel necurat iese din om, umblă prin locuri fără de apă, căutând odihnă și n’o află. ⁴⁴ Atunci zice: *Mă voi întoarce în casa mea, de unde am ieșit.* Și venind, o află deșartă, măturată și împodobită. ⁴⁵ Atunci se duce și ia cu sine alte șapte duhuri mai rele decât sine, și intrând, locuiesc acolo, și se fac cele de pe urmă ale omului aceluia mai rele decât cele dintâi. Așa va fi și cu acest neam rău."

Rudele lui Isus. *) ⁴⁶ Și pe când vorbea el încă gloatelor, iată mama lui și frații lui stăteau afară, căutând să vorbească cu dânsul. ⁴⁷ Atunci îi zise oarecine: „Iată mama ta și frații tăi stau afară, și te caută”. ⁴⁸ Iar el răspunzând celui ce-i vorbise, îi zise: „Cine este mama mea și cari sunt frații mei?” ⁴⁹ Și întinzându-și mâna spre ucenicii săi, zise: „Iată mama mea și frații mei. ⁵⁰ Căci oricine face voia Tatălui meu care este în ceruri, acela este fratele meu și sora mea și mama mea."

*) Marcu 3, 31-35; Luca 8, 19-21

⁴⁹ **Mama și frații lui stăteau afară.** În limbile vechi și în Scriptură se zice *frate* nu numai adevăraților frați, cum zicem noi, ci și *verilor* și *rudelor* de aproape. Așa aici, *verii* lui Isus se numesc *frați*, precum pe Lot, care era nepotul lui Avram, sfânta Scriptură îl numește fratele lui Avram.

⁵⁰ **Oricine face voia Tatălui meu...** prin cuvintele acestea, Hristos nu ne învață să desprețuim pe părinții noștri, ci ne arată numai că mai plăcut decât oricine este lui Dumnezeu acela care îi face voia lui. Însăși Fecioara Maria mai plăcută era lui Dumnezeu pentru că făcea voia lui, decât pentru că era mama lui Hristos.

s'a semănat în spini, este acela care ascultă cuvântul, dar grija lumii acesteia și înșelăciunea bogăției înneacă cuvântul, și neroditor se face.²³ Iar care s'a semănat în pământ bun, este acela care ascultă cuvântul și-l înțelege, și roadă aduce, și face unul o sută, altul șasezeci, iar altul treizeci."

Pilda neghinei.²⁴ Altă pildă le puse înainte, zicând: „S'a asemănat împărăția cerurilor omului care a semănat sămânță bună în țarina sa.²⁵ Dar dormind oamenii, veni vrăjmașul lui și semănă neghină printre grâu și se duse.²⁶ Și crescând iarba și făcând roadă, atunci se arată și neghina.²⁷ Și venind slugile stăpânului casei, îi ziseră lui: Doamne, oare nu sămânță bună ai semănat în țarina ta? De unde dar are neghină? ²⁸ Iar el le zise lor: *Un om vrăjmaș a făcut aceasta.* Și slugile îi ziseră: *Vrei, mergem și o plivim?* ²⁹ Și le zise lor: *Nu, ca nu cumva, plivind neghina, să smulgeți împreună cu dânsa și grâul.* ³⁰ *Lăsați să crească amândouă până la secerîș, și, în timpul secerîșului, voi zice secerătorilor: Pliviți întâi neghina și o legați în snopi ca s'o ardem; iar grâul adunați-l în hambarul meu.*"

Pilda grăuntelui de muștar.³¹ Altă pildă le spuse lor, zicând: „Asemenea este împărăția cerului grăuntelui de muștar, pe care luându-l omul, l-a semănat în țarina sa.³² El este negreșit mai mic decât toate semințele, dar după ce crește, mai mare este decât toate buruienile și se face copac, încât vin păsările cerului și locuesc în ramurile lui."

Pilda aluatului.³³ Altă pildă le vorbi lor: „Asemenea este împărăția cerurilor aluatului, pe

care luându-l femeia, l-a ascuns în trei măsurii de făină, până ce s'a dospit tot".³⁴ Aceste toate le vorbi Isus gloatelor în pilde, și fără pilde nu le vorbea lor;³⁵ ca să se împlinească ceea ce s'a zis prin prorocul care zice:

*„Deschide-voiu în pilde gura mea,
spune-voiu cele ascunse dela zidirea lumii”.*

Isus talmăcește pilda neghinei.³⁶ Atunci lăsând Isus gloatele, intră în casă, și se apropiară de dânsul ucenicii lui, zicând: „Talmăcește-ne nouă pilda neghinei din țarină".

³⁷ Iar el răspunzând, le zise: „Cel ce seamănă sămânța bună, este Fiul Omului.³⁸ Iar țarina este lumea. Sămânța cea bună sunt fiii împărăției, iar neghina sunt fiii celui rău.³⁹ Iar vrăjmașul care a semănat-o, este diavolul. Secerîșul este sfârșitul lumii, secerătorii sunt îngerii.⁴⁰ Deci cum se adună neghina și se arde în foc, așa va fi la sfârșitul lumii.⁴¹ Va trimite Fiul Omului pe îngerii săi, și vor aduna din împărăția lui toate smintelile și pe cei ce fac fărădelege;⁴² și-i vor arunca în cuptorul cel de foc. Acolo va fi plâns și scrâșnirea dinților.⁴³ Atunci cei dreپți vor străluci ca soarele în împărăția Tatălui lor. Cel ce are urechi de auzit, s'audă.

Comoara, și mărgăritarul.⁴⁴ „Asemenea este împărăția cerurilor unei comori ascunse în țarină, pe care găsind-o omul, o ascunde, și, de bucurie, merge și vinde toate câte le are, și cumpără țarina aceea.

⁴⁵ Iarăși asemenea este împărăția cerurilor omului neguțător care caută mărgăritare bune;⁴⁶ și aflând un mărgăritar de mare preț, se duse și vându toate câte le avea și-l cumpără.

• **Pilda năvodului.** ⁴⁷ „Iarăși asemenea este împărăția cerurilor năvodului ce s'a aruncat în mare și a adunat tot soiul de pești; ⁴⁸ pe care, după ce se umplu, scoțându-l pescarii și pe mal șezând, aleseră în vase pe cei buni, iar pe cei răi îi lepădară. ⁴⁹ Așa va fi la sfârșitul lumii; vor veni îngerii și vor despărți pe cei răi de cei drepti, ⁵⁰ și-i vor arunca în cuptorul cel de foc; acolo va fi plâns și scrâșnirea dinților.

⁵¹ Ați înțeles acestea toate? „Ii ziseră lui: „Da”. ⁵² Iar el zise: „Pentru aceasta, tot cărturarul învățat, în împărăția cerurilor asemenea este omului stăpân al casei, care scoate din comoara sa cele nouă și cele vechi”.

Isus la Nazaret. *) ⁵³ Și după ce sfârși Isus pildele acestea, se duse de acolo. ⁵⁴ Și venind în patria sa, îi învăța pe aceștia în sinagoge lor, încât ei se mirau și ziceau: „De unde are acesta înțelepciunea aceasta și aceste puteri? ⁵⁵ Oare nu este acesta fiul lemnarului? Oare mama lui nu se numește Maria, și frații lui: Iacob și Iosif și Simon și Iuda? ⁵⁶ Și surorile lui nu sunt la noi? De unde dar îi vin lui aceste toate?” ⁵⁷ Și

*) Marcu 6, 1-6; Luca 4, 16-30.
⁵⁰ Cuptorul cel de foc... ca și mai sus la st. 42, însemnează Iadul.

⁵² Cărturarul învățat este cel mai cunoscător de cele sfinte. Comoara sa este învățătura sa. — Cele nouă sunt ale Noului Testament: cele vechi ale Vechiului Testament.

⁵⁵ Oare nu este acesta fiul lemnarului? Ei nu știau că Isus este Dumnezeu și credeau că Iosif e adevăratul lui tată.

⁵⁶ Surorile lui nu sunt la noi? Verișoarele lui Isus, adică fiicele fraților și ale surorilor lui Iosif. Vezi cap. 12, 47.

se sminteau într'insul. Iar Isus le zise lor: „Nu este proroc desprețuit decât numai în patria sa și în casa sa”. ⁵⁸ Și nu făcu acolo minuni multe, pentru necredința lor.

CAPUL 14. — Tăierea capului sfântului Ioan. *) ¹ În vremea aceea auzi Irod tetrarhul de faima lui Isus; ² și zise slugilor sale: „Acesta este Ioan Botezătorul; a înviat din morți, și de aceea se fac minuni prin el”. ³ Căci Irod prinsese pe Ioan și-l legase și-l pusese în temniță pentru Irodiada, femeia fratelui său. ⁴ Căci Ioan îi zicea: „Nu ți-e învoit s'o ții pe ea”. ⁵ Și voind să-l omoare pe dânsul, se temu de popor, deoarece ca pe un proroc îl socoteau.

⁶ Iar în ziua nașterii lui Irod jucă fiica Irodiadei în mijlocul (oaspeților) și plăcu lui Irod. ⁷ Pentru aceea cu jurământ îi făgădui ei să-i dea orice i-ar cere. ⁸ Iar ea, îndemnată fiind de mama sa, zise: „Dă-mi aci în tîpsie capul lui Ioan Botezătorul”. ⁹ Și se întristă împăratul; dar, pentru jurământ și pentru cei ce ședea la masă împreună cu dânsul, porunci să i se dea. ¹⁰ Și trimise să se taie capul lui Ioan în temniță. ¹¹ Și se aduse capul lui Ioan în tîpsie și se dete fetei, și ea îl duse mamei sale. ¹² Și venind ucenicii lui, îi luară

*) Marcu 6, 14-29; Luca 9, 7-9.

⁵⁷ Se sminteau într'insul. Ei voiau să vadă numai minuni, și pentru că Isus nu le făcea pe placul lor, de aceea nici învățătura lui n'o primeau.

1. Irod tetrarhul era fiul lui Irod cel Mare, care ucise pruncii dela Betleem.

2. Acesta este Ioan Botezătorul; a înviat din morți... Pentru că ucisese pe Ioan, îl mustra cugetul neîncetat, și, auzind de Isus, credea că era Ioan înviat din morți.

trupul și-l îngropară; și ducându-se, vestiră lui Isus.

Intăia înmulțire a pânilor. *) ¹³ Auzind acesteia Isus, se duse singur de acolo cu luntrea într'un loc pustiu; și aflând gloatele, se duseră după dânsul pe jos din cetăți.

¹⁴ Și ieșind Isus (din luntre), văzu mulțimea cea mare și i se făcu milă de ei și le vindecă bolnavii lor. ¹⁵ Și făcându-se seară, se apropiară de dânsul ucenicii lui, zicând: „Pustiu este locul, și ceasul târziu; slobozește gloatele să se ducă prin sate și să-și cumpere de mâncare”. ¹⁶ Iar Isus le zise lor: „Nu trebue să se ducă; dați-le voi să mănânce”. ¹⁷ Li răspunseră: „N'avem aici decât cinci pâni și doi pești”. ¹⁸ Și el le zise: „Aduceți-le aci la mine”. ¹⁹ Și după ce porunci mulțimii să șadă pe iarbă, luă cele cinci pâni și cei doi pești, și căutând la cer, binecuvântă și frânse și dete ucenicilor pânilor, iar ucenicii mulțimii. ²⁰ Și mâncară cu toții și se săturară; și strânseseră rămășițele, douăsprezece coșuri pline de fărâmațiuri. ²¹ Iar cei ce mâncasera, fură cinci mii de bărbați, afară de femei și de copii.

Isus umblă pe mare. **) ²² Și îndată sili Isus pe ucenici să intre în luntre și să meargă înaintea lui la celălalt mal, până ce va slobozi gloatele. ²³ Și după ce slobozi poporul, se urcă singur pe munte, ca să se roage. Și făcându-se seară, era acolo singur.

*) Marcu 6, 34-44; Luca 9, 10-17

**) Marcu 6, 45-52; Ioan 6, 16-21

23. Se urcă singur pe munte... pe muntele din apropiere.

²⁴ Iar luntrea în mijlocul mării era bătută de valuri; căci vântul era împotriva. ²⁵ Iar în straja a patra a nopții veni la dânsii Isus, umblând pe mare. ²⁶ Și văzându-l (ucenicii) umblând pe mare, se înspăimântară și ziseră: „E o nălucă”; și strigară de frică. ²⁷ Dar Isus îndată le vorbi lor, zicând: „Aveți încredere, eu sunt, nu vă temeți!”. ²⁸ Iar răspunzând Petru, zise: „Doamne, de ești tu, poruncești-mi să vii la tine pe apă”. ²⁹ Și Isus îi zise: „Vino!” Și coborându-se Petru din luntre, umbla pe apă ca să meargă la Isus. ³⁰ Dar văzând vântul tare, se înfricoșă, și începând să se afunde, strigă, zicând: „Doamne, mântuiește-mă!”. ³¹ Și îndată Isus, întinzând mâna, îl apucă pe el și-i zise: „Puțin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit?” ³² Și intrând ei în luntre, stătu vântul. ³³ Iar cei ce erau în luntre, veniră, și i se închinară lui, zicând: „Cu adevărat Fiul lui Dumnezeu ești!”.

Insănătoșarea bolnavilor. *) ³⁴ Și trecând marea, veniră în pământul Ghenesaretului. ³⁵ Și cunoscându-l pe el oamenii locului aceleia, trimiseră în tot ținutul acela, și aduseră lui pe toți bolnavii. ³⁶ Și-l rugau să-i lase să se atingă numai de poalele veșmintelor lui; și câți se atinseră, se vindecară.

*) Marcu 6, 53-56

24. In mijlocul mării... e vorba de lacul Ghenesaret, cum am mai văzut la 9, 1.

25. In stroja a patra... adică pe la revărsatul zorilor.

36. „Oamenii aceia, zice Sf. Ioan Gură de Aur, atingându-se cu credință de hainele lui Isus, se vindecau de boalele lor. Noi nu ne atingem numai de hainele lui, el nouă ne e dat să atingem și să primim trupul lui în sfânta Euharistie. Cu cât mai mult ne vom vindeca de

CAPUL 15. — Fariseii și tradițiunea. *) 1

Atunci se apropiară de Isus cărturarii și fariseii din Ierusalim, zicând: ² „Pentru ce ucenicii tăi calcă obiceiul bătrânilor? Căci nu-și spală mâinile când mănâncă pâine.” ³ Iar el răspunzând, le zise lor: „Pentru ce călcați și voi porunca lui Dumnezeu pentru obiceiul vostru? Căci Dumnezeu a zis: ⁴ *Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta; și: Cine va vorbi de rău pe tatăl său ori pe mama sa, cu moarte să moară.* ⁵ Iar voi ziceți: *Oricine zice tatălui său ori mamei sale: Tot darul cel aduc eu, îți va folosi ție;* ⁶ *și nu va cinsti pe tatăl său sau pe mama sa.* Și ați stricat porunca lui Dumnezeu pentru obiceiul vostru. ⁷ Fățarnicilor, bine a prorocit despre voi Isaia, zicând:

⁸ *Poporul acesta cu buzele mă cinstește, dar inima lui departe de mine.*

⁹ *Și în zadar mă cinstește învățând învățături și porunci omenești.*“

¹⁰ Și chemând la sine gloatele, le zise lor: „Ascultați și înțelegeți: ¹¹ *Nu ce intră în gură*

*) Marcu 7, 1-23; Luca 11, 37-44
boalele sufletului și ale trupului dacă îl vom primi cu credință?”

1. *Nu-și spală mâinile...* Fariseii țineau mai mult la aceste obiceiuri decât la însăși legea lui Dumnezeu.

5-9. *Oricine zice tatălui său ori mamei sale...* Isus vrea să osândească aici poruncile fariseilor protivnice legii lui Dumnezeu, ca bunăoară uitarea și neîngrijirea părinților sub cuvânt că dai lui Dumnezeu; precum și poruncile cari nu te duc de loc la adevărata cură, precum e porunca de a te spăla pe mâini fără a te îngriji de curăția inimii. (Vigouroux.)

11. *Nu ce intră în gură...* Foarte des auzi zicătoarea aceasta din gura acelor cari nu voiesc să ție posturile sfintei Biserici. Adevărat că mâncarea și băutura nu pot strica decât trupului, dar sufletului îi strică neascultarea și

spurcă pe om, dar ce iese din gură, aceasta spurcă pe om.“

¹² Atunci apropiindu-se de dânsul ucenicii lui, îi ziseră: „Știi că fariseii, auzind vorba aceasta, s'au scandalizat?” ¹³ Iar el răspunzând, zise: „Tot sadul pe care nu l-a sădit Tatăl meu cel ceresc, se va desrădăcina. ¹⁴ Lăsați-i pe dânșii: Orbi sunt și călăuzele orbilor; iar orb pe orb de va călăuzi, amândoi în groapă vor cădea.”

¹⁵ Și răspunzând Petru, îi zise lui: „Tălmăcește-ne nouă pilda aceasta.” ¹⁶ Iar Isus zise: „Și voi încă nepricepuți sunteți? ¹⁷ Nu înțelegeți că tot ce intră în gură, trece în pânțe și s'aruncă în loc ascuns? ¹⁸ Iar cele ce ies din gură, din inimă ies, și acestea spurcă pe om; ¹⁹ căci din inimă ies gânduri rele, ucideri, preacurvii, curvii, furtişaguri, mărturii mincinoase, hule. ²⁰ Acestea sunt cari spurcă pe om; dar a mânca cu mâinile nespălate nu spurcă pe om.”

Vindecarea fiicei Cananeencei. *) ²¹ Și ieșind Isus de acolo, se duse în părțile Tirului și ale Sidonului. ²² Și iată o femeie cananeancă, ieșind din împrejurimile acelea, strigă, zicând: „Miluete-mă, Doamne, Fiul lui David; fiica mea rău se muncește de diavol.” ²³ Iar el nu-i răspunse niciun cuvânt. Și apropiindu-se ucenicii lui, îl rugau, zicând: „Slobozește-o, căci strigă în urma

*) Marcu 7, 24-30

desprețul față de legea Bisericii, care dela Hristos a primit putere de a învăța, a cărmui și a face legi. Aceste legi avem datorie a le ține după însăși porunca lui Hristos: *Cine nu va asculta de Biserică, să-ți fie ție ca un păgân și vameș* (Mat. 18, 17) și *cel ce nu va crede, se va osândi*. (Marcu 16, 16.)

noastră". ²⁴ Iar el răspunzând zise: „Nu sunt trimis decât numai la oile cele pierdute ale casei lui Izrail”. ²⁵ Dar ea veni și se închină lui, zicând: „Doamne, ajută-mi!” ²⁶ Isus răspunzând, zise: „Nu este bine a lua pâinea fiilor și a o arunca cânilor”. ²⁷ Iar ea zise: „Așa e Doamne, dar și cățeei mănâncă din fărâmurile ce cad de pe masa stăpânilor lor”. ²⁸ Atunci răspunzând Isus, îi zise: „Femeie, mare este credința ta; facă-se ție precum voiești”. Și se vindecă fiica ei din ceasul acela.

Vindecarea altor bolnavi. ²⁹ Și trecând de acolo Isus, veni lângă marea Galileei, și suindu-se pe munte, șezu acolo. ³⁰ Și veniră la dânsul gloate multe, având cu sine muți, orbi, șchiopi, betegi și alți mulți, și-i aruncară la picioarele lui, și-i vindecă pe dânsii; ³¹ încât se mirau gloatele, văzând pe muți grăind, pe șchiopi umblând, pe orbi văzând, și slăveau pe Dumnezeu lui Izrail.

A doua înmulțire a pâinii. ³² Iar Isus

*) Marcu 8, 1-9

^{24.} Nu sunt trimis decât numai... Hristos zice că numai pentru Evrei a venit, pentru că toate cărțile Vechiului Testament zic că Mântuitorul trebuia să vină pentru Izrail, poporul cel ales. De aceea Isus a propovăduit numai Evreilor, iar păgânilor le-a trimis pe Apostoli.

^{26.} Nu este bine a lua pâinea fiilor... Poporul evreesc era cel ales, de care Dumnezeu avusese o grijă deosebită, scoțându-l din Egipt și cărmuindu-l prin Moise, judecători și proroci. Insuși Mântuitorul trebuia să se nască din poporul acesta. Evreii se mândreau cu aceasta și pe celelalte popoare, toate păgâne, le desprețuiau, numindu-le câni.

^{28.} Femeie, mare este credința ta... Isus laudă credința acestei femei, pentru că ea nu s'a descurajat când n'a ascultat-o îndată, ci s'a rugat mai departe, fiind sigură că va dobândi ce cere.

chemând la sine pe ucenicii săi, le zise lor: „Mie milă de poporul acesta, căci de trei zile stă cu mine și n'are ce mânca; și a-l slobozi flămând nu voiesc, ca nu cumva să leșine pe drum”. ³³ Și-i ziseră lui ucenicii: „De unde vom lua în pustiu atâtea pâni, ca să săturăm atâtea popor?” ³⁴ Și le zise lor Isus: „Câte pâni aveți?” Iar ei ziseră: „Șapte și câțiva peștișori”.

³⁵ Și porunci mulțimii să șadă pe pământ. ³⁶ Și luând cele șapte pâni și peștii și mulțumind, le frânse și le dăte ucenicilor săi, și ucenicii le deteră poporului. ³⁷ Și mâncară toți și se săturară. Și din fărâmurile ce rămaseră, luară șapte coșuri pline. ³⁸ Iar cei ce mâncară erau patru mii de bărbați, afară de copii și de femei. ³⁹ Și slobozi poporul, intră în luntre și veni în hotarele Magdalei.

CAPUL 16.— Iudeii cer semn. *) ¹ Și se apropiară de dânsul fariseii și saduceii, ispitindu-l, și-l rugară să le arate lor semn din cer. ² Iar el răspunzând, le zise: „Când se face seară, ziceți: *Va fi senin, căci cerul e roș,* ³ și dimineața ziceți: *Astăzi va fi furtună, căci cerul e posomorit și roșiatic.* ⁴ Fața cerului știți s'o judecați, iar semnele timpurilor nu puteți să le știți? Neamul rău și curvar semn caută, și semn nu i se va da lui fără numai semnul lui Iona prorocul.” Și lăsându-i pe ei, se duse.

*) Marcu 8, 10-13

^{4.} Semnele timpurilor nu le puteți ști? Aceste semne sunt acele cari arătau când trebuia să vină Mântuitorul și erau scrise de proroci. Așa Iacob prorocise că tribul lui Iuda va cărmui pe Evrei până la venirea Mântuitorului. Alți proroci au dat alte semne.

Aluatul fariseilor. *) ⁵ Și trecând ucenicii lui de celelaltă parte a mării, uitară să ia pâne.
⁶ Iar Isus le zise lor: „Căutați și vă păziți de aluatul fariseilor și al saduceilor”. ⁷ Iar ei se gândeau în sine, zicând: „N'am luat pâne”. ⁸ Isus, cunoscând aceasta, zise: „Ce vă gândiți în voi, puțin credincioșilor, că n'ați luat pâne? ⁹ Nu înțelegeți încă și nu vă aduceți aminte de cele cinci pâni la cinci mii de oameni și câte coșuri ați strâns? ¹⁰ Nici de cele șapte pâni la patru mii de oameni și câte coșuri ați strâns? ¹¹ Cum nu înțelegeți că nu de pâne v'am spus vouă: Păziți-vă de aluatul fariseilor și al saduceilor?”
¹² Atunci înțelesesă că nu de aluatul pâinii le spusese să se păzească, ci de învățătura fariseilor și a saduceilor.

Mărturisirea lui Petru. **) ¹³ Și veni Isus în părțile Cezareei lui Filip și întrebă pe ucenicii săi, zicând: „Cine zic oamenii că este Fiul Omului?” ¹⁴ Iar ei ziseră: „Unii (zic că este) Ioan Botezătorul, alții Ilie, iar alții Ieremia sau unul din proroci”. ¹⁵ Le zise Isus: „Dar voi cine ziceți că sunt eu?”

¹⁶ Răspunzând Simon Petru, zise: „Tu ești Hristos, Fiul Dumnezeului celui viu”. ¹⁷ Și răspunzând Isus, îi zise lui: „Fericit ești Simone, fiul lui Iona, căci trup și sânge nu ți-au descoperit ție, ci Tatăl meu, care este în ceruri. ¹⁸ Și eu îți zic ție că tu ești Petru, și pe această piatră

*) Marcu 8, 14-21

**) Marcu 8, 27-30; Luca 9, 18-22

8. **Puțin credincioșilor...** Isus numește așa pe ucenici, pentru că prea multă grijă au și prea se întristează de pânea uitată. Au văzut doar pe Isus în două rânduri înmulțind pânea.

voiu zidi Biserica mea, și porțile Iadului n'o vor birui pe dânsa. ¹⁹ Și-ți voiu da ție cheile împărăției cerurilor; și orice vei lega pe pământ, va fi legat și în ceruri; și orice vei deslega pe pământ, va fi deslegat și în ceruri.” ²⁰ Atunci porunci ucenicilor săi să nu spuie nimănui că el este Isus Hristos.

Prorocia Patimii. *) ²¹ De atunci începu Isus a arăta ucenicilor săi că trebuie să se ducă la Ierusalim și să sufere multe dela bătrâni și dela cărturari și dela arhieriei, și să fie ucis, și a treia zi să învieze. ²² Și luându-l Petru la o parte, începu a-l certa, zicând: „Departe (aceasta) dela tine, Doamne; nu ți se va face ție aceasta”. ²³ Iar

*) Marcu 8, 31-32; Luca 9, 18-21

18. **Pe această piatră voiu zidi Biserica mea.** Prin cuvintele acestea, Hristos face pe Petru capul Bisericii sale. Precum o clădire nu poate sta fără temelie, tot așa Biserica nu poate sta fără Petru.

— **Porțile Iadului** se numesc în sf. Scriptură puterile Iadului.

19. **Și-ți voiu da ție cheile împărăției cerurilor...** Sf. Petru, ales capul Bisericii și locțiitorul lui Hristos pe pământ, primește și puterea de a cărmui Biserica, de a face legi, îndatorind pe credincioși să le păstreze. Tot ce face el ca mai marele Bisericii aici pe pământ, este bine primit și de Hristos în cer. Aceasta însemnează **cheile** și puterea de a lega și deslega.

20. **Porunci să nu spuie nimănui.** Isus era Dumnezeu și om adevărat. Luase firea omenească anume, ca să poată pătimi și muri pe cruce, și în chipul acesta să-și arate dragostea sa de Mântuitor către oameni. Mulți n'ar fi putut crede taina aceasta și s'ar fi scandalizat că un om Dumnezeu moare de moartea rușinoasă a crucii. Pentru aceasta, Hristos oprește Apostolilor de a spune altora că el este Mântuitorul. Vor avea ei timp să spuie după învierea lui Isus și pogorirea Duhului Sfânt.

22. **Departe dela tine, Doamne.** Nici Petru, nici cei-

Isus întorcându-se, zise lui Petru: „Fugi dela mine, Satano! Sminteală îmi ești mie, căci nu gândești cele ce sunt ale lui Dumnezeu, ci cele ce sunt ale oamenilor.”

Cum să urmăim pe Hristos. *) ²⁴ Atunci zise Isus ucenicilor săi: „De voiește cineva să vie după mine, să se lepede de sine și să-și ia crucea sa și să mă urmeze pe mine ²⁵ Căci cine va voi să-și mântuiască sufletul, îl va pierde; iar cine își va pierde sufletul său pentru mine, îl va afla. ²⁶ Căci ce folosește omului de va câștiga lumea întreagă, iar sufletul său și-l va pierde? sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său? ²⁷ Căci Fiul Omului va veni în slava Tatălui său cu Îngerii săi, și atunci va răsplăti fiecăruia după faptele lui. ²⁸ Adevăr zic vouă: Sunt din cei ce stau aici unii cari nu vor gusta moartea până ce nu vor vedea pe Fiul Omului venind în împărăția sa.”

*) Marcu 8, 34-36; Luca 9, 23-27
Iată Apostoli nu înțelegeau încă adevărata menire a lui Isus pe pământ, și de aceea caută să-i îndepărteze gândul de a muri pentru oameni.

23. *Fugi dela mine, Satano!* Satana a fos cel dintăiu care n'a împlinit voința lui Dumnezeu și totdeauna caută să n'o îplinească nici oamenii. Așa a făcut cu Adam și Eva. Iar cine îndeamnă pe altul să nu facă voința lui Dumnezeu, se aseamănă Satanei. Iată de ce Hristos numește aici pe Petru *Satana*, cu toate că el nu din răutate, ci chiar din dragoste către învățătorul său îl sfătuiește astfel.

28. *Sunt unii din cei ce stau aici...* Nu putem ști despre care venire a lui Hristos e vorba aici. Unii cred că Isus voia să înțeleagă despre schimbarea sa la față, alții despre Biserică. Adică unii din ucenicii lui Isus vor vedea Biserica bine întărită, încât nu se va teme de puterile lumii.

CAPUL 17. — Schimbarea la față. *) ¹ Și după șase zile, Isus luă pe Petru și pe Iacob și pe Ioan, fratele lui, și-i duse la o parte, pe un munte înalt. ² Și se schimbă la față înaintea lor; fața lui strălucea ca soarele, iar veșmintele lui se făcură albe ca zăpada. ³ Și iată li se arătară lor Moise și Ilie, vorbind cu dânsul. ⁴ Și răspunzând Petru, zise lui Isus: „Doamne, bine ne este nouă a fi aici; dacă vrei, să facem aici trei colibe, ție una, lui Moise una, și lui Ilie una”. ⁵ Pe când vorbea încă, iată un nor luminos îi umbri pe ei. Și iată un glas din nor, zicând: „Acesta este Fiul meu cel iubit, întru care bine am voit; pe dânsul să-l ascultați”. ⁶ Și auzind aceasta ucenicii, căzură cu fața la pământ și se înspăimântară foarte. ⁷ Și Isus se apropie și-i atinse și le zise: „Sculțați-vă și nu vă temeți!” ⁸ Iar ei, ridicându-și ochii, pe nimeni nu văzură fără numai pe Isus singur. ⁹ Și coborându-se ei de pe munte, le porunci lor Isus, zicând:

„Nimănui să nu spuneți vedenia aceasta, până ce Fiul Omului nu va învia din morți”.

¹⁰ Și-l întrebară ucenicii, zicând: „Pentru ce dar zic cărturarii că Ilie trebuie să vie mai înainte?” ¹¹ Iar el răspunzând, le zise lor: „Ilie va veni în adevăr și va întocmi toate. ¹² Dar zic

*) Marcu 9, 1-15; Luca 9, 28-36
1. *Și-i duse... pe un munte înalt...* Din vechime s'a crezut că muntele acesta este Tabor.

3. *Li se arătă Moise și Ilie.* Moise reprezintă legea, iar Ilie pe proroci. Așa legea veche și prorocii dau mărturie Evangheliei reprezentate prin Hristos.

9. *Nimănui să nu spuneți vedenia aceasta...* Le oprește de a spune vedenia pentru același cuvânt ce l-am văzut mai sus, nota cap. 16, 20.

11. *Ilie va veni în adevăr...* va veni la sfârșitul lui.

vouă că Ilie a și venit, și nu l-au cunoscut pe dânsul, ci i-au făcut lui câte au voit. Așa și Fiul Omului va pătimi dela dâșii." ¹³ Atunci înțelesă ucenicii că despre Ioan Botezătorul le vorbise lor.

Vindecarea lunaticului. *) ¹⁴ Și venind la popor, se apropie de dânsul un om și se aruncă în genunchi înaintea lui, zicând: „Doamne, miluește-te de fiul meu, căci este lunatic și rău pătimește; căci de multe ori cade în foc și de multe ori în apă." ¹⁵ Și l-am adus la ucenicii tăi, și nu l-au putut vindeca". ¹⁶ Iar Isus răspunzând, zise: „O! neam necredincios și îndărătnic, până când voi fi cu voi? Până când voi suferi? Aduceți-mi-l aci la mine!" ¹⁷ Și-l certă pe el Isus, și ieși diavolul dintr'insul, și se tămădui copilul din ceasul acela.

¹⁸ Atunci se apropiară ucenicii de Isus într'ascuns și ziseră: „Pentru ce noi n'am putut să-l scoatem pe dânsul?" ¹⁹ Le zise lor Isus: „Pentru necredința voastră, căci adevăr vă zic vouă, *de veți avea credință cât grăuntele de muștar, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de aci acolo, și se va muta; și nimic nu vă va fi cu neputință.* ²⁰ Dar soiul aceasta (de diavoli) nu se scoate decât numai cu rugăciune și post."

*) Marcu 9, 18-28; Luca 9, 37-43
mii, înainte de venirea lui Hristos, și va face ca Evreii să primească Evanghelia.

12. *Ilie a și venit...* Vorbește despre Ioan Botezătorul, care venise în duhul și puterea lui Ilie.

19. *Pentru necredința voastră...* Ucenicii aveau credință, dar nu atâta câtă se cerea ca să poată scoate diavolii.

Isus își vestește a doua oară patima sa. *) ²¹ Și aflându-se ei în Galileea, le zise lor Isus: „Fiul omului trebuie să se dea pe mâinile oamenilor, ²² și-l vor ucide, și a treia zi va învia". Și se întristară ei foarte.

Isus plătește dajdie. ²³ Și venind ei în Cafarnaum, se apropiară de Petru cei ce luau dajdie, și-i ziseră lui: „Învățătorul vostru nu plătește cele două drahme?" ²⁴ Și răspunse: „Da".

Și intrând în casă, Isus apucă înainte, zicând: „Ce ți se pare, Simone? Împărații pământului dela cine primesc dajdie sau bir? Dela fiii lor sau dela cei străini?" ²⁵ Și-i răspunse Petru: „Dela cei străini". Li zise Isus: „Deci scutiți sunt fiii." ²⁶ Dar ca să nu-i scandalizăm pe dâșii, du-te la mare și aruncă undița, și peștele ce-l vei prinde întâi, ia-l, și, deschizându-i gura, vei găsi un statir; luându-l pe acesta, dă-li-l lor pentru mine și pentru tine."

CAPUL 18.— Smerenia creștinească. **) ¹ În ceasul acela se apropiară ucenicii de Isus, zicând:

*) Marcu 9, 29-31; Luca 9, 44-48

**) Marcu 9, 32-40; Luca 9, 46-50

23. *Nu plătește cele două drahme? Drahma* era un ban vechiu și făcea la 85 de bani de ai noștri. Fiecare Evreu era dator să plătească două drahme pentru templu.

24-25 Hristos zice în aceste două stihuri: Împărații pământului nu iau dări dela fiii lor, ci dela ceilalți supuși. Cele două drahme se plătesc pentru casa Tatălui meu ceresc. Deci eu, Fiul lui, nu sunt dator să plătesc dajdia asta.

26. *Vei găsi un statir.* Statirul era cât patru drahme.

Să nu-i scandalizăm... să nu vorbească rău de noi, cu și cum am desprețui templul.

1. *Cino este oare mai mare...* De mai multe ori se

"Cine este oare mai mare în împărăția cerurilor?"
 2 Și chemând Isus un prunc, îl puse în mijlocul lor, 3 și zise: Adevăr zic vouă: De nu vă veți întoarce și nu vă veți face ca pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor. 4 Deci cine se va smeri ca pruncul acesta, acela este mai mare în împărăția cerurilor. 5 Și cine va primi pe un prunc ca acesta în numele meu, pe mine mă primește.

Impotriva scandalului. *) 6 „Iar cine va scandaliza pe unul dintr'acești mici cari cred în mine, mai de folos i-ar fi lui să i se atârne de gât o piatră de moară și să se arunce în fundul mării. 7 Vai lumii pentru scandaluri; căci de trebuință este să vie scandaluri, dar vai omului aceuia prin care vine scandalul! 8 Iar de te scandalizează pe tine mâna ta sau piciorul tău, taie-l și-l aruncă dela tine; mai bine îți este ție să intri în viață beteag sau șchiop, decât două mâni sau două picioare având, să te arunce în focul cel veșnic. 9 Și de te scandalizează pe tine ochiul tău, scoate-l și-l aruncă dela tine; mai bine îți este ție cu un ochiu să intri în viață, decât doi ochi

*) Marcu 9, 41-49
 certau ucenicii asupra acestui cuvânt. Acum aleargă la Isus ca să le deslege chestia aceasta, dându-le prilej cinstea cea mare ce o arătase Isus lui Petru la plătirea dajdiei pentru templu.

3. **De nu vă veți întoarce...** Dacă nu veți schimba ideile voastre despre cer, dacă nu veți fi smeriți și nevinovați, precum sunt pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor.

8. **De trebuință este să vie scandaluri.** Fiind oamenii răi, nu e cu putință să lipsească scandaluri; ba e chiar de trebuință să fie scandaluri pentru virtutea celor buni.

9. **Și de te scandalizează ochiul tău...** Vezi nota de la 5, 29.

având, să te arunce în gheena focului. 10 **Căutați să nu desprețuiți pe vreunul din acești mici; căci zic vouă că ingerii lor în ceruri pururea văd fața Tatălui meu, care este în ceruri.**

Oaia rădăcită. *) 11 „Căci Fiul omului a venit să mântuiască ce se pierduse.“ 12 Ce vi se pare vouă? De va avea cineva o sută de oi, și va rădăci una din ele, oare nu lasă pe cele nouăzeci și nouă în munți și merge să caute pe cea rădăcită? 13 Și de se va întâmpla s'o găsească, adevăr zic vouă, se va bucura de dansa mai mult decât de cele nouăzeci și nouă cari nu s'au rădăcit. 14 Astfel, nu e voia înaintea Tatălui vostru care este în ceruri, să piară unul din acești mici.

Puterea cheilor. 15 „Și de-ți va greși ție fratele tău, du-te și-l mustră între tine și el singur; de te va asculta, ai dobândit pe fratele tău. 16 Iar de nu te va asculta, mai ia cu tine încă unul sau doi, pentru ca în gura a doi sau trei martori să stea tot cuvântul. 17 Iar de nu-i va asculta pe ei, spune-l Bisericii; și de nu va asculta nici de

*) Luca 14, 17
 12-13. **Oaia rădăcită** este păcătosul, care, prin răutățile sale, s'a îndepărtat de Dumnezeu și rădăcește pe căile păcatului. Cel ce lasă pe cele nouăzeci și nouă și caută pe cea rădăcită, este Isus, bunul nostru păstor. Iar când o găsește, când păcătosul se leapadă de răutăți și se întoarce la Dumnezeu, mare bucurie se face în împărăția cerului.

15-17. **Și de-ți va greși ție fratele tău...** Când cineva greșeste, avem datorie să-l înștiințăm cu dragoste și în taină. Dacă nu se îndreaptă, să-l mustrăm în fața altora. Iar dacă nici așa nu vrea să asculte, trebuie să-l spunem Bisericii, adică păstorilor cari au primit puterea de a cărmui Biserica.

— **Păgânii și vameșii** nu fac parte din Biserică. Tot

Biserică, să-ți fie ție ca un păgân și vameș. ¹⁸ Adevăr zic vouă: Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în ceruri; și oricâte veți deslega pe pământ, vor fi deslegate și în ceruri. ¹⁹ Iarăși zic vouă că de se vor uni doi pe pământ pentru tot lucrul ce-l vor cere, li se va da lor de Tatăl meu, care este în ceruri. ²⁰ Căci unde sunt doi sau trei adunați în numele meu, acolo sunt și eu în mijlocul lor."

Pilda slugilor și a datornicilor. ²¹ Atunci apropiindu-se de dânsul Petru, zise: „Doamne, de câte ori va păcătui mie fratele meu, și-i voi ierta lui? Până de șapte ori?” ²² Isus îi zise lui: „Nu-ți spun ție până de șapte ori, ci până de șaptezeci de ori câte șapte”.

²³ Pentru aceea, asemănatu-s'a împărăția cerurilor omului împărat, care a voit să facă socoteală cu slugile sale. ²⁴ Și începând a face socoteală, i s'a adus unul, care-i datorea zece mii de talanți. ²⁵ Dar neavând cu ce să plătească, a po-

așa trebuie să socotim pe acela care nu voiește să asculte de păstori Bisericii.

18. Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în ceruri... „De oarece pot fi oameni așa de încăpăținați încât puțin ori de loc să nu le pese de despărțirea și de osânda Bisericii, Hristos declară solemn și cu jurământ că judecata păstorilor bisericești se va întări în cer și că păcătoșii despărțiți de trupul credincioșilor prin hotărîrea Bisericii, de Dumnezeu însuși se vor despărți.” (Martini.)

22. Până de șaptezeci de ori câte șapte. Aceasta este o zicătoare în limba evreiască și însemnează de ne-nămărate ori. Noi am zice: de o mie de ori. Creștinul trebuie să ierte totdeauna pe cel ce-l supără.

24. Care-i datorea zece mii de talanți. Un talant făcea 6000 de drahme, adică 5100 de lei de ai noștri. Deci 10.000 de talanți ar fi 51.000.000 de lei. Isus numește o sumă așa de mare, pentru a ne arăta că prin păcatele

runcit stăpânul său să-l vândă pe dânsul și pe femeia lui, și pe copii, și toate câte le avea, și să plătească. ²⁶ Deci căzând sluga aceea în genunchi, l-a rugat pe el, zicând: Îngăduie-mă, și-ți voi plăti toate. ²⁷ Și milostivindu-se stăpânul de sluga aceea, a slobozit-o, și i-a iertat și datoria.

²⁸ Și ieșind sluga aceea, a găsit pe unul din tovarășii săi, care-i datorea lui o sută de dinari, și apucându-l, îl sugruma, zicându-i: Plătește ce-mi ești dator! ²⁹ Și căzând în genunchi tovarășul lui, îl ruga, zicându-i: Îngăduie-mă, și-ți voi plăti toate. ³⁰ Dar ea n'a voit, ci s'a dus și l-a pus la închisoare, până când va plăti datoria. ³¹ Și văzând cele ce s'au făcut, celelalte slugi s'au întristat foarte, și s'au dus și au povestit stăpânului lor toate câte se făcuseră.

³² Atunci o chemă pe dânsa stăpânul și-i zise: Slugă rea, toată datoria ți-am iertat-o ție, pentru că m'ai rugat: ³³ Nu trebuia deci să-ți fie și ție milă de tovarășul tău, precum și mie mi-a fost milă de tine? ³⁴ Și mâniindu-se stăpânul, a dat-o chinuitorilor până ce va plăti toată datoria. ³⁵ Așa și Tatăl meu ceresc va face vouă, de nu veți ierta fiecare fratelui său din inimile voastre."

noastre, am făcut datorii nespun de mari față de Dumnezeu, Stăpânul și Împăratul nostru.

25. A poruncit stăpânul să-l vândă... În vechime, cul nu putea să-și plătească datoriile, i se vindeau toate, până și femeia și copiii, cari deveneau robi.

28. Care-i datorea o sută de dinari. Un dinar nu făcea mai mult de 80 de bani. Deci toată datoria tovarășului se urca la 80 de lei.

CAPUL 19. — Căsătoria și despărțenia *)

¹ Și după ce sfârși Isus cuvintele acestea, trecu din Galileea și veni în hotarele Iudeei, dincolo de Iordan; ² și-l urmărea gloate multe, și-i vindecă pe ei acolo.

³ Și se apropiară de dânsul fariseii, ispitindu-l și zicându-i: „Oare este îngăduit omului să-și lase femeia pentru orice pricină?” ⁴ Iar el răspunzând, le zise lor: „N'ați cetit că cel ce a făcut pe om la început, bărbat și femeie i-a făcut pe ei și a zis: ⁵ Pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa, și vor fi amândoi un trup? ⁶ Drept aceea nu mai sunt doi, ci un trup. Deci, ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despărte.”

⁷ Ii ziseră lui: „Pentru ce dar a poruncit Moise să i se dea carte de despărțire și s'o lase?” ⁸ Le zise lor: „Moise după învârtosarea inimii voastre v'a dat voie să vă lăsați femeile voastre, dar dela început n'a fost așa. ⁹ Iar eu vă zic vouă că oricine își va lăsa femeia sa, afară de cuvânt de curvie, și va lua alta, preacurvește; și cel ce va lua pe cea lăsată, preacurvește.”

*) Marcu 10, 1-12

⁷. Pentru ce a poruncit Moise. Despre aceasta vezi mai sus 5, 31-32.

⁹. Afară de cuvânt de curvie. Hristos învață că nu pentru orice pricină—după cum credeau fariseii—ci numai din pricină mari, cum ar fi aceea de preacurvie, (adulter) este îngăduit bărbatului să se despărte de femeia sa. Și, bine înțeles, de asemenea femeii îngăduit este, pentru aceleași pricini, să se despărte de bărbatul ei. Cât timp însă trăiește și bărbatul și femeia despărțiți, nici unul nici altul n'are voie să se căsătorească cu altcineva, unul nici altul n'are voie să se căsătorească cu altcineva, căci Hristos zice: „Oricine își va lăsa femeia... și va lua alta, preacurvește; și cel ce va lua pe cea lăsată, preacurvește.”

¹⁰ Ii ziseră ucenicii lui: „Dacă așa este pricina omului cu femeia, nu este de folos să se însoare”. ¹¹ Iar el le zise lor: „Nu toți înțeleg cuvântul acesta, ci acei cărora li s'a dat. ¹² Căci sunt fameni cari din pântecel maicii lor așa s'au născut; și sunt fameni cari s'au făcut de oameni; și sunt fameni cari singuri s'au făcut pe sine pentru împărăția cerurilor. Cine poate înțelege, să înțeleagă.”

Isus binecuvântează pruncii. *) ¹³ Atunci aduseră la dânsul prunci, ca să puie mâinile pe ei și să se roage. Dar ucenicii îi certau. ¹⁴ Iar Isus le zise: „Lăsați pruncii și nu-i opriți de a veni la mine, căci a unora ca aceștia este împă-

*) Marcu 10, 13-16; Luca 18, 15-17.
curvește.” Și aceasta fiindcă căsătoria este, din voința lui Dumnezeu, un legământ pe viață. Deci chiar de se desparte cineva de soția sa, legământul acesta rămâne pentru amândouă părțile și nu se nimicește decât numai cu moartea uneia din cele două părți. Iar celor ce sunt legați prin căsătorie, poruncesc nu eu, ci Domnul, ca fe-goși prin căsătorie, poruncesc nu eu, ci Domnul, ca femeia să nu se despărte de bărbat, iar de se va despărți, să rămâie nemăritată sau să se împace cu bărbatul său. Și bărbatul să nu lase pe femeia sa. (I Cor. 7, 10-11.)

¹². Sunt fameni cari singuri sau făcut pe sine... Sunt aceia cari ar putea să se căsătorească, precum fac mai toți oamenii, dar din mai mare dragoste către Dumnezeu și feciorie, nu se căsătoresc, lepădându-se de orice plăcere trupească, ca să poată sluji cu mai mare zel lui Dumnezeu și să aibă mai mare răsplătă în cer.

— Cine poate înțelege, să înțeleagă... Mai sus zice Isus: „Nu toți înțeleg cuvântul acesta”, fiindcă Dumnezeu a lăsat căsătoria ca o stare comună a oamenilor. Numai a-cela poate înțelege și prețui starea fecioriei căruia i s'a dat de sus, pe care adică l-a luminat Dumnezeu prin harul său și-l cheamă la astfel de stare.

¹⁴. Căci a unora ca aceștia este împărăția cerurilor, adică a celor smeriți și nevinovați, ca pruncii.

rația cerurilor".¹⁵ Și punându-și mâinile peste ei, se duse de acolo.

Tânărul bogat.*) ¹⁶ Și iată un oarecare apropiindu-se, îi zise lui: „Învățătorule bun, ce bine voi face ca să am viața de veci?”¹⁷ Iar el îi zise: „Pentru ce mă întrebi de ceea ce e bun? Unul este bun, Dumnezeu. Dar, de voiești să intri în viață, păzește poruncile.”¹⁸ Ii zise lui: „Cari?” Iar Isus îi zise: „Să nu ucizi, să nu curvești, să nu furi, să nu mărturisești măr-turie mincinoasă; ¹⁹ cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, și iubește pe aproapele tău ca însuși pe tine”.²⁰ Ii zise lui tânărul: „Toate acestea le-am păzit din tinerețea mea; ce-mi mai lipsește încă?”²¹ Ii zise Isus: „De voiești să fii desăvârșit, du-te, vinde câte le ai și le dă săracilor, și vei avea comoară în cer, și vino, urmează-mă pe mine!”²² Iar tânărul, auzind cuvântul acesta, se duse întristat, căci avea averi multe.

²³ Iar Isus zise ucenicilor săi: „Adevăr zic vouă: Cu anevoie va intra bogatul în împărăția cerurilor.”²⁴ Și iarăși zic vouă: Mai lesne este să

*) Marcu 10, 17-27; Luca 18, 18-27
17. Unul este bun, Dumnezeu. Tânărul credea că Isus era numai om.

21. De voiești să fii desăvârșit... Tânărul zice că și-a împlinit toate datoriile și întrecă de vreo poruncă nouă a lui Hristos. Mântuitorul îi arată calea desăvârșirii, chemându-l să ia parte în numărul Apostolilor. Pentru aceasta însă trebuie să-și părăsească bogățiile, dar, în schimb, Isus îi făgăduiește comori neprețuite în cer.

22. Se duse întristat. Fiindcă tânărul ținea mult la bogățiile sale, nu-i plăcu sfatul lui Isus și nu-l urmă.

23. Cu anevoie va intra bogatul în împărăția ceruri-lor. Cu anevoie nu cu neputință, căci și bogatul, dacă ține legea lui Dumnezeu și nu se face robul bogățiilor,

treacă cămila prin urechea acului, decât să intre bogatul în împărăția cerurilor.”²⁵ Și auzind acesteia, ucenicii se mirară foarte, zicând: „Cine dar va putea să se mântuiască?”²⁶ Dar Isus, privindu-i, le zise lor: „La oameni aceasta este cu neputință; dar la Dumnezeu toate sunt cu putință”.

Răspłata celor ce urmează pe Isus.*) ²⁷ Atunci răspunzând Petru, îi zise lui: „Iată noi am lăsat toate și te-am urmat pe tine; oare ce vom primi noi?”²⁸ Iar Isus le zise lor: „Adevăr zic vouă că voi, cari m'ați urmat pe mine, la a doua naștere, când va șede Fiul Omului pe scaunul slavei sale, veți șede și voi pe douăsprezece scaune judecând pe cele douăsprezece seminții ale lui Izrail.”²⁹ Și tot cel ce va lăsa casă, sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau fii, sau țărini, pentru numele meu, ³⁰ însuțit va primi și viața veșnică va moșteni. Și mulți cei dintâi vor fi cei din urmă, și cei din urmă cei dintâi.

*) Marcu 10, 28-31; Luca 18, 28-30
se va mântui la sigur. Ba poate ajunge și la mare desăvârșire, cum a ajuns David, sfântul Ludovic, regele Franței, și alții.

29. Insuțit va primi... va primi nespuse de mult.

30. Mulți dintâi vor fi pe urmă... Mulți bogați, cari acum sunt cei dintâi, cei mai cinstiți și laudați de toată lumea, la judecata de apoi vor fi cei din urmă, pentru că nu iubit mai mult bogățiile decât sufletele lor. Iar mulți săraci, cari acum sunt cei din urmă, la cari nimeni nici nu se uită, la judecata vor fi cei dintâi, pentru că au iubit pe Dumnezeu peste toate și au suferit cu răbdare toate neajunsurile sărăciei.

CAPUL 20. — Pilda despre lucrătorii viei.

¹ „Asemenea este împărăția cerurilor omului stăpân al casei, care a ieșit dis-de-dimineată să tocmască lucrători la via sa. ² Și învoindu-se cu lucrătorii cu câte un dinar pe zi, îi trimise la via sa. ³ Și ieșind la al treilea ceas, văzu pe alții, stând în târg fără de lucru, ⁴ și le zise: *Mergeți și voi în via mea, și ce va fi drept, vă voi da.* ⁵ Iar ei se duseră. Iarăși ieși la al șaselea ceas și al nouălea, și făcu asemenea. ⁶ Iar la al unsprezecelea ceas, ieșind, află pe alții stând, și le zise lor: *Ce stați aci toată ziua fără de lucru?* ⁷ Ei ziseră lui: *Pentru că nimeni nu ne-a tocmnit.* Le ziseră lor: *Mergeți și voi în via mea.*

⁸ Iar când se inseră, zise stăpânul viei vecinilor săi: *Cheamă lucrătorii și le dă plata, începând dela cei din urmă până la cei dintâi.* ⁹ Venind deci cei dela al unsprezecelea ceas, primiră câte un dinar. ¹⁰ Iar venind și cei dintâi, crezură că vor primi mai mult; dar primiră și ei câte un dinar. ¹¹ Și după ce primiră, murmurau împotriva stăpânului casei, ¹² zicând: *Acești*

1. *Asemenea este împărăția cerurilor...* Cele spuse în capul de mai sus și mai ales în stihul din urnă, Isus le întărește acum cu pilda aceasta.

3. *La al treilea ceas.* „Evreii împărțeau ziua în 12 ceasuri și tot așa noaptea. Ziua—ca și noaptea—se împărțea în patru părți deopotrivă, fiecare de câte trei ceasuri. Aceste părți se numeau cu numele de *ceasul întâiu*, *al treilea*, *al șaselea* și *al nouălea*. Începând ziua la răsăritul soarelui, partea întâia a zilei cuprindea ceasul întâiu, al doilea și al treilea; partea a doua a zilei cuprindea ceasul al patrulea, al cincilea și al șaselea; și așa în partea a treia era ceasul al șaptelea, al optulea și al nouălea; în partea a patra era ceasul al zecelea, al unsprezecelea și al doisprezecelea.” (Martini.)

de pe urmă un ceas au lucrat, și i-ai făcut deopotrivă cu noi, cari am purtat greutatea zilei și arșița. ¹³ Iar el răspunzând unuia din ei, zise: *Prietene, nu-ți fac nedreptate; oare nu cu un dinar te-ai învoit cu mine?* ¹⁴ *Ia ce e al tău și mergi; voiesc și acestuia din urmă să-i dau ca și ție.* ¹⁵ *Oare nu mi-e îngăduit să fac ce vreau? Oare este ochiul tău rău pentru că eu sunt bun?* ¹⁶ *Așa vor fi cei din urmă cei dintâi, și cei dintâi cei din urmă; căci mulți sunt chemați, dar puțini aleși.”*

Isus își vestește a treia oară patima sa. ¹⁷ Și mergând Isus la Ierusalim, luă pe cei doisprezece ucenici la o parte, și le zise lor: ¹⁸ „Iată mergem la Ierusalim, și Fiul Omului se va da arhierilor și cărturarilor, și-l vor osândi pe el la moarte. ¹⁹ Și-l vor da păgânilor, ca să-l batjocorască și să-l biciuiască și să-l răstignească, și a treia zi va învia.”

Fiii lui Zebedeu. ²⁰ Atunci se apropie de dânsul mama fiilor lui Zebedeu cu fii săi, închinându-se și cerând ceva dela dânsul. ²¹ Isus îi zise: „Ce vorești?” — Ei zise ea: „Spune să șadă

*) Marcu 10, 31-34; Luca 18, 31-34

**) Marcu 10, 35-45

18. *Fiul Omului se va da arhierilor...* Le vorbește de mai înainte despre moartea sa, dându-le să înțeleagă că de bunăvoie își alege moartea crucii, și de aceea să nu se mire că el, care a făcut atâtea minuni și a înviat morții, se va supune morții; să nu se minimească întrînsul, ci mai tari să rămâie în învățătura primită și în dragostea către dânsul.

20. *Mama fiilor lui Zebedeu.* Mama aceasta era *Salomé*, soția lui Zebedeu și mama lui Iacob și a lui Ioan Evanghelistul.

acești doi fii ai mei, unul de-a dreapta și altul de-a stânga ta, în împărăția ta".²² Iar Isus răspunzând, zise: „Nu știți ce cereți. Puteți să beți paharul pe care îl voui bea eu?” — Li ziseră lui: „Putem”.²³ Le zise lor: „Paharul meu cu adevărat îl veți bea; dar a șede de-a dreapta mea sau de-a stânga mea nu este al meu a vă da vouă, ci căroră s'a gătit de Tatăl meu”.

²⁴ Și auzind cei zece, se mâniară pe cei doi frați.²⁵ Iar Isus îi chemă la sine și le zise: „Știți că domnii păgânilor îi stăpânesc pe ei, și cei mai mari au putere asupra lor.”²⁶ Intre voi nu va fi așa, ci oricare dintre voi va voi să fie mai mare, să fie sluga voastră;²⁷ și care dintre voi va voi să fie întâiul, va fi robul vostru;²⁸ precum Fiul Omului n'a venit ca să i se slujească lui, ci ca să slujească el și să-și dea sufletul său răscumpărare pentru mulți.”

Isus vindecă doi orbi. *)²⁹ Și ieșind el din Ierihon, îl urmă pe dânsul mare gloată.³⁰ Și iată doi orbi, șezând lângă cale, auziră că trecea Isus și strigară, zicând: „Doamne, Fiul lui David, miluește-te de noi”.³¹ Iar gloata îi certa, ca să tacă, dar ei mai tare strigau, zicând: „Doamne,

*) Marcu 10, 46-52; Luca 18, 35-47.
²² Nu știți ce cereți... n'aveau încă idee lămurită despre împărăția lui Hristos, împărăție cu totul duhovnicească.

— *Puteți să beți paharul...* puteți îndura patima mea? ²³ *Paharul cu adevărat îl veți bea...* Isus le zice că vor suferi și ei mucenicia pentru învățătura sa, dar nu le făgăduiește lor — cu toate că îi erau rude — cele din tîi locuri, căci acestea se dau celor mai virtuoși.

²⁶ *Intre voi nu va fi așa...* Mai mari bisericești trebuie să domnească cu smerenie și blândețe asupra suptșilor, nu cu mândrie și asprime.

Fiul lui David, miluește-te de noi”.³² Atunci stătu Isus și-i chemă pe dâșii și le zise: „Ce voiti să vă fac?”³³ Li ziseră lui: „Doamne, să ni se deschidă ochii”.³⁴ Și făcându-i-se milă de dâșii, Isus le atinse ochii lor; și îndată văzură și-l urmăra pe dânsul.

CAPUL 21. — Intrarea lui Isus în Ierusalim. *)¹ Și când se apropiară de Ierusalim și ajunseră în Betfaghe la muntele Măslinilor, atunci trimise Isus doi ucenici,² zicându-le: „Mergeți în satul care este înaintea voastră și îndată veți găsi o măgăriță legată și mînzul cu dânsa; deslegați-o și o aduceți la mine.”³ Și de vă va zice cineva ceva, spuneți-i că Domnului îi trebuie aceasta, și îndată le va trimite.”⁴ Iar acestea toate s'au făcut ca să se împlinească ceea ce s'a zis prin prorocul care zice:

⁵ „Spuneți fucei Sionului:

Iată împăratul tău vine la tine blând, șezând pe măgăriță

și pe mînz, fiul celei de sub jug.”

⁶ Deci mergând ucenicii, făcură precum le poruncise lor Isus.⁷ Aduseră măgărița și mînzul, și puseră pe ei veșmintele lor, și pe Isus îl puseră să șadă deasupra.⁸ Iar cei mai mulți din

*) Marcu 11, 1-11; Luca 19, 29-44; Ioan 12, 12-19.

¹ *Betfaghe* era un sat în apropiere de Ierusalim.
² *Șezând pe măgăriță și pe mînz...* Ceilalți trei Evangheliști spun că Isus călări numai pe mînzul măgăriței, iar nu și pe măgăriță. În această prorocie însă a lui Zaharia (9,9), sfinții Părinți înțeleg prin cuvîntul *măgăriță* pe poporul evreesc, și prin cuvîntul *mînz* pe poporul păgân: amîndouă chemate de Isus la adevărul evangheliei. Însă fiindcă Isus știa că numai poporul păgân va primi jugul său, de aceea încăleacă numai pe mînz.

popor aşternură veşmintele lor pe cale, şi alţii tăiau stâlparei din copaci, şi le aşterneau pe cale.
 9 Iar gloatele cari mergeau înainte şi cari veneau în urmă strigau, zicând:

„Osana Fiului lui David,
 binecuvântat cel ce vine în numele Domnului!
 Osana întru cei de sus!”

10 Şi intrând el în Ierusalim, se cutremură toată cetatea, zicând: „Cine este acesta?” 11 Iar mulţimea zicea: „Acesta este Isus, prorocul din Nazaretul Galileei”.

Alungarea vânzătorilor din templu. *) 12 Şi intră Isus în templul lui Dumnezeu şi alungă pe toţi cei ce vindeau şi cumpărau în templu şi răsturnă mesele schimbătorilor de bani şi scaunele celor ce vindeau porumbei; 13 şi le zise lor: „Scris este: *Casa mea casă de rugăciune se va chema; iar voi aţi făcut-o peştera tâlharilor*”.

14 Şi se apropiară de dânsul în templu orbi şi şchiopi, şi-i vindecă pe ei. 15 Şi văzând arhierii şi cărturarii minunile ce le făcu şi pe copiii strigând în templu şi zicând: „Osana Fiului lui David”, se mâniară, 16 şi-i ziseră lui: „Auzi ce zic aceştia?” Iar Isus le zise: „Da. Oare nicio dată n'aţi cetit: *Din gura pruncilor şi a celor ce sug ai desăvârşit laudă*?”

*) Marcu 11, 15-19; Luca 19, 45-48

8-9. Ca printr-o minune poporul recunoaşte că aceasta este Mântuitorul făgăduit şi aşa de mult aşteptat. De aceea îi face primirea aceasta măreaţă şi-i cântă *Osana*, adică *măntuieşte-ne!* După câteva zile, poporul acesta va uita pe Mântuitorul său, îl va tăgădui şi va striga: *Răstigneşte-l!*

16. *Din gura pruncilor...* Aceste cuvinte le cântase David în psalmul al optulea. Dacă pruncii şi cei ce sug

17 Şi lăsându-i pe ei, se duse afară din cetate în Betania şi rămase acolo.

Smochinul neroditor. *) 18 Iar a doua zi întorcându-se în cetate, flămânzi. 19 Şi văzând un smochin lângă cale, se apropie de dânsul şi nu găsi nimic într'insul decât numai frunze şi-i zise: „Să nu se mai facă din tine rod în veci”. Şi îndată se uscă smochinul. 20 Şi văzând aceasta ucenicii, se mirară, zicând: „Cum s'a uscat îndată!” 21 Iar răspunzând Isus, le zise: „Adevăr zic vouă: De veţi avea credinţă şi nu vă veţi îndoi, nu numai ce am făcut smochinului, veţi face, ci şi muntelui acestuia de veţi zice: Ridică-te şi te aruncă în mare, se va face. 22 Şi toate câte le veţi cere în rugăciune cu credinţă, le veţi primi.”

Răspunde arhierilor. **) 23 Şi intrând el în templu, se apropiară de dânsul, pe când învăţa, arhierii şi bătrânii poporului, zicându-i: „Cu ce putere faci acestea? Şi cine ţi-a dat puterea aceasta?” 24 Răspunzând Isus, le zise lor: „Vă voi întreba şi eu pe voi un cuvânt, pe care de mi-l veţi spune, vă voi spune şi eu vouă cu ce putere fac acestea. 25 Botezul lui Ioan de unde era?”

*) Marcu 11, 13-14 şi 20-26

**) Marcu 11, 27-33; Luca 20, 1-8

cântă şi ei cuvintele acestea pe cari nici nu le pricep, semn este că nu dela sine, ci din însuflarea lui Dumnezeu fac aşa, pentru ca mai bine să se cunoască cine este Iristos.

17. *Betania* era un oraşel aproape de Ierusalim. Acolo locuia Maria şi Marta cu fratele lor Lazăr, pe care-l învie Isus.

20. *Să nu se mai facă din tine rod în veci.* Ceea ce face Isus cu smochinul este o figură, care ne arată cum va face cu omul care n'are fapte bune în timpul vieţii sale.

Din cer sau dela oameni?" Iar ei cugetau în sine, zicând: ²⁶ „De vom zice: *Din cer*, ne va zice: *Pentru ce dar nu i-ați crezut lui?* Iar de-i vom zice: *Dela oameni*, ne temem de popor.” Căci toți îl țineau pe Ioan de un proroc. ²⁷ Deci răspunzând lui Isus, îi ziseră: „Nu știm”. Le zise și el lor: „Nici eu nu vă spun vouă cu ce putere fac acestea”.

Pilda celor doi fii. ²⁸ „Dar ce vi se pare vouă? Un om avea doi fii, și mergând la cel dintâiu, îi zise: *Fiule, du-te de lucrează azi în via mea.* ²⁹ Iar el răspunzând, zise: *Nu vreau.* Dar mai pe urmă căindu-se, se duse. ³⁰ Apropindându-se de celalt, îi zise lui asemenea. Iar el răspunzând, zise: *Mă duc, Doamne. Și nu se duse.* ³¹ Care din acești doi a făcut voia tatălui?” Ii ziseră: „Cel dintâiu”. Le zise lor Isus: „Adevăr zic vouă: Vameșii și curvele vor merge mai înainte de voi în împărăția cerurilor. ³² Căci a venit la voi Ioan în calea dreptății și nu i-ați crezut lui, iar vameșii și curvele i-au crezut lui; dar voi văzând acestea nici după aceea nu v-ați pocăit, ca să-i credeți lui.

Pilda lucrătorilor viei. *) ³³ „Ascultați altă pildă. Era un om stăpân al casei, care sădi o vie

*) Marcu 12, 1-12; Luca 20, 9-19.

^{28.} Un om avea doi fii. Acești doi fii, după sfântul Ieronim, sunt poporul păgân și poporul evreu. Păgânii n'au păstrat legea naturală ce-o promisera dela Dumnezeu, dar la urmă s'au întors și au primit și legea Evangheliei. Evreii n'au păstrat, cum trebuia, legea scrisă dată de Dumnezeu, și nici n'au voit să știe de legea Evangheliei dată de Hristos.

^{33.} Sădi o vie și o împrejmui cu gard... Pilda aceasta privește pe poporul evreu. Stăpânul casei, Dumnezeu,

și o împrejmui cu gard și săpă într'insa teasc și zidi un turn și o dete lucrătorilor și se duse departe. ³⁴ Iar când se apropie timpul roadelor, trimise slugile sale la lucrători, ca să ia roadele ei. ³⁵ Dar lucrătorii prinzând slugile, pe una o bătură, pe alta o omoriră, iar pe alta o uciseră cu pietre. ³⁶ Trimise iarăși alte slugi mai multe decât cele dintâi, iar lucrătorii le făcură și ace-stora așijderea. ³⁷ Iar la urmă trimise la ei pe fiul său, zicând: *Se vor sfii de fiul meu.* ³⁸ Dar lucrătorii văzând pe fiul, ziseră în sine: *Acesta este moștenitorul; veniți să-l omorim și vom avea moștenirea lui.* ³⁹ Și prinzându-l, îl scoaseră afară din vie, și-l omoriră.

⁴⁰ Deci când va veni stăpânul viei, ce va face lucrătorilor acelora?” ⁴¹ Ii ziseră lui: „Pe cei răi rău îi va pierde și via sa o va altor lucrători, cari îi vor da roadele la vremea lor”.

⁴² Le zise lor Isus: „Oare niciodată n'ați citit în Scripturi:

*Piatra pe care au lepădat-o ziditorii
aceasta s'a pus în capul unghiului;
de Domnul s'a făcut aceasta,
și este minunată în ochii noștri?*

sădi o vie, pe Evrei, în Canaan, o împrejmui cu ocrotirea sa, o împodobi cu templu și toate ceremoniile. Apoi o dete lucrătorilor—preoților și cărturarilor—cari să se îngrijească de dânsa.

^{34.} Trimise slugile sale... trimise pe proroci.

^{35.} Pe una o bătură, pe alta o omoriră... Așa au patit mulți din proroci.

^{37.} La urmă trimise pe fiul său... pe Isus Hristos.

^{38.} Acesta este moștenitorul... Preoții și cărturarii ațiau că Isus este Fiul lui Dumnezeu, dar nu voiau să i se supui, ca să nu-și piardă vaza ce-o aveau la popor.

^{42.} Piatra pe care au lepădat-o ziditorii este Hristos, pe care arhiereii îl dăduse afară din sinagogă. În

⁴³ De aceea zic vouă că se va lua dela voi împărăția lui Dumnezeu și se va da unui neam care va face roadele ei. ⁴⁴ Și cel ce va cădea pe piatra aceasta, se va sfărâma; iar peste care va cădea ea, îl va strivi."

⁴⁵ Și auzind arhieriei și fariseii pildele lui, înțeleseră că despre ei vorbea. ⁴⁶ Și căutând să-l prindă, se temură de popor, deoarece de proroc îl aveau pe dânsul.

CAPUL 22.— Pilda celor chemați la nuntă.

¹ Și răspunzând Isus, iarăși le vorbi lor în pilde, zicând: ² „Asemănatu-s'a împărăția cerurilor omului împărat, care făcu nuntă fiului său. ³ Și trimise slugile sale să cheme pe cei poștiți la nuntă, dar ei nu voriră să vie. ⁴ Iarăși trimise alte slugi, zicând: *Spuneți celor chemați: Iată prânzul meu l-am gătit, taurii mei și vitele cele îngrășate s'au injunghiat, și toate sunt gata; veniți la nuntă.* ⁵ Dar ei nu luară în seamă, și se duse unul la țarina sa, altul la negustoria sa. ⁶ Iar ceilalți prinseră slugile lui, și după ce le batjocoriră, le uciseră. ⁷ Și auzind împăratul, se mâ-

ciuda lor, Dumnezeu pune piatra aceasta în *capul unghiului*, adică face pe Hristos capul Bisericii sale.

^{43.} *Se va lua dela voi împărăția lui Dumnezeu...* „Împărăția lui Dumnezeu însemnează aici cunoștința lui Dumnezeu, a legii și a tainelor lui. Sinagoga va rămânea în orbirea ei, și lumina Evangheliei se va duce la păgâni, cari, ca o vie roditoare și aleasă, vor face roade pentru viața veșnică.” (Martini.)

^{44.} *Și cel ce va cădea pe piatra aceasta...* Cel ce va crede în Hristos și nu va primi învățătura lui, se va pedepsi grozav.

^{2.} *Asemănatu-s'a împărăția cerului...* Pilda aceasta este asemenea celei de mai sus.

nie; și trimițând oștile sale, nimici pe ucigașii aceia și cetatea lor o arse.

⁸ Atunci zise slugilor sale: *Iată nunta e gata, dar cei chemați n'au fost vrednici.* ⁹ *Mergeți dar la răspântiile drumurilor și pe câți veți găsi, chemați-i la nuntă.* ¹⁰ Și ieșind slugile lui la drumuri, adunară pe toți câți găsiră, și răi și buni, și se umplu (locul) nunții de oaspeți. ¹¹ Și intră împăratul să vadă oaspeții și văzu acolo un om care nu era îmbrăcat cu haină de nuntă, ¹² și-i zise lui: *Prietene, cum ai intrat aici fără de haină de nuntă?* Iar el tăcu. ¹³ Atunci împăratul zise slugilor: *Legăți-i mâinile și picioarele și-l aruncați în întunerecul cel mai dinafară; acolo va fi plâns și scrâșnirea dinților.* ¹⁴ Căci mulți sunt chemați, dar puțini aleși."

Despre dajdia de plătit. *) ¹⁵ Atunci ducându-se fariseii, se sfătuiră să-l prindă în vorbă. ¹⁶ Și trimisră la dânsul pe ucenicii lor împreună cu irodianii, zicând: „Învățătorule, știm că spui adevărul și calea Domnului intru adevăr o înveți

Marcu 12, 13-17; Luca 20, 20-26

^{9.} *Mergeți la răspântiile drumului...* Evreii nevoină să primească Evanghelia, Dumnezeu trimite pe Apostolii săi să vestească păgânilor Evanghelia și să-i cheme la ospăț, adică la fericirea veșnică.

^{10.} *Adunară... și răi și buni...* Răii aceștia sunt cei „atunci, cei orbi, sau nenorociți, pe cari lumea îi socotește ca de niciun folos pentru societate.”

^{11.} *Intră împăratul să vadă oaspeții.* La chemarea Apostolilor au intrat mulți în Biserica lui Hristos, dar pentru acest singur fapt nu se vor mântui toți. De aceea va veni împăratul să-i vadă, îi va judeca la sfârșitul lumii.

Haina de nuntă, zice sfântul Augustin, este dragostea către Dumnezeu și către aproapele. Cine se va afla la judecată fără această dragoste, nu va intra în împărăția cerurilor, ci se va arunca în focul Iadului.

și nu-ți pasă de nimeni, căci nu cauți în fața oamenilor. ¹⁷ Deci spune-ne nouă ce ți se pare : Se cade să dăm dajdie lui Cezar sau nu ? ¹⁸ Iar Isus cunoscând răutatea lor, zise : „Ce mă ispititi, fățarnicilor ? ¹⁹ Arătați-mi banul dajdiei.” Și ei îi aduseră un dinar. ²⁰ Și le zise lor Isus : „Al cui este chipul acesta și scriptura de pe dânsul ?” ²¹ Li ziseră lui : „Ale lui Cezar”. Atunci le zise lor : „Deci dați cele ce sunt ale lui Cezar, lui Cezar, și cele ce sunt ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu.” ²² Și auzind aceasta, se mirară ; și lăsându-l pe el, se duseră.

Saduceii și învierea. *) ²³ În ziua aceea veniră la dânsul saduceii, cari zic că nu este înviere, și-l întrebă pe el, ²⁴ zicând : Învățătorule, Moise a zis : *De va muri cineva fără a avea fii, să ia fratele său pe soția lui și să ridice sămânță fratelui său.* ²⁵ Deci erau la noi șapte frați, și cel dintâiu, după ce se însură, muri ; și neavând copii, lăsă pe soția sa fratelui său. ²⁶ Așijderea și al doilea și al treilea, până la al șaptelea. ²⁷ Iar mai pe urmă de toți muri și femeia. ²⁸ Deci la înviere a cărui dintre șapte va fi soție ? Căci toți au avut-o.” ²⁹ Iar răspunzând Isus, le zise lor : „Rătațiți, neștiind Scripturile nici puterea lui Dum-

Marcu 12, 18-17 ; Luca 20, 27-40.

²⁹ **Neștiind Scripturile...** Păcătoșii și ereticii au căutat totdeauna să înțeleagă sfânta Scriptură după gustul lor. Scriptura trebuie citită cu simplitate și cu dorința de a afla adevărul. S'atunci încă n'o putem înțelege toată și pe deplin, căci sunt „unele cu anevole a le înțelege, pe cari cei neînvățați și nestatornici le strică spre a lor pierzare”, scrie sfântul Petru în scrisoarea a doua (3, 16.) De aceea avem nevoie de tălmăcirea Scripturii ce ne-o dă Biserica, căci ei i-a încredințat Hristos Scriptura și ei i-a poruncit s'o propovăduiască popoarelor.

nezeu. ³⁰ Căci la înviere, oamenii nici nu se vor însura, nici nu se vor mărita, ci vor fi ca îngerii lui Dumnezeu în cer. ³¹ Iar de învierea morților n'ați citit cuvântul ce s'a zis vouă de Dumnezeu : ³² *Eu sunt Dumnezeu lui Avram și Dumnezeu lui Isac și Dumnezeu lui Iacob ? Nu este Dumnezeu Dumnezeu morților, ci al celor vii.*” ³³ Și auzind acestea gloatele, se mirau de învățătura lui.

Cea mai mare poruncă din lege. *) ³⁴ Iar fariseii auzind că astupase gura saduceilor, se adunară împreună ; ³⁵ și-l întrebă pe el unul din ei, învățător de lege, ispitindu-l : ³⁶ „Învățătorule, care poruncă este mai mare în lege ?” ³⁷ Isus îi zise lui : „Să iubești pe Domnul Dumnezeu tău și din toată inima ta și din tot sufletul tău și din tot cugetul tău. ³⁸ Aceasta este cea mai mare și cea dintâi poruncă. ³⁹ Iar a doua asemenea este acesteia : Să iubești pe aproapele tău ca pe tine

*) Matei 12, 28-34.

³⁰ *Vor fi ca îngerii...* Trupurile celor drepti se vor bucura în cer de însușiri îngeresti : vor fi puternice, iuți în mișcare, suptiri și pătrunzătoare, după vorba Sfântului Pavel : *Se seamănă trup firească, se va scula trup duhovnicesc* (1 Cor. 15, 44).

³² *Eu sunt Dumnezeu lui Avram...* Cu aceste cuvinte, Hristos dovedește nemurirea sufletului omului, căci și după ce murise Avram, Isac și Iacob, Dumnezeu zice că e Dumnezeu lor. Deci trăiau într-o viață Avram, Isac și Iacob. Dar trupurile lor erau moarte. Prin urmare trăiau sufletele lor. — Tot odată, cu aceleași cuvinte, dovedește și învierea trupurilor, căci, după cum au fost unelte ale sufletelor la bine ori la rău, tot așa trebuie să-și împartă pe lumea cealaltă răsplata ori pedeapsa sufletelor. Iatăte sufletul, va trebui odată să se unească cu trupul, căci omul e trup și suflet.

insuși. ⁴⁰ In aceste două porunci atârnă toată legea și prorocii."

Hristos Fiul lui David. *) ⁴¹ Și fiind adunați fariseii, îi întrebă Isus, zicând: ⁴² "Ce vi se pare vouă de Hristos? Al cui fiu este?" — Li ziseră lui: „Al lui David”. ⁴³ Le zise lor: „Dar cum David în duh îl numește pe el Domn, zicând:

⁴⁴ *Zis-a Domnului meu Domnul:*

*Șezi la dreapta mea,
până ce voi pune pe vrăjmașii tăi așternut
picioarele tale?*

⁴⁵ Deci, dacă David îl numește pe el Domn, fiul lui cum este?" ⁴⁶ Și nimeni nu putea să-i răspundă lui un cuvânt, nici nu mai îndrăzni cineva dintr'acea zi să-l mai întrebe.

CAPUL 23. — Isus mustră fățărnicia fariseilor. **) ¹ Atunci vorbi Isus gloatelor și uceni-

*) Marcu 12, 35-37; Luca 20, 41-44

**) Marcu 12, 38-40; Luca 20, 45-47

⁴⁰ *Legea și prorocii...* adică tot ce era poruncit în legea veghe și tot ce scriseseră prorocii. Într'adevăr, dragostea către Dumnezeu și aproapele este scopul legii, toate celelalte fapte, ea pomana, postul, rugăciunea ș. a. trebuie să izvorască din această dragoste și să tindă la dansa. Insuși Hristos a venit pe lume ca să ne învețe cum să iubim pe Dumnezeu și pe semenii noștri în chipul cel mai desăvârșit.

⁴⁴ *Până ce voi pune pe vrăjmașii tăi...* Până ce-ți voiu supune ție pe toți vrăjmașii, ori pe lumea această de buna lor voie, recunoscându-te și închinându-se ție, ori pe lumea cealaltă împotriva voinței lor, în focul iadului.

⁴⁵ *Dacă David îl numește Domn...* Isus Hristos, ca om se trăgea din familia lui David. Asta o știau și o recunoșteau și fariseii. Dar nu voiau să recunoască că Hristos este și Dumnezeu și, ca atare, Domn este ca și Tatăl.

cilor săi, ² zicând: „Pe scaunul lui Moise au șezut cărturarii și fariseii. ³ Deci toate câte vor zice vouă, păziți-le și le faceți; dar după faptele lor să nu faceți, căci ei zic și nu fac. ⁴ Căci leagă sarcini grele și cu neputință de purtat, și le pun pe umerii oamenilor, iar ei nici cu degetele lor nu voiesc să le miște. ⁵ Și toate faptele lor le fac să-i vadă oamenii, și-și poartă filacteriile lor late și ceaprazurile hainelor foarte lungi. ⁶ Și le plac locurile cele dintâi la oștețe și scaunele cele dintâi în sinagogi, ⁷ și închinăciunile în târguri și să-i cheme oamenii: *învățători*. ⁸ Dar voi să nu vă numiți *învățători*, căci unul este *învățătorul*

*) Marcu 12, 38-40; Luca 20, 45-47

³ *Toate câte vor zice vouă...* Trebuie să ascultăm și să facem cele ce ne învață mai marii noștri bisericești, căci dela Dumnezeu au primit puterea și porunca de a învăța. Dacă însă ei nu se poartă cum se cade și nu fac cele ce ne învață, noi nu trebuie să ne luăm după faptele lor. Altfel, nu vom avea pentru aceasta nicio desvinovățire la judecata lui Dumnezeu.

⁴ *Leagă sarcini grele...* Pe alții îi șilesc să păstreze legea și sunt foarte aspri cu dânșii, iar cu sine înșiși sunt foarte îngăduitori și găsesc sute și mii de cuvinte, ca să scape de păstrarea legii.

⁵ *Filacteriile* „erau niște fășii de piele, pe cari erau scris cele zece porunci, ori alte cuvinte din sf. Scriptură. Aceste fășii le purtau cei mai evlavioși pe frunte și în prejurul brațului. Fariseii le purtau mai late. Cât despre ceaprazuri, Dumnezeu poruncise Evreilor să poarte la marginea hainei ceaprazuri, ca să se deosebească de celelalte popoare. Fariseii, ca să se arate mai mari păstrători ai legii, aveau ceaprazurile mai lungi.” (Martini.)

⁷ *Și închinăciunile în târguri...* Suntem datori a arăta și a arăta cinste către mai marii noștri, mai ales pe bisericești. Aceștia însă nu trebuie să fie mândri, să umble numai după laude, să se uite prea de sus la suptul lor și să se umfle în penă, cum făceau fariseii, când îi cinsteau și-i salutau oamenii.

vostru, iar voi toți frați sunteți. ⁹ Și tată să nu numiți pe nimeni pe pământ, căci unul este Tatăl vostru, cel din ceruri. ¹⁰ Nici să vă numiți învățători, căci unul este învățătorul vostru, Hristos. ¹¹ Cel ce este mai mare între voi, să vă fie slugă. ¹² Căci cel ce se va înălța, se va smeri; și cel ce se va smeri, se va înălța.

Păcatele fariseilor. ¹³ „Vai vouă, cărturariilor și fariseilor fățarnici, căci închideți împărăția cerurilor înaintea oamenilor; voi nu intrați, nici pe acei ce vor să intre nu-i lăsați.

¹⁴ Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici, căci mâncați casele văduvelor, rugăciuni lungi făcând; pentru aceasta mai multă osândă veți lua.

¹⁵ Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici, căci înconjurați marea și uscatul ca să faceți un ucenic; și după ce l-ați făcut, îl faceți pe el fiul gheenei îndoit decât voi.

¹⁶ Vai vouă, călăuze oarbe, cari ziceți: *Cine jură pe templu, nimic nu este; iar cine jură pe aurul templului, dator este (ce-a jurat).* ¹⁷ Nebuni și orbi! Ce este mai mare? aurul, sau templul care sfințește aurul? ¹⁸ Și cine jură pe altar, nimic nu este; iar cine jură pe darul ce este pe altar, dator este. ¹⁹ Orbilor! Ce este mai mare? darul, sau altarul care sfințește darul? ²⁰ Deci

9-10 Și tată să nu numiți... Nici să vă numiți învățători. Adevăratul Tată, Stăpânul și Făcătorul tuturor, este numai Dumnezeu, și adevăratul învățător, de la care trebuie să învețe toți, este Hristos.

11. Să vă fie slugă... Cine are vreo demnitate bisericească, n-o are pentru meritele sale, ci din voința lui Dumnezeu, și trebuie s-o ție ca o sarcină și mare răspundere pentru sufletele tuturor. De aceea și Papa se numește pe sine: *Sluga slugilor lui Dumnezeu.*

cel ce jură pe altar, jură pe el și pe toate câte sunt deasupra lui. ²¹ Și cel ce jură pe templu, jură pe el și pe acela care locuiește într'insul. ²² Și cel ce jură pe cer, jură pe tronul lui Dumnezeu și pe cel ce șade pe dânsul.

²³ Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici, cari plătiți zeciuială pe izmă și mărar chimion, și lăsați cele mai grele ale legii: dreptatea și mila și credința. Acestea trebuia să le faceți și acelea să nu le lăsați. ²⁴ Călăuze oarbe, cari strecurați țânțarul și înghițiți cămila!

²⁵ Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici, căci curățiți partea de dinafară a paharului și a blidului; iar înăuntru plini sunteți de răpire și necurăție. ²⁶ Fariseule orb, curăță mai întâi partea de dinăuntru a paharului și a blidului, ca să fie curată și partea de dinafară.

²⁷ Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici, căci asemenea sunteți mormintelor văruite, cari pe dinafară se arată oamenilor frumoase, iar înăuntru pline sunt de oasele morților și de toată necurăția. ²⁸ Așa și voi pe dinafară păreți drepecți oamenilor, iar înăuntru plini sunteți de fățarnie și de fărădelege.

²⁹ Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici,

23-25. Prin cuvintele acestea, Hristos arată fariseilor că păstrează cu mare grijă cele mici și neînsemnate ale legii, căci plătesc simbric templului pe izmă, mărar și chimion, iar de cele mai grele și numădecât de trebuință nu se îngrijesc, precum a face dreptate orișicui, a face milostenie și a se purta cu bună credință cu semenii mei.

26. Curăță mai întâi partea dinăuntru... Curăță-ți inima de orice păcat, căci numai acesta te face murdar înaintea lui Dumnezeu. Curățind numai paharul și blidul, nu ești curat încă la suflet, n'ai împlinit toată legea.

cari clădiți mormintele prorocilor și împodobiți monumentele dreptilor, ³⁰ și ziceți: *De am fi fost în zilele părinților noștri, n'am fi părtașii lor în sângele prorocilor.* ³¹ Astfel, mărturie sunteți vouă înșivă că sunteți fiii acelor cari au ucis pe proroci. ³² Umpleți și voi măsura părinților voștri. ³³ Șerpi, pui de năpârci, cum veți fugi de osânda gheenei? ³⁴ Pentru aceasta, iată eu trimit la voi proroci, înțelepți și cărturari, și dintr'înșii veți uicide și veți răstigni, și dintr'înșii veți biciui în sinagogile voastre și-i veți prigoni din cetate în cetate; ³⁵ ca să vie asupra voastră tot sângele drept ce s'a vărsat pe pământ, dela sângele lui Abel cel drept până la sângele lui Zaharia, fiul lui Barahia, pe care l-ați ucis între templu și altar. ³⁶ Adevăr zic vouă: Vor veni acestea toate peste neamul acesta.

Pedeapsa Ierusalimului. ³⁷ „Ierusalime, Ierusalime, care omori prorocii și ucizi cu pietre pe cei trinuși la tine, de câte ori am vrut să adun pe fiii tăi, precum își adună găina puii săi sub aripi, și n'ai vrut! ³⁸ Iată, pustie se va lăsa

29. *Clădiți mormintele prorocilor...* Prorocii erau oameni sfinți, iar Sinagoga lăuda pe aceia cari îngrijeau ori dregeau mormintele lor. Fariseii aveau mare grijă de mormintele acestea. Dar ce folos? Căci numai atâta nu te face drept. Lor le lipsea tocmai ceea ce face pe un om drept: faptele bune și intențiunea dreaptă. Și azi, mulți creștini socot fericiți și zic că se va mântui de sigur acela care face un pod, o fântână și o cruce!

32. *Umpleți și voi măsura...* Hristos știe că aceștia îl vor pune pe cruce și vor prigoni și omori pe creștini. Părinții lor au ucis pe proroci iar ei vor face și mai rău, omorînd pe Omul—Dumnezeu.

38. *Iată pustie se va lăsa casa...* proroceste nimicirea templului, casa lui Dumnezeu.

vouă casa voastră. ³⁹ Căci zic vouă: De acum nu mă veți mai vedea până când veți zice: *Binecuvântat cel ce vine în numele Domnului!*“

CAPUL 24. — Vesteste dărâmarea templului și a Ierusalimului. *) ¹ Și ieșind Isus din templu, se ducea. Și se apropiară de dânsul ucenicii săi, ca să-i arate zidurile templului. ² Iar el răspunzând, le zise lor: „Vedeți acestea toate? Adevăr zic vouă: Nu va rămânea aci piatră pe piatră care să nu se risipească“.

³ Și șezând el pe muntele Măslinilor, se apropiară de dânsul ucenicii la o parte, zicând: „Spune-ne când vor fi acestea? Și care este semnul venirii tale și al sfârșitului veacului?“

⁴ Și răspunzând Isus, le zise lor: Vedeți să nu vă amăgească cineva, ⁵ căci mulți vor veni în

*) Marcu 13, 1-23; Luca 21, 5-24

39. *De acum nu mă veți mai vedea...* până la sfârșitul lumii, când Evreii se vor întoarce și vor primi Evanghelia.

— În tot capul acesta, Isus biciuește îndărătnicia și răutatea Evreilor, cari n'au voit să-l recunoască de Mântuitor. Cu adâncă mahnire le arată grija cea mare ce-a avut-o de dânsii prin barurile, învățătura și minunile sale, pe cari ei le-au desprețuit, și cum au rămas învârtosiți la inimă și nu l-au ascultat.

1. *Că să-i arate zidurile templului...* Templul din Ierusalim era foarte mare și bogat. Apostolilor parcă le părea rău că le spusese Hristos (în capul de mai sus Mt. 23, 38) că se va pustii, și ar fi dorit să nu se întample așa ceva. De aceea arată lui Isus mărirea templului cu nădejdea că doar și-ar schimba Isus gândul și osânda.

3. *Și șezând el pe muntele Măslinilor...* Muntele acesta este așezat la răsărit de Ierusalim și de pe dânsul se vede bine tot Ierusalimul cu zidurile lui, cu templul și toate clădirile.

numele meu, zicând: *Eu sunt Hristos*, și pe mulți vor amăgi. ⁶ Căci veți auzi războaie și vești de războaie. Vedeți să nu vă înspăimântați, căci trebuie să se întâmple acestea; dar încă nu este sfârșitul. ⁷ Căci se va scula neam peste neam și împărăție peste împărăție, și va fi ciumă și foamete și cutremur pe alocurea. ⁸ Iar acestea toate începutul durerilor sunt.

⁹ Atunci vă vor da pe voi la chinuri și vă vor ucide, și vă vor uri toate neamurile pentru numele meu. ¹⁰ Și atunci se vor sminti mulți, și se vor vinde unul pe altul și se vor uri unul pe altul. ¹¹ Și mulți proroci mincinoși se vor scula și vor amăgi pe mulți. ¹² Și pentru că se va înmulți fărădelegea, se va răci dragostea multora. ¹³ *Iar cel ce va răbda până la sfârșit, acela se va mântui.* ¹⁴ Și se va propovădui această Evanghelie a împărăției în toată lumea spre mărturie la toate neamurile, și atunci va veni sfârșitul.

¹⁵ Deci, când veți vedea uriciunea pustiirii

12. *Se va răci dragostea multora...* Mulți creștini nu vor mai iubi cum trebuie pe Dumnezeu, pentru că se vor teme să nu-i prigonească păgânii și Evreii, cari urăsc și vor să nimicească tot ce e creștin.

13. *Cel ce va răbda până la sfârșit...* A începe bine nu e greu, dar totul e a fi statornic în bine. Mulți încep bine, sunt zeloși pentru cele duhovnicești, dar o sfârșesc rău, cad în ispite și-și pierd sufletul. Așa a făcut Solomon, Iuda și alții. Statornicia este un har deosebit, pe care trebuie să-l cerem neîncetat de la Dumnezeu.

14. *Se va propovădui această Evanghelie în toată lumea...* Aci se poate înțelege și înainte de dărămarea Ierusalimului și înainte de sfârșitul lumii. Când Romanii distruseră Ierusalimul, Evanghelia se propovăduise în toată lumea cunoscută pe atunci. Tot așa, zic stinții Părinți, se va răspândi Evanghelia în toată lumea înainte de sfârșitul lumii.

15. *Când veți vedea uriciunea pustiirii...* Aici vor-

prorocită de Daniil prorocul, stând în locul cel sfânt (cine cetește să nțeleagă): ¹⁶ atunci cei ce sunt în Iudeea, să fugă la munți, ¹⁷ și cel ce va fi pe acoperiș, să nu se coboare să ia ceva din casa sa; ¹⁸ și cel ce va fi la câmp, să nu se întoarcă să-și ia haina sa. ¹⁹ Și vai celor îngreunate și celor ce vor alăpta în zilele acelea. ²⁰ Rugați-vă să nu fie fuga voastră iarna ori sâmbăta.

²¹ Căci va fi atunci necaz mare cum n'a fost dela începutul lumii până acuma, nici va fi. ²² Și de nu se vor scurta zilele acelea, nu se va mân-

beste Hristos de timpul când se va dărâma Ierusalimul.

—*Uriciunea pustiirii*, adică fărădelegile ce le-au făcut în templu o sectă a Evreilor, numită a Zelatorilor, în timpul impresurării orașului de către Romani.

16. *Cel ce sunt în Iudeea, să fugă la munți...* Așa chiar făcură creștinii când se apropiară Romanii de Ierusalim.

17—18. *Cel ce va fi pe acoperiș... Cel ce va fi la câmp, să nu se întoarcă...* ca să fugă mai degrabă.

19. *Vai celor îngreunate...* fiindcă acestea mai greu vor putea scăpa.

20. *Rugați-vă să nu fie fuga voastră iarna ori sâmbăta...* Iarna, fiindcă din pricina vremii s'ar îngreua scăparea. Sâmbăta, fiindcă Evreii socoteau că fuga era o muncă oprită în acea zi.

21. *Atunci va fi necaz mare...* Despre suferințele Evreilor la dărâmarea Ierusalimului scrie Evreul Iosif Flaviu, cartea VI, 21: „Nu cred să fi suferit vreodată un oraș nenorociri așa de mari, nici vreun neam să fi fost, de când lumea, așa de sălbatic în răutate.”

22. *De nu se vor scurta zilele acelea...* Evreii închiși în Ierusalim erau așa de îndrăciți, încât erau gata să moară mai bine cu toții decât să se dea pe mâna Romanilor. Mamele își mâncau copiii fripti, se omorau unii pe alții, săvârșeau toate nelegiuirile până și în templu, numai să nu dea orașul. Ei singuri s'ar fi nimicit, dacă Dumnezeu, pentru unii pe cari voia să-i scape, n'ar fi înlemnit pe Titu, general roman, să ia mai degrabă cu mâna nefericitul Ierusalim.

tui niciun trup; dar pentru cei aleși, se vor scurta zilele acelea.

²³ Atunci de vă va zice cineva: *Iată aci este Hristos sau acolo*, să nu credeți. ²⁴ Căci se vor scula hristoși mincinoși și proroci mincinoși, și vor face semne mari și minuni, ca să amăgească —de va fi cu putință— și pe cei aleși. ²⁵ Iată de mai înainte v'am spus vouă. ²⁶ Deci de vă vor zice: *Iată în pustiu este*, să nu ieșiți; *iată în camerile casei*, să nu credeți. ²⁷ Căci, precum iese fulgerul dela răsărit și se arată până la apus, așa va fi și venirea Fiului Omului. ²⁸ Oriunde va fi stârvul, acolo se vor aduna și vulturii.

Judecata de pe urmă. *) ²⁹ „Iar îndată după necazul acestor zile, soarele se va întuneca, și luna nu-și va mai da lumina sa, și stelele vor cădea de pe cer, și puterile cerurilor se vor clătina. ³⁰ Și atunci se va arăta semnul Fiului Omului pe cer, și atunci vor plânge toate neamurile pământului și vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului cu putere multă și cu slavă.

*) Marcu 13, 14-31; Luca 21, 25-33

²³ *Iată aici este Hristos...* Dela descrierea nimicirii Ierusalimului trece din nou la venirea a doua a sa și la sfârșitul lumii, fiind nimicirea Ierusalimului o icoană a sfârșitului lumii. Cuvântul *atunci* cuprinde tot timpul dela nimicirea Ierusalimului până la Antichrist. Căci, precum înainte de dărâmarea acestui oraș se arătau hristoși și proroci mincinoși, tot așa și după aceea se vor mai arăta până la sfârșitul lumii, când va veni Antichrist. (Martini.)

²⁸ *Oriunde va fi stârvul..* Această zicătoare însemnează că, precum vulturii se adună la stârvuri, tot așa cei drepți vor învia și vor sbura, ca niște vulturi, la Hristos, care s'a jertfit și a murit pentru ei.

³⁰ *Semnul Fiului Omului* este crucea lui Hristos.

³¹ Și va trimite pe îngerii săi cu trâmbiță și glas mare, și vor aduna pe cei aleși ai lui din cele patru vânturi, din înălțimile cerurilor până la marginile lor.

³² Iar dela smochin învățați pilda. Când mlădița lui este moale și dau frunzele, știți că aproape este vara. ³³ Așa și voi, când veți vedea acestea toate, să știți că aproape este (*Hristos*) la ușă. ³⁴ Adevăr zic vouă: Nu va trece neamul acesta până când toate acestea se vor împlini. ³⁵ Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece.

Venirea neașteptată a lui Isus Hristos. Indeamnă la veghere. ³⁶ „Iar de ziua aceea și ceasul (*acela*) nimeni nu știe, nici îngerii cerului, fără numai Tatăl singur. ³⁷ Și precum a fost în zilele lui Noe, așa va fi venirea Fiului Omului. ³⁸ Căci precum în zilele cele de mai înainte de potop (*oamenii*) mâncau și beau, se însurau și se măritau, până în ziua când intră Noe în corabie, ³⁹ și nu cunoscură până când veni potopul de-i luă pe toți; așa va fi și venirea Fiului Omului. ⁴⁰ Atunci doi vor fi pe câmp, unul se va lua și unul se va lăsa. ⁴¹ Două (*femei*) vor măcina la moară, una se va lua și una se va lăsa. ⁴² Veghiați deci, căci nu știți în care ceas Domnul vostru va veni. ⁴³ Dar să știți aceasta:

³⁴ *Nu va trece neamul acesta...* nu se va sfârși lumea înainte de a se întâmpla cele ce vă spun eu.

³⁶ *Nici îngerii cerului...* nicio făptură nu știe când va fi sfârșitul lumii. Bine înțeles, Hristos, fiind Dumnezeu, trebuia să știe.

⁴⁰⁻⁴¹ *Unul se va lua și altul se va lăsa* însemnează că unul se va lua la viața veșnică, altul se va lăsa în pedeapsa veșnică.

De ar ști stăpânul casei în care ceas va veni hoțul, ar veghia negreșit și n'ar lăsa să-i spargă casa sa. ⁴⁴ *Pentru aceasta, și voi fiți gata, căci în ceasul în care nu gândiți, Fiul Omului va veni.* ⁴⁵ Cine este oare sluga aceea credincioasă și înțeleaptă, pe care a pus-o stăpânul peste slugile sale, ca să le dea lor hrană la vreme? ⁴⁶ Fericită sluga aceea pe care, când va veni stăpânul, o va găsi făcând așa! ⁴⁷ Adevăr zic vouă: Peste toate averile sale o va pune pe ea. ⁴⁸ Iar de va zice sluga aceea rea în inima sa: *Întârzie stăpânul meu de a veni,* ⁴⁹ și va începe a bate pe tovarășii săi și a mânca și a bea cu bețivii: ⁵⁰ va veni stăpânul acestei slugi în ziua în care nu-l așteaptă, și ceasul când nu știe, ⁵¹ și o va despărți pe ea și-i va face parte cu fățarnicii. Acolo va fi plâns și scrâșnirea dinților.

CAPUL 25. — Pilda celor zece fecioare.

¹ „Atunci se va asemăna împărăția cerurilor cu zece fecioare, cari luându-și candelile lor, ieșiră în întâmpinarea mirelui și a miresei. ² Cinci din ele erau nebune și cinci înțelepte. ³ Cele cinci nebune, luându-și candelile lor, nu luară cu sine

^{47.} *Peste toate averile sale o va pune pe ea...* Dumnezeu va face să se bucure cei dreți în cer de fericirea Sa însăși.

^{1.} *Cu zece fecioare, cari luându-și candelile lor...* La Evrei, nunta se făcea seara, când venea mirele și-și lua mireasa în casa sa... Fetele cari întovărășeau mireasa aveau candelile.

^{2.} *Cele înțelepte* sunt acele cari, pe lângă feciorie, își împlinesc și toate celelalte datorii cu adevărată virtute creștinească. *Nebune* sunt acelea cari se mulțumesc numai că sunt fecioare și nu-și dau silința să dobândească și celelalte virtuți.

untdelemn. ⁴ Iar cele înțelepte luară untdelemn în vasele lor împreună cu candelile. ⁵ Și întârziind mirele, le apucă somnul pe toate și dormiră. ⁶ Iar la miezul nopții se făcu un strigăt: *Iată, mirele vine, ieșiți înaintea lui!* ⁷ Atunci se sculară toate fecioarele acelea și-și pregătiră candelile. ⁸ Iar cele nebune ziseră celor înțelepte: *Dați-ne din untdelemnul vostru, căci ni se sting candelile.* ⁹ Răspunseră cele înțelepte, zicând: *Ca nu cumva să nu ne ajungă nici nouă nici vouă, mergeți mai bine la cei ce vând și vă cumpărați.* ¹⁰ Iar pe când mergeau ele să-și cumpere, veni mirele, și acele ce erau gata intrară cu el la nuntă, și se'nscuie ușa. ¹¹ Iar la urmă veniră și celelalte fecioare, zicând: *Doamne, Doamne, deschide-ne!* ¹² Dar el răspunzând, le zise lor: *Adevăr vă zic vouă, nu vă cunosc.* ¹³ *Drept aceea veghiați, căci nu știți ziua nici ceasul.*

^{4.} *Untdelemnul* este dragostea creștinească, acca dragoste dată de Hristos ca porunca Sa.

^{5.} *Întârziind mirele...* Hristos întârzie anume și da timp celor răi, ca să se întoarcă la bine.

Le apucă somnul pe toate și dormiră. Muriră și cele înțelepte, și cele nebune.

^{6.} *La miezul nopții...* Tocmai aceea ce Hristos zicea mai sus: *în ceasul în care nu gândiți.*

^{9.} *Ca nu cumva să nu ne ajungă...* Pe lumea cealaltă, faptele bune ale unora nu mai pot folosi și altora. Fiecare rămâne cu ceea ce și-a agonisit pe lumea aceasta.

^{10.} *Se'nscuie ușa...* Se făcu alegerea și despărțirea celor buni dintre cei răi, și această alegere așa rămâne pe vecie.

^{13.} *Drept aceea veghiați...* adică să fim totdeauna pregătiți la o moarte bună, având harul lui Dumnezeu cu noi, săvârșind fapte bune cu credință vie și dragoste înfocată. Cu câtă grijă ne spune și ne îndeamnă, de re-paștile ori să fim gata în fiecare ceas să avem o moarte

Pilda talanților. *) ¹⁴ „Căci (aceasta se petrece) precum un om, ducându-se departe, chiamă pe slugile sale și le dă lor bunurile sale. ¹⁵ Și uneia îi dăte cinci talanți, alteia doi, iar alteia unul, fiecareia după puterea ei, și plecă îndată. ¹⁶ Iar (aceea) care primise cinci talanți se duse și negustori cu dâșii și mai câștigă alți cinci. ¹⁷ De asemenea și (aceea) care primise doi, mai câștigă alți doi. ¹⁸ Iar (aceea) care primise unul, ducându-se, săpă în pământ și ascunse banii stăpânului său. ¹⁹ Iar după multă vreme, se întoarse stăpânul slugilor aceloră și făcu socoteală cu dâșele. ²⁰ Și venind care primise cinci talanți, îi aduse alți cinci talanți, zicând: Stăpâne, cinci talanți mi-ai dat mie, iată alți cinci am mai câștigat. ²¹ Ii zise ei stăpânul său: Bine, slugă bună și credincioasă; peste puțin ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră în bucuria stăpânului tău. ²² Veni și care primise doi talanți și zise: Stăpâne, doi talanți mi-ai dat mie, iată alți doi am mai câștigat. ²³ Ii zise ei stăpânul său: Bine slugă bună și credincioasă; peste puțin ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră în bucuria stăpânului tău. ²⁴ Venind apoi și care

*) Luca 19, 11-18
 bună! Și aceasta pentru că ne iubește și dorește să ne mântuim cu toții.

15. *Unuia îi dăte cinci talanți.* Talantul era de argint sau de aur. Cel de argint făcea vre-o 5.100 de lei de ai noștri, iar cel de aur vre-o 79.200. Vezi și la cap. 18,24.— Prin talanți se înțeleg aici darurile lui Dumnezeu.

25. *Am ascuns talantul tău în pământ.* Împreună cu darurile primite de la Dumnezeu trebuie să lucrăm, cum au făcut cel cu zece și cel cu doi talanți, și să facem cât mai multe fapte bune. Nu trebuie să ne mulțumim numai a nu face rău, ascunzând talantul primit.

primise un talant, zise: Stăpâne, știu că ești om aspru, seceri unde n'ai semănat și aduni unde n'ai întins. ²⁵ Și temându-mă, m'am dus, și am ascuns talantul tău în pământ; iată, ai ce e al tău. ²⁶ Iar răspunzând stăpânul ei, îi zise: Slugă rea și leneșă, știai că secer unde n'am semănat și adun unde n'am întins; ²⁷ pentru aceasta trebuia să dai banii mei schimbătorilor, și venind eu, aș fi luat ce este al meu cu dobândă. ²⁸ Luați dar talantul dela dânsa și-l dați celei care are zece talanți; ²⁹ căci tot celui ce are, i se va da și-i va prisoși; iar dela cel ce n'are, și ceea ce i se pare că are, i se va lua. ³⁰ Și pe sluga cea netrebnică aruncați-o în întunerecul cel mai din afară; acolo va fi plâns și scrâșnirea dinților.

Judecata de apoi. ³¹ „Iar când va veni Fiul Omului în slava sa și toți îngerii cu dânsul, atunci va șede pe scaunul slavei sale. ³² Și se vor aduna înaintea lui toate neamurile, și le va despărți unele de altele, precum desparte păstorul oile de capre. ³³ Și va pune oile la dreapta sa, iar caprele la stânga. ³⁴ Atunci va zice împăratul celor ce vor fi la dreapta sa: Veniți, binecuvântații Părintelui meu, moșteniți împărăția care vă este pregătită vouă dela întemeierea lumii. ³⁵ Căci am flămânzit și mi-ați dat de mâncare;

29. *Căci tot celui ce are, i se va da...* Cel ce lucrează cu harul lui Dumnezeu și aduce roade vrednice de răsplata cerului, va primi și alte haruri mai mari și mai alese. Iar celui ce nu se folosește de harurile primite, i se vor lua și acestea.

31. *Va șede pe scaunul slavei...* va veni să judece.
 32. *Se vor aduna toate neamurile...* toți oamenii fără deosebire.

am însetat și mi-ați dat de băut;
străin eram și m'ați primit;

³⁶ gol, și m'ați îmbrăcat;
bolnav, și m'ați cercetat;

în temniță am fost și ați venit la mine.

³⁷ Atunci îi vor răspunde cei drepti, zicând:
Doamne, când te-am văzut flămând, și te-am hră-
nit; însetat, și ți-am dat de băut? ³⁸ Și când
te-am văzut străin și te-am primit; sau gol, și
te-am îmbrăcat? ³⁹ Sau când te-am văzut bol-
nav, sau în temniță, și am venit la tine? ⁴⁰ Și
răspunzând împăratul, le va zice lor: Adevăr vă
zic vouă: Cât timp ați făcut aceasta unuia din-
tr'acești frați ai mei mai mici, mie mi-ați făcut.

⁴¹ Atunci va zice și celor ce vor fi la stânga:
Duceți-vă dela mine, blestemaților, în focul cel
veșnic, care este pregătit diavolului și ingerilor
lui;

⁴² căci am flămânzit și nu mi-ați dat de
mâncare;

am însetat și nu mi-ați dat de băut;

⁴³ străin eram și nu m'ați primit;

gol, și nu m'ați îmbrăcat;

bolnav și în temniță, și nu m'ați cercetat.

35. Am flămânzit... am însetat... Hristos va judeca
pe oameni despre toate gândurile, cuvintele și faptele lor.
Dar fiindcă porunca dragostei este porunca sa și este
cea mai de trebuință creștinului, Hristos numără aici nu
mai faptele de dragoste către aproapele.

40. Cât timp ați făcut unuia dintr'acești frați... Tot
ce facem oamenilor din dragoste către Hristos, o soco-
tește ca făcut Sיעי, precum și mai jos la stih. ⁴⁵ zice
că tot ce ne s'a făcut oamenilor, nici Sיעי nu s'a făcut.

41. Pregătit diavolului... Dumnezeu a pregătit iadul
pentru Satana și ceilalți ingeri cari păcătuiseră în cer, dar
totodată îl hotărăște și pentru oamenii aceia cari se în-
dărătnicesc în rău și mor nepocăiți.

⁴⁴ Atunci îi vor răspunde și ei, zicând: Doa-
mne, când te-am văzut flămând, sau însetat, sau
străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniță, și
nu ți-am slujit ție? ⁴⁵ Atunci le va răspunde lor,
zicând: Adevăr vă zic vouă: Cât timp n'ați fă-
cut (aceasta) unuia dintr'acești mai mici, nici
mie nu mi-ați făcut.

⁴⁶ Și vor merge aceștia în munca veșnică,
iar cei drepti în viața veșnică."

**CAPUL 26.— Cea din urmă vestire a pa-
tii. Sfat împotriva lui Isus.** *) ¹ Și când sfârși
Isus cuvintele acestea, zise ucenicilor săi: ² „Știți
că după două zile vor fi Paștile, și Fiul Omului
se va da să se răstignească”.

³ Atunci se adună arhierii și bătrânii po-
porului în curtea arhierului care se numea Caiafa,
și ținură sfat ca să prindă pe Isus cu vicleșug
și să-l omoare. ⁵ Dar ziceau: „Nu în zi de săr-
bătoare, ca nu cumva să se facă turburare în
popor”.

Ungerea lui Isus cu mir. **) ⁶ Și fiind Isus
în Betania, în casa lui Simon leprosul, ⁷ veni la
dânsul o femeie cu un alabastru de mir de mare

**) Marcu 14, 1-2; Luca 22, 1-2

*) Marcu 14, 3-9; Ioan 12, 1-11

2. Vor fi Paștile... Acestea erau sărbătoarea cea mai
mare la Evrei. Erau poruncite de Dumnezeu în aminti-
rea mântuirii Evreilor din Egipt. Se serbau opt zile, în
care timp Evreii mâncau mielul de Paști și pâine azimă.

3. Ca nu cumva să se facă turburare în popor...
pentru că mulți ținneau pe Isus și-l cinsteau ca pe adevă-
ratul Mântuitor.

7. Veni la dânsul o femeie cu un alabastru... Fe-
meia aceasta era Maria, sora Martei și a lui Lazăr, pe

preț, și-l turnă pe capul lui, pe când ședea la masă.⁸ Iar văzând aceasta ucenicii, se supărară, zicând: „Pentru ce risipa aceasta? ⁹ Căci putea să se vândă scump acest mir și să se dea săracilor!” ¹⁰ Iar Isus știind aceasta, le zise lor: „Pentru ce faceți supărare femeii acesteia? Căci bun lucru a făcut cu mine.” ¹¹ Pe săraci pururea îi aveți cu voi, iar pe mine nu mă aveți pururea. ¹² Căci vărsând ea mirul acesta pe trupul meu, spre îngroparea mea a făcut-o. ¹³ Adevăr zic vouă: Oriunde se va propăvădui Evanghelia aceasta în toată lumea, se va spune în amintirea ei și ce a făcut ea.”

Iuda vinde pe Isus.*) ¹⁴ Atunci unul din cei doisprezece, care se numea Iuda Iscarioteanul, se duse la arhierei, ¹⁵ și le zise lor: „Ce voiți să-mi dați mie, și eu vi-l voi da pe mâna voastră?” — Iar ei îi hotărîră lui treizeci de arginți. ¹⁶ Și de atunci căuta prilej să-l trădeze pe el.

Cina Domnului.)** ¹⁷ Iar în ziua cea dintâi a azimelor, se apropiară ucenicii de Isus, zicând:

*) Marcu 14, 10-11; Luca 22, 3-6

**) Marcu 14, 12-11; Luca 22, 7-18; Ioan 13, 21-30
care Hristos îl înviase din morți. *Cu un alabastru...* aici este vorba de un vas din alabastru, care este o piatră albă și strălucitoare.

12. *Spre îngroparea mea a făcut.* Isus găzduia de multe ori la Lazăr și surorile lui. Deci Maria, ca una ce trebuia să cunoască mai multe din învățăturile Domnului, știa că peste puțin Isus se va duce la moarte. Ii unse de aceea picioarele cu mare evlavie, temându-se ca nu cumva să nu-i mai poată unge trupul după moartea lui.

15. *Treizeci de arginți* sunt vreo 80 de lei.

17. *În ziua cea dintâi a azimelor...* când Evreii începeau a mânca pâine nedospită, numită azimă. Opt zile, cât țineau Paștile, n'aveau voie să mănânce altă pâine.

„Unde vrei să-ți pregătim ca să mănânci Paștile?”
¹⁸ Isus zise: „Mergeți în cetate la un oarecare și-i spuneți: *Învățătorul zice: Timpul meu aproape este, la tine fac Paștile cu ucenicii mei.*”
¹⁹ Și făcură ucenicii precum le poruncise lor Isus, și pregătiră Paștile.

²⁰ Iar făcându-se seară, se puse la masă cu cei doisprezece ucenici ai săi. ²¹ Și pe când mâncau ei, zise: „Adevăr vă zic vouă: Unul din voi mă va vinde”. ²² Iar ei intristându-se foarte, începură a-i zice lui fiecare: „Nu cumva sunt eu, Doamne?” ²³ Iar el răspunzând, zise: „Cel ce întinge cu mine mâna în blid, acela mă va vinde.” ²⁴ Fiul Omului merge precum este scris despre el; dar vai omului aceluia prin care Fiul Omului se va trăda! Bine i-ar fi fost lui de nu s'ar fi născut omul acela.” ²⁵ Și răspunzând Iuda, care-l trădă, zise: „Nu cumva sunt eu, Învățătoarele?” li zise Isus: „Tu ai zis”.

Orânduirea sfintei Euharistii.*) ²⁶ Iar pe când mâncau ei, Isus luă pâinea, o binecuvântă, o frânse și o dete ucenicilor săi, și zise: „*Luați și mâncați: acesta este trupul meu.*” ²⁷ Și luând

*) Marcu 14, 22-25; Luca 22, 19-20

— *Paștile* înseamnă aici mielul de Paști.

18. *Timpul meu aproape este...* timpul patimii și al morții mele.

23. *Cel ce întinge cu mine mâna în blid...* În Palestina și mai ales pe timpul lui Isus, mâncau mai mulți dintr'un blid. Farfurii, cuțite, furculițe, nu se întrebuintau la masă, poate nici nu se cunoșteau. Zicând deci Isus: *Cel ce întinge cu mine*, nu numește pe nimeni, ci zice numai ca unul din cei ce mănâncă cu dansul la masă, îl va vinde.

25. *Tu ai zis.* Această zicere evreiască înseamnă: *Da, tu ești.*

paharul, mulțumi, și-l dete lor, zicând: „*Beți dintr'acesta toți.*”²⁸ *Căci acesta este sângele meu al Noului Testament, care pentru mulți se va vărsa spre iertarea păcatelor.*”²⁹ Și zic vouă: Nu voi mai bea de acum din acest rod al viței până în ziua aceea când îl voi bea nou împreună cu voi în împărăția Tatălui meu.”

Vestește Apostolilor că-l vor părăsi. *)

³⁰ Și după ce cântară laude, merseară pe muntele Măslinilor.³¹ Atunci le zise lor Isus: „Voi toți

*) Marcu 14, 27-31; Luca 22, 31-35; Ioan 13, 36-38

27. *Beți dintr'acesta toți...* Așa poruncește Isus numai Apostolilor, precum tuturor Apostolilor, și numai lor, le-a dat putere de a preface pâinea și vinul în trupul și sângele său. Teama de a nu se vărsa sângele Domnului și primejdia de molipsire a vreunei boale, (căci toți ar trebui să bea din același pahar) au indemnât Biserica să nu dea credincioșilor sf. împărtășenie decât sub chipul pâinii.

28. *Acesta este sângele meu al Noului Testament...* În Vechiul Testament, Dumnezeu făcu legământ cu Izraeliții. Legământul acesta îl întări cu sângele unor animale jertfite, cu care sânge Moise stropi poporul, zicând: *Iată sângele legământului ce l-a făcut Domnul cu voi* (Ieșirea 24,8). Sângele legământului acestuia îl numește sf. Pavel: *Sângele Testamentului* (Evrei 9,20). Și Hristos, mântuindu-ne de moartea veșnică și împăcându-ne cu Dumnezeu, a făcut un legământ între noi și Dumnezeu. Legământul acesta l-a întărit și l-a pecetluit cu însuși sângele său și de aceea îl numește *sângele Noului Testament*.

29. *Nu voi mai bea din acest rod al viței...* căci peste puțin trebuia să moară. — *Până în ziua când îl voi bea nou împreună cu voi în împărăția Tatălui meu...* adică până când se va sui din nou la cer și se va bucura și trupul lui Isus de fericirea lui Dumnezeu, de care fericire se vor bucura și Apostolii. Bucuria și fericirea celor din cer sunt așa de mari și neînchipuite, încât sf. Scriptură zice că sfinții vor fi ca îmbătați de dansele.

vă veți scandaliza pentru mine în noaptea aceasta, căci scris este: *Voiu bate păstorul și se vor risipi oile turmei.*”³² Dar după ce voiu învia, voi merge mai înainte de voi în Galileea.”³³ Iar răspunzând Petru, îi zise lui: „Chiar dacă toți se vor scandaliza întru tine, eu niciodată nu mă voi scandaliza”.³⁴ Ii zise Isus lui: „Adevăr zic ție că în această noapte, mai înainte de a cânta cocoșul, de trei ori te vei lepăda de mine”.³⁵ Ii zise Petru: „Chiar de ar trebui să mor împreună cu tine, nu mă voi lepăda de tine”. — Asemenea ziseră și toți ucenicii.

Isus în grădina Măslinilor. *)³⁶ Atunci veni Isus cu dâșii la locul ce se numește Ghetsemani și zise ucenicilor săi: „Sedeți aci, până ce mă duc să mă rog acolo”.³⁷ Și luând pe Petru și pe cei doi fii ai lui Zebedeu, începu a se întrista și a se mâhni.³⁸ Atunci le zise lor: „Întristat este sufletul meu până la moarte; rămâneți aci și veghiați împreună cu mine”.³⁹ Și mergând puțin mai înainte, căzu pe fața sa, rugându-se și zicând: „Părinte, dacă este cu puțință, treacă dela mine paharul acesta; însă nu precum voiesc eu, ci precum voiești tu”.⁴⁰ Și veni la ucenicii săi și-i ghăsi dormind; și zise lui Petru: „Așa, n'ați putut veghia un ceas împreună cu mine? ”⁴¹ Veghiați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită; căci duhul este osârditor, iar trupul neputincios.”

*) Marcu 14, 32-42; Luca 22, 39-46; Ioan 18, 1

30. Isus cunoaște de mai înainte toate amănuntele patimii și ale morții sale. Ca om, se îngrozește, se cutremură și de aceea se roagă Tatălui cereș să-i îndepărteze paharul acesta. Totuși și ca om e gata să implinească tot ce vrea Domnul: *Precum voiești tu.*

41. *Duhul este osârditor, iar trupul neputincios...*

⁴² Iarăși a doua oară se duse și se ruga, zicând: „Părinte, de nu poate trece paharul acesta dela mine fără să-l beau, fie voia ta”. ⁴³ Și veni iarăși și-i găsi pe ei dormind; căci erau ochii lor îngreuiți. ⁴⁴ Și lăsându-i pe ei, se duse iarăși și se rugă pentru a treia oară, același cuvânt zicând. ⁴⁵ Atunci veni la ucenicii săi și le zise lor: „Dormiți de acum și vă odihniți; iată s'a apropiat ceasul și Fiul Omului se va da în mâinile păcătoșilor. ⁴⁶ Sculați, să mergem; iată s'a apropiat cel ce mă va trăda.”

Prinderea lui Isus. *) ⁴⁷ Și pe când vorbea încă, iată veni Iuda, unul din cei doisprezece, și cu dânsul gloată mare cu săbii și ciomege, trimiși de arhierii și bătrânii poporului. ⁴⁸ Iar acel care-l trădase le dete lor semn, zicând: „Pe care-l voiui săruta, acela este, prindeți-l!” ⁴⁹ Și îndată, apropiindu-se de Isus, zise: „Bucură-te, învățătorule!” — Și-l sărută. ⁵⁰ Și Isus îi zise: „Prietene, pentru ce ai venit?”

Atunci se apropiară ei și puseră mâna pe Isus și-l prinseră. ⁵¹ Și iată, unul din cei ce erau cu Isus, întinzându-și mâna, își scoase sabia, și

*) Marcu 14, 43-52; Luca 22, 47-53; Ioan 18, 3-11
Toți se lăudaseră, și mai ales Petru, că s'ar fi dus și la moarte pentru Isus, iar acum dormeau! Isus le zice: Cu toată bunăvoința voastră, cu toată tăria duhului ce o aveți, iată trupul biruiește duhul vostru, încât nu sunteți în stare să vă împliniți dorințele voastre. Rugați-vă dar lui Dumnezeu să vă ajute să învingeți slăbiciunea trupului.
⁴⁸ **Pe care îl voiui săruta...** „Sărutarea era un chip de a saluta întrebuintă în răsărit mai ales din partea ucenicilor față de învățător; dar întrebuintă de trădător, este o faptă de o urciune ne mai pomenită.” (Vigorous.)

⁵¹ **Unul din cei ce erau cu Isus...** Acesta a fost Petru.

lovind pe sluga arhierelui, îi tăie urechea. ⁵² Atunci îi zise Isus: „Întoarceți sabia ta la locul ei, căci toți cei ce scot sabia, de sabie vor pieri. ⁵³ Oare și se pare ție că nu pot ruga pe Tatăl meu și-mi va da acum mai mult de douăsprezece legiuni de îngeri? ⁵⁴ Dar cum se vor împlini Scripturile că așa trebuie să fie?”

⁵⁵ În același ceas zise Isus gloatelor: „Ca la un tâlhar ați ieșit cu săbii și cu ciomege să mă prindeți pe mine; în toate zilele ședeam la voi învățând în templu, și nu m'ați prins. ⁵⁶ Iar acestea toate s'au făcut ca să se îplinească Scripturile prorocilor.”

Atunci ucenicii toți, lăsându-l pe el, fugiră.

Isus înaintea lui Caiafa. *) ⁵⁷ Iar ei prinzând pe Isus, îl duseră la Caiafa arhierul, unde se adunaseră cărturarii și bătrânii. ⁵⁸ Iar Petru îl urma de departe, până în curtea arhierelui; și intrând înăuntru, ședea cu slugile, ca să vadă sfârșitul. ⁵⁹ Arhierii și tot sfatul căutau mărturie minciunoasă împotriva lui Isus, ca să-l omoare. ⁶⁰ Și nu

*) Marcu 14, 53-65; Luca 22, 66-71; Ioan 18, 12-14 și 19, 24

⁵² **Toți cei ce scot sabia, de sabie vor pieri...** adică vrednici sunt de moarte. Evanghelia sfătuiește pe creștini să sufere mai bine orice decât să verse sânge. Așa a făcut Hristos, Apostolii și cei dintâi creștini, cari au suferit chinurile și mucenicia cea mai grea fără a se răzbuna și fără a dori rău călăilor lor.

⁵³ **O legiune** cuprindea la Romani la 6000 de ostași. Douăsprezece legiuni însemnează un număr foarte mare.

⁵⁶ **Ucenicii toți, lăsându-l pe el, fugiră...** Ce trist este să te vezi părăsit de cei mai buni prieteni chiar în momentele cele mai grele!

⁵⁷ **Îl duseră la Caiafa.** Sinagoga avea drept să judece pe Evrei pentru pricini bisericești, dar n'avea drept să osândască la moarte.

aflară, deși mulți martori mincinoși se'nfățișase. Iar la urmă veniră doi martori mincinoși ⁶¹ și ziseră: „Acesta a zis: *Pot să dărâm templul lui Dumnezeu și după trei zile să-l zidesc din nou.*”

⁶² Și sculându-se arhiereul, îi zise lui: „Nimic nu răspunzi la cele ce aceștia mărturisesc împotriva ta?” ⁶³ Iar Isus tăcea.

Și îi zise lui arhiereul: „Juru-te pe Dumnezeu cel viu, să ne spui nouă dacă tu ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu”. ⁶⁴ Ii zise Isus lui: „Tu ai zis; însă zic vouă: De acum veți vedea pe Fiul Omului șezând de-a dreapta puterii lui Dumnezeu și venind pe norii cerului”. ⁶⁵ Atunci arhiereul își rupse veșmintele sale, zicând: „A hulit; ce trebuință mai avem de martori? Iată, acum ați auzit hula. ⁶⁶ Ce vi se pare vouă?” Iar ei răspunzând, ziseră: „Vinovat este de moarte”. ⁶⁷ Atunci scuipară în fața lui și cu pumnii îl bătură, iar alții îi dădură palme, ⁶⁸ zicând: „Pro-rocește-ne nouă, Hristoase; cine este cel ce te-a lovit?”

61. *Pot să dărâm templul lui Dumnezeu...* Stântul Ioan 2, 19—21 ne spune că, întrebând odată Isus de Evrei ce semn le dă lor, le răspunse: *Stricați templul acesta, și în trei zile îl voi ridica. Iar el vorbea de templul trupului său.* Cu alte cuvinte, Hristos le zice că cea mai mare minune și semn că este Dumnezeu este acela că, după ce-l vor omorî, el însuși va învia. Acum ei învinuiesc pe Isus că ar fi spus că le va dărâma templul!

65. *Arhiereul își rupse veșmintele sale.* „Spre semn de mare durere ori de groază vreunui blestem auzit, Evreii obișnuiau să-și rupă hainele; aceasta însă era oprit arhiereului, și făcând așa Caiafa arată, fără a ști, desființarea viitoare a preoției evreiești.” (Martini.)

66. *Vinovat este de moarte.* În legea lui Moise era poruncit să se pedepsească cu moartea cei ce huleau. Hristos însă nu numai că n'a hulit, ci nici nu putea să nu spuie că este Fiul lui Dumnezeu, căci în adevăr era.

Tăgăduirea lui Petru. *) ⁶⁹ Iar Petru ședea afară în curte; și se apropie de el o slujnică, zicându-i: „Și tu erai cu Isus galileeanul”. ⁷⁰ Iar el tăgădui înaintea tuturor, zicând: „Nu știu ce zici”. ⁷¹ Și ieșind el pe poartă, îl văzu altă slujnică, și zise celor ce erau acolo: „Și acesta era cu Isus nazarineanul.” ⁷² Și iarăși tăgădui cu jurământ: „Nu cunosc pe omul acesta”. ⁷³ Și peste puțin se apropiară cei ce stăteau acolo și ziseră lui Petru: „Cu adevărat și tu dintr'înșii ești, căci și graiul tău te dă pe față”. ⁷⁴ Atunci începu a se blestema și a se jura că nu știe pe omul acela. Și îndată cocoșul cântă. ⁷⁵ Și-și aduse aminte Petru de cuvântul lui Isus ce i-l spusese: „Mai înainte de a cânta cocoșul, de trei ori te vei lepăda de mine”. Și ieșind afară, plânse cu amar.

CAPUL 27. — Isus la Pilat. ¹ Făcându-se însă ziuă, se sfătuiră toți arhiereii și bătrânii poporului împotriva lui Isus, ca să-l omoare. ² Și legându-l, îl duseră și-l deteră în mâna procuratorului Ponțiu Pilat.

Iuda se spânzură. ³ Atunci văzând Iuda, cel ce-l trădase, că osândiră (*pe Isus*), se căi și înapoie cei treizeci de arginți arhiereilor și bătrânilor, ⁴ zicând: „Am păcătuț, vânzând sânge

*) Marcu 14, 66-72; Luca 22, 54-62; Ioan 18, 25-27

2. *Il deteră lui Ponțiu Pilat.* Iudeca, dela 63 înainte de Hristos, nu mai era țară liberă, ci era supusă împărăției romane. Romanii țineau în Iudeea un procurator, de care trebuia să asculte și regele, pe care îl numeau tot Romanii.

4. *Am păcătuț, vânzând sânge nevinovat!* Căința lui Iuda nu i-a folosit la nimic, pentru că n'a fost însoțită de nădejdea în milostivirea lui Dumnezeu. Dimpotrivă s'a

nevinovat!" Dar ei ziseră: „Ce ne pasă nouă? Tu vei vedea.”⁵ Iar el aruncând arginții în templu, se retrase, și mergând, se spânzură.⁶ Iar arhieriei, luând arginții, ziseră: „Nu se cuvine a-i pune în visterie, căci preț de sânge sunt.”⁷ Și ținând sfat, cumpărără cu ei țarina unui o-lar, pentru îngroparea străinilor.⁸ Pentru aceasta s'a chemat țarina aceea *Halcedama*, adică țarina sângelui, până în ziua de azi.⁹ Atunci se împlini ceea ce s'a zis de Ieremia prorocul, care zice:

*„Și au luat cei treizeci de arginți,
prețul celui prețuit care s'a prețuit de fiii
lui Izrail;*

*¹⁰ și i-au dat pe țarina olarului,
precum mi-a orânduit mie Domnul”.*

Isus înaintea lui Pilat.*) ¹¹ Iar Isus stătu înaintea procuratorului, și-l întrebă pe el procuratorul, zicând: „Tu ești împăratul Iudeilor?” Ii zise Isus: „Tu zici”.

¹² Și fiind învinuit de arhieriei și de bătrâni,

*) Marcu 15, 1-5; Luca 23, 1-5; Ioan 18, 28-33
desnădăjduit și s'a spânzurat, pierzându-și și sufletul.
*„Vai omului aceluia prin care Fiul Omului se vinde! Bine
ar fi fost, de nu s'ar fi născut omul acela!”* Așa îi
spusese Hristos la cina cea de taină. Mat. 26, 24.

6. *Nu se cuvine a-i pune în visterie.* Ce conștiință farisaică! Cu aceși bani cumpărără pe Iuda, ca să le dea pe Isus pe mâna lor, făcând astfel cea mai mare fără-delege. Acum zic că sunt banii sângelui și nu voiesc să-i întrebuințeze pentru un scop bun, pentru întreținerea templului!

II. *Tu ești împăratul Iudeilor?* Isus vorbește de multe ori despre împărăția sa, dar aceasta era o împărăție duhovnicească, anume Biserica întemeiată de dânsul. Evreii, voind numaidecât ca Pilat să osândească pe Isus la moarte și negăsindu-i nicio crimă, îl învinuiesc c'ar voi să se facă împărat.

nu răspunse nimic.¹³ Atunci îi zise Pilat: „Nu auzi câte mărturii spun împotriva ta?”¹⁴ Și nu-i răspunse lui niciun cuvânt, încât se miră procuratorul foarte.

Pilat osândește pe Isus.*) ¹⁵ Iar la sărbătoare avea procuratorul obiceiul să slobozească poporului un închis pe care-l voiau ei.¹⁶ Și aveau atunci un închis vestit, care se numea Baraba.¹⁷ Deci adunându-se ei, le zise Pilat: „Pe care voiți să vă slobozesc: pe Baraba, ori pe Isus, care se numește Hristos?”¹⁸ Căci știa că din pizmă îl dăduseră pe mâna lui.

¹⁹ Și pe când ședea pe scaun la judecată, trimise la dânsul femeia sa, zicând: „Nimic să n'ai cu dreptul acela, căci multe am suferit azi în vis pentru dânsul”.

²⁰ Iar arhieriei și bătrânii înduplecară poporul să ceară pe Baraba, iar pe Isus să-l piardă.²¹ Și răspunzând procuratorul, le zise lor: „Pe care din doi voiți să vi-l slobozesc vouă?” Iar ei ziseră: „Pe Baraba”.

²² Le zise lor Pilat: „Ce voui face dar cu Isus, care se numește Hristos?”²³ Ziseră toți: „Să se răstignească!”

Le zise procuratorul: „Dar ce rău a făcut?” Iar ei mai tare strigau, zicând: „Să se răstignească!”

²⁴ Și văzând Pilat că nimic nu folosește, ci mai multă zarvă se face, luă apă și-și spală mâinile înaintea poporului, zicând: „Nevinovat sunt

*) Marcu 15, 6-15; Luca 23, 13-25; Ioan 18, 39-40

19. *Multe am suferit azi în vis pentru dânsul.* Visul acesta l-a trimis de sigur Dumnezeu, ca să-i arate nevinovăția lui Isus.

24. *Nevinovat sunt eu de sângele dreptului acestuia...*

eu de sângele dreptului acestuia; voi să vedeți!"
²⁵ Și răspunzând tot poporul, zise: „Sângele lui
 asupra noastră și asupra fiilor noștri!" ²⁶ Atunci
 le slobozi pe Baraba, iar pe Isus, după ce-l bătu,
 îl dete să se răstignească.

Incoronarea lui Isus. *) ²⁷ Atunci ostașii
 procuratorului, luând pe Isus în curte, adunară
 la dânsul toată ceata ostașilor; ²⁸ și desbrăcân-
 du-l de hainele lui, îl îmbrăcară cu o haină roșie;
²⁹ și împletind o cunună de spini, i-o puseră pe
 cap, și o trestie în dreapta lui; și înghinându-
 înaintea lui, își băteau joc de el, zicând: „Bucu-
 ră-te, împăratul Iudeilor!" ³⁰ Și scuipându-l, luau
 trestia și-l loveau peste cap.

³¹ Și după ce-l batjocoriră, îl desbrăcară de
 haină și-l îmbrăcară cu veșmintele lui și-l duseră
 să-l răstignească.

Isus răstignit pe cruce. **) ³² Și ieșind afară
 din cetate, aflară un om cirenean anume Simon;
 pe acesta îl siliră să-i ducă crucea lui.

*) Marcu 15, 15-20; Ioan 19, 1-3

**) Marcu 15, 21-32; Luca 23, 33-43; Ioan 19, 17-24
 Pilat cunoaște că Isus e nevinovat și caută să-l scape.
 Se teme însă să nu-și atragă mânia Evreilor, cari l-ar
 invinui la Cezar. De aceea, cu toată părerea de rău, o-
 sândește pe Isus, ca să facă pe placul Evreilor. Fru-
 moasă și dreaptă judecată! Cunoști pe cineva nevinovat
 și totuși îl osândești, pentru că așa cer vrăjmașii lui!

²⁷. Curtea era și loc de judecată.

— *Ceata ostașilor*, numită *cohortă*, avea vreo 500 de
 ostași.

²⁹. *Împletind cunună*... Cununa de spini se păstrează
 până azi, ca scumpe moaște, în biserica catedrală *Notre
 Dame* la Paris.

³¹. *Și-l duseră să-l răstignească*... îl duseră afară
 din oras.

³². *Aflară un om cirenean, anume Simon*... Sfinții

³³ Și ajunseră la locul ce se numește Golgota,
 adică locul *Căpățânii*. ³⁴ Și-i deteră să bea vin
 amestecat cu fier; și gustând, nu voi să bea.
³⁵ Și după ce-l răstigniră, își împărțiră veșmintele
 lui, aruncând sortii, ca să se împlinească ceea ce
 s'a zis de prorocul care zice:

„*Au împărțit veșmintele mele*

și pentru tunica mea au aruncat sortii“.

³⁶ Și șezând, îl păzeau pe el. ³⁷ Și puseră
 deasupra capului lui vina lui scrisă: *Acesta este
 Isus, împăratul Iudeilor*. ³⁸ Atunci răstigniră îm-
 preună cu dânsul doi tâlhari: unul la dreapta
 și unul la stânga.

Il hulesc pe Isus. ³⁹ Iar acei ce treceau îl
 huleau pe dânsul, clătinându-și capetele lor ⁴⁰ și
 zicând: „O! tu care dărami templul lui Dumne-
 zeu și în trei zile îl zidești din nou, mântuește-te
 pe tine însuși; de ești Fiul lui Dumnezeu, co-
 boară-te de pe cruce“. ⁴¹ Asemenea și arhieriei
 batjocorindu-l împreună cu cărturarii și bătrânii,
 ziceau: ⁴² „Pe alții i-a mântuit, iar pe sine nu
 poate să se mântuiască. De este împăratul lui

Părinți cred că acest Simon din orașul Cirene era păgân
 și că, ducând el crucea Mântuitorului, era un semn că
 păgânii ar fi primit învățătura lui Iristos și crucea, pe
 cari n'au voit să le primească Evreii.

³³. *Golgota, adică locul Căpățânii*... În locul acesta
 se uicideau toți cei osândiți la moarte, și se numea *Gol-
 gota* pentru oasele și căpățânile celor uciși.

³⁴. *Și-i deteră să bea vin amestecat cu fier*... Bă-
 utura aceasta amară se da celor osândiți, ca să-i ame-
 tească și să-i facă să nu simtă așa de tare chinurile. Isus
 de abea gustă și nu voi să bea, pentru că voia să sufere
 cu toată cunoștința toate durerile ce-i mai rămăneau, ca
 să se împlinească cu desăvârșire voința Tatălui și cele
 prorocite despre dânsul.

Izrail, coboare-se acum de pe cruce, și vom crede într'insul. ⁴³ Avea încrederea în Dumnezeu, scape-l acum dacă îl vrea, căci a zis: *Fiul lui Dumnezeu sunt.* ⁴⁴ Asemenea și tâlharii cei răstigniți împreună cu dânsul îl ocărau.

Isus moare pe cruce. *) ⁴⁵ Iar dela al șaselea ceas, întunecă se făcu peste tot pământul până la al nouălea ceas. ⁴⁶ Și pe la ceasul al nouălea strigă Isus cu glas tare, zicând: „Eli, Eli, lama, savactani?” adică: *Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, pentru ce m'ai părăsit?* ⁴⁷ Iar unii din cei ce stăteau acolo, auzind, ziseră: „Pe Ilie îl strigă acesta”. ⁴⁸ Și îndată alergând unul dintr'înșii și luând un burete, îl umplu cu oțet, și-l puse într'o trestie și-i dădu să bea. ⁴⁹ Iar ceilalți ziceau: „Lasă să vedem dacă va veni Ilie să-l mântuiască”.

⁵⁰ Dar Isus, strigând iarăși cu glas tare, își dete sufletul.

⁵¹ Și iată, perdeaua templului se rupse în

*) Marcu 15, 33-41; Luca 23, 44-49; Ioan 19, 28-30
⁴⁵ Iar dela al șaptelea ceas... până la al nouălea... de la amiază până la trei.

⁴⁶ Isus strigă eu glas tare... Precum se spune aici și mai jos la stih. ⁵⁰ Isus strigă tare înainte de a muri, pentru a arăta că era puternic și murea de bunăvoie fără a fi silit de nimeni.

⁵⁰ Și dete sufletul. Isus a murit vineri la 3 după amiază, adică, după socotelile învățaților, la 7 Aprilie al anului creștinesc 30.

⁵¹ Perdeaua templului se rupse în două... Perdeaua aceasta despărțea templul în două părți: întâia se numea *sfânta* și a doua *sfânta sfintelor*. În sfânta sfintelor era chivotul legii cu tablele lui Moise și un vas cu mană în partea aceasta a templului n'avea voie să intre nimeni decât numai preotul cel mare odată pe an. *Sfânta sfintelor* însemnează cerul, în care nimeni nu putea să intre

două de sus până jos, și pământul se cutremură, și pietrele se despicară; ⁵² și mormintele se deschiseră, și multe trupuri ale sfinților, cari dormiseră, se sculară. ⁵³ Și ieșind din morminte după învierea lui, veniră în cetatea sfântă și se arătară multora.

⁵⁴ Iar sutașul și cei ce împreună cu dânsul păzeau pe Isus, văzând cutremurul și cele ce se făceau, se înspăimântară foarte, zicând: „Cu adevărat Fiul lui Dumnezeu era acesta”.

⁵⁵ Și erau acolo mai departe și femei multe, cari urmaseră din Galileea pe Isus slujindu-i lui; ⁵⁶ între acestea era Maria Magdalena și Maria, mama lui Iacob și a lui Iosif, și mama fiilor lui Zebedeu.

Isus în mormânt. *) ⁵⁷ Iar făcându-se seară, veni un om bogat din Arimateea, cu numele de Iosif, care și el era ucenicul lui Isus. ⁵⁸ Acesta se duse la Pilat și ceru trupul lui Isus. Pilat porunci atunci să se dea trupul. ⁵⁹ Și luând Iosif trupul, îl înfășură într'un giulgiu curat, ⁶⁰ și-l puse în mormântul său nou, ce-l săpase în piatră; și prăvăli o piatră mare pe ușa mormântului și se duse. ⁶¹ Și era acolo Maria Magdalena și cealaltă Maria, șezând în preajma mormântului.

Paza mormântului. ⁶² Iar a doua zi care este după vineri, se adunară arhierii și fariseii la Pilat, ⁶³ zicând: „Doamne, ne-am adus aminte că înțeleptorul acela zise pe când trăia încă: După

*) Marcu 15, 42-47; Luca 23, 50-55; Ioan 19, 38-42
 din pricina păcatului strămoșesc. Prin moartea sa, Isus și alții ne-a deschis iarăși cerul, și de aceea s'a rupt perdeaua templului.

trei zile voiui învia. ⁶⁴ Poruncește dar să se păzească mormântul până în ziua a treia, ca nu cumva să vie ucenicii lui să-l fure, și să zică poporului: *S'a sculat din morți!* Și va fi rătăcirea cea de apoi mai rea decât cea dintâi. ⁶⁵ Le zise lor Pilat: „Aveți pază; mergeți și păziți cum știți”. ⁶⁶ Iar ei mergând, întăriră mormântul, petruind piatra și punând pază.

CAPUL 28. — Învierea lui Isus. *) ¹ Iar în noaptea sâmbetei, pe când se lumina în ziua întâi a săptămânii, veni Maria Magdalena și cealaltă Maria să vadă mormântul. ² Și iată cutremur mare se făcu, căci îngerul Domnului se coborî din cer, și venind, prăvăli piatra, și șezu deasupra ei. ³ Și era înfățișarea lui ca fulgerul și îmbrăcămintea lui ca zăpada. ⁴ Și de frica lui se îngroziră păzitorii și se făcură ca niște morți. ⁵ Iar îngerul răspunzând, zise femeilor: „Nu vă temeți, căci știu că pe Isus cel răstignit îl căutați. ⁶ Nu este aici, căci a înviat, precum a zis; veniți și vedeți locul unde zăcea Domnul. ⁷ Și mergând degrabă, spuneți ucenicilor lui că a înviat și merge înaintea voastră în Galileea; acolo îl veți vedea. Iată v'am spus înainte.”

⁸ Și ele ieșiră în grabă din mormânt cu frică și bucurie mare, alergând să vestească ucenicilor lui. ⁹ Și iată, Isus le întâmpină, zicând: „Bucu-

*) Marcu 16, 1-8; Luca 24, 1-8; Ioan 20, 1-2

66. Întăriră mormântul... Dumnezeu s'a îngrijit să se întărească mormântul și cu păzitori, pentru ca nimeni să nu poată tăgădui nici să se poată îndoi de învierea lui Hristos.

1. În noaptea sâmbetei, pe când se lumina... Duminecă dimineață.

rați-vă!” Iar ele se apropiară și-i cuprinseseră picioarele lui și i se închinară. ¹⁰ Atunci le zise Isus: „Nu vă temeți! Mergeți și vestiți fraților mei să se ducă în Galileea. Acolo mă vor vedea.”

Păzitorii cumpărați. ¹¹ Și după ce se duseră ele, iată unii din păzitori veniră în cetate și vestiră arhierilor toate câte se întâmplaseră. ¹² Și aceștia adunându-se cu bătrânii și ținând sfat, deteră bani mulți ostașilor, ¹³ zicând: „Spuneți: *Ucenicii lui au venit noaptea și l-au furat, pe când noi dormeam,* ¹⁴ Și de va auzi aceasta procuratorul, noi îl vom îndupleca, și pe voi fără grijă vă vom face.” ¹⁵ Iar ei, luând banii, făcură precum îi învățaseră. Și s'a răspândit vorba aceasta la Iudei până în ziua de astăzi.

Isus trimite pe Apostoli în toată lumea. ¹⁶ Iar cei unsprezece ucenici se duseră în Galileea pe muntele unde le hotărîse lor Isus. ¹⁷ Și văzându-l pe el, i se închinară, iar unii se îndoiră. ¹⁸ Și apropiindu-se Isus, le vorbi lor, zicând: „*Mi s'a dat toată puterea în cer și pe pământ.* ¹⁹ *Drept aceea mergând, învățați toate neamurile,*

10. Mergeți și vestiți frașilor mei. Isus numește pe Apostoli frați! Câtă dragoste și gingășie le arată lor, cu toate că ei îl părăsiseră în momentele cele mai dureroase ale patimii sale.

13. Spuneți: Ucenicii lui au venit noaptea. Cu tot dreptul își răde sfântul Augustin de înțelepciunea aceasta a Evreilor: întrebuițează martori cari dormeau!

18. Mi s'a dat toată puterea... Lui Isus, ca Mântuitor, i s'a dat toată puterea și stăpânirea asupra oamenilor. El e Domnul nostru.

19. Învățați toate neamurile, botezându-le... Isus poruncește Apostolilor să se ducă în toată lumea, să povăduiască Evanghelia și să boteze pe oameni.

botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh; ²⁰ învățându-le să păzească toate câte vi le-am poruncit vouă. Și iată, eu cu voi sunt în toate zilele până la sfârșitul veacului."

20. *Învățându-le să păzească toate câte vi le-am poruncit vouă.* Hristos a murit pentru mântuirea noastră, deschizându-ne iarăși cerul. Pentru a ne mântui însă, nu ne ajunge numai credința, ci numaidecât sunt de trebuință și faptele bune. Trebuie să păzim toate câte ni le-a poruncit; acestea să fie faptele noastre, căci altfel: „*Tot pomul care nu face roadă bună, se va tăia și în foc se va arunca.*” Mai sus cap. 3,10.

— *Și iată eu cu voi sunt...* Hristos făgăduiește că va fi cu Apostolii săi, capii Bisericii, adică îi va cărmui în chip nevăzut prin Duhul Sfânt, pentru ca Biserica să poată păstra până la sfârșitul lumii aceeași credință și învățătura ce a primit-o dela Isus prin Apostoli și astfel să nu poată greși niciodată.

Pe această făgăduință întemeiată și sprijinită, Biserica Catolică n'a greșit și nici nu va greși în ale credinței și ale moralei; ci nepăsătoare și neclintită stă împotriva tuturor atacurilor vrăjmașilor ei și va sta până la sfârșitul lumii. Isus e cu dânsa, și porțile Iadului n'o vor birui pe dânsa. (Mat. 16,18.)

Sfântul Evanghelist Marcu.

Marcu, care se numea și Ioan Marcu, a fost fiul unei femei din Ierusalim, numită Maria. La casa acesteia se duse sfântul Petru după ce-l scăpă ingerul din închisoare, cum e scris în Faptele Apostolilor 12, 12.

A fost tovarășul sfântului Pavel în întâia lui călătorie apostolică. După aceea se întoarse la Ierusalim, de unde mai târziu plecă cu nepotul său Barnaba în insula Cipru. La urmă însoți pe sfântul Petru la Roma.

Afară de acestea cari sunt scrise în sfânta Scriptură, altceva sigur nu mai știm despre sfântul Marcu decât că a scris a doua Evanghelie.

Sfântul Marcu a scris Evanghelia sa după cum a auzit din gura sfântului Petru. Deci a scris-o la Roma pentru Romani și pentru păgâni, precum sfântul Matei scrisese pentru Ebrei. Aceasta este credința sfinților Părinți dela cei mai apropiați de Apostoli. Sf. Ieronim scrie: „Marcu, ucenicul și tâlmaciul sfântului Petru, rugat de frați, a scris la Roma o Evanghelie scurtă după cum auzise povestind pe Petru.”

Sfântul Marcu a scris grecește, căci pe atunci era limba cea mai răspândită, pe care o vorbeau și Romanii. Nu se cunoaște bine anul când a scris. Unii zic că a scris pe la 42 după Hristos, iar alții între 52 și 62. Sigur este că a scris Evanghelia după sfântul Matei și înainte de sfântul Luca și Ioan.

Scopul sfântului Marcu o fost să orate păgânilor că Isus Hristos este adevăratul Fiul al lui Dumnezeu și are putere și asupra diavolilor, zeii păgânilor. De aceea istorisește multe minuni prin cari Hristos scotea diavolii. Chiar și Evanghelia o începe: „Începutul Evangheliei lui Isus Hristos, Fiul lui Dumnezeu” 1, 1.

După scrierea Evangheliei, sfântul Petru îl trimise în Egipt. Aici sfântul Marcu întemeie biserica și fu întâlul episcop al Alexandriei. A murit în orașul acesta pe la 62 după Hristos. Trupul său l-au dus la Veneția în veacul al nouălea, unde are o biserică mare. E patronul Veneției și se reprezintă printr'un leu, pentru că își începe Evanghelia cu predicarea lui Ioan Botezătorul în pustiu.

Biserica îl cinstește ca mucenic în ziua de 25 Aprilie.

SFÂNTA EVANGHELIE DELA MARCU

CAPUL 1. — Propovăduirea lui Ioan Botezătorul. *) ¹ Inceputul Evangheliei lui Isus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. ² Precum scris este în prorocul Isaia :

„Iată, eu trimit pe îngerul meu înaintea feței tale,

care îți va pregăti calea înaintea ta.

³ Glasul celui ce strigă în pustiu :

Pregățiți calea Domnului, drept faceți cărările lui.“ ⁴ Ioan era în pustie, botezând și propovăduind botezul pocăinței spre iertarea păcatelor. ⁵ Și mergea la dânsul tot ținutul Iudeei și toți locuitorii din Ierusalim ; și se botezau de dânsul în râul Iordan, mărturisindu-și păcatele lor.

⁶ Și era îmbrăcat Ioan cu păr de cămilă și avea o încingătoare de piele împrejurul mijlocului său ; și mânca lăcuste și miere sălbatică ; și pre-

*) Matei 3, 1-12 ; Luca 3, 1-18 ; Ioan 1, 28

1. Sfântul Matei scrie la începutul Evangheliei sale că Isus e fiul lui David, arătând prin aceasta că e om. Sf. Marcu dela început arată că Isus e și Dumnezeu.

2. *Îngerul meu* însemnează Ioan Botezătorul. Vezi nota dela Matei 3, 1.

4. *În pustie*. Așa se numea partea de apus a Iudeei. Aceasta nu era adevărată pustie, ci un loc de pășune ; nu era însă acoperită cu copaci, nici locuită de oameni.

6. *Mânca lăcuste...* Vezi nota dela Matei 3, 4.

dica, zicând: ⁷ „Vine după mine cel ce este mai tare decât mine, căruia nu sunt vrednic, plecându-mă, să-i desleg cureaua încălțămintelor lui. ⁸ Eu v'am botezat cu apă, iar el vă va boteza cu Duhul Sfânt."

Botezul lui Isus. *) ⁹ Și în zilele acelea veni Isus din Nazaretul Galileei și se botează de Ioan în Iordan. ¹⁰ Și îndată ieșind din apă, văzu cerurile deschise și pe Duhul pogorându-se ca un porumbel și punându-se peste dânsul. ¹¹ Și un glas veni din ceruri: „Tu ești Fiul meu cel iubit, în tine am binevoit".

Ispitirea lui Isus. **) ¹² Și îndată îl scoase Duhul în pustiu. ¹³ Și Isus rămase în pustiu patruzeci de zile și patruzeci de nopți; și se ispiti de Satana; și stătea cu fiarele, și îngerii îi slujeau lui.

Chemarea Apostolilor. ***) ¹⁴ Iar după ce prinseră pe Ioan, veni Isus în Galileea, propovăduind Evanghelia împărăției lui Dumnezeu ¹⁵ și zicând: „S'a împlinit vremea și s'a apropiat împărăția lui Dumnezeu: pocăiți-vă și credeți în Evanghelia".

¹⁶ Și trecând pe lângă marea Galileei, văzu pe Simon și pe Andrei, fratele lui, aruncând mreșile în mare, căci erau pescari. ¹⁷ Și le zise lor Isus: „Veniți după mine, și vă voi face pescari de oameni". ¹⁸ Și îndată, lăsând mreșile, îl urmară pe dânsul.

*) Matei 3, 13-17; Luca 3, 21-22

**) Matei 4, 1-11; Luca 4, 1-13

***) Matei 4, 18-22; Luca 5, 1-11

¹³ Și stătea cu fiarele... adică în pustiu acesta al Iudeei nu erau decât fiare.

¹⁹ Și mergând puțin mai înainte de acolo, văzu pe Iacob a lui Zebedeu și pe Ioan, fratele lui, dregându-și și ei mreșile lor în luntre; ²⁰ și îndată îi chemă. Iar ei lăsând pe tatăl lor Zebedeu în luntre cu năimiții, îl urmară pe dânsul.

Isus vindecă un îndrăcit la Cafarnaum. *)

²¹ Venind apoi în Cafarnaum; și îndată Isus intrând sâmbăta în sinagogă, îi învăța. ²² Și se mirau toți de învățătura lui; căci îi învăța pe ei ca având putere, iar nu ca cărturarii.

²³ Și era în sinagoga lor un om cu duh necurat și striga, ²⁴ zicând: „Ce avem noi cu tine, Isuse Nazarinene? Ai venit să ne pierzi? Știu cine ești: Sfântul lui Dumnezeu." ²⁵ Și-l certă Isus, zicând: „Taci și ieși din omul acesta". ²⁶ Atunci scuturându-l duhul cel necurat și strigând cu glas tare, ieși dintr'însul. ²⁷ Și se mirară toți încât se întrebau unii pe alții, zicând: „Ce este aceasta? Ce este această învățătură nouă? Căci cu putere poruncește și duhurilor necurate, și ele ascultă de dânsul." ²⁸ Și i se duse îndată vestea în toată țara Galileei.

Vindecă pe soacra lui Petru. **) ²⁹ Și cum ieșiră din sinagogă, intrară în casa lui Simon și a

*) Luca 4, 31-37. — **) Matei 8, 14-17; Luca 4, 38-39

²¹ Cafarnaum, pe timpul Domnului Isus, era oraș și port însemnat pe lacul Galileei.

²⁶ Atunci scuturându-l duhul cel necurat... „Diavolul, zice sf. Grigore, obișnuște să atace cu ispite mai grele sufletul pe care-l vede că-i scapă din ghiare. De aceea chinuște mai tare pe acest îndrăcit, din care e silit să iasă."

²⁷ Ce este această învățătură nouă?... Învățătura era aceeași dată și de alții, dar puterea și minunile cu cari își întărea Isus învățătura erau ceva nou.

lui Andrei cu Iacob și cu Ioan. ³⁰ Iar soacra lui Simon zăcea aprinsă de friguri; și îndată îi vorbiră de dansa. ³¹ Și apropiindu-se atunci și apucând-o de mână, o ridică; și îndată o lăsară frigurile, și ea începu a le sluji lor.

Vindecă bolnavi. *) ³² Iar când se făcu seară și apuse soarele, aduseră la dânsul pe toți bolnavii și îndrăciții. ³³ Și toată cetatea era adunată la ușă. ³⁴ Și vindecă pe mulți cari pătimeau de multe feluri de boale, și alungă mulți diavoli, dar nu-i lăsa să spuie că-l cunosc.

³⁵ Și a doua zi, sculându-se dis-de-dimineată, Isus ieși, și se duse într'un loc pustiu și acolo se ruga. ³⁶ Iar Simon și acei ce erau cu el se dură după dânsul. ³⁷ Și când îl găsiră, îi ziseră: „Toți te caută”. ³⁸ Și le zise: „Să mergem în satele și orașele vecine, ca să predic și acolo, căci pentru aceasta am venit”. ³⁹ Și predica în sinagogele lor și în toată Galileea și scotea dracii.

Vindecarea unui leproș. **) ⁴⁰ Și veni la dânsul un leproș, care rugându-l și îngenunchind, îi zise: „Dacă vrei, poți să mă cureți”. ⁴¹ Iar lui Isus făcându-i-se milă, își întinse mâna, și atinându-l, îi zise: „Vreau, curăță-te!”. ⁴² Și cum zise (acestea), îndată se depărtă lepra dela cel bolnav, și se curăți. ⁴³ Dar Isus îl amenință, și-l alungă îndată, ⁴⁴ și-i zise: Vezi să nu spui nimă-nui, ci mergi de te arată preotului și dă pentru curățirea ta cele ce a poruncit Moise intru mărturia lor”. ⁴⁵ Iar el plecând, începu a striga și a

*) Matei 4, 23-25; Luca 4, 40-41

**) Matei 8, 1-4; Luca 5, 12-13

44. Intru mărturia lor. Vezi nota dela Matei 8, 4.

vesti cele întâmplăte, așa încât Isus nu mai putea să intre aievea în cetate, ci sta afară în locuri pustii, și veneau la dânsul de pretutindeni.

CAPUL 2. — Vindecarea paralticului. *)

¹ Iar după câteva zile, iarăși intră Isus în Cafarnaum. ² Și când se auzi că este în casă, se adunară mulți, încât nu mai încăpeau nici pe lângă ușă; și el le predica lor cuvântul. ³ Atunci veniră la dânsul (niște oameni), aducând un paraltic, pe care îl purtau patru inși. ⁴ Dar neputând ei să-l infățișeze lui Isus din pricina gloatei, desvălră acoperișul din partea unde era, și făcând o deschizătură, scoboriră patul în care zăcea paralticului. ⁵ Iar Isus, văzând credința lor, zise paralticului: „Fiule, ți se iartă păcatele”.

⁶ Și sedeau acolo unii din cărturari, cugetând în inimile lor: ⁷ „Pentru ce vorbește așa? Acesta hulește. Cine poate ierta păcatele fără numai unul Dumnezeu?” ⁸ Și îndată cunoscând Isus cu duhul său că așa gândeau în sine, le zise lor: „Pentru ce cugetați acestea în inimile voastre?” ⁹ Ce este mai lesne a zice paralticului: Ți se iartă păcatele; sau a zice: Scoală, ia-ți patul și umblă? ¹⁰ Dar ca să știți că Fiul Omului are putere de a ierta păcatele pe pământ, (zise paralticului): ¹¹ Iți zic: Scoală, ia-ți patul și mergi la casa ta.” ¹² Și îndată se sculă, și ridicându-și patul, se duse în lața tuturor, încât se mirau toți și slăveau pe

*) Matei 9, 1-8; Luca 5, 17-26

1. Desvălră acoperișul... Trebuie știut că în Răsărit aspectul caselor era drept și te puteai urca pe o scară dintr-o parte pe dinafară.

8. Ți se iartă păcatele. Vezi nota dela Matei 9, 2.

Dumnezeu, zicând: „Niciodată n'am văzut așa (lucruri)“.

Chemarea lui Levi. *) ¹³ Și ieși Isus iarăși la mare, și tot poporul venea la dânsul, și el îl învăța. ¹⁴ Și trecând, văzu pe Levi, fiul lui Alfeu, șezând la vamă, și-i zise: „Urmează-mă pe mine! Și el sculându-se, îl urmă.“

¹⁵ Și se întâmplă că fiind Isus la masă în casa lui, mulți vameși și păcătoși ședea la masă împreună cu Isus și cu ucenicii lui, căci mulți erau cari îl și urmau. ¹⁶ Iar cărturarii și fariseii, văzându-l că mănâncă cu vameșii și cu păcătoșii, ziseră ucenicilor lui: „Pentru ce învățătorul vostru mănâncă și bea cu vameșii și cu păcătoșii?“ ¹⁷ Și auzind aceasta Isus, le zise lor: „N'au trebuință de doctor cei sănătoși, ci cei bolnavi; căci n'am venit să chem pe cei dreapți, ci pe cei păcătoși“.

Postul creștinesc. **) ¹⁸ Ucenicii lui Ioan și fariseii postea; deci veni ră și-i ziseră: „Pentru ce ucenicii lui Ioan și ai fariseilor postesc, iar ucenicii tăi nu postesc?“ ¹⁹ Și le zise Isus: „Oare pot să postească prietenii mirelui până când este mirele cu dânsii? Câtă vreme au pe mirele cu ei, nu pot să postească.“ ²⁰ Dar vor veni zile când

*) Matei 9, 9-13; Luca 5, 27-31

**) Matei 9, 14-17; Luca 5, 33-39

10. Dar ca să știți că Fiul Omului are putere...

Vezi nota dela Matei 9, 6.

13. La mare, marea Galileei, care e lacul Ghenesaret.

14. Văzu pe Levi, acesta este Matei, după cum însuși scrie în Evanghelia sa, 9, 9.

15. Fiind Isus la masă... Vezi nota dela Matei 9, 10.

17. N'au trebuință de doctor... vezi la Matei nota 9, 12.

20. Dar vor veni zile când se va lua mirele... Mi-

se va lua mirele dela ei, și atunci vor posti în zilele acelea.

²¹ Nimeni nu coase petec de pânză nouă la haină veche; altfel, își ia cea nouă o parte din cea veche, și mai mare spărtură se face. ²² Și nimeni nu pune vin nou în foi vechi: altfel, vinul sparge foi, și vinul se varsă, și foi pier; ci vinul nou în foi noi trebuie să se pună.“

Spicele de grâu și sâmbăta. *) ²³ Și se mai întâmplă că umblând Domnul într-o sâmbătă prin semănături, ucenicii lui începură a înainta și a smulge spice. ²⁴ Atunci îi ziseră fariseii: „Iată, pentru ce fac sâmbăta ce nu se cuvine?“ ²⁵ Iar el le răspunse: „Niciodată n'ați cetit ce a făcut David când avu lipsă și flămânzi el și cei ce erau cu dânsul?“ ²⁶ Cum intră în casa lui Dumnezeu pe vremea lui Abiatar arhiereul și mănca pâinile punerii înainte, pe cari nu era învoit să le mănânce fără numai preoții, și dete și celor ce erau cu dânsul?“ ²⁷ Și le zise: „Sâmbăta pentru om s'a făcut, iar nu omul pentru sâmbăta.“ ²⁸ Drept aceea stăpân este Fiul Omului și pe sâmbăta“.

CAPUL 3. — Vindecă mâna uscată. **) ¹ Și Isus intră iarăși în sinagogă, și era acolo un om cu mâna uscată. ² Iar ei îl pândeau să vadă dacă îl va vindeca sâmbăta, ca să-l învinuiască. ³ Isus

*) Matei 12, 1-8; Luca 6, 1-5

**) Matei 12, 10-13; Luca 6, 6-11

rele e Hristos. Apostolii, prietenii mirelui, vor posti după moartea lui.

20. Ce sunt pâinile punerii înainte vezi nota dela Matei 12, 4.

2. Iar ei... adică fariseii despre cari e vorba în capul de mai sus stih. 24.

zise omului care avea mâna uscată: „Ridică-te în mijloc”.⁴ Apoi le zise: „Se cuvine sămbăta a face bine, sau a face rău? a mântui un suflet sau a-l pierde?” Iar ei tăceau.⁵ Și căutând atunci la ei cu mânie și întristat pentru orbirea inimii lor, zise omului: „Întinde-ți mâna”. Și o întinse, și i se făcu mâna sănătoasă.⁶ Iar fariseii, ieșind afară, ținură îndată sflat cu irodianii împotriva lui cum să-l piardă.

Alte minuni ale lui Isus.⁷ Dar Isus se duse cu ucenicii săi la mare, și-l urmă mulțime mare de popor din Galileea și din Iudeea,⁸ și din Ierusalim, și din Idumea și de dincolo de Iordan; și mare mulțime dimprejurul Tirului și al Sidonului, auzind cele ce făcea, veniră la dânsul.⁹ Și zise ucenicilor să-i aducă o luntre din pricina gloatei, ca să nu-l strivească.¹⁰ Căci pe mulți îi vindeca, încât năvăleau spre dânsul, ca să se atingă de el, toți cari aveau vreun rău.¹¹ Și duhurile necurate când îl vedeau, ingenunchiau înaintea lui și strigau, zicând: „Tu ești Fiul

⁷) Matei 12, 15-21

5. **Isus căutând atunci la ei cu mânie...** Mânia lui Isus nu era din inimă, ci numai pe dinafară, ca să arate fariseilor că erau vrednici de pedeapsa lui Dumnezeu. Fariseii erau fătarnici: păcătoși mari, dar voiau să-i cinstească oamenii ca pe sfinți. Vezi Matei 3,7 și tot cap. 23.

8. **Idumea** era o țărișoară la miazănoapte de Palestina. Își trage numele dela Edom (Esau), fratele lui Iacob. Din țara asta era Irod.

Tirul, oraș pe țărmul mării Mediterane, era stăpânit de Romani.

Sidonul, întâia capitală a Feniciei, era mai la miazănoapte de Tir.

11. **Tu ești Fiul lui Dumnezeu.** Înșiși diavolii, văzând faptele lui Isus, recunoscuseră că e Fiul lui Dumnezeu.

lui Dumnezeu”.¹² Iar el le certa aspru, ca să nu-l vădească.

Cei doisprezece Apostoli.¹³ Și urcându-se pe munte, chemă la sine pe cine voi el; și veniră la dânsul.¹⁴ Și alese doisprezece, ca să fie cu dânsul și să-i trimeată să propovăduiască,¹⁵ și le dăte putere să vindece boalele și să alunge diavolii:¹⁶ pe Simon, cărui îi puse numele: *Petru*,¹⁷ și pe Iacob a lui Zebedeu și pe Ioan, fratele lui Iacob, cărora le puse numele: *Boanerges*, adică *liii tunetului*; ¹⁸ și pe *Andrei*, și pe *Filip*, și pe *Bartolomeu*, și pe *Matei*, și pe *Toma*, și pe *Simon*, Iacob al lui Alfeu, și pe *Tadeu*, și pe *Simon*, Cananitul,¹⁹ și pe *Iuda* Iscarioteanul, care-l și vându.²⁰ Apoi intră în casă, și iarăși se adună poporul, încât nu puteau nici să mănânce pâine.

Hula împotriva Duhului Sfânt.²¹ Și auzind aceasta ai săi, veniră să-l prindă, căci ziceau: „A ieșit din fire”.²² Iar cărturarii cari venise din Ierusalim ziceau: „Are pe Belzebub și cu căpetenia diavolilor scoate pe diavoli”.²³ Dar Isus, chemându-i la sine, le grăi lor în pilde: „Cum poate Satana să scoată pe Satana?”²⁴ Și dacă o împărăție se desbină în sine, nu poate împărăția aceea să stea.²⁵ Și dacă o casă se desbină în sine, nu poate casa aceea să stea.

¹³) Matei 10, 1-5; Luca 6, 12-19

¹⁴) Matei 12, 22-37; Luca 11, 14-23

14. **Isus alese doisprezece.** Vezi nota la Matei 10, 1.

20. **Nu puteau nici să mănânce pâine...** adică nu puteau să stea la masă.

21. **Al săi însemnează câteva din rudele lui Isus.**

22. **Belzebub însemnează zeul muștelor și numeau** uneori și pe Satana.

²⁶ Deci dacă Satana s'a sculat însăși asupra sa și s'a desbinat, nu va putea să stea, și gata este să se sfârșească. ²⁷ Nimeni nu poate să intre în casa celui tare și să-i jefuiască ceea ce are dacă nu va lega mai întâi pe cel tare, și atunci îi va jefui casa. ²⁸ Adevăr va zic vouă: Toate păcatele se vor ierta fiilor oamenilor și chiar hulele ce le vor fi rostit. ²⁹ Dar cel ce va huli împotriva Duhului Sfânt, nu va avea iertare în veci, ci vinovat va fi de păcat veșnic. ³⁰ Pentru că ziceau: „Are duh necurat”.

Familia lui Isus. *) ³¹ Atunci veni mama lui și frații; și stând afară, trimiseră la dânsul să-l cheme. ³² Și ședea poporul împrejurul lui, și-i ziseră unii: „Iată te caută afară mama ta și frații”. ³³ Și răspunzând, le zise: „Cine este mama mea și cine sunt frații mei?” ³⁴ Și privind la cei ce ședeau împrejurul său, zise: „Iată mama mea și frații mei, ³⁵ Căci oricine va face voia lui Dumnezeu, acela este fratele meu și sora mea și mama mea.”

CAPUL 4. — Pilda semănătorului. **) ¹ Și iar începu a învăța lângă mare, și se adună la dânsul gloată multă; încât intrând el în luntre,

*) Matei 12, 46-50; Luca 8, 10-21

**) Matei 13, 3-23; Luca 8, 4-18

27. *În casa celui tare.*... Vezi nota dela Matei 12, 29.

29. *Nu va avea iertare în veci.*... Vezi nota dela Matei 12, 32.

30. *Pentru că ziceau...* adică Isus le-a dat învățătura de mai sus, pentru că ei ziceau că Mântuitorul are duh necurat. Iar vorbele acestea ale lor sunt o hula împotriva Duhului Sfânt.

31. și 34. Pentru acestea vezi notele dela Matei 12, 46 și 50.

sta pe mare, iar toată lumea sta pe uscat de-a-lungul țărmului. ² Și-i învăța pe ei multe în pilde și le spunea în învățătura sa:

³ „Ascultați! Iată a ieșit semănătorul să semene. ⁴ Și pe când semăna, o parte din sămânță căzu lângă drum, și veniră păsările cerului și o mâncară. ⁵ Altă parte căzu în loc pietros, unde n'avea pământ mult, și îndată răsări, căci n'avea pământ adânc. ⁶ Dar când răsări soarele, se păli, și pentru că n'avea rădăcină, se uscă. ⁷ Altă parte căzu în spini, și creșcură spinii și o înădușiră, și nu dădu rod. ⁸ Iar alta căzu în pământ bun și dete roadă care creșcu și se înmulți; și aduse una treizeci, alta șasezeci și alta o sută.” ⁹ Și zicea: „Cine are urechi de auzit, să audă”.

¹⁰ Iar când fu singur, îl întrebară despre pilda cei doisprezece cari erau cu dânsul. ¹¹ Și le zise lor: „Vouă vi s'a dat să știți taina împărăției lui Dumnezeu, iar celor de afară toate prin pilde li se fac, ¹² pentru ca privind să privească și să nu vadă, și auzind să audă și să nu înțeleagă, ca nu cumva să se întoarcă și să li se ierte păcatele”.

¹³ Apoi le zise: „Nu înțelegeți pilda aceasta? Cum veți înțelege toate celelalte pilde? ¹⁴ Cel ce seamănă, cuvântul seamănă. ¹⁵ Cei ce sunt lângă

11. *Vouă vi s'a dat să știți taina.*... Vezi nota dela Matei 13, 11.

14. *Cel ce seamănă...* este Mântuitorul nostru. — Cuvântul este sfânta Evanghelie.

Cuvântul acesta trebuie ascultat cu smerenie, cu credință și cu voință tare de a face ceea ce ne învață. Astfel ascultat, cuvântul lui Dumnezeu aduce în suiește noastre roadă însușită. Puțini însă îl ascultă cum trebuie. Unii nu-l ascultă cu evlavie; atunci sămânța cade lângă drum și diavolul (păsările) o iau. — Unii îl ascultă cu inimă tare, fără voință de a-l implini; sămânța

drum unde se seamănă cuvântul, sunt aceia la cari, când îl aud, vine Satana și ia cuvântul ce s'a semănat în inimile lor.¹⁶ Așijderea, cei ce au primit sămânța în loc pietros, sunt aceia cari, auzind cuvântul, îndată îl primesc cu bucurie;¹⁷ dar n'au rădăcină în sine, ci sunt până la o vreme; după aceea făcându-se strâmtorare sau prigonire pentru cuvânt, îndată se scandalizează.

¹⁸ Și ceilalți cari primesc sămânța între spini sunt aceia cari ascultă cuvântul,¹⁹ dar grijile veacului și înșelăciunea bogățiilor și celelalte poște intrând în ei, innădușă cuvântul și neroditor îl fac.²⁰ Iar cei ce au primit sămânța în pământ bun, sunt aceia cari ascultă cuvântul și-l primesc și aduc roadă, unul treizeci, altul șasezeci, altul o sută."

²¹ Și le mai zise: "Oare se aduce făclia, ca să se pună sub obroc, sau sub pat? Oare nu ca să se pună în sfeșnic?" ²² Căci nimic nu este ascuns care să nu se vădească, și nimic făcut în taină care să nu iasă la lumină.²³ De are cineva urechi de auzit, să audă." ²⁴ Și le zise: "Luați seama la cele ce auziți. Cu ce măsură măsurați, vi se va măsura și vouă, și se va adăuga." ²⁵ Căci celui ce are, i se va da; iar celui ce n'are, și ceea ce are i se va lua."

căde atunci în loc pietros, și mai târziu, cu toate că a răsărit îndată, se usucă. — Iar alții ascultă cuvântul, dar sunt adânciți în griji vremelnice, ori sunt plini de patimi, cari, ca niște spini, innădușă sămânța.

^{21.} *Făclia* este învățătura lui Isus dată prin pilde. El vrea să cunoască toți învățătura sa. Dacă mulți n'o înțeleg, vina e a lor, pentru că n'o ascultă cum trebuie.

^{22.} *Nu este nimic ascuns...* adică pildele Mântuitorului, ascunse acum necredincioșilor, se vor vădi într-o zi prin munca și predicarea Apostolilor.

Grâul și secerișul. ²⁶ Și mai zise încă: "Așa este împărăția lui Dumnezeu cum este când un om aruncă sămânța în pământ; ²⁷ el doarme noaptea, ziua se scoală; iar sămânța răsare și crește fără să știe el." ²⁸ Căci pământul dela sine rodește întâi paiu, apoi spic, după aceea grâu plin în spic. ²⁹ Iar când se coace rodul, îndată i se pune secerea, pentru că a sosit secerișul."

Grăuntele de muștar. *) ³⁰ Și iar zise: "Cu ce vom asemăna împărăția lui Dumnezeu? sau cu ce pildă o vom înfățișa?" ³¹ Este ca un grăunte de muștar, care, când se seamănă în pământ, este cel mai mic dintre toate semințele de pe pământ. ³² Dar după ce se seamănă, crește, și se face mai mare decât toate buruienile și face ramuri mari, încât sub umbra lui pot să se adăpostească păsările cerului." ³³ Și cu pilde multe ca acestea le grăia lor cuvântul, după cum puteau să-l asculte. ³⁴ Iar fără pilde nu le grăia, dar a parte le deslega pe toate ȳcenicilor săi.

Isus liniștește furtuna. **) ³⁵ Și le zise lor

*) Matei 13, 31-32; Luca 13, 18-19

*) Matei 8, 13-17; Luca 8, 22-23

^{27.} *Așa este împărăția lui Dumnezeu...* Precum rodul nu atarnă dela acel ce seamănă sămânța, tot așa și rodul cuvântului dumnezeesc nu atarnă dela cel ce predica, ci dela Dumnezeu. Deci Apostolilor le rămâne taină, precum se întorc oamenii la credință la predicarea lor, precum și pentru țaran e o taină cum rodește sămânța, și de aceea să nu se mândrească dacă li s'e descoper tainele cerești.

^{34.} *Iar fără pilde nu le grăia...* adică Mântuitorul întrebuinta mai totdeauna pilda când vorbea despre împărăția cerurilor și rar vorbea poporului fără pilde.

^{35.} *Să trecem la celalți mal.* Era pe lacul Ghenesarel, sau, cum i se mai zicea, lacul Galileei.

în ziua aceea, când se făcu seară: „Să trecem la celalt mal”.³⁶ Și slobozind ei mulțimea, îl luară așa cum era în luntre; și alte luntre erau cu dânsul.³⁷ Și se făcu furtună mare, care arunca valuri în luntre, încât se umplea luntrea.³⁸ Iar Isus era la cârmă, și dormea pe un căpătăiu: și-l treziră și-i ziseră: „Învățătorule, nu-ți este grijă că perim?”³⁹ Atunci sculându-se, certă vântul și zise mării: „Taci, liniștește-te!” Și vântul stătu, și se făcu liniște mare.⁴⁰ Și le zise lor: „Pentru ce vă temeți? N'aveți încă credință?” Iar ei fură cuprinși de frică mare, și ziceau unii către alții: „Cine este acesta, căci și vântul și marea îl ascultă?”

CAPUL 5. — Vindecarea unui îndrăcit.*)

¹ Și ajunseră la celălalt țărm al mării în ținutul Gherasenilor.² Și ieșind Isus din luntre, îndată îi veni înainte din morminte un om cu duh necurat,³ care avea locuința în morminte; și nimeni nu putea să-l țină legat nici cu lanțuri de fier.⁴ Căci de multe ori fiind legat cu obezi și cu lanțuri, rupsese lanțurile și sfărâmasese obezile, și nimeni nu putea să-l domolească.⁵ Și era pururea ziua și noaptea prin morminte și prin munți, strigând și lovindu-se cu pietre.

⁶ Văzând el de departe pe Isus, alergă și i se închină; ⁷ și strigând cu glas tare, zise: „Ce ai cu mine, Isuse, Fiul Dumnezeului celui prea Înalt? Juru-te pe Dumnezeu să nu mă muncești.”

*) Matei 8, 28-34; Luca 8, 26-33

39. *Vântul...* Vezi nota dela Matei 8, 26.

40 *Pentru ce vă temeți...* Când Dumnezeu e cu noi, nu trebuie să ne temem de nimic.

2. *Un om cu duh necurat...* Vezi nota dela Mat. 8, 28

⁸ Căci Isus îi zicea: Ieși, duh necurat, din acest om!”⁹ Și-l întrebă: „Care-ți este numele?” Iar el răspunse: „Legiune îmi este numele, căci mulți suntem”.¹⁰ Și-l ruga mult să nu-l izgonească din ținutul acela.¹¹ Și era acolo lângă munte o turmă mare de porci, cari pășteau.¹² Și-l rugau pe dânsul duhurile, zicând: „Trimite-ne în porci, ca să intrăm într'înșii”.¹³ Iar Isus le dete voie îndată. Deci ieșind duhurile necurate, intrară în porci; și turma ca la două mii se aruncă năvalnic în mare și se innecară.¹⁴ Iar cei ce pășteau porcii, fugiră și vestiră în oraș și la țăară. Și ieșiră (oamenii) să vadă ce se făcuse; ¹⁵ și veniră la Isus și văzură pe cel ce fusese îndrăcit, șezând și îmbrăcat și întreg la minte, și se înspăimântară.¹⁶ Iar cei ce văzuse, le povestiră lor ce se făcuse celui îndrăcit și porcilor.¹⁷ Atunci ei începură a ruga pe Isus să iasă din hotarele lor.

¹⁸ Și pe când intra el în luntre, îl rugă cel ce fusese îndrăcit să poată rămânea cu dânsul; ¹⁹ Iar Isus nu-l lăsă, ci-i zise: „Mergi în casa ta la ai tăi și le vestește câte ți-a făcut ție Domnul și cum te-a miluit”.²⁰ Și el se duse și începu a propovădui în Decapole toate câte îi făcuse Isus; și toți se minunau.

Inviază pe fiica lui Iair și vindecă pe femeia cu curgere de sânge.*) ²¹ Și după ce

9. *Legiunea* se compunea din 6000 de ostași. Aici însemnează un număr mare.

10. *Și-l ruga mult...* prin aceasta arată că nu poate face nimic oamenilor fără voia lui Dumnezeu.

18. *Îl rugă să poată rămânea cu dânsul...* Voia să fie din numărul ucenicilor. Însă Isus socoti că e spre mai mare slavă a lui Dumnezeu dacă cel vindecat va rămânea acasă, ca toți să-l vadă.

trecu iarăși Isus cu luntrea la celălalt mal, se adună gloată multă la dânsul, și el era lângă mare.
 22 Atunci veni unul din mai marii sinagogei cu numele Iair, și văzându-l, îi căzu la picioare,
 23 și-l ruga mult, zicând: „Fiica mea spre sfârșit este; vino de-ți pune mâna pe dânsa, ca să se tămăduiască și să trăiască.”

24 Și se duse Isus cu dânsul, și mare mulțime de oameni îl urmau și-l imbulzeau. 25 Atunci o femeie care era în curgerea sângelui de doisprezece ani, 26 și care multe pătimise dela mai mulți doctori și-și cheltuisese toată averea și nu-i folosise nimic, dar mai vărtos mergea spre mai rău, 27 auzind, de Isus, veni pe dinapoi între popor și atinse hainele lui: 28 căci zicea: „De mă voi atinge numai de hainele lui, mă voiu tămădui.” 29 Și îndată îi secă izvorul sângelui ei și simți în trup că se vindecase de boală. 30 Iar Isus cunoscând îndată în sine puterea ce ieșise dintr'însul și întorcându-se spre mulțime, zise: Cine s'a atins de hainele mele? 31 Și-i ziseră ucenicii: Vezi gloata imbulzindu-se și zici „Cine s'a atins de mine?” 32 Iar Isus căută împrejur să vadă pe aceea care făcuse aceasta. 33 Iar femeia plină de

27. *Veni pe dinapoi...* Ea veni pe ascuns pe dinapoi, de oarece boala asta era foarte uricioasă la Evrei, ba chiar le era oprit de a avea relație cu cei atinși de astfel de boale.

30. *Cunoscând puterea ce ieșise dintr'însul...* Pentru că puterea aceasta era proprie a lui Isus; nu făcea el minuni ca sfinții, cari le fac nu prin puterea lor, ci prin aceea ce o primesc dela Dumnezeu.

32. *Și cădută împrejur...* „Ii era prea bine cunoscut cine îl atinsese, dar voia să atragă luarea aminte a Apostolilor și a poporului asupra minunii și să îndatoreze pe femeie a povesti ce i se făcuse.” (Martini.)

frică și tremurând, căci știa ce se făcuse în sine, veni și căzu înaintea lui și-i spuse tot adevărul.
 34 Iar Isus îi zise: „Fiică, credința ta te-a mântuit: mergi în pace și fii tămăduită de boala ta.”

35 Pe când vorbea încă veniră dela mai marele sinagoge, zicând: „Fiica ta a murit: ce mai superi pe învățătorul?” 36 Iar Isus, auzind cuvântul acesta, zise mai marelui sinagogei: „Nu te teme, crede numai!” 37 Și nu lăsă pe nimeni să-l urmeze fără numai pe Petru, pe Iacob și pe Ioan, fratele lui Iacob. 38 Și ajungând la casa mai marelui sinagoge, văzu sgomot și popor care plângea și se văita tare. 39 Și intrând, le zise: „Pentru ce vă turburați și plângeți? Fata n'a murit, ci doarme.” 40 Și râdeau de dânsul. Dar Isus, alungând afară pe toți, luă pe tatăl, și pe mama fetei și pe cei ce erau cu dânsul, și intră unde zăcea fata. 41 Și apucând fata de mână, îi zise: „*Talita cumi*”, ce se tâlcuește: „Copilă (țiți poruncesc), scoală-te”. 42 Și îndată se sculă fata și umblă; căci era de doisprezece ani; și toți se uimiră foarte. 43 Iar Isus le porunci cu stăruință să nu știe nimeni aceasta și zise să se dea copilei să mănânce.

CAPUL 6. — *Isus la Nazaret.* 1 Și plecând de acolo, se duse în patria sa, și-l urmau ucenicii. 2 Și fiind sâmbătă, începu să învețe în si-

*) Matei 13, 55-58; Luca 4, 16-30

39. *Fata n'a murit...* Vezi nota dela Matei 9, 24.

40. *Râdeau de dânsul*, pentru că știau sigur că fata murise și nu știau cu ce înțeles vorbea Isus.

43. *Să nu știe nimeni.* Vezi nota dela Matei 9, 30.

1. *Plecând de acolo.* din Cafarnaum; se duse în patria sa... la Nazaret.

nagogă; și mulți, auzindu-l, se mirau de învățăturile lui și ziceau: „De unde are el acestea toate? și ce este înțelepciunea ce i s'a dat? și aceste minuni ce prin mâinile lui se fac?”³ Nu este acesta lemnarul, fiul Mariei și fratele lui Iacob, al lui Iosif, al lui Iuda și al lui Simon? și surorile lui nu sunt aici la noi?” Și se scandalizau de dânsul.⁴ Iar Isus le zicea: „Nu este proroc desprețuit decât numai în patria sa și în casa sa și în familia sa”.⁵ Și nu putu acolo să facă nici o minune, afară de vindecarea câtorva bolnavi prin punerea mâinilor pe ei.⁶ Și se mira de necredința lor și umbla prin satele de prin-
prejur, învățând.

Trimiterea Apostolilor. *)⁷ Și chemă pe cei doisprezece și începu a-i trimite doi câte doi, și le dădu putere asupra duhurilor necurate.⁸ Și le porunci să nu ia nimic pe cale afară de toiag: nici traistă, nici pâne, nici bani în brâu; ⁹ ci încălțați să fie cu sandale și să nu aibă două tunici.¹⁰ Și le zicea lor: „Oriunde veți intra în casă, rămâneți acolo până ce veți pleca de acolo.”¹¹ Iar oricine nu vă va primi nici nu vă va asculta, ieșind de acolo, scuturați-vă praful de pe

*) Matei 10, 1-42; Luca 9, 1-6

2-4. *Se mirau de învățătura lui*, căci știau că Isus nu învățase la nicio școală; se mirau de minunile lui, pentru că îl credeau om ca toți oamenii, fiul Mariei.

Surorile lui nu sunt aici... Isus, născut din Fecioara Maria prin puterea Duhului Sfânt, n'avea frați nici surori. Prin *frați* și *surori* se înțeleg aici *verii* și *verișoarele*. Vezi și nota dela Matei 13, 56.

Se scandalizau, pentru că voiau să vadă minuni. Isus nu le făcea pentru necredința lor. Dumnezeu face uneori minuni și pentru cei ce nu cred, de regulă însă cere credință.

picioarele voastre spre mărturia lor.”¹² Deci plecând, propovăduiau (*oamenilor*) să se pocăiască;¹³ și draci mulți scoteau și ungeau cu untdelemn pe mulți bolnavi și-i vindecau.

Moartea lui Ioan Botezătorul. *)¹⁴ Și auzi împăratul Irod vorbindu-se de Isus (căci se răspândise numele lui) și zicea: „Ioan Botezătorul s'a sculat din morți și pentru aceasta se fac minuni prin el”.¹⁵ Alții ziceau: „Acesta este Ilie”. Iar alții ziceau: „E proroc, sau ca unul din proroci”.¹⁶ Iar Irod, auzind acestea, zise: „Acesta este Ioan, căruia i-am tăiat capul; s'a sculat din morți”.

¹⁷ Căci Irod trimisese să prindă pe Ioan și-l legase în temniță pentru Irodiada, femeia lui Filip, fratele său, pe care i-o luase.¹⁸ Pentru că zicea Ioan lui Irod: „Nu ți se cade să ții pe femeia fratelui tău”.¹⁹ Iar Irodiada îi întindea curse și voia să-l omoare, dar nu putea; ²⁰ căci Irod se temea de Ioan șiindu-l om drept și sfânt; și-l ocrotea, multe făcea după sfatul lui, și cu drag îl asculta.

²¹ Dar venind o zi prielnică, Irod făcu ospăț de ziua nașterii sale celor mai mari ai curții, căpitănilor și celor mai de seamă din Galileea.
²² Și intrând fiica Irodiadei, jucă, și plăcând lui

*) Matei 14, 1-12; Luca 9, 7-9

11. *Spre mărturia lor*, adică „ca să le fie dovadă că voi nu mai puteți avea relație cu dânsii, pentru că nu vor să primască dumnezeiască religie ce o predicați”. (Vigouroux.)

13. *Ungeau cu untdelemn*, dădeau sf. Maslu, taină orânduită de Isus pentru cei bolnavi.

14. *Auzi împăratul Irod...* Vezi nota dela Matei 14, 2.

16. *Acesta este Ioan...* Vezi nota dela Matei 14, 2.

22. *Fiica Irodiadei* se numea *Salome*.

Irod și celor ce ședeau la masă cu dânsul, împăratul zise fetei: „Cere-mi ce vrei și-ți voi da”.

²³ Și-i jură: „Tot ce-mi vei cere, îți voi da, până la jumătate din împărăția mea”.

²⁴ Iar ea ieșind, zise mamei sale: „Ce să cer?” Și ea zise: „Capul lui Ioan Botezătorul”.

²⁵ Și ea numaidecât intrând repede la împărat, ceru, zicând: „Vreau să-mi dai acum în tipsie capul lui Ioan Botezătorul”.

²⁶ Și se întristă împăratul; dar pentru jurământ și pentru cei ce ședeau cu dânsul la masă, nu voi s'o întristeze,

²⁷ ci trimițând un paznic, îi porunci să aducă în tipsie capul lui Ioan. Și paznicul îi tăie capul în

temniță, ²⁸ și aducându-l în tipsie, îl dădu fetei, iar fata îl dădu maicii sale. ²⁹ Și auzind acestea ucenicii lui, veniră și-i ridicară trupul și-l puseră

într'un mormânt.

Intoarcerea Apostolilor. ³⁰ Și adunându-se Apostolii la Isus, îi vestiră toate câte le făcuse ei și învățase. ³¹ Și Isus le zise: „Veniți la o parte în pustiu și vă odihniți puțin”. Căci erau mulți cari veneau și se duceau, încât ei nici nu aveau vreme să mănânce. ³² Și intrând în luntre, se duseră la o parte în loc pustiu. ³³ Dar mulți, văzându-i când se duceau, îi cunoscuseră, și alergară acolo pe jos din toate cetățile și ajunseră mai înainte decât ei.

^{24.} *Capul lui Ioan Botezătorul* îl cere Irodiada, ca să nu-l mai vadă și să nu-l mai audă muștrând-o pentru fărâdelegile ei. Cel drept și zelos pentru slava lui Dumnezeu și păstrarea legii trebuie să se aștepte la prigonire și chiar la moarte.

^{29.} *Dar pentru jurământ..* Este superstiție a crede că ești dator să ții un jurământ nelegiuit.

Intăia înmulțire a pânilor.*) ³⁴ Deci când ieși Isus (*din luntre*), văzu popor mult și i se făcu milă de oameni, pentru că erau ca oile cari n'au păstor, și începu a-i învăța multe.

³⁵ Și făcându-se seară, se apropiară ucenicii de dânsul și-i ziseră: „Locul acesta este pustiu, și ceasul târziu; ³⁶ slobozește-i să se ducă în cetățile și satele de pîmprejur și să-și cumpere de mâncare”.

³⁷ Iar el răspunzând, le zise: „Dați-le voi să mănânce”. Ei îi ziseră: „Vom merge dar și vom cumpăra pâni de două sute de dinari și le vom da să mănânce”.

³⁸ Iar el le zise: „Câte pâni aveți? Mergeți și vedeți”. Și după ce văzură, ziseră: „Cinci, și doi pești”.

³⁹ Atunci le porunci să-i pună pe toți rînduri-rînduri pe iarbă verde. ⁴⁰ Și se așezară cete-cete, câte o sută și câte cincizeci.

⁴¹ Atunci luă Isus cele cinci pâni și cei doi pești și, căutând la cer, bincuvântă și frânse pâ-nile și le dădu ucenicilor săi, ca să le pună înaintea oamenilor, și pe cei doi pești îi împărți la toți.

⁴² Și mîncară toți și se săturară. ⁴³ Iar (*ucenicii*) strânseseră douăsprezece coșuri pline de fărâmituri și din pești. ⁴⁴ Iar cei ce mîncasem, erau cinci mii de bărbați.

Isus umblă pe apă.)** ⁴⁵ Și îndată sili pe ucenicii săi să intre în luntre, ca să meargă înainte de el de cealaltă parte a mării la Betsaida până ce el va slobozi poporul.

⁴⁶ Și după ce-l slobozi, se urcă pe munte, ca să se roage.

⁴⁷ Și când se făcu seară, luntrea era în mij-

*) Matei 14, 13-21; Luca 9, 10-17; Ioan 6, 1-15

**) Matei 14, 22-33; Ioan 6, 16-21

3) Două sute de dinari fac cam o sută șasezeci lei.

locul mării, iar Isus singur pe uscat. ⁴⁸ Și văzând că ucenicii se munceau la vâslit (căci vântul le era împotrivă), veni la ei în straja a patra a nopții umblând pe mare; și voi să treacă pe lângă dâșii. ⁴⁹ Iar ei văzându-l că umblă pe mare, crezură că este o nălucă și strigară. ⁵⁰ Căci toți îl văzură și se înspăimântară. Și Isus îndată le vorbi și le zise: „Incredeți-vă, eu sunt, nu vă temeți!” ⁵¹ Și se sui la ei în luntre, și stătu vântul. Iar ei și mai mult se mirau în sine. ⁵² Căci nu pricepuse minunea pânilor, deoarece era inima lor întunecată.

Isus vindecă bolnavi la Ghenesaret. *) ⁵³ Și după ce trecură marea, veniră în pământul Ghenesaretului și traseră la mal. ⁵⁴ Și cum ieșiră din luntre, cunoscură nămaidecât pe Isus (*oameni de acolo*). ⁵⁵ Și cutreierând tot ținutul acela, începură a aduce pe paturi bolnavii acolo unde auzeau că este el. ⁵⁶ Și oriunde intra (*Isus*) în sate, sau în orașe, ori la țară, puneau bolnavii pe ulițe și-l rugau ca cel puțin de poalele veșmintelor lui să se atingă; și câți se atingeau de el, se vindecau.

CAPUL 7. — Fariseii și tradițiunea. **) ¹ Atunci se adunară la Isus fariseii și unii din cărturari veniți din Ierusalim, ² și văzând că unii din ucenicii lui mâncau pâine cu mâinile necurate, adică nespălate, îi învinuiră. ³ Căci fariseii și toți

*) Matei 14, 24-36

**) Matei 15, 1-20; Luca 11, 37-44

48. *In stroja a patra a nopții*, adică pe la 3 dimineața.

56. *Și câți se atingeau de el, se vindecau*. Vezi nota dela Matei 14, 36.

Iudeii, de nu-și spală adesea mâinile, nu mănâncă, ținând obiceiul bătrânilor. ⁴ Și când se întorc dela târg, de nu se mbăiază, nu mănâncă; și alte multe sunt ce le-au primit a le păstra; spălarea paharelor, a ulcioarelor, a căldărilor și a paturilor. ⁵ Deci îl întrebară fariseii și cărturarii: „Pentru ce ucenicii tăi nu umblă după așezământul bătrânilor, ci cu mâinile nespălate mănâncă pâine?” ⁶ Iar el răspunzând, le zise: „Bine a prorocit Isaia despre voi, fățarnicilor, precum este scris:

*Poporul acesta cu buzele mă cînstește,
dar inima lui departe este de mine;*

*și în zadar mă cînstesc,
învățând învățături și porunci omenefți,*

⁸ Căci lăsând la o parte porunca lui Dumnezeu, țineți așezământul bătrânilor, spălarea ulcioarelor și a paharelor, și alte asemenea ca acestea multe faceți.”

⁹ Și le zicea lor: „Voi lepădați cu totul porunca lui Dumnezeu, ca să țineți obiceiul vostru. ¹⁰ Căci Moise a zis: *Cînstește pe tatăl tău și pe mama ta. Și: Cel ce va blestema pe tatăl ori pe mama sa, cu moarte să moară.* ¹¹ Iar voi ziceți: *Dacă omul va zice tatălui său, ori mamei sale: Corban (adică tot darul) ce-l fac, este în folosul*

3. *Obiceiurile* acestea erau rituale. Fariseii n'aveau adevărata cunoștință a datoriei; țineau mai mult la aceste obiceiuri decât la legea lui Dumnezeu, precum se vede din dojana ce le-o dă Isus.

6. *Poporul acesta cu buzele mă cînstește...* Cîntea datorită lui Dumnezeu este de două feluri: *lăuntrică* și *de dinafară*. Cea dintâi, cea mai trebuincioasă, este cîntea ce trebuie s'o dea o ființă rațională. Cealaltă este numai desăvârșirea celei dintâi. Fără cea lăuntrică, cea de dinafară n'are rost.

10. *Cînstește pe tatăl tău...* Vezi nota dela Matei 15, 9-10.

vostru (împlinește legea). ¹² Și nu-l lăsați să mai facă ceva tatălui, ori mamei sale, ¹³ călcând cuvântul lui Dumnezeu pentru așezământul vostru pe care voi l-ați dat; și altele de acestea multe faceți.”

¹⁴ Și chemând iarăși poporul, zise: „Ascultați-mă toți și înțelegeți. ¹⁵ Nu este nimic dinafară de om care, intrând într'insul, poate să-l spurce; ci cele ce ies dintr'insul, acelea sunt cari spurcă pe om. ¹⁶ De are cineva urechi de auzit, să audă.”

¹⁷ Și după ce intră în casă, lăsând poporul, ucenicii îl întrebară de pilda aceasta. ¹⁸ Și le zise lor: „Și voi așa de nepricepuți sunteți? Nu pricepeți că tot ce intră în om de dinafară, nu poate să-l spurce; ¹⁹ pentru că nu intră în inima lui, ci trece în pântece și se aruncă în loc ascuns care curăță toate bucatele?” ²⁰ Și zicea: „Ceea ce iese din om, aceea spurcă pe om. ²¹ Căci dinăuntru din inima oamenilor ies gândurile cele rele, preacurviile, curviile, omorurile, ²² furtisagurile, sgârcenia, vicleșugurile, înșelăciunile, desrâul, pizma, hula, trufia, nebunia. ²³ Toate aceste rele ies dinăuntru și spurcă pe om.”

Cananeeanca. *) ²⁴ Și plecând apoi de acolo, se duse în hotarele Tirului și ale Sidonului, și intrând în casă, voi să nu știe nimeni de el, dar nu putu să rămâie ascuns; ²⁵ căci îndată ce auzi de el o femeie, a cărei fiică avea duh necurat, intră și căzu la picioarele lui. ²⁶ Iar femeia era păgână, de neam din Fenicia Siriei. Și-l rugă să scoată diavolul din fiica ei. ²⁷ Iar Isus îi zise:

*) Matei 15, 21-28

15. Nu este nimic dinafară de om... Vezi nota dela Matei 15, 11.

„Lasă să se sature mai întâi fiții; căci nu este bine a lua pâinea fiilor și a o arunca cânilor”. ²⁸ Iar ea răspunse și-i zise: „Adevărat, Doamne, dar și căței mănâncă sub masă din fărâmurile copiilor”. ²⁹ Și Isus îi zise: „Pentru acest cuvânt mergi, a ieșit diavolul din fiica ta”. ³⁰ Și întorcându-se acasă, găsi copila zăcând în pat, și diavolul ieșise.

Vindecarea unui surdo-mut. ³¹ Și ieșind iarăși din hotarele Tirului, veni prin Sidon la marea Galileei prin mijlocul ținutului Decapolei. ³² Atunci îi aduseră pe unul surd și mut, și-l rugară să-și pună mâinile pe dânsul. ³³ Și Isus luându-l din mulțime la o parte, își puse degetele în urechile lui, și scuișând, îi atinse limba; ³⁴ și căutând la cer, suspină, și-i zise: „Efeta”, adică: „Deschide-te.” ³⁵ Și îndată i se deschise urechile, și i se rupse legătura limbii, și vorbea lămurit. ³⁶ Iar Isus le porunci lor să nu spună nimănui; însă cu cât le porunceau, cu atât mai mult ei vesteau; ³⁷ și mai mult se mirau, zicând: „Toate le-a făcut bine; pe surzi i-a făcut să audă și pe muși să vorbească”.

CAPUL 8. — A doua înmulțire a pâinii. *)

¹ În zilele acelea, gloata fiind iar multă și neavând ce mânca, Isus chemă pe ucenicii săi, și le zise: ² „Mi-e milă de popor, căci iată trei zile sunt de

*) Matei 15, 32-39

27. Nu este bine a lua pâinea fiilor... Vezi nota dela Matei 15, 26.

33. Ist puse degetele în urechile lui... Isus cele mai multe minuni le făcea numai cu cuvântul, chiar și din tăcătoare. Aici atinge urechile și limba celui surd, cerebrii ce le face sf. Biserica la botezul pruncilor.

când aşteaptă lângă mine şi n'are ce mânca; ³ şi de vom slobozi oamenii aceştia flămânzi la casele lor, vor leşina pe cale, căci unii din ei au venit de departe". ⁴ Şi-i răspunseră ucenicii: „De unde va putea cineva să sature pe aceştia cu pâine aci în pustiu?" ⁵ Li întrebă: „Câte pâni aveţi?" Ei răspunseră: „Şapte".

⁶ Atunci porunci Isus poporului să şadă pe pământ; şi luând cele şapte pâni şi rugându-se, le frânse şi le dăde ucenicilor săi, ca să le pună înaintea, şi ei le puseră înaintea mulţimii. ⁷ Şi mai aveau şi puţini peştişori, şi el binecuvântându-i, zise să-i pună şi pe aceia înaintea lor. ⁸ Şi mâncară şi se săturară, şi (ucenicii) strânseseră rămăşiţe de fărâmaturi şapte coşuri. ⁹ Iar cei ce se mâncaserau ca la patru mii; şi-i slobozi pe ei.

Semnul cerului. *) ¹⁰ Şi îndată intrând în luntre cu ucenicii săi, veni în părţile Dalmanutei. ¹¹ Atunci veniră fariseii, şi începură a-l întreba, cerându-i semn din cer, ca să-l ispitească. ¹² Iar Isus, suspinând din inimă, zise: „Pentru ce neamul acesta cere semn? Adevăr vă zic vouă, nu se va da semn neamului acestuia." ¹³ Şi lăsându-i, intră iarăşi în luntre, şi trecu la celalt mal.

Aluatul fariseilor. **) ¹⁴ Iar (ucenicii) uitară să ia pâine şi mai mult decât o pâine n'aveau cu dânsii în luntre. ¹⁵ Şi le porunci, zicând: „Păzi-

*) Matei 16, 1-5

**) Matei 16, 5-12

10. *Dalmanuta* „este după unii la răsărit de lacul Tiberiadei, în apropiere de Magdala." (Vigouroux.)

12. *Isus suspină*, pentru că vedea că fariseii, cu toate minunile ce le vedeau, rămăneau tari la inimă, şi nu se întorceau la Dumnezeu.

15. *Păziţi-vă de aluatul fariseilor şi de aluatul lui*

ti-vă de aluatul fariseilor şi de aluatul lui Irod". ¹⁶ Iar ei ziceau unul către altul: „Nu avem pâine". ¹⁷ Isus, cunoscând aceasta, le zise: Pentru ce gândiţi că n'aveţi pâine? Încă nu cunoaşteţi nici nu pricepeţi? Impietrită încă vă este inima? ¹⁸ Aveţi ochi şi nu vedeţi? Aveţi urechi şi n'auziţi? Nu v'aduceţi aminte, ¹⁹ când am rupt cinci pâni la cinci mii, câte coşuri pline de fărâmaturi aţi luat?" Li răspunseră: „Douăsprezece". ²⁰ Şi când am rupt cele şapte pâni la patru mii, câte coşuri de fărâmaturi aţi luat?" Li ziseră: „Şapte". ²¹ Şi le zise lor: „Cum încă nu înţelegeţi?"

Orbul din Betsaida. ²² Când ajunseră în Betsaida, îi aduseră un orb şi-l rugară să-l atingă. ²³ Şi apucând pe orb de mână, îl scoase afară din sat, şi scuipând în ochii lui şi punându-şi mâinile pe dânsul, îl întrebă dacă vede ceva. ²⁴ Iar el ridicându-şi ochii, zise: „Văd oamenii ca copacii, umblând". ²⁵ Atunci îşi puse Isus iarăşi mâinile pe ochii lui, şi el începu a vedea lămurit toate. ²⁶ Şi-l trimise acasă, zicându-i: „Du-te la casa ta, şi dacă intri în sat, să nu spui nimănui nimic".

Mărturisirea lui Petru. *) ²⁷ De acolo merse

*) Matei 16, 13-20; Luca 9, 18-20
Irod. „Irod era capul şi ocrotitorul saduceilor. Aluatul umflă pasta şi o acreşte; astfel sunt arătate cele două viţii de căpitanie ale fariseilor şi ale saduceilor: mândria şi asprimea faţă de aproapele." (Martini.)

24. *Văd oamenii ca copacii, umblând.* „Pe orbul acesta nu-l vindecă dintr'odată, ori pentru că așa vrea, ori pentru că şi-a arătat puterea potrivit cu credinţa lui, care fiind mică la început, nu se vindecă decât în parte. După ce-i cresc şi se desăvârşi credinţa, se vindecă pe deplin." (Martini.)

Isus și ucenicii în satele Cezareei lui Filip; și pe cale întrebă pe ucenicii săi, zicând: „Cine zic oamenii că sunt eu?”²⁸ Ei îi răspunseră, zicând: „Ioan Botezătorul; alții, Ilie; iar alții, unul din proroci”.²⁹ Atunci le zise lor: „Dar voi cine ziceți că sunt?” Și răspunzând Petru, îi zise: „Tu ești Hristos”.³⁰ Și-i opri de a spune aceasta cuiva.

Întâia vestire a patimii. *)³¹ Și începu a-i învăța cum trebuie ca Fiul Omului să pătimească multe și să fie lepădat de bătrâni și de arhieriei și de cărturari și să fie omorât, și după trei zile să învieze.³² Și vorbea cuvântul acesta pe față. Iar Petru trăgându-l la o parte, începu a-l dojenii.³³ Iar Isus, întorcându-se și văzând pe ucenicii săi, amenință pe Petru, zicând: „Fugi dela mine, Satano, căci nu cugești cele ce sunt ale lui Dumnezeu, ci cele ce sunt ale oamenilor”.

Urmarea lui Isus. *)³⁴ Și chemând la sine mulțimea împreună cu ucenicii săi, le zise lor: „De voiește cineva să mă urmeze, să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să mă urmeze.”³⁵ Căci cine va voi să-și mântuiască sufletul, îl va pierde; iar cine își va pierde sufletul pentru mine și pentru Evanghelie, și-l va mântui.³⁶ Și ce va folosi omului de va câștiga lumea întreagă, iar sufletul său și-l va pierde?³⁷ Sau

*) Matei 16, 21-23; Luca 9, 21-22

27. Cezareea lui Filip era un oraș la poalele munților Libani.

30. *Îi opri de a spune...* Vezi nota dela Matei 16, 20.

32. *Petru începu a-l dojenii...* Pentru că iubea mult pe Isus, n'ar fi voit să-l vadă pătimind și murind.

33. *Fugi dela mine, Satano!* Vezi nota Matei 16, 23.

ce va da omul în schimb pentru sufletul său?³⁸ Căci cine se va rușina de mine și de cuvintele mele în mijlocul acestui neam curvar și păcătos, și Fiul Omului se va rușina de dânsul când va veni în slava Tatălui său cu îngerii sfinți.”³⁹ Și le mai zicea: „Adevăr vă zic vouă că sunt unii aici de față cari nu vor gusta moartea până nu vor vedea împărăția lui Dumnezeu venind cu putere”.

CAPUL 9. — Schimbarea la față. *)¹ Și după șase zile, Isus luă pe Petru și pe Iacob și pe Ioan, și-i duse singuri la o parte pe un munte înalt și se schimbă la față înaintea lor.

² Veșmintele lui se făcură strălucitoare și albe ca zăpada, așa cum nici un nălbitor pe pământ nu le poate înălbi.³ Și li se arătă Ilie cu Moise, și vorbeau cu Isus.⁴ Iar Petru, luând cuvântul, zise lui Isus: „Învățătorule, bine ne este nouă a fi aci. Să facem trei colibe, ție una, lui Moise una, și lui Ilie una.”⁵ Căci nu știa ce zice, pentru că erau cuprinși de frică.⁶ Atunci se ridică un nor care îl umbri; și din nor ieși un glas care zise: „Acesta este Fiul meu cel iubit; ascultați-l pe dânsul”.⁷ Și îndată uitându-se ei împrejur, pe nimeni nu mai văzură afară de Isus alături cu dânșii.⁸ Dar coborându-se ei de pe

*) Matei 17, 1-13; Luca 9, 28-36

38. *Acest neam curvar...* „Părăsirea lui Dumnezeu este asemănată adesea în sf. Scriptură cu crima soției pierdute care-și părăsește soțul legitim pentru un ilovnic.” (Martini.)

39. *Nu vor gusta moartea,* vezi nota dela Matei 16, 28.

1. *Pe un munte înalt,* pe muntele Tabor.

3, 9, 11 și 12. Vezi pentru acestea notele dela Matei

munte, le porunci Isus să nu spună nimănui ce văzuse, până ce Fiul Omului va învia din morți.⁹ Și ei ținură într'înșii cuvântul acesta, întrebându-se ce înseamnă : „Până ce va învia din morți”.

¹⁰ Și-l întrebară zicând : „Pentru ce dar zic fariseii și cărturarii că Ilie trebuie să vină mai înainte ?”.¹¹ Iar Isus, răspunzând, le zise : „Ilie va veni mai înainte și va întocmi toate ; și, cum e scris despre Fiul Omului, va avea multe de pățimit și se va desprețui.”¹² Dar vă zic că Ilie a și venit, și i-au făcut ce au voit, precum s'a scris despre dânsul.”

¹³ Și ajungând la ucenicii săi, văzu mare mulțime de popor împrejurul lor, și cărturarii se certau cu dânșii.¹⁴ Și îndată tot poporul, văzând pe Isus, se miră și se năspăimântă ; și alergând i se închinău.¹⁵ Atunci îi întrebă Isus : „Despre ce vă certați împreună ?”

Vindecarea lunaticului. *)¹⁶ Și răspunzând unul din mulțime, zise : „Învățătorule, am adus la tine pe fiul meu, care are un duh mut ;¹⁷ și oriunde îl apucă, îl izbește de pământ, și copilul face spume și scrășnește din dinți și se usucă. Am zis ucenicilor tăi să-l scoată, dar n'au putut.”¹⁸ Iar Isus, răspunzând, zise : „O neam necredincios, până când voi fi cu voi ? Până când vă voi suferi ? Aduceți-l la mine !”¹⁹ Și i-l aduseră. Iar îndată ce văzu pe Isus, duhul îl scutură ; și izbît de pământ, copilul se tăvălea spumând.²⁰ Și întrebă Isus pe tatăl lui : „Câtă vreme este de

*) Matei 17, 14-20 ; Luca 9, 37-43

14. *Se miră și se năspăimântă*, fiindcă „era numai-decât după schimbarea la față, și-i strălucea față.” (I. Bălan.)

când i se întîmplă aceasta ?” Li răspunse : „Din copilărie.”²¹ Și adesea l-a aruncat în foc și în apă, ca să-l piardă ; dar tu, dacă poți ceva, fi-e-ți milă de noi și ne ajută.”

²² Iar Isus îi zise : „Dacă poți crede, toate sunt cu putință celui ce crede.”²³ Și îndată strigă tatăl copilului, zicând cu lacrimi : „*Cred, Doamne, ajută necredința mea*.”²⁴ Iar Isus, văzând că năvălește mulțimea, certă pe duhul necurat, zicând : „Duh surd și mut, îți poruncesc să ieși dintr'însul și să nu mai intri.”²⁵ Și strigând și sghuduindu-l tare, duhul ieși din copil, care rămase ca mort ; încât ziceau : „A murit.”²⁶ Dar Isus apucându-l de mână, îl ridică, și el se sculă.²⁷ Și intrând Isus în casă, îl întrebară ucenicii în taină : „Pentru ce noi n'am putut să-l scoatem ?”²⁸ Și le zise lor : „Soiul acesta (*de diavoli*) cu nimic nu se poate scoate decât numai prin rugăciune și post”.

A doua vestire a patimii. *)²⁹ Și plecând de acolo, ei străbăteau Galileea ; și Isus nu voia să știe nimeni.³⁰ Ci învăța pe ucenici și le zicea : „Fiul Omului se va da pe mâinile oamenilor, și-l vor ucide ; și după ce-l vor ucide, a treia zi va învia.”³¹ Dar ei nu înțelegeau cuvântul acesta și se temeau să-l întrebe.

Smerenia și îngăduința creștinească. **)³² Și veniră la Cafarnaum. Și după ce intrară în casă, îi întrebă : „Despre ce vorbeați pe cale ?”³³ Iar ei tăcură, căci se certase pe cale care din

*) Matei 17, 11-21 ; Luca 9, 44-45

**) Matei 18, 1-5 ; Luca 9, 46-50

31. *Dacă poți...* Omul acesta are credință slabă, dar totuși o va întări.

ei ar fi mai mare. ³⁴ Deci Isus șezând, chemă pe cei doisprezece și le zise: „*Cel ce vrea să fie întâiul, va fi cel din urmă din toți și sluga tuturor*”. ³⁵ Și luând un prunc, îl puse în mijlocul lor; și ținându-l în brațe, le zise: ³⁶ „*Oricine primește pe unul din acești prunci în numele meu, pe mine mă primește; și oricine mă primește pe mine, nu pe mine mă primește, ci pe acela care m'a trimis pe mine*”.

³⁷ Și-i răspunse Ioan, zicând: „*Învățătorule, am văzut un om, care nu vine cu noi, scoțând diavolii în numele tău, și l-am oprit*”. ³⁸ Iar Isus zise: „*Nu-l opriți; căci nu este nimeni care să facă o minune în numele meu și să poată să mă vorbească îndată de rău; ³⁹ căci cine nu este împotriva voastră, cu voi este. ⁴⁰ Și oricine vă va da un pahar de apă în numele meu, pentru că sunteți ai lui Hristos, adevăr zic vouă, nu-și va pierde plata sa*”.

Răutatea scandalului. *) ⁴¹ „*Și oricine va scandaliza pe unul din acești mici cari cred în mine, mai bine i-ar fi să-și lege o piatră de moară de gât și să se arunce în mare*”. ⁴² Și de te scandalizează mâna ta, taie-o; căci mai bine îți este ție ciung să intri în viață, decât cu două mâni să te duci în gheenă, în focul nestins, ⁴³ unde viermele lor nu moare, și focul nu se stinge. ⁴⁴ Și de te scandalizează piciorul tău, taie-l; căci mai bine îți este ție schiop să intri în viața veșnică decât să te arunce cu amândouă picioarele

*) Matei 18, 6-11

34. *Cel ce vrea să fie întâiul...* Hristos a dat pilda cea mai strălucită de smerenie, căci fiind Dumnezeu, s'a făcut om din dragoste către oameni.

42. *Viermele* este mustrarea conștiinței.

în gheena cu foc nestins, ⁴⁵ unde viermele lor nu moare, și focul nu se stinge. ⁴⁶ Iar de te scandalizează ochiul tău, scoate-l; căci mai bine îți este ție cu un ochiu să intri în împărăția lui Dumnezeu decât doi ochi având, să te arunce în gheena cu foc, ⁴⁷ unde viermele lor nu moare, și focul nu se stinge. ⁴⁸ Căci fiecare se va săra cu foc, precum orice jertfă se sărează cu sare. ⁴⁹ Bună este sarea, dar dacă-și pierde tăria, cu ce o veți drege? Să aveți sare în voi, și fie pace între voi.”

CAPUL 10. — Căsătoria și desparțenia. *)

¹ Și plecând de acolo, se duse în ținutul Iudeei în partea cealaltă a Iordanului; și se adună iarăși poporul la dânsul, și, precum îi era obiceiul, începu iar a-l învăța. ² Și apropiindu-se fariseii, îl întrebară ispitindu-l, dacă e învoit bărbatului să-și lase femeia. ³ Iar Isus răspunzând, le zise: „*Ce v'a poruncit Moise?*” Iar ei ziseră: ⁴ „*Moise ne-a învoit să-i scriem carte de desparțenie și o lăsăm*”. ⁵ Și răspunzând Isus, le zise lor: „*După învârtoșarea inimii voastre v'a scris porunca aceasta. ⁶ Dar la începutul zidirii, Dumnezeu a făcut bărbat și femeie. ⁷ Pentru aceasta va lăsa bărbatul pe tatăl și pe mama sa, și se va*

*) Matei 19, 1-12

46. *Și de te scandalizează ochiul...* Vezi nota dela Matei 5, 29.

48. *Fiecare se va săra cu foc.* „Focul în care vor fi adunați va fi pentru ei ca sarea, care îi va face neputrezitori și nemuritori. Prin zicerea aceasta, Isus amintește legea prin care era poruncit să se săreze orice jertfă pe care se aducea lui Dumnezeu. Cei osândiți sunt ca tot atâtea jertfe ale dreptății dumnezeiești.” (Martini.)

49. *Amestec sare în voi...* Vezi nota dela Matei 5, 13.

48. *Îl întrebară ispitindu-l...* Vezi nota dela Matei 5, 31.

lipi de femeia sa ⁸ și vor fi amândoi un trup. Deci nu mai sunt doi, ci un trup. ⁹ Drept aceea, ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă.” ¹⁰ Și în casă iar îl întrebară de aceasta ucenicii. ¹¹ Și le zise lor: „Oricine își lasă femeia și ia alta, curvește cu dânsa. ¹² Și femeia, dacă își lasă bărbatul și se mărită cu altul, curvește.”

Isus binecuvântează pruncii. *) ¹³ Apoi îi aduseră prunci ca să-i atingă; dar ucenicii muștrău pe cei ce-i aduceau. ¹⁴ Văzând aceasta, lui Isus nu-i păru bine și le zise: „Lăsați pruncii să vină la mine; căci a unora ca aceștia este împărăția lui Dumnezeu. ¹⁵ Adevăr vă zic vouă: oricine nu va primi împărăția lui Dumnezeu ca un prunc, nu va intra într'însa.” ¹⁶ Și luându-i în brațe și punându-și mâinile pe dânșii, îi binecuvântă.

Tânărul bogat. **) ¹⁷ Iar când ieși Isus ca să plece de acolo, un oarecare alergă la dânsul, și, ingenunchind înaintea lui, îl întrebă: „Învățătorule bun, ce trebuie să fac ca să moștenesc viața veșnică?” ¹⁸ Iar Isus îi zise: „Pentru ce mă numești bun? Nimeni nu este bun afară de

*) Matei 19, 13-15; Luca 18, 15-17

**) Matei 19, 16-26; Luca 18, 18-27

14. **Căci a unora ca aceștia...** Nimeni nu poate intra în Biserica lui Hristos, care este împărăția lui Dumnezeu pe pământ, dacă nu e smerit și nu primește toată învățătura cu credință. Pruncii nu sunt mândri și cred toate. Și nimeni nu va intra în Raiu, care este împărăția lui Dumnezeu pe lumea cealaltă, dacă pe lângă smerenie și credință, nu va avea nevinovăția pruncilor.

18. **Isus nu este bun...** Isus zice că *bun* în toată puterea cuvântului este numai Dumnezeu. Deci dacă Isus e bun, e și Dumnezeu. Tânărul îl credea numai om. Isus îi zice că *om* și *bun* nu se poate.

unul Dumnezeu. ¹⁹ Știi poruncile: Să nu curvești; să nu ucizi; să nu furi; să nu mărturisești măr-turie mincinoasă; să nu faci pagubă; cinstește pe tatăl tău și pe mama ta.” ²⁰ Iar el răspun-zând, zise: „Învățătorule, toate acestea le-am păzit din tinerețea mea”. ²¹ Isus privindu-l atunci, îl iubi, și-i zise: „Un lucru îți lipsește: „Mergi, vinde toate câte le ai și le dă săracilor, și vei avea comoară în cer; apoi vino și mă urmează”. ²² Iar el, întristându-se de cuvântul acesta, se duse mâhnit, căci avea avuții multe. ²³ Isus dând atunci o privire împrejur, zise ucenicilor săi: „Cât de anevoie vor intra în împărăția lui Dumnezeu cei ce au avuții!”

²⁴ Iar ucenicii se mirau de cuvintele lui. Dar Isus, luând iar cuvântul, le zise: „Fiilor, cât de anevoie este să intre în împărăția lui Dumnezeu cei ce-și pun nădejdea în bogății. ²⁵ Mai lesne este să treacă cămila prin urechea acului, decât să intre bogatul în împărăția lui Dumnezeu.” ²⁶ Iar ei și mai mult se mirau și ziceau între dâ-nșii: „Și cine poate să se mântuiască?” ²⁷ Și că-utând Isus la ei, le zise: „La oameni aceasta e cu neputință, dar nu la Dumnezeu; căci la Dum-nezeu toate sunt cu putință”.

Răsplata celor ce urmează pe Isus. *) ²⁸ Atunci începu Petru a-i zice: „Iată, noi am lăsat toate și te-am urmat pe tine”. ²⁹ Răspunzând

*) Matei 19, 27-30; Luca 18, 28-30

21. **Un lucru îți lipsește...** Legea o împlinea tânărul, dar, ca să fie desăvârșit, îi mai trebuia să-și vândă toate și să urmeze pe Mântuitorul. Vezi nota dela Matei 19, 21.

22-23. **Iar el întristându-se...** Vezi notele dela Ma-tei 19, 22-23.

28. **Iată, noi am lăsat toate...** Apostolii nu părăsiseră

cheme. Și chemară pe orb, zicându-i: „Fă-ți inimă, scoală, te chiamă”.⁵⁰ Iar el aruncându-și mantaua, sări în picioare, și se duse la Isus.⁵¹ Și răspunzând Isus, îi zise: „Ce voiești să-ți fac?” Iar orbul îi zise: „Învățătorule, să văd”.⁵² Iar Isus îi zise: „Mergi, credința ta te-a mântuit”. Și îndată văzu și-l urma pe cale.

CAPUL 11. — Isus intră în Ierusalim. *)

¹ Iar când se apropiară de Ierusalim și de Betania, lângă muntele Măslinilor, Isus trimise doi din ucenicii săi,² zicându-le: „Mergeți în satul care este înaintea voastră, și îndată ce veți intra, veți găsi un mânz legat, pe care nimeni n'a șezut; deslegați-l și-l aduceți la mine.”³ Și de vă va zice cineva: *Ce faceți?* spuneți-i că-i trebuie Domnului, și numaidecât îl va lăsa.”⁴ Deci merșeră și găsiră mânzul legat afară înaintea ușii la o răspântie și-l deslegară.⁵ Iar câțiva din cei ce stăteau acolo, le ziseră: „Ce faceți de deslegați mânzul?”⁶ Ei le răspunseră așa cum îi învățase Isus; și-i lăsară.

⁷ Și (ucenicii) aduseră mânzul la Isus, își puseră hainele pe dânsul, și el șezu deasupra.⁸ Mulți își așterneau veșmintele pe cale; iar alții tăiau ramuri din copaci și le presărau pe cale.⁹ Iar cei ce mergeau înainte și cei ce veneau în urmă strigau, zicând:

„Osana!”¹⁰ Binecuvântat cel ce vine în numele Domnului; binecuvântată împărăția care

*) Matei 21, 1-11; Luca 19, 29-44; Ioan 12, 12-19

8. *Mulți așterneau...* Isus voiește să intre cu slavă în Ierusalim, arătându-și astfel puterea sa și dovedind că se duce la moarte de bunăvoie.

9. *Osana!* Vezi nota dela Matei 21,8-9.

vine, a părintelui nostru David! Osana intru cei de sus!”

¹¹ Și intră Isus în Ierusalim și în templu, și după ce se uită la toate, fiind seară târziu, se retrase în Betania cu cei doisprezece.

Smochinul blestemat. *)¹² Iar a doua zi, ieșind ei din Betania, Isus flămânzi.¹³ Și văzând de departe un smochin care avea frunze, se duse să vadă doar va găsi vreo smochină. Dar, apropiindu-se, nimic nu găsi decât numai frunze, căci încă nu era vremea smochinelor.¹⁴ Atunci îi zise: „În veci să nu mai mănânce nimeni rod din tine!” Și-l auziră ucenicii.

Izgonirea pângăritorilor templului. **) ¹⁵ Și veniră în Ierusalim. Și intrând în templu, începu a izgoni pe cei ce vindeau și cumpărau în templu; și mesele schimbătorilor de bani și scaunele celor ce vindeau porumbei le răsturnă.¹⁶ Și nu lăsa pe nimeni să ducă vreun vas prin templu.¹⁷ Și-i învăța, zicându-le: „Oare nu este scris: *Casa mea casă de rugăciune este pentru toate neamurile?* Iar voi ați făcut-o peștera tâlharilor.”¹⁸ Auzind aceasta, arhieriei și cărturarii căutau chip cum să-l piardă; căci se temeau de dânsul, pentru că tot poporul se mira de învățătura lui.¹⁹ Și făcându-se seară, Isus ieși din cetate.

Puterea credinței. ***) ²⁰ Iar trecând a doua zi, văzură smochinul uscat din rădăcină.²¹ Petru,

*) Matei 21, 18-22

**) Matei 21, 12-17; Luca 19, 45-48

***) Matei 21, 21

11. *În veci să nu mai mănânce...* Vezi nota dela Matei 21, 20.

aducându-și atunci aminte, îi zise: „Invățătorule, iată smochinul pe care l-ai blestemat, s'a uscat!”
 22 Și răspunzând Isus, le zise: „Aveți credință în Dumnezeu! 23 Adevăr vă zic vouă, de va zice cineva acestui munte: *Ridică-te și te aruncă în mare*, și nu se va îndoi în inima sa, ci va crede că tot ce a cerut i se va face, i se va face negreșit.
 24 Drept aceea vă zic vouă; *Toate câte le veți cere în rugăciune, să credeți că le veți primi, și vi se vor întâmpla vouă.* 25 *Și când vă rugați, iertați orice aveți împotriva cuiva, ca și Tatăl vostru din ceruri să vă ierte greșelile voastre.*
 26 *Iar dacă voi nu veți ierta, nici Tatăl vostru din ceruri nu vă va ierta greșelile voastre.*”

De unde este botezul lui Ioan. *) 27 Și intrară iar în Ierusalim; și pe când umbra Isus prin templu, se apropiară de dânsul arhieriei, cărturarii și bătrânii, 28 și-i ziseră: „Cu ce putere faci acestea? Și cine ți-a dat putere să faci acestea?” 29 Iar Isus răspunzând, le zise: „Vă voi întreba și eu pe voi un cuvânt; răspundeți-mi; și vă voi spune cu ce putere fac acestea. 30 Botezul lui Ioan era din cer sau dela oameni? Răspundeți-mi!” 31 Iar ei se gândeau în sine, zicând: „De vom răspunde: *Din cer*, ne va zice: Pentru ce dar nu i-ați crezut? 32 Dacă răspundem: *Dela oameni*, ne temem de popor”; căci toți credeau că Ioan era adevărat proroc. 33 Deci răspunzând,

*) Matei 21, 23-27; Luca 20, 1-8

23. *Adevăr vă zic vouă... și nu se va îndoi...* Rugăciunea fără credință e ca un trup fără suflet. Credința este și întâiul pas cu care ne apropiem de Dumnezeu. Printre înșă supunem și dăm lui Dumnezeu ce avem mai scump: mintea. Ca răsplată, și Dumnezeu ne dă putere de a face minuni ca cele spuse de Hristos.

ziseră lui Isus: „Nu știm”. Și răspunzând Isus, le zise: „Nici eu nu vă spuie cu ce putere fac acestea”.

CAPUL 12. — Lucrătorii viei. *) 1 Și începu a le vorbi în pilde: „Un om sădi o vie și o împrejmui cu gard și așeză într'însa un teasc și zidi un turn și o dete lucrătorilor și se duse departe.
 2 Iar la timp trimise o slugă la lucrători, ca să le ia parte din rodul viei. 3 Dar aceștia, prinzându-o, o bătură și o trimiseră cu mâinile goale.
 4 Și iarăși trimise stăpânul altă slugă la dâșii; și pe aceasta o răniră la cap și o batjocoriră.
 5 Mai trimise una, și ei o omoriră; și pe alte multe, pe unele bătându-le, pe altele omorându-le.
 6 Deci mai având încă un fiu iubit al său, la urmă îl trimise și pe acesta la dâșii, zicând: Se vor rușina de fiul meu. 7 Dar lucrătorii ziseră unii către alții: *Acesta este moștenitorul; haideti să-l ucidem, și moștenirea va fi a noastră.*
 8 Deci prinzându-l, îl uciseră și-l aruncară afară din vie. 9 Ce va face acum stăpânul viei? Va veni și va pierde pe lucrătorii aceia și via o va da altora. 10 Oare nici Scriptura aceasta n'ați citit-o:

*Piatra pe care au lepădat-o ziditorii
 aceasta s'a pus în capul unghiului;
 11 de Domnul s'a făcut aceasta,*

*) Matei 21, 33-46; Luca 20, 9-19

2. *Slugile* trimise de stăpân—Dumnezeu—sunt profeti trimiși la Evrei.

6. *Fiul* este Mântuitorul, pe care Evreii l-au dat afară din Sinagoga și l-au ucis.

11. *Piatra pe care au lepădat-o...* așa se scrie în Psalmul 117, 22-23 despre Fiul lui Dumnezeu.

și este minunată în ochii noștri?"

¹² Și căutau să-l prindă, dar se temeau de popor; căci înfeleseră că pentru dânsii spusese pilda aceasta. Deci lăsându-l, se duseră.

Plata dajdiei. *) ¹³ Și trimiseră la dânsul pe unii din farisei și irodiani, ca să-l prindă în vorbă; ¹⁴ cari venind, îi ziseră: „Învățătorule, știm că spui adevărul și nu-ți pasă de nimeni; căci nu cauți în fața oamenilor, ci cu adevăr calea lui Dumnezeu o înveți: Se cade să plătim dajdie Cezarului, sau să nu plătim?” ¹⁵ Isus, cunoscând răutatea lor, le zise: „Pentru ce mă ispiți? Aduceți-mi un dinar să-l văd.” ¹⁶ Și ei îi aduseră. Iar Isus le zise: „Al cui este chipul acesta și scriptura de pe dânsul?” li răspunseră: „Ale Cezarului.” ¹⁷ Și răspunzând Isus, le zise: *Deci dați Cezarului cele ce sunt ale Cezarului, și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu!*” Și ei se mirau de dânsul.

Saduceii și învierea. **) ¹⁸ Și atunci veniră la dânsul saduceii, cari zic că nu este înviere, și-l întrebă zicând: ¹⁹ „Învățătorule, Moise ne-a poruncit: *De va muri fratele cuiva și-i va rămâne femeia și nu va lăsa fii, fratele să-i ia femeia și să ridice urmași fratelui său.*” ²⁰ Acum erau șapte frați; cel dintâiu se însură și muri fără să lase urmași. ²¹ Și al doilea o luă, dar muri; și nici acesta nu lăsa copii. De asemenea și al treilea. ²² Și au luat-o toți cei șapte și nu lăsară roadă. Mai pe urmă de toți muri și femeia.

*) Matei 22, 16-22; Luca 20, 20-26

**) Matei 22, 23-33; Luca 20, 27-40

16. Cezarului, adică împăratului roman.

²³ Deci la înviere, când vor învia, a cărui din aceștia va fi femeie? Căci toți șapte au avut-o de femeie.” ²⁴ Și răspunzând Isus, le zise: „Oare nu de aceea răătăciți, pentru că nu știți nici Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu?” ²⁵ Căci după ce vor învia din morți, nici nu se vor însura, nici nu se vor mărita, ci vor fi ca îngerii în ceruri. ²⁶ Iar că morții vor învia, n'ați cetit în cartea lui Moise la rug, cum îi vorbi Dumnezeu, zicându-i: *Eu sunt Dumnezeuul lui Avram, și Dumnezeuul lui Isac și Dumnezeuul lui Iacob?* ²⁷ Nu este Dumnezeuul celor morți, ci al celor vii. Deci răătăciți mult.”

Porunca cea mai mare. *) ²⁸ Atunci se apropie unul din cărturari, care auzise pe saducei cum îl întrebă, și văzând că le răspunsese bine, îl întrebă care este porunca întâia între toate. ²⁹ Iar Isus îi răspunse: „Porunca întâia între toate este: Auzi, Izraile, Domnul Dumnezeuul tău Dumnezeu unul este: ³⁰ și să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din tot cugetul tău și din toată puterea ta. Aceasta este porunca cea dintâi. ³¹ Iar a doua este asemenea acesteia: *Să iubești pe aproapele tău ca însuși pe tine.* Mai mare decât acestea altă poruncă nu este.” ³² Și-i zise cărturarul: „Bine și cu adevărat ai zis, Învățătorule, că unul este Dumnezeu, și nu este altul afară de dânsul; ³³ și a-l iubi din toată inima și din tot cugetul și din tot sufletul și din toată puterea: și a iubi pe aproapele ca pe sine însuși mai mult este de atât toate primordialele și jertfele.” ³⁴ Iar Isus, văzând că răspunse cu înțelepciune, îi zise: „Nu

*) Matei 22, 34-40

34. 36. Despre acestea vezi notele dela Matei 22, 29-32

ești departe de împărăția lui Dumnezeu". Și nimeni nu îndrăzneau să-l mai întrebe.

Hristos fiul lui David. *) ³⁵ Dar Isus, luând cuvântul, întreabă pe când învăța în templu: „Cum zic cărturarii că Hristos este fiul lui David? ³⁶ Căci David însuși a zis cu Duhul Sfânt: „

Zis-a Domnului meu Domnul:

Șezi la dreapta mea,

până ce voi pune pe vrăjmașii tăi așternut picioarelor tale.

³⁷ Deci însuși David îl numește Domn; cum este fiul lui?“ Și mulțime mare de popor îl asculta cu plăcere.

Mândria cărturarilor. **) ³⁸ Și le mai zicea în învățătura sa: „Păziți-vă de cărturari, căroră le place să umble în haine lungi și să-i salute oamenii prin târguri; ³⁹ și să șadă pe scaunele cele dintâi în sinagogi, și voiesc locurile cele dintâi la ospete; ⁴⁰ cari mănâncă casele văduvelor și se roagă mult în fața altora: aceștia mai grea osândă vor avea.

Banul văduvei. ***) ⁴¹ Și șezând Isus aproape de cutia de bani, privea cum arunca poporul bani în cutie; și mulți bogați aruncau mult. ⁴² Și venind o văduvă săracă, puse doi bani mărunți, cari fac un pătrar. ⁴³ Chemând atunci Isus pe ucenicii săi, le zise: „Adevăr vă zic vouă, văduva

*) Matei 22, 41-46; Luca 20, 41-44

**) Matei 23, 1-39; Luca 20, 45-47

***) Luca 21, 1-4

34. Nu ești departe... pentru că îi mai lipsea cunoștința lui Hristos ca Dumnezeu Mântuitor.

42. Un pătrar era un ban de aramă care făcea cât doi bani de ai noștri.

aceasta săracă mai mult a pus decât toți cei ce au pus în cutie. ⁴⁴ Căci toți au pus din ceea ce aveau de prisos; dar aceasta a pus din lipsa sa tot ce avea, toată averea sa.”

CAPUL 13. — Vesteste dărămarea templului și a Ierusalimului. *) ¹ Și pe când ieșea din templu, îi zise unul din ucenicii săi: „Învățătorule, vezi ce pietre și ce zidiri!“ ² Și răspunzând Isus, îi zise: „Vezi aceste zidiri mari? Nu va rămânea piatră pe piatră care să nu se risipească.”

³ Și pe când ședea pe muntele Măslinilor în fața templului, îl întrebară aparte Petru, Iacob, Ioan și Andrei: ⁴ „Spune-ne când se vor face acestea, și care este semnul că toate acestea vor începe a se împlini?“

⁵ Și răspunzând Isus, începu a le zice: „Căutați să nu vă amăgească cineva; ⁶ căci mulți vor veni în numele meu, zicând: Eu sunt; și pe mulți îi vor amăgi. ⁷ Iar când veți auzi de războaie și de vești de războaie, să nu vă temeți; căci e de trebuință să se întâmple acestea; dar nu este încă sfârșitul. ⁸ Căci se va ridica neam peste neam și împărăție peste împărăție, și vor fi cutremure pe alocurea și foamete. Acestea sunt începutul durerilor.

*) Matei 24, 1-28; Luca 21, 5-34

1. Ce pietre și ce zidiri! Clădirile templului împreună cu toate împrejurările erau foarte frumoase. Pietrele temelilor se văd și azi: Unele pietre sunt de șapte metri în lungime, iar una ajunge până la 12 metri. Deci cu drept cuvânt se mirau ucenicii și aratau lui Isus clădirile acestor.” (Vigouroux.)

3. Și pe când ședea pe muntele Măslinilor... Vezi totuși de la Matei 24, 3.

⁹ Deci păziți-vă pe voi înșivă. Căci vă vor trece înaintea tribunalelor; vă vor bate în sinagogi, și veți sta pentru mine înaintea domnilor și a regilor spre mărturia lor. ¹⁰ Dar mai întâi trebuie să se predice Evanghelia la toate neamurile. ¹¹ Iar când vă vor duce ca să vă închidă, nu vă îngrijiți ce veți vorbi, ci ceea ce vi se va da în ceasul acela, aceea să vorbiți; căci nu sunteți voi cari vorbiți, ci Duhul Sfânt. ¹² Și frate pe frate va da la moarte, și tată pe fiu; și se vor ridica fiii asupra părinților și-i vor ucide. ¹³ Și toți vă vor urî pentru numele meu; iar cine va răbda până la sfârșit, acela se va mântui.

¹⁴ Iar când veți vedea uriciunea pustiirii stând unde nu trebuie (cine citește, să înțeleagă): atunci cei ce sunt în Iudeea, să fugă la munți; ¹⁵ și cel ce e pe acoperiș, să nu se coboare în casă și să nu intre să ia ceva din casa sa; ¹⁶ și cel ce va fi la câmp, să nu se întoarcă înapoi să-și ia haina. ¹⁷ Dar vai celor îngreunate și celor ce vor alăpta în zilele acelea! ¹⁸ Rugați-vă deci să nu se întâmple acestea iarna.

¹⁹ Căci va fi în zilele acelea necaz cum n'a fost dela începutul lumii, pe care a făcut-o Dumnezeu, până acuma, nici nu va mai fi. ²⁰ Și de n'ar scurta Domnul zilele acelea, nu s'ar mântui niciun om; dar pentru cei fericiți, pe cari i-a ales, va scurta zilele acelea. ²¹ Atunci de va zice cineva: *Iată aici este Hristos, iată acolo*, să nu credeți. ²² Căci se vor ridica hristoși mincinoși, și proroci mincinoși, cari vor face semne și mi-

10. Trebuie să se predice Evanghelia... Vezi nota dela Matei 24, 14.

14. Când veți vedea uriciunea... Vezi nota Matei 24, 15.
19—21. Despre acestea vezi notele Matei 24, 21-23.

nuni, cari să amăgească—de va fi cu puțință—și pe cei aleși. ²³ Deci luați seama, iată v'am vestit toate de mai înainte.

Venirea Fiului Omului. ²⁴ „Iar în zilele acelea după necazul acela, soarele se va întunece, și luna nu-și va mai da lumina; ²⁵ stelele cerului vor cădea, și puterile cari sunt în ceruri se vor clăti. ²⁶ Atunci vor vedea pe Fiul Omului venind pe nori cu putere mare și cu slavă; ²⁷ și atunci va trimite pe îngerii săi și va aduna pe aleșii săi din cele patru vânturi, dela marginea pământului până la marginea cerului.

²⁸ Și învățați pildă dela smochin. Când vlstarele îi sunt moi și dau frunzele, știți că aproape este vara; ²⁹ așa și voi, când veți vedea că se întâmplă acestea, să știți că Fiul Omului este aproape, la ușă. ³⁰ Adevăr vă zic vouă, nu va trece neamul acesta până nu se vor împlini toate acestea. ³¹ Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece. ³² Iar de ziua și de ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din cer, nici Fiul, ci numai Tatăl.

³³ Băgați de seamă, veghiați și vă rugați; căci nu știți când va fi timpul acela. ³⁴ Ca un om care se duce departe, își lasă casa, dă slugilor putere să facă toate și poruncește portarului să vegheze. ³⁵ Deci veghiați; căci nu știți când va veni stăpânul casei: seara, sau la miezul nopții, sau la cântatul cocoșilor, sau dimineața; ³⁶ ca nu cumva, venind fără veste, să vă găsească

30. Nu va trece neamul acesta... Vezi nota dela Matei 24, 34.

34. Nimeni nu știe, nici îngerii, nici Fiul... Ziua aceea n'o știe nicio făptură, deci nici Hristos ca om.

dormind. ³⁷ Iar ceea ce vă zic vouă, zic tuturor: Veghiați."

CAPUL 14. — Sfaturile Sinedriului. Cina în Betania. *) ¹ După două zile erau Paștile și azimile; iar arhieriei și cărturarii căutau cum să-l prindă prin vicleșug și să-l omoare. ² Însă ziceau: „Nu în zi de sârbătoare, ca nu cumva să se facă turburare în popor”.

³ Și fiind Isus în Betania în casa lui Simon leprosul, pe când era la masă, veni o femeie cu un alabastru de mir foarte scump, și spărgând alabastrul, turnă mirul pe capul lui. ⁴ Și unii se mâniară atunci în sine și ziseră: „Pentru ce s'a făcut risipa aceasta de mir? ⁵ Căci se putea vinde mirul acesta cu mai mult de trei sute de dinari și să se dea săracilor”. Și murmurau împotriva ei. ⁶ Dar Isus zise: „Lăsați-o; pentru ce îi faceți supărare? Bună faptă mi-a făcut; ⁷ căci pe săraci pururea îi aveți cu voi, și când voiți, puteți să le faceți bine; dar pe mine nu mă a-veți pururea. ⁸ Aceasta ce a putut a făcut; mi-a uns de mai înainte trupul spre îngropare. ⁹ Adevăr vă zic vouă: Oriunde se va predica Evanghelia aceasta în toată lumea, se va povesti în amintirea ei și ceea ce a făcut ea.”

Vânzarea lui Iuda. **) ¹⁰ Atunci Iuda Isca-

*) Matei 26, 5-16. **) Matei 26, 14-16.

1. *Erau Paștile*... Vezi nota dela Matei 26, 2.

3. *Betania* era un sat pe coasta de răsărit a munte-lui Maslinilor, la 3 kilometri de Ierusalim. Se mai văd și azi ruinele casei lui Lazăr și a lui Simon leprosul.

Veni o femeie cu un alabastru... Se crede că a fost Maria, sora lui Lazăr. Vezi nota dela Matei 26, 7.

8. *Spre îngropare*... Vezi nota dela Matei 26, 12.

rioteanul, unul din cei doisprezece, merse la arhieriei, ca să li-l vândă. ¹¹ Aceștia, auzindu-l, se bucurară și-i făgăduiră că-i vor da bani. Și el căuta prilej să li-l dea.

Cina de pe urmă. *) ¹² Iar în ziua întâi a azimelor, când jertfeau Paștile, îi ziseră ucenicii: „Unde vrei să mergem să pregătim, ca să mâ-nânci Paștile? ¹³ Și Isus trimise doi din ucenicii săi, zicându-le: „Mergeți în cetate: și vă va ieși un om cu un ulcior de apă, mergeți după dânsul; ¹⁴ și oriunde va intra, spuneți stăpânului casei: „Învățătorul zice: Unde este locul în care să mâ-nânc Paștile cu ucenicii mei? ¹⁵ Și el vă va a-răta o sală mare gata; acolo să ne pregătiți.” ¹⁶ Ucenicii se duseră, și, ajungând în cetate, aflară precum le spusese, și pregătiră Paștile. ¹⁷ Când se inseră, Isus veni cu cei doisprezece.

¹⁸ Iar pe când sedeau la masă și mâncau, zise Isus: „Adevăr vă zic vouă, unul din voi, care mănâncă cu mine, mă va vinde”. ¹⁹ Iar ei începură a se intrista și a-l întreba unul după altul: „Nu cumva eu sunt?” ²⁰ Isus le răspunse: „Unul din doisprezece care întinge cu mine în blid. ²¹ Fiul Omului merge precum este scris despre dânsul, dar vai omului aceuia prin care se trădează Fiul Omului! Bine i-ar fi fost omului aceuia de nu s'ar fi născut!”

*) Matei 25, 17-20; Luca 22, 7-24.

12. *În ziua întâi a azimelor*... Vezi nota Matei 26, 17-18. *Când jertfeau Paștile*, adică mielul de Paști, după cum era poruncit în cartea Leșirii 3-20, în amintirea mântuirii robiei din Egipt.

20. *Care întinge cu mine în blid*. Vezi nota dela Matei 26, 23.

Orânduirea sfintei Euharistii. *) ²² Și pe când mâncau ei, Isus luă pâinea și, binecuvântând-o, o frânse, le-o dete și le zise: „*Luați, acesta este trupul meu*“.²³ Apoi luând paharul și mulțumind (lui Dumnezeu), li-l dete lor, și băură toți.²⁴ Și le zise: „*Acesta este sângele meu al Noului Testament, care pentru mulți se va vărsa*“.²⁵ Adevăr vă zic vouă, nu voi mai bea din roada acesta a viței până în ziua când o voi bea nouă în împărăția lui Dumnezeu.“²⁶ Apoi, cântând laude, se duseră pe muntele Măslinilor.

Isus prezice ucenicilor că-l vor părăsi. **) ²⁷ Atunci le zise Isus: „*Toți vă veți scandaliza întru mine în noaptea aceasta, căci scris este: Voi bate păstorul, și se vor risipi oile*“.²⁸ Dar după ce voi învia, voi merge mai înainte de voi în Galileea.“²⁹ Iar Petru îi zise: „*Chiar dacă toți se vor scandaliza, eu nu*“.³⁰ Isus îi răspunse: „*Adevăr zic ție, astăzi, în noaptea aceasta, mai înainte de a cânta cocoșul de două ori, tu te vei lepăda de trei ori de mine*“.³¹ Dar Petru și mai tare zicea: „*Chiar de ar trebui să mor cu tine, nu mă voi lepăda de tine*“.³² Și toți ziceau la fel.

Isus în grădina Măslinilor. ***) ³² Și ajungând la un loc numit Ghetsemani, Isus zise ucenicilor: „*Ședeți aci până mă voi ruga*“.³³ Și luă cu sine pe Petru, pe Iacob și pe Ioan, și începu a se

*) Matei 26, 26-29; Luca 22, 14-20

**) Matei 26, 31-35; Ioan 16, 32

***) Matei 26, 36-46; Luca 22, 40-46

23-25. Despre acestea vezi notele Matei 26, 27, 29.

30. Adevăr zic ție... Oricâtă bunăvoință să aibă omul, niciodată nu poate fi sigur că nu va greși. Cădere lui Petru este o dovadă strălucită.

însăimânta și a se întrista.³⁴ Și le zise: „*Intristat este sufletul meu până la moarte; rămâneți aci și veghiați*“.³⁵ Iar el, mergând puțin mai înainte, se aruncă cu fața la pământ, și se ruga, dacă este cu putință, să treacă dela dânsul ceasul acela,³⁶ zicând: „*Aba, Părinte, toate îți sunt cu putință, îndepărtează dela mine paharul acesta*“; însă nu ce voiesc eu, ci ce voiești tu.“³⁷ Apoi se întoarse la ei și-i găsi dormind. Deci zise lui Petru: „*Simon, dormi? N'ai putut veghia nici un ceas?*“³⁸ Veghiați și vă rugați, ca să nu cădeți în ispită. Căci duhul este osârduitor, dar trupul neputincios.“

³⁹ Și mergând iarăși, se rugă cu aceleași cuvinte.⁴⁰ Și întorcându-se, îi găsi tot dormind, (căci cădeau de somn), și nu știau ce să-i răspundă.

⁴¹ Veni a treia oară și le zise: „*Dormiți de acum și vă odihniți. Destul, iată a venit ceasul, și Fiul Omului va fi dat pe mâna păcătoșilor*“.⁴² Sculați-vă să mergem; iată cel ce mă va vinde aproape.“

Prinderea lui Isus. *) ⁴³ Pe când vorbea încă Isus, veni Iuda Iscarioteanul, unul din cei doisprezece, și cu dânsul mare gloată înarmată cu săbii și ciomege, trimisă de arhieriei, de cărturari și de bătrâni.⁴⁴ Iar trădătorul le dăduse semnul, zicând: „*Pe care-l voi săruta, acela este, prindeți-l și-l duceți cu băgare de seamă*“.

*) Matei 26, 47-56; Luca 22, 47-53; Ioan 18, 3-12

36. Îndepărtează dela mine... Vezi nota Matei 26, 39.

38. Duhul este osârduitor... Vezi nota Matei 26, 41.

43. Dormiți de acum... Prin aceste cuvinte, Isus le înmăna lauda lor dela căna de pe urmă, și le mai zice că de acum tot una e pentru sine dacă ei dorm ori se sculă, căci n-ai pot scăpa dela moarte.

⁴⁵ Deci, cum ajunsese, se apropie de Isus și-i zise: „Bucură-te, Învățătorule”; și-l sărută. ⁴⁶ Iar ei puseră mâna pe Isus și-l legară. ⁴⁷ Atunci unul din cei de față, scoțându-și sabia, lovi pe sluga arhiereului și-i tăie urechea.

⁴⁸ Iar Isus, luând cuvântul, le zise: „Ca la un tâlhar ați venit cu săbii și cu ciomege, ca să mă prindeți. ⁴⁹ În fiecare zi eram cu voi, învățând în templu, și nu m'ați prins; dar trebuie să se împlinească Scripturile.”

⁵⁰ Atunci toți ucenicii săi, părăsindu-l, fugiră. ⁵¹ Il urma însă un tânăr oarecare îmbrăcat cu giulgiu pe trupul gol; și-l prinseră. ⁵² Iar el, lăsându-și giulgiul, fugi gol.

Isus înaintea Sinedriului. *) ⁵³ Și duseră pe Isus la arhiereu, unde se adunară toți preoții, cărturarii și bătrânii. ⁵⁴ Iar Petru îl urma de departe până în curtea arhiereului; și ședea lângă foc cu slugile și se încălzea.

⁵⁵ Însă arhiereii și tot sfatul căutau mărturie împotriva lui Isus, ca să-l omoare, și nu găseau. ⁵⁶ Căci mulți mărturiseau minciuni împotriva lui; dar nu se potriveau mărturiile lor. ⁵⁷ Și unii, ridicându-se, mărturisiră minciună împotriva lui: ⁵⁸ „L-am auzit zicând: Voiu strica templul acesta zidit de mâni și în trei zile voi zidi altul nefăcut de mâni de om”. ⁵⁹ Dar nu se potrivea

*) Matei 26, ⁵⁷⁻⁶⁸; Luca 22, ⁵⁴; Ioan 18, ¹³

⁴⁷ Unul din cei de față... Acesta a fost Petru. Evanghelistul nu-l numește din cinste către dansul, capul și temelie Bisericii.

⁵¹ Un tânăr oarecare... Se crede că tânărul acesta a fost însuși sf. Marcu. Giulgiul era o haină de în care se îmbrăca și se desbrăca cu ușurință.

⁵⁸ Voi strica templul... Vezi nota dela Matei 26, 61.

mărturia lor. ⁶⁰ Atunci, ridicându-se arhiereul în mijlocul lor întrebă pe Isus: „Nu răspunzi nimic la celea ce mărturisesc aceștia împotriva ta?”

⁶¹ Dar Isus tăcea și nu răspunse nimic. Deci îl întrebă iarăși arhiereul, zicând: „Tu ești Hristos, Fiul Dumnezeuului celui binecuvântat?” ⁶² Și Isus răspunse: Eu sunt, și veți vedea pe Fiul Omului șezând de-a dreapta puterii lui Dumnezeu și venind pe norii cerului.”

⁶³ Arhiereul, rupându-și atunci veșmintele, zise: „Ce nevoie mai avem de martori? ⁶⁴ Ați auzit hula: ce vi se pare?” Și ei toți l-au judecat vrednic de moarte. ⁶⁵ Și îndată începură unii a-l scuipa, a-i acoperi fața, a-l lovi cu pumnii și a-i zice: „Prorocește!” Iar slugile îi dădeau palme.

Lepădarea lui Petru. *) ⁶⁶ Și pe când era Petru jos în curte, veni una din slugile arhiereului ⁶⁷ și văzând pe Petru cum se încălzea, îl ochi și-i zise: „Și tu erai cu Isus Nazarineanul”. ⁶⁸ Iar el tăgădui, zicând: „Nici nu știu, nici nu pricep ce zici”. Și ieși afară înaintea curții, și cocoșul cântă. ⁶⁹ Sluga, văzându-l din nou, începu a spune celor ce erau acolo: „Acesta este dintre dânsii”. ⁷⁰ Dar el tăgădui a doua oară. Și peste puțin cei de acolo ziseră lui Petru: „În adevăr ești dintr'aceia căci ești Galileean”. ⁷¹ Atunci începu el a se blestema și a se jura: „Nu cunosc pe omul acesta despre care vorbiți”. ⁷² Și îndată cântă cocoșul a doua oară. Petru își aduse aminte atunci de cuvântul ce i-l spusese Isus: „Înainte de a cânta cocoșul de două ori, de trei

*) Matei 26, ⁶⁹⁻⁷⁵; Luca 22, ⁵⁹⁻⁶²; Ioan 18, ¹⁷
63-64. Pentru acestea vezi notele Matei 26, 65-66.

ori te vei lepăda de mine". Şi începu a plânge.

CAPUL 15. — Isus înaintea lui Pilat. *)

¹ Dis-de-dimineaţă, arhierii ţinură sfat cu bătrânii şi cărturarii şi cu tot Sinedriul, şi legând pe Isus, îl duseră şi-l dădură pe mâna lui Pilat.

² Pilat îl întrebă: „Tu eşti regele Iudeilor?” Isus îi răspunse: „Tu zici”. ³ Iar arhierii îi aduceau multe învinuiri. ⁴ Pilat îl întrebă atunci din nou, zicând: „Nu răspunzi nimic? Vezi, cu câte te învinuesc!” ⁵ Dar Isus nu mai răspunse nimic, încât se mira Pilat.

Pilat osândeşte pe Isus. **) ⁶ Iar de sărbătoare, avea obiceiul să slobozească pe unul din închişi pe care îl cereau ei. ⁷ Era atunci unul, numit Baraba, care fusese închis cu alţi răzvrătiţi şi care în răzvrătire făcuse omor.

⁸ Deci adunându-se poporul, începu a cere ceea ce-i da totdeauna. ⁹ Iar Pilat le răspunse, zicând: „Voiţi să vă slobozesc pe regele Iudeilor?” ¹⁰ Căci ştia că arhierii din pizmă îl dăduseră în mâna lui. ¹¹ Dar arhierii aţâţară poporul, ca să ceară a le slobozi mai bine pe Baraba. ¹² Iar Pilat, răspunzând, le zise: „Ce voiţi dar să fac cu regele Iudeilor?” ¹³ Strigară din nou: „Răstigneşte-l!” ¹⁴ Totuşi Pilat le zicea: „Dar ce rău a făcut?” Şi ei strigau şi mai tare: „Răstigneşte-l!” ¹⁵ Deci Pilat, voind să facă pe voia

*) Matei 27, 1-14

**) Matei 27, 15-20

2. „Tu zici” este o vorbă evreiască care însemnează: da, aşa este.

Unde va întâmpina greutăţi, cititorul să vadă notele dela Matei cap. 27 dela stihul 15 înainte.

poporului, le slobozi pe Baraba, iar pe Isus, după ce-l bătă cu vergi, îl dete să se răstignească.

Patima lui Isus. *) ¹⁶ Ostaşii îl duseră în curtea pretorului, şi adunând toată ceata ostaşilor, ¹⁷ îl îmbrăcară cu purpură, şi împletind o cunună de spini, i-o puseră în cap. ¹⁸ Apoi începură a-l saluta: „Bucură-te, regele Iudeilor!” ¹⁹ Şi-l loveau peste cap cu o trestie, şi-l scuipau, şi plecându-şi genunchii, i se închinău.

²⁰ După ce astfel îşi bătură joc de dânsul, îl desbrăcară de purpură, îl îmbrăcară cu veşmintele lui şi-l duseră să-l răstignească. ²¹ Şi siliră pe un oarecare Simon din Cirene, tatăl lui Alexandru şi al lui Rufu, care se înlorcea dela taxă, să-i ducă crucea lui. ²² Apoi îl duseră la locul numit Golgota, care se tălmăceşte locul căpătâni. ²³ Şi-i dădură să bea vin amestecat cu smirnă, dar nu luă. ²⁴ Atunci îl răstigniră şi-şi împărţiră veşmintele lui, aruncând sorţii care ce să ia. ²⁵ Şi era ceasul al treilea când îl răstigniră. ²⁶ Iar titlul osândeii lui era scris: „Regele Iudeilor”. ²⁷ Împreună cu dânsul răstigniră doi tâlhari: unul la dreapta şi celalt la stânga lui. ²⁸ Astfel se împlini Scriptura, care zice: „S'a numărat între cei fără de lege”.

²⁹ Şi cei ce treceau, îl huleau, clătînând capul şi zicând: „Ei, tu care strici templul şi în trei zile îl zideşti din nou, ³⁰ mântueşte-te pe tine şi coboară de pe cruce”. ³¹ De asemenea şi arhierii şi cărturarii, bătându-şi joc de dânsul, ziceau unii către alţii: „Pe alţii i-a mântuit, iar pe sine nu poate să se mântuiască”. ³² Hristos, regele lui Izrael, coboare-se acum de pe cruce, ca să

*) Matei 27, 27-44; Luca 23, 26; Ioan 19, 1-19

vedem și să credem." Și cei ce erau răstigniți cu dânsul, îl batjocorau.

Isus moare pe cruce.*) ³³ La ceasul al șaselea se făcu întuneric peste tot pământul până la ceasul al nouălea. ³⁴ Iar la ceasul al nouălea striga Isus cu glas tare: „*Eloi, Eloi, lamma sabactani*“, care însemnează: „Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, pentru ce m'ai părăsit?“ ³⁵ Unii din cei ce erau aproape, auzindu-l, ziceau: „Strigă pe Ilie“. ³⁶ Și îndată alergă unul și muie un burete în oțet, apoi punându-l într'o trestie, i-l dădu să bea, zicând: „Lăsați; să vedem dacă vine Ilie să-l coboare“. ³⁷ Dar Isus, strigând cu glas tare, își dete sufletul.

³⁸ Și vălul templului se rupse în două de sus până jos. ³⁹ Iar sutașul, care stătea în fața lui, văzând că-și dăduse sufletul strigând în chipul acela, zise: „Cu adevărat omul acesta era Fiul lui Dumnezeu“. ⁴⁰ Erau acolo și femeile cari priveau de departe, între cari era Maria Magdalena, Maria mama lui Iacob cel mic și a lui Iosif, și Salome; ⁴¹ cari și când Isus era în Galileea, îl urmau și-i slujeau; și altele multe cari veniseră împreună cu dânsul în Ierusalim.

Isus în mormânt.)** ⁴² Și făcându-se seară, (deoarece era vineri, ajunul sâmbetei), ⁴³ veni Iosif din Arimateea, nobil sfetnic, care însuși aștepta împărăția lui Dumnezeu, intra cu îndrăzneală la Pilat și ceru trupul lui Isus. ⁴⁴ Pilat se miră că

*) Matei 27, 45-56

**) Matei 27, 57-66; Luca 13, 50-56; Ioan 19, 38-42

44. *Pilat se miră*, pentru că unii osândiți trăiau câteva zile. Isus însă nu putea să mai trăiască, pentru că fusese bătut fără milă și-i cursese tot sângele.

Isus murise așa curând; chemă deci sutașul și-l întrebă dacă murise. ⁴⁵ Și aflând dela sutaș, dete lui Iosif trupul. ⁴⁶ Iar Iosif, cumpărând un giulgiu și coborând pe Isus de pe cruce, îl înfășură în giulgiu, îl puse într'un mormânt săpat în stâncă și prăvăli o piatră pe ușa mormântului. ⁴⁷ Iar Maria Magdalena și Maria, mama lui Iosif, priveau unde îl puneau.

CAPUL 16. — Învierea lui Isus.*) ¹ După ce trecu sâmbăta, Maria Magdalena, Maria mama lui Iacob, și Salome cumpărară miresme, ca să meargă să ungă pe Isus. ² Plecând deci dis-de-dimineață, în ziua întâi a săptămânii, ajunseră la mormânt după ce răsărise soarele. ³ Și ziceau una către alta: „Cine ne va ridica piatra de pe ușa mormântului?“ ⁴ Dar uitându-se, văzură piatra ridicată; care era foarte mare. ⁵ Și intrând în mormânt, văzură un tânăr șezând în dreapta, îmbrăcat în veșmânt alb, și se înspăimântară. ⁶ Dar el le zise: „Nu vă temeți; căutați pe Isus Nazarineanul, cel răstignit; a înviat, nu este aici; iată locul unde îl pusese. ⁷ Deci mergeți și spuneți ucenicilor și lui Petru că se duce mai înainte de voi în Galileea; acolo îl veți vedea, precum v'a spus.“

⁸ Dar ele, ieșind din mormânt, fugiră, căci le cuprinsese cutremurul și frica; și nimănui nu spuseră nimica, căci se temeau.

*) Matei 28, 1-10; Luca 24, 1-12; Ioan 20, 1-10

7. *Spuneți ucenicilor și lui Petru...* Isus arată grijă și dragoste deosebită lui Petru chiar și după căderea lui.

8. *Nu spuseră nimănui...* „adică niciunui om pe care-l întâlniră, căci e sigur din Matei și Luca că spuseră Apostolilor după porunca ce o primiseră.“ (Glaire.)

Isus se arată ucenicilor.*) ⁹ Iar după ce
 invie Isus dimineața în ziua întâi a săptămânii,
 se arată întâi Mariei Magdalena, din care scosese
 șapte draci. ¹⁰ Ea mergând, vesti celor ce fusese
 cu dânsul și cari se tânguiau și plâneau. ¹¹ Dar
 ei, auzind că Isus trăiește și că ea îl văzuse, nu
 crezură. ¹² Iar după aceea se arată într'alt chip
 la doi dintr'înșii cari se duceau într'un sat; ¹³ și
 aceștia se duseră și vestiră celorlalți, dar nici pe
 dânsii nu-i crezură. ¹⁴ În sfârșit, șezând cei un-
 sprezece la masă, li se arată, și-i dojeni pentru
 necredința lor și pentru împietrirea inimii, pen-
 trucă celor ce-l văzuse că înviase nu crezură.

Trimite pe Apostoli să predice Evanghe-
lia. *) ¹⁵ Și le zise: „*Mergeți în toată lumea și*
predicați Evanghelia la toată făptura. ¹⁶ *Cel ce*
va crede și se va boteza, se va mântui; iar cel
ce nu va crede, se va osândi. ¹⁷ *Iar pe cei ce*
vor crede, aceste semne îi vor însoți: în numele
meu vor scoate dracii, vor vorbi limbi nouă,

^{*)} Matei 28, 8.19; Luca 24, 9.45; Ioan 20, 11.23

**) Matei 28, 16-20; Luca 24, 45-49; Ioan 21, 1-24

12. **Se arată într'alt chip...** Isus se arată Magdale-
nei sub chip de grădinar, iar celor doi ucenici cari mer-
geau la Emaus, sub chip de călător.

15. *Mergeți în toată lumea...* Isus, murind pentru toți, lăsa Bisericii sale porunca să se ducă și să predice la toate popoarele, Evrei, Greci, păgâni, culti și neculti. *Toată făptura* omenească poate și trebuie să primească Evanghelia, căci Hristos nu face deosebire între oameni. Biserica sa trebuie să fie universală. Acesta este unul din semnele Bisericii celei adevărate.

semnele Bisericii celei adevărate.

16. **Cel ce va crede...** toate câte le veți predica și „va păzi toate câte vi le-am poruncit“ (Matei 28, 20), se va mântui. Credința trebuie să fie însoțită de fapte ca să fie adevărată.

¹⁸ vor lua șerpi, și de vor bea ceva de moarte, nu le va vătăma; pe bolnavi își vor pune mâinile, și ei se vor tămădui."

Inălțarea lui Isus. *) ¹⁹ Și Domnul Isus, după ce le vorbi, se înălță la cer și șade la dreapta lui Dumnezeu. ²⁰ Iar ei plecând, predicară pretutindeni, ajutându-i Domnul și întărindu-le cuvântul prin minunile ce urmau.

*), Luca 24, 51

20. *Ajutându-l Domnul...* prin cuvintele ce le în-
vâ, ca să predice, și prin lumina ce o dă ascultătorilor,
să primească Evanghelia.

Sfântul Evanghelist Luca.

Sfântul Luca s'a născut în Antiohia, capitala Siriei și al treilea oraș în împărăția Romană după Roma și Alexandria. Nu este Evreu, ci de alt neam, și primi credința după mucenicia sfântului Ștefan. A fost doctor, cum ne încredințează sfântul Pavel în scrisoarea către Coloseni 4, 14. Sf. Luca a cunoscut pe sf. Pavel în Antiohia și mai târziu îl urmă și-i fu tovarăș în călătoria lui a doua. Rămase însă la Filipi, oraș în Macedonia, șapte ani, cărmuind bisericile întemeiate de Apostolul Pavel. Dar după această vreme, sf. Pavel trecu iar pe la Filipi, și-l luă cu sine, și de atunci sf. Luca îl urmă până la moartea lui.

Sf. Luca a scris o Evanghelie și altă carte numită Faptele Apostolilor. Evanghelia aceasta este a treia. Biserica a finit-o totdeauna în aceeași cinste că și pe celelalte. Sfinții Părinți cei mai vechi până la Clement Papa folosesc și amintesc adesea în cuvântările și scrierile lor cuvinte și pilde ce se găsesc numai în Evanghelia sfântului Luca.

Sfântul Luca n'a fost Apostol și n'a văzut pe Domnul nostru Isus Hristos. Dar a văzut, a vorbit și a trăit cu mai mulți cari văzuseră și ascultaseră pe Hristos. Acoasta ne-o spune la începutul Evangheliei: „De vreme ce mulți s'au apucat a alcătui istorisire despre cele petrecute între noi, după cum ni le-au încredințat cei ce dela început înșiși au văzut și au fost slujitorii cuvântului.” 1, 1-2.

A cunoscut pe Iacob cel Tânăr, episcopul Ierusalimului, la care se duse cu sf. Pavel. A cunoscut pe Petru și pe alții, după cum scrie sf. Ieronim.

Putem zice fără teamă de a greși că sf. Luca a cunoscut pe Maica Domnului și pe unele rude de ale sf. Ioan Botezătorul, căci scrie: 1, 3: „după ce am cercetat dela început toate cu sârguință.” Numai așa înțelegem cum a aflat cele ce le scrie că s'au petrecut înainte de nașterea lui Hristos.

Ca temeră a luat, de sigur, și Evanghelia sfântului Matei și pe a sfântului Marcu scrise mai înainte. De aceea unele învățături și fapte ale lui Hristos le scrie sf. Luca aproape cu aceleași cuvinte ca și ceilalți doi Evangheliști.

Dar cele mai multe a trebuit să le învețe dela sf. Pavel, al cărui tovarăș de călătorie a fost, încât Tertulian numește pe Pavel luminătorul lui Luca. În adevăr, vorbele și chipul cum își arată ideile se potrivesc așa de bine cu scrisorile sfântului Pavel, încât unii au numit Evanghelia aceasta: Evanghelia sfântului Pavel.

Sf. Luca, călătorind cu sf. Pavel prin fel de fel de neamuri, s'a hotărât să scrie pentru ele pe scurt viața și faptele Mântuitorului. Dumnezeu s'a folosit de acest prilej și a înșuflet tovarășului Apostolului Evanghelia. Creștinii evrei aveau Evanghelia sfântului Matei, cei romani aveau pe a sf. Marcu. Se cuinea s'o aibă și celelalte neamuri, fiecare după firea și priceperea sa.

Că sf. Luca a scris cu scopul acesta, se poate vedea din însăși Evanghelia sa. Și aici las cuvântul unui învățat și cunoscător în această chestie:

„Tot ce ar fi putut să-i supere și să dea prilej Evreilor să se ridice deasupra lor, o trece sub tăcere. În loc de a pune în fața fiilor lui Dumnezeu neamurile, sau pe păgâni, cum face sf. Matei, le pune în față pe păcătoși, cuvânt ce se potrivește atât Evreilor cât și celorlalți oameni. În mai multe locuri, amintește de împărăție, de cărmuitori și dregătorii ei, și totdeauna cu cinste. Se ferește să învinuiască pe păgân de patima Domnului. Când e vorba de împărăția lui Dumnezeu, arată că e duhovnicească. Adună mare număr de fapte lăstate afară de sf. Matei, fapte cari ori înjosesc pe Evrei, ori îndulcesc pe păgâni și le dau încredere: mântuirea făgăduită lui Zacheu și tâlharului din dreapta,

ierlarea dată fiului risipitor și femeii păcătoase, precăderea dată publicanului asupra fariseului și Samarițeanului asupra preotului și a diaconului, pilda oii răătăcite, a drahmei pierdute, a smochinului neroditor, lauda dată de Mântuitor mai multor păgâni, rugăciunea pentru călăți săi, întoarcerea unui tâlhar de pe cruce și a suțului la moartea Fiului lui Dumnezeu; de aceea s'a zis că aceasta este în deosebi Evanghelia îndurării, și cuvintele lui Isaia citite în sinagoga din Nazaret ar putea să-i slujească de epigraf.

„Omul-Dumnezeu e arătat ca doctorul dumnezeesc. Sfântul Matei îl arăta Evreilor ca Mesia, sf. Marcu îl arăta Romanilor ca Fiul lui Dumnezeu: sf. Luca îl arată Grecilor, adică celorlalte popoare civilizate, ca Mântuitorul întregului neam omenesc.” (Bacuez-Vigoureux. Manual biblic V. III p. 160—161.)

Dar toate acestea nu însemnează că sf. Luca a scris Evanghelia numai pentru alte popoare și nicidecum pentru Evrei. A scris, ce e drept, mai cu seamă pentru creștinii greci, dar și pentru Evrei, ceea ce se vede din cele două capitole dintâi, unde amintește des de Vechiul Testament, vorbește de legea Evreilor, arată că Dumnezeu și-a ales pe poporul izraelit și că Mântuitorul a venit în deosebi pentru poporul ales, ca să-și împlinească făgăduințele date patriarhilor.

De unde putem încheia că sf. Luca și-a scris Evanghelia pentru a arăta creștinilor, fie Evrei, fie Greci, că Hristos este Mântuitorul tuturor oamenilor, iar cei ce nu-l vor primi, se vor osândi.

Cât privește timpul când s'a scris Evanghelia aceasta, nu se poate ști sigur. Multe din vechime nu le putem ști fiindcă pe atunci cărțile se scriau cu mână și erau rare, încât n'au putut ajunge toate până la noi. Apostolii și ucenicii aveau grijă, după porunca lui Hristos, să predice, nu să scrie. Cel ce au scris, și-au acuns, din smerenie, și numele.

Știm însă că Evanghelia a scris-o sf. Luca înainte de Faptele Apostolilor. O mărturisește însuși în fapt. Ap. 1:1: „Teofile, în cea dintâi carte a mea, am vorbit despre cele ce a început Isus a face și a învăța pe oameni.” Pe de altă parte știm că „Faptele” s'au scris în anul 62 sau 63. De unde cred învățați că Evanghelia aceasta s'a scris între 55 și 60 după Hristos.

Evanghelia și-a scris-o sf. Luca grecește, într-o limbă mai frumoasă și mai aleasă decât ceilalți Evangheliști, așa încât zice un scriitor: „Evanghelia sfântului Luca este cea mai frumoasă carte ce se găsește“.

După moartea sfântului Pavel nu știm unde a mai predicat sf. Luca, nici anul când a murit. Se crede că a murit în Grecia, dându-și viața pentru credință. Biserica îl serbează la 18 Octombrie. E înfățișat printr'un bou, pentrucă își începe Evanghelia cu jertfa lui Zaharia.

SFÂNTA EVANGHELIE DELA LUCA

CAPUL 1. — Cuvânt înainte. ¹ De vreme ce mulți s'au apucat a alcătui istorisirile despre cele petrecute între noi, ² după cum ni le-au încredințat cei ce dela început înșiși au văzut și au fost slujitorii cuvântului: ³ am crezut, bune Teofile, să ți le scriu și eu pe rând, după ce am cercetat dela început toate cu sârguință, ⁴ ca să cunoști adevărul lucrurilor ce le-ai învățat.

Vestirea nașterii lui Ioan. ⁵ În zilele lui Irod, împăratul Iudeei, era un preot numit Zaharia, din ceata lui Abia; și (era) femeia lui dintre fiicele lui Aron, și se numea Elisabeta. ⁶ Și erau drepti amândoi înaintea lui Dumnezeu, umblând

1. *Mulți s'au apucat a alcătui...* Nu e vorba de ceilalți doi evangheliști *Matel* și *Marcu*, cari au scris din însuflarea Duhului Sfânt, ci de alții cari au scris viața lui Isus ca oricare istorie. Au fost mulți de aceștia.

2. *După cum ni le-au încredințat...* Vorbește de Apostoli, cari văzuseră pe Hristos. Sfântul Luca arată deci că cele ce le scrie nu le-a văzut, ci le-a auzit dela alții cari au fost cu Isus dela începutul propăvăduirii Evangheliei.

5. *În zilele lui Irod.* Acesta este Irod cel Mare.

— *Zaharia, din ceata lui Abia.* Fiindcă urmașii lui Aron se înmulțiră și toți erau preoți, David îi împărțise în 24 de cete. Fiecare trebuia să slujească pe rând. Zaharia era în ceata a opta. *Elisabeta* era tot din familia lui Aron.

fără prihană în toate poruncile și rânduelile Domnului; ⁷ dar n'aveau copii, pentru că Elisabeta era stearpă, și amândoi erau înaintați în vârstă.

⁸ Și se întâmplă că pe când slujea Zaharia înaintea lui Dumnezeu la rândul cetei sale, ⁹ îi căzu la sorți, după obiceiul păstrat de preoți, să intre în templul Domnului și să tămădieze. ¹⁰ Și toată mulțimea poporului stătea afară și se ruga în timpul tămăderii.

¹¹ Și un înger al Domnului i se arată, stând la dreapta altarului tămăderii. ¹² Zaharia se turbură văzându-l, și-l apucă frica. ¹³ Dar îngerul îi zise: „Nu te teme, Zaharia, căci ți s'a ascultat rugăciunea, și femeia ta Elisabeta îți va naște un fiu, pe care îl vei numi *Ioan*; ¹⁴ și-ți va fi bucurie și veselie, și mulți se vor bucura de nașterea lui. ¹⁵ Căci va fi mare înaintea lui Dumnezeu; vin, nici altă băutură ametoitoare nu va bea, și se va umplea de Duhul Sfânt încă din sânul maicii sale; ¹⁶ și pe mulți din fiii lui Izrail îi va întoarce la Domnul Dumnezeu lor; ¹⁷ el va merge înaintea lui cu duhul și puterea lui Ilie, ca să întoarcă inimile părinților la fiii lor și pe cei necredincioși la înțelepciunea celor dreți, ca să pregătească Domnului un popor desăvârșit.” ¹⁸ Și Zaharia zise îngerului: „Cum voi cunoaște aceasta? Căci eu sunt bătrân, și femeia mea e înain-

9. *În templu...* în partea aceea care se numea *sfântă*; acolo era așezat altarul tămăderii.

10. *În timpul tămăderii.* Tămădiea se făcea odată dimineața și odată seara.

18. *Cum voi cunoaște aceasta?* Zaharia se îndoiește de cuvântul îngerului și-i cere un semn. El, ca preot, trebuia să cunoască minunea ce o făcuse Dumnezeu cu Sara, femeia lui Avram, minune ce voia s'o facă și cu Elisabeta.

tată în vârstă.” ¹⁹ Și răspunzând îngerul, îi zise: „Eu sunt Gavril care stau înaintea lui Dumnezeu, și sunt trimis să-ți aduc această veste bună. ²⁰ Și iată vei fi mut și nu vei putea vorbi până în ziua când se vor împlini acestea, pentru că n'ai crezut cuvintelor mele, cari se vor împlini la vremea lor.”

²¹ Iar poporul aștepta pe Zaharia și se mira că întârzia atâtă în templu. ²² Dar când ieși nu putea să le vorbească; și ei cunoscuseră că avusese o vedenie în templu, și el le făcea semne și rămase mut. ²³ Iar când se sfârșiră zilele slujbei sale, se întoarse acasă. ²⁴ Și după zilele acelea, Elisabeta, femeia lui, rămase însărcinată, și se ținu ascunsă cinci luni, zicând: ²⁵ „Așa a făcut cu mine Domnul, în zilele când m'a privit ca să mă mântuiască de ocară mea dintre oameni.”

Vestirea nașterii lui Hristos. ²⁶ Iar în luna a șasea, Dumnezeu trimise pe îngerul Gavril într-o așea din cetățile Galileei, numită Nazaret, ²⁷ la o fecioară logodită cu un bărbat din familia lui David, numit Iosif; și numele fecioarei era *Maria*. ²⁸ Și intrând îngerul la dânsa, îi zise: „Bucură-te, cea plină de har; Domnul este cu tine; binecuvântată ești tu între femei.”

²⁹ Auzind acestea, Maria se turbură la cuvintele lui, și se gândea ce fel de salutare este aceasta. ³⁰ Dar îngerul îi zise: „Nu te teme, Ma-

19. *Eu sunt Gavril...* Îngerul acesta era foarte mult cunoscut în Biserica evreiască. De dânsul se vorbește mult în prorociile lui Daniil, ca de un patron deosebit al lui Izrail. (Martini.)

25. *Ca să mă mântuiască de ocară mea...* La Evrei era rușine ca o femeie măritată să fie stearpă; socoteau că e o pedeapsă a vreunui păcat.

rie, căci ai aflat har la Dumnezeu; ³¹ iată vei zămisli și vei naște un fiu, pe care îl vei numi *Isus*. ³² Acesta va fi mare și Fiul celui Prea-Înalt se va numi, și Domnul Dumnezeu îi va da scaunul lui David, tatăl lui; și va împărăți peste casa lui Iacob în veci, ³³ și împărăția lui nu va avea sfârșit."

³⁴ Maria zise îngerului: „Cum se va face aceasta, căci eu nu cunosc bărbat?” ³⁵ Și răspunzând îngerul, îi zise: „Duhul Sfânt se va pogori peste tine, și puterea celui Prea-Înalt te va umbri. Pentru aceasta și Sfântul care se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema. ³⁶ Și iată Elisabeta, ruda ta, a zămislit și ea un fiu la bătrânețe; și acum este în luna a șasea aceea care se numea stearpă; ³⁷ căci la Dumnezeu nimic nu este cu neputință.” ³⁸ Atunci zise Maria: „Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău”. Și îngerul se duse dela dânsa.

Maria se duce la Elisabeta. ³⁹ Maria, ple-

³⁴ *Cum se va face aceasta?* Maria nu se îndoiește de cuvântul îngerului, ci întreabă cu înțelepciune de chipul cum se va face, căci făgăduise cu jurământ că va trăi pururea fecioară.

³⁵ *Duhul Sfânt se va pogori...* Îngerul încredințează pe Maria că va rămâne fecioară și totodată va fi și mamă prin puterea Sfântului Duh. Dumnezeu are putere să dea roadă și unei bătrâne sterpe cum era Elisabeta, și unei fecioare fără să-și piardă fecioria.

— *Fiul lui Dumnezeu se va chema* este o vorbă e-vreiască care însemnează: *Fiul lui Dumnezeu va fi*. Tot așa și mai la vale în stihul 36: *aceea care se numea stearpă însemnează care era stearpă*.

³⁸ *Iată roaba Domnului...* După ce află dela înger cum va naște, cu toate că chipul acesta este o taină ce n-o înțelege, Maria se supune voinței lui Dumnezeu și se smereste, numindu-se *roaba Domnului*.

când în zilele acelea, merse în grabă la munți, într-o cetate a Iudeei; ⁴⁰ și intră în casa lui Zaharia și salută pe Elisabeta. ⁴¹ Indată ce auzi Elisabeta salutarea Mariei, îi săltă pruncul în sân și se umplu Elisabeta de Duhul Sfânt, ⁴² și strigă cu glas tare: „Binecuvântată ești tu între femei, și binecuvântat este rodul trupului tău. ⁴³ Și de unde mie aceasta ca să vie maica Domnului meu la mine?” ⁴⁴ Căci iată, cum ajunse glasul salutării tale la urechile mele, a săltat de bucurie pruncul în sânul meu. ⁴⁵ Fericită tu care ai crezut, căci se vor împlini cele ce ți s-au spus din partea Domnului.” ⁴⁶ Atunci zise Maria:

„Mărește sufletul meu pe Domnul,
⁴⁷ și s'a bucurat duhul meu în Dumnezeu,
Mântuitorul meu;

⁴⁸ pentru că a căutat la smerenia roabei sale;
și de acum mă vor ferici toate neamurile;
⁴⁹ căci mari lucruri mi-a făcut cel puternic,
al cărui nume sfânt este;

⁵⁰ și mila lui din neam în neam
asupra celor ce se tem de dânsul.

⁵¹ Făcut-a lucruri puternice cu brațul său;

⁴⁶ *Mărește sufletul meu...* Frumos și măreț este cântecul acesta al Mariei. Plină cum era de Duhul Sfânt, își arată mulțumirea către Dumnezeu, recunoștința și totodată smerenia de care nu se poate despărți niciodată. „Este, scrie Bacuez, cel dintâi cântec al Noului Testament, și poate sluji ca încheiere a celui Vechiu. Este ca începutul glasului Mântuitorului. Mâna lui Dumnezeu la întemeierea creștinătății este zugrăvită de minune. Maria are înaintea ochilor toate câte se vor împlini: Sinagoga osândită, Biserica întemeiată, Apostolii slăviți, păgânii umpluți de haruri, într'un cuvânt, toate făgăduințele împlinite întocmai.”

⁵¹ *Făcut-a lucruri puternice cu brațul său.* „Aceste cuvinte privesc, mai întâi, toate minunile făcute de

risipit-a pe cei mândri cu cugetul inimii lor.

⁵² *Coborît-a pe cei puternici de pe scaune și a ridicat pe cei smeriți.*

⁵³ Pe cei flămânzi i-a umplut de bunătați, iar pe cei bogați i-a trimis lipsiți.

⁵⁴ Luat-a pe Izrail, sluga sa, în apărare, aducându-și aminte de mila sa;

⁵⁵ precum a făgăduit părinților noștri, lui Avram și urmașilor lui până în veac."

⁵⁶ Maria rămase cu Elisabeta ca la trei luni; apoi se întoarse acasă.

Nașterea lui Ioan. ⁵⁷ Iar Elisabetei i se împlini timpul să nască și născu un fiu. ⁵⁸ Vecinii și rudele ei, auzind că Dumnezeu își arătase mila cu dânsa, se bucurau împreună cu dânsa. ⁵⁹ Și în ziua a opta veni ră să taie pruncul împrejur și-l chemau *Zaharia* după numele tatălui. ⁶⁰ Dar mama lui, luând cuvântul, zise: „Nu, ci *Ioan* se va numi”. ⁶¹ Ei îi ziseră: „Nimeni nu este între rudele tale care să aibă numele acesta”. ⁶² Și făcură semn tatălui lui cum ar voi să-l numească.

Dumnezeu împotriva vrăjmașilor poporului izraelit, smerindu-i și risipindu-i cu planurile lor cele trufașe și crude. Apoi mai privesc, în deosebi, o întâmplare de mare însemnătate vestită cu duh de proroc de Maria, adică biruința ce trebuia s'o îplinească Fiul lui Dumnezeu asupra diavolului și asupra tuturor puterilor lumesti și a înțelepciunii pământești, întorcând la credința sa toate neamurile.” (Martini.)

⁵⁴ *Luat-a pe Izrail, sluga sa, în apărare...* E vorba de mântuirea Evreilor din Egipt, dar și mai mult de mântuirea de păcate. Hristos a fost trimis mai întâi la oițele pierdute ale lui Izrail.

⁵⁹ *Ioan se va numi...* Sfântul Duh îi descopere numele ce i-l dăduse ingerul.

⁶³ Iar el, cerând o tăbliță, scris: „Ioan este numele lui”. Și se mirară toți. ⁶⁴ Și îndată i se deschise gura și limba i se deslegă și vorbi, binecuvântând pe Dumnezeu.

⁶⁵ Frica cuprinse atunci pe toți vecinii lor, și acestea toate se răspândiră prin munții Iudeei.

⁶⁶ Și toți câți le auziră le cumpăniră în inima lor, zicând: „Ce prunc va fi acesta?” Căci mâna Domnului era cu dânsul. ⁶⁷ Iar Zaharia, tatăl lui, se umplu de Duhul Sfânt, și proroci, zicând:

⁶⁸ „Binecuvântat e Domnul Dumnezeu al lui Izrail,

căci a cercetat și a răscumpărat pe poporul său,

⁶⁹ și ne-a înălțat nouă un semn de mântuire în casa lui David, sluga sa,

⁷⁰ precum a vestit prin gura sfinților proroci cari au fost din timpurile cele mai vechi,

⁷¹ să ne mântuiască de vrăjmașii noștri și din mâna tuturor acelor cari ne urăsc;

⁷² ca să facă milă cu părinții noștri și să-și aducă aminte de legătura sa cea sfântă;

⁶³ *Cerând o tăbliță...* Tăblițele erau de lemn și se acopereau cu un strat de ceară. Cu acușorul se scria pe ceară.

⁶⁸ *Binecuvântat e Domnul...* „Tot cântecul acesta este o mulțumire măreată lui Dumnezeu, pentru că a trimis lumii întregi, și în deosebi poporului evreesc, pe Mântuitorul făgăduit. — *Dumnezeul lui Izrail*. După ce neamurile toate începură a sluji zeilor mincinoși, Dumnezeu, deși Domnul tuturor oamenilor, se numi în deosebi Dumnezeul lui Izrail.” (Martini.)

⁶⁹ *Un semn de mântuire* este Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Zice *a înălțat*, căci familia lui David era căzută și aproape necunoscută.

⁷³ după jurământul cu care a jurat lui Avram, tatăl nostru,

să ne facă nouă,

⁷⁴ ca, izbăviți de vrăjmașii noștri, fără frică să-i slujim,

⁷⁵ în sfințenie și dreptate înaintea lui în toate zilele vieții noastre.

⁷⁶ Și tu, pruncule, prorocul celui Prea-Înalt te vei numi:

căci vei merge înaintea feței Domnului, ca să-i pregătești căile,

⁷⁷ și să dai poporului cunoștința mântuirii spre iertarea păcatelor lor,

⁷⁸ prin milostivirea milei Dumnezeuului nostru cu care ne-a cercetat cel ce răsare din înălțimi;

⁷⁹ ca să lumineze celor ce zac în întunec și în umbra morții

și să îndrepte pașii noștri pe calea păcii.”

⁸⁰ Iar pruncul creștea și se întărea cu duhul; și rămase în pustiu până în ziua arătării lui înaintea lui Izrail.

CAPUL 2. — Nașterea lui Isus. ¹ În zilele acelea ieși poruncă dela Cezar August să se în-

76-77. *Ca să-i pregătești căile...* Sfântul Ioan a pregătit calea lui Hristos, propovăduind adevărul și dreptatea, îndreptând greșelile și botezând spre pocăință. — *Și să dai poporului cunoștința mântuirii.* Sfântul Ioan a arătat poporului că Hristos este Mântuitorul făgăduit, cărui nu-i e vrednic să-i deslege încălțăminte și care va judeca pe toți oamenii.

1. *Cezar August* a fost cel dintâi împărat al Romanilor. S'a născut în anul 62 înainte de Hristos și a murit la 14 după Hristos. Era fiul lui Caiu Octaviu, dar înfiat de Iuliu Cezar, luă numele acestuia. Senatul ro-

scrie toată lumea. ² Această înscriere s'a făcut întâi de Cirin, guvernatorul Siriei; ³ și mergeau toți să se înscrie, fiecare în cetatea sa.

⁴ Merse și Iosif din Nazaret, cetate în Galileea, în Iudeea, în cetatea lui David numită Betleem, pentru că era din casa și familia lui David, ⁵ să se înscrie cu Maria, soția sa, care era grea. ⁶ Și pe când erau ei acolo, se împliniră zilele Mariei ca să nască; ⁷ și născu pe fiul său întâi-născut, îl înfășă și-l culcă în iesle, pentru că nu aveau loc în casa de oaspeți.

Îngerii vestesc păstorilor. ⁸ În același timp erau păstori cari veghiau și păzeau turma, schimbându-se pe rând. ⁹ Și iată îngerul Domnului stătu înaintea lor, și lumina Domnului le străluci, și-i cuprinsese frică mare. ¹⁰ Dar îngerul le zise: „Nu vă temeți, căci iată bucurie mare vă vestesc pentru tot poporul: ¹¹ Vi s'a născut astăzi în cetatea lui David un Mântuitor, care este Hristos Domnul. ¹² Și acesta vă va fi semn: Veți găsi un prunc înfășat și culcat în iesle.”

man îi dăde numele de *August* în anul 27. Incepuse a împărați în anul 31. A domnit cu înțelepciune și în timpul stăpânirii sale era pace în toată împărăția.

2. *S'a făcut de Cirin.* Acesta era guvernatorul Siriei, și de Siria atârna și Iudeea, făcută provincie romană în anul 6 înainte de Hristos. Această înscriere a fost întâia în Iudeea dela căderea ei sub Romani.

7. *Născu pe fiul său întâi-născut...* Vezi nota dela Matei 1, 25.

8. *În același timp erau păstori...* Dumnezeu făgăduise un Mântuitor lui Avram, Isac, Iacob și tuturor Pătrilorilor, cari erau Păstori. Hristos, păstorul cel bun, la nașterea sa se arată întâi păstorilor dimprejurul Betleemului. Ei au avut fericirea să vadă cei dintâi pe Mântuitor și să-l vestească și altora.

¹³ Și îndată se uni cu ingerul o mulțime de oaste cerească, laudând pe Domnul și zicând:

¹⁴ „Mărire lui Dumnezeu întru cei de sus, și pe pământ pace oamenilor de bună voiață”.

¹⁵ Iar după ce-i lăsară îngerii și se înălțară la cer, păstorii ziseră unii către alții: „Să mergem până la Betleem și să vedem ce s'a făcut, după cum ne-a arătat Domnul.” ¹⁶ Și veniră cu grabă mare și găsiră pe Maria și pe Iosif și pruncul culcat în iesle. ¹⁷ Văzându-l, înțeleseră cuvântul ce li se spusese despre pruncul acesta.

¹⁸ Toți cei ce auziră se mirară de cele povestite de păstori. ¹⁹ Iar Maria păstra toate cuvintele acestea, cumpănindu-le în inima sa. ²⁰ Și se întoarseră păstori, mărind și laudând pe Dumnezeu pentru toate câte le văzuseră și le auziseră, precum li se spusese.

Tăierea împrejur și punerea lui Isus în templu. ²¹ După ce trecură cele opt zile ca să se taie pruncul împrejur, i se puse numele **Isus**, cum îl numise ingerul înainte de a se zămisli în sânul (mamei).

14. Mărire lui Dumnezeu întru cei de sus. Pentru toate câte le-a făcut și mai ales pentru trimiterea Fiului pe pământ, lui Dumnezeu i se cuvine mărire. Cuvintele acestea frumoase le rostește preotul mai la toate liturgiile. — **Și pe pământ pace oamenilor.** Pacea aceasta o aduce Hristos, răscumpărându-ne de păcate și dându-ne putința de a trăi în dragoste cu aproapele și cu Dumnezeu.

19. Cumpănindu-le în inima sa. Maria știa cele ce scriau prorocii despre Mântuitor, auzea și cele ce le povesteau îngerii, văzând cum se împlineau prorociile. Dar tăcea și păstra cuvintele în sine, căci așa se cădea unei fecioare și mame.

21. După ce trecură cele opt zile.. Isus vine și pen-

²² Iar după ce trecură zilele curățirii Mariei după legea lui Moise, îl duseră în Ierusalim, ca să-l puie înaintea Domnului, ²³ precum este scris în legea Domnului: „*Toată partea bărbătească întâi născută se va închina Domnului*”; ²⁴ și s'aducă jertfă, precum este scris în legea Domnului, o pereche de turturele, sau doi pui de porumbel.

²⁵ Și iată era pe atunci în Ierusalim un om numit Simeon, și omul acesta drept și temător de Dumnezeu aștepta mângâierea lui Izrail, și Duhul Sfânt era în el. ²⁶ Și făgăduința avea dela Duhul Sfânt că nu va vedea moartea înainte de a vedea pe Hristosul Domnului. ²⁷ Povățuit de Duhul, veni în templu. Și când părinții aduseră înăuntru pe pruncul Isus, ca să facă cu el după obiceiul legii, ²⁸ el îl luă în brațe, binecuvântă pe Dumnezeu și zise:

²⁹ „Acum slobozește pe robul tău, stăpâne, în pace după cuvântul tău;

tru a ne învăța cum să păzim legea. O păzește el întâi, cu toate că nu e dator să se supuie unei legi ca aceasta.

22. După ce trecură zilele curățirii Mariei... Legea lui Moise oprea pe femeia care naștea un băiat să atingă vreun lucru și să intre în templu 33 de zile dela tăierea împrejur a copilului. În acest timp, femeia era socotită necurată.

24. S'aducă jertfă.. Legea porunca femeii s'aducă un miel și un porumbel, sau o turturică. În locul mielului, femeilor sărace li se îngăduia să aducă al doilea porumbel sau turturică.

25. Aștepta mângâierea lui Izrail. Aștepta pe Mântuitor, care trebuia să aducă mângâiere poporului izraelit și tuturor oamenilor.

26. Hristos Domnul. „Dela robia Babilonului, numele de Hristos, adică **uns**, se dăte Mântuitorului ca acelaia care nu de oameni, ci de Tatăl prin Duhul Sfânt trebuia să fie uns rege și preot.” (Martini.)

29. Acum slobozește pe robul tău... Simeon, văzând

³⁰ căci au văzut ochii mei mântuirea ta,
³¹ pe care ai pregătit-o în fața tuturor popoarelor;

³² luminează spre luminarea neamurilor
 și slava poporului tău Izrail".

³³ Iar tatăl și mama lui se mirau de cele ce se ziceau despre dânsul. ³⁴ Și Simeon îl binecuvântă și zise Mariei, mama lui: „Iată, acesta este pus spre căderea și ridicarea multora în Izrail și spre semn căruia i se va zice împotrivă; ³⁵ și prin însuși sufletul tău va trece sabie, ca să se descopere din multe inimi cugetele".

³⁶ Și mai era și Ana prorocița, fiica lui Fannuil din neamul lui Aser; înaintată mult în vârstă, care trăise șapte ani cu bărbatul său dela fecioria sa. ³⁷ Aceasta rămase văduvă până la optzeci și patru de ani și nu se depărta de templu, slujind lui Dumnezeu ziua și noaptea cu posturi și rugăciuni. ³⁸ Și aceasta, venind în același ceas, laudă pe Domnul, și vorbea de prunc tuturor acelora cari așteptau mântuirea lui Izrail.

Copilăria lui Isus. ³⁹ După ce împliniră ei toate după legea Domnului, se întoarseră în Ga-

cu ochii pe Mântuitorul așteptat de veacuri, mulțumește lui Dumnezeu și e bucuros de acum să moară.

31. În fața tuturor. Simeon proroceste că Hristos va fi Mântuitorul nu numai al lui Izrail, ci al tuturor popoarelor.

33. Iar tatăl și mama... Iosif se numea tatăl lui Isus, pentru că era soțul Mariei și purta grija lui Isus ca un tată, iar nicidecum pentru că îi era tată. Vezi mai sus cap. 1, 18, 33, și 35.

34-35. Acesta este pus spre căderea... Mulți nu vor primi pe Hristos și le va fi spre pedeapsă. *Prin însuși sufletul tău...* vestește durerea Mariei la moartea Fiului.

lileea în cetatea lor Nazaret. ⁴⁰ Iar pruncul creștea și se întărea, plin de înțelepciune; și harul Domnului era în el.

Isus în mijlocul învățaților. ⁴¹ Și se duceau părinții lui Isus în fiecare an la Ierusalim de sărbătoarea Paștilor. ⁴² Și când fu Isus de doisprezece ani, ei merșeră la Ierusalim după obiceiul acelei sărbători; ⁴³ iar după ce trecură zilele de sărbătoare, ei se întoarseră; dar copilul Isus rămase în Ierusalim, și părinții nu știură. ⁴⁴ Crezând că este cu cineva dintre ai lor, merșeră cale de o zi căutându-l între rude și cunoscuți. ⁴⁵ Dar negăsindu-l, se întoarseră la Ierusalim, ca să-l caute. ⁴⁶ Și se întâmplă că după trei zile îl găsiră în templu, șezând în mijlocul învățătorilor, ascultându-i și întrebându-i pe ei. ⁴⁷ Iar toți cei ce-l ascultau se minunau de înțelepciunea și răspunsurile lui. ⁴⁸ Când îl văzură (părinții), se mirară, iar mama lui îi zise: „Fiule, pentru ce ne-ai făcut nouă așa? Iată, tatăl tău și eu, plini de durere, te-am căutat.” ⁴⁹ Iar el răspunse:

39. Se întoarseră în Galileea. „Înainte de întoarcerea în Galileea, s'a petrecut venirea Magilor și fuga în Egipt, despre cari fapte n'a vorbit sfântul Luca, poate, pentru că le scrisese sfântul Matei.” (Martini.)

41. Se duceau în fiecare an... Bărbații aveau datorie să se ducă la templu de trei ori pe an: de Paști, de Rusalii și de ziua Corturilor. Femeile n'aveau datorie. Ele se duceau numai odată la Paști.

43. Părinții nu știură. Nu e de mirare, pentru că bărbații se întorceau dela templu pe un drum și femeile pe altul. Copiii le era învoit să meargă ori cu tatăl, ori cu mama. Deci când ieși din templu, Iosif credea că Isus era cu Maria, Maria credea că era cu Iosif. Când se întâlniră amândoi, văzură că Isus nu era cu niciunul.

46. După trei zile însemnează a trei zi.

49. N'oi știut... Maria și Iosif știau că Isus e Fiul

„Pentru ce m'ați căutat? N'ați știut că în cele ce sunt ale Tatălui meu mi se cade să fiu?”
 50 Dar ei nu înțelesesă ce le zise.

51 Și se duse cu dâșii și veni la Nazaret și era supus lor. Iar mama lui păstra toate cuvintele „acestea în inima sa.” 52 Și Isus înainta în înțelepciune, în vârstă și în har înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

CAPUL 3. — Propovăduirea lui Ioan.*)

1 În anul al cinsprezecelea al împărăției lui Tiberiu Cezar, fiind Pontiu Pilat procuratorul Iudeei, Irod stăpânind a patra parte a Galileei, Filip, fratele său, stăpânind a patra parte a Itureei și a Trahonei, iar Lisania stăpânind a patra parte a Abilinei; 2 în zilele arhierilor Ana și Caiafa, cuvântul lui Dumnezeu vorbi lui Ioan, fiul lui Zaharia, în pustiu. 3 Iar el veni în tot ținutul Iordanului propovăduind botezul pocăinței spre iertarea păcatelor, 4 precum este scris în cartea cuvintelor lui Isaia prorocul:

*) Matei 3, 1-12; Marcu 1, 1-8; Ioan 1, 1-8
 lui Dumnezeu și Mântuitorul făgăduit, dar nu știau încă toate câte le va face pentru mântuirea lumii.

51. *Era supus lor.* Mare pildă ne dă Isus, supunându-se el, Dumnezeu, Mariei și lui Iosif!

1. *În anul al cinsprezecelea...* Fiindcă în anul 6 înainte de Hristos Iudeea se făcu provincie romană, se împărți în mai multe țărișoare peste cari stăpâneau aceștia numiți de sfântul Luca, în timpul când Ioan era în pustiu.

2. *În zilele arhierilor Ana și Caiafa...* Marele Preot era numai unul pe viață. Puterile lumești însă alungau pe cel ce nu le plăcea și puneau pe altul. Pe atunci Marele Preot era Caiafa. Ana, socrul lui Caiafa, fusese mai înainte.

„Glasul celui ce strigă în pustiu:
 Pregătiți calea Domnului,
 drepte faceți cărările lui.”

5 Toată valea se va umplea,
 și tot muntele și măgura se va pleca,
 căile strâmbe vor fi drepte,
 și cele colțuroase căi netede;

6 și va vedea toată făptura mântuirea lui Dumnezeu.”

7 Deci zicea gloatelor cari veneau la dânsul să se boteze: „Pui de năpârce, cine v'a arătat să fugiți de mânia ce va să vie?” 8 Faceți dar roade vrednice de pocăință și nu începeți a zice: *Avem părinte pe Avram.* Căci zic vouă că Dumnezeu poate și din pietrele acestea să ridice fii lui Avram. 9 Iată securea la rădăcina pomilor zace. Deci tot pomul care nu face roadă bună se va tăia și în foc se va arunca.”

10 Și-l întrebau gloatele, zicând: „Ce să facem dar?” 11 Iar el răspunzând, le zicea: „Cel ce are două haine, să dea una celui ce n'are; și cel ce are bucate, asemenea să facă”. 12 Veniți și vameșii să se boteze și-l întrebă: „Învățăto-

8. *Avem Părinte pe Avram.* Vezi nota dela Matei 3, 9.

— *Dumnezeu poate și din pietrele acestea...* Numai pentru aceea că cineva este din poporul ales, nu se poate mântui, ci i se cer fapte bune. Dumnezeu își poate alege credincioși din toți oamenii fără deosebire de neam. Hristos zice că e fericit acela care face voia Tatălui său.

9. *Iată securea...* Dumnezeu e drept: trebuie să pedepsască pe oricine face rău.

11. *Cel ce are două haine...* Sfântul Ioan nu le dă pocăință grea, posturi ș. a., ci îi spune să împlinescă fapte de milostenie. Așa, mai la vale sfătuiește pe vameși să fie dreți și pe ostași să nu jefuiască, ci să se mulțumească cu leafa lor. Datoriile obștești și datoriile stării necerșii sunt cele ce trebuie să le împlinim întâi.

rule, ce să facem?" ¹³ El le răspunse: „*Nimic mai mult decât vă este hotărît să nu cereți*“.” ¹⁴ Il întrebară și ostașii, zicând: „Și noi ce să facem?” Le răspunse: „*Pe nimeni să nu asupriți nici să clevețiți, și să vă mulțumiți cu lefale voastre*“.

¹⁵ Și crezând poporul și cugetând toți în inimile lor că Ioan este Hristos, ¹⁶ răspunse Ioan și zise tuturor: „Eu vă botez cu apă; dar va veni unul mai tare decât mine, căruia nu sunt vrednic să-i desleg cureaua încălțămintelor: el vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc.” ¹⁷ A cărui lopată în mână lui este, și-și va curăți aria și va aduna grâul în hambarul său, iar paieile le va arde cu foc nestins.” ¹⁸ Și alte multe învățând, propovăduia poporului.

Ioan în temniță. *) ¹⁹ Dar Irod tetrarhul, muștrat fiind de el pentru Irodiada, femeia fratelui său, și pentru toate relele ce le făcuse, ²⁰ peste toate adause și aceea că închise pe Ioan în temniță.

Botezul lui Isus. **) ²¹ Și se făcu că botezându-se tot poporul și Isus, după ce se boteză, stând în rugăciune, se deschise cerul; ²² și se pogori Sfântul Duh în chip trupesc ca un porumbel peste dânsul; și glas din cer veni: „Tu ești Fiul meu cel iubit, întru tine bine am voit“.

Neamul lui Isus. ***) ²³ Iar Isus, când își în-

*) Matei 14, 3-4; Marcu 6, 17-18

**) Matei 3, 13-17; Marcu 1, 9-11; Ioan 1, 32-34

***) Matei 1, 1-16

16. Cu Duh Sfânt și cu foc. Vezi nota dela Matei 3, 11.

19. Irod tetrarhul. Vezi nota dela Matei 14, 1.

22. Și glas din cer... Vezi nota dela Matei 3, 17.

cepu propovăduirea, era ca de treizeci de ani, fiind, cum se credea, fiul lui Iosif, care a fost al lui Eli, care a fost al lui Matat, ²⁴ care a fost al lui Levi, care a fost al lui Melhi, care a fost al lui Iana, care a fost al lui Iosif, ²⁵ care a fost al lui Matatia, care a fost al lui Amos, care a fost al lui Naum, care a fost al lui Esli, care a fost al lui Naghe, ²⁶ care a fost al lui Mahat, care a fost al lui Matatia, care a fost al lui Semei, care a fost al lui Iosif, care a fost al lui Iuda, ²⁷ care a fost al lui Ioana, care a fost al lui Risa, care a fost al lui Zorobabel, care a fost al lui Salatiil, care a fost al lui Neri, ²⁸ care a fost al lui Melhi, care a fost al lui Adi, care a fost al lui Cosan, care a fost al lui Elmadan, care a fost al lui Ir, ²⁹ care a fost al lui Iosi, care a fost al lui Eliezer, care a fost al lui Iorim, care a fost al lui Matat, care a fost al lui Levi, ³⁰ care a fost al lui Simeon, care a fost al lui Iuda, care a fost al lui Iosif, care a fost al lui Iona, care a fost al lui Eliachim, ³¹ care a fost al lui Melea, care a fost al lui Mena, care a fost al lui Matata, care a fost al lui Natan, care a fost al lui David, ³² care a fost al lui Iese, care a fost al lui Obed, care a fost al lui Boz, care a fost al lui Solomon, care a fost al lui Nason, ³³ care a fost al lui Aminadab, care a fost al lui Aram, care a fost al lui Esron, care a fost al lui Fares, care a fost al lui Iuda, ³⁴ care a fost al lui Iacob, care a fost al lui Isaac, care a fost al lui Avram, care a fost al lui Tare, care a fost al lui Nahor, ³⁵ care a fost al lui Saruh, care a fost al lui Ragau, care a fost al lui Faleg, care a fost al lui Eber, care a fost al lui Sale, ³⁶ care a fost al lui Cainan, care a fost al lui Arfaxad, care a fost al lui Sem,

care a fost al lui Noe, care a fost al lui Lameh,
³⁷ care a fost al lui Matusalem, care a fost al lui
 Enoh, care a fost al lui Iared, care a fost al lui
 Malaliil, care a fost al lui Cainan, ³⁸ care a fost
 al lui Enos, care a fost al lui Set, care a fost al
 lui Adam, ³⁹ care a fost al lui Dumnezeu.

CAPUL 4. — Ispitirea lui Isus. *) ¹ Iar Isus,
 plin de Duhul Sfânt, plecă dela Iordan, și-l duse
 Duhul în pustiu, ² timp de patruzeci de zile, și-l
 ispiti diavolul. Și nu mănăca nimic în zilele acele;
 iar după ce trecură, flămânzi. ³ Atunci îi zise
 diavolul: „De ești Fiul lui Dumnezeu, spune pie-
 trei acesteia să se facă pâine”. ⁴ Isus îi răspunse:
 „Scrie este: *Nu numai cu pâine trăiește omul, ci
 cu tot cuvântul lui Dumnezeu*”.

⁵ Diavolul îl duse atunci pe un munte înalt
 și-i arătă într-o clipă toate împărățiile pământului;
⁶ și-i zise: „Ție îți voi da stăpânire asupra a-
 cestora și toată slava lor, căci mie îmi sunt date
 și le dau cui vreau. ⁷ Deci de te vei închina mie,

*) Matei 4, 1-11; Marcu 1, 12-13

^{39.} *Care a fost al lui Dumnezeu.* „N'avu tată decât
 pe Dumnezeu, care-l făcu după chipul și asemănarea sa.
 Precum sfântul Matei, făcând spița neamului lui Isus, a-
 rată Evreilor că Isus este moștenitorul neamului lui A-
 vram și al lui David și deci adevăratul Mântuitor, tot
 așa sfântul Luca, scriind pentru păgâni, ne duce până
 la obârșia neamului omenesc, ca să arate că Hristos, fiul
 lui Adam după trup și noul Adam, va da celor răscum-
 parați dreptul fiilor lui Dumnezeu, drept pierdut și de
 Adam, și de urmașii lui. De unde urmează că Hristos nu
 este mântuitorul numai al Evreilor, ci al tuturor oame-
 nilor corbitori din întâiul Adam.” (Martini.)

^{1.} *Și-l duse Duhul în pustiu.* Vezi nota dela Matei 4, 1.
^{3-12.} Isus a voit să fie ispășit pentru învățătura no-
 stră, arătându-ne cum să ne pregătim la ispită și cum s'o

toate ale tale vor fi.” ⁸ Și răspunzând Isus, îi
 zise: „Scrie este: *Domnului Dumnezeuui tău să
 te închini și lui numai să-i slujești*”.

⁹ Diavolul îl duse apoi în Ierusalim, îl puse
 pe aripa templului și-i zise: „De ești Fiul lui
 Dumnezeu, aruncă-te jos de aci. ¹⁰ Căci scrie este:
*Ingerilor săi le-a poruncit pentru tine
 să te păzească; ¹¹ și ei pe mâni te vor ridica,
 ca nu cumva să-ți lovești de piatră piciorul
 tău.*”

¹² Și răspunzând Isus, îi zise: „S'a zis: *Să
 nu ispitești pe Domnul Dumnezeuul tău*”.

¹³ Și sfârșindu-se toată ispita, diavolul se în-
 depărtă de dânsul până la o vreme.

Isus predică în Nazaret. *) ¹⁴ Isus se în-
 toarse din îndemnul Duhului în Galileea și i se
 răspândi vestea în toate împrejurimile. ¹⁵ Și în-
 vâta în sinagogile lor și era slăvit de toți.
¹⁶ Veni și în Nazaret unde fusese crescut, și
 intra după obiceiul său în ziua sâmbetei în sina-
 gogă și se sculă să citească. ¹⁷ I se dădu cartea
 lui Isaia prorocul; și deschizând-o, găsi locul
 unde era scris:

*) Matei 4, 12-14; Marcu 6, 1-6
 doborîm. Cele trei ispite mai mari și mai dese: lăcomia,
 mândria și bogățiile, Isus le-a biruit prin post, retragere
 și rugăciune.

^{13.} *Până la o vreme.* „Această vreme este aceea a-
 ratată de însuși sfântul Luca la 22, 53 cu cuvintele lui
 Hristos: *Aceasta este ceasul vostru și puterea întunere-
 cului.* Este timpul patimii, când cu frica, cu oboseala și
 cu chinuri, diavolul încercă în tot felul statornicia lui Isus,
 folosindu-se de slugile sale, Evreii.” (Martini.)

^{16.} *Se sculă să citească.* În sinagogă erau unii a-
 nime să citească și să tălmăcească sf. Scriptură. Era
 învoit însă oricui să citească dacă voia și mai ales dacă
 era un străin cu vază.

¹⁸ „Duhul Domnului peste mine: pentru aceasta m'a uns, m'a trimis să vestesc săracilor Evanghelia, să tămăduiesc pe cei cu inima zdrobită, să propovăduiesc robilor iertare și orbilor vederea, să dau drumul celor apăsați,

și să vestesc anul de îndurare al Domnului și ziua de răsplată”.

²⁰ Apoi închizând cartea, o dăte îngrijitorului și șezu. Ochii tuturor din sinagogă erau ațintiți asupra lui. ²¹ Isus începu atunci a le zice: „Azi s'a împlinit Scriptura aceasta pe care ați auzit-o”. ²² Toți adevereau și se mirau de vorbele lui pline de har cari ieșeau din gura lui, și ziceau: „Nu este oare acesta fiul lui Iosif?” ²³ Iar el le zise: „Negreșit imi veți spune zicătoarea aceasta: Doctore, vindecă-te pe tine însuși. Câte am auzit că s'au făcut în Cafarnaum, fă-le și aci în patria ta.” ²⁴ Și încheie: „Adevăr vă zic vouă: Niciun proroc nu este primit bine în patria sa.” ²⁵ Ba încă vă zic că pe vremea lui Ilie erau multe văduve în Izrail, când se încuie cerul trei ani și șase luni

^{21.} Azi s'a împlinit Scriptura aceasta. Tot ce scriseră prorocii, Hristos a împlinit cu fapta. Cele din prorocia lui Isaia, Mântuitorul le făcuse la Cafarnaum. Sf. Luca le lasă afară.

^{22.} Toți adevereau... Le plăcea cum citea Hristos și cum talmăcea, dar nu voiau să creadă că se împlinesc într'însul cuvintele Scripturii. Evreii socoteau pe Isus fiul lui Iosif, fără învățătură, un om ca toți oamenii.

²⁴⁻²⁷ Niciun proroc... Cunoscuții urăsc și pizmuesc în deoște pe unul de ai lor când e mai cu vază. Deci și un proroc se duce la străini. De luat aminte este că acest Naman cât și văduva din Sarepta erau păgâni. Hristos voi să le arate că Dumnezeu va părăsi pe Evrei și va alege pe păgâni ea pe poporul său.

și fu mare foamete în toată țara; ²⁶ și la niciuna din ele nu s'a trimis Ilie decât numai la o văduvă din Sarepta Sidonului. ²⁷ Și mulți leproși erau în Izrail pe vremea lui Eliseu prorocul și niciunul din ei nu se curăți afară de Naman Sirianul.”

²⁸ Auzind acestea, toți cei din sinagogă se umplură de mânie. ²⁹ Și se sculară, și-l scoaseră afară din cetate și-l duseră până pe sprânceana muntelui pe care era zidită cetatea lor, ca să-l arunce jos. ³⁰ Dar Isus, trecând prin mijlocul lor, ne duse.

Vindecarea unui îndrăcit. *) ³¹ După aceea, (Isus) se duse în Cafarnaum, cetate în Galileea, și acolo îi învăța în zilele de sâmbătă. ³² Iar ei se mirau de învățătura lui, pentru că cuvântul lui era cu putere. ³³ Și era în sinagogă un om care avea un drac necurat și care striga cu glas tare, zicând: „Lasă-ne! Ce ai cu noi, Isuse Nazarine? Ai venit să ne pierzi? Știu cine ești: sfântul lui Dumnezeu.” ³⁵ Isus îl certă, zicând: „Taci și ieși din omul acesta”. Iar dracul, trântindu-l jos în mijlocul adunării, ieși din omul acela și nu-i făcu niciun rău. ³⁶ Pe toți îi cuprinse apaima, și ziceau unii către alții: „Ce este aceasta? El poruncește cu stăpânire și cu putere du-

*) Marcu 1, 21-28

^{30.} Dar Isus, trecând prin mijlocul lor, se duse... Isus le spusese adevărul, și ei s'aprinseră de mânie. Așa mult oamenii de când lumea: celor mulți nu le place adevărul, pentru că nu e după dorința și plăcerea lor! Isus le arată și atunci un semn al puterii sale d-zești când era gata să-l arunce în prăpastie iar el trecu liniștit prin- tre danșii, și nimeni nu-i putu face nimic.

^{32.} Cuvântul lui era cu putere... Vezi nota Mat. 7, 29.

hurilor necurate, și ele ies!" ³⁷ Și i se ducea vestea în toate împrejurimile.

Vindecarea soacrei lui Simon. *) ³⁸ Și ieșind Isus din sinagogă, intră în casa lui Simon. Iar soacra lui Simon suferea de friguri mari; și-l rugă pentru dânsa. ³⁹ Atunci, întorcându-se spre dânsa, porunci frigurilor, și frigurile o lăsară. Iar ea sculându-se îndată, le slujea lor.

Vindecarea mai multor bolnavi. **) ⁴⁰ Iar după ce asfinți soarele, toți cei ce aveau bolnavi de felurite boale, îi aduseră la dânsul. Isus, punându-și mâinile pe fiecare din ei, îi vindeca. ⁴¹ Și diavolii ieșeau din mulți, strigând și zicând: „Tu ești Fiul lui Dumnezeu”. Dar Isus îi certa și nu-i lăsa să spuie că ei știu că el este Hristos. ⁴² Când se făcu ziua, Isus ieși și se duse într'un loc pustiu; gloatele însă îl căutară și veniră până la dânsul și-l țineau să nu se îndepărteze. ⁴³ Dar Isus le zise: „Și în alte cetăți trebuie să vestesc împărăția lui Dumnezeu; fiindcă pentru aceasta sunt trimis”. ⁴⁴ Și propovăduia în sinagoga Galileei.

CAPUL 5. — Pescuirea minunată. ***) ¹ Și pe când se îmbulzeau gloatele ca să audă cuvântul lui Dumnezeu, Isus stătea lângă lacul Ghenesaretului. ² Și văzu două luntre la malul lacului,

*) Matei 8, 14-17; Marcu 1, 29-34

**) Matei 4, 23-25; Marcu 1, 32-39

***) Matei 4, 18-22; Marcu 1, 16-20

1. **Lacul Ghenesaret** este un lac în Galileea; prin mijlocul lui trece Iordanul. Ceilalți evangheliști îl numesc **marea Galileei** și **marea Tiberiadei**, căci Evreii ziceau **mare** oricărui lac.

iar pescarii ieșiseră din ele și-și spălau mrejele. ³ Intrând într'una din luntre, care era a lui Simon, îl rugă s'o îndepărteze dela pământ. Apoi șezu și învăța din luntre gloatele.

⁴ Iar când încetă de a vorbi, zise lui Simon: „Depărtează-o la adânc și vă aruncați mrejele pentru pescuire”. ⁵ Și răspunzând Simon, îi zise: „Învățătorule, toată noaptea ne-am trudit și nimic n'am prins; dar la cuvântul tău voi arunca mreaja.” ⁶ Și făcând aceasta, prinseră atâta multime de pești, încât li se rupea mreaja. ⁷ Făcură atunci semn tovarășilor lor, cari erau în cealaltă luntre, ca să vie să-i ajute. Ei veniră și umplură amândouă luntrele, încât mai se cufundau. ⁸ Văzând aceasta Simon Petru, se aruncă la genunchii lui Isus, zicând: „Depărtează-te dela mine, căci om păcătos sunt, Doamne”. ⁹ Căci îi cuprinsese mirarea pe dânsul și pe toți cari erau cu dânsul pentru pescuirea peștilor ce o făcuseră; ¹⁰ de asemenea și pe Iacob și pe Ioan, fiii lui Zebedeu, cari erau tovarășii lui Simon. Iar Isus zise lui Simon: „Nu te teme: de acum vei fi pescar de oameni”. ¹¹ Și ei, trăgând luntrele la mal, părăsiră toate, și-l urmară pe dânsul.

Vindecarea unui leproș. *) ¹² Și se întâmplă că fiind Isus într'una din cetăți, un om plin de lepră, cum îl văzu, se aruncă cu fața la pământ și-l rugă, zicând: „Doamne, dacă vrei, poți să mă cureți”. ¹³ Isus, întinzându-și mâna, îl atinse

*) Matei 3, 14; Marcu 1, 40-45

7. **Umplură amândouă luntrele...** Prin aceasta, Hristos răsplătește ascultarea și zelul lui Petru.

8. **Depărtează-te dela mine...** La vederea minunii, Petru rămase cu totul uluit și se crezu nevrednic să stea cu Isus, sfântul sfinților. Aceasta este mare smerenie.

și-i zise: „Vreau, curăță-te”. Și îndată îl lăsa lepra. ¹⁴ Isus îi porunci să nu spuie nimănui și-i zise: „Mergi de te arată preotului și adu jertfă pentru curățirea ta, precum a poruncit Moise spre mărturia lor”. ¹⁵ Într-aceasta se răspândea tot mai mult vestea despre dânsul; și se adunau gloate multe ca să-l asculte și să se tămăduiască de boalele lor. ¹⁶ Iar el se ducea în pustiu și se ruga.

Vindecarea unui paralytic. *) ¹⁷ Într-una din zile, Isus învăța, șezând. Ședeau acolo și fariseii și cărturari cari veniseră din toate satele Galileii și ale Iudeii și din Ierusalim, iar puterea Domnului lucra pentru a vindeca bolnavii. ¹⁸ Și iată, niște oameni purtau într-un pat un paralytic și căutau să-l ducă înăuntru și să-l pună înaintea lui. ¹⁹ Dar negăsind pe unde să-l ducă din pricina mulțimii, se urcară pe acoperiș, și-l scoboriră printre olane cu pat în mijlocul adunării înaintea lui Isus. ²⁰ Văzând credința lor, Isus zise: „Omule, ți se iartă păcatele”. ²¹ Cărturarii și fariseii începură atunci a se gândi, zicând: „Cine este acesta care vorbește hule? Cine poate să ierte păcatele care vorbește hule? Cine poate să ierte păcatele decât numai unul Dumnezeu?” ²² Dar Isus, cunoscând gândurile lor, le răspunse: „Ce gândiți în inimile voastre?” ²³ Ce este mai lesne a zice: Ți se iartă păcatele; sau a zice: Scoală-te și

*) Matei 9, 1-3; Marcu 2, 1-12

14. *Adu jertfă pentru curățirea ta...* Cei vindecați de lepră aveau datorie să dea de știre preoților și să aducă unele jertfe. Preoții cercetau și hotărâu că erau vindecați. Cei curățiți de lepră numai atunci aveau voie să intre în societatea oamenilor și în templu.

— *Spre mărturia lor.* Vezi nota dela Matei 8, 4.

20. *Ți se iartă păcatele...* Mai întâi îi iartă păcatele, cari sunt adesea pricina boalelor.

umblă? ²⁴ Dar ca să știți că are putere Fiul Omului pe pământ a ierta păcatele, zise paralyticului: Ție îți zic: scoală-te, ia-ți patul și mergi acasă. ²⁵ Și îndată se sculă paralyticul înaintea lor, își luă patul în care zăcea și se duse în casa sa, slăvind pe Dumnezeu. ²⁶ Pe toți îi cuprinse uimirea și laudau pe Dumnezeu. Și plini de spaimă, ziceau: „Am văzut azi lucruri minunate”.

Chemarea lui Levi. *) ²⁷ După aceasta, Isus ieși afară, și văzu un vameș numit Levi, șezând la vamă, și-i zise: „Urmează-mă”. ²⁸ Iar el, lăsând toate, se sculă și-l urmă.

²⁹ Levi îi făcu un ospăț mare la el acasă; și erau o mulțime de vameși și alții cari ședeau la masă cu ei. ³⁰ Iar fariseii și cărturarii lor cărteau, zicând ucenicilor lui: „Pentru ce mâncați și beți cu vameșii și păcătoșii?” ³¹ Și Isus, răspunzând, zise: „*N'au trebuință de doctor cei sănătoși, ci cei bolnavi.*” ³² *N'am venit să chem la pocăință pe cei dreپți, ci pe cei păcătoși.*”

Postul Creștinilor. **) ³³ Atunci îl întrebară: „Pentru ce ucenicii lui Ioan postesc deseori și fac rugăciuni, ca și ai fariseilor; iar ai tăi mănâncă și beau?” ³⁴ El le răspunse: „Oare puteți face pe prietenii mirelui să postească câtă vreme este mirele cu dânsii?” ³⁵ Dar vor veni zile când se va lua mirele dela ei, și atunci vor posti în zilele acele.”

*) Matei 9, 9-13; Marcu 2, 13-17

**) Matei 9, 14-17; Marcu 2, 18-22

27. *Levi* este sf. Matei.

31. *N'au trebuință de doctor...* Vezi nota Matei 9, 12.

35. *Dar vor veni zile...* Vezi nota dela Marcu 2, 20.

³⁶ Apoi le zise o pildă : „Nimeni nu pune un petec de haină nouă la una veche ; altfel, rupe și haina cea nouă, și la cea veche nu se potrivește petecul dela cea nouă. ³⁷ Și nimeni nu pune vin nou în foi vechi ; altfel, vinul nou sparge foi, și se varsă, și foi pier. ³⁸ Ci vinul nou în foi noi trebuie pus și se păstrează amândouă. ³⁹ Și nimeni care bea vin vechiu nu voiește îndată de cel nou, căci zice : Mai bun este cel vechiu.”

CAPUL 6. — Spicele de grâu și sâmbăta. *)

¹ Se întâmplă că în sâmbăta întâi după a doua (zi de Paști) trecând Isus prin semănături, ucenicii lui smulgeau spice și le mâncau, frecându-le în mâni. ² Atunci le ziseră unii din farisei : „Pentru ce faceți ce nu este îngăduit a face sâmbăta ?”

³ Și răspunzând Isus, le zise : „N'ați citit ce făcu David când flămânzi și cei ce erau cu dânsul ?

⁴ Cum intră în casa lui Dumnezeu, luă pâinile punerii înainte, mănăcă din ele și dete și celor ce erau cu dânsul cu toate că nu era îngăduit să le mănânce decât preoții ?” ⁵ Și le mai zise : „Stăpân este Fiul Omului și pe sâmbăta.”

Omul cu mâna uscată. **) ⁶ În altă sâmbăță, Isus intră în sinagogă și învăța. Și era acolo un om cu mâna dreaptă uscată. ⁷ Iar cărturarii și fariseii pândeau să vadă de va vindeca în ziua de sâmbăță, ca să aibă cu ce să-l învinuiască.

36—37. *Nimeni nu pune petec... nimeni nu pune vin nou...* Vezi nota dela Matei 9, 16—17.

*) Matei 12, 1-9 ; Marcu 2, 18-28

**) Matei 12, 10-15 ; Marcu 3, 1-6

4. *Pâinile punerii înainte.* Vezi nota dela Matei 12, 4.

7. *Ca să aibă cu ce să-l învinuiască.* Vezi nota dela Matei 12, 10.

⁸ Dar el știa gândurile lor și zise omului cu mâna uscată : „Scoală-te și stai în mijloc”. Bolnavul se sculă și stătu. ⁹ Atunci le zise : „Vă întreb : Este îngăduit în ziua de sâmbăta a face bine, ori a face rău, a scăpa o vieață, sau a o pierde ?”

¹⁰ Apoi, aruncându-și privirea asupra tuturor, zise omului : „Intinde-ți mâna”. Și o întinse ; și mâna i se făcu sănătoasă. ¹¹ Iar ei se umplură de mânie și se sfătuiră ce să facă cu Isus.

Alegerea Apostolilor. *) ¹² În zilele acelea se duse Isus pe un munte să se roage și petrecu toată noaptea rugându-se lui Dumnezeu. ¹³ Iar când se făcu ziua, chemă pe ucenicii săi și și-alese doisprezece dintre ei, pe cari îi numi Apostoli : ¹⁴ Pe Simon, pe care îl numi *Petru*, pe *Andrei*, fratele lui ; pe *Iacob* și pe *Ioan* ; pe *Filip* și pe *Bartolomeu* ; ¹⁵ pe *Matei* și pe *Toma* ; pe *Iacob*, fiul lui *Alfeu*, și pe *Simon*, numit *Zelotul*, ¹⁶ pe *Iuda*, fratele lui *Iacob*, și pe *Iuda* Iscarioteanul, care se făcu vânzător.

¹⁷ Apoi coborându-se împreună cu ei, se opri pe un șes cu o mulțime de ucenici și mare mulțime de popor din toată Iudeea, din Ierusalim, de pe lângă marea Tirului și a Sidonului, ¹⁸ cari veniseră să-l asculte și să se tămăduiască de boalele lor. Și cei chinuiți de duhuri necurate se vindecau. ¹⁹ Tot poporul căuta să se atingă de el, pentru că din el ieșea o putere care vindeca pe toți.

*) Matei 10, 1-5 ; Marcu 3, 13-19

11. *Se umplură de mânie.* Pentru ce ? Pentru că văd că Isus face bine tuturor și învață legea lui Dumnezeu cu putere, iar ei nu pot face acestea. Pizmă și răutate omenească !

13. *Pe cari îi numi Apostoli...* Vezi nota Matei 10, 1

Cuvântarea de pe munte. Fericitirile. *)
 20 **Și aruncându-și (Isus) ochii spre ucenicii săi, zise :**

„**Fericiți sunteți voi săracilor,** căci a voastră este împărăția lui Dumnezeu.

21 **Fericiți sunteți voi cari flămânziți acum,** căci vă veți sătura.

Fericiți cari plângeți acum, căci veți râde.

22 **Fericiți veți fi când vă vor uri oamenii, și când vă vor izgoni, vă vor ocări și vor scoate numele vostru ca un rău pentru Fiul Omului.**

23 **Bucurați-vă în ziua aceea și săltați de veselie,** pentru că răsplata voastră mare este în cer, căci tot așa făceau părinții lor cu prorocii.

24 **Dar vai vouă bogaților,** pentru că aveți mângâierea voastră.

25 **Vai vouă cari sunteți sătui, căci veți flămânzi.**

Vai vouă cari râdeți acum, căci veți plânge și vă veți tângui.

26 **Vai vouă când vă vor vorbi de bine oamenii, căci așa făceau părinții lor cu prorocii mincinoși.**

Dragostea către vrăjmași.)“ 27 Dar zic vouă cari mă ascultați : Iubiți pe vrăjmașii voștri, fa-**

*) Matei 5—7.

**) Matei 5. 38+48

20. **Fericiți sunteți!...** Sf. Luca pune patru fericiri, sf. Matei opt. Vezi notele dela Matei 5, 3—10.

24. **Vai vouă bogaților!...** Amenință pe bogații aceia cari își pun inima în bunurile pământești și uită de Dumnezeu și de surlet, bogați cărora le mai zice Isus : „**Mallesne este să treacă cămila prin urechea acului decât să intre bogatul în împărăția cerului**“ Matei 19, 24.

27. **Iubiți pe vrăjmașii voștri!...** Vezi nota Matei 5, 44.

ceți bine celor ce vă urăsc. 28 Binecuvântați pe cei ce vă blestemă și vă rugați pentru cei ce vă clevețesc. 29 Celui ce te lovește peste o falcă, întoarce-i și pe cealaltă ; și pe cel ce-ți ia mantaua, nu-l opri să-ți ia și tunica. 30 Celui ce-ți cere, dă-i ; și dela cel ce-ți răpește ale tale, nu le cere înapoi. 31 Ce voiți să vă facă vouă oamenii, faceți-le și voi la fel.

32 **Dacă iubiți pe cei ce vă iubesc, ce plată vi se cuvine ? Căci și păcătoșii iubesc pe cei ce-i iubesc. 33 Și dacă faceți bine celor ce vă fac bine, ce plată vi se cuvine ? Și păcătoșii fac așa. 34 Și dacă dați în împrumut aceluia dela cari nădăjduiți să luați înapoi, ce plată vi se cuvine ? Căci și păcătoșii împrumută păcătoșilor ca să primească înapoi întocmai. 35 Dar voi iubiți pe vrăjmașii voștri, faceți bine și dați împrumut fără a aștepta ceva în schimb, și plata voastră va fi mare și veți fi fiii celui Prea-Înalt ; căci el este bun și cu cei nerecunoscători și cu cei răi. 36 Fiți deci milostivi, precum Tatăl vostru milostiv este.**

37 **Nu judecați, și nu veți fi judecați ; nu osândiți, și nu vă veți osândi ; iertați, și vi se va ierta. 38 Dați, și vi se va da ; măsură bună, îndesată și clătită și pe deasupra vărsându-se vor turna în sânul vostru. Căci cu măsura cu care veți măsura, vi se va măsura și vouă.”**

Felurite porunci. *) 39 Și le mai zise și o pildă : „Oare poate un orb să călăuzească pe alt orb ? Nu vor cădea oare amândoi în groapă ? 40 Nu este ucenic mai presus de învățătorul său ; 41 Și de ce vezi paiul în ochiul fratelui tău,

*) Matei 7, 1-29

41. **De ce vezi paiul!...** Vezi nota dela Matei 7, 3.

iar la bârna care este în ochiul tău nu te uiți?
⁴² Sau cum poți zice fratelui tău: Frate, lasă-mă să-ți scot paiul din ochiu, pe când nu vezi bârna din ochiul tău? Fărnice, scoate întâi bârna din ochiul tău și apoi vei vedea să scoți paiul din ochiul fratelui tău.

⁴³ Căci nu este pom bun acela care face roade rele, nici pom rău acela care face roade bune. ⁴⁴ Căci tot pomul de pe roada lui se cunoaște. Nu se strâng smochine din spini, nici nu se culeg struguri din măracini. ⁴⁵ Omul bun din comoara bună a inimii sale scoate lucruri bune; iar omul rău din comoara rea scoate rele. Căci din prisosința inimii vorbește gura.

⁴⁶ Și pentru ce mă chemați: Doamne, Doamne, și nu faceți ce vă spui? ⁴⁷ Tot cel ce vine la mine și ascultă cuvintele mele și le face, vă voi arăta cu cine este asemenea. ⁴⁸ Asemenea este cu omul care, zidindu-și casa, a săpat adânc, și și-a pus temelie pe piatră. Făcându-se o vărșare de ape, a lovit șivoiul peste casa aceea, dar n'a putut s'o clatine, căci era zidită pe piatră. ⁴⁹ Dar cel ce ascultă și nu face, asemenea este cu omul care și-a zidit casa pe pământ fără temelie. Șivoiul s'a năpustit asupra ei, și ea s'a prăbușit îndată, și căderea casei aceleia a fost mare."

CAPUL 7. — Sluga sutașului. *) ¹ Iar după ce sfârșise de spus toate aceste cuvinte poporului care îl asculta, Isus intră în Cafarnaum.

*) Matei 8, 5-13.

⁴³. Căci nu este pom bun... Vezi nota Matei 7, 18.

^{48,49}. Care și-a zidit casa... Vezi notele Matei 7, 24, 27.

1. Cafarnaum. Orașul acesta era așezat pe malurile

² Un sutaș avea o slugă la care ținea mult și care era bolnavă de moarte. ³ Și auzind de Isus, trimise la dânsul pe niște bătrâni de ai lui, rugându-l să vie și să-i vindece sluga. ⁴ Iar aceștia, când ajunseră la Isus, îl rugară cu slăruință, zicându-i: „E vrednic să-i faci binele acesta; ⁵ căci iubește neamul nostru și ne-a zidit sinagoga”. ⁶ Deci Isus merse cu ei. Iar când era aproape de casă, sutașul trimise niște prieteni să-i spună: „Doamne, nu te osteni; căci nu sunt vrednic să intri sub acoperământul meu; ⁷ de aceea nu m'am socotit vrednic să viu eu însumi la tine; ci spune numai un cuvânt, și se va tămădui sluga mea. ⁸ Căci și eu sunt om sub stăpânirea altuia, având sub mine ostași, și zic unuia: Du-te, și se duce; altuia: Vino, și vine; și slugii mele: Fă aceasta, și o face.” ⁹ Auzind aceasta, Isus se miră, și întorcându-se spre gloanța care-l urma, zise: „Adevăr vă zic vouă: nici în Izrael n'am găsit atâta credință”. ¹⁰ Și întorcându-se acasă cei trimiși, găsiră sănătoasă sluga care fusese bolnavă.

Învierea fiului văduvei din Naim. ¹¹ După acestea, Isus se ducea într-o cetate numită Naim; și împreună cu dânsul mergeau ucenicii lui și

leului Ghenesaret. Era oraș și port însemnat. De multe ori vorbese Evangheliștii de dânsul, căci mult a învățat acolo Isus și multe minuni a făcut. Oamenii au rămas înădă nepăsători. De aceea Iristos l-a afurisit, și orașul a pierit în așa fel încât nici nu știm în care loc a fost.

2. Un sutaș. Vezi nota dela Matei 8, 5.

6. Nu sunt vrednic... Vezi nota dela Matei 8, 8.

9. Isus se miră... Vezi nota dela Matei 8, 10.

11. Naim era un oraș în Galileea ca la 8 kilometri departe de Nazaret.

popor mult. ¹² Iar când se apropie de poarta cetății, iată scoteau un mort, fiul unic al mamei sale, și aceasta era văduvă; și cu dânsa era gloată multă din cetate. ¹³ Văzând-o, Domnului i se făcu milă de dânsa, și-i zise: „Nu plânge!” ¹⁴ Apoi se apropie și atinse patul, (iar cei ce-l duceau se opriră), și zise: „Tinere, îți zic, scoală-te!” ¹⁵ Și se sculă mortul și începu a vorbi; iar Isus îl dete mamei lui. ¹⁶ Și pe toți îi cuprinsă frica, și slăveau pe Dumnezeu, zicând: „Proroc mare s'a ridicat între noi, și Dumnezeu a cercetat pe poporul său”. ¹⁷ Vestea aceasta despre dânsul se răspândi în toată Iudeea și în toată țara dimprejur.

Trimișii lui Ioan. *) ¹⁸ Ucenicii lui Ioan îi vestiră toate acestea. ¹⁹ Iar Ioan, chemând atunci pe doi din ucenicii săi, îi trimise la Isus să-l întrebe: „Tu ești acela care trebuie să vină, sau să așteptăm pe altul?” ²⁰ Arătându-se înaintea lui, bărbații aceia ziseră: „Ioan Botezătorul ne-a trimis la tine să te întrebăm: Tu ești acela care trebuie să vii, sau să așteptăm pe altul?” ²¹ (În chiar ceasul acela, Isus vindecă pe mulți de boale, de răni și de duhuri necurate, și multor orbi le dădu vederea.) ²² Și răspunzând, le zise: „Mergeți și spuneți lui Ioan cele ce ați văzut și ați auzit: Orbi văd, schiopii umblă, leproșii se curată, surzii aud, morții se scoală, săracilor bine se ve-

*) Matei 11, 1-6

^{12.} *Se apropie de poarta cetății...* În vechime, mai toate orașele erau împrejmuite cu ziduri înalte pentru apărare împotriva năvălitorilor în timp de război. Orașele deci aveau și porți de ieșire.

^{19.} *Tu ești cel ce trebuie să vină...* Vezi nota dela Matei 11, 3.

stește; ²³ și fericit acela care nu se va scandaliza întru mine.”

Isus laudă pe Ioan. *) ²⁴ Iar după ce pleacă trimișii lui Ioan, începu a zice gloatei despre Ioan: „Ce ați ieșit în pustiu să vedeți? O treștiie clătinată de vânt? ²⁵ Dar ce ați ieșit să vedeți? Un om îmbrăcat în haine moi? Iată cei ce poartă haine scumpe și trăiesc în desfătări, în casele împăraților sunt. ²⁶ Deci ce ați ieșit să vedeți? Un proroc? Adevăr zic vouă, și mai mult decât un proroc. ²⁷ Acesta este despre care s'a scris:

Iată trimis înaintea feței tale pe ingerul meu, care îți va pregăti calea înaintea ta. ²⁸ Căci vă spui că dintre cei născuți de femei, mai mare proroc decât Ioan Botezătorul nimeni nu este. Dar cel mai mic în împărăția lui Dumnezeu, mai mare decât el este.” ²⁹ Și tot poporul care auzi și vameșii recunoscă dreptatea lui Dumnezeu, botezându-se cu botezul lui Ioan. ³⁰ Dar fariseii și învățătorii legii lepădară sfatul lui Dumnezeu, nebotezându-se de acela.

³¹ Apoi zise Domnul: „Deci cu cine voi asemăna pe oamenii din neamul acesta? și cu cine seamănă ei? ³² Asemenea sunt cu copiii cari stau în târg și strigă unui către altii: V'am cântat din fluer, și n'ați jucat; v'am cântat de jale, și n'ați plâns. ³³ Căci a venit Ioan Botezătorul, care nu mănâncă pâine, nici nu bea vin, și voi ziceți:

*) Matei 11, 1-19

^{28.} *Mat mare proroc...* Vezi nota dela Matei 11, 11.

^{32-34.} *Asemenea sunt cu copiii...* Vezi nota dela Matei 11, 16-19.

Are drac. ³⁴ A venit Fiul Omului, care mănâncă și bea, și voi ziceți: *Iată un mâncăcios și băutor, un prieten al vameșilor și al păcătoșilor.* ³⁵ Dar înțelepciunea s'a găsit dreaptă de toți fiii săi."

Femeia păcătoasă. ³⁶ Și-l rugă unul din farisei să mănânce la el. Și intrând în casa fariseului, se puse la masă. ³⁷ Și iată o femeie, care era păcătoasă în cetate, aflând că el este la masă în casa fariseului, aduse un alabastru plin cu mir mirositor, ³⁸ și stând dinapoi la picioarele lui, începu a i le uda cu lacrimi; și ștergându-i-le cu părul capului său, le săruta și le ungea cu mir. ³⁹ Văzând aceasta fariseul, care îl chemase, zise în sine: "Acesta de ar fi proroc, ar ști și cine și ce fel de femeie este care îl atinge, (ar ști) că e păcătoasă". ⁴⁰ Iar Isus, luând cuvântul, zise: "Simone, am să-ți spun ceva". El îi răspunse: "Învățătorule, spune". ⁴¹ "Un cămătar avea doi datornici; unul îi datorea 500 de dinari, și celalt cincizeci. ⁴² Neavând ei cu ce să plătească, îi iertă pe amândoi. Care dar din doi îl va iubi mai mult?" ⁴³ Simon răspunse: "Socotesc că acela căruia i-a iertat mai mult". Și

^{35.} Dar înțelepciunea s'a găsit... Vezi nota dela Matei II, 19.

^{37.} *Aduse un alabastru*, adică un vas de alabastru, un fel de marmoră scumpă. *Mirul* se întrebuința mult în Răsărit. Cu dânsul se ungeau accia cărora voiau să le dea cinste.

^{41.} *Un cămătar* .. "În pilda aceasta, cămătarul este Hristos, datornicii sunt: femeia și Simon. Femeia, cunoscându-și datoria la Hristos și cerându-i s'o ierte, iubește mai mult pe Domnul. Simon, care crede că e mai mică datoria sa, iubește mai puțin." (Martini.)

— 500 de dinari sunt vreo 400 de lei, 50 fac 40 de lei.

Isus îi zise: "Bine ai judecat". ⁴⁴ Apoi întorcându-se spre femeie, zise lui Simon: "Vezi femeia aceasta? Am intrat în casa ta, și tu nu mi-ai dat apă de spălat picioarele; iar ea mi-a ȳdat picioarele cu lacrimi și le-a șters cu părul capului său. ⁴⁵ Sărutare nu mi-ai dat, iar aceasta, de când a intrat, n'a încetat să-mi sărute picioarele. ⁴⁶ Capul nu mi-lai uns cu undelemn, iar ea cu mir mi-a uns picioarele. ⁴⁷ De aceea zic ție: *I se iartă păcate multe, căci mult a iubit.* Iar cui i se iartă puțin, puțin iubește." ⁴⁸ Apoi zise femeii: "Ți se iartă păcatele". ⁴⁹ Iar cei ce sedeau cu el la masă, începură a zice în sine: "Cine este aceasta care iartă și păcatele?" ⁵⁰ Dar Isus zise femeii: "Credința ta te-a mântuit; mergi în pace".

CAPUL 8. — Isus propovăduiește Evanghelia. ¹ După aceasta, Isus umbla prin cetăți și prin sate, propovăduind și vestind împărăția lui Dumnezeu; și cu dânsul erau cei doisprezece, și unele femei pe care le tămăduise de duhuri rele și de boale: Maria, zisă Magdalena, din care ieșise șapte draci, ³ și Ioana, femeia lui Husa, economul lui Irod, Susana și altele multe cari îi slujeau din bunurile lor.

Pilda Semănătorului. ² Și adunându-se gloată mare și alergând la dânsul cei din cetăți,

²) Matei 13, 3-23; Marcu 4, 2-25

^{44.} *Nu mi-ai dat apă de spălat picioarele*... Era obiceiul în Răsărit să se spele picioarele oaspeților, căci, cum umblau desculți, aveau picioarele prăfuite de drum.

^{45.} *Sărutare nu mi-ai dat*... Și acesta era un obicei al Răsăritenilor. Își sărutau prietnii și oaspeții și când veneau și când plecau ca semn că dragostea ce le-o atătau pe dinafară o aveau și în inimă.

zise o pildă: ⁵ „A ieșit semănătorul să-și semene sămânța; și pe când semăna, o parte din sămânță a căzut lângă drum și s'a călcat în picioare și au mâncat-o păsările cerului. ⁶ Alta a căzut pe piatră, și cum a răsărit, s'a uscat, pentrucă n'avea umezeală. ⁷ Altă parte a căzut în spini, și crescând odată, spinii o înneacă. ⁸ Iar alta a căzut în pământ bun, și crescând, a făcut rod înșutit”. Zicând acestea, strigă: „Cine are urechi de auzit, să audă”.

⁹ Iar ucenicii îl întrebară ce însemnează pilda aceasta. ¹⁰ Isus le răspunse: „Vouă vi s'a dat să cunoașteți tainele împărăției lui Dumnezeu, iar celorlalți (*le vorbesc*) în pilde; pentru ca văzând, să nu vadă, și auzind, să nu înțeleagă.

¹¹ Deci iată ce însemnează pilda: Sămânța este cuvântul lui Dumnezeu. ¹² Cei ce sunt lângă drum, sunt aceia cari ascultă, apoi vine diavolul și ia cuvântul din inima lor, ca nu cumva să creadă și să se mântuiască. ¹³ Iar cea de pe piatră, sunt aceia cari, ascultând cuvântul, îl primesc cu bucurie; dar n'au rădăcină, și cred până la o vreme, și în timpul ispitei se leapădă. ¹⁴ Ceea ce a căzut în spini, sunt aceia cari ascultă cuvântul, dar cu grijile și bogățiile și plăcerile vieții umblând, se înneacă și n'aduc roadă. ¹⁵ Dar sămânța căzută în pământ bun sunt aceia cari ascultând cuvântul, îl țin în inimă bună și curată, și aduc roadă intru răbdare.

¹⁶ Nimeni nu aprinde făclia și o acopere cu un vas, nici n'o pune sub pat, ci o pune în sfeș-

5. A ieșit semănătorul... Vezi nota dela Marcu 4, 14.

9. Vouă vi s'a dat... Vezi nota dela Matei 13, 11.

16. Nimeni nu oprinde făclia... Vezi nota Marcu 4, 21.

nic, pentru ca cei ce intră, să vadă lumina. ¹⁷ Căci nimic nu este ascuns care să nu se vădească, și nimic tănuuit care să nu se cunoască și să nu iasă la lumină. ¹⁸ Vedeți dar cum să ascultați. *Căci celui ce are, i se va da; iar celui ce n'are, și ceea ce crede că are, i se va lua.*

Mama și frații lui Isus. *) ¹⁹ Și veniră la dânsul mama și frații lui, dar nu puteau să se apropie din pricina gloatei. ²⁰ Deci i se vesti: „Mama ta și frații tăi stau afară și vreau să te vadă”. ²¹ Iar Isus răspunzând, le zise: „*Mama mea și frații mei sunt aceștia cari ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l împlinesc*”.

Isus potolește furtuna. **) ²² Și se întâmplă că într'una din zile (*Isus*) intră într'o luntre cu ucenicii săi și le zise: „Să trecem dincolo de lac”. Și plecară. ²³ Pe când înaintau, el adormi, și un vifor de vânt se iscă pe lac, încât luntrea se umplea de apă, și ei erau în primejdie. ²⁴ Apropoiindu-se deci de Isus, îl treziră, strigând: „Învățătorule, pierim.” Iar el, sculându-se, certă vântul și valurile infuriate; și ele stătură, și se făcu liniște. ²⁵ Apoi le zise: „Unde este credința voastră?” Iar ei plini de spaimă, se uimiră și ziseră unii către alții: „Cine este acesta care poruncește vânturilor și mării, și aceștia îl ascultă?”

Vindecarea unui îndrăcit *)** ²⁶ Și veniră cu

*) Matei 12, 46-50; Marcu 3, 31-35

**) Matei 8, 23-27; Marcu 4, 35-40

***) Matei 8, 28-34; Marcu 5, 1-20

21. *Mama mea și frații mei...* Vezi nota dela Matei 12, 46, 50.

22. *Să trecem dincolo de lac...* Vezi nota Marcu 4, 35.

luntrea în ținutul Gherasenilor, care este în fața Galileei. ²⁷ Și ieșind Isus la uscat, îi veni înaintea un om, pe care îl stăpânea un drac de mulți ani; și nu se îmbrăca cu haine, nici nu locuia în casă, ci în morminte. ²⁸ Acesta, cum văzu pe Isus, îndată se aruncă înaintea lui, și strigând cu glas tare, zise: „Ce am eu cu tine, Isuse, Fiul Dumnezeului celui Prea-Înalt? Te rog să nu mă muncеști.” ²⁹ Căci porunceă duhului necurat să iasă din omul acela, pentru că de mulți ani îl stăpânea și era legat cu lanțuri și păzit cu obezi la picioare, dar el rupea legăturile și-l alunga diavolul prin locuri pustii. ³⁰ Atunci îl întrebă Isus, zicând: „Cum îți este numele?” Și el răspunse: „Legiune”, pentru că mulți draci intraseră într'însul. ³¹ Și-l rugau să nu le poruncească să se ducă în adânc.

³² Și era acolo o turmă de porci cari pășteau pe un munte; și-l rugară să le dea voie să intre în ei. Și Isus le dete voie. ³³ Ieșiră deci diavolii din om și intrară în porci; și turma se repezi năvalnic în lac și se înneacă. ³⁴ Păzitorii, văzând ce se întâmplase, fugiră, și dădură de veste în cetate și prin sate. ³⁵ Oamenii ieșiră să vadă ce se făcuse și veniră la Isus; ei găsiră pe omul din care ieșise diavolii îmbrăcat și în toată mintea, șezând la picioarele lui, și-i apucă frica. ³⁶ Iar cei ce văzuse, le povestiră cum scăpase omul de draci. ³⁷ Atunci îl rugă tot poporul ținutului Gherasenilor să se ducă dela dânșii, pentru că erau cuprinși de mare frică. Și Isus, urcându-se într'o luntre, se întoarse.

27. *Locuta în morminte...* Vezi nota dela Matci 8, 28.

30. *Legiune.* Vezi nota dela Marcu 5, 9.

31. *În adânc.* În sfânta Scriptură, Iadul se mai nu-

³⁸ Iar bărbatul din care ieșise dracii îl ruga să-l lase să rămâie cu dânsul. Dar Isus îl trimise zicându-i: ³⁹ „Întoarce-te acasă și povestește toate câte ți le-a făcut Dumnezeu”. Și el se duse și vesti în toată cetatea câte îi făcuse Isus.

Învierea fiicei lui Iair. — Femeia cu curgere de sânge. *) ⁴⁰ Și când se întoarse Isus, îl primi mulțimea cu bucurie, căci toți îl așteptau. ⁴¹ Și iată veni un om numit Iair, care era mai marele sinagogei, și căzând la picioarele lui Isus, îl rugă să vină la dânsul acasă, ⁴² pentru că avea o fiică ca de doisprezece ani, și aceasta trăgea de moarte. Și pe când mergea Isus, îl imbulzeau gloatele. ⁴³ Și era o femeie, care de doisprezece ani suferea de curgere de sânge și-și cheltuise cu doctorii toată averea, fără s'o fi putut vindeca vreunul; ⁴⁴ se apropie pe dinapoi și-i atinse poalele hainei, și îndată i se opri curgerea de sânge. ⁴⁵ Isus zise atunci: „Cine m'a atins?” Și fiindcă tăgăduiau toți, zise Petru și cei ce erau cu dânsul: „Învățătorule, și tu întrebi: Cine m'a atins?” ⁴⁶ Dar Isus răspunse: „M'a atins cineva, căci am simțit o putere ieșind din mine”. ⁴⁷ Iar femeia, văzându-se descoperită, veni tremurând, și căzu la picioarele lui, și spuse înaintea a tot poporul pentru care pricină îl atinsese și cum se vindecase îndată. ⁴⁸ Și Isus îi zise: „Fiică, credința ta te-a mântuit; mergi în pace”.

*) Matei 9, 18-19; Marcu 5, 21-43.
mește și *adânc*, fiindcă ni-l închipuim ca un loc adânc, o prăpastie mare, de unde nu mai iese cel ce a intrat odată.

44. *Se apropie pe dinapoi...* Vezi nota Marcu 5, 27.

46. *Am simțit o putere...* Vezi nota dela Marcu 5, 30.

⁴⁹ Pe când vorbea încă, veni unul la mai marele sinagoge și-i zise: „Fiica ta a murit, nu-l mai supăra”. ⁵⁰ Dar Isus, auzind cuvântul acesta, zise tatălui fetei: „Nu te teme, crede numai, și se va mântui”. ⁵¹ Și când ajunse acasă, nu lăsa pe nimeni să intre cu dânsul decât numai pe Petru, pe Iacob, pe Ioan, pe tatăl și pe mama fetei. ⁵² Și toți o plângeau și o tânguiau. Iar Isus zise: „Nu plângeți; fata n'a murit, ci doarme”. ⁵³ Iar ei îl râdeau, căci știau că murise. ⁵⁴ Dar Isus, apucând-o de mână, strigă cu glas tare: „Copilă, scoală-te!” ⁵⁵ Și i se întoarse duhul ei și învie îndată; și Isus porunci să i se dea să mănânce. ⁵⁶ Părinții ei rămaseră uimiți. Iar Isus le porunci să nu spună nimănui cele întâmplate.

Capul 9. — **Trimiterea Apostolilor.** *) ¹ Isus, chemând la sine pe cei doisprezece Apostoli, le dăte putere și stăpânire peste toți dracii și să vindece boalele. ² Și-i trimise să predice împărăția lui Dumnezeu și să tămăduiască pe cei bolnavi. ³ Și le zise: „Nimic să nu luați pe drum, nici toiaș, nici traistă, nici pâine, nici bani, nici două haine să n'aveți. ⁴ Și în orice casă veți intra, acolo să rămâneți și de acolo să nu ieșiți. ⁵ Și de nu vă vor primi oamenii, ieșiți din cetatea aceea și vă scuturați și praful de pe picioarele voastre ca mărturie împotriva lor.” ⁶ Ei plecară mergând din sat în sat, propovăduind Evanghelia și tămăduind pretutindeni.

*) Matei 10, 1-41; Marcu 6, 7-13.

⁵¹. Pe Petru, pe Iacob și pe Ioan... Pe acești Apostoli îi iubea Isus mai mult. Ei au fost de față și la schimbarea la față a lui Isus pe Tabor.

⁵². Fata n'a murit... Vezi nota dela Matei 9, 24.

Irod înu știe cine este Isus. ⁷ Și auzi Irod tetrarhul toate câte le făcea Isus și sta nedumerit, căci ziceau unii ⁸ că înviase Ioan, iar alții că se arătase Ilie, și alții că înviase unul din prorocii din vechime. ⁹ Dar Irod zicea: „Lui Ioan i-am tăiat capul. Cine este dar acesta despre care aud astfel de lucruri?” Și căuta să-l vadă.

Inmulțirea pânilor. *) ¹⁰ Și întorcându-se Apostolii, îi povestiră câte făcuse; iar el, luându-i cu sine, se duse la o parte într'un loc pustiu în ținutul Betsaidei. ¹¹ Aflând gloatele, merse după dânsul; și Isus le primi și le vorbea de împărăția lui Dumnezeu și pe cei ce aveau trebuință de vindecare, îi vindeca. ¹² Dar ziua începea să se plece. Atunci apropiindu-se cei doisprezece, îi ziseră: „Dă drumul gloatelor să se ducă prin satele și cătunele de primprejur, ca să găzduiască și să-și caute de-ale mâncării, căci aici suntem în loc pustiu”. ¹³ Iar el le zise: „Dați-le voi să mănânce”. Ei răspunseră: „N'avem decât cinci pâni și doi pești; doar să ne ducem și să cumpărăm noi bucate pentru toată mulțimea aceasta”. ¹⁴ Și erau acolo ca la cinci mii de bărbați. Deci zise Isus ucenicilor săi: „Puneți-i să șadă jos în cete de câte cincizeci”. ¹⁵ Ei făcură așa și-i puse pe toți să șadă. ¹⁶ Atunci luând Isus cele cinci pâni și cei doi pești și căutând la cer, îl binecuvântă, și-i dăte ucenicilor ca să-i pună înaintea mulțimii. ¹⁷ Și toți mâncară și se săturară. Și cu-

*) Matei 14, 13-21; Marcu 6, 30-44; Ioan 6, 1-13.

¹⁷. Toți mâncară și se săturară. Cât de bun e Dumnezeu care poartă grijă și dă și îmbrăcăminte și hrană credincioșilor săi! E fagăduința ce ne-a dat-o: *Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui, și acestea toate se vor adăuga vouă.*

leseră din fărâmaturile ce le rămaseră douăsprezece coșuri.

Mărturia lui Petru. *) ¹⁸ Intr'o zi pe când se ruga singur, erau și ucenicii cu dânsul, și-i întrebă: „Cine zic oamenii că sunt eu?” ¹⁹ Iar ei răspunzând, ziseră: „Ioan Botezătorul, alții Ilie, iar alții că a înviat unul din prorocii din vechime”. ²⁰ Și iar îi întrebă: „Dar voi cine ziceți că sunt?” Răspunzând Simon Petru, zise: „Hristosul lui Dumnezeu”.

Întâia vestire a Patimii. ²¹ Dar el îi certă să nu spună nimănui, ²² zicând: „Fiul Omului trebuie să pătimizească multe, să-l lepede bătrânii și arhierii și cărturarii, și să-l omoare, și a treia zi să învieze”.

Cum să urmăm pe Isus. **) ²³ Zise apoi tuturor: „De voiește cineva să vină după mine, să se lepede de sine și să-și ia crucea în toate zilele și să mă urmeze. ²⁴ Căci cel ce va voi să-și mântuiască sufletul, și-l va pierde; și cel ce-și va pierde sufletul pentru mine, și-l va mântui. ²⁵ Și ce folosește omului să câștige toată lumea, iar pe sine se va pierde și se va osândi? ²⁶ Căci ori-

*) Matei 16, 13-20; Marcu 8, 27-30

**) Matei 16, 24-28; Marcu 8, 34-39

18. *Pe când se ruga singur...* în Cezareea lui Filip, cum ne spune sfântul Matei 16, 13.

21. *Să nu spună nimănui.* Vezi nota dela Matei 16, 20.

24. *Cel ce va voi să-și mântuiască sufletul...* „Adică cel ce ține mult la viață și caută să și-o păstreze cu orice chip. În stânta Scriptură cuvântul *suflet* mai are înțelesul de *viață* și lucrurile lumii acesteia și chiar de *persoana* însăși. Aici și în alte locuri asemănătoare, Hristos a avut în vedere aceste înțelesuri.” (Glaire.)

cine se va rușina de mine și de cuvintele mele, și Fiul Omului se va rușina de dânsul când va veni întru slava sa și a Tatălui și a sfinților îngeri. ²⁷ Adevăr vă zic vouă: Sunt unii aci de față cari nu vor gusta moartea până nu vor vedea împărăția lui Dumnezeu.”

Schimbarea la față. *) ²⁸ Iar ca la opt zile după cuvintele acelea, Isus luă cu sine pe Petru, pe Iacob și pe Ioan, și se sui pe un munte, ca să se roage. ²⁹ Și pe când se ruga, i se făcu chipul feței altul, iar îmbrăcămintea lui albă și strălucitoare. ³⁰ Și iată doi bărbați vorbeau cu dânsul: erau Moise și Ilie, ³¹ cari se arătase în slavă și vorbeau despre sfârșitul lui ce avea să-l aibă în Ierusalim. ³² Iar Petru și tovarășii lui erau îngreuiți de somn. Când se deșteptară, văzură slava lui și pe cei doi bărbați cari erau cu dânsul. ³³ Și când se despărțiră de dânsul, zise Petru lui Isus: „Învățătorule, bine este să fim aci și să facem trei colibe: una ție, una lui Moise și una lui Ilie”, neștiind ce zice. ³⁴ Dar pe când vorbea acestea, se făcu un nor și-i umbri; și ucenicii se înspăimântară, văzându-i că intră în nor. ³⁵ Atunci se auzi un glas din nor, zicând: „Acesta este Fiul meu iubit, pe dânsul să-l ascultați. ³⁶ Și când se auzi glasul, Isus rămase singur. Dar uce-

*) Matei 17, 1-13; Marcu 9, 1-13

27. *Sunt unii aci de față...* Vezi nota Matei 16, 28.

28. *Se sui pe un munte.* Vezi nota dela Matei 17, 1.

30. *Erau Moise și Ilie.* Vezi nota dela Matei 17, 3.

34. *Se făcu un nor și-i umbri...* adică pe Isus, pe Ilie și pe Moise.

36. *Nu spuseră nimic în zilele acelea...* dar după moartea lui Isus spuseră, precum știm din sfântul Matei 17, 9, căci le poruncise: „Nimănui să nu spuneți vederea aceasta, până ce Fiul Omului nu va învia din morți”.

nicii tăcură și nimănui nu spuseră nimic în zilele acelea din cele ce văzuse.

Vindecarea unui îndrăcit. *) ³⁷ Iar a doua zi, când se coborîră de pe munte, veni înaintea lor gloată mare. ³⁸ Și iată un om din mijlocul mulțimii strigă, zicând: „Învățătorule, rogu-te, caută la fiul meu, căci numai pe el îl am. ³⁹ Iată: îl apucă un duh și îndată răcește, și duhul îl trăneste la pământ, îl sdrobește, făcându-i spumă, și cu greu se duce dela dânsul după ce-l sfășie; ⁴⁰ am rugat pe ucenicii tăi să i-l scoată, și n'au putut.” ⁴¹ Și răspunzând Isus, zise: „O neam necredincios și rău, până când voi fi cu voi și vă voi suferi? Adu aci pe fiul tău!” ⁴² Și pe când venea, diavolul îl trânti la pământ și-l scutură. ⁴³ Dar Isus certă pe duhul necurat, vindecă pe copil și-l dădu tatălui lui.

Isus își vestește iarăși moartea.)** ⁴⁴ Și se uimira toți de mărirea lui Dumnezeu. Iar mirându-se toți de toate câte le făcea, zise (*Isus*) ucenicilor săi: „Puneți-vă în inimă cuvintele acestea: Fiul Omului se va da pe mâinile oamenilor.” ⁴⁵ Dar ei nu înțelegeau cuvântul acesta și era acoperit pentru ei ca să nu-l priceapă; și se temeau să-l întrebe de cuvântul acesta.

Smerenia și îngăduința creștinească.*)** ⁴⁶ Dar le veni un gând, care din ei ar fi mai

*) Matei 17, 14-20; Marcu 9, 16-28

**) Matei 17, 21-22; Marcu 9, 29-31

**) Matei 18, 1-5; Marcu 9, 32-40

^{39.} *Il sdrobește, făcându-i spumă...* diavolul îi aduce boala ducă-se pe pustii.

^{45.} *Dar ei nu înțelegeau...* pentru că văzând atâtea minuni ce le făcea Hristos, ascultându-i învățura lui

mare. ⁴⁷ Iar Isus, văzând gândurile inimii lor, luă un prunc și-l puse lângă sine ⁴⁸ și le zise: „*Oricine va primi pruncul acesta în numele meu, pe mine mă primește; și oricine mă va primi pe mine, primește pe cel ce m'a trimis pe mine. Căci cel ce este mai mic între voi toți, acesta mai mare este.*” ⁴⁹ Atunci luând cuvântul Ioan, zise: „Învățătorule, am văzut un om scoțând draci în numele tău și l-am oprit, pentru că nu merge cu noi după tine”. ⁵⁰ Iar Isus îi răspunse: „Nu-l opriți, căci cine nu este împotriva voastră, pentru voi este”.

Isus învață duhul blândeței. ⁵¹ Iar când veni timpul înălțării sale, Isus se hotări să meargă la Ierusalim. ⁵² Deci trimise înainte vestitori, cari mergând, au intrat într-o cetate a Samaritenilor, ca să-i pregătească un loc de găzduit. ⁵³ Dar nu-l primiră, pentru că Isus se îndrepta spre Ie-

dumnezeiască și știindu-l Dumnezeu-Om, nu puteau primi-l cum se va duce la moarte.

^{46.} *Care din ei ar fi mai mare.* Vezi nota Matei 8, 1.

^{48.} *Oricine va primi pruncul acesta...* Hristos învață pe Apostoli că cea mai frumoasă și cea mai trebuincioasă virtute este smerenia. Fără aceasta, toate celelalte nimic nu folosesc.

^{51.} *Timpul înălțării sale* este timpul când după patima și moartea sa, Hristos se va înălța la cer.

^{52.} *Trimise înainte vestitori.* „Acești vestitori par a fi fost Iacob și Ioan, pentru că despre ei se vorbește în titlul 54 că erau supărați că Samaritenii nu voiră să găzduiască pe Isus și pe ai lui.” (Martini.)

^{53.} *Nu-l primiră, pentru că Isus se îndrepta spre Ierusalim.* Isus se îndrepta spre Ierusalim pentru sărbătorerea corturilor cum se crede. Samaritenii, văzând că Isus nu se oprește să propovăduiască la ei și nu se uită la templul lor, ci vrea să se ducă să se închine la Ierusalim, nu voiră să-l primească, căci ziceau că nu e de

rusalim. ⁵⁴ Văzând aceasta, ucenicii săi Iacob și Ioan ziseră: „Doamne, vrei să zicem să se coboare foc din cer și să-i mistuie?” ⁵⁵ Iar Isus întorcându-se, îi dojeni, zicându-le: „Nu știți ai cărui duh sunteți. ⁵⁶ *Fiul omului n'a venit să piardă sufletele, ci să le mântuiască.*” Și merseră în alt sat.

Cum să urmăm pe Isus. *) ⁵⁷ Și pe când mergeau ei, îi zise un oarecare: „Te voi urma oriunde te vei duce”. ⁵⁸ Isus îi răspunse: „Vulpile au vizuini și păsările cerului cuiburi; dar Fiul Omului n'are pe ce să-și plece capul”.

⁵⁹ Iar altuia îi zise: „Urmează-mă!” Dar el îi răspunse: „Doamne, dă-mi voie să merg întâi să îngrop pe tatăl meu”. ⁶⁰ Isus îi zise: „Lasă pe morți să îngroape morții lor; iar tu mergi și vestește împărăția lui Dumnezeu”.

⁶¹ Și un altul îi zise: „Te voi urma, Doamne, dar dă-mi voie întâi să iau rămas bun dela ai mei”. ⁶² Iar Isus îi răspunse: „*Oricine pune mâna pe plug și se uită înapoi, nu este bun pentru împărăția lui Dumnezeu.*”

*) Matei 8, 19-22

trebuință să meargă cineva la Ierusalim. Ar fi voit ca Isus să rămână la dânsii pentru sărbătoare.

^{55.} *Nu știți ai cărui duh sunteți.* Duhul lui Isus și al legii sale e duh de blândete și dragoste, nu de frică și dreptate cum era duhul legii lui Moise.

^{58.} *Fiul Omului.* Vezi nota dela Matei 8, 20.

^{60.} *Lasă pe morți.* Vezi nota dela Matei 8, 22.

^{62.} *Oricine pune mâna pe plug...* Cea mai însemnată treabă, cel dintâiu meșteșug și cel mai de trebuință pentru traiul omului este, fără îndoială, plugăria. Ceea ce este plugăria pentru viața trupului, este păzirea legii dumnezeiești pentru viața sufletului. „Se zice c'a pus mâna pe plug oricine s'a dat slujbei lui Dumnezeu și

CAPUL 10. — Trimiterea celor șaptezeci și doi de ucenici. ¹ Iar după aceasta mai rândui Domnul și alți șaptezeci și doi de ucenici, și-i trimise doi câte doi înaintea sa în toate cetățile și locurile pe unde avea să treacă el. ² Și le zise: „Secerișul este mult, iar lucrătorii puțini. Deci rugați pe Domnul secerișului să trimită lucrători la secerișul său. ³ *Mergeți: iată eu vă trimit ca pe niște miei în mijlocul lupilor.* ⁴ *Să nu purtați nici pungă, nici traistă, și pe nimeni să nu întrebați de sănătate pe cale.* ⁵ *În orice casă veți intra, întâi ziceți: Pace casei acesteia!* ⁶ *Și de va fi acolo un fiu al păcii, va rămânea peste dânsul pacea voastră; iar de nu, la voi se va întoarce.* ⁷ *În aceeași casă rămâneți, mâncând și bănd ce vi se va da; căci vrednic este lucrătorul de plata sa. Să nu umblați din casă în casă.* ⁸ *Și în orice cetate veți intra și vă vor primi oamenii, mâncați ce vi se va pune înainte; ⁹ tă-măduiți bolnavii cari vor fi acolo și le spuneți:*

unui vieți mai desăvârșite. Acestuia îi e cu totul oprit a se întoarce cu gândul la lucrurile ce a trebuit să le părăsească. Această împărțire a inimii între Dumnezeu și lume, între dragostea dreptății și grijile vremelnice, o muștră Hristos în omul acesta până a-i spune că nu e bun pentru împărăția lui Dumnezeu. Asemănarea e luată dela plugari, cari trebuie să țină ochii la plug, ca să facă brazda dreaptă și să nu dea pe alături. (Martini.)

^{4.} *Pe nimeni să nu întrebați de sănătate...* Când se întâlneau, Răsăritenii nu se salutau în fugă numai cu un semn oarecare, ci stăteau mai mult de vorbă, întrebându-se de sănătate și de altele multe. Hristos oprește pe ucenicii săi să-și piardă astfel vremea, ci poruncește să urmărească scopul pentru care îi trimite.

^{5.} *Pace casei acesteia.* Vezi nota dela Matei 10, 12.

^{6.} *Și de va fi acolo un fiu al păcii,* este o vorbă evreiască și înseamnă: de este cineva vrednic de pace.

S'a apropiat de voi împărăția lui Dumnezeu. ¹⁰ Iar în oricare cetate veți intra, și nu vă vor primi, ieșiți pe ulițele ei, și ziceți: ¹¹ Chiar și praful din cetatea voastră care s'a lipit de picioarele noastre, îl scuturăm împotriva voastră; însă să știți că s'a apropiat de voi împărăția lui Dumnezeu. ¹² Vă zic vouă că mai ușor va fi Sodomei în ziua aceea decât cetății aceleia.

¹³ Vai ție, Corozaine! Vai ție Betsaida! Căci de s'ar fi făcut în Tir și în Sidon minunile ce s'au făcut în voi, de mult în sac și cenușă șezând s'ar fi pocăit. ¹⁴ De aceea Tirului și Sidonului mai ușor le va fi în ziua judecării decât vouă. ¹⁵ Și tu, Cafarnaume, care te-ai înălțat până la cer, până în iad te vei cobori. ¹⁶ *Cel ce va asculta pe voi, pe mine mă ascultă; și cel ce vă desprețuește pe voi, pe mine mă desprețuește; iar cel ce mă desprețuește pe mine, desprețuește pe acel ce m'a trimis pe mine.*

Intoarcerea ucenicilor. ¹⁷ Și se întoarseră cei șaptezeci și doi cu bucurie, zicând: „Doamne, și diavolii ni se supun în numele tău”. ¹⁸ Isus le zise: „Am văzut pe Satana căzând din cer ca un fulger. ¹⁹ Iată, v'am dat putere să călcați pe șerpi și pe scorpii și pe toată puterea vrăjmașului, și nimic nu vă va vătăma. ²⁰ *Însă nu vă bucurați că vă sunt supuse duhurile, ci vă bucurați că numele voastre sunt scrise în ceruri.*”

13. *Vai ție Corozaine..* Vezi nota dela Matei 4, 21.

18. *Am văzut pe Satana căzând...* „Sfinții Părinți înțeleg cuvintele acestea pentru Satana izgonit din cer. Aici însemnează biruințele câștigate asupra Satanei de ucenici prin predicarea Evangheliei. Isus văzuse în duh reușita lor.” (Vigouroux.)

20. *Numele voastre sunt scrise în ceruri.* Apostolii

²¹ În ceasul acela se bucură Isus în Duhul Sfânt și zise:

„Slavă ție, părinte, Domnul cerului și al pământului,

că ai ascuns acestea dela cei înțelepți și pricepuți,

și le-ai descoperit pruncilor.

Da, Părinte, căci așa a fost voința ta.

²² Toate mi s'au dat mie dela Tatăl meu.

Și nimeni nu știe cine este Fiul afară de Tatăl;

și cine este Tatăl, afară de Fiul,

și cui va voi Fiul să-l descopere.”

²³ Apoi întorcându-se spre ucenici, le zise: „Fericiți ochii cari văd cele ce le vedeți voi. ²⁴ Căci vă zic: Mulți proroci și împărați au voit să vadă ce vedeți voi, și n'au văzut; și să audă ce auziți, și n'au auzit.”

Pilda Samariteanului. ²⁵ Atunci se sculă un învățător al legii ca să-l ispitească, și-i zise: „Învățătorule, ce să fac ca să moștenesc viața veșnică?” ²⁶ Iar Isus îl întrebă: „În lege ce este scris? Cum citești?” ²⁷ Acela răspunzând, zise:

se bucurau că primiseră putere de a izgoni diavolii din oameni. Era în adevăr un dar al lui Dumnezeu. Darul acesta însă Dumnezeu îl poate da acelora cari nu sunt desăvârșiți. Deci, Hristos le zise să se bucure mai mult de aceea că numele lor e scris în cer, că adică își vor mântui sufletul, darul cel mai mare ce poate fi.

21. *Se bucură în Duhul Sfânt.* Isus mulțumește Tatălui ceresc că a descoperit taine veșnice și a dat harul Apostolilor, oameni simpli ca pruncii; și le-a ascuns celor mari și mândri cari se țin înțelepți și pricepuți.

25. *Ca să-l ispitească...* Acest învățător voia să audă din gura lui Hristos vreun cuvânt împotriva legii sau a obiceiurilor Evreilor, ca să-l poată învinui.

„Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toate puterile tale și din tot cugetul tău, și pe aproapele tău ca însuși pe tine”.²⁸ Și-i zise Isus: „Bine ai răspuns; fă așa și vei fi viu”.²⁹ Dar el, voind să se îndreptățească pe sine, întrebă: „Și cine este aproapele meu?”

³⁰ Isus, luând iar cuvântul, zise: „Un om se cobora dela Ierusalim la Ierihon și căzu în mâinile tâlharilor, cari îl desbrăcară, și după ce-l răniră greu, fugiră, lăsându-l aproape mort.”³¹ Din întâmplare venea pe același drum un preot care văzându-l, trecu înainte.³² De asemenea și un levit, când ajunsese aproape, îl văzu și se duse înainte.³³ Dar un Samaritean, călătorind, veni la dânsul, și văzându-l, i se făcu milă de dânsul.³⁴ Și apropiindu-se, îi legă rănilor, turnând pe ele untdelemn și vin; apoi, punându-l pe dobitocul său, îl duse la o ospătarie, și-i purtă de grijă.

28. Voind să se îndreptățească... Voind să s'arate drept și să păzește legea.

— Cine este aproapele meu?

Fariseii și cărturarii socoteau că aproapele lor este unul din prieteni și din același neam, nicidecum străinii și dușmanii.

30. Dela Ierusalim la Ierihon... Prin pilda aceasta, Hristos arată că orice om este aproapele nostru, chiar dacă e dușmanul nostru sau e de alt neam. Totodată învață că dragostea către aproapele trebuie să se arate prin fapte. — Dela Ierusalim la Ierihon este o depărtare de vreo 25 de kilometri. Pe drumul acesta cutreierau pe atunci mulți hoți.

33. Dar un Samaritean... „Evreii urau mai mult pe Samariteni de cât pe păgâni. Deci, după ideea lor, Samaritenii erau scoși afară din numărul aproapei mai mult de cât păgânii. Totuși, Samariteanul acesta vine într'ajutorul Evreului părăsit de preot și de levit.” (Martini.)

³⁵ Iar a doua zi scoase doi dinari și-i dădu gazdei, zicând: Poartă grijă de dânsul, și orice vei mai cheltui, când mă voi întoarce, îți voi da înapoi.³⁶ Care din acești trei ți se pare că este aproapele celui ce căzuse în mâinile tâlharilor?”³⁷ Învățătorul legii răspunse: „Cel ce și-a făcut milă cu dânsul”. Isus îi zise: „Mergi și fă și tu asemenea”.

Marta și Maria.³⁸ Și pe când mergeau, Isus intră într'un sat, și o femeie, numită Marta, îl primi în casa sa.³⁹ Aceasta avea o soră numită Maria, care, așezându-se la picioarele Domnului, îi asculta cuvântul.⁴⁰ Iar Marta se zorea cu multe treburi; ea stătu și zise: „Doamne, nu-ți pasă că sora mea m'a lăsat singură să slujesc? Spune-i să m'ajute.”⁴¹ Dar Domnul îi răspunse: „Marta, Marta, pentru multe te îngrijorezi și te frământă.”⁴² Dar un singur lucru este de trebuință. Maria și-a ales partea cea mai bună, care nu i se va lua.”

CAPUL 11. — Rugăciunea Domnească. *)

¹ Și pe când se ruga odată (Isus) într'un loc, când încetă, îi zise unul din ucenicii săi: „Doamne, învață-ne să ne rugăm, cum a învățat și Ioan pe ucenicii săi”.² Și Isus le zise: „Când vă rugați, ziceți:

„Tată, sfîntească-se numele tău.

*) Matei 6, 9-13

⁴¹ Marta, Marta, pentru multe te îngrijorezi... Hristos n'o dojenește, ci-i atrage numai luarea aminte că printre atâtea treburi nu-și poate căuta bine de suflet cum își caută Maria.

2-4. Pentru Tatăl nostru vezi nota Matei 6, 9-13.

Vie împărăția ta.

³ Pânea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi.

⁴ Și ne iartă nouă păcatele noastre, căci și noi iertăm oricui ne greșeste.

Și nu ne duce pe noi în ispită."

Stăruința în rugăciune. ⁵ Și le mai zise: „Dacă unul din voi are un prieten și vine la dânsul la miezul nopții, zicând: Prietene, împrumută-mi trei pâni, ⁶ pentru că a venit de pe drum un prieten al meu și n'am ce-i pune înainte; ⁷ iar celalt îi va răspunde dinăuntru: Nu mă supăra; ușa e încuiată, și copiii mei sunt cu mine în așternut; nu pot să mă scol și să-ți dau. ⁸ Iar de va stăruii celalt a bate, zic vouă, chiar de nu se va scula să-i dea pentru că i-e prieten, dar pentru îndrăzneala lui se va scula și-i va da oricâte îi trebuie.

⁹ Și eu zic vouă: *Cereți, și vi se va da; căutați, și veți găsi; bateți, și vi se va deschide.* ¹⁰ Căci tot cel ce cere, capătă; cel ce caută, găsește; și celui ce bate, i se va deschide. ¹¹ Și dacă unul din voi cere pâne dela tatăl său, oare îi va da piatră? Sau de cere pește, oare în loc de pește îi va da șarpe? ¹² Sau de-i va cere ou, îi va da scorpie? ¹³ Deci dacă voi, răi cum sunteți, știți să dați daruri bune fiilor voștri, cu cât mai vărtos Tatăl vostru din cer va da duh bun celor ce i-l cer?"

Tatăl nostru din sfântul Luca e mai scurt decât în sfântul Matei, dar dacă e mai scurt în cuvinte, în înțeles tot atâta este.

9-10. *Cereți și vi se va da...* Vezi nota Matei 7,7-8.

11-12. Vezi nota dela Matei 7, 9-11.

13. *Va da duh bun...* Duhul cel bun îl dă numai

Vindecarea unui îndrăcit. *) ¹⁴ După aceea (*Isus*) scotea un drac, care era mut. Și după ce scoase dracul, mutul vorbi, și se mirară gloatele.

¹⁵ Dar unii din ei ziseră: „Cu Belzebub, domnul dracilor, scoate dracii”. ¹⁶ Iar alții ispitindu-l, îi cereau un semn din cer. ¹⁷ Dar Isus, văzând gândurile lor, le zise: „Toată împărăția care se desbină în sine se va pustii, și casă peste casă va cădea. ¹⁸ Deci și Satana dacă se desbină împotriva sa, cum va sta împărăția lui? căci ziceți că eu cu Belzebub scot dracii. ¹⁹ Iar dacă eu cu Belzebub scot draci, fiii voștri cu cine îi scot? Pentru aceasta ei judecătorii voștri vor fi. ²⁰ Însă dacă cu degetul lui Dumnezeu scot dracii, a ajuns la voi împărăția lui Dumnezeu.

²¹ Când cel tare, înarmat își păzește casa, sigure sunt averile lui. ²² Dar dacă va veni unul mai tare decât dânsul și-l va birui, atunci îi va lua toate armele în cari se încredea și-i va împărți prăzile. ²³ Cine nu este cu mine, împotriva mea este; și cine nu adună cu mine, risipește.

²⁴ Când duhul necurat iese din om, umblă prin locuri fără de apă, căutând odihnă; și negăsind-o, zice: Mă voi întoarce în casa mea de

*) Matei 9, 32-34; 12, 22-27; Marcu 3, 21-26. Dumnezeu, și e mare dar, căci toată bunătatea și desăvârșirea omului atarnă de duhul cu care își împlinește datoriile și face toate câte le face. Fără duh bun, nimic nu folosesc toate celelalte.

15. *Cu Belzebub...* Vezi nota dela Marcu 3, 22.

17. *Și casă peste casă va cădea,* adică o casă desbinată împotriva sa, va cădea.

19. *Fiii voștri cu cine îi scot?* Vezi nota Matei 12, 27.

20. *Însă dacă cu degetul lui Dumnezeu...* Vezi nota dela Matei 12, 28.

21. *Când cel tare...* Vezi nota dela Matei 12, 29.

23. *Cine este cu mine...* Vezi nota dela Matei 12, 30.

unde am ieșit. ²⁵ Și când vine, o găsește mătura-
rată și împodobită. Atunci se duce și ia cu sine
alte șapte duhuri mai rele decât sine, și intrând,
locuște acolo. ²⁶ Și se fac cele de pe urmă ale o-
mului aceluia mai rele decât cele dintâi."

²⁷ Și pe când vorbea el acestea, o femeie,
ridicându-și glasul din mulțime, zise: „Fericit
sânul care te-a purtat și pieptul la care ai supt”.
²⁸ Iar el răspunse: „*Ba fericiți cei ce ascultă cu-
vântul lui Dumnezeu și-l păzesc*”.

Semnul lui Iona *) ²⁹ Și adunându-se popor
mult, Isus începu a zice: „Neamul acesta neam
rău este; cere semn, și semn nu i se va da, afară
de semnul lui Iona prorocul. ³⁰ Căci precum Iona
a fost semn pentru Niniviteni, așa și Fiul Omu-
lui va fi pentru neamul acesta. ³¹ Împărăteasa
dela miazăzi se va scula la judecată cu bărba-
ții neamului acestuia și-i va osândi; pentrucă a
venit de la marginile pământului s'audă înțelep-
ciunea lui Solomon; și iată (unul) mai mare de-
cât Solomon (este) aici. ³² Bărbații Niniviteni se
vor scula la judecată cu neamul acesta și-l vor
osândi; pentrucă s'au pocăit la propovăduirea lui

*) Matei 12, 38-41

²⁸. *Ba fericiți cei ce ascultă...* „Nu zice că nu e
fericită mama care l-a născut, căci fericită o numise
Sfântul Duh prin gura ingerului, a Mariei înseși și a Eli-
sabetei; dar zice că e mai fericit acela care ascultă și
păstrează cuvântul lui Dumnezeu. A asculta cuvântul
lui Dumnezeu este ca și a zămisi pe Hristos, a păstra
cuvântul este ca și a naște pe Hristos. Slava Fecioarei,
mama Cuvântului veșnic, n'ar fi fost desăvârșită de n'ar
fi întrunit amândouă aceste fericiiri.” (Martini.)

²⁹. *Semnul lui Iona.* Vezi nota dela Matei 12, 39.

³¹⁻³². *Iată unul mai mare decât Solomon... decât
Iona...* este însuși Domnul Hristos.

Iona; și iată (unul) mai mare decât Iona (este)
aici.

³³ Nimeni nu aprinde făclia și o pune într'a-
scuns, nici sub obroc; ci o pune în sfeșnic;
pentru ca cei ce intră, să vadă lumina. ³⁴ Lumi-
nătorul trupului tău, ochiul tău este. De va fi o-
chiul tău curat, tot trupul tău îți va fi luminat;
dar de va fi rău, și trupul tău va fi în întunec.
³⁵ Drept aceea vezi ca lumina care este în tine
să nu fie întunec. ³⁶ Deci de va fi tot trupul
tău luminat, neavând nicio parte întunecată, to-
tul va fi luminat ca și când te-ar lumina o lampă
cu lumină mare.”

Mustră pe farisei. *) ³⁷ Și pe când vorbea,
il rugă un fariseu să prânzească la dânsul. Isus
intră și se puse la masă. ³⁸ Iar fariseul cugetând,
începu a se întreba pentru ce Isus nu se spălase
înainte de prânz. ³⁹ Dar Domnul îi zise: „Voi,
fariseilor, curățiți partea dinafară a paharului și
a blidului; dar ceea ce este înăuntru vostru, plin
este de răpire și de răutate. ⁴⁰ Nebunilor, oare
cel ce a făcut partea dinafară, n'a făcut și pe
cea dinăuntru? ⁴¹ Faceți mai bine milostenie din

*) Matei 23, 1-9; Marcu 7, 1-23

³⁴. *Luminătorul trupului tău...* Vezi nota dela Ma-
tei 6, 22-23.

³⁷. *Se pune la masă* fără să-și spele mâinile, ca să
aiba prilej de învățătură pentru farisei, cari ziceau că
cel ce nu-și spală mâinile, spurcă bucatele.

³⁹. *Curățiți partea dinafară...* Vezi nota Matei 23, 26.

⁴⁰. *Nebunilor, cel ce a făcut partea dinafară...* Dum-
nezeu a făcut pe om cu trup și cu suflet, și-i cere și
lapte și gânduri bune.

⁴¹. *Faceți milostenie...* li îndeamnă să facă fapte
bune din ale lor, nu din cele furate de acești oameni
plini de răutate.

cele ce vă prisosesc, și toate vă vor fi curate.
⁴² Dar vai vouă, fariseilor, că plătiți zeciuială pe izmă și rută și pe toate verdețurile, și lăsați afară dreptatea și dragostea lui Dumnezeu! Acestea trebuia să le faceți și pe acelea să nu le lăsați.
⁴³ Vai vouă, fariseilor, că vă plac scaunele cele dintâi în sinagogi și închinăciunile în târguri.
⁴⁴ Vai vouă, că sunteți ca mormintele cari nu se văd, și oamenii cari umblă pe deasupra nu știu."

⁴⁵ Atunci, luând cuvântul unul din cărturari, zise: „Învățătorule, spunând acestea, ne ocărăști și pe noi”.
⁴⁶ Iar el răspunse: „Vai și vouă cărturarilor, pentru că puneți oamenii sarcini ce nu le pot purta, iar voi nici măcar cu un deget nu atingeți sarcinile.”
⁴⁷ Vai vouă, cari zidiți mormintele prorocilor, iar părinții voștri i-au ucis.
⁴⁸ Deci mărturișiți că încuviințați faptele părinților voștri, căci ei i-au ucis, și voi le zidiți mormintele.
⁴⁹ De aceea și înțelepciunea lui Dumnezeu a zis: Eu le voi trimite proroci și apostoli, iar ei vor ucide pe unii și vor prigoni pe alții;
⁵⁰ ca să se ceară sângele tuturor prorocilor ce l-a vărsat neamul acesta dela începutul lumii,
⁵¹ dela sângele lui Abel până la sângele lui Zaharia, care a pierit

42. Plătiți zeciuială... Vezi nota dela Matei 23,23—25.

44. Sunteți ca mormintele... „Mormintele făceau necurat pe acela care le atingea ori le calca. De aceea era poruncit să aibă orice mormânt un semn și mai adesea se vâruiau. Cu vremea însă, semnul nu se mai cunoștea sau se acoperea cu pământ și buruieni, încât trecătorii nu le deosebeau. Asemenea — zice Hristos — sunteți ca mormintele acestea, fariseilor, cari ascundeți cu grijă tot ce ar putea să vă arate ceea ce sunteți: nedrepți, necurați ș. a.” (Martini.)

47. Cari zidiți mormintele prorocilor... Vezi nota dela Matei 28, 29.

între altar și templu. Adevăr zic vouă, se va cere socoteală neamului acestuia.
⁵² Vai vouă, cărturarilor, căci ați luat cheia științei; voi n-ați intrat, și pe cei ce voiau să intre, i-ați oprit.”
⁵³ Și pe când le spunea acestea, începură fariseii și cărturarii a i se împotrivi cu tărie și a-l strâmtora cu multe întrebări,
⁵⁴ pândindu-l și căutând să prindă vreo vorbă din gura lui, ca să-l învinuiască.

CAPUL — 12. **Increderea în Dumnezeu** *)
¹ Și adunându-se mare mulțime de popor, încât se călcau oamenii unii pe alții, (Isus) începu a zice ucenicilor săi: „Păziți-vă de aluatul fariseilor, care este fățarnicia.”
² Căci nimic nu este acoperit care nu se va descoperi și ascuns care nu se va cunoaște.
³ De aceea câte le-ați zis în întunec, la lumină se vor zice; și ce veți vorbi la ureche în camere, deasupra acoperișului caselor se va vesti.
⁴ Deci vă zic vouă, prietenii mei, nu vă temeți de cei ceucid trupul și după aceea nimic nu mai pot să facă.
⁵ Ci am să vă arăt de cine să vă temeți: Temeți-vă de acela care, după ce a ucis, are putere să arunce în ghecnă; adevăr vă zic vouă, de acesta să vă temeți.
⁶ Nu se vând oare cinci vrăbii cu doi ași,

*) Matei 10, 16-23

52. Cheia științei este înțelegerea sfintelor Scripturi. Cărturarii tâlmăceau cum le plăcea, ca să nu priceapă nimeni pe Mântuitorul care era Hristos.

3. În întunec... la ureche... Fățarnicii cred că tot ce fac într'ascuns, nu va ști nimeni. Hristos zice că toate, și cele mai ascunse, se vor descoperi odată la judecata de pe urmă înaintea lumii întregi. Deci ne îndeamnă să facem toate cu gândul că ne vede Dumnezeu, care va pedepsi cele rele după dreptate.

6. Cu doi ași. Asul era un ban roman în preț de 6

și niciuna din ele nu este uitată înaintea lui Dumnezeu? ⁷ Și chiar perii din cap vă sunt numărați. Deci să nu vă temeți, căci decât multe vrăbii mai de preț sunteți voi.

⁸ Și zic vouă: Oricine mă va mărturisi pe mine înaintea oamenilor, îl va mărturisi și Fiul Omului înaintea îngerilor lui Dumnezeu. ⁹ Dar cel ce se va lepăda de mine înaintea oamenilor, lepădat va fi înaintea îngerilor lui Dumnezeu.

¹⁰ Și oricine va vorbi împotriva Fiului Omului, i se va ierta; dar celui ce va huli împotriva Duhului Sfânt, nu i se va ierta.

¹¹ Când vă vor duce în sinagogi și înaintea dregătorilor și a stăpânitorilor, să nu vă îngrijorați cum și ce veți răspunde sau ce veți zice.

¹² Căci Duhul Sfânt vă va învăța ce să ziceți."

Sgărceția și bogatul cel rău. ¹³ Atunci îi zise unul din mulțime: „Învățătorule, spune fratelui meu să împartă cu mine moștenirea noastră”.

¹⁴ Iar Isus îi zise: „Omule, cine m'a pus pe mine judecător peste voi, sau împărțitorul vostru?”

¹⁵ Apoi le zise: „Luați aminte și vă păziți de lăcomie; căci nu în prisosul averii sale stă viața cuiva”.

¹⁶ Și le zise pilda aceasta: „Unui om bogat îi rodi bine țarina; ¹⁷ și el se gândea în sine:

bani de ai noștri.

^{10.} Și oricine va vorbi împotriva Fiului Omului. Vezi nota dela Matei 12, 32.

^{14.} Cine m'a făcut judecător? „Isus era judecătorul lumii întregi, dar nu voia să-și întrebuițeze întotdeauna puterea; dorea apoi să încerce credința acelor care îi cereau ceva.” (Glaire.) De altfel, Iristos arată că a venit pentru binele și mântuirea sufletelor și nu pentru cele vremelnice.

^{17.} N'am unde aduna... „Sânul celor săraci ar fi putut.

Ce să fac, căci n'am unde aduna roadele? ¹⁸ Atunci se hotărî: Iată ce voi face: Îmi voi strica grânarele și-mi voi clădi altele mai mari și acolo îmi voi aduna toate roadele și bunătățile mele. ¹⁹ Și voi zice sufletului meu: Suflete, ai multe bunătăți strânse pe mulți ani; odihnește-te, mănâncă, beu și te veselește. ²⁰ Dar Dumnezeu îi zise: Nebunule, chiar în noaptea aceasta ți se va cere sufletul, și cele ce le-ai pregătit, ale cui vor fi? ²¹ Așa este acela care-și adună comori pentru sine și nu este bogat înaintea lui Dumnezeu.”

Grijile deșarte *) ²² Și zise ucenicilor săi: „Pentru aceasta zic vouă: Să nu vă îngrijiți pentru viața voastră ce veți mânca; nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca. ²³ Viața este mai mult decât hrana, și trupul mai mult decât îmbrăcămintea. ²⁴ Priviți la corbi, cari nu seamănă, nici nu secără, n'au cămară nici grânar, și Dumnezeu îi hrănește. Cu cât mai presus decât ei sunteți voi? ²⁵ Iar care din voi, îngrijorându-se, poate să-și mărească statura cu un cot? ²⁶ Deci dacă nici ce este mai mic nu puteți face, pentru ce vă îngrijorați de celelalte? ²⁷ Priviți erinii cum cresc; nu muncesc, nici nu torc; și

*) Matei 6, 25-33
să fie un hambar mare și sigur, unde să pună tot prisosul.” (Sfântul Vasile.)

^{21.} Care își adună comori pentru sine este acela care se gândește numai la averi și-și uită datoriile sufletului. Bogat înaintea lui Dumnezeu este acela care se folosește de bogății după cum cere Dumnezeu, ca să facă bine aproapelui și să cinstească pe Dumnezeu.

^{22.} Nu vă îngrijiți pentru viața voastră... Vezi nota dela Matei 6, 25.

^{24-27.} Priviți la corbi... Vezi nota Matei 6, 26-28.

zic vouă că nici Solomon în toată slava sa nu s'a îmbrăcat ca unul din ei. ²⁸ Deci dacă iarba, care azi este pe câmp și mâne se aruncă în cuptor, așa o îmbracă Dumnezeu, cu cât mai mult pe voi, puțin credincioșilor? ²⁹ Nu căutați ce veți mânca, nici ce veți bea, și să nu vă înălțați; ³⁰ căci toate acestea păgânii le caută. Dar Tatăl vostru știe că trebuință aveți de acestea. ³¹ *Deci căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui, și acestea toate vi se vor da pe deasupra.*

³² Nu te teme, turmă mică, căci a binevoit Tatăl vostru să vă dea vouă împărăția. ³³ Vindeți ce aveți și dați milostenie. Faceți-vă pungi cari nu se învechesc, comoară nesecată în ceruri, unde hoțul nu se apropie, nici molia nu o roade. ³⁴ Căci unde este comoara voastră, acolo și inima voastră este.

Indemn la veghere. ³⁵ „Incins să fie mijocul vostru, și făclii aprinse în mâinile voastre, ³⁶ și voi asemenea cu oamenii cari așteaptă pe stăpânul lor să se întoarcă dela nuntă, ca să-i deschidă îndată când va veni și va bate la ușă. ³⁷ Fericite slugile acelea pe cari, când va veni stăpânul, le

^{28.} *S'aruncă în cuptor.* Vezi nota dela Matei 6, 30.

^{29.} *Nu vă înălțați...* „adică nu vă înălțați sufletul până la aceste griji nelinistitoare, nu vă pierdeți în aceste prevederi deșarte.“ (Glăire.)

^{33.} *Vindeți ce aveți* este un stat de desăvârșire creștinească. Așa făceau creștinii cei dintâi, cum citim în *Faptele Apostolilor*.

^{35.} *Incins să fie mijlocul vostru...* Răsăritenii, purtând haine lungi și largi, se incing când s'apucă de o treabă mai mare sau când vor să meargă mai repede.

^{37.} *Le va pune la masă...* În împărăția cerului, slugile se vor bucura de fericirea stăpânului. Precum se

va găsi veghind! Adevăr zic vouă: se va încinge, le va pune la masă și le va sluji. ³⁸ Și de va veni la a doua strajă ori la a treia și le va găsi așa (*veghind*), fericite sunt slugile acelea. ³⁹ Iar aceasta s'o știți, că de ar ști stăpânul casei la ce ceas va veni hoțul, ar veghia și n'ar lăsa să-i spargă casa. ⁴⁰ *Și voi fiți gata, căci în ceasul în care nu gândiți, Fiul omului va veni.*”

Sluga necredincioasă. *) ⁴¹ Atunci îi zise Petru: „Doamne, pentru noi spui pilda aceasta, sau pentru toți?” ⁴² Iar Domnul răspunse: „Care este oare economul credincios și înțelept pe care l-a pus stăpânul peste slugile sale, ca să le dea la vreme măsura de grâu? ⁴³ Fericită sluga aceea pe care stăpânul, când va veni, o va găsi așa făcând. ⁴⁴ Adevăr zic vouă: O va pune peste toate avuțiile sale. ⁴⁵ Iar de va zice sluga aceea în inima sa: *Zăbovește stăpânul meu, și va începe a bate pe slugi și pe slujnice, a mânca, a bea și a se îmbăta*: ⁴⁶ va veni stăpânul slugii aceleia în ziua în care nu se așteaptă și în ceasul în care nu știe și o va tăia în două și o va pune cu necredincioșii. ⁴⁷ Iar sluga aceea care a știut

*) Matei 24, 45-51

(în fericite slugile cari ar sta la aceeași masă cu împăratul, stăpânul lor, așa vor fi slugile lui Dumnezeu, se vor împărtăși la aceeași masă cu dânsul.

^{38.} *A doua strajă* era timpul dela 9 seara până la miezul nopții. *A treia strajă* dela miezul nopții până la dimineată.

^{42.} *Economul* este preotul, dela care Dumnezeu așteaptă și mai mare sfințenie și mai multă grijă pentru înăntuirea altora.

^{44.} *O va pune peste toate avuțiile.* îi va da mai mare răsplătă și o fericire mai mare decât celorlalți creștini.

^{46.} *O va pune cu necredincioșii* în focul iadului.

voia stăpânului său și n'a pregătit și n'a făcut după voia lui se va bate mult; ⁴⁸ dar aceea care n'a știut-o și a făcut lucruri vrednice de pedeapsă puțin se va bate. *Căci căruia i s'a dat mult, mult i se va cere; și căruia i s'a încredințat mult, mai mult i se va cere,*

⁴⁹ Foc am venit să arunc pe pământ și ce voiesc dacă nu să se aprindă? ⁵⁰ Și cu botez am a mă boteza, și cât de neliniștit sunt până se va împlini! ⁵¹ Credeți că am venit să aduc pace pe pământ? Nu, zic vouă, ci desbinare. ⁵² Căci de acum cinci într-o casă se vor desbina, trei împotriva a doi, și doi împotriva a trei; ⁵³ se va desbina tatăl împotriva fiului, și fiul împotriva tatălui; mama împotriva fiicei, și fiica împotriva mamei; soacra împotriva nurorii, și nora împotriva soacrei."

Semnele vremurilor. *) ⁵⁴ Și zicea gloatelor: „Când vedeți un nor ridicându-se dela apus, îndată ziceți: *Vine ploaie*. Și așa este. ⁵⁵ Iar când vedeți că suflă vântul dela miazăzi, ziceți: *Va fi zădăf*. Și așa se întâmplă. ⁵⁶ Fățarnicilor, fața cerului și a pământului știți s'o deosebiți, dar vremea aceasta cum n'o deosebiți? ⁵⁷ Și cum nu judecați voi singuri ce este drept?

*) Matei 16, 1-4

⁴⁹ *Foc am venit să arunc...* „Sfinții Părinți, cei mai mulți, spun că focul acesta este Sfântul Duh sau dragostea dumnezeiască. Tertulian și alții înțeleg prigonirile și suferințele ce trebuie să le sufere Iristos cel dintai și după dânsul urmașii săi din dragoste către dânsul și Evanghelic.” (Martini.)

⁵¹ *Credeți că am venit s'aduc pace?* Vezi nota dela Matei 10, 34.

⁵⁶ *Vremea aceasta cum n'o deosebiți?* Vezi nota dela Matei 16, 4.

Impăcarea cu aproapele. *) ⁵⁸ Când mergi cu pârișul tău la domn, pe drum caută să scapi de dânsul, ca nu cumva să te tragă la judecător, și judecătorul să te dea pe mâna împlinitorului, și împlinitorul să te arunce în temniță. ⁵⁹ Zic ție: Nu vei ieși de acolo până ce nu vei plăti și cel din urmă ban."

CAPUL 13. — Trebuința pocăinței. ¹ In același timp veni ră unii și-i spuseră de Galileenii al căror sânge îl amestecase Pilat cu jertfele lor. ² Și răspunzând Isus, le zise: „Credeți voi că acești Galilenii mai mari păcătoși au fost decât toți Galileenii, pentru că au pățimit acestea? ³ Nu, zic vouă: ci de nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel. ⁴ Și cei optsprezece peste cari a căzut turnul din Siloe și i-a omorât credeți c'au fost mai vinovați decât toți oamenii cari locuiau în Ierusalim? ⁵ Nu, zic vouă: dar de nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel."

⁶ Mai zise și pilda aceasta: „Un om avea un smochin sădit în via sa și veni să caute rod în el și nu găsi. ⁷ Atunci zise vierului: Iată de trei ani caut roadă în smochinul acesta și nu

*) Matei 5, 25-26

58-59. Vezi nota dela Matei 5, 25 și 26.

1. *Al căror sânge îl amestecase Pilat...* Fapta aceasta sângeroasă nu se cunoaște decât din Evanghelia sfântului Luca. Că Pilat, procuratorul roman al Iudeei, era om crud, o mărturisesc toți istoricii.

4. *Turnul din Siloe* era un turn numit așa dela apa Siloe.

Toți veți pieri la fel... Prorocia aceasta s'a împlinit în anul 70, când o mare mulțime de Evrei tură uclăi de Romanii învingători.

6. *Un om avea un smochin...* Pomul acesta e foarte

găsesc. Taie-l. La ce mai cuprinde și pământul degeaba? ⁸ Dar el răspunzând, îi zise: Stăpâne, mai lasă-l anul acesta până ce-l voi ușa săpa împrejur și-i voi pune gunoiu. ⁹ Poate va face roadă; iar de nu, îl vei tăia în viitor."

Isus vindecă o femeie. ¹⁰ Și Isus învăța într-o sâmbătă în sinagoga lor. ¹¹ Și iată veni o femeie, care de optsprezece ani avea un duh de slăbiciune, și era gârbovă de nu putea de loc să se uite în sus. ¹² Văzând-o Isus, o chemă la sine, și-i zise: „Femeie, ești deslegată de boala ta”. ¹³ Apoi puse mâinile peste dânsa, și ea îndată se îndreptă și slăvea pe Dumnezeu. ¹⁴ Dar mai marele sinagogii, mâniat că Isus o vindecase în ziua sâmbetei, luă cuvântul și zise poporului: „Sunt șase zile în cari trebuie să lucreze omul; deci veniți în aceste zile să vă vindecați, iar nu în ziua sâmbetei”. ¹⁵ Dar Domnul îi răspunse: „Fățarnicilor, fiecare din voi oare nu-și desleagă sâmbăta boul sau măgarul dela ies'le și-l duce de-l adapă? ¹⁶ Dar această fiică a lui Avram, pe care a legat-o Satana de optsprezece ani, nu

răspândit în Palestina, cum este la noi mărul, și rodește de două ori pe an.

„Aci Isus arată Evreilor pricina pentru care se vor pedepsi. Smochinul neroditor ne înfățișază sinagoga, care nu dădea lui Dumnezeu nicio roadă după atâta grijă ce-i purtase. După multă așteptare, pomul acesta nenorocit e osândit la tăiere, pentru că ocupa pământul care putea să hrănească alți pomi mai buni.” (Martini.)

12. O chemă.. Ce bun este Isus! Bolnava nici nu-l rugase, poate nici nu se gândea să-l roage, și Domnul o chemă și o vindecă! Așa face și cu păcătoșii, cari sunt bolnavi sufletește.

14. Mai marele sinagogii, mânial... Totdeauna se mâniau cei răi și se umpleau de pizmă la vederea unei faceri de bine a Mântuitorului!

trebuia oare deslegată de legătura ei în ziua sâmbetei? ¹⁷ Și pe când zicea acestea, se rușinară toți cei ce-i stăteau împotriva, și se bucura tot poporul de toate faptele mărețe ce le făcea el.

Pilda grăuntelui de muștar și a aluatului. ¹⁸ Și mai zise încă: „Cu ce este asemenea împărăția lui Dumnezeu și cu ce o voi asemăna? ¹⁹ Asemenea este cu un grăunte de muștar, pe care luându-l omul, l-a aruncat în grădina sa, și a crescut și s'a făcut mare, și păsările cerului s'au odihnit pe ramurile lui.”

²⁰ Și zise iar: „Cu ce voi asemăna împărăția lui Dumnezeu? ²¹ Asemenea este cu aluatul pe care luându-l femeia, l-a ascuns în trei măsuri de făină până ce s'a dospit totul.”

Numărul celor aleși. ²² Și Isus umbla prin orașe și prin sate, învățând și mergând spre Ierusalim.

²³ Iar unul îl întrebă: „Doamne, oare puțini sunt cei ce se mântuesc?” Dar el le răspunse: ²⁴ „Siliti-vă să intrați pe ușa cea strâmtă, căci mulți, zic vouă, vor căuta să intre și nu vor putea. ²⁵ Iar când va intra stăpânul casei și va încuia ușa, veți rămânea afară și veți începe a bate la ușă, zicând: Doamne, deschide-ne! Dar el, răspunzând, vă va zice: Nu știu de unde sunteți.

*) Matei 13, 31-33; Marcu 4, 30-32.

21. Trei măsuri de făină. O măsură de care e vorba era mai mică decât o baniță.

24. Siliti-vă să intrați pe ușa cea strâmtă. Vezi nota dela Matei 7, 13-14.

25-27. Iar când va intra stăpânul casei... Oamenii se amăgesc mulți, crezând că se vor mântui numai pentru că suntbotezați, vin la biserică, postesc și fac alte fapte bune. Hristos însă zice că n'ajunge aceasta, ci se

²⁶ Atunci veți începe a zice: Am mâncat și am băut cu tine, și tu pe ulițele noastre ai învățat.
²⁷ Iar el, răspunzând, vă va zice: Nu știu de unde sunteți; depărtați-vă dela mine toți făcătorii de nedreptate. ²⁸ Acolo va fi plâns și scrâșnirea dinților, când veți vedea pe Avram, pe Isaac, pe Iacob și pe toți prorocii în împărăția lui Dumnezeu, iar voi scoși afară. ²⁹ Și vor veni dela răsărit și dela apus, dela miazănoapte și dela miazăzi, și vor sta în împărăția lui Dumnezeu. ³⁰ Și iată sunt unii la urmă, cari vor fi întâi; și sunt unii întâi, cari vor fi la urmă."

Nelegiuirile și pedeapsa Ierusalimului.

³¹ In aceeași zi veni ră unii din farisei, zicându-i: „Ieși și te du de aici, căci Irod vrea să te omoare”.

³² Isus le zise: „Mergeți și spuneți vulpii aceleia: Iată scot dracii și fac vindecări azi și mâine și a treia zi mă săvârșesc. ³³ Dar trebuie să umblu azi și mâine și în ziua următoare, căci nu este cu putință să piară Prorocul afară din Ierusalim.

³⁴ Ierusalime, Ierusalime, care omori prorocii și ucizi cu pietre pe cei trimiși la tine, de câte ori voiam să adun pe fiii tăi cum adună pasărea puii săi din cuib sub aripi, și n'ai voit! ³⁵ Iată, pustie ni se va lăsa casa. Dar zic vouă: Nu mă veți mai vedea până va veni vremea când veți zice: Binecuvântat cel ce vine în numele Domnului.

cere viețuie curată și dreaptă, precum n'ajunge cuiva pentru mântuire faptul că a văzut și a stat la masă cu Mântuitorul.

³¹ Irod acesta este al doilea, fiul lui Irod cel Mare.

³² Iată scot dracii... azi și mâine... Isus spune că nimine nu-l poate împiedeca să facă ce e hotărât, până când va veni timpul patimii și al morții sale: și a treia zi mă săvârșesc.

CAPUL 14. — Isus vindecă un bolnav de dropică. ¹ Isus intră într-o sâmbătă în casa unuia din mai marii fariseilor, ca să mănânce pâine. Iar ei îl pândeau. ² Și iată, un om bolnav de dropică era înaintea lui. ³ Isus, luând cuvântul, zise cărturarilor și fariseilor: „Este oare îngăduit sâmbăta a vindeca?” ⁴ Dar ei tăcură. Atunci apucând Isus pe bolnav, îl vindecă și-i dăte drumul. ⁵ Apoi, răspunzând, le zise: „Care din voi, de-i va cădea în puț măgarul sau boul, nu-l va scoate îndată în ziua sâmbetei?” ⁶ Și nu-i puteau răspunde la aceasta.

Smerenia și dragostea. ⁷ Și văzând cum își alegeau locurile cele dintâi, zise celor chemați o pildă: ⁸ „Când te cheamă cineva la nuntă, nu te așeza în locul cel dintâi, ca nu cumva să fie chemat altul mai vrednic decât tine; ⁹ și venind cel ce te-a chemat și pe tine și pe dânsul, să zică: Dă locul tău acestuia. Atunci vei începe a sta cu rușine în locul din urmă. ¹⁰ Ci, când te vor chema, mergi de șezi la locul cel mai din urmă, pentru ca, venind cel ce te-a chemat, să-ți zică: Prietene, suie-te mai sus. Atunci îți va fi

1. *Isus intră...* Blandul Isus, care venise pentru a căuta oile pierdute, se duce la oricine îl cheamă. Intră și în casele fariseilor, cu toate că sunt vrăjmașii săi.
 — *Ca să mănânce pâine.* Așa se zicea evreește a sta la masă.

2. *Și iată un om bolnav...* Nu-l chemaseră din dragoste, el ca să-l pândească. De aceea duc pe bolnavul acesta și îl pun înaintea lui, ca să vadă de-l va vindeca sâmbăta și să aibă cu ce să-l învinuiască.

5. *De-i va cădea în puț măgarul...* În Palestina, fânătările n'aveau niciodată colac, ci erau una cu pământul. Ușor dar putea să cadă într'însele dobitoacul ce-l duceau la adăpat.

cinste înaintea celor ce şed cu tine la masă.
¹¹ *Căci tot cel ce se înalță, se va smeri; și cel ce se smerește, se va înalța.*

¹² Și zise și celui ce-l chemase: „Când faci prânz sau cină, nu chema pe prietenii tăi, nici frații, nici rudele, nici vecinii bogați, ca nu cumva să te cheme și ei pe tine și să-ți iei răsplata.

¹³ Ci, când dai un ospăț, chiază săracii, neputincioșii, șchiopii și orbi; ¹⁴ și fericit vei fi, căci n'au de unde să-ți răsplătească: ți se va răsplăti la învierea celor drepti.

Pilda celor chemați la ospăț. *) ¹⁵ Auzind acestea unul din cei ce ședeau la masă, îi zise: „Fericit cel ce va prânzi în împărăția lui Dumnezeu”. ¹⁶ Iar Isus îi zise: „Un om făcu un ospăț mare și chemă pe mulți. ¹⁷ Și la ceasul ospățului trimise pe sluga sa să spună celor chemați să vină, căci gata sunt toate. ¹⁸ Dar începură toți a se da în lături. Cel dintâi îi zise:

Am cumpărat un ogor și trebuie să mă duc să-l văd. Rogu-te să mă ierți. ¹⁹ Altul îi zise: Am cumpărat cinci perechi de boi și mă duc să-i încerc. Rogu-te să mă ierți. ²⁰ Și altul zise: Mi-am luat femeie și de aceea nu pot veni. ²¹ Și întorcându-se sluga, spuse acestea stăpânului său. Atunci mîiniindu-se stăpânul casei, zise slugii sale: Du-te degrabă în piețele și ulițele cetății și adu

*) Matei 22, 1-14

¹⁶ *Un om făcu un ospăț...* În pilda aceasta, Hristos arată că Evreii, cei dintâi chemați la Evanghelie și la împărăția lui Dumnezeu, se vor lepăda, pentru că n'au primit Evanghelia pentru sgărzenia, desfrăul și grija lor de cele vremelnice. Deci Dumnezeu va aduce la împărăția sa pe orbi și șchiopi ș. a., adică alte neamuri, cari vor primi credința creștinească.

aici pe săraci și neputincioși, pe orbi și șchiopi.
²² Și zise sluga: Stăpâne, s'a făcut cum ai poruncit și încă mai este loc. ²³ Și stăpânul zise slugii: Ieși la drumuri și la garduri și silește oamenii să intre, ca să se umple casa mea. ²⁴ Căci zic vouă că niciunul din bărbații chemați nu va gusta din ospățul meu.”

Cum să urmăim pe Isus. ²⁵ Cu Isus mergeau gloate multe, iar el întorcându-se, le zise: ²⁶ „Dacă vine cineva la mine și nu urăște pe tatăl său și pe mama sa, pe femeia sa și pe fiii săi, pe frații săi și pe suroile sale și chiar viața sa, nu poate fi ucenicul meu. ²⁷ Și cine nu-și poartă crucea, și vine după mine, nu poate fi ucenicul meu.

²⁸ Căci care din voi, voind să zidească un turn, nu șade mai întâi să-și socotească cheltue-lile de trebuință și dacă are cu ce să-l sfârșească? ²⁹ Ca nu cumva, după ce a pus temelii și nu va putea să-l sfârșească, toți cei ce-l vor vedea să înceapă a râde de dânsul, ³⁰ zicând: Omul acesta a început a zidi și n'a putut sfârși.

³¹ Sau care împărat plecând la războiu împotriva altui împărat, nu șade mai întâi și se gândește dacă va putea cu zece mii să întâmpine pe cel ce vine cu douăzeci de mii asupra sa? ³² Iar de nu, fiind celalt încă departe, îi trimite soli și-l roagă de pace. ³³ Deci fiecare din voi care nu se leapădă de toate câte le are nu poate fi ucenicul meu.

³⁴ Bună este sarea. Dar dacă sarea se va mtrica, cu ce se va drege? Nici în pământ, nici în gunoiu nu este bună, ci se va lepăda afară. Cine are urechi de auzit, să audă.

³⁴ *Bună este sarea.* Vezi nota dela Matei 5, 13.

CAPUL 15. — Oaia răătăcită. *) ¹ Și se apropiau de Isus vameșii și păcătoșii, ca să-l asculte. ² Iar fariseii și cărturarii cărteau, zicând: „Acesta primește pe păcătoși și mănâncă cu ei”. ³ Dar Isus le zise pilda aceasta: ⁴ „Care om dintre voi, având o sută de oi și pierzând una din ele, nu lasă pe cele nouăzeci și nouă în pustiu și merge după cea pierdută până ce o găsește? ⁵ Și după ce o găsește, o pune pe umerii săi, bucurându-se; ⁶ și venind acasă, chiamă prietenii și vecinii și le zice: Bucurați-vă cu mine, căci am găsit oaia mea cea pierdută. ⁷ Adevăr zic vouă: *Mai mare bucurie va fi în cer pentru un păcătos care se pocăiește decât pentru nouăzeci și nouă de drepți cari n'au nevoie de pocăință.*

Drahma pierdută. ⁸ „Sau care femeie, având zece drahme și pierzând una din ele, nu aprinde făclia și mătură casa și caută cu sârguință până o găsește? ⁹ Și după ce a găsit-o, chiamă prietenele și vecinele, zicând: Bucurați-vă cu mine, căci am găsit drahma ce-o pierdusem. ¹⁰ Așa zic vouă, bucurie va fi înaintea îngerilor lui Dumnezeu pentru un păcătos care se pocăiește.”

Pilda fiului risipitor. ¹¹ Apoi zise: „Un om avea doi fii. ¹² Cel mai tânăr din ei zise tatălui:

*) Matei 18, 11-14

3-6. **Oaia răătăcită.** Frumoasă pildă care ne arată dragostea cea mare a lui Hristos către sufletele păcătoase! Vezi nota dela Matei 18, 12-13.

8. **Având zece drahme...** Drahma era un ban grec și prețuia cât 85 de bani de ai noștri.

11. **Un om avea doi fii.** Cele două pilde de mai sus ne arată dragostea lui Dumnezeu către cel păcătos. Într-aceasta ne descopere Isus mila și îndurarea lui Dumnezeu pentru păcătosul pocăit. Este în adevăr, poate, cea mai frumoasă din pildele Mântuitorului.

Tată, dă-mi partea mea de avere ce mi se cuvine. Și tatăl le împărți averea. ¹³ Nu după multe zile, adunând toate, fiul cel mai tânăr plecă într-o țară depărtată și acolo își risipi averea, ducând o vieată desfrănată. ¹⁴ După ce cheltui toate, se făcu foamete mare în țara aceea, și el începu să ducă lipsă. ¹⁵ Atunci se duse și se lipi de unul din locuitorii țării aceleia. Iar acela îl trimise la ogorul său să-i păzească porcii. ¹⁶ Și dorea să se sature cu roșcovele ce le mâncau porcii, dar nimeni nu i le dădea. ¹⁷ „Venindu-și atunci în fire, zise: Câți argați în casa tatălui meu sunt indestulați de pâine, iar eu pier aici de foame! ¹⁸ Mă voi scula și mă voi duce la tatăl meu și-i voi zice: Tată, am păcătuțit împotriva lui Dumnezeu și înaintea ta; ¹⁹ nu mai sunt vrednic să mă chem fiul tău; fă-mă ca pe unul din argații tăi. ²⁰ Și sculându-se, plecă la tatăl său. Pe când era încă departe, îl văzu tatăl său și i se făcu milă, și alergând, căzu pe grumazul lui, și-l sărută. ²¹ Atunci îi zise fiul: Tată, am păcătuțit împotriva lui Dumnezeu și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă chem fiul tău. ²² Dar tatăl zise slugilor: Aduceți repede haina cea dintâi

„Tatăl acesta este Dumnezeu, sau însuși Hristos. Cel doi fii, după părerea sfântului Ieronim, sunt cei drepți și cei păcătoși. Pe aceștia îi arată fiul cel tânăr, fiindcă vârsta mai fragedă este mai aplecată la viciuri, și numai nebulnia și nestatornicia tinerilor pot fi în stare să parăscască un părinte bun și să se robească patimilor rușinoase.” (Martini.)

13-14. **În țară depărtată.** Toți aceia cari nu se supun lui Dumnezeu se duc la străini.

15-16. **Se duse și se lipi de unul...** Păcătosul, după ce scutură jugul cel dulce a lui Dumnezeu, se pune slugă la Satana și cade în toate viciile, mai ales cele rușinoase.

și-l îmbrăcați : puneți-i în mână și încălța-minte în picioare ; ²³ și aduceți vițelul cel gras și-l tăiați : să mâncăm și să ne veselim, ²⁴ căci fiul acesta al meu era mort și a înviat, pierdut era și s'a găsit. Și începură a se veseli.

²⁵ Dar fiul cel mai mare era la câmp ; și când veni și se apropie de casă, auzi cântece și jocuri. ²⁶ Chemă atunci pe una din slugi și o întreabă ce însemnează aceasta. ²⁷ Sluga îi răspunse : A venit fratele tău, și tatăl tău a înjunghiat vițelul cel îngrășat, pentru că l-a găsit sănătos. ²⁸ El se mânie și nu voia să intre. Leși deci tatăl afară și-l rugă. ²⁹ Dar el, răspunzând, zise tatălui său : Iată de atâția ani îți slujesc, și niciodată nu ți-am călcat porunca, și tu niciodată nu mi-ai dat nici măcar un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei. ³⁰ Dar când a venit fiul tău acesta care și-a mâncat averea cu femeile pierdute, i-ai tăiat vițelul cel îngrășat. ³¹ Atunci îi răspunse tatăl : Fiule, tu ești totdeauna cu mine, și toate ale mele și ale tale sunt. ³² Dar se cădea să ne veselim, și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta era mort și a înviat, era pierdut și s'a găsit."

CAPUL 16. — Economul necredincos. ¹ Iar ucenicilor săi le zise (*Isus*) : „Era un om bogat care avea un econom, și acesta a fost pârît la

28. *Se mânie și nu voia să intre...* Cei drepti rămân câteodată uimiți de bunătatea și mila lui Dumnezeu cu cei păcătoși. Ei ar voi să-i pedepsească Dumnezeu după dreptate. Așa e firea și slăbiciunea omenească. Dumnezeu însă prin lumina harului său, arată celor drepti că așa se cuvine să facă cum face.

1. *Avea un econom...* Fiecărui om i-a dat Dumnezeu telurite bunuri și sufletești și trupești. Deci, fiecare este oarecum un econom.

dânsul că-i risipește averea. ² Și chemându-l, îi zise : Ce aud de tine ? Dă seamă de economia ta, căci nu mai poți să fii econom. ³ Atunci zise economul în sine : Ce voi face, căci domnul meu ia economia dela mine ? A săpa nu pot, a cerși mi-e rușine. ⁴ Știu ce să fac, pentru ca atunci când mă va scoate din economie, să mă primească camenii în casele lor. ⁵ Chemând decî câte unul pe fiecare din datornicii stăpânului său, zise celui dintâi : Cu cât ești dator stăpânului meu ? ⁶ Ii răspunse : Cu o sută de măsuri de untdelemn. Iar economul îi zise : Ia-ți zapisul tău și șezi degrabă și scrie *cincizeci*. ⁷ După aceea zise altuia : Dar tu cu cât ești dator ? Acesta răspunse : Cu o sută de măsuri de grâu. Ii zise : Ia-ți zapisul tău și scrie *optzeci*. ⁸ Și laudă stăpânul pe economul nedrept, că înțelepțește lucruse, căci fiii veacului acestuia mai înțelepți sunt între ei decât fiii luminii. ⁹ Și eu zic vouă : Faceți-vă prieteni din bogățiile nedrepte, pentru ca atunci când veți duce lipsă, să vă primească în corturile veșnice.

¹⁰ Cine este credincios în cele mici, și în cele mari credincios este ; și cine este nedrept în cele mici, și în cele mari nedrept este. ¹¹ Deci dacă

8. *Și laudă stăpânul pe economul nedrept...* nu pentru că a făcut ce a făcut, ci pentru deșteptăciunea cu care s'a îngrijit de viitorul său.

— *Fiii veacului* sunt păcătoșii cari iubesc lumea aceasta. *Fiii luminii* sunt cei buni cari fac după lumina credinței.

9. *Faceți-vă prieteni din bogățiile nedrepte.* Indeamnă să dea pomană din bogățiile lor, pe cari le numește *nedrepte*, fiindcă adesea așa se dobândesc sau fiindcă slujesc la scopuri rele.

10. *Cele mici* numește bunurile pământești, *cele mari*, bunurile sufletești.

în bogățiile nedrepte n'ați fost credincioși, cine vă va încredința pe cele adevărate? ¹² Și dacă în cele ale altuia n'ați fost credincioși, cine vă va da ale cele ce sunt ale voastre?

¹³ *Nicio slugă nu poate sluji la doi stăpâni, căci sau pe unul îl va urî și pe celalt îl va iubi, sau la unul va ținea și pe celalt îl va desprețui: nu puteți sluji lui Dumnezeu și bogățiilor.*

Mustă pe farisei. ¹⁴ Și acestea toate le auzeau fariseii cari erau iubitori de argint; și-și râdeau de dânsul. ¹⁵ Dar Isus le zise: „Voi sunteți aceia cari vă arătați drepti înaintea oamenilor, dar Dumnezeu știe inimile voastre, căci ce este înălțat la oameni, uriciune este înaintea lui Dumnezeu.

¹⁶ *Legea și prorocii au ținut până la Ioan; de atunci împărăția lui Dumnezeu se vestește, și fiecare se silește să intre într'însa.* ¹⁷ Mai lesne va trece cerul și pământul decât să cadă o cirtă din lege.

¹⁸ *Oricine își lasă femeia și ia alta, preacurvește; și cine ia pe cea lăsată de bărbatul ei, preacurvește.*

Pilda bogatului nemilostiv. ¹⁹ „Era un om

^{12.} Bogățiile le numește *bunurile altuia*, pentru că fiecare le câștigă dela alții și le lasă pe lumea aceasta. *Ale voastre* sunt cele sufletești și faptele bune pe cari le luăm cu noi pe lumea cealaltă.

^{13.} *Nu poți sluji lui Dumnezeu și bogățiilor.* Vezi nota dela Matei 6, 24.

^{16.} *Legea și prorocii... până la Ioan.* Legea veche a dat-o Dumnezeu până la Ioan, dela dânsul începe legea nouă dată de Hristos. *Împărăția lui Dumnezeu* pe pământ este *Biserica*, și mulți vor intra, zice Isus, într'însa, deși voi nu voiți s'auziți.

^{19.} *Era un om bogat...* Hristos își întărește, prin

bogat, care se înbrăca în porfiră și vison, și petrecea în toate zilele cu ospețe alese. ²⁰ Era și un sărac numit Lazăr, care zăcea la ușa lui, plin de bube, ²¹ și dorea să se sature cu fărâmurile cari cădeau de pe masa bogatului, dar nimeni nu i le dădea; iar câinii veneau de-i lingeau bucele.

²² Se întâmplă că muri săracul, și îngerii îl duseră în sânul lui Avram. Muri și bogatul, și se îngropă în iad. ²³ Ridicându-și ochii, pe când era în chinuri, văzu de departe pe Avram și pe Lazăr în sânul lui, ²⁴ și strigând, zise: Părinte Avrame, fie-ți milă de mine și trimite pe Lazăr să-și atingă vârful degetului în apă și să-mi răcorească limba; căci mă chinuesc în văpaia aceasta. ²⁵ Iar Avram îi zise: Fiule, adu-ți aminte c'ai primit cele bune în viața ta, și Lazăr cele rele; acum însă el se bucură și tu te chinuești. ²⁶ Și peste toate acestea, între noi și voi s'a pus o prăpastie mare, pentru ca cei ce ar voi să treacă de aci la voi, nu nu poată, nici de acolo să vie aici. ²⁷ Atunci zise bogatului: Rogu-te dar, părinte, să-l trimiți la casa tatălui meu; ²⁸ căci am cinci frați, ca să le adeverească, ca nu cumva să vină și ei în locul

pilda aceasta, învățătura despre întrebuintarea rea a bogățiilor, arătând cât de grozav vor avea de suferit bogații nemiloși.

^{20.} *Era și un sărac.* De nimic nu se tem oamenii mai mult decât de sărăcie. Isus învață că sărăcia este plăcută lui Dumnezeu și va aduce fericire adevărată aceluia care va ști să-și iubească sărăcia.

^{21.} *Câinii îi lingeau bucele.* Ce inimă de piatră înțaresc în om bogățiile! Nu se îndură bogatul să dea săracului nici fărâmurile. Mai miloși sunt câinii, cari ajută pe Lazăr cum pot!

^{22.} *În sânul lui Avram...* adică în ceata celor drepti, bucurându-se de fericirea lui Avram. Avram e tatăl trupesc al Evreilor și tatăl sufletelesc al tuturor oamenilor.

acesta de muncă. ²⁹ Iar Avram îi răspunse : Au pe Moise și pe proroci ; să asculte de dânsii. ³⁰ Dar el zise : Nu, părinte Avrame ; ci de se va duce unul din morți la dânsii, se vor pocăi. ³¹ Și Avram îi zise : Dacă nu ascultă pe Moise și pe proroci, nici chiar de ar învia cineva din morți, nu vor crede."

CAPUL 17. — Impotriva scandalului. *) ¹ Și mai zise (*Isus*) ucenicilor săi : „Cu neputință este să nu vină scandaluri ; dar vai de acela prin care vin ! ² Mai de folos i-ar fi să i se lege de gât o piatră de moară și să se arunce în mare, decât să smintească pe unul din acești mici.

³ Luați seama de voi înșivă. De-ți va greși fratele tău, muștră-l ; și de se va pocăi, iartă-l. ⁴ Și chiar de-ți va greși de șapte ori pe zi și de șapte ori pe zi se va întoarce la tine, zicând : *Mă călesc, iartă-l.*"

Puterea credinței. ⁵ Și ziseră Domnului Apostolii : „Mărește-ne credința". ⁶ Iar Domnul le zise : „*De veți avea credință ca un grăunte de muștar, veți zice dudului acestuia : Desrădăcinea-*

*) Matei 18, 6-10

^{29-31. Au pe Moise...} Sunt și azi necredincioși cari zic că ar crede dacă ar veni cineva dintre morți să le povestească ce este pe lumea cealaltă. Dumnezeu nu face însă minuni la plăcerea fiecăruia. Cuvântul lui Dumnezeu e mult mai adevărat decât mărturia unui mort care s'ar arăta și ar istorisi despre focul iadului și despre fericirea Cerului. Cine nu crede în cuvântul lui Dumnezeu, nu va crede nici cuvântului unui mort. Evreii nu voia să creadă că Isus e Fiul lui Dumnezeu și Măntuitorul făgăduit, cu toate că despre el mărturisise Moise și prorocii. Și nu crezură nici atunci când învie pe Lazăr.

1. *Cu neputință este să nu vină scandaluri.* Vezi nota dela Matei 18, 8.

ză-te și te sădește în mare, și vă va asculta.

⁷ Care din voi, având o slugă la arat sau la păscut oile, îi zice îndată că vine dela câmp : Vino repede și șezi la masă ; ⁸ și nu-i zice mai degrabă : Gătește-mi să măncă, încinge-te și-mi slujește până ce voi măncă și voi bea eu ; și după aceea vei măncă și vei bea și tu ? ⁹ Oare este îndatorat slugii aceleia, pentru că a făcut ce-i poruncise ? ¹⁰ Nu cred. *Așa și voi când veți face toate câte vă sunt poruncite, să ziceți : Slugi netrebnice suntem ; am făcut ce eram dator să facem.*"

Vindecă zece leproși. ¹¹ Și pe când mergea spre Ierusalim, (*Isus*) trecu prin mijlocul Samariei și al Galileei. ¹² Și intrând într'un sat, îl întâmpinară zece leproși, cari stătură departe, ¹³ și-l ridicară glasul, zicând : „Isuse învățătorule, miluiește-te de noi". ¹⁴ Când îi văzu, le zise : „Mergeți și vă arătați preoților". Și pe când mergeau, se curățiră. ¹⁵ Iar unul din ei, când văzu că se curățise, se întoarse, slăvind pe Dumnezeu cu

^{7-9. Care din voi, având o slugă...} După ce a cerut ucenicilor, în învățăturile de mai sus, lucruri de mare desăvârșire, precum este desprețul bogățiilor și al plăcerilor, ușurința de a ierta pe aproapele ș. a., acum vrea prin pilda aceasta să întâmpine mândria, care lesne se unește cu faptele cele bune, arătând că și atunci când am făcut toate câte ni le cere Dumnezeu, nu avem drept să ne laudăm. Un stăpân pământesc nu mulțumește (nici se crede îndatorat) slugii care se întoarce dela câmp după ce a muncit toată ziua. Ba îi cere altă muncă și nici atunci nu-i mulțumește, nici i se crede dator cu ceva." (Martini.)

10. *Slugi netrebnice suntem...* Așa trebuie să credem că să ne purtăm noi. Dumnezeu însă va face altfel, căci va răsplăti fiecărui după fapte.

glas tare, ¹⁶ și căzu cu fața la pământ la picioarele lui Isus, mulțumindu-i; și acesta era Samaritan. ¹⁷ Isus luă atunci cuvântul și zise: „Oare nu zece s'au curățit? Și cei nouă unde sunt?” ¹⁸ Nu s'a găsit cine să se întoarcă și să dea slavă lui Dumnezeu afară de acesta de alt neam.” ¹⁹ Și-i zise: „Scoală-te și mergi; credința ta te-a mântuit”.

Împărăția lui Dumnezeu. ²⁰ Și întrebă fiind de farisei când va veni împărăția lui Dumnezeu, le răspunse, zicând: „Împărăția lui Dumnezeu nu vine pe văzute cu ochii, ²¹ și nici nu se va zice: *Iată aici, și iată acolo*. Căci iată împărăția lui Dumnezeu înăuntrul vostru este.”

Venirea Fiului Omului. ²² Și zise ucenicilor săi: „Vor veni zile când veți dori să vedeți una din zilele Fiului Omului și n'o veți vedea.” ²³ Și vă vor zice: *Iată-l aici, iată-l acolo*. Să nu vă duceți, nici să-i urmați. ²⁴ Căci precum fulgerul luminează dela o margine a cerului la cealaltă, așa va fi Fiul Omului în ziua sa. ²⁵ Dar mai întâi trebuie să pătimească multe și să fie lepădat de neamul acesta.

^{20.} *Împărăția lui Dumnezeu* este împărăția Mântuitorului, pe care Evreii și-o închipuiau pământească și strălucitoare, pe când ea este duhovnicească; căci Hristos trebuie să domnească în inimile oamenilor prin credință, nădejde și dragoste.

^{22.} *Vor veni zile...* Mai sus a vorbit despre venirea sa întâia pe pământ, acum vorbește despre venirea a doua dela sfârșitul lumii.

^{24.} *Precum fulgerul...* La sfârșitul lumii vor fi mulți proci mincinoși cari vor cerca să amânezească — de va fi cu puțință — și pe cei aleși (Matei 24, 24). Hristos învață să nu-i creadă nimeni, pentru că venirea sa a doua va

²⁶ Și precum a fost în zilele lui Noe, așa va fi în zilele Fiului Omului. ²⁷ Măncau și beau, se însurau și se măritau până în ziua când intră Noe în corabie; și veni potopul și-i pierdu pe toți. ²⁸ Asemenea cum a fost în zilele lui Lot; măncau și beau, cumpărau și vindeau, sădeau și zideau, ²⁹ dar în ziua când ieși Lot din Sodoma plouă foc și pucioasă din cer și-i pedepsi pe toți. ³⁰ Așa va fi în ziua când se va arăta Fiul Omului.

³¹ În ziua aceea, cel ce va fi pe acoperișul casei, și vasele îi vor fi în casă, să nu se coboare să le ia; și cel ce va fi pe câmp, să nu se întoarcă înapoi. ³² Aduceți-vă aminte de fe-

ți neașteptată, ca fulgerul.

^{26-30.} *Precum a fost în zilele lui Noe...* Precum cei rai nu s'au pregătit la potop și la ploaia de foc, ci duceau înainte o viață desfrănată, tot așa nu se vor pregăti la judecata de apoi. Ziua aceea îi va găsi în păcate, și vor pieri. Cei buni însă vor scăpa de urgia aceea, cum a scăpat Noe de potop și Lot de foc. Dar vai, numărul acestor omic, pe când numărul acelor ce pier e foarte mare!

^{31.} *Cel ce va fi pe acoperișul casei...* vrea să zică să nu ne amânezească grija și iubirea celor vremelnice, ci să le părăsim toate pentru sufletul nostru.

^{32.} *Aduceți-vă aminte de femeia lui Lot.* Dumnezeu voi să pedepsească orașele Sodoma și Gomora pentru nelegiuirile lor. Trimise deci doi ingeri să dea de veste dreptului Lot. Ingerii scoaseră afară din Sodoma pe Lot, pe femeia și pe două fiice ale lui, poruncindu-le: „Să nu vă uitați înapoi”. Atunci trimise Domnul asupra acestor orașe o ploaie de foc și de pucioasă. Femeia lui Lot nu putu să se țină. Gândul la cele părăsite și dorința de a ști ce se face în urma ei o siliră să se uite înapoi. Dumnezeu o pedepsi făcând-o în chip de sare. Hristos ne amintește pedeapsa aceasta, ca nu cumva să ne uităm și să ne îngrijim de cele pământești și astfel să pierim în ziua judecării.

meia lui Lot. ³³ Oricine va căuta să-și mântuiască sufletul, și-l va pierde; și oricine îl va pierde, îl va învia. ³⁴ Zic vouă: în noaptea aceea din doi cari vor fi într'un pat unul se va lua și unul se va lăsa; ³⁵ din două femei cari vor măcina împreună una se va lua și una se va lăsa; din doi cari vor fi la câmp unul se va lua și unul se va lăsa. ³⁶ Ucenicii îl întrebară: „Unde, Doamne?” ³⁷ Și el le răspunse: „Oriunde va fi trupul, acolo se vor aduna și vulturii”.

CAPUL 18. — Judecătorul nedrept. ¹ Le zise și o pildă că trebuie să se roage pururea și să nu se lenească, zicând: ² „Era într'o cetate un judecător, care nu se temea de Dumnezeu și de oameni nu se rușina. ³ În cetatea aceea era și o văduvă, care venea la dânsul, zicând: Fă-mi dreptate cu protivnicul meu. ⁴ Și nu voi multă vreme. Dar în urmă își zise: Deși de Dumnezeu nu mă tem și de oameni nu mă rușinez, ⁵ totuși pentru că văduva aceasta îmi face supărare, îi voi face dreptate, ca nu cumva odată să mă batjocorească. ⁶ Și Domnul urmă: „Auziți ce zice judecătorul nedrept? ⁷ Dar Dumnezeu nu va face oare dreptate aleșilor săi cari strigă zi și noapte

33. *Oricine va căuta să-și mântuiască sufletul...* Cel ce caută numai bunurile trupesti, ca să-și păstreze viața, va pierde și viața și sufletul, iar cel ce se va îngriji mai mult de suflet fără teamă de a-și pierde viața, va câștiga și sufletul, și va trăi în veci.

34-35. *Din doi cari vor fi...* Vezi nota Matei 24,40-41.

36. *Unde, Doamne...* se vor lăsa cei drepti?

37. *Oriunde va fi trupul...* Nu le dă răspuns de-a dreptul, ci aseamănă pe cei drepti cu vulturii, păsările cele mai mari și mai iuți. Vezi și nota dela Matei 24,38.

7. *Dar Dumnezeu nu va face oare dreptate...* În

la dânsul, și-i va tot amâna? ⁸ Zic vouă că le va face dreptate în curând. Dar când va veni Fiul Omului, găsiți-vă oare credință de pământ?”

Fariseul și vameșul. ⁹ Zise și pilda aceasta pentru unii cari nădărdiau în sine că sunt drepti și desprețuiau pe alții: ¹⁰ „Doi oameni merseră la templu să se roage; unul era fariseu și celalt vameș. ¹¹ Fariseul, stând, se ruga așa în sine: Dumnezeu, îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni: răpitori, nedrepți, curvari, sau chiar ca vameșul acesta. ¹² Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte le am. ¹³ Iar vameșul departe stând, nu voia nici ochii să și-i ridice la cer; ci își bătea pieptul, zicând: Dumnezeu, miluește-te de mine păcătosul. ¹⁴ Zic vouă: s'a dus acesta îndreptat la casa sa, iar nu acela; *căci tot cel ce se înalță, se va smeri; și cel ce se smerește, se va înalță.*”

pilda aceasta ne arată Hristos cum ascultă Dumnezeu rugăciunea credincioșilor săi. Dumnezeu e bun, ne va asculta și ne va da ce-i cerem dacă nu ne va fi vătămător sufletului.

9. *Pentru unii cari nădărdiau în sine...* Cu pilda de mai sus învăță statornicia în rugăciune, cu aceasta învăță altă însușire a rugăciunii: smerenia.

11. *Dumnezeule, îți mulțumesc...* Nu cere nimic, nu laudă pe Dumnezeu, ci zice că e drept, judecă și învinuește pe aproapele.

12. *Postesc de două ori...* Se laudă cu fapte bune. Dar acestea la nimic nu folosesc dacă nu se fac cu gând bun.

13. *Vameșul departe stând...* Cât de deosebită e rugăciunea acestui om! Se smerește, stând departe și ridicându-și ochii dela pământ; se pocăiește, bătându-și pieptul; nădărduește iertare dela Dumnezeu, rugându-l și mărturisindu-se păcătos.

14. *Tot cel ce se înalță...* Mare învățătură dumnezeiască, care răstoarnă toată învățătura mândriei lumești!

Isus și copiii. *) ¹⁵ Atunci îi aduseră copii ca să-i atingă. Văzând aceasta ucenicii, îi certară. ¹⁶ Dar Isus, chemându-i, le zise: „Lăsați copiii să vină la mine și nu-i opriți, căci a unora ca a-cestia este împărăția lui Dumnezeu. ¹⁷ Adevăr zic vouă: Oricine nu va primi împărăția lui Dumnezeu ca un copil, nu va intra într'însa.”

Tânărul bogat. **) ¹⁸ Și-l întrebă un fruntaș, zicând: „Învățătorule bun, ce să fac ca să moștenesc viața veșnică?” ¹⁹ Iar Isus îi zise: „Pentru ce mă numești bun? Nimeni nu este bun afară de unul Dumnezeu. ²⁰ Știi poruncile: Să nu ucizi; să nu curvești; să nu furi; să nu mărturisești mărturie mincinoasă; cinstește pe tatăl tău și pe mama ta.” ²¹ El răspunse: „Acestea toate le-am păzit din tinerețea mea”. ²² Auzind acestea, Isus îi zise: „Un lucru îți mai lipsește: vinde toate câte le ai și le dă săracilor, și vei avea comoară în cer; apoi vino și mă urmează”. ²³ Dar el, auzind acestea, se întristă, căci era bogat foarte.

²⁴ Iar Isus, văzându-l trist, zise: „Cât de nevoie vor intra în împărăția lui Dumnezeu cei ce au bogății! ²⁵ Mai lesne este să treacă cămila prin urechea acului decât să intre bogatul la împărăția lui Dumnezeu.” ²⁶ Atunci îl întrebă cei

*) Matei 19, 13-15; Marcu 10, 13-16

**) Matei 19, 16-26; Marcu 10, 17-27

16. A unora ca aceștia... Vezi nota dela Matei 19, 14 și dela Marcu 10, 14.

19. Pentru ce mă numești bun? Vezi nota dela Matei 19, 17 și dela Marcu 10, 18.

22. Un lucru îți mai lipsește... Vezi nota Marcu 10, 21.

23-25. Se întristă. Vezi nota dela Matei 19, 22 și 23

ce-l ascultau: „Și cine poate să se mântuiască?” ²⁷ Le răspunse: „Cele ce sunt cu neputință la oameni, cu putință sunt la Dumnezeu”.

²⁸ Iar Petru îi zise: „Iată, noi am lăsat toate și te-am urmat pe tine”. ²⁹ Isus îi zise: Adevăr zic vouă: Nimeni nu și-a lăsat casa, sau părinții, sau frații, sau femeia, sau fiii pentru împărăția lui Dumnezeu, ³⁰ ca să nu primească mult mai mult în veacul acesta și în veacul viitor viața veșnică”.

Isus își vestește a treia oară Patima. *) „Apoi luă Isus (la o parte) pe cei doisprezece și le zise: „Iată mergem la Ierusalim, și se vor împlini toate cele scrise de proroci despre Fiul Omului. ³² Căci se va da pe mâna păgânilor și se va batjocori și se va bate și se va scuipa; ³³ și după ce-l vor bate, îl vor ucide, și a treia zi va învia.” ³⁴ Dar ei nimic din acestea nu înțeleseră, și cuvântul acesta era ascuns dela ei, oânci nu pricepeau ce li se zicea.

Orbul din Ierihon. **) ³⁵ Și pe când se apropia (Isus) de Ierihon, un orb ședea lângă drum și cerșea. ³⁶ Acesta, auzind poporul trecând, întrebă ce este. ³⁷ Ii răspunseră că trece Isus Nazarineanul. ³⁸ Atunci strigă (orbul), zicând: „Fiul lui David, miluește-mă”. ³⁹ Iar cei ce mergeau înainte, îl certau ca să tacă; dar el și mai tare

*) Matei 20, 17-19; Marcu 10, 31-34

**) Matei 20, 29-34; Marcu 10, 46-53

28. Iată, noi am lăsat toate... Vezi nota Marcu 10, 28.

30. Iar el și mai tare striga... Nu ascultă de statul porunca oamenilor, ci de credința ce-l însufletește. Tot omul e dator s'asculte mai mult de Dumnezeu și de conștiință decât de oameni și să nu se rușineze de credința sa.

striga: „Fiul lui David, miluește-mă”.⁴⁰ Atunci oprindu-se Isus, porunci să-l aducă la sine. Și când se apropie, îl întrebă: „Ce vrei să-ți fac?” El zise: „Doamne, să văd!”⁴² Și Isus îi zise: „Vezi; credința ta te-a mântuit”.⁴³ Și îndată văzu și-l urmă, slăvind pe Dumnezeu. Și tot poporul, văzând aceasta, dădu laudă lui Dumnezeu.

CAPUL 19. — Zacheu vameșul.¹ (*Isus*) intrând în Ierihon, trecea prin cetate.² Și iată, un om bogat, numit Zacheu, mai mare peste vameși,³ căuta să vadă care este Isus, dar nu putea de gloată, căci era mic de statură.⁴ Deci, alergând înainte, se urcă într'un sicomor, ca să-l vadă, pentru că pe acolo avea să treacă.⁵ Când ajunse la locul acela, Isus își ridică ochii, și văzându-l, îi zise: „Zachee, dă-te jos degrabă, căci azi trebuie să fiu în casa ta”.⁶ Și el se dete jos degrabă și-l primi cu bucurie.⁷ Văzând aceasta, toți cărteau, zicând că s'a dus să găzduiască la un păcătos.⁸ Iar Zacheu, stând înaintea Domnului, îi zise: „Doamne, iată jumătate din averea mea o dau săracilor, și de-am

1. *Zacheu* nu se știe dacă era Roman ori Evreu. Numele este evreesc și însemnează *drept*.

3. *Dorea să vadă...* „Mare trebuia să fie dorința lui Zacheu, căci nu-i păsa că se făcea de râsul oamenilor, urcându-se el, capul vameșilor și bogat, într'un copac.” (Martini.)

4. *Sicomor*. Sfântul Augustin numește sicomorul *smochin egiptean*. E foarte răspândit în Iudeea.

7. *Toți cărteau...* pentru că Evreii urau pe vameși și-i numeau păcătoși. Isus însă cunoște gândul și inima lui Zacheu.

8. *Îi întorc împătrit*. Asa osândea legea pe un vameș care lua mai mult decât trebuia.

năpăstuit pe cineva cu ceva, îi întorc împătrit”.⁹ Isus îi zise: „Astăzi s'a făcut mântuire casei acesteia, căci și acesta fiul lui Avram este.”¹⁰ *Căci Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască ce era pierdut.*“

Pilda banilor. *)¹¹ Pe când ascultau ei acestea, Isus mai zise o pildă, fiindcă erau aproape de Ierusalim și ei credeau că împărăția lui Dumnezeu are să se arate îndată.¹² Deci zise: „Un om de mare neam pleacă într'o țară depărtată, ca să ia în stăpânire o împărăție și apoi să se întoarcă.”¹³ Și chemând pe cele zece slugi ale sale, le dădu zece mine, zicându-le: Puneți-le în negoț până mă voi întoarce.

¹⁴ Dar cetățenii săi îl urau și-i trimiseră o solie în urmă, zicând: Nu voim să împărătească acesta peste noi.¹⁵ Iar când se întoarse înapoi, după ce luă în stăpânire împărăția, porunci să vină slugile cărora le dăduse banii, ca să vadă cât câștigase fiecare.¹⁶ Veni cel dintâi și zise: Doamne, mina ta a mai adus zece mine.¹⁷ Și-i zise stăpânul: Bine, slugă bună, pentru că peste puțin ai fost credincioasă, să ai putere peste zece cetăți.¹⁸ Veni și a doua și zise: Doamne, mina ta a mai adus cinci mine.¹⁹ Răspunse și acesteia:

*) Matei 25, 14-30.

12. *Un om de neam mare...* Acesta este însuși Hristos, care ca om era din neamul regelui al lui David.

Țara depărtată este cerul, unde trebuia să se ducă după moartea crucii, și apoi să se întoarcă la judecata de apoi.

13. *Zece mine*. *Mina* era un ban grecesc, care prețuia 100 de drahme.

14. *Dar cetățenii îl urau*. Aceștia sunt Evreii, cari strigară la Pilat: *N'avem împărat decât pe Cezar* (Ioan 19, 15), și din pizmă și răutate osândiră pe Hristos.

16-20. Banii însemnează darurile și bunurile pri-

Fii și tu peste cinci cetăți. ²⁰ Alta veni și zise: Doamne, iată mina ta, pe care am ținut-o legată într-o maramă, ²¹ căci m'am temut de tine, fiindcă ești om aspru:iei ce n'ai pus și seceri ca n'ai semănat. ²² Dar stăpânul îi zise: Din gura ta te judec, slugă rea. Știi că sunt om aspru, care iau ce n'am pus și secer ce n'am semănat. ²³ Pentru ce dar nu mi-ai pus banii la bancă, pentru ca, întorcându-mă, să-i iau cu dobândă? ²⁴ Și celor de față le zise: Luați-i mina și o dați celui ce are zece mine. ²⁵ Ei îi răspunseră: Doamne, are zece mine. ²⁶ Iar eu zic vouă: Celui ce are, i se va da și-i va prisosi; iar dela cel ce n'are, și ceea ce are, i se va lua. ²⁷ Iar pe vrăjmașii mei, cari n'au voit să împărătesc peste dânșii, aduceți-i aici și-i ucideți înaintea mea." ²⁸ Și zicând acestea, Isus porni înaintea mulțimii, mergând spre Ierusalim.

Isus intră în Ierusalim. *) ²⁹ Și când se apropie de Betfaghe și de Betania lângă muntele zis al Măslinilor, trimise doi din ucenicii săi, ³⁰ zicându-le: „Mergeți în satul care este înaintea voastră, în care intrând, veți găsi un mânz de măgară legat, pe care niciun om n'a șezut niciodată. Deslegați-l și-l aduceți. ³¹ Și de vă va întreba cineva: Pentru ce-l deslegați?, răspundeți-i: Pentru că Domnul vrea să se slujească de el.” ³² Merseră deci cei trimiși și găsiră mânzul legat, precum le spusese. ³³ Și pe când deslegau mânzul, îi întrebară stăpânii: „Pentru ce deslegați

*) Matei 21, 1-14; Marcu 11, 1-11; Ioan 12, 12-19 mite dela Dumnezeu. Cel ce le întreabinează bine, câștigă răsplata veșnică. Cel ce nu face nimic, face rău. Vezi nota dela Matei 25, 25.

mânzul?” ³⁴ Ei răspunseră: „Domnul are trebuință de el”. ³⁵ Și-l duseră la Isus. Apoi îi așezară veșmintele pe mânz și puseră pe Isus deasupra. ³⁶ Pe tot drumul pe unde trecea Isus, oamenii își așterneau veșmintele pe cale. ³⁷ Iar când se apropie de povârnișul muntelui Măslinilor, toată mulțimea ucenicilor, bucurându-se, începu să laude pe Dumnezeu cu glas tare pentru toate minunile ce le văzuse, ³⁸ zicând:

„Binecuvântat împăratul
care vine în numele Domnului,
pace în cer
și slavă întru cei de sus!”

³⁹ Atunci îi ziseră unii din fariseii din mulțime: „Învățătorule, ceartă-ți ucenicii”. ⁴⁰ Dar el le răspunse: „Zic vouă că de vor tăcea aceștia, vor striga pietrele”.

⁴¹ Iar când se apropie și văzu cetatea, plânse asupra ei, zicând: ⁴² „De ai fi cunoscut și tu, măcar în ziua aceasta a ta, cele ce sunt spre pacea ta! Dar acum acestea sunt ascunse dela ochii tăi. ⁴³ Căci vor veni zile asupra ta, și vor pune vrăjmașii tăi șanț împrejurul tău și te vor impresura și te vor strămtora din toate părțile, ⁴⁴ și te vor face una cu pământul pe tine și pe fili tăi în tine și nu vor lăsa din tine piatră pe piatră, pentru că n'ai cunoscut ziua cercetării tale.”

Isus alungă vânzătorii din templu. *) ⁴⁵ Și intrând în templu, începu a izgoni pe cei ce cum-

*) Matei 21, 12-17; Marcu 11, 15-18

^{42.} Cele ce sunt spre pacea ta... adică spre fericirea și mântuirea ta. Evreii înțeleg prin pace tericăre desăvârșită. (Vigouroux.)

^{43.} Vor veni zile asupra ta... prorocește pedeapsa și nimicirea Ierusalimului.

părau și vindeau, ⁴⁶ zicându-le : „Scriș este : *Casa mea, casă de rugăciune este* ; iar voi ați făcut-o peștera tâlharilor”.

⁴⁷ Isus învăța în toate zilele în templu. Iar arhierii, cărturarii și bătrânii poporului căutau să-l piardă. ⁴⁸ Dar nu știau ce să-i facă, căci tot poporul se ținea de dânsul și-l asculta cu plăcere.

CAPUL 20. — Răspunde arhierilor. *)

¹ Intr'una din zilele acelea, când învăța Isus poporul în templu și propovăduia Evanghelia, veni la el arhierii și cărturarii cu bătrânii, ² și-l întrebă, zicând : „Spune-ne cu ce putere faci acestea ? sau cine ți-a dat puterea aceasta ?” ³ Iar Isus, răspunzând, le zise : „Vă voi întreba și eu un cuvânt. Răspundeți-mi : ⁴ Botezul lui Ioan era din cer ori dela oameni ?” ⁵ Iar ei cugetau în sine, zicând : „Dacă vom răspunde : *Din cer*, ne va zice : Pentru ce dar nu i-ați crezut ?” ⁶ Iar de vom răspunde : *Dela oameni*, tot poporul ne va ucide cu pietre, căci este incredințat că Ioan a fost proroc.” ⁷ Deci răspunseră că nu știu de unde este. ⁸ Și le zise Isus : „Nici eu nu vă spun vouă cu ce putere fac acestea”.

Lucrătorii viei. **) ⁹ Atunci începu a zice poporului pilda aceasta : „Un om sădi o vie, o închirie lucrătorilor și se duse departe pe multă vreme. ¹⁰ Iar la vremea (*culesului*) trimise o slugă

*) Matei 21, 12-17 ; Marcu 11, 27-33

**) Matei 21, 33-46 ; Marcu 12, 1-12

2. *Cu ce putere faci acestea?* adică de unde ar putea să învețe în templu, să alunge și să bată pe vânzătorii și cumpărătorii.

9. *Un om sădi o vie...* Vezi nota dela Matei 21, 33-10-15. Vezi notele dela Matei 21, 33-38.

la lucrători, ca să-i dea din rodul viei. Dar ei o bătură și o trimiseră cu mâinile goale. ¹¹ Stăpânul viei trimise atunci altă slugă. Iar ei bătând-o și pe aceasta și batjocorând-o, o trimiseră cu mâinile goale. ¹² Mai trimise și pe a treia, iar lucrătorii, rânind-o și pe aceasta, o aruncară afară. ¹³ Atunci zise stăpânul viei : Ce să fac ? Voiu trimite pe fiul meu iubit. Poate, văzându-l pe dânsul, se vor rușina. ¹⁴ Când îl văzură lucrătorii, cugetară în mine, zicând : Acesta este moștenitorul ; să-l ucidem, ca să ne rămâie nouă moștenirea. ¹⁵ Și scoțându-l afară din vie, îl omorîră. Ce le va face acum stăpânul viei ? ¹⁶ Va veni și va pierde pe lucrătorii aceia, și via o va da altora.” Auzind aceasta, ei ziseră : „Ferească Dumnezeu !” ¹⁷ Dar Isus, privindu-i, le zise : „Ce este dar aceasta ce v-a scris : *Piatra pe care au lepădat-o ziditorii, v-a pus în capul unghiului?*”

¹⁸ Oricine va cădea pe piatra aceasta, se va sfărâma, și pe care va cădea ea, îl va spulbera.”

¹⁹ Și căutau arhierii și cărturarii să pună mâna pe dânsul chiar în ceasul acela, dar se temeau de popor ; căci înțelesesă că despre dânsul spusese (Isus) pilda aceasta.

Dajdia Cezarului. *) ²⁰ Și pândindu-l, trimiseră iscoade cari să se prefacă că sunt drepti, ca să-l prindă în vorbă și să-l dea pe mâna stăpânirii și a puterii procuratorului. ²¹ Aceștia îl întrebă : „Învățătorule, știm că drept vorbești

*) Matei 22, 15-22 ; Marcu 12, 13-17

17. *Isus, privindu-i, le zise...* Isus le dă o privire de compătimire, căci știe că din gură zic că nu, dar de fapt îl vor ucide. De aceea le aduce dovadă cuvintele acestea ale lui David : *Piatra pe care au lepădat-o ziditorii ș. a.* — Vezi și nota dela Matei 21, 42.

și înveți, și nu cauți în fața nimănui, ci calea lui Dumnezeu într-adevăr o înveți: ²² Se cade să dăm dajdie Cezarului sau nu? ²³ Dar Isus, cunoscând viclenia lor, le zise: „Pentru ce mă ispiți? ²⁴ Arătați-mi un dinar. Al cui chip și scrisoare are pe el?” Ei răspunseră: „Ale Cezarului”. ²⁵ Atunci le zise: „Deci dați cele ce sunt ale Cezarului, Cezarului, și cele ce sunt ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu”. ²⁶ Și nu-l putură prinde în vorbă înaintea poporului; ci mirându-se de răspunsul lui, tăcură.

Saduceii și învierea. *) ²⁷ Atunci se apropiară unii din saducei, cari zic că nu este înviere, și-l întrebă: ²⁸ „Învățătorule, Moise ne-a scris: *De va muri fratele cuva și-i va rămânea femeia fără copii, fratele să-i ia femeia și să ridice urmași fratelui său.* ²⁹ Acum, erau șapte frați; cel dintâi se însură și muri fără copii. ³⁰ Pe femeie o luă al doilea, dar și acesta muri fără copii. ³¹ Și o luă al treilea, și așa toți șapte; și muriră fără a lăsa copii. ³² În urma tuturor muri și femeia. ³³ Deci la înviere, a cărui dintre înșii, va fi femeie? Căci toți șapte au avut-o de femeie.” ³⁴ Și răspunzând Isus, le zise: „Fiii veacului acestuia se însoară și se mărită; ³⁵ dar cei ce se vor găsi vrednici de veacul viitor și de învierea din morți, nici nu se vor însura, nici nu se vor mărita. ³⁶ Căci nu vor mai putea să moară,

*) Matei 22, 23-33; Marcu 12, 18-27

24. *Un dinar*, ban vechiu roman în preț ca 80 de bani românești.

27. *Saduceii*... Vezi nota dela Matei 3, 7.

36. *Căci nu vor mai putea să moară*... Căsătoria e trebuncioasă în vicața aceasta pentru păstrarea neamului omenesc, și legea lui Moise era întemeiată pe nevoile

ci asemenea cu îngerii vor fi și fiii lui Dumnezeu sunt, fiind fiii învierii. ³⁷ Iar că morții vor învia, și Moise arată lângă rug unde numește pe Domnul Dumnezeu lui Avram, *Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeu lui Iacob.* ³⁸ Iar Dumnezeu nu este Dumnezeu al celor morți, ci al celor vii, căci toți prin el viază. ³⁹ Atunci luând cuvântul unii din cărturari, îi ziseră: „Învățătorule, bine ai zis”. ⁴⁰ Și nu mai îndrăzneau să-l mai întrebe nimic.

Hristos fiul lui David. *) ⁴¹ Dar Isus îi întrebă: „Cum zic că Hristos este fiul lui David? ⁴² Căci însuși David scrie în cartea psalmilor: *Zis-a Domnului meu Domnul: Șezi la dreapta mea,* ⁴³ până ce voi pune pe vrăjmașii tăi așternut picioarelor tale? ⁴⁴ Deci David îl chiamă Domn, așa dar cum este fiul lui?”

Mustă pe cărturari. **) ⁴⁵ Apoi zise ucenicilor săi în auzul poporului întreg: ⁴⁶ „Păziți-vă de cărturari, căroră le place să se preumbe în haine lungi, iubesc să le facă lumea plecăciuni prin târguri, caută scaunele cele dintâi în sinagogi

*) Matei 22, 41-46; Marcu 12, 35-37

**) Matei 23, 1-29; Marcu 12, 38-40

oamenilor supuși morții.

— *Asemenea cu îngerii*, nemuritori și fericiți și eu trupul, lipsiți de patimi ca duhurile curate. *Fiii lui Dumnezeu sunt, fiind fiii învierii.* Prin naștere trupească sunt fiii oamenilor, prin nașterea a doua (care este învierea) se fac fiii lui Dumnezeu, căci învierea este o faptă a atotputerniciei lui Dumnezeu. Vorbește numai de învierea celor buni și nu de a celor răi, pentru că cei răi nu înviază decât pentru a fi mai nefericiți; de aceea învierea acestora este a doua moarte.” (Martini.)

43. *Până ce voi pune*... Vezi nota Matei 22, 44.

46. *În haine lungi*... Vezi nota dela Matei 23, 7.

și locurile cele mai sus în ospete; ¹⁷ cari mănâncă casele văduvelor, prefăcându-se că se roagă mult. Aceștia mai mare osândă vor avea."

CAPUL 21. — Banul văduvei. *) ¹ Ridicându-și apoi ochii, văzu bogați cari aruncau milostenie în cutie. ² Văzu și o văduvă săracă, aruncând acolo doi bani mărunți, ³ și zise: „Adevăr zic vouă, văduva aceasta săracă mai mult a pus decât toți. ⁴ Căci toți ceilalți au pus la darurile lui Dumnezeu din prisosul lor; dar aceasta din lipsa ei a pus tot avutul ce-l avea."

Vestește dărmarea templului și a Ierusalimului. **) ⁵ Și vorbind unii despre templu că este zidit cu pietre frumoase și împodobit cu daruri, Isus zise: „Din acestea ce le vedeți, ⁶ vor veni zile când nu se va lăsa piatră pe piatră care să nu se risipească". ⁷ Iar ei îl întrebară, zicând: „Învățătorule, când vor fi acestea, și care va fi semn că vor începe a se împlini acestea?"

⁸ Isus le zise: „Vedeți să nu vă amăgească cineva, căci vor veni în numele meu, zicând: „Eu sunt (Hristos) și timpul s'a apropiat; să nu mergeți după dânșii. ⁹ Și când veți auzi vorbindu-se de războaie și de răzcoale, să nu vă înspăimântați; trebuie să se întâmple întâi acestea; dar nu va fi îndată sfârșitul." ¹⁰ Atunci le zise: „Se va scula neam peste neam și împărăție peste

*) Marcu 12, 41-44

**) Matei 24, 1-28; Marcu 13, 1-23

2. *Doi bani mărunți* pe cari sfântul Marcu 12, 42 îi numește un *pötrar*, adică doi bani de ai noștri.

5. *Și vorbind unii despre templu...* Vezi nota dela Matei 23, 1 și dela Marcu 13, 1.

impărăție. ¹¹ Și vor fi cutremure mari pe alocuri, și ciumă și foamete și arătări de spaimă în cer și semne mari vor fi.

¹² Dar mai înainte de acestea toate, vor pune mâna pe voi și vă vor prigoni, dându-vă la sinagogi și închisori și târându-vă înaintea împăraților și a stăpânilor pentru numele meu. ¹³ Și aceasta vi se va întâmpla spre mărturie. ¹⁴ Țineți bine minte să nu vă gândiți de mai înainte ce veți răspunde; ¹⁵ căci eu vă voi da gură și înțelepciune, căreia nu vor putea să se împotrivească, nici să grăiască împotriva toți vrămașii voștri. ¹⁶ Și vă vor da pe mâna lor părinții și frații, rudele și prietenii, și vor omori dintre voi. ¹⁷ Și vă vor urî toți pentru numele meu; ¹⁸ dar niciun fir de păr din capul vostru nu va pieri. ¹⁹ Cu răbdarea voastră veți păstra sufletele voastre.

²⁰ Iar când veți vedea că Ierusalimul începe a fi impresurat de ostași, să știți că aproape este pustiirea lui. ²¹ Atunci cei ce vor fi în Iudeea, să fugă la munți, și cei din mijlocul Ierusalimului să se ducă, iar cei ce vor fi prin ogoare, să nu între într'insul; ²² pentru că zile de războare sunt acestea, ca să se împlinească toate cele scrise. ²³ Dar vai celor îngreunate și celor ce vor alăpta în zilele acelea; căci va fi strâmtorare mare în

II. *Și arătări de spaimă în cer.* „S'a văzut o sabie atârând din cer asupra cetății; părea că arde templul cu flăcări vii; ușile templului se deschiseră singure; se arătară pe nori care și ostiri; se auzi în templu un glas, zicând: *Să plecăm de aici* și un sgomot ca de oameni cari ies. Și multe altele povestite de Iosif Flaviu (Războiul Evreilor, cartea VI.)" (Martini.)

13. *Spre mărturie*, adică voi veți da mărturie despre adevărul ce l-am învățat eu și l-ați auzit.

21-23. Pentru acestea vezi notele Matei 24, 16-21.

tară și urgie mare asupra acestui popor. ²⁴ Și vor cădea sub ascuțișul săbiei și se vor lua robi la toate neamurile, și Ierusalimul se va călca de neamuri, până se vor împlini timpurile neamurilor.

Venirea Fiului Omului. *) ²⁵ „Și vor fi semne în soare, în lună și în stele, iar pe pământ strămtorare printre neamuri din pricina viietului nedumerit al mării și al valurilor, ²⁶ înghețând oamenii de frică în așteptarea celor ce vor fi în lume, căci puterile cerului se vor clăti. ²⁷ Și atunci vor vedea pe Fiul Omului venind pe nori cu putere mare și cu slavă. ²⁸ Iar când acestea vor începe a se face, căutați în sus și vă ridicați capetele, pentru că se apropie răscumpărarea voastră.”

²⁹ Și le zise o pildă: „Vedeți smochinul și toți pomii. ³⁰ Când încep a face roadă, știți că aproape este vara. ³¹ Așa și voi, când veți vedea acestea întâmplându-se, să știți că aproape este împărăția lui Dumnezeu. ³² Adevăr zic vouă: Nu va trece neamul acesta până când toate acestea se vor împlini. ³³ Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece.

³⁴ Luați aminte la voi înșivă, ca nu cumva să se îngreueze inimile voastre cu îmbuibare de mâncare și băutură și cu grijile lumii acesteia, și fără de veste să vină peste voi ziua aceea. ³⁵ Căci ca un lanț va veni peste toți cei ce locuiesc pe

*) Matei 24, 29-35; Marcu 13, 24-31

28. *Căutați în sus...* da nădejde de bucurie aleșilor săi.

31. *Împărăția lui Dumnezeu* însemnează aici fericirea celor aleși cari vor fi ca niște îngeri în cer.

32. *Nu va trece neamul acesta...* Vezi nota dela Matei 24, 34.

fața a tot pământul. ³⁶ Veghiați deci în tot timpul și vă rugați, ca să vă învredniciți a scăpa de toate cele ce vor să fie și a sta înaintea Fiului Omului.”

³⁷ Și ziua învăța (Isus) în templu, iar noaptea, ieșind, o petrecea pe muntele care se chiamă al Măslinilor. ³⁸ Și tot poporul venea dis-de-dimineață la el în templu, ca să-l asculte.

CAPUL 22. — Sfat împotriva lui Isus. *)

¹ Se apropia sărbătoarea azimelor, care se chiamă Paști. ² Și căutau arhierii și cărturarii cum să-l omoare; dar se temeau de popor.

Invoiala lui Iuda. **) ³ Iar Satana intră în Iuda, care se numea Iscarioteanul, unul din cei doisprezece. ⁴ Acesta se duse și vorbi cu arhierii și cu căpeteniile, cum să-l dea pe mâna lor. ⁵ Ei se bucurară și se invoiră să-i dea bani. ⁶ Iuda făgădui și de atunci căuta prilej să-l dea pe mâna lor fără știrea poporului.

Cina de pe urmă. ***) ⁷ Și veni ziua azimelor, în care trebuia să se jertfească Paștile. ⁸ Deci (Isus) trimise pe Petru și pe Ioan, zicând: „Mergeți de pregătiți Paștile, ca să mâncăm”. ⁹ Și ei îl întrebă: „Unde vrei să pregătim?” ¹⁰ El le răspunse: „Iată, când veți intra în cetate, vă va leși înainte un om, ducând un ulcior de apă: mergeți după dânsul în casa unde va intra, ¹¹ și apuneți stăpânului casei: Învățătorul zice: Unde

*) Matei 26, 3-5; Marcu 14, 1-2

**) Matei 26, 14-16; Marcu 14, 10-11

***) Matei 26, 17-18; Marcu 14, 12-13; Ioan 13, 21-30

1. *Sărbătoarea azimelor...* Vezi nota Matei 26, 2.

7. *Să se jertfească Paștile.* Vezi nota Marcu 14, 12.

este locul în care să mănânc Paștile cu ucenicii mei? ¹² Și el vă va arăta o sală mare împodobită; acolo pregătiți." ¹³ Ucenicii meraseră și găsiră cum le spusese, și pregătiră Paștile.

¹⁴ Și când veni ceasul, (Isus) se puse la masă și cei doisprezece Apostoli cu dânsul. ¹⁵ Și le zise: „Mult am dorit să mănânc cu voi Paștile acestea înainte de patima mea. ¹⁶ Căci zic vouă că de acum nu le voi mai mânca până când se vor împlini în împărăția lui Dumnezeu.” ¹⁷ Apoi luând paharul, mulțumi, zicând: „Luați acesta și-l împărțiți între voi, ¹⁸ căci zic vouă, nu voi mai bea din roada viței până când va veni împărăția lui Dumnezeu”.

Orânduirea sfintei Euharistii. *) ¹⁹ După aceea, luând pâinea, mulțumi, o frânse și le-o dete lor zicând: „*Acesta este trupul meu care se dă pentru voi: aceasta s'o faceți în amintirea mea*.” ²⁰ Asemenea luă și paharul după ce mănca, zicând: „*Acest pahar este testamentul cel nou în sângele meu care pentru voi se va vărsa*.” ²¹ Dar iată

*) Matei 26, 16-19; Marcu 14, 22-23.

¹⁵ *Mult am dorit*.. pentru că Paștile acestea puneau capăt legii vechi și desveleau multe taine din legea nouă. Hristos a ales anume timpul acesta pentru orânduirea sfintei Euharistii, care ne amintește patima și moartea Mântuitorului.

¹⁶⁻¹⁸ *Nu voi mai mânca... nu voi mai bea...* Vezi nota dela Matei 26, 29.

— *Luând paharul*.. „Acest pahar este acela pe care mai marele ospățului îl binecuvânta, din care bea și pe care apoi îl trecea celorlalți meseni. Deci trebuie deosebit bine de paharul care e cu sângele Mântuitorului și de care e vorba în stihul 20.” (Glaire.)

²⁰ *Testamentul cel nou în sângele meu*. Vezi nota dela Matei 26, 28.

²¹ *Mâna vânzătorului*.. Vezi nota dela Matei 26, 23.

mâna vânzătorului meu cu mine este la masă. ²² Și Fiul Omului se duce după cum este orânduit, dar voi omului aceluia prin care se va vinde!” ²³ Și ei începură să se întrebe unii pe alții, cine ar fi din ei care va face aceasta.

Cine este mai mare. ²⁴ Se iscă și o ceartă între ei, care din ei s'ar părea să fie mai mare. ²⁵ Dar Isus le zise: „Impărații neamurilor domnesc peste ele și cei ce le stăpânesc, făcători de bine se chiamă. ²⁶ Dar voi să nu fiți așa, ci cel ce este mai mare între voi, să fie ca cel mai mic; și cel ce cârmuește, ca cel ce slujește. ²⁷ Căci cine este mai mare, cel ce stă la masă, sau cel ce slujește? Oare nu cel ce stă la masă? Iar eu sunt în mijlocul vostru ca cel ce slujește. ²⁸ Iar voi sunteți aceia cari ați rămas cu mine în ispitele mele. ²⁹ Și eu vă rânduesc vouă împărăție, precum tatăl meu mi-a rânduit mie: ³⁰ ca să mâncați și să beți la masa mea în împărăția mea și să ședeți pe scaune, judecând cele douăsprezece seminții ale lui Izrail.”

Vestește Apostolilor că-l vor părăsi. *) ³¹ Și zise Domnul: „Simone, Simone, iată Satana v'a cerut să vă cearnă ca grâul; ³² dar eu m'am

*) Matei 26, 31-35; Marcu 14, 27-31; Ioan, 13, 36-38.

²⁷ *Eu sunt.. ca cel ce slujește*. Isus slujea totdeauna Apostolilor, frângând pâinea și împărțindu-le-o.

²⁸⁻²⁹ *Iar voi sunteți aceia cari ați rămas...* Nu vrea să lase pe Apostoli să se gândească cine va fi mai mare, ci tuturor le făgăduiește că vor împărăti cu dânsul.

³¹ *Simone, Simone...* Hristos a învățat pe Apostoli să nu se certe pentru întâietate, ci fiecare să caute să fie mai mic decât ceilalți. Așa cere smerenia. Acum arată pe cine vrea el să-l pună mai mare peste Apostoli și peste întreaga Biserică.

rugat pentru tine, ca să nu piară credința ta; iar tu, când te vei întoarce (la Dumnezeu), întărește pe frații tăi." ³³ Petru îi zise: „Doamne, gata sunt să merg cu tine și în temniță și la moarte”. ³⁴ Dar Isus îi zise: „Zic ție, Petre, că nu va cânta azi cocoșul până ce de trei ori vei tăgădui că mă cunoști”. Apoi le zise:

³⁵ „Când v'am trimis fără pungă, fără traistă și fără încălțăminte, avuți-ați oare lipsă de ceva?”

³⁶ Iar ei răspunseră: „De nimic”. Atunci le zise lor: „Dar acum cine are pungă, s'o ia, de asemenea și traista; și cine n'are sabie, să-și vândă tunica și să-și cumpere. ³⁷ Căci zic vouă că și aceasta ce s'a scris trebuie să se împlinească în mine: *Și cu cei fărădelege s'a socotit*. Căci cele ce sunt despre mine stau să se împlinească.” ³⁸ Dar ei ziseră: „Doamne, iată aici două săbii”. Și el le zise: „E destul”.

Isus în grădina Măslinilor. *) ³⁹ Apoi ieși și merse, după obicei, pe muntele Măslinilor; și ucenicii îl urmară. ⁴⁰ Iar când ajunse acolo, le zise: „Rugați-vă, ca să nu cădeți în ispită”. ⁴¹ Și el se îndepărtă de dânșii ca de o aruncătură de piatră, și îngenunchind, se ruga, ⁴² zicând: „Părinte, de voiești, depărtează paharul acesta dela

*) Matei 26, 36-46; Marcu 14, 32-42; Ioan 18, 1

³⁶ Cine are pungă, s'o ia... Hristos vrea să zică că a ajuns la ceasul acela de primejdie, în care, după judecata oamenilor, ar trebui căutate toate mijloacele de apărare. Nicidecum însă nu le spune să-și apere viața cu sabie. Invățătura sa era alta: să se lase în mâinile lui Dumnezeu.

³⁸ E destul. Apostolii nu înțelesă pe Hristos. Ei credeau că trebuie să-și caute fiecare câte o sabie. Hristos însă le tăie vorba și o sfârșește.

⁴² Părinte, de voiești... Vezi nota dela Matei 26, 39.

mine, dar nu voia mea, ci a ta să fie”. ⁴³ Atunci i se arată un înger din cer și-l întări. Iar el căzând în chin de moarte, mai stăruitor se ruga. ⁴⁴ Și i se făcu sudoarea ca picăturile de sânge, cari cădeau pe pământ. ⁴⁵ Apoi sculându-se dela rugăciune, veni la ucenicii săi și-i găsi dormind de întristare, ⁴⁶ și le zise: „Pentru ce dormiți? Sculați-vă și vă rugați, ca să nu cădeți în ispită.”

Prinderea lui Isus. *) ⁴⁷ Pe când vorbea încă Isus, iată veni o gloată și cel ce se chema Iuda, unul din cei doisprezece, mergea în fruntea lor, și se apropie de Isus, ca să-l sărute. ⁴⁸ Dar Isus îi zise: „Iuda, cu o sărutare vinzi tu pe Fiul Omului?” ⁴⁹ Iar cei ce erau lângă dânsul, văzând ce era să se întâmple, îi ziseră: „Doamne, să lovim cu sabie?” ⁵⁰ Și unul dintr'inșii lovi pe sluga arhiereului și-i tăie urechea dreaptă. ⁵¹ Dar Isus, luând cuvântul, zise: „Lăsați până aici”. Și atingându-i urechea, îl vindecă. ⁵² Zise apoi Isus arhiereilor, dregătorilor și bătrânilor cari venise la dânsul: „Ca la un tâlhar ați ieșit cu săbii și cu ciomege.” ⁵³ În toate zilele eram cu voi în templu, și n'ați pus mâna pe mine; dar acesta este ceasul vostru și puterea întunecului.”

Lepădarea lui Petru. **) ⁵⁴ Și punând mâna pe Isus, îl duseră la casa arhiereului; iar Petru

*) Matei 26, 47-56; Marcu 14, 43-52; Ioan 18, 3-11

**) Matei 26, 69-75; Marcu 14, 60-72

⁴⁴ Și i se făcu sudoarea ca picăturile de sânge. Aceasta se întâmplă câte odată la o mare mâhnire. Faptul acesta, nepovestit de ceilalți Evangheliști, trebuia să intereseze în deosebi pe sf. Luca, doctor cum era. (Vigouroux.)

⁴⁷ Ca să-l sărute. Vezi nota dela Matei 26, 48.

⁵⁰ Și unul dintr'inșii... Vezi nota dela Marcu 14, 47.

il urma de departe. ⁵⁵ Făcându-se foc în mijlocul curții și șezând ei împrejurul focului, Petru era în mijlocul lor. ⁵⁶ O slujnică văzându-l cum ședea la foc și uitându-se țintă la el, zise: „Și acesta era cu dânsul”. ⁵⁷ Dar el tăgădui, zicând: „Femeie, nu-l cunosc”. ⁵⁸ Și peste puțin, văzându-l altul, zise: „Și tu ești dintre dâșii”. Iar Petru zise: „Omule, nu sunt”. ⁵⁹ Și trecând ca un ceas de vreme, altul întări, zicând: „Cu adevărat și acesta era cu dânsul, căci este Galileean”. ⁶⁰ Iar Petru răspunse: „Omule, nu știu ce zici”. Și îndată, pe când vorbea încă, cântă cocoșul. ⁶¹ Atunci întorcându-se Domnul, se uită la Petru. Și-și aduse aminte Petru de cuvântul Domnului ce i-l spusese: „Înainte de a cânta cocoșul, de trei ori te vei lepăda de mine”. ⁶² Și ieșind afară, Petru plânse cu amar.

Isus este batjocorit. ⁶³ Iar oamenii cari păzeau pe Isus, îl batjocorau și-l băteau. ⁶⁴ Apoi legându-i ochii, îl loveau peste obraz și-l întrebau zicând: „Ghicește cine te-a lovit?”. ⁶⁵ Și alte multe, hulind, ziceau împotriva lui.

Isus înaintea Sinedriului. ⁶⁶ Iar când se făcu ziua, se adunară bătrânii, arhierii și cărturarii, și duseră pe Isus la Sinedriul lor, zicând: „Dacă tu ești Hristos, spune-ne!” ⁶⁷ El le răspunse: „De vă voi spune, nu-mi veți crede; ⁶⁸ și de vă voi întreba, nu-mi veți răspunde, nici nu-mi veți da drumul. ⁶⁹ Dar de acum, Fiul Omului va ședea la dreapta lui Dumnezeu.” ⁷⁰ Atunci ziseră toți:

69. *De acum, Fiul Omului va ședea...* adică după ce va pătimi și va muri, va intra în slava și puterea lui Dumnezeu.

70. *Voi ziceți că sunt.* Vezi nota dela Marcu 15, 2.

„Ești dar Fiul lui Dumnezeu?” El răspunse: „Voi ziceți că sunt”. ⁷¹ Iar ei ziseră: „Ce nevoie mai avem de mărturie? Noi singuri am auzit din gura lui.”

CAPUL 23. — Isus înaintea lui Pilat. ¹ Și ridicându-se toată mulțimea lor, duseră pe Isus la Pilat. ² Și începură a-l învinui, zicând: „Pe acesta l-am găsit răzvrătind neamul nostru, oprind de a da bir Cezarului și zicând că este Hristos, regele”. ³ Atunci îl întrebă Pilat zicând: „Tu ești regele Iudeilor?” Iar el răspunse, zicând: „Tu zici”. ⁴ Iar Pilat zise arhierilor și gloatelor: „Nicio vină nu găsesc în omul acesta”. ⁵ Dar ei stăruiau, zicând: „Răscoală poporul și învață prin toată Iudeea, începând din Galileea până aici”.

Isus înaintea lui Irod. ⁶ Pilat, auzind de Galileea, întrebă dacă omul este Galileean. ⁷ Și aflând că este de sub stăpânirea lui Irod, îl trimise la Irod care se afla și el în Ierusalim în zilele acelea.

⁸ Iar Irod când văzu pe Isus, se bucură foarte, căci dorea mult să-l vadă, pentru că auzise multe de dânsul și nădăjduia să-l vadă făcând vreo minune. ⁹ Deci îl întrebă de multe, dar Isus nu-i răspunse nimic. ¹⁰ Iar arhierii și cărturarii erau de față și-l învinuiau întruna. ¹¹ Dar Irod îl des-

*) Matei 27, 11-14; Marcu 13, 35.

1. *Pilat.* Vezi nota dela Matei 27, 2.

2. *Cezar* era împăratul Tiberiu, vezi 3, 1.

9. *Nu-i răspunse nimic.* Irod dorea, din deșertăciune, să vadă o minune dela Isus. Dumnezeu însă nu implinește astfel de dorințe.

11. *Îl îmbrăcă cu o haină albă...* „Irod, îmbrăcând pe Domnul nostru cu o haină albă, pare a fi voit să

prețui cu ostașii săi; și bătându-și joc de dânsul, îl îmbracă cu o haină albă și-l trimise înapoi la Pilat. ¹² Și se făcură prieteni Irod și Pilat în ziua aceea, căci mai înainte erau învrăjbiți între dânsii.

Pilat osândește pe Isus. *) ¹³ Iar Pilat, chemând pe arhierii, pe fruntași și pe popor, ¹⁴ le zise: „Mi-ați adus pe omul acesta ca pe unul care răzvrătește poporul, și iată eu înaintea voastră întrebându-l, nicio vină n'am găsit în omul acesta, din cele ce-l invinuiți. ¹⁵ Dar nici Irod; căci l-am trimis la dânsul și nimic vrednic de moarte nu i s'a găsit. ¹⁶ Deci îl voi pedepsi și-i voi da drumul.” ¹⁷ Și trebuia de sărbătoare să le slobozească un închis. ¹⁸ Iar toată mulțimea strigă într'un glas: „La moarte cu acesta și să ne dai pe Baraba”. ¹⁹ Acesta fusese pus la închisoare pentru o răscoală făcută în cetate și pentru un omor. ²⁰ Din nou le vorbi Pilat, voind să dea drumul lui Isus. ²¹ Dar ei și mai tare strigau: „Răstignește-l, răstignește-l!” ²² Pilat le zise a treia oară: „Dar ce rău a făcut? Nicio vină de moarte nu găsesc într'insul; îl voi pedepsi deci și-i voi da drumul.” ²³ Dar ei stăruiau cu strigăte mari, cerând să-l răstignească; și strigătele lor se făceau din ce în ce mai mari. ²⁴ Deci Pilat hotărî să li se împlinescă cererea. ²⁵ Și le slobodi pe cel ce fusese aruncat în temniță pentru răscoală și omor, și pe care îl cereau ei, iar pe Isus îl dete după voia lor.

*) Matei 27, 15-18; Marcu 15, 6-13
rădă de împărăția lui Hristos, pentrucă regii și împărații romani se îmbrăcau în zilele mari cu haine albe.” (Vigouroux.)

Pe calea crucii. ²⁶ Și pe când îl duceau, prinseră pe unul Simon din Cirene, care venea dela câmp, și-i puseră crucea pe spinare, ca s'o ducă după Isus. ²⁷ Iar în urma lui venea mare mulțime de popor și de femei cari plâneau și-l lănguiau. ²⁸ Dar Isus, întorcându-se spre ele, le zise: „Fiicele Ierusalimului, nu mă plângeți pe mine, ci pe voi vă plângeți și pe fiii voștri. ²⁹ Căci iată vor veni zile în cari se va zice: Fericite cele sterpe și pântecele cari n'au născut și fetele cari n'au alăptat! ³⁰ Atunci vor începe a zice muntilor: *Cădeți peste noi*, și dealurilor: *Acoperiți-ne*. ³¹ Căci de fac acestea în lemnul cel verde, în cel uscat ce va fi?”

³² Și duceau împreună cu el și alți doi făcători de rele, ca să-i ucidă.

Răstignirea. *) ³³ Și după ce ajunseră la locul numit al Căpățânii, îl răstigniră pe dânsul și pe tâlhari, unul la dreapta și celalt la stânga. ³⁴ Iar Isus zicea: „Părinte, iartă-i, că nu știu ce fac”. Apoi își împărțiră hainele lui, aruncând sorții.

³⁵ Poporul sta și privea, și-și băteau joc de

*) Matei 27, 31-44; Marcu 15, 11-32; Ioan 19, 17-24

26. *Simon din Cirene.* Vezi nota dela Matei 27, 32.

29. *Vor veni zile...* Le proroceste zilele amare ale suferinței Ierusalimului, când se văzură femei de stare bună omorând și mâncându-și copiii.

31. *De fac acestea în lemnul cel verde...* Hristos e lemnul verde care dă pururea viață și roade bune, poporul evreiesc este *cel uscat*, căci neprimind pe Mântuitor și osândindu-l la moarte, a făcut cea mai mare fărădelege, pentru care e vrednic să se taie și să se ardă în foc.

33. *În locul numit al Căpățânii...* Vezi nota dela Matei 27, 30.

dânsul frunții împreună cu poporul, zicând : „Pe alții i-a mântuit, mântuiescă-se pe sine dacă este Hristos, alesul lui Dumnezeu”.³⁶ Și-și băteau joc de dânsul și ostașii apropiindu-se și dându-i oțet,³⁷ și zicând : „Dacă ești tu regele Iudeilor, mântuește-te pe tine însuși”.³⁸ Și deasupra lui era pusă o scrisoare cu litere grecești, latinești și evreești : *Acesta este regele Iudeilor*.

³⁹ Iar unul din tâlharii răstigniți îl hulea, zicând : „Dacă ești tu Hristos, mântuește-te pe tine și pe noi”.⁴⁰ Dar celalt răspunse, muștrându-l și zicându-i : „Nici tu nu te temi de Dumnezeu, căci în aceeași osândă ești ?⁴¹ Și noi după dreptate suferim, căci luăm plata după fapte, dar acesta niciun rău n'a făcut.”⁴² Apoi zise lui Isus : „Doamne, adu-ți aminte de mine când vei fi în împărăția ta”.⁴³ Isus îi răspunse : „Adevăr îți zic fie, azi vei fi cu mine în raiu.”

Isus moare pe cruce. *)⁴⁴ Era pe la ceasul al șaselea, și întunec se făcu peste tot pământul până la ceasul al nouălea.⁴⁵ Și soarele se'n-tunecă, și vâlul templului se rupse în două.⁴⁶ Atunci strigând Isus cu glas mare, zise : „Părinte, în mâinile tale încredințez duhul meu”. Și zicând acestea, își dete sufletul.

⁴⁷ Și văzând sutașul ce se făcuse, proslăvi

*) Matei 27, 43-46 ; Marcu 13, 33-41 ; Ioan 19, 28-30

42. *Adu-ți aminte...* Tâlharii acești stând lângă Isus, începu a-l cunoaște. De sigur că Domnul dădu amândurora aceeași lumină și har, dar cel din dreapta primi harul și se căi, mărturisind pe Hristos ; celalt din stânga nu lua în seamă harul și nu credea în Isus, ci aștepta să vadă, ca Irod, o minune.

44. *Pe la ceasul al șaselea.* Vezi nota Matei 27, 45-

45. *Vâlul templului.* Vezi nota Matei 27, 51.

47. *Sutașul.* Vezi nota dela Matei 8, 5.

pe Dumnezeu, zicând : „Cu adevărat omul acesta drept a fost”.⁴⁸ Iar mulțimea acelor cari venise la privelește aceasta și văzură ce se făcuse, bătându-și pieptul, se'n-torcea.⁴⁹ Și stăteau toți cunoscuții lui departe și femeile cari venise după dânsul din Galileea, privind acestea.

Inmormântarea lui Isus. *)⁵⁰ Și iată un sfetnic numit Iosif, din Arimateea, oraș în Iudeea, bărbat bun și drept,⁵¹ care nu se învoise cu sfatul și hotărîrea lor, și aștepta și el împărăția lui Dumnezeu,⁵² veni la Pilat, și ceru trupul lui Isus.⁵³ Și coborându-l de pe cruce, îl înfășură în giulgiu și-l puse într'un mormânt săpat în piatră, în care nimeni nu mai fusese pus.⁵⁴ Era ziua pregătirii și se lumina de sâmbătă.⁵⁵ Femeile cari venise cu Isus din Galileea, însoțind pe Iosif, văzură mormântul și cum se pusese trupul lui Isus.⁵⁶ Și întorcându-se, pregătiră miresme și miruri, iar sâmbăta nu se mișcă după lege.

CAPUL 24. — Invierea lui Hristos. **) ¹ Dar în ziua întâi a săptămânii, femeile veniră dis-de-diminăță la mormânt, aducând miresmele ce le pregătise ; ² și găsiră piatra răsturnată de pe mormânt. ³ Și intrând, nu găsiră trupul Domnului Isus. ⁴ Pe când erau în nedumerire de aceasta,

*) Matei 27, 57-66 ; Marcu 15, 42-47 ; Ioan 19, 38-42

**) Matei 28, 1-10 ; Marcu 16, 1-8

49. *Femeile cari venise din Galileea* erau Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacob, și Salome, precum știm din sfântul Marcu 15, 40.

54. *Ziua pregătirii* se numea vinerea, pentru că Evreii pregăteau de ale mâncării și altéle ce nu le puteau face sâmbăta.

1. *Ziua întâi a săptămânii* este Duminică.

iată doi bărbați stătură lângă ele în veșminte strălucitoare, ⁵ și cum ele se înfricoșară și-și plecară capul în pământ, le ziseră: „Pentru ce căutați pe cel viu cu morții?” ⁶ Nu este aci: a înviat. Aduceți-vă aminte cum v'a spus când era în Galileea ⁷ și zicea: Trebuie să se dea Fiul Omului în mâinile oamenilor păcătoși și să se răstignească și a treia zi să învieze.” ⁸ Și ele își aduseră aminte de cuvintele lui. ⁹ Intorcându-se apoi dela mormânt, vestiră acestea toate celor unsprezece și tuturor celorlalți. ¹⁰ Și cele ce spuseră Apostolilor acestea erau: Maria Magdalena, Ioana și Maria, mama lui Iacob, și celelalte cari erau cu ele. ¹¹ Dar lor li se părură ca o aiurare cuvintele acestea și nu le crezură.

¹² Iar Petru, sculându-se, alergă la mormânt și aplecându-se, văzu numai giulgiurile jos și se duse, mirându-se de cele întâmplate.

Isus se arată la doi ucenici. *) ¹³ Și iată doi dintre dâșii mergeau în aceeași zi la un sat numit Emaus, departe ca la șaizeci de stadii de Ierusalim, ¹⁴ și vorbeau de toate cele ce se întâmplase. ¹⁵ Pe când vorbeau ei și se întrebau, Isus însuși, apropiindu-se, mergea cu ei. ¹⁶ Dar ochii lor erau ținuți ca să nu-l cunoască.

¹⁷ Și le zise Isus: „Ce sunt cuvintele acestea ce le vorbiți împreună mergând, și pentru ce sunteți triști?” ¹⁸ Și răspunzând unul din ei, numit Cleofa, îi zise: „Oare tu singur ești străin în Ierusalim, de nu știi cele ce s'au întâmplat în zilele acestea într'însul?” ¹⁹ El îi întrebă: „Ce?” Li răspunseră: „Cele despre Isus Nazarineanul, care

*) Marcu 16, 12-13

13. Șaizeci de stadii sunt cam 11 kilometri.

a fost proroc puternic în fapte și cuvinte înaintea lui Dumnezeu și a tot poporul; ²⁰ și cum l-au dat arhieriei și mai marii noștri la osândă de moarte și l-au răstignit. ²¹ Noi nădăjduiam că el este care va izbăvi pe Izrael; dar cu toate acestea astăzi este a treia zi de când s'au întâmplat acestea.

²² Dar și niște femei de ale noastre ne-au speriat, căci se duseră dis-de-dimineasă la mormânt, ²³ și negăsindu-i trupul, veniră spunând că au văzut îngeri cari spun că Isus este viu. ²⁴ Se duseră atunci și unii din noi la mormânt și găsiră așa cum le spuse femeile, dar pe dânsul nu-l găsiră.”

²⁵ Atunci le zise Isus: „O nepricepuți și greoi la inimă întru a crede toate câte s'au scris de proroci! ²⁶ Oare nu trebuia Hristos să pătimească acestea și așa să intre în slava sa?” ²⁷ Și începând cu Moise și cu toți prorocii, le tâlmăcea din toate Scripturile, cele ce erau despre dânsul.

²⁸ Și se apropiară de satul unde mergeau; și Isus se făcu că merge mai departe. ²⁹ Dar ei îl siliră, zicând: „Rămâi cu noi, căci se face seară, și ziua a trecut”. Și intră cu ei. ³⁰ Și pe când ședea cu ei la masă, luă pâinea, o binecuvântă, o frânse și le-o dete lor. ³¹ Atunci li se deschiseră ochii și-l cunoscă; dar el se făcu nevăzut din ochii lor. ³² Iar ei ziseră unul către altul: „Nu ne ardea oare inima în noi când ne vorbea pe drum și ne lămură Scripturile?”

³³ Apoi sculându-se chiar în ceasul acela, se

30. Luă pâinea, o binecuvântă... „Toți tâlcuitorii vechi au zis că pâinea aceasta binecuvântată de Isus și înfrângerea căreia se deschisera ochii ucenicilor era taina Trupului Domnului.” (Martini.)

intoarseră la Ierusalim, și găsiră pe cei unsprezece adunați și pe cei ce erau cu dâșii ³⁴ zicând: „Domnul a înviat cu adevărat și s'a arătat lui Simon”. ³⁵ Și ei povestiră ce li se întâmplase pe drum și cum îl cunoscuse la frângerea pâinii.

Isus se arată Apostolilor. ³⁶ Iar pe când vorbeau ei acestea, Isus stătu în mijlocul lor și le zise: „Pace vouă! Eu sunt: nu vă temeți.” ³⁷ Dar ei turburându-se și înspăimântându-se, credeau că văd un duh. ³⁸ Și le zise Isus: „Pentru ce sunteți turburați și pentru ce aceste gânduri se suie în inimile voastre? ³⁹ Vedeți mâinile mele și picioarele mele, căci eu însumi sunt. Pipăiți și vedeți, pentru că duhul n'are carne și oase, precum mă vedeți pe mine că am.” ⁴⁰ Și acestea zicând, le arată mâinile și picioarele. ⁴¹ Dar ei necrezând încă și mirându-se de bucurie, le zise: „Aveți aici ceva de mâncare?” ⁴² Ei îi dădură o bucată de pește fript și un fagure de miere. ⁴³ Și după ce mănăcă înaintea lor, luă rămasițele și le dăte lor.

⁴⁴ Apoi le zise: „Iată ce vă spuneam când eram încă cu voi că trebuie să se împlinească toate cele scrise despre mine în legea lui Moise, în proroci și în psalmi”. ⁴⁵ Atunci le deschise mintea, ca să înțeleagă Scripturile, ⁴⁶ și le zise: „Așa stă scris, și așa trebuia să pătimizească Hristos și a treia zi să învieze din morți; ⁴⁷ și să se

39. *Pipăiți și vedeți...* Ca să le dovedească că înviașe, îi chemă să se apropie și să-l pipăie. De văzut l-au văzut, acum rămâne să-l pipăie și să mănânce cu dansul.

41. *Dar ei necrezând încă și mirându-se de bucurie...* Erau uluiți și nici nu știau ce să creadă.

47. *Incepând din Ierusalim:* Hristos nu-și răzbună,

propovăduiască în numele lui pocăința și iertarea păcatelor începând din Ierusalim. ⁴⁸ Iar voi sunteți martori la acestea. ⁴⁹ Și iată eu vă trimit făgăduința Tatălui meu; iar voi rămâneți în cetate până când vă veți îmbrăca cu putere de sus.”

Înălțarea lui Isus. *) ⁵⁰ Apoi îi duse afară până la Betania, și ridicându-și mâinile, îi binecuvântă. ⁵¹ Iar pe când îi binecuvântă, se depărtă de ei și se înălță la cer. ⁵² Și ei închinându-se, se intoarseră în Ierusalim cu bucurie mare. ⁵³ Și erau pururea în templu, laudând și binecuvântând pe Dumnezeu. Amin.

*) Marcu 16, 10-11
nici nu-i dă uitării pe Evreii, cari l-au pus pe cruce, ci, după cum scriau Scripturile, Mântuitorul mai întâi Evreilor se cădea să le propovăduiască Evanghelia.

49. *Până când veți primi putere de sus:* adică până când veți primi pe Duhul Sfânt după cum v'am făgăduit.

52. *Și ei închinându-se...* acum credeau cu tărie că Hristos este și Dumnezeu.

Sfântul Evanghelist Ioan.

Sfântul Ioan s'a născut în Betsaida, oraș în Galileea. Tatăl lui se numea Zebedeu, iar mama Salome, care era rudă cu Sfânta Fecioară Maria. Părinții lui aveau stare bună, precum putem vedea din Evanghelia sf. Matei 4, 18 și a sf. Marcu 1, 20.

A fost mai întâi ucenic al sf. Ioan Botezătorul. Trimis cu alt ucenic de învățătorul său la Isus, a fost cel dintâi care a urmat pe Mântuitorul. Așa scrie în suși în Evanghelia 1, 35. E adevărat că Ioan nu-și spune numele, dar tocmai de aceea, știind că așa l'ie obiceiul, sf. Ioan Gură de Aur și alții cu tot dreptul susțin că unul din cei doi ucenici era sfântul Ioan. N'a rămas însă cu Domnul decât puțin și numai după chemarea lui Petru și a lui Andrei l-a chemat Isus să-l urmeze împreună cu Iacob, fratele lui mai mare. Iar mai târziu, când Hristos își alege din ucenicii săi doisprezece Apostoli, învrednici și pe Ioan să fie unul din numărul lor. (Matei 10, 3 și Marcu 3, 17.)

Isus l-a iubit totdeauna în chip deosebit atât pentru că a trăit toată viața în fectorie, cât și pentru dragostea și credința statornică ce a arătat-o către învățătorul său. De aceea, Isus voia să-l aibă de față la toate misturile și tainele mai însemnate. Ii vedem împreună cu Iacob și cu Petru, pe muntele Tabor unde se achemă Isus la față. Tot numai cu acești doi, Isus lăsa și pe Ioan în casa în care învază pe fiica lui Iair. La elna cea de taină se odihnește pe pieptul lui Isus și află numele vânzătorului. Nu lipsește nici în grădina Măslinilor, unde Mântuitorul își începe patima, nici pe muntele Calvar, unde Isus îl încredințează pe Maica sa. A fost cel dintâi care crezu că învase Isus și care îl recunoscă când se arată lângă lacul Ghenesaret.

După înălțarea lui Isus la cer, Ioan a mai rămas în Ierusalim, de unde se ducea din când în când să vestească Evanghelia și pe aiurea. Așa se duse cu Petru la Samariteni, dându-le pe Duhul Sfânt, și apoi predică „În mai multe sate ale Samaritenilor”. *Epistole Apost. 8, 25.*

În timpul prizonierii lui Irod, pe la 42, se retrase împreună cu Maica Domnului în orașul Efes din Asia. Dar în anul 51 sau 52, când se adună sinodul Apostolilor în Ierusalim, pentru a hotărî cum să se primească păgânii în Biserică, fu și Ioan de față.

Mai târziu lucrează Ioan în multe biserici din Asia Mică până ce-și pune locuință statornică în Efes. Ca și ceilalți Apostoli, nici Ioan nu putu să scape de prigonirea păgânilor. Sfinții Părinți ne spun că a fost aruncat într'un vas cu oțet fierbinte în Roma, dar din care a ieșit încă și mai curat și mai viu.

Împăratul Domițian îl surguni într-o insulă mică, numită Patmos. În această insulă avu multe vedenii în care îl descoperi Dumnezeu multe taine pe cari Ioan le scrisă într-o carte ce se numește Apocalips. Dar cum scăpă prin minune de moartea în oțet fierbinte, tot așa — putem zice — scăpă de surgunul acesta; căci Dumnezeu nu voi să-l lase să moară de cazne și să fie mucenic, ci-l păstră pentru altele. În adevăr, după moartea lui Domițian, senatul rupse toate actele lui, așa încât înceta pentru o vreme prigonirea creștinilor, și sf. Ioan putu să se întoarcă la Efes. În orașul acesta își scrisă Evanghelia și cele trei scrisori ce le cunoaștem. „Aci stând până la împăratul Traian, întemele și cărmul toate bisericile Asiei, și ajuns la adânci bătrânețe, murî în anul 68 după patima Domnului și fu îngropat lângă acest oraș”, scrie sf. Ieronim.

Când se întoarse din Patmos, sf. Ioan, rugat de episcopii Asiei, scrie Evanghelia, care este a patra însoțită de Sfântul Duh și primită de Biserica lui Hristos. Însuși sf. Ioan zice la sfârșitul Evangheliei 21, 24: „Acesta este ucenicul acela care mărturisește despre acestea și a scris acestea, (Evanghelia), și știm că adevărată este mărturia lui”. Și de atunci și până azi, în Biserică s'a crezut și s'a învățat că Apostolul Ioan este cel ce a scris Evanghelia a patra. Mărturie avem dela cei dintâi Părinți ai Bisericii. Sf. Irineu, mort în 202, scrie că sf. Ioan și-a scris Evanghelia cel din urmă dintre Evangheliști. Aceasta a auzit-o dela sf. Policarp,

care a trăit dela 68 până la 150 și a fost unul din ucenicii sfântului Ioan. Tertulian, Clement din Alexandria și alții spun la fel.

Sfântul Ioan a scris Evanghelia la sfârșitul veacului întâiu între 92 și 100. Scriind mai târziu decât ceilalți Evangheliști, vorbește despre moartea sf. Petru, despre multe lucruri din Ierusalim că erau, și se înțelege că nu mai sunt, fiindcă Românii dădămară Ierusalimul în 70. Ebreilor nu le zice poporul sau gloata, ci numai Iudeii, ca și cum ar aminti că nu mai au țară și nu mai au un popor. Sărbătorii celei mari îi zice Paștile Iudeilor, de sigur pentru a le deosebi de Paștile creștinilor. Pe creștini îi cheamă frați. Fiindcă era bătrân, se socrise că nu mai moare. Acestea arată că sf. Ioan și-a scris Evanghelia târziu, aproape de moarte, și prin urmare la sfârșitul veacului întâiu.

A scris Evanghelia ca să arate că Isus este Fiul lui Dumnezeu, născut din veșt din Tatăl și o singură fire cu dănsul. Aceasta o arată cuvintele: „Acestea n'au scris, ca să credeți că Isus este Hristos, Fiul lui Dumnezeu, și crezând, vieală să aveți în numele lui”. 20, 31. Adevărul acesta este unul din cele mai însemnate și trebuia deslușit dela început, ca nu cumva să-și facă creștinii o credință greșită despre Hristos. În adevăr erau pe atunci mai mulți erefici, numiți Cerinteni și Ebioniti, „cari ziceau că Isus n'a fost mai înainte de Maria”, scrie sf. Ieronim.

Ceilalți Evangheliști au scris cu alte scopuri: arată viețea, învățătura și minunile ce le-a făcut Mântuitorul pe pământ. Vorbec mai rar despre Hristos Dumnezeu. Sf. Ioan vorbește des, împede și stăruitor. Având acest scop, nici nu vorbește despre nașterea trupească a lui Isus, ci se urcă peste tot ce e văzut și descrie nașterea din veșt a Cuvântului lui Dumnezeu: „La început era Cuvântul, și Cuvântul era la Dumnezeu, și Cuvântul era Dumnezeu... Am văzut slava lui ca slava unuia născut din Tatăl.” Multe din cele istorisite de ceilalți Evangheliști le lasă afară ca fiind cunoscute, și alege din cuvântările și viețea Mântuitorului cele ce privesc dumnezeirea lui. Când Isus face întâia minune la Cana, Ioan zice că Isus „și-a arătat slava sa”. 2, 11. În vorbirea cu Nicodim, Ioan aduce cuvintele lui Isus: „Că așa a iubit Dumnezeu lumea, încât a dat pe Fiul său unul născut, pentru ca tot cel ce crede să nu piară, ci să aibă viețea

veșnică". 5, 16. Arată că Isus primi patima de bună voie ca una ce-i este hotărâtă de Dumnezeu și scrisă de proroci. Deci bine scrie sf. Augustin: „Cei trei Evangheliști au umblat pe pământ cu Omul-Dumnezeu și pușine au zis despre dumnezeire, Ioan însă nu numai s'a ridicat deasupra pământului, ci și deasupra cetelor îngerilor și a ajuns la acela prin care toate s'au făcut".

Din cele dintâi timpuri ale creștinilor, Ioan e înfățișat printr'un vultur pentru înălțimea Evangheliei sale. Dumnezeu l-a dat oțatea haruri, l-a descoperit atâtea taine, Hristos l-a iubit așa de mult, și totuși din scrisorile lui și din chiar această Evanghelie înaltă îl cunoaștem așa de smerit! Niciodată nu-și pomenește numele, ci atunci când e silit să vorbească de sine, scrie: „Ucenicul pe care îl iubea Isus". Și el a iubit pe Isus cu o dragoste mare și de dragoste vorbește orișicând, Apostolul dragostei fiind. În focul dragostei dumnezeiești a trăit toată viața și în dragoste s'a stins pe la 101 în vârstă de aproape 100 de ani.

Îmi place să închei aceste rânduri cu cuvintele sfântului Ieronim: „Fericitul Ioan Evanghelistul, pe când locuia în Efes până la adânci bătrânețe și de abia mai putea păși la biserică, sprijinit de ucenicii săi, ne mai putând să fie discursuri, nu mai zicea la toate adunările decât aceasta: Fiiilor, iubiți-vă unii pe alții. În sfârșit, ucenicii și frații, plătisiți că aud pururea același lucru, ziseră: Învățătorule, pentru ce spui totdeauna de aceasta? El răspunse un cuvânt vrednic de Ioan: Pentru că porunca lui Dumnezeu este, și de se va împlini numai aceasta, ojunge."

Cititorilor le doresc aceeași dragoste și fericire.

SFÂNTA EVANGHELIE DELA IOAN

CAPUL 1. — **Intruparea Cuvântului.** ¹ La început era Cuvântul,

și Cuvântul era la Dumnezeu,

și Cuvântul era Dumnezeu.

² Acesta era la început la Dumnezeu.

³ Toate printr'însul s'au făcut;

și fără de dânsul nimic nu s'a făcut din câte s'au făcut.

⁴ Intr'însul era viața,

și viața era lumina oamenilor;

⁵ și lumina în întunecrec luminează,

1. *La început era Cuvântul.* La început, adică la începutul lumii și al timpului. Mai înainte nu era lumea, nici timpul, ci numai veșnicia. *Era*, căci nu s'a făcut atunci, ci era din veșnicie. *Cuvântul* este Fiul lui Dumnezeu, Isus Hristos.

3. *Toate printr'însul s'au făcut...* Toate le-a făcut Dumnezeu după ideea sa, care este Cuvântul.

4. *Intr'însul era viața.* Fiind Fiul veșnic al Tatălui, are viața din firea sa.

5. *Și lumina...* După căderea întâiului om, toată omenirea zăcea în întunecrec. Numai Fiul lui Dumnezeu era lumina care luminează în întunecrecul acesta.

Și întunecrecul... „O mare parte de oameni, orbiți de patimi, n'au voit să se folosească de această lumină, ci și închiseră ochii voind mai bine să rămână orbi decât să se lepede de viciile în cari înnotau." (Martini.)

și întunerecul n'a cuprins-o. ⁶ A fost un om trimis de Dumnezeu,

și numele lui era Ioan.

⁷ Acesta a venit spre mărturie, ca să mărturisească despre lumină, ca toți să creadă prin el.

⁸ Nu era el lumina, ci avea să mărturisească despre lumină.

⁹ Era lumina adevărată care luminează pe tot omul ce vine în lume.

¹⁰ În lume era,

și lumea printr'însul s'a făcut, și lumea nu l-a cunoscut.

¹¹ Intr'ale sale a venit,

și ai săi nu l-au primit.

¹² Dar la câți l-au primit, le-a dat putere să se facă fiii lui Dumnezeu, celor ce cred în numele lui,

¹³ cari nu din sânge, nici din voința trupului,

6. *Ioan* Botezătorul, ales de Dumnezeu să fie înainte-mergătorul lui Hristos.

9. *Era lumina adevărată...* Precum lumina luminează trupul, așa Hristos, Cuvântul lui Dumnezeu, luminează sufletul.

10. *În lume era...* dela început prin dumnezeirea sa, mai târziu și prin omenirea sa.

11. *Intr'ale sale a venit...* înseamnă aici toate cele ce le-a dat Dumnezeu poporului evreesc: legea, sinagoga ș. a., numite și moștenirea lui Dumnezeu.

Al săi sunt Evreii, pentru că erau poporul lui Dumnezeu.

12. *Le-a dat putere să se facă fiii lui Dumnezeu.* Prin har ne facem frații lui Hristos și fiii lui Dumnezeu.

13. *Cari nu din sânge...* Fiii lui Dumnezeu s'aleg prin har, care atarnă dela voia lui Dumnezeu, nu dela nașterea trupească a omului.

nici din voința de bărbat, ci dela Dumnezeu s'au născut.

¹⁴ Și Cuvântul s'a făcut trup,

și a locuit între noi;

și noi am văzut slava lui ca slava unului născut din Tatăl,

plin de har și de adevăr. ¹⁵ Ioan dă mărturie de el și strigă, zicând:

"Acesta este despre care ziceam:

Cel ce vine după mine,

mai înainte de mine s'a făcut,

pentru că înainte de mine era."

¹⁶ Și din plinătatea lui noi toți am luat,

și har pentru har;

¹⁷ căci legea prin Moise s'a dat,

harul și adevărul prin Isus Hristos s'au făcut.

¹⁸ Pe Dumnezeu nimeni nu l-a văzut nici-odată:

Fiul unul născut, care este în sânul Tatălui, l-a făcut cunoscut.

Mărturia lui Ioan. ¹⁹ Și iată mărturisirea lui Ioan, când îi trimiseră Iudeii preoți și leviți, ca să-l întrebe: "Tu cine ești?" ²⁰ El mărturisii și nu tăgădui; mărturisii: "Nu sunt eu Hristos". ²¹ Atunci îl întrebară: "Ce dar? Ilie ești?" Și

14. *Și Cuvântul s'a făcut trup...* Cuvântul, a doua persoană dumnezeiască, a luat firea omenească, așa încât are două firi, fiind Dumnezeu adevărat și om adevărat.

16. *Și har pentru har...* În locul harului legii care trecu am primit harul statornic al Evangheliei, și în locul umbrelor și al figurilor Vechiului Testament, harul și adevărul s'au făcut prin Hristos. (Martini.)

21. *Ilie ești tu?* Evreii credeau greșit că odată cu Mantuitorul trebuia să vină și Ilie. Văzând sfîntenia lui Ioan Botezătorul, unii ziceau că acesta poate să fie Ilie.

zise: „Nu”. „Ești prorocul?” Răspunse: „Nu”.

²² Deci îi ziseră: „Cine ești? ca să dăm răspuns celor ce ne-au trimis. Ce zici de tine însuși?”

²³ Răspunse: „Eu sunt glasul celui ce strigă în pustiu: îndreptați calea Domnului, precum a zis Isaia Prorocul”. ²⁴ Iar cei trimiși erau din farisei,

²⁵ și-l întrebă, zicând: „Pentru ce dar botezi, dacă nu ești tu Hristos, nici Ilie, nici prorocul?” ²⁶ Le răspunse Ioan, zicând: „Eu botez cu apă, dar în mijlocul vostru stă unul pe care voi nu-l cunoașteți. ²⁷ Acesta este care vine după mine, care mai înainte de mine s'a făcut, căruia nu sunt vrednic să-i desleg cureaua încălțăminteii lui.”

²⁸ Acestea s'au petrecut în Betania, dincolo de Iordan, unde boteza Ioan.

²⁹ A doua zi, Ioan văzu pe Isus venind la sine și zise: „*Iată mielul lui Dumnezeu, iată cel ce ridică păcatul lumii.*” ³⁰ Acesta este despre care ziceam: După mine vine un bărbat care mai înainte de mine era; ³¹ și eu nu-l cunoșteam, dar pentru aceasta am venit să botez cu apă, ca

— Auzind dela Ioan însuși că nu e Ilie, îl întreabă dacă nu cumva este *Prorocul* pe care-l așteptau să vină odată cu Ilie și cu Mântuitorul.

^{23.} *În pustiu...* e vorba de pustiul Iudeei. Vezi nota dela Marcu 1, 4.

^{26.} *Eu botez cu apă.* Vezi nota dela Matei 3, 5.

^{27.} *Căruia nu sunt vrednic...* Mare smerenie! Unii îl cred proroc, alții Ilie și chiar Mântuitorul făgăduit, iar Ioan mărturisește că nu e vrednic nici să deslege încălțăminteii lui Hristos!

^{29.} *Iată mielul lui Dumnezeu...* Evreii așteptau un Mântuitor, rege puternic, care să-i scape de stăpânirea Romanilor. Ioan zice că Mântuitorul este mielul prorocit de Isaia, miel care se va ucide pentru păcatele lumii.

^{31.} *Eu nu-l cunoșteam...*, adică Ioan nu văzuse încă pe Isus.

„să s'arate în Izrael.” ³² Și mărturisi Ioan, zicând: „Am văzut Duhul pogorându-se ca un porumbel din cer și rămase peste dânsul. ³³ Eu nu-l cunoșteam, dar cel ce m'a trimis să botez cu apă, mi-a zis: *Peste care vei vedea Duhul pogorându-se și rămânând peste el, este cel ce botează cu Duhul Sfânt.*” ³⁴ Și am văzut; și am dat mărturie că acesta este Fiul lui Dumnezeu.”

Cei dintâi ucenici ai lui Isus *) ³⁵ A doua zi iar stătea Ioan cu doi din ucenicii săi; ³⁶ și văzând pe Isus care trecea, zise: „Iată mielul lui Dumnezeu”. ³⁷ Și-l auziră cei doi ucenici vorbind și merșeră după Isus. ³⁸ Și întorcându-se Isus și văzându-i că vin după dânsul, le zise: „Ce căutați?” Ei îi răspunseră: Rabi „(care tâlmăcit înseamnă: Învățătorule), unde locuiești?” ³⁹ Le zise lor: „Veniți și vedeți”. Se duseră și văzură unde locuia; și rămaseră la el în ziua aceea. Și era pe la ceasul al zecelea.

⁴⁰ Și era Andrei, fratele lui Simon Petru, unul din cei doi care auzise cuvintele lui Ioan și merșese după Isus. ⁴¹ El întâlni întâi pe fratele său Simon și-i zise: „Am găsit pe Mesia” (care tâlmăcit înseamnă Hristos). ⁴² Și-l aduse la Isus. Iar Isus privindu-l, îi zise: „Tu ești Simon, fiul lui Iona: tu te vei numi Cefa (ce se tâlcuiește Petru).”

⁴³ A doua zi voi să meargă în Galileea, și găsi pe Filip. Și-i zise Isus: „Urmează-mă”.

*) Matei 4, 18; Marcu 1, 16-20; Luca 5, 1-11.

^{35.} *Cu doi din ucenicii săi*, unul era Andrei și celălalt un insuși sfântul Ioan Evanghelistul.

^{43.} *Galileea* era provincia dela miazănoapte a Palestinei.

⁴⁴ Filip era din Betsaida, cetatea lui Andrei și a lui Petru. ⁴⁵ Filip întâlnește pe Natanail și-i zice: „Am găsit pe acel despre care a scris Moise în lege și prorocii, pe Isus, fiul lui Iosif, din Nazaret”. ⁴⁶ Iar Natanail îi zice: „Din Nazaret poate fi ceva bun?” Li zice Filip: „Vino și vezi”. ⁴⁷ Văzu Isus pe Natanail fiind la sine și-i zise de dănsul: „Iată cu adevărat un Izraelit în care vicleșug nu este”. ⁴⁸ Li zise Natanail: „De unde mă cunoști?” Li răspunse Isus și-i zise: „Înainte de a te chema Filip, te-am văzut când erai sub smochin”. ⁴⁹ Li răspunse Natanail: „Rabi, tu ești Fiul lui Dumnezeu, tu ești împăratul lui Izrael”. ⁵⁰ Răspunse Isus și-i zise: „Pentru că ți-am spus că te-am văzut sub smochin, crezi; mai mari decât acestea vei vedea”. ⁵¹ Și-i zise: „Adevăr, adevăr vă zic vouă: veți vedea cerul deschis și pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se și coborându-se peste Fiul Omului”.

CAPUL 2. — Nunta din Cana. ¹ Și în ziua a treia se făcu o nuntă în Cana Galileei, și era mama lui Isus acolo. ² Și a fost chemat și Isus

44. *Betsaida* era un oraș al Galileei, și însemnează *lea-ă de pescuit*, așezat pe malul apusean al lacului Gheneșaret, nu departe de Cafarnaum. (Vigouroux.)

45. *Natanail* „se crede că este acela care mai târziu a fost Apostolul *Bartolomeu*, Natanail fiind numele său adevărat și Bartolomeu o poreclă.” (Vigouroux.)

1. *Cana Galileei* era un orașel. Sfântul Ioan arată și provincia orașelului, căci — după cum ne spune sfântul Ieronim — mai era un oraș *Cana* în Sidon.

Și mama lui Isus era acolo. Nunta aceasta se crede să fi fost a unei rude a sfântului Iosif și la ruda aceasta locuia Maria după moartea sfântului Iosif.

2. *A fost chemat și Isus...* Isus, primind chemarea aceasta, arată că căsătoria este sfântă, rânduită de Dum-

cu ucenicii săi la nuntă. ³ Și sfârșindu-se vinul, mama lui Isus îi zise: „N'au vin”. ⁴ Li zise Isus: „Ce mă privește pe mine și pe tine, femeie? Încă n'a venit ceasul meu.” ⁵ Iar mama lui zise slugilor: „Tot ce vă va spune, faceți”. ⁶ Și erau acolo șase vase de piatră puse pentru curățirea ludeilor, fiecare de două sau trei vedre. ⁷ Li zise lor Isus: „Umpleți vasele cu apă”. Și le umplură până sus. ⁸ Atunci le zise Isus: „Scoateți acum și duceți nunului”. Și-i duseră. ⁹ Iar când gustă nunul apa ce se făcuse vin (și nu știa de unde venea vinul, iar slugile cari scosese apa știau), chiamă nunul pe mire ¹⁰ și-i zice: „Tot omul pune întâi vinul cel bun; și după ce s'au îmbătat, pune pe cel mai prost. Dar tu ai ținut vinul cel bun până acum”. ¹¹ Acesta a fost începutul mi-

nezeu pentru păstrarea neamului omenesc. De aceea mai târziu o ridică la înălțimea de taină.

4. *Ce mă privește pe mine și pe tine femeie?* Cred că e mai lămurit așa de cât traducerea cuvânt după cuvânt: *Ce este mie și tie?* La rugămintea mamei s'ar părea că Fiul răspunde cam aspru. Însă nu este așa. Prefacerea apei în vin este dovada unei puteri dumnezeiești. Înainte de a face deci minunea aceasta și a arăta că este Dumnezeu, Isus zice că Maria, mama sa trupească, n'are niciun amestec. De aceea chiar îi zice *femeie*, care cuvânt, de altfel, avea în vechime o însemnare mult mai nobilă decât astăzi. Isus vorbea așa ca să învețe nu pe Maria, care cunoștea tainele, ci pe cei ce erau de față, că este și Dumnezeu adevărat.

6. *Șase vase de piatră...* Vasele slujeau la spălarea mânilor înainte și după mâncare și la spălarea blidelor, căci Evreii țineau mult la obiceiul acesta și socoteau necurat pe acela care mânca cu mâinile nespălate.

Două sau trei vedre... În latinește, ca și în grecește, este: *melreta*, care era o măsură de vreo 38 de litri: Vădra e mult mai mică.

11. *Și-și arăta slava sa...* „Slavă ce se cuvenea

nunilor lui Isus în Cana Galileei, și-și arată slava sa, și crezură într'insul uceniciei săi.

Alungă vânzătorii din templu. *) ¹² După aceasta se coborî la Cafarnaum el și mama lui și frații lui și ucenicii lui; și rămaseră acolo puține zile. ¹³ Și fiind aproape Paștile Iudeilor, Isus se sui la Ierusalim; ¹⁴ și găsi în templu vânzători de boi și de oi și porumbei, și schimbători de bani, șezând (*la mesele lor*). ¹⁵ Și făcând un fel de biciu de ștreanguri, pe toți îi alungă din templu împreună cu oile și boii, și risipi banii schimbătorilor, și mesele lor le răsturnă. ¹⁶ Iar celor ce vindeau porumbei le zise: „Luați acestea de aici și nu faceți casa Tatălui meu casă de negustorie”. ¹⁷ Și ucenicii își aduseră aminte că este scris: „*Râvna casei tale mă mănâncă*”. ¹⁸ Li răspunseră Iudeii și-i ziseră: „Ce semn ne arăți că faci acestea?” ¹⁹ Le răspunse Isus și le zise lor: „Stricați templul acesta, și în trei zile îl voi ridica”. ²⁰ Deci Iudeii ziseră: „În patruzeci și șase de ani s'a zidit templul acesta, și tu în trei zile îl vei ridica din nou?” ²¹ Dar el vorbea de templul trupului său. ²² Deci când învie din morți, își aduseră aminte ucenicii săi că le

*) Matei 21, 12-17; Marcu 11, 15-19; Luca 19, 45-48
Fiului lui Dumnezeu, căci minunea aceasta îi arăta dumnezeirea sa și puterea ce-o avea asupra fapturilor.

Și crezură într'insul ucenicii săi. „Nu că atunci începură a crede, ci începură a crede mai tare după ce văzură cu ochii o minune așa de mare.” (Martini.)

^{12.} **Frații însemnează rudele.** Vezi nota Matei 12, 46.

^{19.} **Stricați templul acesta.** Sfântul Pavel 1 Cor. 3, 16 — numește pe creștini templul lui Dumnezeu, căci Duhul Sfânt locuiește în sufletele curate. Cu atât mai mult se poate numi așa Isus, care este și Dumnezeu.

spusese aceasta și crezură Scripturii și cuvântului ce-l spusese Isus.

²³ Iar pe când era în Ierusalim la serbarea Paștilor, mulți crezură în numele lui, văzând minunile ce le făcea. ²⁴ Dar Isus nu se încredința pe sine lor, pentru că cunoștea pe toți, ²⁵ și pentru că n'avea trebuință să-i mărturisească cineva despre om, căci el știa ce este în om.

CAPUL 3. — Vorbirea lui Isus cu Nicodim.

¹ Și era un om din farisei, cu numele de Nicodim, fruntaș al Iudeilor. ² Acesta veni la Isus noaptea și-i zise: „Învățătorule, știm că dela Dumnezeu ai venit, ca să înveți; căci nimeni nu nu poate face aceste semne pe cari le faci tu, dacă nu este Dumnezeu cu dânsul”.

³ Li răspunse Isus și-i zise „Adevăr, adevăr zic ție: De nu se va naște cineva din nou, nu poate vedea împărăția lui Dumnezeu.” ⁴ Li zise Nicodim: „Cum poate să se nască un om când

^{25.} **Știa ce este în om.** Dumnezeu fiind, Hristos vede și gândurile și dorințele cele mai ascunse ale omului.

^{1.} **Cu numele Nicodim, fruntaș al Iudeilor.** „adică membru în Sinedriu. Talmudul vorbește de un Nicodim, fiul lui Gorion, bărbat bogat și cucernic, care este, poate, același despre care vorbește sfântul Ioan. După tradiție, Nicodim se făcu creștin, și de aceea, Iudeii îl izgoniră din Sinedriu și din Ierusalim.” (Vigouroux.)

^{2.} **Veni la Isus noaptea,** ca să nu-l afle fariseii și totodată ca să poată vorbi mai în liniște cu Mântuitorul, căci ziua, Isus n'avea vreme uneori nici să mănânce.

^{3.} **De nu se va naște cineva din nou...** Fariseii țineau mult la ceremoniile legii. Isus zice lui Nicodim că aceasta nu e de ajuns pentru mântuire, ci numaidecât e de trebuință să-și schimbe omul viața ca și cum s'ar naște din nou, să se reînnoiască sufletește.

este bătrân? Oare poate să intre a doua oară în sânul maicii sale și să se nască?"

⁵ Răspunse Isus: Adevăr, adevăr zic ție: *De nu se va naște cineva din apă și din Duhul Sfânt, nu poate să intre în împărăția lui Dumnezeu.*

⁶ Ce este născut din trup, trup este, și ce este născut din duh, duh este. ⁷ Nu te mira că ți-am zis: Trebuie să vă nașteți din nou. ⁸ Duhul suflă unde vrea, și-i auzi glasul, dar nu știi de unde vine, nici încotro merge: așa este cu oricine este născut din Duhul. ⁹ Ii răspunse Nicodim și-i zise: "Cum se poate face aceasta?"

¹⁰ Răspunse Isus și-i zise: "Tu ești învățător în Izrael și nu știi acestea? ¹¹ Adevăr, adevăr zic ție: Noi ce știm, vorbim, și ce am văzut, mărturisim, și voi mărturia noastră n'o primiți. ¹² Dacă v'am spus cele pământești, și nu credeți; cum, de vă voi spune cele cerești, veți crede?" ¹³ Căci nimeni nu s'a suit în cer afară de cel ce s'a po-

5. *Din apă și din Duh Sfânt...* e vorba de Botez.

6. *Ce naște din trup...* Isus vrea să zică că nașterea omului trupească nu e folositoare sufletului, ci dimpotrivă, fiind sub stăpânirea simțurilor, nașterea aceasta îi este mai mult spre piedecă, căci ca fiul al lui Adam moștenește păcatul strămoșesc și o fire stricată. „De aceea — scrie Martini — e de trebuință ca un nou Adam, turnându-i altă fire și alt duh, să-l curățe, să-l întărească și să-l facă vrednic de o viață cu totul dumnezească”.

8. *Duhul suflă unde vrea.* „Isus vrea s'arate lui Nicodim că lucrarea Duhului Sfânt în suflete este tot așa de nevăzută și de tainică ca și mișcările aerului în natură”. (Vigouroux.)

12. *Dacă v'am spus cele pământești...* Nașterea sufletească a omului nu este cea mai mare taină: se face în om. Mai mare și cu totul suprafirească este nașterea dumnezeiască a Fiului lui Dumnezeu, întruparea și unirea a două firi într-o singură persoană.

13. *Căci nimeni nu s'a suit în cer...* Isus zice că

gorit din cer: Fiul Omului care este în cer: ¹⁴ Și precum Moise a înălțat șarpele în pustiu, așa trebuie și Fiul Omului să se înalțe; ¹⁵ ca tot cel ce crede într'însul să nu piară, ci să aibă viața veșnică.

¹⁶ *Căci așa a iubit Dumnezeu lumea, încât a dat pe Fiul său unul-născut, ca tot cel ce va crede într'însul să nu piară, ci să aibă viața veșnică.* ¹⁷ Căci n'a trimis Dumnezeu pe Fiul său în lume ca să judece lumea, ci ca să se mântuiască lumea printr'însul. ¹⁸ Cel ce crede într'însul, nu se judecă; iar cel ce nu crede, s'a și judecat, pentru că nu crede în numele Fiului unului — născut al lui Dumnezeu. ¹⁹ Iar aceasta este judecata, că lumina a venit în lume, și oamenii au iubit mai mult întunerecul decât lumina, pentru că faptele lor erau rele. ²⁰ Căci tot cel ce face rău, urăște lumina și nu vine la lumină, ci să nu i se vădească faptele. ²¹ Iar cel ce face adevărul, vine la lumină, ca să i se cunoască faptele, pentru că în Dumnezeu sunt făcute.”

toți trebuie să creadă în cuvântul lui, fiindcă el ca Dumnezeu, cunoaște toate tainele și s'a coborât pe pământ, ca să ni le învețe, făcându-se om.

14. *Precum Moise a înălțat șarpele...* Pentru pedepsa păcatelor Evreilor, Dumnezeu le trimise, pe când calatoreau spre Patestina, niște șerpi veninoși, omorând pe cari îi mușcau. Moise se rugă. Dumnezeu îi porunci atunci să ridice un șarpe de aramă. Cei mușcați de șerpi scăpau de moarte, dacă se uita cu credință la șarpele răstignit. Șarpele de aramă era o figură a lui Isus răstignit. Toți suntem înveninați de păcatul strămoșesc și de armările lui. Numai Hristos de pe cruce ne va mântui.

19. *Lumina a venit în lume.* Lumina aceasta este Fiul lui Dumnezeu, Isus Hristos, care a venit să lumineze mințile oamenilor și să le arate calea fericirii adevărate. Dar celor mulți nu le place lumina aceasta, ci mai bine voiesc să zăcă în întunerecul poftelor lor.

O nouă mărturie a lui Ioan. ²² După aceasta, veni Isus cu ucenicii săi în ținutul Iudeei și acolo stătea cu ei și boteza. ²³ Boteza și Ioan în Enon aproape de Salim, căci era acolo apă multă, și (oamenii) veneau și se botezau. ²⁴ Căci Ioan încă nu fusese închis în temniță.

²⁵ Și se iscă o neînțelegere între ucenicii lui Ioan și Iudei despre curățire. ²⁶ Deci veni ră la Ioan și ziseră: „Învățătorule, cel ce era cu tine dincolo de Iordan și de care ai mărturisit tu, iată botează aci, și toți merg la dânsul”.

²⁷ Răspunse Ioan și zise: „Nu poate primi omul nimic de nu i se va da din cer”. ²⁸ Voi înșivă mărturișiți că am zis: „Nu sunt eu Hristos, ci că sunt trimis înaintea lui. ²⁹ Cel ce are mireasă, este mire; iar prietenul mirelui, care stă și-l ascultă, cu bucurie se bucură de glasul mirelui. Deci această bucurie a mea s'a implinit. ³⁰ El trebuie să crească, iar eu să mă micșorez.

³¹ Cel ce vine de sus, mai presus de toți este. ³² Și ce a văzut și ce a auzit, aceasta mă-

22. *Stătea cu ei și boteza.* Domnul Hristos nu boteza el însuși, ci prin Apostoli, cum scrie sfântul Ioan mai la vale 4, 2.

25. *Despre curățire,* adică cu privire la botez, care curăță sufletul.

26. *Cel ce era dincolo de Iordan.* Ucenicii lui Ioan țineau mult la dânsul, și văzând că botează și Apostoli lui Isus, nu priveau cu ochi buni aceasta și se duseră și spuseră învățătorului lor.

29. *Cel ce are mireasă, este mire.* Mireasa este biserică Evreilor. *Mirele* este Hristos. Ioan, prietenul mirelui, este trimis să pregătească și s'aducă pe Evrei la Hristos.

31. *Mai presus de toți este.* Prorocii și Sfinții sunt de pe pământ, Hristos, care este de sus, este mai mare de cât toți și lui i se cuvine toată slava.

turisește, și mărturia lui nimeni n'o primește. ³⁴ Cel ce primește mărturia lui, adeverește că Dumnezeu spune adevărul. ³⁵ Căci acela pe care l-a trimis Dumnezeu, cuvintele lui Dumnezeu le grăiește, căci nu-i dă Dumnezeu Duhul cu măsură. ³⁶ Tatăl iubește pe Fiul și toate le-a dat în mâna lui. ³⁶ Cel ce crede în Fiul, are viața veșnică; iar cel ce nu crede Fiului, nu va vedea viața, ci mânia lui Dumnezeu rămâne peste el.”

CAPUL 4. — Samariteanca. ¹ Iar când află Isus că auzise fariseii că Isus își făcea mai mulți ucenici și boteza mai mult decât Ioan, ² (măcar că nu boteza Isus, ci ucenicii lui), ³ părăsi Iudeea și merse în Galileea; ⁴ și trebuia să treacă prin Samaria. ⁵ Ajunse deci într-o cetate a Samariei, care se chiamă Sihar, aproape de pământul pe care îi dăduse Iacob lui Iosif, fiul său. ⁶ Și era acolo fântâna lui Iacob. Iar Isus, ostenit de drum,

^{34.} *Nu-i dă duhul cu măsură.* Orice sfânt, fiind o făptură, nu poate primi darurile lui Dumnezeu de cât cu măsură. Numai Hristos, fiind Fiul lui Dumnezeu, are plinătatea darurilor.

^{35.} *Toate le-a dat în mâna lui* „însemnează că atât de mare este Fiul cât și Tatăl, căci Tatăl îl nascu deopotrivă cu sine și îi dădu putere asupra tuturor lucrurilor și ca om.” (Martini.)

1. *Auzise fariseii...* Aceștia sunt cei din Ierusalim și cari alcătuiau Sinedriul. Nu vedeau cu ochi buni autoritatea ce și-o câștiga Isus la popor.

4. *Trebuia să treacă prin Samaria.* Iudeia era o provincie la Miazăzi a Palestinei, Galileea era la Miază-Asupra, și Samaria la mijloc.

5. *Sihar* este, după părerea unora, *Sichem*, azi numită *Naplusa*, la 3 kilometri dela fântâna lui Iacob. După alții *Sihar* este un sat așezat între fântână și Naplusa, poate *Askar* de azi. (Vigouroux.)

ședea la fântână. Era ca la al șaselea ceas. ⁷ Atunci veni o femeie din Samaria să scoată apă. Isus îi zise: „Dă-mi să beau”. ⁸ (Căci ucenicii lui se duseseră în cetate să cumpere de ale mâncării.) ⁹ Deci îi zise femeia Samariteancă: „Cum tu fiind Iudeu, ceri să bei dela mine, care sunt o Samariteancă? Căci Iudeii n’au nici o legătură cu Samaritenii.” ¹⁰ Ii răspunse Isus și-i zise: „De ai ști darul lui Dumnezeu și cine este acela care-ți zice: Dă-mi să beau, tu ai fi cerut, poate, dela dânsul, și ți-ar fi dat apă vie.” ¹¹ Ii zise femeia: „Doamne, nici n’ai cu ce să scoți, și fântâna este adâncă: de unde dar ai apa cea vie?” ¹² Oare mai mare ești tu decât părintele nostru Iacob, care ne-a dat nouă fântâna aceasta, din care a băut și el și fiii lui și dobitoacele lui?” ¹³ Ii răspunse Isus și-i zise: „Tot cel ce bea din apa aceasta, va înseta iarăși; dar cel ce bea din apa ce i-o voi da eu, nu va înseta în veci; ¹⁴ iar apa ce i-o voi da eu, se va face în el izvor de apă sălțătoare întru viața veșnică.” ¹⁵ Ii zise fe-

6. *Era la al șaselea ceas:* pe la amiază.

9. *Iudeii n’au nicio legătură cu Samaritenii.* După moartea lui Solomon, Israeliiți se împărțiră în două regate: regatul lui Israel la Miazănoapte cu capitala Samaria, și regatul Iuda la Miază-zi cu capitala Ierusalim. În anul 725 înainte de Hristos, regele Asirienilor înconjură Samaria cu o oștire puternică și după trei ani o cucerii. Pe Evrei îi duse robi în Asiria. Cei puțini rămași s’amestecară cu păgânii aduși de învingător și astfel s’alcătui un popor nou numit Samaritani, care se’nchina și Dumnezeului adevărat și zeilor mincinoși. Evreii din Iudeia nu puteau să sufere pe Samaritani. Le era chiar oprit să primească ceva dela ei de mâncare și de băutură. De aceea zice Samariteanca cuvintele acestea lui Isus. Evreii se deosebeau de Samaritani și prin limbă și prin port.

14. *Sălțătoare întru viața veșnică...* Harul, Duhul

meia: „Doamne, dă-mi această apă, ca să nu mai însetez, nici să mai viu aici să scot”. ¹⁶ Ii zice Isus: „Mergi și chiamă pe bărbatul tău și vino încoace”. ¹⁷ Răspunse femeia și zise: „N’am bărbat”. Ii zice Isus: „Bine ai spus că n’ai bărbat”. ¹⁸ Căci cinci bărbați ai avut, și acela pe care îl ai acum nu este bărbatul tău; în aceasta adevăr ai spus.” ¹⁹ Ii zice femeia: „Doamne, văd că proroc ești tu.” ²⁰ Părinții noștri s’au închinat pe muntele acesta, și voi ziceți că în Ierusalim este locul unde trebuie să ne închinăm.” ²¹ Ii zice Isus: „Femeie, crede-mă că vine ceasul când nici pe muntele acesta, nici în Ierusalim nu vă veți închina Tatălui.” ²² Voi vă închinați la ce nu știți: noi ne închinăm la ce știm, căci mântuirea dela Iudei vine. ²³ Dar vine ceasul, și a și venit, când închinătorii adevărați se vor închina Tatălui în Duh și adevăr; căci astfel de închinători caută

sfânt, învățătura lui Isus sunt din cer. Cel ce le primește în inima sa, nu e mirare că va ajunge la cer.

18. *Cinci bărbați ai avut...* Legea, la Evrei, dădea voie să-și lase femeia pentru pricină mari. Cu timpul, au luat pe-și lase bărbații împotriva legii.

20. *Părinții noștri s’au închinat pe muntele acesta...* „Muntele Garizim, pe care ridicase Samaritanii un templu schismatic aproape de Sichem, cu învoirea lui Dariu Notus, regele Persilor. Ioan Ircan dădăra templul acesta, dar în timpul Domnului nostru, Samaritanii mai aveau acolo un altar. Urmașii lor serbează și azi Paștile în fiecare an.” (Vigouroux.)

22. *Mântuirea dela Iudei vine.* Mântuitorul s’a născut din Evrei, și Dumnezeu descoperi Evreilor prin Moise și prin proroci multe adevăruri pe cari nu le puteau cunoaște Samaritanii.

23. *Se vor închina în duh și adevăr.* Samaritanii credeau că omul trebuie să se închine numai pe muntele Garizim, Evreii numai în Ierusalim. Cultul unora și al altora era material, precum materiale erau și ceremoniile

Tatăl. ²⁴ Dumnezeu este Duh, și cei ce i se închină, în duh și adevăr trebuie să i se închine".

²⁵ Ii zice femeia: „Știu că va veni Mesia (care se cheamă Hristos). Când va veni el, ne va vesti toate. ²⁶ Ii zice Isus: „Eu, care vorbesc cu tine, sunt acela".

²⁷ Și atunci ajunseră ucenicii lui și se mirau că vorbește cu o femeie. Însă nimeni nu-i zise: „Ce cauți? sau: de ce vorbești cu dânsa?".

²⁸ Iar femeia îi lăsă ulciorul, și merse în cetate și zise oamenilor acelora: ²⁹ „Veniți și vedeți un om care mi-a spus toate câte le-am făcut. Nu cumva este acesta Hristos?" ³⁰ Ieșiră deci din cetate și veniră la dânsul. ³¹ Într-aceasta îi rugară ucenicii, zicând: „Învățătorule, mănâncă".

³² Iar el zise: „Eu am a mânca o mâncare pe care voi n'o știți". ³³ Ziseră atunci ucenicii unii către alții: „Oare i-a adus cineva de mâncare?" ³⁴ Le zise Isus: „Mâncarea mea este să fac voia celui ce m'a trimis să împlinesc lucrarea lui. ³⁵ Nu ziceți voi că mai sunt patru luni și

și jertfele lor. Hristos zice că omul trebuie să se închine în duh și adevăr, jertfind lui Dumnezeu gândurile, mințile și inima și slujind cu dragoste. Acestea plac lui Dumnezeu, care este Duh și nu materie.

^{25. Știu că va veni Mesia:} Toți așteptau venirea Mântuitorului.

^{27. Se mirau că vorbește cu o femeie.} Evreii socoteau înjositor pentru un învățător al legii să vorbească cu o femeie. Apostolii erau încă stăpâniți și ei de credința aceasta.

^{32. O mâncare pe care voi n'o știți.} „Dă pildă ucenicilor să caute în orice prilej mai mult cele duhovnicești decât cele vremelnice, sufletul mai mult decât trupul. De aceea, deși avea nevoie de hrană, mai întârzie cu mâncarea ca să învețe pe oamenii din Sichem, întorcerea cărora nu puteau s'o bânuiască Apostolii." (Martini.)

vine secerișul? Iar eu vă zic vouă: Ridicați-vă ochii și vedeți holdele că sunt albe acum pentru secere. ³⁶ Și cel ce seceră, ia plată și adună roada pentru viața veșnică, ca să se bucure împreună și cel ce seamănă, și cel ce seceră. ³⁷ Căci în aceasta este adevărat cuvântul: *că unul este care seamănă și altul care seceră.* ³⁸ Eu v'am trimis pe voi să secerați unde n'ați muncit; alții au muncit, și voi ați intrat în munca lor.

³⁹ Iar din cetatea aceea mulți din Samaritenii au crezut într'însul pentru cuvântul femeii care mărturisea: „Mi-a spus toate câte le-am făcut". ⁴⁰ Iar când veniră Samaritenii la dânsul, îl rugară să rămăie la ei; și el rămase două zile. ⁴¹ Și mult mai mulți crezură într'însul pentru cuvântul lui. ⁴² Și ziceau femeii: „Acum nu mai credem pentru vorbele tale, căci noi înșine am văzut și știm că acesta este cu adevărat Mântuitorul lumii".

Vindecarea fiului omului împărătesc. ⁴³ Iar după cele două zile ieși de acolo și se duse în

^{35. Mai sunt patru luni și vine secerișul...} Palestina este o țară caldă. Secerișul se face acolo pe la jumătatea lui Aprilie. De aici înțelegem că vorbirea aceasta cu Samariteanca a fost prin Decembrie. Cu toate acestea, Hristos zice că holdele sunt albe, înțelegând întorcerea Samaritenilor la credința adevărată.

^{36. Să se bucure împreună și cel ce seamănă, și cel ce seceră.} Mai înainte de Apostoli, semănase patriarhii și prorocii, căci și ei vorbeau tot de venirea lui Isus. Cei ce seceră, sunt Apostolii și toți lucrătorii apostolici. Hristos zice că și cei din Vechiul Testament, și cei din Noul Testament vor avea aceeași fericire și slavă.

^{42. Știm că acesta este Mântuitorul lumii.} Hristos a făcut atâtea minuni în fața Evreilor, și nu l-au crezut. Face numai una la Samariteni, descoperind trecutul femeii, și ei cred că este Mântuitorul, nu numai al lor, ci al lumii întregi.

Galileea. ⁴⁴ Căci Isus însuși spusese că un proroc n'are cinste în patria sa. ⁴⁵ Când ajunsese deci în Galileea, îl primiră Galileenii, pentru că văzuse toate câte le făcuse el în Ierusalim în ziua sărbătorii; căci venise și ei la sărbătoare.

⁴⁶ Veni iar în Cana Glileei, unde prefăcuse apa în vin. Și era un om împărătesc, al căru fiu era bolnav în Cafarnaum, ⁴⁷ Acesta auzind că I-sus venise din Iudeea în Galileea, se duse la dânsul, și-l rugă să vină și să-i tămăduiască fiul, care trăgea de moarte. ⁴⁸ Iar Isus îi zise: „De nu vedeți semne și minuni, nu credeți”. ⁴⁹ Ii zice omul împărătesc: „Doamne, coboară-te înainte de ce să moară fiul meu”. ⁵⁰ Și zice Isus: „Mergi, fiul tău trăiește”. Și crezu omul cuvântului ce i-l spusese Isus și se duse.

⁵¹ Iar pe când se cobora, îl întâmpinară slugile, zicând: „Fiul tău trăiește”. ⁵² Și le întrebă de ceasul când începu să-i fie mai bine. Și ele răspunseră: „Eri în ceasul al șaptelea l-au lăsat frigurile”. ⁵³ Deci cunoscă tatăl că acela era ceasul când îi zisese Isus: „Fiul tău trăiește”, și crezu

44. *Un proroc n'are cinste în patria sa.* Nu se știe despre care patrie vorbește Evanghelistul. Unii cred că e vorba de Betleemul Iudeei, unde s'a născut Isus; alții, despre Nazaretul Galileei, unde a trăit Isus până la începutul propovăduirii Evangheliei.

45. *În ziua sărbătorii,* adică sărbătoarea Paștilor.

46. *Cafarnaum.* Vezi nota dela Marcu 1, 21.

48. *De nu vedeți semne și minuni, nu credeți.* Omul acesta avea o credință cam slabă, căci socotea că e de trebuință să vină Isus acasă la dânsul, ca să-i tămăduiască fiul. Domnul însă ca să-l lumineze și să-i întărească credința, îi tămăduiește fiul cu un cuvânt din locul unde era.

52. *Ceasul al șaptelea* este, cum am zice noi, unul după amiază.

el și casa lui toată. ⁵⁴ Aceasta a fost a doua minune ce o făcu iar Isus când se întoarse din Iudeea în Galileea.

CAPUL 5. — Vindecarea paralticului.

¹ După aceasta era sărbătoarea Iudeilor, și Isus merse la Ierusalim. ² Și este în Ierusalim o scăldătoare a oilor numită evreește *Betsaida*, care are cinci pridvoare. ³ Într'aceasta zăceau o mare mulțime de bolnavi, orbi, șchiopi, paraltici, așteptând mișcarea apei. ⁴ Căci un inger al Domnului se cobora la un timp anumit în scăldătoare și turbura apa. Și cel dintâiu care intra în scăldătoare după turburarea apei, se făcea sănătos de orice boală ar fi suferit.

⁵ Și era acolo un om care era bolnav de treizeci și opt de ani. ⁶ Pe acesta văzându-l Isus că zace și știind că boala de multă vreme, îi zice: „Vrei să te faci sănătos?” ⁷ Ii răspunse bolnavul: „Doamne, n'am om care să mă bage în scăldătoare când se turbură apa; căci până vin eu, se coboară altul mai înainte de mine”. ⁸ Ii zice Isus: „Scoală-te, ia-ți patul și umblă”.

1. *Era sărbătoarea Iudeilor,* adică Paștile, sărbătoarea lor cea mai mare.

2. *Scăldătoarea oilor* era o apă în care se spălau dobitoacele ce se duceau la jertfă.

4. *Căci un inger al Domnului se cobora în scăldătoare...* „Tertulian — în cartea despre Botez — zice că minunea aceasta se făcea odată pe an. Cât privește timpul anului când se făcea minunea, nu putem să știm, ba se pare că nu era sigur momentul când se cobora ingerul și turbura apa.” (Martini.)

Sfinții Părinți spun că scăldătoarea aceea era o icoană a Botezului, căci precum se vindeau acolo boale grele, tot așa prin Botez se curăță omul și se vindecă de boalele sufletești.

⁹ Și îndată se făcu sănătos omul acela, își luă patul și umbla.

Invinuirile Iudeilor. ¹⁰ Iar în ziua aceea era sâmbătă. Deci ziseră Iudeii celui ce se vindecase: „E sâmbătă, nu este învoit ați lua patul”. ¹¹ El le răspunse: „Cel ce m'a făcut sănătos mi-a zis: „Ia-ți patul tău și umblă”. ¹² Deci îl întrebă: „Cine este omul acela care ți-a zis: Ia-ți patul tău și umblă?”. ¹³ Iar cel vindecat nu știa cine este, căci Isus se îndepărtase de gloata ce s'adunase în locul acela. ¹⁴ După aceea îl găsi Isus în templu și-i zise: „Iată, te-ai făcut sănătos; de acum să nu mai păcătuiești, ca să nu ți se întâmple ceva mai rău.”

¹⁵ Merse omul acela și vesti Iudeilor că Isus este acela ce-l făcuse sănătos. ¹⁶ Pentru aceasta prigoneau Iudeii pe Isus, pentrucă făcea acestea sâmbăta.

¹⁷ Iar Isus le răspunse: „Tatăl meu până acuma lucrează, și eu lucrez”. ¹⁸ Deci pentru aceasta mai vărtos căutau Iudeii ca să-l omoare, pentrucă nu numai deslega sâmbăta, ci și zicea

^{12.} *Cine este omul...* Întrebă nu spre a-l lăuda și cinsti pentru o minune așa de mare, dela care trebuiau să înțeleagă că nu era om, ci spre a-l pedepsi că vindecase în zi de sâmbătă!

^{13.} *Isus se îndepărtase...* După facerea unei minuni, Isus se îndepărta adesea din mulțime, fiindcă nu căuta lauda nimănui.

^{15.} *Merse și vesti Iudeilor...* fără niciun gând rău, ci ca să-și arate recunoștința și să laude pe Isus.

^{17.} *Tatăl meu până acum lucrează...* Dumnezeu lucrează neîncetat la facerea și păstrarea lumii. Legea odihnei a făcut-o pentru om, nu pentru sine. Fariseii o-preau faptele bune în ziua sâmbetei.

^{18.} *Dumnezeu este Tatăl său* și Isus este Fiul lui

că Dumnezeu este Tatăl său, făcându-se pe sine deopotrivă cu Dumnezeu.

¹⁹ Le răspunse deci Isus și le zise: „Adevăr, adevăr zic vouă: Nu poate Fiul să facă dela sine nimic, de nu va vedea pe Tatăl făcând; căci toate câte le face el, acestea și Fiul asemenea le face. ²⁰ Căci Tatăl iubește pe Fiul, și toate câte le face i le arată; și fapte mai mari decât acestea i le va arăta, ca voi să vă mirați. ²¹ Căci precum Tatăl scoală morții și-i înviază, așa și Fiul, pe cari voiește, îi înviază. ²² Pentru că Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului, ²³ ca toți să cinstească pe Fiul cum cinstesc pe Tatăl. Cine nu cinstește pe Fiul, nu cinstește pe Tatăl care l-a trimis. ²⁴ Adevăr, adevăr zic vouă: Cine ascultă cuvântul meu și crede în cel ce m'a trimis pe mine, are viața veșnică, și la judecată nu vine, ci trece dela moarte la viață. ²⁵ Adevăr, adevăr zic vouă că vine ceasul, și a și venit, când morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu, și cari îl vor auzi, vor trăi. ²⁶ Căci precum Tatăl are viață în sine,

Dumnezeu, nu adoptiv, nici prin har, cum înșiși Evreii se numeau, ci născut și având aceeași fire cu Tatăl, ceea ce nu voiau s'audă Evreii.

^{19.} *Toate câte le face el, și Fiul le face;* Fiul, fiind Dumnezeu ca și Tatăl, are aceeași putere ca și dănsul.

^{22.} *Tatăl nu judecă pe nimeni...* Tatăl are putere să judece, dar a pus pe Fiul judecător.

^{24.} *La judecată nu vine,* nu se va osândi.

^{25.} *Vine ceasul...* E vorba aci de cei necredincioși, cari sunt morți sufletește. Aceștia, luminându-se și primind credința în Hristos, vor avea viața veșnică.

^{26.} *Are viață în sine...* Tatăl n'are viața dela nimeni, ci o are din fire și este izvorul ființei și al vieții altora. Fiul, primind, prin naștere din vecie, aceeași fire, este și el începutul vieții altora.

aşa a dat şi Fiului să aibă viaţă în sine; ²⁷ şi putere i-a dat să facă judecată, căci Fiul Omului este. ²⁸ Nu vă miraţi de aceasta, căci vine ceasul în care toţi cei ce sunt în morminte vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu, ²⁹ şi vor ieşi cei ce au făcut bine, întru învierea vieţii; iar cei ce au făcut rele, întru învierea osândirii. ³⁰ Nu pot să fac eu dela mine nimic. Cum aud, judec; şi judecata mea dreaptă este, pentrucă nu caut voia mea, ci voia celui ce m'a trimis.

³¹ De mărturisesc eu de mine, mărturia mea nu este adevărată. ³² Altul este care mărturiseşte de mine, şi ştiu că adevărată este mărturia ce-o mărturiseşte de mine. ³³ Voi aţi trimis la Ioan, şi el a mărturisit adevărul. ³⁴ Iar eu nu dela om iau mărturie, ci spun acestea ca să vă mântuiţi. ³⁵ El era făclia care arde şi luminează, şi voi aţi voit să vă veseliţi un ceas la lumina lui.

³⁶ Dar eu am o mărturie mai mare decât a lui Ioan. Căci faptele pe cari mi le-a dat Tatăl să le săvârşesc, faptele pe cari le fac eu, mărturisesc de mine că Tatăl m'a trimis. ³⁷ Şi Tatăl, care m'a trimis, mărturiseşte de mine. Voi nici glasul lui nu l-aţi auzit vreodată, nici chipul lui nu l-aţi văzut, ³⁸ şi cuvântul lui nu-l aveţi locuind în voi, pentrucă în acela pe care l-a trimis el voi nu credeţi.

30. *Nu pot să fac eu dela mine nimic.* „Tot ce eşi să spună Isus Hristos ca dovada misiunii sale, o poartăveşte aşa ca toată lauda să vină Tatălui: Nu pot să vorbesc şi să fac nimic dela mine cu putere şi voinţă deosebită de aceea a Tatălui.” (Martini.)

35. *Aţi voit să vă veseliţi un ceas la lumina lui.* Evreii cinsteau pe Ioan Botezătorul şi-l priveau ca pe un mare proroc, dar când începu a le da pe faţă păcatele, atunci începură a-l despreţui.

³⁹ Cercetaţi Scripturile, căci socotiţi că în ele aveţi viaţă veşnică, şi acestea sunt cele ce mărturisesc de mine. ⁴⁰ Dar nu voiţi să veniţi la mine ca să aveţi viaţă.

⁴¹ Mărire dela oameni nu primesc. ⁴² Dar v'am cunoscut că dragostea lui Dumnezeu n'o aveţi în voi. ⁴³ Eu am venit în numele Tatălui meu, şi voi nu mă primiţi; de va veni altul în numele lui îl veţi primi. ⁴⁴ Cum puteţi crede, voi cari primiţi slavă unul dela altul, şi slava care este numai dela Dumnezeu n'o căutaţi? ⁴⁵ Să nu credeţi că vă voi învinui eu înaintea Tatălui; este cine să vă învinuiască: Moise, în care voi nădăjduiţi. ⁴⁶ Căci de aţi crede lui Moise, mi-aţi crede şi mie, căci de mine a scris el. ⁴⁷ Iar dacă scrierilor lui nu credeţi, cum veţi crede cuvintelor mele?

CAPUL 6. — **Inmulţirea pânilor.** *) ¹ După aceasta se duse Isus dincolo de marea Galileei, adică a Tiberiadei, ² şi-l urma popor mult, pentrucă vedeau minunile ce le făcea cu cei bolnavi. ³ Deci se sui Isus pe munte şi şedea acolo cu u-

*) Matei 14, 13-21; Marcu 6, 30-44; Luca 9, 10-17

39. *Cercetaţi Scripturile...* Dojeneşte pe Evrei, cari citeau sfânta Scriptură şi credeau că e cuvântul lui Dumnezeu şi cu toate acestea nu voiau să vadă că în ele mai adesea e vorba de Hristos.

43. *De va veni altul...* „Istoria hristoşilor mincinoşi, pe cari îi primeau totdeauna Iudeii, era să fie o dovadă strălucită a acestor cuvinte.” (Vigouroux.)

47. *Cum veţi crede cuvintelor mele?*... Cuvintele lui Isus, întărite de minunile ce le făcea, sunt aşa de dove-ditoare, şi totuşi, Evreii nu voiau să creadă, pentrucă adevărul învăţat de Mântuitor era împotriva patimilor lor şi mai ales împotriva mândriei lor.

cenicii săi. ⁴ Și erau aproape Paștile, sărbătoarea Iudeilor. ⁵ Deci ridicându-și Isus ochii și văzând că popor mult vine la dânsul, zise lui Filip: „De unde vom cumpăra pâne, ca să mănânce aceștia?” ⁶ Iar aceasta o zicea ca să-l încerce; căci el știa ce avea să facă. ⁷ Ii răspunse Filip: „De două sute de dinari pâne nu le-ar ajunge, ca să capete fiecare câte o bucăică”. ⁸ Ii zise unul din ucenicii săi, Andrei, fratele lui Simion Petru: ⁹ „Este aici un copil care are cinci pâni de orz și doi pești, dar ce sunt acestea la atâția?” ¹⁰ Atunci zise Isus: „Puneți pe oameni să șadă”. Și era iarbă multă în locul acela. Deci șezură bărbații ca cinci mii la număr. ¹¹ Iar Isus luă pânilor, și după ce mulțumi, le împărți celor ce ședeau, și de asemenea din pești cât voiră. ¹² Iar după ce se săturară, zise Isus ucenicilor săi: „Adunați fărâmaturile ce au rămas, ca să nu se piardă”. ¹³ Ei le adunară și umplură douăsprezece coșuri de fărâmaturi din cinci pâni de orz, cari prisosiseră celor ce mâncase.

¹⁴ Iar oamenii aceia, văzând minunea ce o făcuse Isus, ziceau: „Acesta este cu adevărat prorocul cel ce va să vie în lume”. ¹⁵ Dar Isus, cunoscând că aveau să vie să-l răpească și să-l facă rege, fugi iar pe munte el singur.

Isus umblă pe apă. ¹⁶ Și când se făcu seară, ucenicii săi se coboriră la mare. ¹⁷ Și intrând în luntre, mergeau spre celalt mal la Cafarnaum. Și se făcuse întuneric, și Isus nu venise

⁴) Matei 14, 21-26; Marcu 6, 45-52

⁷) Două sute de dinari fac vreo 160 de lei.

¹⁶) Se coborîră la mare. Lacul Ghenezaret, fiind întins, Evreii îi mai ziceau și mare.

la ei. ¹⁸ Iar marea se umfla, căci sufla un vânt puternic. ¹⁹ Deci după ce înaintară ca la douăzeci și cinci sau treizeci de stadii, văzură pe Isus, umblând pe mare și apropiindu-se de luntre, și se înfricoșară. ²⁰ Iar el le zice: „Eu sunt, nu vă temeți”. ²¹ Atunci voiră să-l ia în luntre, și îndată ajunse luntrea la pământul la care mergeau.

Pânea din cer. ²² A doua zi, poporul care rămăsese de cealaltă parte a mării văzu că acolo era numai o luntre și că Isus nu intrase cu ucenicii în această luntre, ci singuri plecaseră ucenicii; ²³ iar alte luntre sosiră din Tiberiada, aproape de locul unde mâncaseră pânea după ce Domnul mulțumise. ²⁴ Văzând deci oamenii că Isus nu era acolo, nici ucenicii lui, intrară și ei în luntre și merseră la Cafarnaum căutând pe Isus. ²⁵ Și găsimdu-l dincolo de mare, îi ziseră: „Învățătorule, când ai venit aici?” ²⁶ „Le răspunse Isus și le zise: „Adevăr, adevăr zic vouă: Mă căutați, nu pentru că ați văzut minuni, ci pentru că ați mâncat pâne și v-ați săturat. ²⁷ Lucrați nu pentru mîncarea cea pieritoare, ci pentru aceea care rămâne spre viața veșnică și pe care v-o va da Fiul Omului; căci pe acesta l-a însemnat Dumnezeu Tatăl cu pecetea sa.” ²⁸ Iar ei îi ziseră: „Ce să facem ca să săvârșim lucrările lui Dumnezeu?” ²⁹ Răspunse Isus și le zise: „Acesta este lucrarea lui Dumnezeu, ca să credeți în acela pe care l-a trimis”. ³⁰ Drept aceea îi ziseră: „Ce semn faci tu, ca să vedem și să-ți cre-

¹⁹) 25 sau 30 de stadii, adică 5 sau 6 kilometri.

²³) Tiberiada, oraș zidit lângă lacul Ghenezaret în cinstea împăratului roman Tiberiu.

³⁰) Ce semn faci tu? Văzuseră minunea înmulțirii

dem ? Ce lucrezi ? ³¹ Părinții noștri au mâncat mană în pustiu, precum este scris : *Pâne din cer le-a dat lor să mănânce.*"

³² Deci le zise lor Isus : „Adevăr, adevăr zic vouă : Nu Moise v'a dat vouă pânea din cer, ci Tatăl meu vă dă din cer pânea cea adevărată. ³³ Căci pânea lui Dumnezeu este aceea care se coboară din cer și dă viață lumii." ³⁴ Li ziseră atunci : „Doamne, dă-ne pururea pânea aceasta".

³⁵ Iar Isus le zise : „Eu sunt pânea vieții : Cel ce vine la mine, nu va flămânzi ; și cel ce crede în mine, nu va înseta niciodată. ³⁶ Dar v'am spus că m'ați și văzut și n'ați crezut. ³⁷ Tot ce-mi dă mie Tatăl, la mine va veni ; și pe cel ce vine la mine, nu-l voi izgoni afară : ³⁸ căci m'am pogorit din cer, nu ca să fac voia mea, ci voia celui ce m'a trimis. ³⁹ Și aceasta este voia Tatălui care m'a trimis, ca din tot ce mi-a dat să nu pierd, ci să-l înviez în ziua de apoi. ⁴⁰ Iar aceasta este voia Tatălui meu care m'a trimis, ca tot cel ce vede pe Fiul și crede într'însul să aibă viața veșnică, și eu îl voi învia în ziua de apoi."

⁴¹ Deci căteau Iudeii împotriva lui pentru că zisese : „Eu sunt pânea vie care s'a pogorit din cer", ⁴² și ziceau : „Oare nu este acesta Isus, fiul lui Iosif, pe al cărui tată și mamă îi știm ? Cum

pănilor și-l numiseră prorocul trimis de Dumnezeu, ș'a cum cer alte minuni ca să vadă și să creadă, că li se pare că Moise făcuse minuni mai mari !

^{32.} Nu Moise v'a dat vouă pânea din cer... „Deși minunată în obârșia sa, mana nu venea din cer și nu dădea viața cerului." (Vigouroux.)

^{42.} Oare nu este acesta fiul lui Iosif ? Înțelegeau bine că Isus învăța că este Mântuitorul făgăduit și Fiul lui Dumnezeu venit din cer, dar nu voiau să creadă cu toate minunile ce le vedeau, ca unii ce erau tari la inimă.

vice dar : „Din cer m'am pogorit ?" ⁴³ Le răspunse deci Isus și le zise : „Nu cârțiți între voi ; ⁴⁴ nimeni nu poate să vină la mine de nu-l va trage Tatăl care m'a trimis, și eu îl voi învia în ziua de apoi. ⁴⁵ Este scris în proroci : *Pe toți îi va înălța Dumnezeu.* Tot cel ce a auzit dela Tatăl și a învățat dela dânsul vine la mine. ⁴⁶ Nu că pe Tatăl l-a văzut cineva, dar numai cel ce vine dela Dumnezeu, acesta a văzut pe Tatăl. ⁴⁷ Adevăr, adevăr zic vouă : Cel ce crede în mine, are viața veșnică.

⁴⁸ Eu sunt pânea vieții. ⁴⁹ Părinții voștri au mâncat mană în pustiu și au murit. ⁵⁰ Aceasta este pânea pogorită din cer, ca cine va mânca dintr'însa, să nu moară. ⁵¹ Eu sunt pânea cea vie, care m'am pogorit din cer.

⁵² De va mânca cineva din pânea aceasta, va trăi în veci ; iar pânea ce o voi da trupul meu este pentru viața lumii." ⁵³ Pentru aceasta se certau Iudeii între ei, zicând : „Cum poate acesta să ne dea trupul său să-l mâncăm ?" ⁵⁴ Deci le zise Isus : „Adevăr, adevăr zic vouă : De nu veți mânca trupul Fiului omului și nu veți bea sângele lui, nu veți avea viață în voi. ⁵⁵ Cine mănâncă trupul meu și bea sângele meu, are viața veșnică, și eu îl voi învia în ziua de apoi. ⁵⁶ Căci trupul meu cu adevărat este mâncare, și sângele meu cu adevărat este băutură. ⁵⁷ Cine mănâncă trupul meu și bea sângele meu, în mine rămâne,

^{53.} Cum poate acesta să ne dea trupul... Nu pricepeau în ce chip le va da trupul său ca să-l mănânce. Isus le vorbește destul de lămurit despre taina Euharistiei, amenințând cu lipsa vieții de veci pe cel ce nu va mânca trupul său.

^{57.} Cine mănâncă trupul meu... în mine rămâne...

și eu într'insul. ⁵⁸ Precum m'a trimis pe mine Tatăl cel viu și eu trăiesc prin Tatăl: așa cine mă mănâncă pe mine, va trăi și el prin mine.

⁵⁹ Aceasta este pâinea care din cer s'a pogorît. Nu precum au mărcat părinții voștri mană și au murit. Cel ce mănâncă din pâinea aceasta, va trăi în veci. ⁶⁰ Acestea le zise învățând în sinagogă, la Cafarnaum.

Unii ucenici îl părăsesc. ⁶¹ Deci mulți din ucenicii lui, auzind acestea, ziseră: „Grele sunt cuvintele acestea, și cine poate să le audă?” ⁶² Iar Isus, cunoscând în sine că pentru aceasta cârteau ucenicii săi, le zise: „Aceasta vă scandalizează? ⁶³ Dar de ați vedea pe Fiul Omului suindu-se unde era mai înainte? ⁶⁴ Duhul este care dă viață, trupul nu folosește nimic: cuvintele ce vi le-am spus duh sunt și viață.

⁶⁵ Dar sunt unii din voi cari nu cred.” Căci știa Isus dela început cari sunt cei ce nu cred și care-i cel ce-l va vinde.

⁶⁶ Și zise: „Pentru aceasta v'am spus că nimeni nu poate să vină la mine de nu i se va

„Este unirea aceea a sufletului cu Isus Hristos și a lui Hristos cu sufletul care se hrănește cu sfânta Euharistie, despre care unire ne spun sfinții Părinți că prin ea noi ne facem un singur trup, un singur sânge și o singură ființă cu dânsul.” (Martini.)

^{63.} *Suindu-se unde era mai înainte*, vorbește de înălțarea sa la cer.

^{64.} *Trupul nu folosește nimic.* „Trupul singur fără duh nu folosește nimic. În zadar primești trupul lui Isus Hristos în chip simțitor și trupești dacă nu-l primești în duh și cu credință. Cuvintele Domnului sunt duh și viață, căci au făgăduința unei taine în care poți primi în chip minunat duhul, harul și viața în izvorul lor.” (Glaire.)

da de Tatăl meu”. ⁶⁷ De atunci mulți din ucenicii lui se întoarseră înapoi și nu mai umblau cu dânsul. ⁶⁸ Deci zise Isus celor doisprezece: „Oare voiți să vă duceți și voi?” ⁶⁹ Iar Simon Petru îi răspunse: „Doamne, la cine să ne ducem? Cuvintele vieții veșnice tu le ai.

⁷⁰ Și noi am crezut și am cunoscut că tu ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu.” ⁷¹ Le răspunse Isus: „Oare nu eu v'am ales pe voi doisprezece, și din voi unul este diavol?” ⁷² Zicea de Iuda Iscarioteanul, fiul lui Simon, căci acesta ayea să-l vândă, unul fiind din cei doisprezece.

CAPUL 7. — Necredința rudelor lui Isus.

¹ Iar după acestea umbla Isus prin Galileea, căci nu voia să umble prin Iudeea, pentru că Iudeii căutau să-l omoare. ² Și era aproape sărbătoarea Iudeilor, numită sărbătoarea corturilor. ³ Deci îi ziseră frații lui: „Pleacă de aci și mergi în Iudeea, ca să vadă și ucenicii tăi faptele ce le faci. ⁴ Căci nimeni nu face ceva într'ascuns când caută însuși să se facă cunoscut. Dacă faci acestea, arată-te lumii.” ⁵ Căci nici frații lui nu credeau într'însul. ⁶ Iar Isus le zice: „Vremea mea încă n'a venit, iar vremea voastră pururea este gata. ⁷ Nu poate lumea să vă urască pe voi, dar pe mine mă ură-

^{2.} *Sărbătoarea corturilor.* Evreii locuiau la începutul toamnei șapte zile în corturi, ca să-și aducă aminte de cei 40 de ani când, în drum spre Palestina, părinții lor locuiau numai în corturi. Sărbătoarea aceasta era una din cele mai mari.

^{3.} *Frații lui.* Vezi nota dela Matei 12, 46.

^{6.} *Vremea mea încă n'a venit...* Rudele îl sfătuiră să s'arate lumii, fiindcă oamenii în deobște, caută lauda altora. Isus le zice însă că nu caută slava acestei lumi, ci va veni vremea când îl va slăvi Tatăl său ceresc.

ște, pentrucă eu mărturisesc de dânsa, că faptele ei sunt rele. ⁸ Mergeți voi la sărbătoarea aceasta: eu nu merg la sărbătoarea aceasta, căci vremea mea nu s'a implinit." ⁹ Și acestea zicând, rămase în Galileea.

¹⁰ Dar după ce plecară frații lui, atunci se duse și el la sărbătoare nu pe față, ci ca pe ascuns. ¹¹ Iar Iudeii îl căutau în ziua sărbătorii și ziceau: „Unde este?” ¹² Și vorbă multă era în popor de dânsul. Căci unii ziceau: „E bun”. Alții însă ziceau: „Nu, ci amăgește poporul”. ¹³ Dar nimeni nu vorbea pe față de dânsul de frica Iudeilor.

Isus la sărbătoarea corturilor. ¹⁴ Iar pe la jumătatea sărbătorii, intră Isus în templu și învăța. ¹⁵ Și se mirau Iudei, zicând: „Cum știe acesta Scripturile, deși nu le-a învățat?” ¹⁶ Le răspunse Isus și zise: „Învățătura mea nu este a mea, ci a celui ce m'a trimis pe mine.” ¹⁷ De va voi cineva să facă voia lui, va cunoaște dacă învățătura mea este dela Dumnezeu, sau dacă eu dela mine grăiesc. ¹⁸ Cel ce grăiește dela sine, slava sa o caută; iar cel ce caută slava celui ce l-a trimis, acesta adevărul spune și nedreptate nu este într'însul. ¹⁹ Oare nu Moise v'a dat vouă legea? Și nimeni din voi nu ține legea. ²⁰ Pentru ce căutați să mă omoriți?” Răspunse gloata și zise: „Ai drac. Cine caută să te omoare?” ²¹ Răspunse Isus și le zise: „Un lucru am făcut, și toți vă mirați. ²² Dar Moise v'a dat tăierea împrejur (nu

8. Eu nu merg la sărbătoarea aceasta... N'a voit să meargă la începutul sărbătorii, ci mai târziu și singur.

21. Un lucru am făcut... Le amintește vindecarea paralticului despre care s'a scris la 5, 9 și mai departe.

că dela Moise este, ci dela patriarhi) și sâmbătă voi tăiați împrejur pe om. ²³ Dacă primește omul tăierea împrejur sâmbăta, ca să nu se strice legea lui Moise, pe mine vă mâniați c'am făcut mănătos un om întreg sâmbăta? ²⁴ Nu judecați de pe față, ci judecați judecată dreaptă.”

²⁵ Deci ziceau unii din Ierusalim: „Oare nu acesta este pe care caută să-l omoare?” ²⁶ Și lată vorbește pe față, și nimic nu-i zic. Nu cumva eu adevărat au cunoscut conducătorii poporului că acesta este Hristos? ²⁷ Dar știm de unde este aceasta; Hristos, când va veni, nimeni nu va ști de unde este.”

²⁸ Deci striga Isus în templu, învățând și zicând: „Și pe mine mă știți, și de unde sunt, știți. Și eu dela mine n'am venit, ci adevărat este cel ce m'a trimis, pe care voi nu-l știți. ²⁹ Eu îl știu, căci dela dânsul sunt, și el m'a trimis.”

³⁰ Deci căutau să-l prindă, dar nimeni nu puse mâna pe dânsul, căci nu-i venise încă ceasul. ³¹ Iar mulți din popor crezură într'însul și ziceau: „Hristos, când va veni, oare mai multe semne va face decât acestea pe cari le face acesta?”

³² Fariseii auziră gloata cârtind astfel împotriva lui; și trimiseră arhieriei și fariseii aprozi,

27. Hristos, când va veni, nimeni nu va ști de unde este. Din cetirea sfintei Scripturi, în care se vorbește și de nașterea din vecie a Fiului din Tatăl și de nașterea lui trupească, Evreii își făcuseră credință că Mântuitorul va apărea pe pământ pe neașteptate, fără să i se cunoască părinții.

30. Nu-i venise încă ceasul. Dumnezeu hotărîse ceasul patimii și al morții Mântuitorului. În zadar ar fi voit vrăjmașii să pună mâna pe dânsul mai înainte de hotărîrea dumnezeiască.

ca să-l prindă. ³³ Iar Isus le zise: „Puțină vreme mai sunt cu voi, și mă duc la cel ce m'a trimis. ³⁴ Mă veți căuta și nu mă veți găsi; și unde sunt eu, voi nu puteți veni.” ³⁵ Deci ziseră Iudeii între sine: „Unde se va duce acesta, de nu-l vom găsi? Oare se va duce la neamurile împrăștiate și va învăța pe păgâni?” ³⁶ Ce este cuvântul acesta ce l-a spus: *Mă veți căuta și nu mă veți găsi; și unde sunt eu, voi nu puteți veni?*“

Isus, apa vieții. ³⁷ Iar în ziua cea din urmă, care este ziua cea mare a sărbătorii, sta Isus și striga, zicând: „De însetează cineva, să vie la mine și să bea.” ³⁸ Cine crede în mine, cum zice Scriptura, râuri de apă vie vor curge din sânul lui.” ³⁹ Iar aceasta o zicea despre Duhul ce avea să-l primească cei ce credeau într'însul; căci Duhul nu se dăduse încă, pentru că Isus încă nu se proslăvise.

Iudeii caută să prindă pe Isus. ⁴⁰ Deci unii din mulțime auzind aceste cuvinte, ziceau: „Acesta este cu adevărat prorocul.” ⁴¹ Alții ziceau: „Acesta este Hristos”. Iar alții ziceau: „Oare din Galileea vine Hristos?” ⁴² Nu zice oare Scriptura

^{33.} *Puțină vreme mai sunt cu voi:* nu era departe patima lui Hristos.

^{35.} *Se va duce la neamurile împrăștiate?* Aceștia sunt Iudeii împrăștiați printre alte neamuri păgâne.

^{37.} *În ziua cea din urmă...* a sărbătorii corturilor, un levit se ducea de lua apă din Siloe (vezi nota la 9, 11) într-o cană de aur și se vărsa apa aceasta în templu pe jertfă, în amintirea minunii lui Moise când făcu să țâșnească apa din stânca de pe Sinai. Fără îndoială la acest obicei, la această apă și la această fântână se gândesc Mântuitorul când zice: De însetează cineva ș. a.” (Vigouroux.)

că din neamul lui David și din orașul Betleem, unde era David, va veni Hristos?” ⁴³ Se făcu deci desbinare în popor pentru el. ⁴⁴ Iar unii din ei voiau să-l prindă, dar nimeni nu puse mâna pe dânsul.

⁴⁵ Deci se întoarseră slugile la arhierei și la farisei, cari le ziseră: „Pentru ce nu l-ați adus?” ⁴⁶ Răspunseră slugile: „Niciodată n'a vorbit om ca acest om”. ⁴⁷ Iar fariseii le ziseră: „Nu cumva și pe voi v'a amăgit?” ⁴⁸ Oare cineva din conducătorii poporului crezut-a într'însul, sau din farisei?” ⁴⁹ Dar gloata aceasta, care nu știe legea, blestemată este.” ⁵⁰ Le zise Nicodim, cel care venise noaptea la Isus și care era unul dintre ei: ⁵¹ „Oare legea noastră osândește un om, de nu-l va asculta mai înainte și de nu va ști ce a făcut?” ⁵² Ei răspunseră și-i ziseră: „Nu cumva și tu ești Galileean? Cercetează Scripturile și vezi că din Galileea n'a venit proroc.” ⁵³ Și s'au întors fiecare la casa sa.

CAPUL 8. — Femeia prinsă în păcat. ¹ Iar Isus se duse pe muntele Măslinilor. ² Și dis-de-dimineață veni iar în templu, și tot poporul veni la dânsul, și șezând, Isus îi învăța. ³ Atunci îi aduseră cârturarii și fariseii o femeie prinsă în preacurvie, și punând-o în mijloc, ⁴ ziseră lui Isus: „Învățătorule, pe femeia aceasta am prins-o acum în preacurvie.” ⁵ Iar în lege, Moise ne-a poruncit ca pe unele ca acestea să le ucidem cu pietre.

^{52.} *Din Galileea n'a venit proroc.* Fariseii, plini de ură cum sunt împotriva lui Hristos, spun o minciună. Din Galileea este prorocul Nahum, Iona și Malahia.

^{3.} *Preacurviește*, cuvânt vechiu, însemnează păcatul femeii măritate sau, cum zic azi, *adulter*.

Dar tu ce zici?" ⁶ Și ziceau acestea, ispitindu-l, ca să-l poată învinui. Iar Isus, plecându-se jos, scria cu degetul pe pământ. ⁷ Și cum nu încetau să-l întrebe, se ridică și le zise: „Care este fără păcat din voi, cel dintâi s'arunce cu piatră într'însa”. ⁸ Și iarăși plecându-se, scria pe pământ. ⁹ Dar ei, auzind acestea, ieșiră unul după altul, începând dela cei mai bătrâni; și rămase Isus singur, și femeia care sta în mijloc. ¹⁰ Și ridicându-se Isus, îi zise: „Femeie, unde sunt cei ce te învinuiau? Nimeni nu te-a osândit?” ¹¹ Ea zise: „Nimeni, Doamne”. Și Isus îi zise: „Nici eu nu te voi osândi. Du-te și să nu mai păcătuiești.”

Isus, lumina lumii. ¹² Deci iar le vorbi lor Isus, zicând: „*Eu sunt lumina lumii: cel ce mă urmează pe mine, nu umblă în întunec, ci va avea lumina vieții*”. ¹³ Iar fariseii îi ziseră: „Tu însuși mărturisești de tine: mărturia ta nu este adevărată”. ¹⁴ Răspunse Isus și le zise: „Deși eu mărturisesc de mine însumi, adevărată este mărturia mea, căci știu de unde am venit și unde merg; iar voi nu știți de unde vin și unde merg.”

6. *Scria cu degetul pe pământ.* „Ce scria, n'a voit să ne spună Evangelistul și nici sfinții Părinți nu sunt de una și aceeași părere. Sfântul Ieronim crede că Isus scria păcatele învinuitorilor; alții, că scria vreo vorbă din Scriptură, ca să rușineze pe farisei; iar alții spun că scria aceleași cuvinte ce le spuse mai pe urmă: Care este fără păcat din voi.” (Martini.)

12. *Eu sunt lumina lumii.* „Sărbătoarea corturilor, ce se ținea atunci, amintea Evreilor mănerea părinților lor în pustiu; se sărbătorea minunea izvorului minunat, (Num. 20, 11) a stălpului de foc, (Ieșirea 14, 50), se făceau reprezentații. Isus se folosește de acestea ca să-i facă să priceapă mai bine că este lumina adevărată, care arată oamenilor calea.” (Vigouroux.)

¹⁵ Voi judecați după trup; eu nu judec pe nimeni; ¹⁶ și dacă judec eu, judecata mea adevărată este, căci nu sunt singur, ci eu și Tatăl care m'a trimis. ¹⁷ Iar în legea voastră este scris că mărturia a doi oameni adevărată este. ¹⁸ Eu sunt cel ce mărturisesc de mine însumi, și mărturiile de mine Tatăl care m'a trimis.” ¹⁹ Deci îi ziseră: „Unde este Tatăl tău?” Răspunse Isus: „Nici pe mine nu mă știți, nici pe Tatăl meu. De m'ați ști pe mine, ați ști și pe Tatăl meu.”

²⁰ Aceste cuvinte le spuse Isus lângă visterie, pe când învăța în templu; și nimeni nu puse mâna pe dânsul, pentru că încă nu-i venise ceasul. ²¹ Deci iar le zise Isus: „Eu mă duc, și mă veți căuta, și în păcatul vostru veți muri. Unde mă duc eu, voi nu puteți veni.” ²² Deci ziceau Iudeii: „Nu cumva se va ucide, de zice: Unde mă duc eu, voi nu puteți veni?” ²³ Și Isus le zise: „Voi sunteți de jos, eu de sus sunt. Voi din lumea aceasta sunteți, eu nu sunt din lumea aceasta. ²⁴ Pentru aceea v'am spus că veți muri în păcatele voastre: căci de nu veți crede că eu sunt, veți muri în păcatul vostru.” ²⁵ Iar ei ziseră: „Tu cine ești?” Le zise lor Isus: „Începutul, care și grăiesc vouă.”

19. *Unde este Tatăl tău?* Isus le-a arătat cine este Tatăl său. Evreii se fac că n'au înțeles și cer o mărturie mai lămurită, ca să-l poată învinui.

24. *Veți muri în păcatele voastre...* Le proroceste că pentru răutatea și îndărătnicia lor îi va pedepsi Dumnezeu.

25. *Începutul care și grăiesc vouă.* „Aceste cuvinte s'au talmăcit în mai multe feluri. Cei ce se țin de *Vulgata* latinească, traduc așa: Eu sunt începutul a toate, adică facătorul și începutul tuturor lucrurilor. Cei ce urmează *greacă* traduc: Dela început sunt ce vă spun; sau: sunt în adevăr ceea ce vă spun că sunt, lumina lumii.” (Vigouroux.)

²⁶ Multe am de voi a grăi și a judeca; dar cel ce m'a trimis, adevărat este, și eu cele ce le-am auzit dela dânsul, acestea le grăiesc în lume."
²⁷ Și nu înțelesesă că zicea că Tatăl său este Dumnezeu. ²⁸ Deci le zise Isus: „Când veți înălța pe Fiul Omului, atunci veți cunoaște că eu sunt, și dela mine însumi nu fac nimic, ci precum m'a învățat Tatăl, așa grăiesc. ²⁹ Și cel ce m'a trimis, cu mine este și nu m'a lăsat singur, pentru că cele ce-i plac, le fac pururea.”

Adevărata libertate. ³⁰ La aceste cuvinte mulți crezură într'însul. ³¹ Deci zise Isus Iudeilor cari crezuse într'însul: „De veți rămânea în cuvântul meu, cu adevărat ucenicii mei veți fi, ³² și veți cunoaște adevărul, și adevărul vă va face liberi”. ³³ Li răspunseră: „Fiii lui Avram suntem și niciodată n'am fost robii nimănui. Cum zici: Veți fi liberi?” ³⁴ Le răspunse Isus: „Adevăr, adevăr zic vouă: Tot cel ce face păcat, robul păcatului este. ³⁵ Robul nu rămâne în casă în veci, dar fiul rămâne în veci. ³⁶ Deci dacă Fiul vă face liberi, cu adevărat liberi veți fi. ³⁷ Știu că fiii lui Avram sunteți, dar căutați să mă uciideți, pentru că nu pătrunde în voi cuvântul meu. ³⁸ Eu vorbesc ce am văzut la Tatăl meu, și voi ce ați văzut la tatăl vostru, faceți.” ³⁹ Li răspunseră și-i ziseră: „Tatăl nostru Avram este”. Le zise Isus: „Dacă sunteți fiii lui Avram, faceți faptele lui A-

^{28.} Când veți înălța pe Fiul Omului... vorbește de răstignirea sa.

^{35.} Robul nu rămâne în casă în veci... Evreii erau în casa lui Dumnezeu, dar fiindcă nu voiesc să primească și să creadă în Fiul lui Dumnezeu, sunt robii păcatului și-i va alunga, pentru că numai Isus ne poate scăpa de păcat și ne poate face liberi cu adevărat.

vram. ⁴⁰ Iar acum căutați să mă uciideți pe mine, om care v'am grăit adevărul ce l-am auzit dela Dumnezeu; aceasta Avram n'a făcut-o. ⁴¹ Voi faceți faptele tatălui vostru.” Deci îi ziseră: „Noi nu suntem născuți din curvie; un tată avem, pe Dumnezeu. ⁴² Iar Isus le zise: „De ar fi Dumnezeu Tatăl vostru, m'ați iubi pe mine, căci eu dela Dumnezeu am ieșit și am venit; și n'am venit dela mine însumi, ci el m'a trimis. ⁴³ Pentru ce nu înțelegeți graiul meu? Pentru că nu puteți asculta cuvântul meu. ⁴⁴ Voi din tatăl diavolului sunteți și poștele tatălui vostru voiți să le faceți. El a fost ucigaș dela început și în adevăr n'a stătut, pentru că nu este adevăr într'însul. Când spune minciună din ale sale grăiește, pentru că mincinos este și tatăl minciunii. ⁴⁵ Iar mie, pentru că vă spun adevărul, nu-mi credeți. ⁴⁶ Cine din voi mă va învinui de păcat? Dacă vă spun adevărul, pentru ce nu-mi credeți? ⁴⁷ Cel ce este dela Dumnezeu, cuvintele lui Dumnezeu le ascultă. Pentru aceasta voi nu ascultați, pentru că nu sunteți dela Dumnezeu.” ⁴⁸ Li răspunseră deci Iudeii

^{41.} Noi nu suntem născuți din curvie... „Suntem cu adevărat fii lui Avram și după duh, căci nu suntem ca păgânii cari se închină la mulți zei. Noi ne închinăm, ca Avram, unui singur Dumnezeu, pe care îl numim Tatăl nostru. Oricine știe că în sfânta Scriptură idolatrii se numesc curvari, pentru că, părăsind pe Dumnezeu cel adevărat, cinsteau mulți zei mincinoși.” (Martini.)

^{44.} Voi din tatăl diavolului sunteți. Cel ce n'ascultă pe Dumnezeu și i se împotrivesc, face ce a făcut diavolul. — El a fost ucigaș dela început... Amintește vicleșugul diavolului când făcu pe Adam să cadă, aducându-i moartea sufletului.

^{47.} Cel ce este dela Dumnezeu... cel ce ascultă și iubeste pe Dumnezeu.

^{48.} Ești Samaritean. „Cuvânt de batjocură, căci Sa-

și-i ziseră : „Oare nu zicem noi bine că Samari-
tean ești și ai drac ?” ⁴⁹ Răspunse Isus : „Eu drac
n'am, ci cinstesc pe Tatăl meu, și voi mă necin-
știți pe mine.” ⁵⁰ Iar eu nu caut slava mea : este
cine să o caute și să judece. ⁵¹ Adevăr adevăr
zic vouă : *De va păzi cineva cuvântul meu, nu
va vedea moartea în veci.*” ⁵² Li ziseră atunci lu-
deii : „Acum vedem că ai drac. Avram a murit,
și prorocii ; și tu zici : *De va păzi cineva cuvân-
tul meu, nu va gusta moartea în veci.*” ⁵³ Nu cum-
va mai mare ești tu decât părintele nostru A-
vram, care a murit ? și prorocii au murit ; Cine
te faci pe tine ?” ⁵⁴ Răspunse Isus : „De mă slă-
vesc eu pe mine însumi, slava mea nimic nu este ;
este Tatăl meu care mă slăvește, de care voi zi-
ceți că Dumnezeuul vostru este.” ⁵⁵ Și nu l-ați cu-
noscut, iar eu îl cunosc ; și de voi zice că nu-l
știu, voi fi asemenea vouă, mincinos. Dar îl
știu și cuvântul lui îl păzesc. ⁵⁶ Avram, tatăl
vostru, a săltat de bucurie, ca să vadă ziua mea :
a văzut-o și s'a bucurat.” ⁵⁷ Li ziseră atunci lu-
deii : „Nu ești nici de cincizeci de ani și ai vă-
zut pe Avram ?” ⁵⁸ Le zise Isus : „Adevăr, ade-
văr zic vouă : înainte de a se face Avram, eu
sunt”.

⁵⁹ *Luară atunci pietre, ca s'arunce într'însul ;
dar Isus s'ascunse și ieși din templu.*

maritenii erau schismatici și dușmanii Evreilor,” (Vigou-
roux.)

^{51.} *Nu va vedea moartea în veci, va avea vicața
sufletului fără sfârșit.*

^{58.} *Înainte de a se face Avram, eu sunt.* Eyreii vor-
beau de Hristos ca om. Mântuitorul le răspunde că este
și Dumnezeu fără început, deci cu mult mai înainte de
Avram.

**CAPUL. 9. — Vindecarea orbului din naș-
tere.** ¹ Și trecând, Isus văzu un om orb din naș-
tere ; ² și-l întrebă ucenicii : „Învățătorule, cine
a păcătuit : acesta sau părinții lui, de s'a născut
orb ?” ³ Răspunse Isus : „Nici acesta n'a păcătuit,
nici părinții lui, ci ca să se arate lucrările lui
Dumnezeu în el.” ⁴ Trebuie să fac lucrările celui ce
m'a trimis până este ziua ; vine noaptea când ni-
meni nu poate să lucreze. ⁵ Cât sunt în lume,
sunt lumina lumii.” ⁶ Acestea zicând, scuipe jos
și făcu tină din scuipat și unse cu tină ochii or-
bului ⁷ și-i zise : „Du-te de te spală în scaldătoa-
rea Siloe” (ce se tălmăcește Trimis). Deci se duse
și se spălă și veni văzând.

⁸ Iar vecinii și cei ce-l văzuse mai înainte
că era cerșetor, ziceau : „Oare nu acesta este cel
ce ședea și cerșea ? Unii ziceau : „Acesta este.”
Iar alții : „Nu, dar seamănă cu dânsul”. Dar el
zicea : „Eu sunt.” ¹⁰ Deci îi ziseră : „Cum ți s'au
deschis ochii ?” ¹¹ El răspunse : „Omul acela,
care se numește Isus, a făcut tină și mi-a uns
ochii și mi-a zis : *Du-te la scaldătoarea Siloe și
te spală.* M'am dus, m'am spălat și văd.” ¹² Și-l
întrebă : „Unde este acela ?” Le răspunse : „Nu
știu”.

^{3.} *Nici acesta n'a păcătuit, nici părinții lui...* Toate
boalele sunt ca o pedeapsă a păcatului strămoșesc. Dar
ca o anumită boală este indeosebi o pedeapsă a lui Dum-
nezeu, nu se poate zice decât atunci când sunt dovezi
lamurite.

^{7.} *Du-te de te spală în scaldătoarea Siloe...* „Apa
izvorului Siloe, din care se făcea această scaldătoare, era
în limba prorocilor figura Mântuitorului ; și numele său,
care înseamnă *Trimis*, ne amintește de acela pe care
cu același nume îl făgădui și-l proroci patriarhul Iacob.”
(Martini.)

¹³ Atunci aduseră la farisei pe acela care fusese orb. ¹⁴ Și era sâmbătă când făcu Isus tină și-i deschise ochii. ¹⁵ Deci îl întrebară iarăși și fariseii cum văzuse. Iar el zise: „Tină mi-a pus pe ochi, și m'am spălat și văd”.

¹⁶ Deci ziseră unii din farisei: „Nu este acest om dela Dumnezeu, pentru că nu păzește sâmbătă”. Iar alții ziceau: „Cum poate un păcătos să facă semne ca acestea?” Și era desbinare între ei. ¹⁷ Deci ziseră iarăși orbului: „Tu ce zici de acela care ți-a deschis ochii?” Iar el zise: „Că este proroc”.

¹⁸ Dar Iudeii nu-l crezură că fusese orb și că văzuse, până nu chemară pe părinții celui ce văzuse; ¹⁹ și-i întrebară, zicând: „Acesta este fiul vostru, de care ziceți că s'a născut orb? Cum dar vede acum?”

²⁰ Le răspunseră părinții lui și ziseră: „Știm că acesta este fiul nostru și că s'a născut orb. ²¹ Dar cum vede acum, nu știm, sau cine i-a deschis ochii, noi nu știm; întrebați-l pe dânsul: este în vârstă, vorbească el de sine.” ²² Acestea le spuseră părinții lui, pentru că se temeau de Iudei; că hotărîse Iudeii de va mărturisi cineva că el este Hristos, să se dea afară din sinagogă. ²³ Pentru aceea ziseră părinții lui: „Este în vârstă; pe dânsul îl întrebați”.

²⁴ Deci chemară a doua oară pe omul care

^{22. Să se dea afară din sinagogă...} Se dădeau afară din sinagogă, adică se excomunicau, numai cei vinovați de fărâdelegi mari.

^{24. Dă slavă lui Dumnezeu...} Acesta era aproape un jurământ de a silii pe cineva să spună adevărul. Aici mai însemnează să spună așa cum cred fariseii: noi știm că omul acesta păcătos este.

fusese orb, și-i ziseră: „Dă slavă lui Dumnezeu; noi știm că omul acesta păcătos este”. ²⁵ Iar el le zise: „De este păcătos, nu știu; una știu: că eram orb și acum văd”. ²⁶ Deci îl întrebară: „Ce ți-a făcut? Cum ți-a deschis ochii?” ²⁷ Le răspunse: „Acum v'am spus, și ați auzit. Pentru ce voiți să mai auziți odată? Nu cumva și voi voiți să vă faceți ucenicii lui?” ²⁸ Il ocărîră atunci și-i ziseră: „Fii tu ucenicul lui, noi suntem ucenicii lui Moise: ²⁹ Noi știm că lui Moise i-a vorbit Dumnezeu, dar acesta nu știm de unde este.” ³⁰ Răspunse omul acela și le zise: „Acesta tocmai este de mirare că voi nu știți de unde este, și el mi-a deschis ochii! ³¹ Și știm că pe păcătoși Dumnezeu nu-i ascultă, ci de este cineva cinstitor de Dumnezeu și face voia lui, pe acesta îl ascultă. ³² De când lumea nu s'a auzit că deschis cineva ochii unui orb din naștere. ³³ De n'ar fi acesta dela Dumnezeu, n'ar putea face nimic.” ³⁴ Răspunseră și-i ziseră: „În păcate te-ai născut tot, și tu ne înveți pe noi?” Și-l dădură afară.

³⁵ Auzi Isus că-l dăduse afară, și găsimdu-l, îi zise: „Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu?” ³⁶ Răspunse el și zise: „Cine este, Doamne, ca să cred într'însul?” ³⁷ Și-i zise Isus: „L-ai și văzut, și cel ce vorbește cu tine, acela este”. ³⁸ Iar el zise: „Cred, Doamne”. Și aruncându-se la pământ, i se închină. ³⁹ Și Isus zise: „Spre judecată am

^{38. I se închină.} Până acuma credea că Isus este numai un proroc trimis de Dumnezeu. Auzind însă dela dânsul că este Fiul lui Dumnezeu, crede, și-și arată credința, închinându-i-se ca lui Dumnezeu.

^{39. Spre judecată am venit eu...} Judecata aceasta este alegerea celor credincioși dintre cei necredincioși

venit eu în lumea aceasta; ca cei ce nu văd, să vadă; și cei ce văd, să fie orbi". ⁴⁰ Și auziră unii din fariseii cari erau cu dânsul, și-i ziseră: „Oare și noi suntem orbi?" ⁴¹ Le zise lor Isus: „De ați fi orbi, n'ați avea păcat; dar dimpotrivă ziceți: *Noi vedem*. Pentru aceasta, păcatul vostru rămâne."

CAPUL 10. — Păstorul cel bun. ¹ „Adevăr, adevăr zic vouă: Cel ce nu intră pe ușă în staulul oilor, ci sare pe aiurea, hoț este și tâlhar. ² Iar cel ce intră pe ușă, păstorul oilor este. ³ Acestuia portarul îi deschide, și oile ascultă glasul lui, și el pe ale sale le chiamă pe nume și le scoate afară. ⁴ Și când scoate oile sale, merge înainte, și oile merg după dânsul, căci îi cunosc glasul. ⁵ Iar după străin nu merg, ci fug de dânsul, pentrucă nu cunosc glasul străinilor." ⁶ Această pildă le spuse lor Isus, dar ei nu înțelesă ce le vorbea.

⁷ Deci iarăși le zise lor Isus: „Adevăr, adevăr zic vouă: *Eu sunt ușa oilor*. ⁸ Toți câți au venit înainte de mine, hoți sunt și tâlhari, și nu i-au ascultat oile. ⁹ Eu sunt ușa. Prin mine de va intra cineva, se va mântui; și va intra și va ieși

și chemarea păgânilor (cei ce nu văd) la credință, precum și osânda Evreilor necredincioși (să fie orbi.)

1. „*Staulul* este în Răsărit de obicei, un loc sub cerul deschis și împrejmuit de o îngrăditură făcută la întâmplare din pietre ori din un gard de pari. Acolo se închid oile noaptea. Păstorul intră pe poartă cu oile sale, dar hoțul, ca să intre, sare peste zid sau peste gard." (Vigouroux.)

8. *Toți câți au venit...* „Aci e vorba, fără îndoială, de fariseii și învățătorii legii, cari se făceau conducători poporului Evreesc." (Vigouroux.)

și pășune va găsi. ¹⁰ Hoțul nu vine decât să fure și să înjunghie și să piardă. Eu am venit, ca să aibă vieață, și s'o aibă din belșug.

¹¹ *Eu sunt păstorul cel bun.* Păstorul cel bun sufletul și-l dă pentru oile sale. ¹² Iar năimitul și care nu este păstor, ale cărui oi nu sunt ale lui, vede lupul venind și lasă oile și fuge; și lupul răpește și risipește oile. ¹³ Iar năimitul fuge, pentrucă năimit este și nu-i este grijă de oi. ¹⁴ Eu sunt păstorul cel bun și cunosc pe ale mele, ¹⁵ precum mă cunoaște pe mine Tatăl, și eu cunosc pe Tatăl; și sufletul meu îl pun pentru oile mele. ¹⁶ *Și alte oi am cari nu sunt din staulul acesta, și pe acelea trebuie să le aduc, și glasul meu îl vor asculta, și va fi o turmă și un păstor.* ¹⁷ Pentru aceasta mă iubește Tatăl, pentrucă eu îmi pun sufletul, ca iarăși să-l iau. ¹⁸ Nimeni nu mi-l ia, ci eu îl pun dela mine. Și putere am iarăși să-l iau. Această poruncă am primit-o dela Tatăl meu."

¹⁹ Iarăși se făcu desbinare între Iudei pentru cuvintele acestea. ²⁰ Și ziceau mulți din ei: „Are drac și e nebun; pentru ce îl ascultați?" ²¹ Alții ziceau: „Aceste cuvinte nu sunt ale unui îndrăcit; oare poate dracul să deschidă ochii orbilor?"

Isus la sărbătoarea Innoirilor. ²² Și se țî-

11. *Eu sunt păstorul cel bun...* Păstorul cel bun, despre care de atâtea ori au vorbit prorocii: Păstor și nu numai păzitorul oilor, ci Domnul lor." (Martini.)

12. *Năimitul* este acela care e tocmnit cu plată ca să păască oile.

16. *Și alte oi mai am cari nu sunt din staulul acesta.* Isus vorbește atât de Evreii cari nu voiau să-l cunoască ca Mântuitor, cât și de popoarele păgâne cari vor intra în Biserica sa.

nea atunci sărbătoarea Innoirilor în Ierusalim, și era iarnă. ²³ Și umbla Isus în templu în pridvorul lui Solomon. ²⁴ Deci îl înconjurară Iudeii, și-i ziseră: „Până când ne chinuești sufletele? De ești tu Hristos, spune pe față.” ²⁵ Le răspunse Isus: „V'am spus, și nu credeți: faptele pe cari le fac eu în numele Tatălui meu, acestea mărturisesc de mine. ²⁶ Dar voi nu credeți, pentru că nu sunteți din oile mele. ²⁷ Oile mele ascultă glasul meu, și eu le cunosc, și ele vin după mine. ²⁸ Și eu le dau viața veșnică, și nu vor pieri în veci și nimeni nu le va răpi din mâna mea. ²⁹ Tatăl meu, care mi le-a dat, mai mare decât toți este; și nimeni nu poate să le răpească din mâna Tatălui meu. ³⁰ Eu și Tatăl meu una suntem.”

³¹ Iudeii ridicară atunci pietre, ca să-l ucidă. ³² Le răspunse Isus: „Multe fapte bune v'am arătat vouă dela Tatăl meu; pentru care faptă din acestea aruncați cu pietre în mine?” ³³ Li răspunseră Iudeii: „Pentru faptă bună nu te ucidem noi cu pietre, ci pentru hulă și pentru că

22. Sărbătoarea Innoirilor cădea iarna și ținea opt zile. Se prăznuia curățirea și innoirea templului ce o făcu Iuda Macabeul, care bătui pe Antioh, regele Siriei, dărâmă idolul pus de acesta în templu și-l curăți și-l sfinți din nou. Aceste fapte mărețe se întâmplară în anul 164 înainte de Hristos.

28. *Eu le dau viața veșnică...* Numai creștinii aceia sunt ai lui Hristos cari ascultă glasul lui și se duc după dânsul, îl iubesc și-i țin poruncile, și numai ei vor primi viața veșnică. Evreii nu iubeau și nu ascultau pe Isus. De aceea nu erau oile lui.

30. *Eu și Tatăl una suntem.* Dacă Hristos e una cu Tatăl, are aceeași putere ca și Tatăl. Deci, precum nimeni nu poate să răpească oile din mâna Tatălui, tot așa nici dintr'a Fiului. *Una* arată aceeași fire, *suntem* arată persoane deosebite.

tu om fiind, te faci pe tine Dumnezeu”. ³⁴ Le răspunse lor Isus: „Dar nu este scris în legea voastră: *Eu am zis: Sunteți dumnezei?*” ³⁵ Dacă i-a numit dumnezei pe aceia către cari a fost cuvântul lui Dumnezeu, — și nu poate să se strice Scriptura, — ³⁶ mie pe care Tatăl m'a sfințit și m'a trimis în lume voi imi ziceți: *Hulești* pentru că am zis: *Sunt Fiul lui Dumnezeu?* ³⁷ De nu fac faptele Tatălui meu, să nu-mi credeți. ³⁸ Iar de le fac, deși nu voiți să-mi credeți mie, credeți faptelor, ca să cunoașteți și să credeți că Tatăl este în mine, și eu în Tatăl.”

³⁹ Căutară atunci să-l prindă, dar el scăpă din mâinile lor.

⁴⁰ Și se duse iarăși dincolo de Iordan, în locul unde botezase întâi Ioan, și rămase acolo.

⁴¹ Și mulți veneau la dânsul și ziceau: „Ioan n'a făcut nici o minune, ⁴² dar toate câte le-a zis Ioan de acesta, adevărate erau”. Și mulți crezură într'insul.

CAPUL 11. — Invierea lui Lazăr, ¹ Și era bolnav un oarecare Lazăr din Betania, satul Mariei și al Martei, sora ei. ² Maria era aceea care unse pe Domnul cu mir și-i șterse picioarele cu părul capului ei, al cărui frate Lazăr era bolnav. ³ Deci trimiseră surorile la dânsul, zicând: „Doamne, iată acela pe care îl iubești este bol-

34. *Sunteți dumnezei.* „Aceste cuvinte sunt din psalmul 81, 6 și sunt despre judecătoria lui Izrail aleși de Dumnezeu, ca să judece în numele lui. Zice Isus că aceste cuvinte erau scrise în lege, fiindcă cu numele de *Iego* se înțelege adesea tot ce numim *Vechiul Testament.*” (Martini.)

1. *Betania.* Vezi nota dela Matei 14, 3.

nav". ⁴ Iar Isus auzind acestea, le zise: „Această boală nu este spre moarte, ci pentru slava lui Dumnezeu, pentru ca să se slăvească Fiul lui Dumnezeu printr'însa". ⁵ Și iubea Isus pe Marta și pe sora ei Maria și pe Lazăr. ⁶ Deci când auzi că este bolnav, mai rămase în locul unde era încă două zile. ⁷ Și după aceea zise ucenicilor săi: „Să mergem iar în Iudeea". ⁸ Li ziseră ucenicii: „Învățătorule, acum căutau Iudeii să te ucidă cu pietre și iar mergi acolo?" ⁹ Răspunse Isus: „Oare nu douăsprezece ceasuri sunt în zi? De umblă cineva ziua, nu se împiedecă, pentru că vede lumina lumii acesteia; ¹⁰ dar de umblă noaptea, se împiedecă, pentru că n'are lumină în el." ¹¹ Acestea le vorbi și după aceea le zise: „Lazăr, prietenul nostru, doarme; dar mă duc să-l trezesc din somn". ¹² Și-i ziseră ucenicii: „Doamne, dacă doarme, se va vindeca". ¹³ Isus zisese de moartea lui, iar ei crezură că de odihna somnului le vorbea. ¹⁴ Deci le zise Isus atunci lămurit: „Lazăr a murit; ¹⁵ și mă bucur pentru voi că n'am fost acolo, ca să credeți. Dar să mergem la el." ¹⁶ Zise atunci Toma, care se numește Geamăn, celorlalți ucenici: „Să mergem și noi și să murim cu el".

6. Mai rămase... încă două zile. Isus nu se duse îndată, ci mai rămase două zile, pentru ca să se ncredințeze oricine de moartea lui Lazăr și apoi să lămurească cu atât mai mult minunea învierii lui.

9. Oare nu douăsprezece ceasuri sunt în zi? Isus aseamănă viața cu ziua și zice că, precum e hotărâtă lungimea zilei, tot așa e hotărâtă viața care trebuie să o trăiască el, și deci nu se teme de unelțirile Iudeilor.

16. Să mergem și noi și să murim cu el. Apostolii, știind cu ce ură căutau Iudeii pe Isus la moarte, erau siguri că îndată ce-l vor vedea, vor pune mâna pe dan-

¹⁷ Veni deci Isus și-l găsi de patru zile pus în mormânt. ¹⁸ Și era Betania departe de Ierusalim ca la cincisprezece stadii. ¹⁹ Și mulți din Iudei venise la Marta și la Maria ca să le mângâie pentru fratele lor. ²⁰ Deci Marta, cum auzi că vine Isus, îi ieși înainte, iar Maria ședea în casă. ²¹ Și zise Marta lui Isus: „Doamne, de ai fi fost aici, fratele meu n'ar fi murit! ²² Dar și acum știu că orice vei cere dela Dumnezeu, îți va da (ie Dumnezeu)". ²³ Li zise Isus: „Fratele tău va învia". ²⁴ Li zise Marta: „Știu că va învia la înviere în ziua de apoi". ²⁵ Li zise Isus: „Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în mine, de va și muri, va trăi; ²⁶ și tot cel ce trăiește și crede în mine, nu va muri în veci. Crezi aceasta?" ²⁷ Li răspunse: „Da, Doamne; eu cred pentru că tu ești Hristos, Fiul Dumnezeului celui viu, care ai venit în lumea aceasta."

²⁸ Și zicând acestea, se duse și chemă pe Maria, sora sa, în taină, zicând: „A venit Învățătorul și te chiamă". ²⁹ Maria, cum auzi, se sculă în grabă și se duse la dânsul; ³⁰ căci încă nu intrase Isus în sat, ci era tot în locul unde îl întâmpinase Marta. ³¹ Iar Iudeii cari erau cu Maria în casă și o mângâiau, văzând că se sculase în grabă și ieșise, merseră după dânsa, zicând: „Se duce la mormânt, ca să plângă acolo". ³² Deci venind Maria unde era Isus și văzându-l, căzu la picioarele lui și-i zise: „Doamne, de ai fi fost aici, n'ar fi murit fratele meu". ³³ Iar Isus când o văzu plângând pe ea și pe Iudeii cari

mul și-l vor uide. Toma deci îndemnă pe ceilalți Apostoli să nu părăsească pe învățător, ci să meargă cu dânsul, la nevoie și la moarte.

33. Se înfioră în duhul său. „Il cuprinse o durere

veniseră cu dânsa, se înfioră în duhul său și se turbură ³⁴ și zise: „Unde l-ați pus?” Li răspunseră: „Doamne, vino și vezi”. ³⁵ Și lacrimă Isus. ³⁶ Deci ziseră Iudeii: „Iată cum îl iubea!” ³⁷ Iar unii din ei ziseră: „Nu putea el, care a deschis ochii orbului din naștere să facă și pe acesta să nu moară?”

³⁸ Deci Isus, înfiorându-se iar în sine, merse la mormânt: era însă o peșteră, și o piatră era peste dânsa. ³⁹ Zise Isus: „Luați piatra”. Li zise Marta, sora mortului: „Doamne, pute, căci e de patru zile”. ⁴⁰ Li zise Isus: „Nu ți-am spus că de vei crede, vei vedea slava lui Dumnezeu?” ⁴¹ Atunci luară piatra. Iar Isus, ridicându-și ochii în sus, zise: „Părinte, îți mulțumesc că m'ai ascultat. ⁴² Iar eu știam că pururea mă ascuți, dar pentru poporul care stă împrejur am zis, ca să creadă că tu m'ai trimis.” ⁴³ Zicând acestea, strigă cu glas tare: „Lazăre, vino afară”. ⁴⁴ Și îndată ieși mortul legat la mâni și la picioare cu fășii, și fața lui era înfășurată c'o mahramă. Le zise Isus: „Deslegați-l și-l lăsați să meargă.”

vie, prin care s'arată om adevărat și-și destăinuie duiosia inimii sale, plină de compătimire pentru inimile oamenilor.” (Martini.)

37. *Nu putea el, care a deschis ochii...* „Oamenii aceștia răi vreau, cu cuvintele acestea, ori să pună la îndoială vindecarea orbului din naștere, ori să rădă de lacrimile lui Isus că și cum ar fi făcarnic. Cine a dat vedere unui orb, putea să vindece și un bolnav; și dacă nu putea, nici nu e de crezut că a dat vedere celui orb, iar dacă putea și n'a voit, la ce slujesc acum lacrimile? Aceste amănunte însemnate de sfântul Evanghelist, ne dau de înțeles că nu se îndoia nimeni de moartea lui Lazăr.” (Martini.)

44. *Legat la mâni și la picioare...* Răsăritenii obișnuiau să înfășure morții cu fășii albe și așa să-i îngroape.

⁴⁵ Atunci mulți din Iudeii cari venise la Maria și la Marta și văzură ce făcuse Isus crezură într'însul. ⁴⁶ Iar unii din ei se duseră la farisei și le spuseră ce făcuse Isus.

Sinedriul horărăște să omoare pe Isus.

⁴⁷ Deci adunară arhieriei și fariseii Sinedriul și ziceau: „Ce facem, căci omul acesta multe semne face?” ⁴⁸ Dacă îl lăsăm așa, toți vor crede într'însul, și vor veni Romanii și vor nimici locul nostru și neamul nostru.” ⁴⁹ Iar unul din ei, Caiafa, fiind arhieru în anul acela, le zise: „Voi nu știți nimic, ⁵⁰ nici vă gândiți că de folos este vouă să moară un om pentru popor și să nu piară tot neamul”. ⁵¹ Iar aceasta nu dela sine o zise, ci arhieru fiind al anului aceleia, proroci că Isus avea să moară pentru neam, ⁵² și nu numai pentru neam ci ca pe fiii lui Dumnezeu, cari erau risipiți, să-i adune laolaltă. ⁵³ Deci din ziua aceea hotărîră să-l omoare.

48. *Toți vor crede într'însul...* Patima întuneacă mintea și ochii omului. Fariseii cunosc vieța lui Isus, văd minunile ce nu le poate face niciun om cu puterile sale, și cu toate acestea zic că Isus e primejdios pentru neamul evreesc! S'ar putea osândi un nevinovat pentru o astfel de teamă? Dar cuvintele acestea le desvălesc ura împotriva bunului Isus.

— *Vor veni Romanii și vor nimici locul nostru...* Evreii erau de mult sub stăpânirea Romanilor. Și cu toate că așteptau un Mântuitor puternic care să-i scape de jugul Romanilor, totuși arhierul acesta, fără să știe, promovește ceea ce vor face Romanii în anul 70.

51. *Fiii lui Dumnezeu, cari erau risipiți...* Aceștia sunt păgânii, căci erau risipiți peste tot pământul și-și pierduseră până și ideea dreaptă despre Dumnezeu. Domnul îi va aduna și va face din ei și din Evrei un singur popor.

Isus se duce din Ierusalim. ⁵¹ De aceea Isus nu mai umbla pe față între Iudei, ci se duse într'un ținut aproape de pustiu într'o cetate numită Elfrem și acolo stătea cu ucenicii săi. ⁵⁵ Și erau aproape Paștile Iudeilor, și se duseră mulți la Ierusalim din ținutul acela înainte de Paști, ca să se curățe. ⁵⁶ Deci căutau pe Isus și ziceau unii către alții în templu: „Ce vi se pare, că n'a venit la sărbătoare?” Iar arhierii și fariseii dăduse poruncă, că, de va ști cineva unde este, să vestească, ca să-l prindă.

CAPUL 12. — Maria unge pe Isus. *)

¹ Deci Isus, cu șase zile înainte de Paști, veni în Betania unde era Lazăr, cel ce murise, și pe care îl înviase. ² Și-i pregătiră acolo o cină; și Marta slujea, iar Lazăr era unul din cei ce ședeau la masă cu dânsul. ³ Iar Maria luă o litră de mir de nard de mare preț și unse picioarele lui Isus și-i șterse picioarele cu părul său; și se umplu casa de mirosul mirului. ⁴ Atunci zise unul din ucenicii săi, Iuda Iscarioteanul care avea să-l vândă: ⁵ „Pentru ce nu s'a vândut acest mir cu trei sute de dinari și nu s'a dat săracilor?” ⁶ Iar aceasta o zise, nu pentru că-i era grijă de săraci, ci pentru că era hoț, și având punga, lua

*) Matei 26, 6-13; Marcu 14, 3-9

2. *Și-i pregătiră acolo o cină...* Este aceeași cină de care vorbește sfântul Matei 26, 6, și sfântul Marcu 14, 3.

3. *Trei sute de dinari* Dinarul era o monedă romană care făcea cât 80 de bani de ai noștri. Deci 300 de dinari sunt vreo 240 de lei de argint.

6. *Și având punga...* Oamenii cu dragoste către Hristos dădeau pomeni pentru întreținerea lui. Iuda ținea punga aceasta, adică era administratorul acestor bani.

ce se punea într'insa. ⁷ Deci zise Isus: „Lăsați-o să-l păstreze pentru ziua îngropării mele. ⁸ Căci pe săraci pururea îi aveți cu voi, dar pe mine nu mă aveți pururea.”

⁹ Și află popor mult din Iudei că Isus era acolo; și veniră nu numai pentru Isus, ci ca să vadă și pe Lazăr, pe care îl înviase din morți. ¹⁰ Iar arhierii se hotărîră să omoare și pe Lazăr, ¹¹ căci pentru el mulți din Iudei se duceau dela ei și credeau în Isus.

Isus intră în Ierusalim. *) ¹² Iar a doua zi, o gloată mare, care venise la sărbătoare, auzind că vine Isus în Ierusalim, ¹³ luă ramuri de finic, și-i ieși în întâmpinarea lui și striga:

„Osana,

binecuvântat cel ce vine în numele Domnului împăratul lui Izrael”.

¹⁴ Și găsi Isus un mânz de măgăriță și șezu pe el, cum este scris:

¹⁵ „Nu te teme, fiică Sionului:

iată împăratul tău vine la tine șezând pe mânzul unei măgărițe”.

¹⁶ Acestea nu le înțeleseră ucenicii lui dintru'ntăi, dar când se proslăvi Isus, atunci își aduseră aminte că acestea erau scrise despre dânsul și acestea i le făcură ei.

¹⁷ Deci dădea mărturie poporul care fusese cu el când chemă pe Lazăr din mormânt, și-l învie din morți. ¹⁸ Pentru aceasta îl și întâmpină poporul, pentru că auzise că făcuse această mi-

*) Matei 21, 1-14; Marcu 11, 1-11; Luca 19, 28-44

7. *Lăsați-o să-l păstreze...* Isus zice că femeia i-a uns trupul, însemnând prin aceasta că va muri, și ea i-l unge acum, pentru că nu i-l va putea unge atunci.

13. *Osana.* Vezi nota dela Matei, 21, 8-9.

nune. ¹⁹ Iar fariseii ziseră între dânsii: „Vedeți că nu facem nimic? Iată, toată lumea s'a dus după dânsul.”

Păgânii la Isus. ²⁰ Și erau niște păgâni din cei ce venise să se închine în ziua de sărbătoare. ²¹ Aceștia se apropiară de Filip, care era din Betsaida, și-l rugară, zicând: „Domnule, voim să vedem pe Isus”. ²² Filip merse și spuse lui Andrei; apoi Andrei și Filip spuseră lui Isus. ²⁴ Iar Isus le răspunse, zicând: „A venit ceasul să se proslăvească Fiul omului. ²⁴ Adevăr, adevăr zic vouă: *Grăuntele de grâu, căzând în pământ, de nu moare, ²⁵ rămâne singur; iar de moare, multă roadă aduce. Cel ce-și iubește sufletul său, îl va pierde; și cel ce-și urăște sufletul în lumea aceasta, în viața veșnică îl va păzi.* ²⁶ *De-mi slujește cineva, să mă urmeze pe mine; și unde sunt eu, acolo și sluga mea va fi. De-mi va sluji cineva, îl va cinsti pe dânsul Tatăl meu.* ²⁷ Acum

^{20.} *Și erau niște păgâni...* Unii cred că acești păgâni erau din cei superstițioși cari ziceau că trebuie să se închine tuturor zeilor deci și Dumnezeului Evreilor. Alții zic că erau niște păgâni întorși la legea lui Moise și că pe aceștia îi voia Isus de față acum de sărbătoarea Paștilor, ca pe unii cari înfățișau pe toți păgânii cari aveau să primească legea nouă a Evangheliei.

^{23.} *A venit ceasul...* Hristos prevestește că-l vor cunoaște și-l vor primi învățătura nu numai Evreii, ci și păgânii: astfel se va proslăvi.

^{24.} *Grăuntele de grâu...* Precum grăuntele de grâu, aruncat în pământ, trece prin mai multe schimbări: *moare*; tot așa Hristos, înainte de a ajunge la slavă, trebuie să treacă prin multe suferinți, să moară, să zacă în pământ.

^{25.} *Cel ce-și iubește sufletul său, îl va pierde.* Nu numai Hristos trebuie să sufere ca să ajungă la slavă, ci toți cari vor să-l urmeze.

sufletul meu este turburat. Și ce voi zice? Părinte, mântuește-mă de ceasul acesta. Dar pentru aceasta am venit la ceasul acesta. ²⁸ Părinte, proslăvește numele tău.” Și din cer veni un glas: „L-am proslăvit și iar îl voi proslăvi.”

²⁹ Iar poporul care sta și auzise, zicea: „A fost un tunet”. Alții ziceau: „Un înger i-a vorbit”. ³⁰ Răspunse Isus și zise: „Nu pentru mine a venit glasul acesta, ci pentru voi. ³¹ Acum este judecata lumii, acum stăpânitorul lumii acesteia se va arunca afară. ³² Și eu, după ce mă voi înălța de pe pământ, toate le voi trage la mine”. ³³ (Iar acestea zicea însemnând cu ce moarte avea să moară). ³⁴ Ii răspunse poporul: „Noi am auzit din lege că Hristos rămâne în veci, și cum zici tu: Trebuie să se înalțe Fiul Omului? Cine este acest Fiul al Omului?” ³⁵ Deci le zise Isus: „Încă puțină vreme lumina este cu voi. Umblați până

^{28.} *Părinte, proslăvește numele tău* „înseamnă: voi suferi bucurios orice, și moartea, numai să-ți plac fie. — *L-am proslăvit și iar îl voi proslăvi.* Minunile tale, biruințele tale, ascultarea ta, mi-au fost mie de slavă și mai mult încă imi va fi moartea ta, întemeierea Bisericii celci nouă în care vor intra atâtea neamuri, că-ora nu le era cunoscut numele meu.” (Martini.)

^{31.} *Acum este judecata lumii:* moartea lui Hristos va hotărî dacă lumea va mai sta sub stăpânirea diavolului, ori se va întoarce la slujba lui Dumnezeu. — *Stăpânitorul lumii* este diavolul, căci el ademenise pe om în păcat și-l îndepărtase de la adevărata cunoștință a lui Dumnezeu, ba îl făcuse să slujească idolilor. — *Se va arunca afară,* adică diavolul va pierde tot dreptul asupra oamenilor prin sângele ce-l va vărsa Hristos ca preț de răscumpărare.

^{32.} *Și eu, după ce mă voi înălța de pe pământ...* Prin moartea pe cruce Mântuitorul trage la sine și dobandește dreptul asupra tuturor celor răscumparați.

^{35.} *Lumina* este Isus și învățătura sa. Iudeii înde-

când aveți lumină, ca să nu vă cuprindă întunecul; cel ce umblă în întunec, nu știe unde merge. ³⁶ Până când aveți lumină, credeți în lumină, ca fiii luminii să fiți." Acestea le grăi Isus și plecă și se ascunse de ei.

Necredința Iudeilor. ³⁷ Dar măcar că atâtea minuni făcuse înainte lor, tot nu credeau într'insul; ³⁸ ca să se împlinească cuvântul lui Isaia prorocul ce l-a spus:

*„Doamne, cine a crezut glasului nostru?
și brațul Domnului cui s'a descoperit?"*

³⁹ Pentru aceasta nu puteau crede, căci iarăși zice Isaia:

⁴⁰ *„A orbit ochii lor și a împietrit inima lor,
ca să nu vadă cu ochii
și să nu înțeleagă cu inima
și să se întoarcă la Dumnezeu, și să-i vindece pe ei."*

⁴¹ Acestea le zise Isaia când văzu slava lui și vorbi de dânsul. ⁴² Însă și din fruntași crezură mulți într'insul; dar de frica fariseilor nu-l mărturiseau, ca să nu-i scoată din sinagogă; ⁴³ căci iubiră slava oamenilor mai mult decât slava lui Dumnezeu.

⁴⁴ Iar Isus strigă și zise: „Cel ce crede în mine, nu crede în mine, ci în cel ce m'a trimis pe mine. ⁴⁵ Și cel ce mă vede pe mine, vede pe cel ce m'a trimis pe mine. ⁴⁶ Eu am venit lumină în lume, ca tot cel ce crede în mine, în întunec să nu rămână. ⁴⁷ Și de va auzi cineva cuvintele mele și nu le va păzi, nu eu îl judec,

părtându-se de această lumină a suietului, umblau în întunec.

⁴⁷ *Nu eu îl judec...* Cel ce nu crede în cuvintele

căci n'am venit să judec lumea, ci să mântuesc lumea. ⁴⁸ Pe cel ce mă desprețuește și nu primește cuvintele mele, are cine să-l judece; cuvântul ce l-am grăit, acesta îl va judeca în ziua de apoi. ⁴⁹ Căci eu dela mine n'am grăit, ci cel ce m'a trimis pe mine, Tatăl, acela poruncă mi-a dat ce să spun și ce să grăiesc. ⁵⁰ Și știu că porunca lui viața veșnică este. Deci cele ce grăiesc eu, precum mi-a spus mie Tatăl, așa le grăiesc."

CAPUL 13. — Isus spală picioarele ucenicilor. ¹ Înainte de sărbătorea Paștilor, știind

Isus că-i venise ceasul să treacă din lumea aceasta la Tatăl, iubind pe ai săi cari erau în lume, până la sfârșit i-a iubit.

² Și sfârșindu-se cina, după ce diavolul pusese în inima lui Iuda, fiul lui Simon Iscarioteanul, ca să-l vândă, ³ știind Isus că toate îi dăduse Tatăl în mâni și că dela Dumnezeu venise și la Dumnezeu se duce, ⁴ se sculă dela masă și-i lepădă veșmintele sale, și luând un ștergar, se încinse. ⁵ După aceea turnă apă într'un lighian și

lui Hristos, pe care l-a trimis Tatăl să învețe oamenii, se osândește singur.

⁴⁹ *Căci eu dela mine n'am grăit.* Evreii ziceau că cred numai în cuvântul lui Dumnezeu Tatăl. Deci, Isus le spune că același este al său ca și al Tatălui, pentru că Fiul lui Dumnezeu este.

¹ *Iubind pe ai săi cari erau în lume...* Sfântul Evanghelist vrea să arate pentruce voi Isus să se supună unei fapte așa de înositoare cum este a spăla picioarele Apostolilor, și spune că pentru a le da o dovadă de dragostea sa către dânșii. (Martini.)

⁴ *Își lepădă veșmintele sale...* E vorba de mantaua ce se purta peste tunică.

⁵ *Incepu a spăla...* „După obiceiul Evreilor, aceasta

începu a spăla picioarele ucenicilor și a le șterge cu ștergarul cu care era încins. ⁶ Veni deci la Simon Petru, și Petru îi zise: „Doamne, tu să-mi speli mie picioarele?” ⁷ Răspunse Isus și-i zise: „Ce fac eu, tu nu știi acum; vei ști după aceea”. ⁸ Îi zise Petru: „Nu-mi vei spăla picioarele în veci”. Îi răspunse Isus: „De nu te voi spăla, nu vei avea parte cu mine.” ⁹ Îi zise Simon Petru: „Doamne, nu numai picioarele, ci și mâinile și capul”. ¹⁰ Îi zise Isus: „Cel spălat n'are trebuință decât să-și spele picioarele și este curat tot. Și voi sunteți curați, dar nu toți.” ¹¹ Căci știa pe acel ce avea să-l vândă; pentru aceasta zise: „Nu toți sunteți curați”.

¹² Deci după ce le spăla picioarele și-și luă veșmintele, se puse iar la masă și le zise: „Știți ce v'am făcut vouă?” ¹³ Voi mă numiți Învățător și Domn, bine ziceți, căci sunt. ¹⁴ Deci dacă eu, Domnul și Învățătorul vostru, v'am spălat picioarele, și voi datori sunteți unul altuia a vă spăla picioarele. ¹⁵ Căci pildă v'am dat vouă, ca precum am făcut eu, așa și voi să faceți. ¹⁶ Adevăr, adevăr zic vouă: *Nu este sluga mai mare decât stăpânul său, nici solul mai mare decât*

o făcea bărbatului femeia, tatălui fiul, stăpânului sluga. Deci neobișnuit a fost în Hristos împlinirea unei smerenii așa de mari.” (Martini.)

6. *Veni deci la Simon Petru.* Se crede că Isus începu dela Petru.

7. *Ce fac eu, tu nu știi acum...* Smerenia aceasta și scopul lui Isus nu puteau să le priceapă Apostolii decât mai târziu.

10. *Cel spălat n'are trebuință...* Spălatura însemnează curățirea sufletului. Spălarea picioarelor însemnează curățirea de greșelile cele mici.

14. *Și voi datori sunteți...* Se înțelege de săvârșirea faptelor de dragostea fratască.

cel ce l-a trimis. ¹⁷ Dacă știți acestea, fericiți veți fi când le veți face. ¹⁸ Nu de voi toți zic; știu pe cari i-am ales; ci ca să se împlinească Scriptura: *Cel ce mănâncă pâine cu mine, își va ridica asupra mea călcâiul.* ¹⁹ De acum vă spun, înainte de a se face, ca atunci când se va face, să credeți că eu sunt. ²⁰ Adevăr, adevăr zic vouă: *Cel ce primește pe care îl trimit eu, pe mine mă primește; iar cel ce mă primește pe mine, primește pe cel ce m'a trimis pe mine”.*

Isus descopere pe vânzător. *) ²¹ Acestea zicând Isus, se turbură în duh, și mărturisi și zise: „Adevăr, adevăr zic vouă: Unul din voi mă va vinde”. ²² Deci se uitau ucenicii unul la altul nepricepând de cine vorbește. ²³ Și unul din ucenicii săi, pe care îl iubea Isus, era culcat pe sânul lui Isus. ²⁴ Atunci Simon Petru făcu semn acestuia și-i zise: „Cine este acela de care vorbește?” ²⁵ Și răzimându-se ucenicul acela de pieptul lui Isus, îi zise: „Doamne, cine este?” ²⁶ Îi răspunse Isus: „Acela este căruia îi voi în-

*) Matei 14, 18-21; Luca 22, 21-23

18. *Cel ce mănâncă pâine cu mine* — cel ce șade la masă cu mine. *Își va ridica asupra mea călcâiul*, zice că aceste cuvinte prorocite de David îl privesc pe dânsul. Le spune acum, înainte de a-l vinde Iuda, ca să creadă Apostolii că e Fiul lui Dumnezeu, atotștiutor.

21. *Unul din voi mă va vinde.* Isus spune mai lămurit ceea ce spusese mai tainic în stihul 18.

22. *Se uitau ucenicii unul la altul...* Pentru ei, cuvintele acestea au fost mai mult decât un trăsnet. De aceea rămaseră uimiți și fără putere de graiu, întrebându-se, cum e firesc în asemenea împrejurări, numai din ochi.

26. *Acela este căruia îi voi învinge...* În Răsărit, oamenii mâncau cum mănâncă și azi țaranul nostru: fără cuțit, nici lingură, nici furculiță, ci degetele țineau loc de toate.

ține pâine și i-o voi da". Și atingând o bucată, o dădu lui Iuda, fiul lui Simon Iscarioteanul. ²⁷ Și după îmbucătură, intră în el Satana. Și-i zise Isus: „Ce faci, fă degrabă”.

²⁸ Dar nimeni din cei ce ședeau la masă nu înțelese pentru ce îi vorbise așa. ²⁹ Căci unii socoteau că de vreme ce punga o avea Iuda, îi zisese Isus: „Cumpără cele ce ne trebuie la sărbătoare”, sau să dea ceva săracilor. ³⁰ Deci Iuda, după ce luă bucată, ieși îndată. Și era noapte.

Dragostea frățească. ³¹ Iar după ce ieși, zise Isus: „Acum s'a proslăvit Fiul Omului, și Dumnezeu s'a proslăvit în el, ³² Dacă Dumnezeu s'a proslăvit în el, și Dumnezeu îl va proslăvi în sine și-l va proslăvi îndată. ³³ Fiilor, încă puțin mai sunt cu voi. Mă veți căuta; și precum am zis Iudeilor: *Unde mă duc eu, voi nu puteți veni, și vouă vă zic acum.* ³⁴ *Poruncă nouă vă dau vouă, ca să vă iubiți unul pe altul; precum v'am iubit eu pe voi, și voi să vă iubiți unul pe altul.* ³⁵ *Intru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii mei de veți avea dragoste între voi.*”

Înștiințează pe Petru. ³⁶ Li zise Simon Petru: „Doamne, unde te duci?” Răspunse Isus: „Unde mă duc eu, tu nu poți veni acum după mine; dar mai pe urmă vei veni”. ³⁷ Li zise Pe-

*) Matei 26, ³¹⁻³⁵; Marcu 14, ²⁷⁻³¹; Luca 22, ³¹⁻³⁵

³⁰. **Și era noapte.** Prin aceste cuvinte, puse în locul acesta, sfântul Ioan ne zugrăvește starea așa de tristă și grozavă a lui Iuda, în care intrase diavolul, și starea Apostolilor, nedumeriți de cele ce se făceau.

³⁴. **Poruncă nouă vă dau vouă.** Înainte de Hristos, oamenii n'au cunoscut ce este dragostea adevărată. Isus a adus-o pe pământ, așa încât se poate zice că dragostea este creștinească.

tru: „Pentru ce nu pot să vin după tine acum? Sufletul meu pentru tine îl voi da.” ³⁸ Li răspunse Isus: „Sufletul tău pentru mine îl vei da? Adevăr, adevăr zic ție: Nu va cânta cocoșul până nu te vei lepăda de mine de trei ori.”

CAPUL 14. — Mângâie pe ucenici. ¹ „Să nu vi se turbure inima. Credeți în Dumnezeu, și în mine să credeți. ² In casa Tatălui meu multe lăcașuri sunt; iar de nu, v'aș fi spus, căci mă duc să vă pregătesc loc. ³ Și după ce mă voi duce și vă voi pregăti loc, iarăși voi veni și vă voi lua la mine, ca, unde sunt eu, și voi să fiți. ⁴ Și unde mă duc eu, știți, și calea o știți.” ⁵ Li zise Toma: „Doamne, nu știm unde te duci; și cum putem să știm calea?” ⁶ Li zise Isus: „*Eu sunt calea și adevărul și viața. Nimeni nu*

³⁷. *Pentru ce nu pot să vin...* Petru iubea pe Hristos și nu putea să priceapă cine l-ar despărți de dânsul.

¹. *Să nu vi se turbure inima.* După ce arată că unul din Apostoli îl va vinde și altul se va lepăda de dânsul, îi îmbărbătează și-i îndeamnă să nu-și piardă credința în Dumnezeu și în El, căci la sfârșit vor birui toate și le va pregăti un lăcaș în împărăția Tatălui ceresc.

⁶. *Eu sunt calea și adevărul și viața.* „Calea, căci ne dă mijloc de a ajunge la cer, îndrumându-ne prin învățătura și pilda sa, atrăgându-ne prin har și primindu-ne prin vredniciile sale. — *Adevărul.* Adevăr de sine stătător ca cuvânt, s'a făcut pentru noi, după întrupare, adevărul descoperit, lumina credinței. Numai el cunoaște pe Tatăl, ni-l învață și ne poate duce la el. — *Viața.* Viața esențială și nesfârșită, ca Dumnezeu; este viața noastră suprafirească ca Om-Dumnezeu; căci are în omnirea sa plinătatea vieții dumnezeiești, și scopul său, venind între noi, este să ne facă părtași de ea întâi prin harul său și apoi prin slava sa. Toate bunurile se întrunesc în persoana lui și nu-i nimic de căutat în afară de dânsul. De ai viața aceasta, ai scăpat de toate pri-

vine la Tatăl fără numai prin mine. ⁷ De m'ați fi cunoscut pe mine, și pe Tatăl meu l-ați fi cunoscut; și de acum îl veți cunoaște, și chiar l-ați văzut.

⁸ Ii zise Filip: „Doamne, arată-ne pe Tatăl și ne ajunge”. ⁹ Ii zise Isus: „De atâta vreme sunt cu voi și nu m'ați cunoscut? Filipe, cine mă vede pe mine, vede și pe Tatăl. Cum zici tu: Arată-ne pe Tatăl? ¹⁰ Nu credeți că eu sunt în Tatăl, și Tatăl în mine? Cuvintele ce vi le spun, nu de la mine vi le spun; ci Tatăl care locuiește în mine, El face faptele. ¹¹ Nu credeți că eu sunt în Tatăl, și Tatăl în mine? ¹² Iar de nu, pentru fapte credeți. Adevăr, zic vouă: Cel ce crede în mine, faptele pe cari le fac eu, și el le va face, și mai mari decât acestea va face, pentru că mă duc la Tatăl. ¹³ Și orice veți cere dela Tatăl în numele meu, voi face, ca să se proslă-

mejiile, de toate prăpăstiile, de întunec, de moarte. Vezi ce mare har este s'o cunoști bine și pentru ce Apostolul nu căuta altă știință.” (Bacuez.)

⁹ Filipe, cine mă vede pe mine, vede pe Tatăl, pentru că, fiind Dumnezeu, Isus și Tatăl, una sunt, au aceeași fire.

¹⁰ Eu sunt în Tatăl, și Tatăl în mine, căci deși suntem un Dumnezeu, totuși suntem două persoane deosebite. — Tatăl care locuiește în mine, el face faptele. Nu numai cuvintele lui Isus sunt ale Tatălui, ci și faptele, căci este numai un Dumnezeu.

¹² Și mai mari decât acestea va face. „Această făgăduință mare s'a împlinit nu numai cu nenumeratele minuni făcute de Apostoli, ci mult mai mult cu întoarcerea minunată a unei lumi întregi, pe când la predicarea lui Isus se întoarse un număr mic de Evrei.” (Martini.) Minunile însă nu le fac Sfinții, ci Dumnezeu la ruga Sfinților. Totuși judecând după cele ce se văd cu ochii, mai multe au făcut Apostolii și Sfinții decât Hristos.

vească Tatăl în Fiul. ¹⁴ De-mi veți cere ceva în numele meu, voi face.

Făgăduirea Mângâietorului. ¹⁵ „Dacă mă iubiți, păziți poruncile mele. ¹⁶ Și eu voi ruga pe Tatăl, și alt mângâietor va da vouă, ca să rămână cu voi în veci, ¹⁷ pe Duhul adevărului, pe care lumea nu-l poate primi, pentru că nu-l vede, nici nu-l cunoaște; iar voi îl veți cunoaște, căci în voi va locui și în voi va fi. ¹⁸ Nu vă voi lăsa orfani, voi veni la voi. ¹⁹ Încă puțin, și lumea nu mă va mai vedea. Iar voi mă veți vedea, căci eu trăiesc, și voi veți trăi. ²⁰ În ziua aceea veți cunoaște că eu sunt în Tatăl, și voi în mine, și eu în voi. ²¹ Cel ce are poruncile mele și le păzește, acela mă iubește. Iar cine mă iubește, va fi iubit de Tatăl meu, și eu îl voi iubi și mă voi arăta lui.”

²² Ii zise Iuda, nu Iscarioteanul: „Doamne, cum se va face că te vei arăta nouă și nu lumii?”

²³ Răspunse Isus și-i zise: „De mă iubește cineva, cuvântul meu îl va păzi, și Tatăl meu îl va iubi

¹⁶ Eu voi ruga pe Tatăl, și alt mângâietor va da vouă. Hristos vorbește Apostolilor ca mijlocitor ce este între Dumnezeu și oameni, arătându-le că prin moartea sa a dobândit tuturor cel mai mare dar: pe Sfântul Duh. — Ca să rămână cu voi în veci. Isus făgăduiește că Duhul Sfânt va rămâne în veci în Biserica sa. Deci va fi nu numai cu Apostolii, ci și cu urmașii lor, ca să-i lumineze și să-i cârmuiască.

²⁰ În ziua aceea veți cunoaște... După învierea lui Hristos și mai ales în ziua pogoririi Sfântului Duh.

²² Iuda, nu Iscarioteanul, acesta este Iuda, frate cu Iacob.

²³ De mă iubește cineva... Isus răspunde sfântului Iuda că se va arăta numai aceluia care îl iubesc, căci nu se cuvine să s'arate și cu atât mai puțin să ferească pe cei ce nu-l iubesc.

și la el vom veni și sălaş la dânsul vom face;
²⁴ cine nu mă iubește, cuvintele mele nu le păzește. Și cuvântul ce l-ați auzit nu este al meu, ci al Tatălui care m'a trimis.

²⁵ Acestea vi le-am spus, fiind încă cu voi.

²⁶ Iar mângâietorul Duhul Sfânt, pe care îl va trimite Tatăl în numele meu, vă va învăța toate și vă va aduce aminte toate câte vi le-am spus.

²⁷ *Pace las vouă, pacea mea o dau vouă; nu cum o dă lumea, v'o dau vouă.* Să nu se turbure inima voastră, nici să se înspăimânte.

²⁸ Ați auzit că v'am spus: Mă duc și vin iar la voi. De m'ați iubi, v'ați bucura că mă duc la Tatăl, căci Tatăl mai mare decât mine este. ²⁹ Și acum v'am spus înainte de a se face, ca atunci când se va face să credeți. ³⁰ Nu voi mai grăi multe cu voi. Căci vine stăpânul lumii acesteia, dar în mine n'are nimic; ³¹ dar ca să cunoască lumea că iubesc pe Tatăl și cum mi-a poruncit mie Tatăl, așa fac, să mergem de aci.

CAPUL 15. — Vița și mlădițele. ¹ „Eu sunt vița cea adevărată, și Tatăl meu lucrătorul este.

² Toată mlădița care în mine nu aduce roadă o

^{27.} *Pace las vouă.* Pacea însemnează orice bine și sănătatea.. pe care Hristos făgăduiește c'o va da nu numai cu vorba, ci în adevăr, fiind puternic și sfânt.

^{28.} *Tatăl mai mare decât mine este.* Vorbește ca om.; ca Dumnezeu una este cu Tatăl.

^{30.} *Stăpânul lumii era diavolul... dar în mine n'are nimic:* nu poate să-mi facă nimic, pentrucă n'am nicio vină.

^{1.} *Eu sunt vița cea adevărată.* „In scrierile prorocilor și în toată legea veche, biserica lui Izrael e asemănată adesea cu o vie. Amintind aceasta, Hristos zice că el este *vița*, și anume *cea adevărată*, adică ea singură are

va tăia; și toată mlădița care aduce roadă o va curăți ca mai multă roadă s'aducă. ³ Acum voi sunteți curați pentru cuvântul ce l-am grăit vouă.

⁴ Rămâneți în mine, și eu în voi. Precum mlădița nu poate s'aducă roadă dela sine de nu va rămânea în viță, așa nici voi de nu veți rămânea în mine. ⁵ Eu sunt vița, voi mlădițele. Cel ce rămâne în mine și eu într'insul, acesta aduce roadă multă; căci fără de mine nimic nu puteți face.

⁶ De nu rămâne cineva în mine, se va scoate afară ca mlădița, și se va usca, și o vor aduna și o vor arunca în foc și va arde. ⁷ De veți rămânea în mine, și cuvintele mele de vor rămânea în voi, orice veți vrea, veți cere și vi se va da. ⁸ Intr'aceasta s'a proslăvit Tatăl meu, ca roadă multă s'aduceți și să vă faceți ucenicii mei.

⁹ Precum m'a iubit pe mine Tatăl, și eu v'am iubit pe voi. Rămâneți în dragostea mea. ¹⁰ De veți păzi poruncile mele, veți rămânea în dragostea mea, precum și eu am păzit poruncile Tatălui meu și rămân în dragostea lui. ¹¹ Acestea le-am grăit vouă, ca bucuria mea să rămână în voi, și bucuria voastră să fie deplină.

Dragostea frățească. ¹² „*Aceasta este porunca mea, ca să vă iubiți unul pe altul, pre-*

în sine suc dător de viață pe care îl împărtășește altuia. Această viță o sădi Tatăl pentru noi când trimise în lume pe Fiul să se facă om, și față de el și de grija ce o are de mlădiță, Tatăl se numește *lucrătorul.*” (Martini.)

^{5.} *Fără de mine nimic nu puteți face.* Nimic vrednic de viața veșnică nu poate face omul fără de harul lui Dumnezeu. Harul îl dobândește prin Hristos.

^{12.} *Aceasta este porunca mea...* Le mai spune odată ce le-a spus mai sus 13, 34 ca să priceapă o poruncă ne mai auzită.

cum v'am iubit eu pe voi.¹³ *Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca să-și dea cineva sufletul pentru prietenii săi.*¹⁴ *Voi prietenii mei sunteți de veți face ce vă poruncesc eu.*¹⁵ *De acum nu vă mai numesc slugi, căci sluga nu știe ce face stăpânul său. Ci v'am numit prieteni, căci toate câte le-am auzit dela Tatăl meu, v'am arătat vouă.*¹⁶ *Nu voi m'ați ales pe mine, ci eu v'am ales pe voi și v'am pus să mergeți și roada voastră să rămână ca orice veți cere dela Tatăl în numele meu, să vă dea vouă.*¹⁷ *Aceasta v'o poruncesc vouă, să vă iubiți unul pe altul.*

¹⁸ *De vă urăște lumea pe voi, să știți că pe mine mai înainte decât pe voi m'a urit.*¹⁹ *De ați fi din lume, lumea ar iubi ce este al său; dar pentrucă nu sunteți din lume, ci eu v'am ales din lume, pentru aceasta vă urăște pe voi lumea.*²⁰ *Aduceți-vă aminte de cuvântul ce l-am grăit vouă: Nu este sluga mai mare decât stăpânul său. Dacă m'au prigonit pe mine, și pe voi vă vor prigoni; dacă au păzit cuvântul meu, și pe al vostru îl vor păzi.*²¹ *Dar acestea toate vi le vor face vouă pentru numele meu, căci nu știu pe cel ce m'a trimis.*

²² *De n'aș fi venit și nu le-aș fi grăit, păcat n'ar avea; dar acum iertare n'au pentru păcatul lor.*²³ *Cel ce mă urăște pe mine, și pe Tatăl meu îl urăște.*²⁴ *De n'aș fi făcut fapte între ei*

19. *De ați fi din lume...* Ești din lume când faci ce fac cei mulți, cari nu iubesc pe Dumnezeu nici nu-ți poruncile.

22. *Păcat n'ar avea.* „Adică n'ar avea păcat că nu cred într'insul. Desvinovățirea aceasta deci n'o pot aduce: nu te-am auzit și de aceea n'am crezut. Căci mândria omenească se crede vrednică de iertare când păcatul îi vine din neștiință, nu din voință.” (Sfântul Augustin)

pe cari nimeni altul nu le-a făcut, păcat n'ar avea; dar acum le-au văzut și m'au urit și pe mine și pe Tatăl meu.²⁵ *Dar ca să se împlinească cuvântul scris în legea lor: M'au urit fără pri-cină.*

²⁶ *Iar când va veni Mângâietorul pe care vi-l voi trimite eu dela Tatăl, Duhul adevărului, care dela Tatăl purcede, acela va mărturisi de mine.*²⁷ *Și voi veți mărturisi că dela început sunteți cu mine.*

CAPUL 16. — Prigonirea ucenicilor.¹ *Acestea vi le-am spus, ca să nu vă scandalizați.*² *Vă vor scoate din sinagogi; și va veni vremea, ca tot cel ce vă va ucide pe voi, să creadă că aduce slujbă lui Dumnezeu;*³ *și acestea vă vor face, pentrucă n'au cunoscut pe Tatăl, nici pe mine.*⁴ *Dar acestea le-am grăit vouă, ca atunci când va veni ceasul lor, să vă aduceți aminte că eu vi le-am spus. Iar acestea nu vi le-am spus dela început, pentrucă eram cu voi.*

Făgăduirea sfântului Duh.⁵ *Și acum mă duc la cel ce m'a trimis pe mine, și nimeni din voi nu mă întreabă: Unde te duci?*⁶ *Dar pentrucă acestea le-am grăit vouă, întristarea v'a umplut*

26. *Care dela Tatăl purcede.* Nu spune „numai” dela Tatăl. Este o dogmă de credință și e bine dovedită că Sfântul Duh purcede dela Tatăl și dela Fiul. Vezi catehismul catolic al lui Deharbe, tradus de P. Iosif Malinowski, O. M. Conv. — pag. 101-102.

5. *Și nimeni din voi nu mă întreabă: Unde te duci?* Hristos se pregatea să se ducă printr'o moarte dureroasă la Tatăl său. Apostolii, nepricepând toate acestea, nu se îngrijorau atâta. De-ar fi priceput, l-ar fi întrebat de multe ori ar fi luat parte la durerea despărțirii ce se apropia.

inima. ⁷ Iar eu adevăr zic vouă: De folos este vouă să mă duc eu, căci de nu mă voi duce, Mângâietorul nu va veni la voi; iar de mă voi duce, îl voi trimite la voi. ⁸ Și când va veni el, va vădi lumea de păcat, de dreptate și de judecată. ⁹ De păcat, pentru că n'au crezut în mine; ¹⁰ de dreptate, pentru că mă duc la Tatăl, și nu mă veți mai vedea; ¹¹ și de judecată, căci stăpânitorul lumii acesteia s'a judecat.

¹² Încă multe am a vă spune, dar nu le puteți purta acum. ¹³ Iar când va veni Duhul adevărului, vă va învăța tot adevărul; căci nu va grăi dela sine, ci câte va auzi le va grăi, și cele viitoare le va rosti vouă. ¹⁴ El mă va proslăvi, căci dintr'al meu va lua, și va vesti vouă. ¹⁵ Toate câte le are Tatăl, ale mele sunt. Pentru aceasta am zis că dintr'al meu va lua și va vesti vouă."

Intoarcerea lui Isus. ¹⁶ Puțin, și nu mă

7. *De nu mă voi duce eu, Mângâietorul nu va veni la voi.* „Sfântul Duh nu se cuvenea să se arate decât numai după plecarea Mântuitorului, 1) ca să cunoască că vine dela Fiul ca și dela Tatăl; 2) pentru ca cele trei persoane dumnezeiești să se arate pe rând după cum purced; 3) pentru ca Apostolii, știind de mai înainte trebuința harului lui, să se pregătească mai bine la primirea lui.” (Vigouroux.)

8. *Va vădi lumea de păcat, de dreptate și de judecată.* „Sfântul Duh, prin predicarea Apostolilor și intoarcerea atâtor oameni la creștinism, lămuri aceste trei lucruri, cari până atunci erau desbătute: 1) că rău facură Iudeii necrezând în Isus Hristos, și în aceasta avură mare vină; 2) că Isus era drept și sfânt, și de aceea s'a suit la cer unde viețuește plin de slavă; 3) că duhul cel rău trebui să se dea biruit în fața puterii lui Hristos, pe când mai înainte era stăpânul lumii prin idolatri, prin îndrăcire, cruzime ș. a.” (Evanghelia — soc. sf. Ieronim).

16. *Puțin, și nu mă veți mai vedea...* pentru că va

veți mai vedea; și iar puțin, și mă veți vedea, căci mă duc la Tatăl”. ¹⁷ Atunci ziseră unii din ucenicii lui între dânsii: „Ce este aceasta ce ne zice: *Puțin, și nu mă veți mai vedea, căci mă duc la Tatăl?*” ¹⁸ Deci ziceau: „Ce este aceasta: *Puțin?* Nu știm ce vorbește.”

¹⁹ Iar Isus cunoscă că vreau să-l întrebe și le zise: „Despre aceasta vă întrebați între voi, pentru că am zis: *Puțin, și nu mă veți mai vedea?*” ²⁰ Adevăr, adevăr zic vouă: Voi veți plânge și veți suspina, iar lumea se va bucura; voi vă veți întrista, dar întristarea voastră se va întoarce în bucurie. ²¹ Femeia, când naște, întristare are, pentru că a venit ceasul ei; dar după ce naște copilul, nu-și mai aduce aminte de suferință, de bucurie că s'a născut un om în lume. ²² Și voi deci acum aveți întristare, însă iar vă voi vedea, și ne va bucura inima voastră, și bucuria voastră nimeni n'o va lua dela voi. ²³ Și în ziua aceea nu mă veți întreba de nimic. Adevăr, adevăr zic vouă: De veți cere ceva dela Tatăl în numele meu, vă va da vouă. ²⁴ Până acum n'ați cerut nimic în numele meu: Cereți, și veți primi, ca bucuria voastră să fie deplină.

²⁵ Acestea în pilde le-am grăit vouă. Vine ceasul când nu vă voi mai grăi în pilde, ci deschis voi vesti despre Tatăl. ²⁶ În ziua aceea în

muri... și iar puțin și mă veți vedea... va învia și li se va arăta.

23. *În ziua aceea nu mă veți întreba de nimic.* Învierea lui Hristos și pogorirea Sfântului Duh aveau să-i lămureze și să le lămurească toate tainele.

25. *Acestea în pilde le-am grăit vouă.* Hristos le vorbește limpede de patima, moartea și învierea sa. Dar, fiindcă Apostolii nu înțelegeau, vorbele lui le erau ca pilde și asemănări.

numele meu veți cere, și nu vă zic că eu voi ruga pe Tatăl pentru voi; ²⁷ căci însuși Tatăl vă iubește, pentru că voi pe mine m'ați iubit și ați crezut că eu dela Dumnezeu am ieșit. ²⁸ Am ieșit dela Tatăl și am venit în lume; iarăși las lumea și mă duc la Tatăl."

²⁹ Li ziseră ucenicii lui: „Iată acum vorbești deschis și nici o pildă nu zici. ³⁰ Acum știm că știi toate și nu trebuie să te întrebe cineva; pentru aceasta credem că dela Dumnezeu ai ieșit."

³¹ Le răspunse Isus: „Acuma credeți? ³² Iată vine ceasul și a și venit când vă veți risipi fiecare la ale sale și pe mine mă veți lăsa singur; dar nu sunt singur, căci Tatăl cu mine este. ³³ Acestea le-am vorbit vouă, ca în mine pace s'aveți. *In lume veți avea necaz; dar încredeți-vă, eu am biruit lumea.*"

CAPUL 17. — Rugăciunea lui Isus. ¹ Acestea le grăi Isus, și ridicându-și ochii la cer zise; „Părinte, a venit ceasul: proslăvește pe Fiul tău, ca și Fiul tău să Te proslăvească pe tine; ² precum i-ai dat stăpânire peste tot trupul, ca la toți, pe cari i-ai dat lui, să lădească viața veșnică. ³ Și aceasta este viața veșnică: să te cu-

^{30.} *Acum știm că știi toate...* Hristos le descoperise gândurile și dorința de a-l întreba.

^{31.} *Acum credeți?* Le spuse că n'au încă credință tare într'insul, căci peste puțin îl vor părăsi și-l vor lăsa singur pe mâna Iudeilor.

^{2.} *Tot trupul însemnează tot omul, toate neamurile.*

^{3.} *Și aceasta este viața veșnică...* „Adică mijlocul prin care omul ajunge la viața veșnică, este cunoașterea singurului Dumnezeu adevărat și a singurului Mântuitor și Mijlocitor între Dumnezeu și oameni, fără de care oameni nu poate să ajungă la Dumnezeu. Păgânii nu cu-

noască pe tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe care l-ai trimis, pe Isus Hristos. ⁴ Eu te-am proslăvit pe tine pe pământ; am săvârșit lucrarea ce mi-ai dat-o să o fac. ⁵ Și acum proslăvește-mă tu, Părinte, pe mine la tine însuși cu slava ce am avut-o la tine mai înainte de a fi lumea.

⁶ Am arătat numele tău oamenilor pe cari mi i-ai dat mie din lume. Ai tăi erau și mie mi l-ai dat, și cuvântul tău l-au păzit. ⁷ Acum au cunoscut că toate câte mi le-ai dat mie dela tine sunt, ⁸ pentru că cuvintele ce le-ai dat mie le-am dat lor, și ei le-au primit și au cunoscut cu adevărat că dela tine am ieșit și au crezut că tu m'ai trimis.

⁹ Eu pentru aceștia mă rog; nu pentru lume mă rog, ci pentru aceștia pe cari mi i-ai dat tu, căci ai tăi sunt. ¹⁰ Și ale mele toate ale tale sunt, și ale tale ale mele, și m'am proslăvit printr'înșii. ¹¹ Și de acum nu mai sunt în lume, iar aceștia în lume sunt și eu la tine vin. Părinte sfinte, păzește în numele tău pe aceștia pe cari mi i-ai dat mie, ca să fie una, precum și noi. ¹² Când eram cu ei, eu îi păzeam în numele tău. Pe cari mi i-ai dat mie, i-am păzit și niciunul din ei n'a

noțeau nici pe Dumnezeul cel adevărat, nici pe Mântuitorul. Evreii cunoșteau pe Dumnezeu, dar nu cunoscuseră pe Mântuitorul, ba chiar se lepădară de el. Isus se roagă și pentru unii, și pentru alții." (Martini.)

^{9.} *Nu pentru lume mă rog.* Prin lume se înțeleg păcătoșii, cari nu vreau să slujească lui Dumnezeu, ci însc după poftele trupului.

^{12.} *Și niciunul din ei n'a pterit.* Hristos a dus pe calea mântuirii pe toți Apostolii, pe cari îi alege și pe cari — zice — i-i dădu Tatăl, pentru că el și Tatăl una sunt. — *Afară de Fiul pierzării.* Este o zicere evreiască: afară de cel ce și-a voit pierzarea. E vorba de Iuda, vân-

pierit, afară de fiul pierzării, ca să se împlinească Scriptura. ¹³ Iar acum la tine vin și acestea le grăiesc în lume, ca să aibă bucuria mea deplină în ei. ¹⁴ Eu le-am dat lor cuvântul tău, și lumea i-a urit, pentru că nu sunt din lume. ¹⁵ Nu mă rog ca să-i iei din lume, ci ca să-i păzești de cel rău. ¹⁶ Ei din lume nu sunt, precum nici eu nu sunt din lume. ¹⁷ Sfînțește-i pe ei întru adevăr. Cuvântul tău adevăr este. ¹⁸ Precum tu m'ai trimis pe mine în lume, și eu i-am trimis pe ei în lume. ¹⁹ Și pentru ei mă sfînțesc pe mine însumi, ca și ei să fie sfinți întru adevăr.

²⁰ Și nu numai pentru aceștia mă rog, ci și pentru aceia cari vor crede prin cuvântul lor în mine; ²¹ ca toți una să fie, precum tu, Părinte, în mine, și eu în tine, ca și aceștia în noi una să fie; ca să creadă lumea că tu m'ai trimis. ²² Și

zătorul lui Isus. — *Ca să se împlinească Scriptura.* Scriptura nu este pricina păcatului și a pierzării lui Iuda, ci acestea erau scrise în Scriptură, precum erau scrise multe din vicia Mântuitorului, cunoscute din veci de Dumnezeu, atotștiutor.

¹⁵ Prin *cel rău* se poate înțelege *păcatul*, singurul rău adevărat, sau *diavolul*, prin care a venit păcatul și răul în lume.

¹⁷ *Sfînțește-i întru adevăr.* Hristos se roagă Tatălui ca s'aleagă pe Apostoli, să le trimită pe Sfântul Duh și să-i întărească pentru predicarea adevărului.

¹⁹ *Și pentru ei mă sfînțesc pe mine însumi... A să sfinți* însemnează adesea în sfânta Scriptură *a se jertfi*, și aici Hristos vrea să spună că însuși se jertfește ca preot și ca victimă pentru oameni.

²¹ *Ca toți una să fie...* Se roagă pentru toți, ca să aibă aceeași credință și aceeași dragoste. Deci Hristos nu vrea să fie desbinare în Biserica sa, ci să fie *una* după asemănarea Sfintei Treimi. *Și să creadă lumea că tu m'ai trimis.* Unirea creștinilor și dragostea între ei, atras la Hristos lumea păgână.

slava ce mi-ai dat-o mie, le-am dat-o lor, ca una să fie, precum și noi una suntem. ²³ Eu sunt în ei, și tu în mine, ca să fie desăvârșiți în una, și să cunoască lumea că tu m'ai trimis și i-ai iubit pe dânsii, precum și pe mine m'ai iubit. ²⁴ Părinte, pe cari mi i-ai dat mie, vreau ca, unde sunt eu, și ei să fie împreună cu mine, ca să vadă slava mea pe care mi-ai dat-o, pentru că m'ai iubit înainte de întemeierea lumii.

²⁵ Părinte drept, lumea pe tine nu te-a cunoscut, iar eu te-am cunoscut, și aceștia au cunoscut că tu m'ai trimis. ²⁶ Și le-am arătat lor numele tău și-l voi arăta, ca dragostea cu care m'ai iubit în ei să fie, și eu în ei."

CAPUL 18. — **Prinderea lui Isus.** *) ¹ Acestea zicând Isus, se duse cu ucenicii săi dincolo de pârâul Cedron, unde era o grădină, în care intra el și ucenicii lui. ² Și știa și Iuda, care îl vându, locul; căci de multe ori se aduna acolo Isus cu ucenicii săi. ³ Deci Iuda, luând oaste și slugi dela arhieriei și dela farisei, veni acolo cu felinare și cu făclii și cu arme.

⁴ Iar Isus, știind toate câte aveau să vină asupra sa, le ieși înainte și le zise: „Pe cine cău-

*) Matei 26, 47-50; Marcu 14, 43-52; Luca 22, 47-50.

²² *Slava ce mi-ai dat-o mie, le-am dat-o lor.* „Acesta slavă e demnitatea Fiului lui Dumnezeu, care face slava lui și a tuturor creștinilor, cărora le-a împărtășit-o prin harul său, care ne face prin înfiere ceea ce este el prin fire: Ca fiii lui Dumnezeu să ne numim și să fim. (Ioan 3, 1.)“ (Vigouroux.)

¹ *Cedron* este un pârâiaș la miazăzi de Ierusalim, pe care îl desparte de muntele Măslinilor. Și David fugi din Ierusalim și trecu această apă când i se răzvrăti fiul său Absalon.

tați?" ⁵ Ii răspunseră: „Pe Isus Nazarineanul”. Le zise Isus: „Eu sunt”. Și era cu ei Iuda, care îl vânduse. ⁶ Dar cum le zise: „*Eu sunt*”, ei se dădură înapoi și căzură la pământ. ⁷ Și iarăși îi întrebă: „Pe cine căutați?” Iar ei ziseră: „Pe Isus Nazarineanul”. ⁸ Răspunse Isus: „V'am spus că eu sunt. Deci de mă căutați pe mine, lăsați pe aceștia să se ducă.” ⁹ Ca să se împlinească cuvântul ce-l spusese: „Din cari mi-ai dat, n'am pierdut niciunul”.

¹⁰ Atunci Simon Petru, având o sabie, o scoase, și lovi pe sluga arhiereului și-i tăie urechea dreaptă. Și era numele slugii Malhu. ¹¹ Deci zise Isus lui Petru: „Bagă-ți sabia ta în teacă. Paharul pe care mi l-a dat Tatăl, să nu-l beau?”

Isus înaintea lui Ana și a lui Caiafa *)

¹² Atunci ostașii și căpitanul lor și slugile Iudeilor prinseră pe Isus și-l legară; ¹³ și-l duseră întâi la Ana; căci acesta era socrul lui Caiafa, care era arhiereul anului aceleuia. ¹⁴ Și Caiafa era cel ce sfătuisese pe Iudei: „De folos este să moară un om pentru popor”.

*) Matei 26, 57-68; Marcu 14, 53-65

⁶ *Căzură la pământ*. Acesta era un semn al puterii lui Hristos și o dovadă că mergea de bună voie la moarte.

⁸ *Lăsați pe aceștia să se ducă*. Isus are grijă de Apostoli și poruncește dușmanilor săi să nu se atingă de dânșii.

¹³ *Ana*. Vezi nota dela Luca 3, 2. *Caiafa*, numit și *Iosif*, fu numit Mare Preot de procuratorul roman Valeriu Gratus pe la anul 27 sau 28, în locul lui Simon. Caiafa își păstră scaunul în tot timpul stăpânirii lui Pilat, dar în anul 36 sau 37 îl depuse procuratorul Vitellius și în locul lui veni Ionata, fiul arhiereului Ana. (Vigouroux.)

Lepădarea lui Petru. *) ¹⁵ Și mergea după Isus Simon Petru și un alt ucenic. Iar ucenicul acela era cunoscut arhiereului și intră cu Isus în curtea arhiereului. ¹⁶ Dar Petru stătea la ușă afară. Deci ieși celalt ucenic care era cunoscut arhiereului și vorbi portăresei și lăsă pe Petru înăuntru. ¹⁷ Atunci zise slujnica portăreasă lui Petru: „Nu cumva ești și tu din ucenicii omului acestuia?” Zise el: „Nu sunt”. ¹⁸ Și stăteau slugile și aprozii la foc și se încălzeau, căci era frig. Și stătea și Petru cu ei și se încălzea.

¹⁹ Deci arhiereul întrebă pe Isus de ucenicii lui și de învățătura lui. ²⁰ Ii răspunse Isus: „Eu pe față am vorbit lumii; totdeauna am învățat în sinagogă și în templu, unde se adună toți Iudeii, și într'ascuns n'am vorbit nimic.” ²¹ Pentru ce mă întrebi pe mine? Întrebă pe cei ce au auzit ce le-am vorbit; iată aceștia știu ce am vorbit eu.” ²² Iar cum zise acestea, unul din aprozii dă făcă dădu o palmă lui Isus, zicând: „Așa răspunzi arhiereului?” ²³ Ii răspunse Isus: „De am vorbit rău, dă dovadă de rău; iar de am vorbit bine, pentru ce mă lovești?”

²⁴ Și-l trimise Ana legat la Caiafa arhiereul. ²⁵ Iar Simon Petru stătea și se încălzea. Deci ziseră: „Nu cumva ești și tu din ucenicii lui?” Iar el tăgădui și zise: „Nu sunt”. ²⁶ Ii zise una din slugile arhiereului, rudă cu acela căruia îi tăiasse Petru urechea: „Oare nu te-am văzut eu în grădina cu dânsul?” ²⁷ Și iarăși tăgădui Petru, și îndată cântă cocoșul.

Isus înaintea lui Pilat.

*) ²⁸ Și aduseră pe

*) Matei 26, 69-75; Marcu 14, 66-72; Luca 22, 54-62

*) Matei 27, 11-14; Marcu 15, 1-3; Luca 23, 1-5

Isus dela Caiafa la divan. Și era dimineață, și ei nu intrară în divan, ca să nu se spurce și să poată mânca Paștile. ²⁹ Deci ieși Pilat la ei afară și zise: „Ce pâină aduceți împotriva omului acestuia.” ³⁰ Răspunseră și-i ziseră: „De n'ar fi acesta făcător de rele, nu l-am fi dat pe mâna ta”. ³¹ Atunci le zise Pilat: „Luați-l voi și-l judecați după legea voastră”. Iar Iudeii îi ziseră: „Nouă nu ne este îngăduit să omorim pe nimeni”. ³² Ca să se îplinească cuvântul lui Isus ce-l spusese, arătând cu ce moarte avea să moară.

³³ Deci iarăși intră Pilat în divan și chemă pe Isus și-i zise: „Tu ești regele Iudeilor?” ³⁴ Răspunse Isus: „Dela tine însuți zici aceasta, sau alții ți-au zis de mine?”. ³⁵ Răspunse Pilat: „Oare sunt eu Iudeu? Neamul tău și arhierii te-au dat pe mâna mea. Ce ai făcut?” ³⁶ Răspunse Isus: „Împărăția mea nu este din lumea aceasta. De ar fi împărăția mea din lumea aceasta, slugile mele s'ar lupta să nu fiu dat pe mâna Iudeilor,

28. *Nu intrară în divan...* Evreii erau cei mai păstrători ai ceremoniilor lor. Credeau că se spurcă dacă intrau într-o casă la unul care nu era Evreu, și deci nu mai puteau lua parte la jertfă ș. a. Dar, după ei, a osândi din ură și pizmă pe cel mai nevinovat nu era nicio păngărire! Fata să fie curată, inima n'o vede nimeni; strecoară țânțarul și înghit câmila!

31. *Nouă nu ne este îngăduit...* Romanii luaseră dreptul Iudeilor de a osândi pe cineva la moarte.

32. *Ca să se îplinească cuvântul...* „Pentru ca Isus, osândit de un judecător Roman, să moară pe cruce, fel de moarte obișnuită la Romani, nu la Iudei.” (Martini.) Vezi și Matei 20, 19.

36. *Împărăția mea nu este din lumea aceasta...* Iristos n'a venit să stăpânească popoarele și să fie rege pământesc, cum credeau Evreii, ci ca să mântuiască sufletele de robia păcatelor și să le ducă la fericirea veșnică.

dar acum împărăția mea nu este de aici.” ³⁷ Ii zise drept aceea Pilat: „Ești deci rege?” Răspunse Isus: „Tu zici că rege sunt eu. Eu pentru aceasta m'am născut și pentru aceasta am venit în lume, ca să dau mărturie adevărului. Tot cel ce este din adevăr, ascultă glasul meu.” ³⁸ Ii zise Pilat: „Ce este adevărul?”

Isus alăturat cu Baraba. *) Și zicând acestea, iar ieși la Iudei, și le zise: „Eu nu găsesc nicio vină într'insul. ³⁹ Dar este obiceiul să vă slobozesc pe unul de Paști; voiți să vă slobozesc pe regele Iudeilor?” ⁴⁰ Atunci strigară iarăși cu toții, zicând: „Nu pe acesta, ci pe Baraba”. Iar Baraba era un tâlhar.

CAPUL 19. — Biciuirea și încoronarea lui Isus. **) ¹ Deci atunci luă Pilat pe Isus și-l biciui. ² Și ostașii, împletind o cunună de spini, i-o puseră pe cap, și-l îmbrăcară cu o haină de purpură. ³ Și veneau la dânsul și ziceau: „Bucură-te, regele Iudeilor”, și-i dădeau palme.

⁴ Deci ieși iarăși Pilat afară și le zise: Iată, vi-l aduc afară, ca să vedeți că nicio vină nu

*) (Matei 27, 15-21; Marcu 15, 6-14; Luca 23, 15-23)

**) (Matei 27, 26-31; Marcu 15, 15-20)

37. *Tu zici.* Vezi nota dela Marcu 14, 2.

38. *Ce este adevărul?* „Pilat se plictisi auzind pe Isus că vorbește de o împărăție ne mai auzită. Deci îl întreabă ce este adevărul de care vorbește și-l întreabă nu ca să învețe, ci din nerăbdare. De aceea iese, fără să mai aștepte răspunsul lui Isus.” (Martini.)

39. *Voiți să vă slobozesc pe regele Iudeilor?* Pilat glumește, rostind cuvântul *rege*, din care Iudeii făceau o pară.

4. *Ca să vedeți că nu găsesc nicio vină într'insul.* „Cuvinte de mare însemnătate, fiindcă prin ele judecăto-

găsesc într'insul". ⁵ Ieși deci Isus, purtând cununa de spini și haina de purpură. Și le zise Pilat: „*Iată omul*". ⁶ Iar când îl văzură arhieriei și slugile, strigară, zicând: „Răstignește-l, răstignește-l". Le zise Pilat: „Luați-l voi și-l răstigniți, căci eu nu găsesc vină într'insul". ⁷ Ii răspunseră Iudeii: „Noi avem o lege, și după lege trebuie să moară, pentru că Fiul lui Dumnezeu s'a făcut pe sine".

⁸ Iar când auzi Pilat cuvântul acesta, și mai tare se temu. ⁹ Și intrând iar în divan, zise lui Isus: „De unde ești tu?". Dar Isus nu-i dăte răspuns. ¹⁰ Deci îi zise Pilat: „Mie nu-mi vorbești? Nu știi că putere am să te răstignesc și putere am să te slobozesc?" ¹¹ Răspunse Isus: „N'ai avea nicio putere asupra mea de nu ți s'ar fi dat de sus. Pentru aceasta, cel ce m'a dat pe mâna ta, mai mare păcat are."

¹² Și de atunci căuta Pilat să-l slobozească. Iar Iudeii strigau zicând: „Dacă slobozești pe aceasta, nu ești prietenul împăratului, căci tot cel ce se face pe sine rege, se împotrivesc împăra-

rul acesta s'arată așa de convins și de lămurit de nevinovăția lui Isus, încât se osândesc până pe sine însuși pentru suferința ce i-a dat-o, deși nu poruncise aceasta decât pentru a îndulci pe Evreii îndârjiți și cruzi." (Martini.)

5. *Iată omul.* Isus, biciuit și încununat cu spini, vârsase de sigur mult sânge și slăbise, încât Pilat vrea să le arate că n'au pentru ce să se teamă de omul acesta.

7. *După lege trebuie să moară...* Intâi l-au învinuit că ar fi împotriva împăratului, acum îl învinuiesc de o crimă împotriva religiei. Dacă Pilat făcea pe placul lor, s'ar fi mulțumit Iudeii cu pâră întâi. Văzând că nu-și ajung scopul, aduc altă pâră.

11. *N'ai avea nicio putere...* Patima și moartea lui Hristos erau hotărâte de Dumnezeu pentru răscumpărarea lumii, nu era în puterea oamenilor să i le dea, cu toate că așa li se părea lor.

tului". ¹³ Deci Pilat, auzind aceste cuvinte, aduse pe Isus afară, și șezu pe scaunul de judecată, în locul care se numește *Lithostrotos*, iar evreește *Gabata*. ¹⁴ Și era vinerea Paștilor pe la ceasul al șaselea, și zise Iudeilor: „Iată regele vostru!" ¹⁵ Iar ei strigară: „Ia-l, ia-l, răstignește-l". Le zise lor Pilat: „Pe regele vostru să-l răstignesc?" Răspunseră arhieriei: „N'avem alt rege afară de împăratul". ¹⁶ Deci li-l dăte atunci ca să-l răstignească. Și ei luară pe Isus și-l scoaseră afară.

Răstignirea lui Isus. *) ¹⁷ Și ducându-și crucea sa, veni în locul care se chiamă Calvar, iar pe evreește Golgota, ¹⁸ unde îl răstigniră pe dânsul și împreună cu dânsul pe alți doi, de o parte și de alta, iar în mijloc pe Isus.

¹⁹ Și scrisese Pilat și titlul, și-l puse pe cruce. Și era scris: „*Isus Nazarineanul, regele Iudeilor*". ²⁰ Deci acest titlu mulți din Iudei îl citiră, căci era aproape de cetate locul unde se răstignise Isus, și era scris evreește, grecește și latinește. ²¹ Deci ziseră lui Pilat arhieriei Iudeilor: „Nu scrie: Regele Iudeilor, ci: acesta a zis: *eu sunt regele Iudeilor*". ²² Răspunse Pilat: „Ce am scris, am scris".

²³ Iar ostașii, după ce răstigniră pe Isus, îi luară hainele, și le făcură în patru părți, fiecărui

*) Matei 27, 32-50; Marcu 15, 21-37; Luca 23, 26-40

13. *Lithostrotos* pe grecește înseamnă „pardosit cu pietre".

14. *Ceasul al șaselea*: la amiază.

17. *Golgota*. Calvar adică al căpătânii. Vezi nota de la Matei 27, 33.

23. *Iar tunica era necusută...* *Tunica* era haina de dedesupt. Scopul ei era acela al cămășii de azi, iar forma era a bluzei.

ostaș o parte, și tunica. Iar tunica era necusută, țesută de sus până jos.²¹ Și zise unul către altul: „Să n'o rupem, ci să tragem la sorți a cui să fie”. Ca să se împlinească Scriptura care zice:

„Și-au împărțit hainele mele,

și pe tunica mea au aruncat sorți”.

Și ostașii făcură aceasta.

²⁵ Și stătea lângă crucea lui Isus mama lui și sora mamei lui, Maria, femeia lui Cleofa, și Maria Magdalena.²⁶ Deci văzând Isus pe mama și lângă dânsa pe ucenicul pe care-l iubea, zise mamei sale: „Femeie, iată fiul tău”.²⁷ După aceea zise ucenicului: „Iată mama ta”. Și din ceasul acela o luă ucenicul la sine.

Moartea lui Isus. ²⁸ După aceea știind Isus că toate se săvârșise, ca să se împlinească Scriptura, zise: „Mi-i sete”.²⁹ Și era acolo un vas plin cu oțet. Iar ostașii, punând un burete plin de oțet într'o trestie de isop, îl duseră la gura lui.³⁰ Luând deci Isus oțetul, zise: „S'a săvârșit”. Și plecându-și capul, își dete sufletul.

³¹ Iar Iudeii, pentru că era vineri, ca să nu rămână trupurile pe cruce sâmbăta, căci era mare ziua aceea a sâmbetei, rugară pe Pilat să le sdrobească fluierile picioarelor și să le dea jos de pe cruce.³² Deci veniră ostașii și sdrobiră fluie-

²⁷ *Ucenicul pe care-l iubea Isus*, este însuși sfântul Ioan Evanghelistul.

³⁰ *Își dete sufletul*. Vezi nota dela Matei 27, 50.

³¹ *Ca să nu rămână trupurile pe cruce sâmbăta*, când căzura și Paștile. Nu voiau să vază în zi așa de mare osândiți cari se luptau cu moartea.

— *Rugă pe Pilat să le sdrobească fluierile...* Aceasta era obiceiul la Romani, ca să nu se chinuască prea mult cei răstigniți pe cruce.

rele celui dintâi și ale celui alt care era răstignit cu dânsul.³³ Iar când veniră la Isus, văzându-l mort, nu-l sdrobiră fluierile,³⁴ ci unul din ostași îi străpunse coasta cu sulița, și îndată ieși sânge și apă.³⁵ Și cel ce văzu, mărturisi, și adevărată este mărturia lui. Și el știe că spune adevărul, ca și voi să credeți.³⁶ Căci acestea s'au făcut ca să se împlinească Scriptura: „Os nu veți sdrobi dintr'insul”.³⁷ Și iarăși altă Scriptură zice: „Vor vedea pe care l-au străpuns”.

Immormântarea lui Isus. *) ³⁸ Iar după acestea, Iosif din Arimateea, care era ucenicul lui Isus, dar într'ascuns de frica Iudeilor, rugă pe Pilat să ia trupul lui Isus. Și Pilat dete voie. Deci veni și luă trupul lui Isus.³⁹ Și veni și Nicodim, cel ce venise la început noaptea la Isus, aducând o amestecătură de smirnă și de aloe ca la o sută de litre.⁴⁰ Deci luă trupul lui Isus și-l înfășură în giulgiuri cu miresme, precum este obiceiul Iudeilor a îngropa.⁴¹ Și era o grădină în locul unde se răstignise Isus și în grădină un mormânt nou în care nu se pusese încă nimeni.

*) Matei 29, 57-61; Marcu 15, 42-47; Luca 23, 50-55

³⁴ *Unul din ostași îi străpunse coasta...* Ostașul acesta, după tradiție, este Longin, care mai târziu se făcu creștin.

³⁵ *Și cel ce văzu...* Sfântul Ioan vorbește de sine.

³⁶ *Os nu veți sdrobi dintr'insul*. Așa porunci Dumnezeu Evreilor cu privire la mielul de Paști, care era figura lui Hristos răstignit.

³⁷ *Vor vedea pe care l-au străpuns*, adică vor vedea și vor crede în Hristos și din Romanii și din Evreii cari l-au pus pe cruce.

³⁹ *Veni și Nicodim*. Vezi Ioan 2, 11. — *Smirnă și aloe* sunt plante amare, al căror suc apără de putrezire.

¹² Deci pentru că era vinerea Iudeilor și pentru că mormântul era aproape, puseră pe Isus acolo.

CAPUL 20. — Învierea lui Isus. *) ¹ Iar în ziua întâi a săptămânii, Maria Magdalena veni dimineață la mormânt, pe când era încă întunec, și văzu piatra luată de pe mormânt. ² Deci alergă și merse la Simon Petru și la celalt ucenic pe care îl iubea Isus, și le zise: „Au luat pe Domnul din mormânt, și nu știu unde l-au pus”.

³ Atunci ieși Petru și celalt ucenic, și veniră la mormânt. ⁴ Și alergară amândoi împreună, iar celalt ucenic alergă mai repede decât Petru și ajunsese întâi la mormânt, ⁵ și plecându-se, văzu giulgiurile jos, dar nu intră. ⁶ Veni și Simon Petru, care îl urma, și intră în mormânt și văzu giulgiurile jos, ⁷ și mahrama care fusese pe capul lui, nu împreună cu giulgiurile, ci deoparte învâluită într'un loc. ⁸ Deci atunci intră și ucenicul acela care venise întâi la mormânt și văzu și crezu. ⁹ Căci încă nu știau Scriptura, că trebuia să învieze din morți. ¹⁰ După aceea, ucenicii se întoarseră acasă.

Isus se arată Mariei Magdalena. *) ¹¹ Iar Maria stătea afară lângă mormânt, plângând. Și pe când plângea, se plecă și se uită în mormânt:

*) Matei 28, 1-2; Marcu 16, 1-4; Luca 24, 1-3

*) Marcu 16, 9-10.

1. *Pe când era încă întunec...* Când plecă de acasă era întunec, dar când ajunsese la mormânt răsărise soarele, cum cetim în Evanghelia sf. Marcu 16, 2.

2. *Celalt ucenic* este sf. Ioan, care, din smerenie, nu-și zice pe nume.

3. *Crezu* cele ce-i spusese Magdalena: că cineva luase trupul lui Isus.

¹² și văzu doi îngeri în veșminte albe, șezând unul la cap și celalt la picioare, unde zăcuse trupul lui Isus. ¹³ Ei îi ziseră: „Femeie, de ce plângi?” Le zise lor: „Pentru că au luat pe Domnul meu și nu știu unde l-au pus”. ¹⁴ Și după ce zise acestea, se întoarse înapoi și văzu pe Isus stând, dar nu știa că era Isus. ¹⁵ Ii zise Isus: „Femeie, de ce plângi? Pe cine cauți?” Iar ei părăndu-i-se că este grădinarul, îi zise: „Doamne, de l-ai luat tu, spune-mi unde l-ai pus, și eu îl voi lua”. ¹⁶ Ii zise Isus: „Marie”. Iar ea, întorcându-se, îi zise: „Raboni!” (ce se zice *Învățătorule*). ¹⁷ Ii zise Isus: „Nu mă atinge, căci nu m'am suiat încă la Tatăl meu, ci mergi la frații mei și le spune: Mă suiți la Tatăl meu și la Tatăl vostru, Dumnezeuul meu și Dumnezeuul vostru”. ¹⁸ Merse Maria Magdalena și vesti ucenicilor: „Am văzut pe Domnul și acestea mi-a spus”.

Isus se arată Apostolilor. *) ¹⁹ Deci în seara zilei aceleia care este întâia a săptămânii, ușile fiind încuiate unde erau adunați ucenicii de frica Iudeilor, veni Isus și stătu în mijloc și le zise: „Pace vouă!” ²⁰ Și acestea zicând, le arătă mâinile și coasta. Și se bucurară ucenicii, văzând pe Domnul. ²¹ Și le zise iarăși: „Pace vouă! Precum m'a trimis pe mine Tatăl, și eu vă trimit pe voi.”

*) Luca 24, 36-43

19. *Ușile fiind încuiate...* Trupul lui Hristos, intrat în slavă, are însușirile despre cari scrie sf. Pavel 1 Cor. 15, 42-44: „Se seamănă trup firesc, se va scula trup duhovnicesc”, — deci poate pătrunde prin orice corp.

21. *Precum m'a trimis pe mine Tatăl...* „să propovăduiesc Evanghelia, să nvăț pe oameni calea mântuirii, în același chip și cu același scop vă trimit pe voi să adunați și să cârmuiți Biserica”. (Martini.)

²² Și acestea zicând, suflă peste ei și le zise: „*Luați pe Duhul Sfânt: ²³ căroră le veți ierta păcatele, li se vor ierta lor; și căroră le veți ține, vor fi ținute*”.

Isus se arată lui Toma. ²⁴ Iar Toma, unul din cei doisprezece, care se chiamă *Geamăn*, nu era cu dânșii când veni Isus. ²⁵ Deci îi ziseră ceilalți ucenici: „Am văzut pe Domnul”. Iar el zise: „De nu voi vedea în mâinile lui semnele cuieiilor și nu voi pune degetul meu în locul cuieiilor și nu voi pune mâna în coasta lui, nu voi crede”.

²⁶ Și după opt zile, iar erau ucenicii lui înăuntru, și Toma cu ei. Veni Isus, ușile fiind încuiate, și stătu în mijloc și zise: „Pace vouă!” ²⁷ Apoi zise lui Toma: „Pune-ți degetul tău aici și vezi mâinile mele, și-ți întinde mâna și o pune în coasta mea, și să nu fii necredincios, ci credincios”. ²⁸ Răspunse Toma și-i zise: „Domnul meu și Dumnezeuul meu!” ²⁹ Ii zise Isus: „Pen-

22. Suflă peste ei... „Prin semnul acesta arată că făcea într'adevăr ceea ce zicea, adică le da pe Sf. Duh și nu numai ca să-l aibă ei pentru sine, ci ca să-l dea și altora cu toată plinătatea. Acum da Hristos pe Duhul Sfânt Apostoilor săi dându-le puterea de a lega și a deslega; în ziua Rusalilor îl va da cu toată plinătatea darurilor pe același Duh atât lor, cât și întregului trup al Bisericii”. (Martini.)

23. Li se vor ierta... Hristos rânduește sf. taină a Pocăinței, dând putere Bisericii și preoților ei să ierte păcatele oamenilor sau să le ție, după cum vor judeca că sunt vrednici sau nevrednici.

28. Domnul meu și Dumnezeuul meu! Văzând Toma că Isus într'adevăr a înviat și auzind cuvintele ce i le-a spus, face o mărturisire de credință și-i arată durere de greșala făcută.

trucă m'ai văzut, Toma, ai crezut. Fericiți cei ce n'au văzut și au crezut.”

³⁰ Și multe alte minuni a făcut Isus înaintea ucenicilor săi, cari nu sunt scrise în cartea aceasta. ³¹ Iar acestea s'au scris ca să credeți că Isus este Hristos, Fiul lui Dumnezeu, și crezând, vieați să aveți în numele lui.

CAPUL 21. — Isus se arată pe malul Tiberiadei. ¹ După aceea se arată iarăși Isus ucenicilor la marea Tiberiadei. Și se arată așa.

² Erau împreună Simon Petru și Toma, care se zice Geamăn, și Natanail, care era din Cana Galileei, și fiii lui Zebedeu și alți doi din ucenicii lui. ³ Le zise lor Simon Petru: „Mă duc să pescuiesc”. Ii ziseră ei: „Mergem și noi cu tine”. Și se duseră și intrară într'o luntre și în noaptea aceea nu prinseră nimic. ⁴ Iar când se făcu ziua, stătu Isus pe mal, dar nu cunoscuseră ucenicii că este Isus. ⁵ Deci le zise Isus: „Copii, n'aveți ceva de mâncare?” Ii răspunseră: „Nu”. ⁶ Le zise: „Aruncați mreaia la dreapta luntrei și veți găsi”. Și o aruncară și nu mai puteau s'o tragă de mulțimea peștilor. ⁷ Zise atunci lui Petru ucenicul acela pe care îl iubea Isus: „Domnul este!” Simon Petru, auzind că este Domnul, se încinse cu tunica, căci era gol, și se aruncă în mare.

2. Fiii lui Zebedeu erau sf. Ioan și st. Iacob.

4. Dar nu cunoscuseră ucenicii că este Isus. Isus făcu din nouă această ca să-și arate puterea mai târziu.

6. Nu mai puteau s'o tragă de mulțimea peștilor. Ieșirea nesfârșitului număr de oameni cari trebuiau trasi în Biserică prin munca Apostolilor, cârmuiți de duhul lui Hristos. (Martini.)

7. Gol „adică fără haina de deasupra.” (Vigouroux.)

⁸ Iar ceilalți ucenici veniră cu luntrea (căci nu erau departe de uscat, ci ca la două sute de coți), trăgând mreaja cu peștii. ⁹ Iar cum se coborîră la pământ, văzură jăratec și pește pus deasupra și pâne. ¹⁰ Le zise Isus: „Aduceți din peștii ce i-ați prins acum”. ¹¹ Se sui Simon Petru în luntre și trase mreaja la uscat plină de o sută cincizeci și trei de pești mari, și măcar că erau atâția, nu se rupse mreaja. ¹² Le zise lor Isus: „Veniți și prânziți”. Și niciunul din ucenici nu cuteză să-l întrebe: „Tu cine ești?”, știind că Domnul este. ¹³ Deci veni Isus și luă pânea și le-o dădu lor, și peștele de asemenea. ¹⁴ Aceasta era a treia oară că se arăta Isus ucenicilor săi după ce învie din morți.

Face pe Petru păstorul Bisericii și-i spune ce moarte va avea. ¹⁵ Iar după ce prânziră, zise lui Simon Petru: „Simone, fiul lui Iona, mă iubești mai mult decât aceștia?” Li zise: „Da, Doamne, tu știi că te iubesc”. Li zise: „*Paște mieluşei mei*”. ¹⁶ Li zise a doua oară: „Simone, fiul lui Iona, mă iubești?” Li răspunse: „Da, Doamne, tu știi că te iubesc”. Li zise: „*Paște mieluşei mei*”. ¹⁷ Li zise a treia oară: „Simone, fiul lui Iona, mă iubești?” Se întristă Petru pentru că îi zise a treia oară: „*Mă iubești?*” și-i

17. *Paște oile mele.* Petru se lepădase de trei ori de Hristos. De aceea îi cere acum de trei ori dovadă de dragostea lui.

— *Paște mieluşei mei. Paște oile mele.* Cuvintele acestea au o însemnătate deosebită. Hristos dă putere lui Petru nu numai să *pască mieluşei*, ceea ce însemnează a cărmui pe credincioși, ci să *pască și oile*, adică să cărmuiască și pe capii credincioșilor, pe episcopi. Il face, cu alte cuvinte, capul și păstorul Bisericii.

răspunse: „Doamne, tu știi că te iubesc!” Li zise: „*Paște oile mele*”.

¹⁸ Adevăr, adevăr zic ție, când erai mai tânăr, te încingeai și umblai unde voiai; dar când vei îmbătrâni, îți vei întinde mâinile, și altul te va duce unde nu vei voi. ¹⁹ Iar aceasta zise, arătând cu ce moarte va proslăvi pe Dumnezeu. Și după ce spusese aceasta, îi zise: „Urmează-mă”.

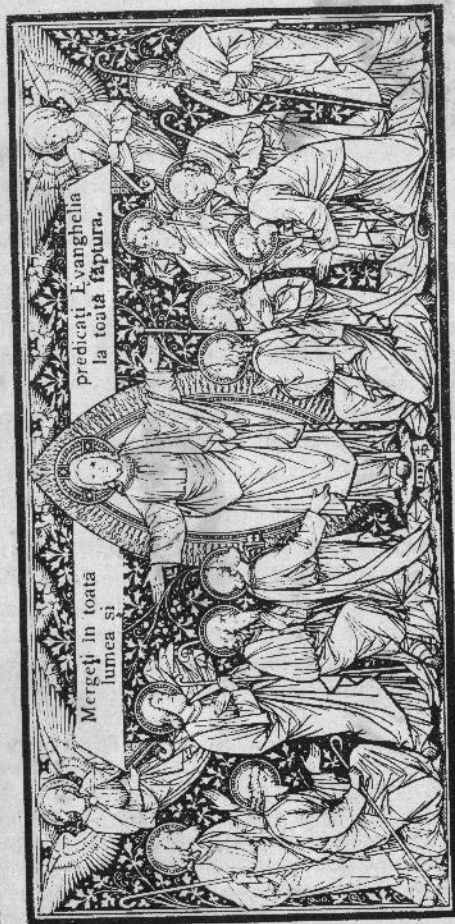
²⁰ Și întorcându-se Petru, văzu pe ucenicul acela pe care îl iubea Isus, venind după dânsul, care se și culcase la cină pe pieptul lui și-i zisese: „Doamne, cine este cel ce te va vinde?” ²¹ Deci pe acesta văzându-l Petru, zise lui Isus: „Doamne, dar cu aceasta ce va fi?” ²² Li zise Isus: „Așa vreau să rămână acesta până voi veni, ce-ți pasă ție? Tu urmează-mă!” ²³ De atunci ieși vorba printre frați că ucenicul acela nu va muri. Însă nu-i zise Isus: „Nu va muri”, ci: „Așa vreau să rămână acesta până voi veni, ce-ți pasă ție?”

Incheiere. ²⁴ Acesta este ucenicul care mărturisește despre acestea și a scris acestea; și știm că adevărată este mărturia lui. ²⁵ Și sunt și altele multe pe cari le-a făcut Isus, cari de s'ar scrie una câte una, nici în toată lumea, mi se pare, n'ar încăpea cărțile ce ar fi să se scrie.

18. *Îți vei întinde mâinile...* Spune lui Petru că pentru demnitatea ce i-o dă, nu va mai fi liber ca altă dată, ci îl va da și vicața pentru credința lui Hristos.

19. *Arătând cu ce moarte va proslăvi pe Dumnezeu.* Măntul Petru a murit la Roma pe o cruce, cu capul în jos, în anul 67, sub domnia crudului împărat Neron.

21. *Nici în toată lumea...* „Este o iperbolă răsăriteană, ca să arate sf. Ioan că a trebuit să se mărginească și să facă o alegere restrânsă a faptelor și a cuvântărilor Domnului.” (Vigouroux.)

Isus trimite pe Apostoli să predice Evanghelia

FAPTELE APOSTOLILOR

CAPITOLUL 1. — Cuvânt înainte. ¹ În locul întâu am vorbit, o Teofile, despre toate cele ce Isus a întreprins să facă și să învețe, ² până în ziua în care s'a înălțat, după ce a dat porunci prin Duhul Sfânt Apostolilor, pe cari i-a ales; ³ cărora li s'a arătat viu după patima sa, cu multe semne, arătându-li-se lor timp de patruzeci de zile și grăindu-le despre împărăția lui Dumnezeu.

Indemnuri date de Isus Apostolilor. ⁴ Și ospătând împreună cu dânsii, le-a poruncit să nu se îndepărteze din Ierusalim, ci să aștepte făgăduința Tatălui, „pe care (zise) ați auzit-o din

Cartea **Faptelor Apostolilor** cuprinde istoria întemeierii și lătirii Bisericii creștine în Ierusalim, în Iudeea, în Samaria și în provinciile imperiului roman și este alcătuită de sf. Luca cam pe la anul 63 după Hristos.

¹ În locul întâu am vorbit, o Teofile... Adică am alcătuit întâia carte, sau Evanghelia, care e aceea a treia, după sf. Luca, același autor al Faptelor Apostolilor. **Teofil** este un creștin de frunte, căruia sf. Luca i-a închinat și Evanghelia sa, iar **Faptele** nu sunt decât continuarea acelei Evanghelii.

³ **Împărăția lui Dumnezeu**, adică întemeierea Bisericii și lățirea Religiei în general. Pe acestea trebuia să se bazeze mai cu seamă Tradițiunea Apostolică.

gura mea; ⁵ căci Ioan a botezat, într'adevăr, cu apă, voi însă vă veți boteza cu Duh Sfânt, de azi nu după multe zile." ⁶ Dar cei adunați îl întrebă, zicând: „Doamne, vei întocmi tu acum împărăția lui Izrail?” ⁷ Iar el le zise: „Nu vă privește pe voi să știți timpurile și clipele, pe cari Tatăl și le-a reținut în puterea sa; ⁸ ci veți primi peste voi puterea Duhului Sfânt, care va veni și-mi veți fi mie mărturie în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginile pământului.”

Înălțarea lui Isus. ⁹ Iar după ce a spus acestea, se înălță la cer în văzul lor și un nor îl luă din ochii lor. ¹⁰ Și având ei ochii ațintiți către cer, pe când el se înălța, iată că doi bărbați în haine albe s'au înfățișat înaintea lor ¹¹ și le-au zis: „Bărbați Galileeni, pentrucă stați privind spre cer? Acest Isus, care s'a înălțat dela voi la cer, va veni astfel precum l-ați văzut ridicându-se la cer.”

Intoarcerea Apostolilor la Ierusalim. ¹² A tunci s'au întors la Ierusalim de pe muntele care se chiamă al Măslinilor și care este aproape de Ierusalim, cât e calea unei sâmbete. ¹³ Apoi, intrând în cenacol, s'au urcat acolo unde locuiau Petru și Ioan, Iacob și Adrei, Filip și Toma, Bartolomei și Matei, Iacob a lui Alfeu și Si-

6. *Cei adunați îl întrebă.* Apostolii nu se desbărașeră încă de ideea, că împărăția lui Dumnezeu trebuie să înceapă cu mărirea civilă a Evreilor. Isus le dă cu bunățate un răspuns inconjurător.

10. *Doi bărbați în haine albe,* adică doi îngeri în chipuri omenesti.

12. *Cât e calea unei sâmbete...* adică la două mii de pași, aproape un kilometru, cât era îngăduit Evreilor a umbla fără să calce repausul prescris sâmbăta.

mon Zelotul și Iuda a lui Iacob. ¹⁴ Toți aceștia erau statornici în rugăciune, într'un gând și o inimă, împreună cu femeile și cu Maria, maica lui Isus, și cu frații lui.

Alegerea lui Matia. ¹⁵ În zilele acelea, sculându-se Petru în mijlocul fraților (era mulțimea oamenilor adunați împreună ca la o sută douăzeci), zise: ¹⁶ „Fraților, e de trebuință să se împlinească Scriptura, pe care a prezis-o Duhul Sfânt prin gura lui David despre Iuda, care a fost căpataza acelor cari au prins pe Isus, ¹⁷ și care a fost pus în numărul nostru și a avut menirea către aceeași slujbă. ¹⁸ Acesta cumpără, deci un ogor, din răsplata nelegiuirii, și spânzurându-se, a crăpat în două și s'au împrăștiat toate măruntaiele lui. ¹⁹ Lucrul acesta s'a cunoscut de către toți locuitorii din Ierusalim, astfel, că Ogorul acela s'a numit pe limba lor *Haceldama*, adică ogorul sângelui. ²⁰ Căci scris este în cartea Psalmilor: „Facă-se lăcașul lor pustiu și să nu fie cine să locuiască în el; și slujba lui s'olă altul.” ²¹ Trebuie deci, ca din acești bărbați, cari au fost împreună cu noi tot timpul cât a locuit între noi Domnul Isus, ²² începând dela botezul lui Ioan până în ziua când s'a înălțat din mijlocul nostru, să fie hotărît unul dintre aceștia mărturie împreună cu noi despre învierea lui.” ²³ Deci hotărîră pe doi: pe Iosif, care se chema Barnaba, a căruia poreclă era Iustus, și pe Matia. ²⁴ Și se rugară, zicând: Tu, Doamne,

15. *Sculându-se Petru...* zise. Petru începe să-și depună Primatul cu care l-a hărăzit Isus.

16. În Psalmul 40 se vorbește în chip profetic de trădarea lui Iuda.

care cunoști inimile tuturor, arată pe care din acești doi l-ai ales, ²⁵ ca să primească locul acestei slujbe și apostolat, din care a căzut Iuda, ca să treacă în locul lui. ²⁶ Deci le traseră sorții și au căzut sorții pe Matia și a fost numărat la cei unsprezece Apostoli.

CAPUL 2. — Pogorîrea Sfântului Duh.

¹ Sosind ziua Rusalilor, stăteau cu toții împreună în același loc; ² și s'a ivit pe neașteptate un sunet din cer ca de venirea unui vânt puternic și a umplut toată casa unde ședeau. ³ Atunci le apărură niște limbi împărțite ca de foc, și se așezară peste fiecare dintre ei; ⁴ deci s'au umplut cu toții de Duh Sfânt și au început a vorbi în diferite limbi, după cum Duhul Sfânt le dădea să vorbească. ⁵ Și locuiau în Ierusalim Iudei, oameni cu temere de Dumnezeu din toate neamurile cari sunt sub cer. ⁶ Ivindu-se sunetul acela, s'a adunat multă lume și a rămas uimită, deoarece fiecare îi auzea pe ei grăind în limba lui. ⁷ Și se înspăimântară cu toții și se mirau, zicând: „Oare nu sunt Galileeni toți aceștia cari grăiesc? ⁸ Deci

26. *Deci le traseră sorți*, căci cei doi propuși erau socotiți deopotrivă în virtute și cucernicie și s'au tras sorți, ca niciunui să nu i se facă neplăcere.

1. *Rusalile* (Pentecoste, ziua cincizeca după Paști). În această zi Evreii sărbătoreau secerișul și publicarea Legii pe muntele Sinai.

2. *Sunet... ca de venirea unui vânt puternic*. Acest sunet era menit ca să deștepte luarea aminte a Apostolilor și a Evreilor asupra măreției faptului.

3. *Limbi împărțite ca de foc*, era semnul râvnii Apostolilor, precum și semnul puterii curățitoare și renăscătoare a Evangheliei.

5. *Iudei... din toate neamurile*, pentru a arăta că acești Evrei țineau de felurite țări și neamuri.

cum am auzit fiecare dintre noi în limba noastră în care ne-am născut? ⁹ Parți, Mezi, Elamiți și locuitori din Mesopotamia, din Iudeea și Capadocia, din Pont și din Asia, ¹⁰ din Frigia și Pamfilia, din Egipt și din plaiurile Libiei care este pe lângă Cirene și Romani pripășiți, ¹¹ atât Iudei cât și Proseliți, Cretani și Arabi, i-am auzit pe aceștia vorbind în graiurile noastre mărețiile lui Dumnezeu.” ¹² Deci erau cu toții spăimântați și se mirau, grăind unul către altul: „Ce să fie oare aceasta?” ¹³ Iar alții, bătându-și joc, ziceau: „Aceștia sunt plini de must”.

Vântarea lui Petru. ¹⁴ Dar Petru, sculându-se cu cei unsprezece, își ridică glasul și le zise: „Bărbați Evrei și voi toți cari locuiți în Ierusalim, să vă fie vouă spre știință și deschideți urechile la cuvintele mele. ¹⁵ Aceștia cu siguranță că nu sunt beți, după cum credeți voi, când este ceasul al treilea din zi. ¹⁶ Dar aceasta este ceea ce s'a zis de către prorocul Ioil: ¹⁷ Se va întâmpla în zilele de apoi (zice Domnul), că eu voi răspândi din Duhul meu peste toți oamenii, și vor proroci fiii voștri și fiicele voastre, și tinerii voștri vor vedea vedenii și bătrânii voștri visuri, vor avea. ¹⁸ Și voi răspândi în zilele acelea din Duhul meu peste servitorii mei și peste servitoa-

11. *Proseliți* (cei de curând convertiți) erau Evrei după religie, dar nu după neam; oameni de aceștia erau mulți în imperiul Roman.

15. *Este ceasul al treilea din zi...* Acel ceas corespunde cu ceasul nouă dimineața.

17-21. *Ioil 2, 28-32*. Prin *zilele de apoi* prorocul Ioil înțelege timpurile mesianice. De aceste timpuri vorbesc cu icoane pline de poezie. Evreii așteptau, ca în aceste timpuri să se înfăptuiască triumful material al

rele mele și vor proroci; ¹⁹ și voi face minuni sus în cer și semne jos pe pământ, sânge și foc și aburi de fum; ²⁰ soarele se va schimba în întunec și luna în sânge, înainte de ce să vină ziua cea mare și slăvită a Domnului. ²¹ Și se va întâmpla că tot cel ce va chema numele Domnului se va mântui."

²² Bărbați Izraeliți, ascultați aceste cuvinte: Isus Nazarineanul, bărbatul căruia Dumnezeu i-a dat mărturie neînvinsă în mijlocul vostru prin faptele mari, prin minunile și semnele pe cari Dumnezeu le făcu print'însul în mijlocul vostru, dupăcum o știți voi înșivă, ²³ acesta fiind trădat print' o anumită voință și preștiință a lui Dumnezeu chinându-l voi, prin mâinile nelegiuitorilor, l-ați omorât. ²⁴ Iar Dumnezeu l-a înviat din morți, deslegându-l de durerile morții, căci era cu neputință să fie ținut în stăpânire de către aceasta.

²⁵ Intr'adevăr, David zice despre dânsul: Eu am avut întotdeauna pe Domnul de față înaintea mea; deoarece el stă la dreapta mea, ca să nu mă clintesc. ²⁶ De aceea bucuratu-s'a inima mea și înveselitu-s'a limba mea, ba mai mult, trupul meu se va odihni într-o nădejde, ²⁷ că tu nu vei părăsi sufletul meu în infern, nici nu vei îngădui, ca Sfântul tău să vadă stricăciunea. ²⁸ Mi-ai făcut cunoscute căile vieții și mă vei umplea de bucurie cu fața ta."

²⁹ Fraților, să-mi fie îngăduit să vă spun

națiunii lor; iar sf. Petru dă adevărata tălmăcire, aplicând prorocia la întocmirea Bisericii.

25-28. Vezi Psalmul 15, 8-11.

27. Că tu nu vei părăsi sufletul meu în infern, adică în sheol (limbul, sau locuința morților.) Să vadă stricăciunea, adică să putrezească în mormânt.

voastră fără înconjur despre patriarhul David, că a murit și a fost îngropat și mormântul lui este lângă noi până în ziua de astăzi. ³⁰ Deci, fiind el proroc și știind că Dumnezeu îi făgăduise cu jurământ că unul din seminția sa trebuia să șadă pe tronul său, ³¹ zise cu prorocie despre învierea lui Hristos că nu fu părăsit în infern (limb) nici trupul lui nu văzu stricăciunea.

³² Pe acest Hristos l-a înviat Dumnezeu și despre aceasta suntem mărturii noi cu toții. ³³ Deci, înălțat fiind el la dreapta lui Dumnezeu și primind dela Tatăl făgăduința Duhului Sfânt, l-a răspândit pe acesta, pe care voi îl vedeți și-l auziți. ³⁴ Doar David nu s'a înălțat la cer, și totuși zice: „Zis-a Domnului meu Domnul: „Șezi la dreapta mea, ³⁵ până ce voi pune pe dușmanii tăi așternut picioarelor tale." ³⁶ Să știe, așa dar, fără șovăială toată casa lui Izrail că Dumnezeu l-a făcut Domn și Hristos pe acest Isus pe care voi l-ați răstignit."

³⁷ Auzind aceste lucruri, s'au căit din inimă și ziseră lui Petru și celorlalți Apostoli: „Fraților, ce trebuie să facem?" ³⁸ Iar Petru le zise lor: „Faceți pocăință și fiecare dintre voi să se boteze în numele lui Isus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre, și veți primi darul Duhului Sfânt. ³⁹ Deoarece făgăduința este pentru voi și pentru fiii voștri și pentru toți cei de departe, pe câți îi va chema Domnul Dumnezeuul nostru." ⁴⁰ Și-i convingea și cu alte multe vorbe și-i îndemna zicând: „Mântuiți-vă de acest neam înrăutățit."

30. Vezi Psalmul 131, 11.

31. Vezi Psalmul 15, 10.

34. Vezi Psalmul 109, 1.

Cei dintâi credincioși. ⁴¹ Deci, cei ce primiseră cuvântul lui, s'au botezat și se adăugară în ziua aceea ca la trei mii de suflete. ⁴² Și erau statornici la învățăturile Apostolilor și la împărțirea frângerii pâinii și la rugăciune. ⁴³ Toate sufletele erau stăpânite de teamă; și multe semne și minuni se săvârșeau de către Apostoli în Ierusalim și mare era frica în toți. ⁴⁴ Toți credincioșii erau uniți și toate lucrurile le aveau obștești. ⁴⁵ Și-și vindeau avutul și bunurile, iar prețul îl împărțeau tuturor, după nevoia fiecăruia. ⁴⁶ Și întreținându-se fiecare și cu toții în unire vreme îndelungată în templu și frângând pâinea prin case, luau hrana cu bucurie și cu inima nevino-vată, ⁴⁷ laudând pe Dumnezeu și fiind bine văzuți de tot poporul. Iar Domnul adăuga la ceata aceea în fiecare zi norod care avea să se mântuiască.

CAPUL 3. — Vindecarea unui beteag din naștere. ¹ Petru și Ioan se urcau la templu pe la al nouălea ceas de rugăciune. ² Și fu adus un

^{42.} Arătau interes și râvnă pentru învățătura Evangelicii, pentru faptele de dragoste și pentru Euharistie. *Împărțirea frângerii pâinii* sunt vorbe cari tâlmăcesc lămurit Sfânta Împărtașenie.

^{46.} *Frângând pâinea prin case*, arată că noii creștini se intruneau și prin casele private pentru a săvârși sfintele taine euharistice, pe cari le întovăreșeau cu agape (mese) frățesti, unde domnia cea mai curată și sfântă bucurie.

^{1.} *Al nouălea ceas de rugăciune*, adică orele 15 (trei după amiază): era timpul jertfei de seară, căci în templu se jertfeau pentru popor în fiecare zi doi miei: unul dimineața și altul seara.

^{2.} *Ușa templului... cea Frumoasă.* Această ușă era

om oarecare bateag de picioare din naștere, pe care-l puneau în fiecare zi la ușa templului, care se chema cea Frumoasă, ca să ceară pomană dela cei ce intrau în templu. ³ Acesta, văzând pe Petru și pe Ioan, cari tocmai intrau în templu, se ruga să capete ceva pomană. ⁴ Iar Petru și Ioan, privindu-l țintă, ziseră: „Uită-te la noi!” ⁵ Și el se uită la dâșii cu luare aminte, nădăduind că va primi ceva dela dâșii. ⁶ Dar Petru zise: „Eu n'am nici argint, nici aur; însă, ce am, aceea îți dau: În numele lui Isus Hristos Nazarineanul, scoală-te și umblă.” ⁷ Și apucându-l de mâna dreaptă, îl ridică, și îndată i se întăriră coapsele și tălpile picioarelor. ⁸ Și ridicându-se dintr'o săritură sta drept și umbla; și intra cu ei în templu umblând, sărind și laudând pe Dumnezeu.

⁹ Tot poporul l-a văzut umblând și laudând pe Dumnezeu. ¹⁰ Și-l cunoșteau că el era acela care ședea cerând pomană la ușa cea Frumoasă a templului, și i-a cuprins spaima și erau ca ieșiți din fire pentru cele ce se întâmplaseră aceluia. ¹¹ Iar pe când el se ținea înclăștat de Petru și de Ioan, tot poporul alergă uimit către dâșii în porticul care se numea al lui Solomon.

Cuvântarea lui Petru. ¹² Petru, văzând aceasta, răspunse poporului: „Bărbați Izraeliți, pentru

mai înfrumusețată decât celelalte, cu ornamente de bronz, de argint, de aur ș. a.

^{8.} *Și ridicându-se dintr'o săritură*, de pe locul sau patul unde zăcea.

^{11.} *Se ținea înclăștat de Petru și de Ioan*; de mâinile sau de haina lor, ca să-și arate recunoștința.

Porticul lui Solomon se înălța în partea de răsărit a templului, dinspre muntele Maslinilor, și împrejmuia marele tâșșan unde se ridica templul.

ce vă minunați voi de aceasta și pentru ce vă uitați așa la noi ca și cum noi prin virtutea noastră sau prin puterea noastră l-am fi făcut pe acesta să umble? ¹³ Dumnezeu lui Avram, Dumnezeu lui Isac și Dumnezeu lui Iacob, Dumnezeu părinților noștri, a preamărit pe Fiul său Isus, pe care voi l-ați trădat și tăgăduit înaintea lui Pilat, când acesta hotărîse să-l libereze. ¹⁴ Voi însă l-ați tăgăduit pe cel Sfânt și Drept și ați cerut să vi se dea iertat un ucigaș. ¹⁵ Și ați omorît pe dătătorul vieții, pe care Dumnezeu l-a înviat din morți, despre care lucru noi suntem mărturii. ¹⁶ Și prin credința în numele lui pe acesta, pe care voi îl vedeți și-l cunoașteți, l-a întărit numele lui, și credința care vine dela dânsul a dat acestuia sănătatea aceasta desăvârșită în fața voastră a tuturor.

¹⁷ Iar acum eu știu, fraților, că voi ați făcut-o aceasta din neștiință, ca și capii voștri. ¹⁸ Dumnezeu însă a îndeplinit astfel ceea ce prin gura tuturor prorocilor prevestise, că trebuia să pătimească Hristos. ¹⁹ Faceți, așa dar, pocăință și întoarceți-vă ca să fie șterse păcatele voastre, ²⁰ pentru ca să vină timpul mângâierii din fața Domnului și să trimită pe acel Isus Hristos care v'a fost predicat, ²¹ și care se cuvine să fie reținut în cer până în timpul așezării din nou a tuturor lucrurilor, de care a vorbit chiar Dumnezeu prin gura sfinților săi proroci.

²² Intr'adevăr a zis Moise: „Domnul Dumnezeu vostru va scula pe unul dintre frații voștri

14. Au cerut slobozcală lui Baraba în locul lui Isus.

20. Pentru ca să vină timpul mângâierii, adică fericirea veșnică după judecata de apoi.

22-23. Vezi Deuteronomul 18 și 19 și Lev. 23.

proroc, ca pe mine. Pe dânsul îi veți asculta în toate cele ce vă va vorbi vouă. ²³ Iar tot cel ce nu-l va asculta pe acest proroc va fi stărpit din mijlocul poporului.” ²⁴ Și toți prorocii cari au vorbit dela Samuil încoace au prezis aceste zile.

²⁵ Voi sunteți fiii prorocilor și ai legământului încheiat de Dumnezeu cu părinții noștri atunci când a zis lui Avram: „Și în sămânța ta se vor binecuvânta toate neamurile pământului.”

²⁶ Dumnezeu înviind pe Fiul său, pentru voi l-a trimis mai întâi, ca să vă binecuvinteze; pentru ca să se întoarcă fiecare dela răutățile sale.”

CAPUL 4. — Petru și Ioan înaintea Sinedriului.

¹ Dar pe când vorbeau ei poporului, a-junseră și preoții și mai marele templului și Saduceii, ² jigniți că învățau poporul și că vesteau întru Isus învierea din morți. ³ Deci puseră mâna pe ei și-i dădură în pază până în ziua următoare, căci era de acum seară. ⁴ Totuși mulți dintre cei ce auziseră cuvântul crezură, și se făcu numărul lor ca la cinci mii de oameni.

⁵ În ziua următoare se adunară capii lor și bătrânii și cărturarii în Ierusalim, ⁶ și Anna și Caiafa și Ioan și Alexandru și câți erau din neamul preoțesc. ⁷ Și aducându-i în fața lor, îi întrebă: „Cu ce putere sau în al cui nume ați făcut voi aceasta?”

²⁵ Făgăduința reînviată de mai multe ori de Dumnezeu patriarhilor evrei, că din coboritorii lor ar veni mântuirea și binecuvântarea lumii întregi, s'a adevărit în Isus Hristos.

1. Saduceii nu credeau în viața de apoi și de aceea nu sufereau propovăduirea Apostolilor.

6. Cine au fost acești doi preoți Ioan și Alexandru, nu știm. Despre ceilalți s'a vorbit în notele Evangheliilor.

⁸ Atunci Petru, fiind plin de Duh Sfânt, le zise: „Căpetenii ale poporului și bătrânilor, ascultați: ⁹ Fiindcă noi suntem întrebați astăzi despre binele făcut unui om bolnav, că anume în ce chip a fost acesta însănătoșat, ¹⁰ să vă fie tuturora spre știință, vouă și întregului popor al lui Izrail, că în numele Domnului nostru Isus Hristos Nazarineanul, pe care voi l-ați răstignit și pe care Dumnezeu l-a înviat din morți, în acest nume stă acesta sănătos înaintea voastră. ¹¹ Aceasta este piatra aruncată în urgisire de voi cari clădiți, care s'a făcut piatră de unghiu; ¹² și nici că este în altcineva mântuirea, deoarece nu este dat oamenilor sub cer un alt nume, întru care să fim mântuiți.

¹³ Iar aceia, văzând bărbăția lui Petru și a lui Ioan, știind cu siguranță că erau niște oameni fără învățătură și proști, se minunau, și-i recunoscură că fuseseră cu Isus. ¹⁴ Și văzându-l stând în picioare cu ei și pe omul acela care fusese vindecat, nu puteau spune nimic împotriva. ¹⁵ Totuși porunciră să se retragă în afară de adunare și făceau stat între dânșii, ¹⁶ zicând: „Ce să facem noi acestor oameni? deoarece o minune mare a fost săvârșită de ei, cunoscută tuturor locuitorilor din Ierusalim și n'o putem tăgădui.

¹⁷ Dar, pentru ca să nu se lătească printre popor, să le oprim cu grele amenințări să mai

11. *Aceasta este piatra.* Voi, cei chemați să clădiți casa lui Dumnezeu, ați lepădat pe acela care trebuia să fie temelie; dar totuși el a devenit piatra unghiulară, pe care se razimă întreaga clădire a Împărăției lui Dumnezeu.

13. *Oameni fără învățătură,* cari nu umblaseră la școlile rabinilor. *Proști,* adică simpli, fără dregătorii publice, fără vreo demnitate sau vreo cultură deosebită.

vorbească cu vreun om în numele acesta.” ¹⁸ Și chemându-i, le hotărîră ca în niciun chip să nu mai vorbească, nici să mai învețe în numele lui Isus. ¹⁹ Dar Petru și Ioan, răspunzându-le, ziseră: „Judecați voi înșivă dacă e drept înaintea lui Dumnezeu a asculta mai degrabă de voi decât de Dumnezeu; ²⁰ căci nu putem să nu vorbim de cele ce am văzut și am auzit”. ²¹ Ei însă, amenințându-i, le dădură drumul, negăsind cum să-i pedepsească, din pricina poporului, pentru că toți proslăveau ceea ce se întâmplase. ²² Căci, avea mai bine de patruzeci de ani omul acela în care se făcuse acea însănătoșare minunată.

Rugăciune mișcătoare. ²³ Cei lăsați slobozi se duseră la ai lor și le povestiră toate câte le spuseră lor mai marii preoților și bătrânii. ²⁴ Și ei, auzind acestea, înălțară într'un suflet glasul către Dumnezeu, zicând: „Doamne, tu ești acela care ai făcut cerul și pământul, marea și toate cele ce sunt într'însele; ²⁵ care prin mijlocirea Duhului Sfânt ai zis prin gura lui David, părintele nostru, robul tău: Pentru ce s'au întăritat neamurile și popoarele născociră planuri deșarte? ²⁶ Se înfățișară regii pământului și căpeteniile se adunară laolaltă împotriva Domnului și împotriva Hristosului său. ²⁷ Deoarece, într'adevăr, s'au întrunit în orașul acesta împotriva sfântului tău Fiu Isus, pe care l-ai uns, Irod și Pontiu Pilat cu pă-

21. *Din pricina poporului.* Se temeau ca nu cumva poporul, care ținea cu Apostolii după minunea cu slăbănogul, să se răscoale.

27. Irod și Pontiu Pilat fură cei dintâi dintre regi și principii cari au pornit războiul împotriva lui Isus Hristos; apoi au venit soldații păgâni cari ocupau Ierusalimul și la urmă popoarele lui Izrail.

gâni și popoarele lui Izrail, ²⁸ pentru ca să facă ceea ce mâna ta și voința ta hotări mai dinainte ca să se facă. ²⁹ Și acum, Doamne, privește la amenințările lor și fă ca robii tăi să vestească cu toată încrederea cuvântul tău, ³⁰ întinzând mâna ta spre însănătoșare, spre făptuire de semne și minuni prin mijlocirea numelui sf. tău Iisus. "

Unirea și frația credincioșilor. ³¹ După ce au făcut această rugăciune, se cutremură locul unde erau adunați, și s'au umplut cu toții de Duh Sfânt și vesteau cu încredere cuvântul lui Dumnezeu. ³² Iar mulțimea credincioșilor era o inimă și un suflet, și nu era nimeni care să spună că este al său vreun lucru din cele ce stăpâneau, ci toate erau obștești între ei. ³³ Și cu mare tărie dădeau mărturie Apostolii despre învierea lui Iisus Hristos Domnul nostru; și mare era harul în ei toți, ³⁴ și lipsit nu era nimeni între ei, căci toți cei ce aveau pământuri sau case le vindeau și aduceau prețul lucrurilor vândute, ³⁵ și le puneau jos la picioarele Apostolilor, și se împărțea fiecăruia după trebuință. ³⁶ Și Iosif, poreclit de Apostoli Barnaba (ceea ce se tâlmăcește Fiul Mângâierii) levit de loc din Cipru, ³⁷ având

30. *Intinzând mâna ta.* Cer ca Dumnezeu să binevoască a întări cu minuni propovăduirea Evangheliei.

31. *Se cutremură locul.* Dumnezeu arată astfel, că ascultă rugăciunea lor și că este de față în mijlocul lor pentru a-i apăra de toți vrăjmașii.

32. *O inimă și un suflet.* Între credincioși, domnea cea mai desăvârșită unire de gânduri și de simțiri, bazată pe aceeași credință și dragoste.

33. *La picioarele Apostolilor.* E o frază ce înseamnă că creștinii încredințau Apostolilor cu mare cinste și plăcere prețul averii lor, ca să fie împărțit după trebuință.

un pământ, îl vându și aduse prețul de-l puse la picioarele Apostolilor.

CAPUL 5. — Viclenia lui Anania și Safira.

¹ Dar un bărbat oarecare, numit Anania, cu Safira, soția lui, vândură un pământ, ² și în înțelegere cu soția sa, opri pentru sine o parte din preț, și ducând o parte o, puse la picioarele Apostolilor. ³ Petru însă zise: „Anania, cum de a ispitit Satana inima ta, ca să minți Duhului Sfânt și să oprești pentru tine din prețul pământului? ⁴ Nu-i așa, că păstrându-l, era în stăpânirea ta, și vânzându-l, era în puterea ta? Pentru ce ți-ai pus în gând lucrul acesta? N'ai mințit pe oameni, ci pe Dumnezeu.” ⁵ Auzind Anania vorbele acestea, a căzut jos și și-a dat sufletul. Și mare teamă cuprinse pe toți cei ce auziră. ⁶ Și venind niște tineri, îl ridicară de acolo și-l duseră să-l îngroape.

⁷ Trecu un răstimp de aproape trei ceasuri, și intra soția lui, neștiutoare de ceea ce se întâmplase, ⁸ și i-a zis Petru: „Spune-mi, femeie, dacă ai vândut pământul cu prețul acesta!” Și ea zise: „Chiar cu acesta.” ⁹ Iar Petru către dânsa: „Pentru care pricină v'ați înțeles să ispitiți Duhul lui Dumnezeu? Iată, sunt încă pe prag picioarele acelor cari au îngropat pe bărbatul tău și te vor scoate afară.” ¹⁰ Și pe loc a și căzut la picioarele lui, dându-și sufletul. Și intrând tinerii aceia, au găsit-o moartă și au dus-o de au în-

3. *Ca să minți Duhului Sfânt;* textul sună: *ca să înșeli pe Duhul Sfânt.* — Se prefăcea Anania că cosfințeste Religiei și deci lui Dumnezeu tot pământul acela și totuși își oprea cu prefăcătorie o parte din preț. Orice ipocrizie în materie de religie este o încercare nesocotită de a înșela pe Dumnezeu și pe aproapele.

gropat-o lângă bărbatul ei. ¹⁴ Și frică mare cuprinse toată Biserica și pe toți cei ce auziră lucrurile acestea.

Alte minuni și sporirea credincioșilor.

¹² Multe semne și minuni se făceau în popor prin mâinile Apostolilor. Și stăteau cu toții în unire în porticul lui Solomon. ¹³ Iar dintre alții nimeni nu îndrăzneă să se alăture la ei; poporul însă îi proslăvea. ¹⁴ Și creștea din ce în ce mulțimea acestora, bărbați și femei, cari credeau în Domnul, ¹⁵ astfel că pe bolnavi îi duceau afară în piețe și-i puneau pe paturi și tărgi, pentru ca trecând Petru, măcar umbra lui să umbrească pe vreunul din ei, și să scape de suferințele lor. ¹⁶ Se îngămădea la Ierusalim și multă lume din orașele vecine, aducând pe bolnavi și pe cei chinuți de duhuri necurate, cari se însănătoșau cu toții.

Inchiderea și slobozirea minunată a Apostolilor. ¹⁷ Stărnindu-se însă arhiereul și toți cei ce erau de partea lui (care este secta Saduceilor), s'au umplut de râvnă, ¹⁸ au pus mâna pe Apostoli și i-au băgat în temnița obștească. ¹⁹ Îngerul Domnului însă, deschizând noaptea ușile închisorii și ducându-i afară, le zise: ²⁰ „Mergeți, și oprindu-vă în templu, predicați poporului toate

11. E întâia dată când este folosit cuvântul *Biserica* pentru adunarea credincioșilor.

12. *Porticul lui Solomon*. Vezi nota dela Cap. 3, v. 11.

17. Vezi Cap. 4, versul 1. *Arhiereul*, adică Ana sau Caiafa, și toți cei ce erau de partea saduceilor, cari credeau că a sosit timpul de a întrebuița silă pentru a suprima creștinismul abia născut.

20. *Cuvintele vieții acesteia*. Credința și învățăturile lui Isus Hristos, cari produc în suflete adevărata viață supranaturală a harului.

cuvintele vieții acesteia!” ²¹ Iar ei auzind acestea, intrară la revărsatul zorilor în templu și învățau. Venind însă arhiereul și cei ce erau de partea lui, adunară Sinedriul și pe toți bătrânii fiilor lui Izrail, și trimiseră la închisoare ca să-i aducă înaintea lor. ²² Mergând slujbașii și deschizând închisoarea, nu-i găsiră, și se întoarseră înapoi ca să aducă vestea, ²³ zicând: „Cât despre închisoare, am găsit-o încuiată în toată regula și pe păzitori stând înaintea ușilor, dar deschizând-o, n'am găsit pe nimeni înăuntru”. ²⁴ Auzind aceste vorbe, mai marele templului și arhiereii stăteau turburați, că oare unde se vor sfârși toate aceste lucruri. ²⁵ Sosind însă cineva, le aduse vestea următoare: „Iată că oamenii aceia pe cari i-ați fost pus în închisoare, stau în templu cu îndrăzneală și învață poporul”.

Iarăși înaintea Sinedriului. ²⁶ Atunci merse dregătorul cu slujitorii și-i aduse pe ei fără silă, deoarece se temeau să nu fie bătuti cu pietre de către popor. ²⁷ Și după ce îi aduseră, îi înfățișară înaintea sfatului, iar arhiereul îi întrebă, ²⁸ zicând: „Noi v'am poruncit cu asprime să nu mai învățați în numele acesta, și iată că voi ați umplut Ierusalimul cu învățătura voastră, și voiți să ne faceți răspunzători de sângele omului aceluia”.

²⁹ Răspunzând Petru și Apostolii, au zis: „Trebuie să ascultăm mai degrabă de Dumnezeu decât de oameni. ³⁰ Dumnezeuul părinților noștri a înviat pe Isus, pe care voi l-ați ucis, atârându-l pe un lemn. ³¹ Pe acest cap și Mântuitorul Dumnezeu l-a înălțat cu dreapta lui spre a da lui Izrail pocăința și iertarea păcatelor. ³² Iar noi

32. *Frecum și Duhul Sfânt* este martor că lucrurile

suntem martorii acestor lucruri, precum și Duhul Sfânt, dat de Dumnezeu tuturor acelor, cari ascultă de dânsul."

³³ Ei, auzind acestea, turbau de mânie și se gândeau să-i omoare. ³⁴ Dar ridicându-se unul din sfat, numit Gamaliil, fariseu, învățător al legii, cinstit de tot poporul, porunci să fie trimiși afară pe un timp scurt oamenii aceia, ³⁵ și le zise lor: „Bărbați Izraeliți, băgați bine de seamă la ceea ce voți să faceți cu privire la oamenii aceștia.

³⁶ Căci acum câteva zile se ridică Theoda, zicând că el este ceva mare, și cu el se uni un număr cam de patru sute de oameni, și fu ucis; și toți cei ce credeau într'insul, fură împrăstiați și nimiciți. ³⁷ După acesta ieși la iveală Iuda Galileeanul pe timpul numărătoarei și momi po-

ce le predicăm sunt adevărate, întru cât le-a pecetluit cu minunile Kusaliilor și cu minunile ce le facem noi prin puterea lui.

³⁴ *Gamaliil* este dascălul Apostolului Pavel (Fapte 22, 3); muri creștin, iar moaștele lui cu ale întâiului mucenic Ștefan, ale lui Nicodim și ale lui Abiba, fiul aceluiasi Gamaliil, fură găsite de preotul Lucian în anul 415 lângă orașelul Cafatgamala, la 20 de mile depărtare de Ierusalim. (Martini.)

³⁵ *Bogați bine de seamă*. Nu lucrați cu pripire și nu fiți prea grăbiți în a rosti sentința.

³⁶ *Theoda*, unul dintre mulții Hristoși mincinoși cari s'au sculat în timpul acela.

³⁷ *Iuda Galileeanul*. Iosif Flaviu spune că zece ani după nașterea lui Hristos fu capul unei răscoale împotriva Romanilor. Aceștia amândoi au fost nimiciți, iar acum Gamaliil îi amintește pentru a cuminti Sinedriul ca să nu se îngrijoreze de Apostoli, căci dacă ei sunt niște fanatici ori răsvrătiți, atunci de sigur că vor fi nimiciți ca și cei doi, dela sine. Iar de sunt dela Dumnezeu, atunci e lucru nesocotit a se pune contra.

porul după sine, dar pieri și el și fură risipiți toți urmașii lui. ³⁸ Iar acum vă zic vouă: Nu vă atingeți de oamenii aceștia și lăsați-i în pace; deoarece, dacă acest gând sau această întreprindere vine din partea oamenilor, se va nimici. ³⁹ Dacă însă este din partea lui Dumnezeu, n'o veți putea nimici; ca nu cumva să pară că vă războiți chiar și cu Dumnezeu." Și incuviințară părerea lui.

⁴⁰ Și chemând pe Apostoli și bătându-i, le hotărîră să nu mai vorbească de loc în numele lui Isus și le deteră drumul. ⁴¹ Și ei se duseră din fața sfatului bucuroși, că au fost socotiți vrednici de a suferi ocară pentru numele lui Isus. ⁴² Și nu conteneau de a învăța și de a propovădui pe Isus Hristos în fiecare zi, atât în templu cât și prin case.

CAPUL 6. — Orânduirea diaconilor. ¹ În zilele acelea, înmulțindu-se numărul învățăcelilor, se iscă o murmurare a Grecilor împotriva Evreilor, pentru că la împărțeala zilnică, nu se ținea socoteală de văduvele lor. ² Deci, cei doisprezece, chemând la adunare mulțimea ucenicilor, ziseră: „Nu este cu cale ca noi să lăsăm cuvântul lui

⁴⁰. Politica romană luase Tribunalului bisericesc obiceiul cel vechiu de a putea osândi la moarte, dar nu dreptul de a închide în temniță și de a biciui.

⁴¹. A suferi pentru Isus și pentru Evanghelia lui e slavă și bucurie pentru adevărații creștini.

¹. *Se iscă o murmurare a Grecilor*. Aceștia erau Evrei, cari trăiau afară din Palestina, în mijlocul păgânilor, și vorbeau grecește. — *Împărțeala zilnică* a ajutoarelor la cei lipsiți.

². *Să slujim meselor*, adică să aibă grija de lucrurile trecătoare, căci chemarea lor de căpetenie era predica Evangheliiei.

Dumnezeu și să slujim meselor. ³ Alegeți, așa dar, fraților, dintre voi șapte bărbați cu nume bun, plini de Duh Sfânt și de înțelepciune, cărora să le încredințăm însărcinarea aceasta; ⁴ iar noi ne vom indeletnici cu desăvârșire cu rugăciunea și cu slujba cuvântului."

⁵ Vorba aceasta plăcu la toată mulțimea. Deci aleseră pe Ștefan, un bărbat plin de credință și de Duh Sfânt, și pe Filip și pe Procor și pe Nicanor și pe Timon și pe Parmena și pe Nicolae, pripășit din Antiohia. ⁶ Pe aceștia i-au adus în fața Apostolilor, cari rugându-se, și-au pus mâinile peste ei. ⁷ Și cuvântul lui Dumnezeu rodea și se înmulțea tare numărul ucenicilor în Ierusalim, ba încă și mare gloată de preoți se supunea credinței.

Diaconul Ștefan înaintea Sinedriului. ⁸ Iar Ștefan, plin de har și de tărie, făcea minuni și semne mari printre popor. ⁹ Se sculară însă unii din sinagoga numită a Libertinilor și a Cireneilor și a Alexandrinilor și a celor cari erau din Cilicia și din Asia pricindu-se cu Ștefan; ¹⁰ și nu se puteau împotrivi înțelepciunii și Duhului care vorbea. ¹¹ Atunci trimiseră în ascuns oameni, cari să spună că l-au auzit rostind cuvinte de blestem împotriva lui Moise și împotriva lui Dumnezeu. ¹² Deci, răscură, poporul și pe bătrâni și pe cărturari, și năvălind asupra lui, îl prinseră și-l duseră înaintea Sinedriului ¹³ și înfățișară mar-

5. Nicolae, pripășit din Antiohia, adică fusese păgân, și înainte de a se întoarce la creștinism, îmbrățișase iudaismul și era de loc din Antiohia.

9. Libertinii erau probabil Evrei puși în libertate dintre cei mulți luați de Romani în timpul războaielor și revoluțiunilor din Siria.

tori mincinoși, cari ziseră: „Acesta nu încetează de a vorbi împotriva locului sfânt și împotriva legii. ¹⁴ Intr'adevăr, l-am auzit zicând că acel Isus Nazarineanul va distruge locul acesta și va schimba obiceiurile date nouă de Moise.” ¹⁵ Și uitându-se țintă la dânsul toți cei ce ședeau în Sinedriu, văzură fața lui asemănătoare cu fața unui inger.

CAPUL 7. — Cuvântarea lui Ștefan. ¹ Zise deci arhiereul: „Oare lucrurile stau așa într'adevăr?” ² Iar el zise: „Bărbați frați și părinți, ascultați: Dumnezeul slavei apăru părintelui nostru Avram, când era în Mesopotamia, mai înainte de a locui în Charan, ³ și-i spuse: Pleacă din pământul tău și din rudenia ta și vino în țara pe care eu ți-o voi arăta. ⁴ Atunci ieși din pământul Caldeilor și locui în Charan. Și de acolo, după ce muri tatăl său, îl strămută în pământul acesta, unde locuiți voi acuma. ⁵ Și nu-i dădu din el în stăpânire nici măcar cât ai pune piciorul; dar îi făgădui, pe când nu avea încă odraslă, că-l va face stăpân peste dânsul pe el și pe urmașii lui după el. ⁶ Și Dumnezeu îi zise că urmașii lui vor fi locuitori în țară străină și că-i vor arunca în sclăvie și că vor fi schingiuiți timp de patru sute de ani. ⁷ Și neamul căruia îi vor

15. Și uitându-se țintă la dânsul, ca să vadă ce fața face după astfel de invinuiți și de cumva se înroșește, să aibă un nou prilej de invinuire, iar fața lui era ca de inger, îmbrăcată în frumusețe, liniște și măreție.

2. Cuvântarea lui Ștefan este o prescurtare a istoriei poporului evreesc și are scopul de a dojeni pe Evrei pentru neconținerea lor răzvrătire împotriva lui Dumnezeu, care le-a dăruit atâtea binefaceri.

3. Cartea Facerii 12, 1.

6-7. Cartea Facerii 15, 13-14.

fi sclavi il voiū judeca eu, zise Domnul, și după acestea vor ieși și-mi vor sluji mie în locul acesta, ⁸ Și le dădu legământul tăierii împrejur. Astfel el născu pe Isac și-l tăie împrejur a opta zi; și Isac pe Iacob, și Iacob pe cei doisprezece patriarhi.

⁹ Patriarhii, din pizmă, îl vândură pe Iosif în Egipt, dar Dumnezeu era cu el; ¹⁰ și l-a scos pe el din toate necazurile, și-i dădu har și înțelepciune înaintea lui Faraon, regele Egiptului, și-l puse pe el mai mare peste tot Egiptul și peste toată curtea sa. ¹¹ Veni apoi foamete pe tot Egiptul și peste Canaan și părinții noștri nu găsiră ce să mănânce. ¹² Auzind Iacob că este grâu în Egipt, trimise mai întâi pe părinții noștri; ¹³ și a doua oară fu recunoscut Iosif de frații săi și se făcu cunoscut lui Faraon neamul lui.

¹⁴ Iosif trimise să cheme pe tatăl său Iacob și toată familia lui în număr de șaptezeci și cinci de suflete. ¹⁵ Și Iacob se duse în Egipt și muri el și părinții noștri. ¹⁶ Deci fură duși în Sichem și puși în mormântul cumpărat de Avram cu bani dela fiii lui Hemor, fiul lui Sichem.

¹⁷ Când însă se apropiase timpul făgăduinței cu jurământ, ce făcuse Dumnezeu lui Avram, crescū și se înmulți poporul în Egipt, ¹⁸ până când veni în Egipt un alt rege, care nu știa nimic de Iosif. ¹⁹ Acesta, întrebuițând viclenie împotriva neamului nostru, asupri pe părinții noștri până să-și lepede în părăsire copiii, ca să nu se înmulțească.

²⁰ În același timp se născu Moise și fu plăcut lui Dumnezeu. El fu nutrit timp de trei luni în casa tatălui său. ²¹ Și când fu lepădat în pă-

17. Cartea Ieșirii, Cap. 1, 2.

21. Fiica lui Faraon îl crescū. Dumnezeu crescū

răsire, îl luă fiica lui Faraon și-l crescū ca pe fiul său. ²² Moise fu învățat în toată înțelepciunea Egiptenilor și era puternic în vorbe și în fapte. ²³ Când apoi împlini vârsta de patruzeci de ani, îi veni în gând să vadă pe frații săi, fiii lui Izrail. ²⁴ Și văzând pe unul suferind ocară, îi veni într'ajutor și răzbună pe acela care suferise ocară, omorînd pe Egiptean. ²⁵ Credea că frații săi înțeleg că Dumnezeu le dă lor mântuirea prin mijlocirea lui; dar ei n'au înțeles. ²⁶ În ziua următoare se infățișă înaintea lor pe când se certau, și-i îndemna la pace, zicând: O bărbaților, voi sunteți frați; pentru ce vă faceți rău unul altuia? ²⁷ Dar acel care făcea nedreptate aproape-lui său îl respinse, zicând: Cine te-a pus pe tine mă mare și judecător peste noi? ²⁸ Nu cumva vrei să mă omori, precum ai omorât ieri pe Egiptean? ²⁹ La vorbele acestea, Moise fugi și rămase străin în țara Madian, unde născu doi fii.

³⁰ Și după ce trecură patruzeci de ani, îi apărū în deșertul muntelui Sinai un inger în flacăra de foc a unui rug. ³¹ Văzând aceasta, Moise se minună de vedenie, și apropiindu-se ca să cerceteze, auzi glasul Domnului, care îi zise: ³² Eu sunt Dumnezeuul părinților tăi. Dumnezeuul lui Avram, Dumnezeuul lui Isac și Dumnezeuul lui Iacob. Moise, îngrozit, nu îndrăzneă să se uite. ³³ Dar Domnul îi zise: Scoate-ți încălțămintele din picioare, căci locul unde stai este pământ sfânt. ³⁴ Am văzut, am văzut jalea poporului meu care

prin oameni străini pe izbăvitorul poporului său ales.

32. Vezi Cartea Ieșirii 3, 6.

33-34. Vezi Cartea Ieșirii 3, 7-10.

este în Egipt, și am auzit gemetele lor, și m'am coborît ca să-i slobozesc. Acum vino, și te voi trimite în Egipt.

³⁵ Pe acest Moise pe care l-au respins zicând: Cine te-a pus pe tine mai mare și judecător? pe acesta l-a trimis Dumnezeu și mai mare și slobozitor prin îngerul care-i apărui în rug.³⁶ El îi scoase afară, făcând minuni și semne în țara Egiptului și în marea Roșie și în pustiu timp de patruzeci de ani.³⁷ Acesta este acel Moise care zise fiilor lui Izrail: Dumnezeu vă va scula vouă proro: din numărul fraților voștri ca pe mine; pe dânsul îl veți asculta.³⁸ Acesta este care în adunarea poporului în deșert zăbovi cu îngerul care-i vorbea pe muntele Sinai, și cu părinții noștri, și primi cuvintele vieții ca să ni le dea nouă.

³⁹ De acesta n'au voit să asculte părinții noștri, ci îl respinseră și cu inimile lor se întoarseră în Egipt,⁴⁰ zicând către Aron: Fă-ne niște zei, cari să meargă înaintea noastră, deoarece nu știm ce s'a făcut cu acel Moise care ne-a scos din țara Egiptului.⁴¹ Și făcură în zilele acelea un vițel și aduseră jertfă chipului și se bucurară de făpturile mânilor lor.⁴² Dumnezeu însă se întoarse dela dânsii și-i lăsă să se închine oștirii cerului, precum este scris în cartea prorocilor: Mi-ați jertfit voi oare victime și jertfe timp de patruzeci de ani în pustiu, o casă a lui

35. Vezi Cartea Ieșirii 2, 14.

40. Vezi Cartea Ieșirii 32, 1.

42. *Și-i lăsă să se închine oștirii cerului*, adică Dumnezeu, pentru a pedepsi pe Evrei pentru nerecunoștința lor, învoi să cadă în idolatrie și să se închine la soare, la lună, la stele sub diferite nume, înșirate în Vechiul Testament.

Izrail? ⁴³ Voi ați purtat cortul lui Moloh și steaua Dumnezeului vostru Remfan, chipuri făcute de voi spre a le adora; și eu vă voi duce dincolo de Babilon.⁴⁴ Părinții noștri au avut cortul mărturie în pustiu, după cum le orânduise Dumnezeu, zicând lui Moise să-l facă după asemănarea aceluia pe care îl văzuse.⁴⁵ Și după ce l-au primit părinții noștri, l-au purtat cu Iosue ca să pună stăpânire peste neamurile pe cari Dumnezeu le-a alungat din fața părinților noștri, până în zilele lui David,⁴⁶ care a aflat har înaintea lui Dumnezeu și se rugă ca să găsească o locuință pentru Dumnezeul lui Iacob.

⁴⁷ Iar Solomon îi zidi o casă.⁴⁸ Cel Înalt însă nu locuiește în temple făcute cu mâinile, după cum zice prorocul: ⁴⁹ Cerul este tronul meu, și pământul razim picioarelor mele. Ce fel de casă îmi veți zidi mie? zice Domnul; sau care va fi locul odihnei mele? ⁵⁰ Oare acestea nu le-au făcut mâinile mele?

⁵¹ Tari de grumaz și netăiați împrejur la inimă și la auz, voi vă împotriviți totdeauna Duhului Sfânt; întocmai ca și părinții voștri, așa și voi.⁵² Pe care dintre proroci nu l-au prigonit părinții voștri? Și i-au ucis pe aceia cari preziceau venirea celui Drept, ai cărui trădători și omoritori ați fost voi acum.⁵³ Voi de asemenea ați primit legea prin mijlocirea îngerilor, și n'ați păzit-o."

44. *Cortul mărturie*, sau cortul în care era chivotul cu Tablele legii.

46. *Să găsească o locuință pentru Dumnezeul lui Iacob*. Aceasta este o frază vulgară și nevinovată în loc de: *să zidească un templu*.

49-50. Vezi Isaia 66, 1-2.

Ștefan bătut cu pietre. ⁵⁴ Auzind astfel de lucruri, crăpau în inimile lor și scrâșneau din dinți împotriva lui. ⁵⁵ El însă, plin de Duh Sfânt, privind fîntă la cer, văzu slava lui Dumnezeu și pe Isus stînd la dreapta lui Dumnezeu, și zise: „Iată eu văd cerul deschis și pe Fiul Omului stînd la dreapta lui Dumnezeu.” ⁵⁶ Dar ei scoțînd strigăte, își astupară urechile și cu toții împreună dădură năvală asupra lui. ⁵⁷ Și împingîndu-l afară din oraș îl băteau cu pietre, și martorii așezară veșmintele lor la picioarele unui tânăr numit Saul. ⁵⁸ Și-l băteau cu pietre pe Ștefan, care se ruga și zicea: „Doamne Isuse, primește duhul meu”. ⁵⁹ Și plecându-și genunchii, strigă cu glas tare, zicînd: „Doamne, nu le socoti lor aceasta drept un păcat”. Și zicînd aceasta, adormi întru Domnul.

CAPUL 8. — Prigonire cruntă. ¹ Și se făcu atunci o mare prigonire împotriva Bisericii, care era în Ierusalim și cu toții, afară de Apostoli, s'au risipit prin ținuturile Iudeei și ale Samariei. ² Iar

^{57.} Acel Saul care fu mai târziu *Apostolul Pavel*. Așezară veșmintele lor, adică hainele lor cele lungi, pentru a putea arunca mai ușor cu pietre în sfîntul Ștefan.

^{59.} Această înaltă rugăciune, cu care cel dintîiu mucenic *adoarme în Domnul* ne spune că ocara dela vers. 51 a fost rostită numai din zel împotriva prigonitorilor săi și nu micșora întru nimic acea generoasă evlavie, de care Isus Hristos, murind pe cruce, a dat pildă cel dintîiu.

Moartea lui Ștefan e începutul prigonirii celei dintîi contra urmașilor lui Isus Hristos. Sufletul acestei prigoniri e Saul, care foarte curînd se schimbă în cel mai răvnic Apostol. Risipirea credincioșilor, ce o pricinuiseră el, slujește în chip minunat la răspîndirea Evangheliei. Așa este lucrarea lui Dumnezeu!

niște oameni evlavioși îngropară pe Ștefan și făcură mare plîns peste el. ³ Iar Saul pustia Biserica, intrînd prin case și tîrînd afară bărbați și femei, îi dădea la închisoare. ⁴ Deci, acei cari se imprăștiară, mergeau dintr'un loc în altul vestind cuvîntul lui Dumnezeu.

Filip în Samaria. ⁵ Filip, ajungînd în orașul Samaria, le predică lor pe Hristos. ⁶ Și mulțimea, ca un singur om, era ațintită la cele ce spunea Filip, ascultîndu-l și văzînd minunile ce le făcea. ⁷ Căci din mulți, cari aveau duhuri necurate, acestea ieșeau strigînd cu glas tare. Și mulți paralitici și șchiopi fură vindecați. ⁸ Pentru aceasta mare fu bucuria în orașul acela.

Simon Magul. ⁹ Dar un om oarecare, numit Simon, care de un timp încoace era în oraș, avînd breasla de mag, înșela poporul din Samaria, zicînd, că el este ceva mare. ¹⁰ Acestuia i se supuneau toți, dela cel mai mic pînă la cel mai mare, și ziceau: „Aceasta este puterea lui Dumnezeu, care se numește mare”. ¹¹ Și-l ascultau, pentru că de multă vreme îi prostise cu vrăjitoriile lui. ¹² Dar după ce crezură lui Filip, care

^{3.} Saul, dintr'un zel greșit dar sincer, se puse în slujba Sinedriului și cu autoritatea acestuia, punea pe creștini la închisoare.

^{9.} *Simon* numit în deobște *Magul* se îndeletnicea cu științele ascunse, învăța învățături greșite și zăpăcea poporul cu fapte uimitoare săvârșite cu amestecul diavolului. El este socotit de sfinții Părinți ca cel dintîi eretic și șarlatan religios. A voit să cumpere dela Apostoli cu bani și puterea de a da pe Duhul Sfânt cu lucrurile lui cele minunate, trădînd astfel ambiție și sgîrcenie fără pereche. De aici a ieșit numele de *Simonie*, care înseamnă comerț cu lucrurile sfînte.

le vestea lor Evanghelia despre împărăția lui Dumnezeu, bărbați și femei se botează în numele lui Isus Hristos. ¹³ Atunci crezu și Simon, și botezându-se, se ținea de Filip. Și văzând semnele și minunile cele mari ce se făceau, plin de uimire se minuna.

¹⁴ Când auziră Apostolii, cari erau în Ierusalim, că Samaria îmbrățișase cuvântul lui Dumnezeu, trimiseră la ei pe Petru și pe Ioan, ¹⁵ cari sosind acolo, se rugară pentru ei, ca să primească pe Duhul Sfânt: ¹⁶ deoarece nu se coborise încă peste niciunul din ei, ci erau numai botezați în numele Domnului Isus. ¹⁷ Atunci puneau mâinile peste dânșii și primeau pe Duhul Sfânt.

¹⁸ Când văzu Simon că prin punerea mâinilor Apostolilor se da Duhul Sfânt, le oferi lor bani, ¹⁹ zicând: „Dați-mi și mie această putere, ca ori pe cine voi pune mâinile, să primească pe Duhul Sfânt”. Dar Petru îi zise: ²⁰ „Banul tău să piară împreună cu tine; căci ai judecat că darul lui Dumnezeu se poate dobândi cu bani.

²¹ Tu n'ai putere nici drept în lucrurile acestea, deoarece inima ta nu este dreaptă înaintea lui Dumnezeu. ²² Fă, așa dar, pocăință pentru această răutate a ta și roagă-te lui Dumnezeu, că doar ți se va ierta fie acest cuget al inimii tale.

²³ Căci eu te văd plin de fiere amară și în latuurile fărădelegii.” ²⁴ Răspunse Simon și zise: „Rugați-l voi pe Domnul pentru mine, ca să nu cadă asupra mea nimic din cele ce ați spus”.

²⁵ Iar ei, după ce au predicat și au dat mărturia cuvântului lui Dumnezeu, se întoarseră la Ie-

15-17. E vorba de Sacramentul Mirului dat celor botezați atunci de către Apostoli, iar astăzi de către Episcop, care este urmașul Apostolilor.

rusalim, și multor ținuturi de ale Samaritenilor vestiră Evanghelia.

Filip și omul din Etiopia. ²⁶ Dar ingerul Domnului vorbi către Filip și-i zise: „Scoală-te și mergi către miazăzi pe drumul ce duce dela Ierusalim la Gaza; acesta este pustiu.” ²⁷ Și sculându-se, plecă. Iată însă că un bărbat din Etiopia, eunuc, care avea mare trecere pe lângă Candace, regina Etiopilor, și care era mai mare peste toate avuțiile ei, fusese la Ierusalim ca să-și facă rugăciunile de adorațiune ²⁸ și se întorcea șezând în carul său și citind pe prorocul Isaia. ²⁹ Și Duhul zise lui Filip: „Mergi și te apropie de carul acela”. ³⁰ Și alergând Filip într'acolo, îl auzi citea pe prorocul Isaia, și-i zise: „Înțelegi ce citești?” ³¹ Iar acela zise: „Cum aș putea dacă cineva nu-mi explică?” Și-l rugă pe Filip să se urce și să șadă cu el. ³² Locul Scripturii pe care-l citea era acesta: „Ca o oiță a fost dus la înjunghiere și ca un miel care stă mut înaintea aceluia care-l tunde, astfel el nu și-a deschis gura sa. ³³ În umilirea lui fu nimicită osânda. Cine va tălmăci neamul lui, deoarece viața lui se va lua de pe pământ?”

³⁴ Eunucul răspunse lui Filip și-i zise: „Te rog foarte mult, despre cine spune prorocul aceste lucruri, despre sine sau despre altcineva?” ³⁵ Și Filip deschizându-și gura și începând dela Scriptura aceasta, îi propăvădui pe Isus. ³⁶ Și urmându-și drumul, ajunseră la o apă, și eunucul zise: „Iată apă, ce mă oprește ca să mă

27. Eunuc înseamnă un slujbaş dela curtea regească.

32-33. Vezi Isaia 53, 7-8. În locul acesta Prorocul prezice patima și moartea lui Isus Hristos.

botez?" ³⁷ Iar Filip zise: „Dacă crezi din toată inima, se poate.” Și el răspunzând, zise: „Cred că Isus Hristos este Fiul lui Dumnezeu”. ³⁸ Și porunci să se oprească carul, și se coborîră în apă amândoi, Filip și eunucul, și-l boteză. ³⁹ Iar după ce au ieșit din apă, Duhul lui Dumnezeu răpi pe Filip, și eunucul nu-l văzu mai mult. Și se ducea voios în drumul său. ⁴⁰ Iar Filip se găsi în Azot și trecând, predica tuturor orașelor, Evanghelia până ce ajunse la Cezareea.

CAPUL 9. — Intoarcerea lui Saul. ¹ Iar Saul, hrănindu-se încă cu amenințări și prăpăd împotriva ucenicilor Domnului, se duse la Arhiereu ² și ceru dela dânsul scrisori pentru Damasc către sinagogi, pentru ca să aducă legați la Ierusalim pe toți câți i-ar fi aflat din acea credință, bărbați și femei. ³ Și pe când mergea, se întâmplă, că apropiindu-se de Damasc, o lumină din cer iulgeră împrejurul lui. ⁴ Și căzând la pământ, auzi un glas care-i zise: „Saule, Saule, pentru ce mă prigonești pe mine?” ⁵ Și el răspunse: „Cine ești tu, Doamne?” Și acela (zise): „Eu sunt Isus, pe care tu îl prigonești; grozav lucru este pentru tine să te împotrivești imboldului.” ⁶ Iar el, cutremurat și uimit, zise: „Doamne, ce vrei să fac?” Și Domnul zise către dânsul: „Scoală-te și intră în oraș și acolo ți se va spune

38. *Se coborîră în apă.* Botezul se dădea atunci și mai urmă să se dea multă vreme prin cufundare. (Mart.)

2. La *Damasc*, capitala Siriei, era o mare colonie evreiască.

5. *Isus pe care tu îl prigonești.* Saul prigonea Biserica, dar Isus socotea ca făcute împotriva sa toate cele ce se făceau împotriva credincioșilor săi.

ce trebuie să faci”. ⁷ Iar oamenii cari îl întovărașeau stăteau uimiți, auzind glasul dar nevăzând pe nimeni. ⁸ Și Saul se sculă de pe pământ, și, având ochii deschiși, nu vedea nimic. ⁹ Și stătu aici trei zile fără să vadă, și nu mănăcă nici nu bău.

¹⁰ În Damasc era un ucenic cu numele Anania, către care zise Domnul, arătându-i-se: „Anania!” Iar el răspunse: „Iată-mă, Doamne”. ¹¹ Și Domnul zise către dânsul: „Scoală-te și du-te în ulița care se chiamă Dreaptă și caută în casa lui Iuda pe unul numit Saul, Tarseean, care chiar acum își face rugăciunea. ¹² Și a văzut într-o vedenie pe un om cu numele Anania, intrând și punând mânilor pe el, pentru ca să-și capete iarăși vederea.” ¹³ Și Anania răspunse: „Doamne, eu am auzit pe mulți vorbind de omul acesta câte neajunsuri a făcut sfinților tăi în Ierusalim; ¹⁴ și aici are împuternicire dela Arhierei să lege pe toți cei ce se închină numelui tău”. ¹⁵ Domnul însă îi zise: „Mergi, căci acesta este o unealtă aleasă de mine ca să ducă numele meu înaintea neamurilor, a regilor și a fiilor lui Izrail. ¹⁶ Căci eu îi voi arăta lui câte trebuie să îndure pentru numele meu.”

¹⁷ Anania se duse și intră în casă, și punându-și mânilor pe el, zise: „Frate Saule, Domnul Isus care ți s-a arătat pe drumul pe care veneai, m'a trimis ca să capeti înapoi vederea și să te umpli de Duhul Sfânt.” ¹⁸ Și îndată căzu de pe ochii lui ca niște solzi, și-și recăpătă vederea; și sculându-se, fu botezat. ¹⁹ Iar după ce mănăcă,

13. Chiar Evreii își dădeau numele de *Sfinți*; adică deosebiți de ceilalți și sfinții lui Dumnezeu. Cu mai mult drept se cuvenea titlul acesta creștinilor.

își recăpătă puterile. Și rămase câteva zile cu ucenicii cari erau la Damasc.

²⁰ Și numaidecât predica pe Isus prin sinagogi, zicând că acesta este Fiul lui Dumnezeu.

²¹ Toți acei ce-l auzeau rămâneau uimiți și ziceau: „Oare acesta nu este acela care semăna prăpăd în Ierusalim împotriva aceloră cari se închinau acestui nume și a venit aici cu scopul ca să-i ducă legați înaintea arhierilor?” ²² Dar Saul se întărea tot mai mult și dădea de rușine pe Evreii cari locuiau în Damasc, arătând că acesta este Hristos. ²³ După ce apoi trecu vreme îndelungată, Evreii se sfătuiră între ei, ca să-l omoare. ²⁴ Lui Saul însă i s'au făcut cunoscute cursele lor. Iar ei făceau strajă la porți ziua și noaptea, ca să-l ucidă. ²⁵ Dar ucenicii îl luară noaptea și-l lăsară jos de pe zid, coborându-l într'un coș.

²⁶ Și mergând la Ierusalim, încercă să se alătore la ucenici, dar cu toții aveau teamă de el, căci nu credeau că este ucenic. ²⁷ Barnaba însă, luându-l cu sine, îl conduse la Apostoli, și le povesti în care chip văzuse pe cale pe Domnul, care i-a și vorbit, și cum a predicat în Damasc cu toată libertatea în numele lui Isus. ²⁸ Și era împreună cu dâșii intrând și ieșind din Ierusalim și predicând nestîngerit în numele Domnului. ²⁹ Și vorbea și cu păgânii, și se pricea și cu Grecii; iar ei căutau să-l ucidă. ³⁰ Aflând

26. *Aveau teamă de el.* Timpurile fiind turburi în Iudeea, se putea ca la Ierusalim să nu fi ajuns încă dela Damasc vestea întoarcerii lui.

27. Barnaba cunoștea de mult pe Saul, căci se zice că amândoi au fost învățăceii lui Gamaliil; și desigur că Saul i-a vorbit îndată despre întoarcerea sa; iar Barnaba, știindu-l om de caracter și de cuvânt, îl crezu.

aceasta frații, îl întovărășiră la Cezareea, și de acolo îl îndrumară la Tars.

³¹ Astfel, având Biserica pace în toată Iudeea, Galileea și Samaria, creștea și se întărea și dăinuia în frica lui Dumnezeu.

Doună minuni ale lui Petru. ³² Și se întâmplă că Petru, cercetându-i pe toți, ajunse la sfinții cari locuiau în Lidda. ³³ Acolo găsi pe un om cu numele Enea, care zăcea de opt ani în pat, fiind paralytic. ³⁴ Și-i zise Petru: „Enea, Domnul Isus Hristos te însănătoșează: scoală-te și așterne-ți patul”. Și el se sculă îndată. ³⁵ Și-l văzură toți locuitorii din Lidda și din Saron, cari se întoarseră la Domnul.

³⁶ Era apoi în Ioppe o ucenică oarecare cu numele Tabita, care nume tălmăcit înseamnă Dorcada. Aceasta era bogată în fapte bune și în pomenile ce le făcea. ³⁷ Și se întâmplă că în zilele acelea se îmbolnăvi și muri. Și după ce au spălat-o, au așezat-o în cenacol. ³⁸ Iar Lidda fiind aproape de Ioppe, auzind ucenicii că Petru se află acolo, trimiseră la dânsul doi oameni cu rugămintea aceasta: „Să nu-ți pară greu să vii până la noi”. ³⁹ Petru se sculă și merse cu ei. Când ajunse, îi conduseră în cenacol, și toate vădulele îl înconjurară plângând și arătându-i veșmintele și hainele pe care Dorcada le făcea pentru dânsule. ⁴⁰ Petru însă, trimițând pe toți afară și plecându-și genunchii, se rugă, și întor-

32. *Ajunse la sfinții cari locuiau în Lidda.* Numele de *Sfinți* fu dat creștinilor chiar din timpurile cele dintâi, pentru că erau chemați la sfințenie, erau sfințiți prin botez și trăeau într-o deosebită curăție de moravuri.

36. *Ioppe* este Iașfa de astăzi.

cându-se către trup, zise: „Tabita, scoală-te”. Și ea își deschise ochii, și văzând pe Petru, se puse să șadă. ¹¹ Și dându-i mâna, o ridică. Și chemând pe stinți și pe văduve, le-o înfățișă vie. ¹² Lucrul acesta s-a știu în întreaga Ioppe și mulți crezură în Domnul. ¹³ Și așa se făcu că zăbovi multe zile în Ioppe în casa unui anume Simon curelarul.

CAPUL 10. — Intoarcerea sutașului Corneliu. ¹ În Cezareea era un om numit Corneliu, sutașul cohortei numite Italică, ² cu credință și temător de Dumnezeu împreună cu toată casa lui, făcând pomeni multe poporului și rugându-se totdeauna lui Dumnezeu. ³ Acesta văzu limpede într-o vedenie, pe la ceasul al nouălea din zi, pe îngerul Domnului venind la el și zicându-i: „Corneliu!” ⁴ Iar el, uilându-se țintă la dânsul, cuprins de teamă, zise: „Ce este aceasta, Doamne?” El însă răspunse: „Rugăciunile tale și pomenile tale s-au urcat întru amintire înaintea lui Dumnezeu.” ⁵ Și acum trimite oameni la Ioppe și cheamă pe un anumit Simon, poreclit Petru. ⁶ Acesta este oaspele unui oarecare Simon curelarul, care își are casa aproape de mare; el îi va spune ceea ce trebuie să faci.” ⁷ După ce se depărtă îngerul care-i vorbi, chemă pe doi din slugile sale și pe un soldat tenător de Dumnezeu, dintre cei ce erau sub dânsul; ⁸ și după ce le povestii acestora toate cele, îi trimise la Ioppe.

⁹ Ziua următoare, pe când aceștia călătoreau

4. Faptele tale cele bune ți-au dobândit ca Dumnezeu să-și amintească de tine pentru a-ți da un har deosebit de mare.

9. Ceasul al șaselea, dela 12 la 15.

și erau aproape de oraș, Petru se urcă în partea de sus a casei, ca să-și facă rugăciunea, către ceasul al șaselea. ¹⁰ Și venindu-i foame, voi să mănânce. Pe când însă pregăteau masă, i se înfățișă o vedenie: ¹¹ văzu cerul deschis și coborându-se un vas cu o pânză mare, care legat de cele patru colțuri, era slobozit din cer pe pământ. ¹² În el erau tot felul de animale cu patru picioare, târitoare de pe pământ și sburătoare din văzduh. ¹³ Și auzi un glas: „Scoală, Petre, taie și mănâncă!” ¹⁴ Petru însă zise: „Ba de loc, Doamne; pentru că eu n'am mâncat în viața mea nimic josnic și necurat.” ¹⁵ Și glasul grăi din nou către dânsul: „Să nu chemi josnic ceea ce Dumnezeu a făcut curat.” ¹⁶ Lucrul acesta s'a făcut de trei ori, și vasul fu numaidecât ridicat la cer.

¹⁷ Și pe când Petru stătea îndoielnic întru sine că ce ar putea însemna vedenia avută, iată că și oamenii trimiși de Corneliu, căutând casa lui Simon, ajunseră la poartă. ¹⁸ Și după ce au chemat afară pe cineva au întrebat dacă își are sălaș acolo Simon cel poreclit Petru. ¹⁹ Și în timp ce Petru își bătea capul cu vedenia, Duhul îi zise: „Iată că trei oameni te caută.” ²⁰ Scoală-te deci, coboară-te și du-te fără a sta la îndoială, căci eu i-am trimis pe ei.” ²¹ Și Petru se coborî și zise oamenilor acelora: „Iată-mă, eu sunt acela pe care voi îl căutați, care-i pricina pentru care

14. *Josnic*: în înțeles de *neînvoit* și *profan*. Se știe că Evreilor le erau oprite unele mâncări, cari erau socotite ca necurate.

15. A încetat deosebirea care făcea ca un popor să fie ales, deosebit de cealaltă lume. De acum înainte, toți oamenii pot să fie părtași de meritele lui Isus Hristos. Și Petru, Capul Bisericii, este chemat să îndrepte către toți predicățiunea sa și binefacerile dregătoriei sale.

ai venit?" ²² Iar ei ziseră: „Sutașul Corneliu, bărbat drept și temător de Dumnezeu și cu nume bun la tot neamul Iudeilor, a avut vorbă dela un înger sfânt ca să te cheme la casa lui și să audă din gura ta unele lucruri”. ²³ Atunci Petru ducându-i înăuntru, îi primi în sălaș; și ziua următoare, sculându-se, plecă cu dâșii; și câțiva dintre frații cari erau în Ioppe, îl întovărășiră.

²⁴ A doua zi intrară în Cezareea. Corneliu, adunându-și toate neamurile și prieteni săi cei mai buni, îi așteptă. ²⁵ Și pe când Petru intra, îi ieși înainte Corneliu, și aruncându-se la picioarele lui, se închină. ²⁶ Petru însă îl ridică zicând: „Scoală-te, și eu de asemenea sunt numai un om”. ²⁷ Și vorbind cu dânsul, intră în casă, și găsi pe mulți adunați împreună ²⁸ și le zise lor: „Voi știți cât de urit este pentru un Evreu să se unească sau să se apropie de unul de alt neam; dar Dumnezeu mi-a arătat să nu numesc josnic sau necurat pe niciun om. ²⁹ Drept aceea, fiind chemat, am venit fără șovăială. Vă întreb așa dar pentru care pricină m'ați chemat?”

³⁰ Și Corneliu zise: „Sunt acum patru zile de când stam rugându-mă în ceasul al nouălea în casa mea, când iată că mi se înfățișează înainte un bărbat îmbrăcat în alb și-mi zice: ³¹ Corneliu, rugăciunea ta a fost ascultată și milosteniile tale au fost pomenite în fața lui Dumnezeu. ³² Trimite deci la Ioppe, ca să cheme pe Simon cel poreclit Petru. Acesta este oaspe în casa lui

^{23.} *Frații*, adică *creștinii*, cari, după învățătura Evangheliei, trebuie să se iubească cu toții și să se ajute între ei ca frații.

^{25.} *I se închină*. La Răsăriteni este obiceiul ca să se cîntească astfel acei cari sunt mai mari în vrednicie.

Simon curelarul, aproape de mare. ³³ Deci îndată trimisei la tine și tu bine ai făcut că ai venit. Acum dar noi cu toții suntem înaintea ta, pentru ca să auzim toate câte ți-au fost poruncite de Dumnezeu.”

³⁴ Petru deschise gura și zise: „Într'adevăr, recunosc că Dumnezeu nu este alegător de persoane; ³⁵ dar că și în orișicare neam, cel ce se teme de el și face faptele dreptății, este bine primit de dânsul. ³⁶ Dumnezeu trimise fiilor lui Izrail cuvântul, vestind pacea prin Isus Hristos (acesta este Domnul tuturor). ³⁷ Voi știți ceea ce s'a întâmplat în toată Iudeea, începând din Galileea, după botezul vestit de Ioan, ³⁸ cum a uns Dumnezeu cu Duh Sfânt și cu putere pe Isus din Nazaret, care trecu făcând bine și însănătoșind pe toți aceia cari erau stăpâniți de diavol. Dumnezeu era cu dânsul.

³⁹ Și noi suntem martori de toate câte le-a făcut în țara Iudeilor și în Ierusalim; dar îl ucisă atârându-l pe un lemn. ⁴⁰ Pe acesta Dumnezeu îl învie a treia zi și făcu să fie văzut ⁴¹ nu poporului întreg, ci martorilor orânduți de Dumnezeu: nouă, cari am mâncat și băut cu dânsul, după ce a înviat din morți. ⁴² Și ne porunci nouă să predicăm poporului și să dăm mărturie că el este acela care a fost pus de Dumnezeu judecător al celor vii și al celor morți. ⁴³ Despre dânsul dau mărturie toți prorocii, că tot cel ce crede într'însul primește întru numele lui iertarea păcatelor.”

⁴⁴ Pe când mai spunea Petru cuvintele ace-

^{35.} Cel ce face binele și urmează îndrumările unei conștiințe drepte, este bine primit de Dumnezeu. Dacă nu are încă religiunea cea adevărată fără de vina lui,

stea, Duhul Sfânt se cobori asupra tuturor celor care ascultau acea cuvântare. ⁴⁵ Și rămaseră uimiți credincioșii tăiați împrejur, cari veniseră cu Petru, că harul Duhului Sfânt se revărsase și asupra păgânilor; ⁴⁶ căci îi auzeau grăind în limbi și preamărind pe Dumnezeu. ⁴⁷ Atunci zise Petru: „Oare poate cineva opri apa, ca să nu se boteze aceștia, cari au primit pe Duhul Sfânt ca și noi?” ⁴⁸ Și porunci ca ei să fie botezați în numele Domnului nostru Isus Hristos. Atunci îl rugară să rămână câteva zile la dânsii.

CAPUL 11. — Desvinovățirea lui Petru.

¹ Apostolii și frații cari se aflau în Galileea auziră însă că și păgânii au primit cuvântul lui Dumnezeu. ² Deci, când se întoarse Petru la Ierusalim, cei din credința tăierii împrejur îi căutau pricină, ³ zicând: „Pentru ce ai intrat în casa oamenilor netăiați împrejur și ai mâncat cu ei?”

⁴ Iar Petru începu să le tălmăcească lor porunca, zicând: ⁵ „Eu eram în orașul Ioppe și mă rugam, când văzui în vedenie arătarea următoare: Se cobora un vas oarecare, ca o mare

nu este în păcat pentru aceasta și Dumnezeu va ști să-l ducă la mântuire pe cei necunoscuți nouă.

^{45.} Uimirea se tălmăcește prin faptul că până atunci creștinii vendau din religiunea iudaică și acum, pentru întâia dată, s'au văzut creștini făcuți din păgâni.

^{2.} Cei din credința tăierii împrejur. Unii credincioși întorși dela credința evreiască cari încă nu se puteau desbăra de unele apucături vechi.

^{3.} Pentru ce ai intrat în casa oamenilor netăiați împrejur? Invinuiau pe sf. Petru că a călcat legea lui Moise, intrând în casa păgânilor și mâncând mâncări neînvoite Evreilor, neștiind că sf. Petru a făcut-o aceasta din porunca lui Dumnezeu.

pânză, care era slobozită din cer de cele patru colțuri și ajunsese până la mine. ⁶ Eu îl cercetam (vasul) privindu-l cu băgare de seamă, și văzui în el animale cu patru picioare de pe pământ și fiare și târitoare și păsări din văzduh. ⁷ Și auzii un glas, care-mi zicea: Scoală-te Petre, taie și mănâncă. ⁸ Eu îi răspunsei: Ba de loc, Doamne, pentru că n'a intrat niciodată în gura mea vreun lucru josnic și necurat. ⁹ Dar glasul îmi răspunse din cer pentru a doua oară: Să nu numești necurate cele ce Dumnezeu le-a curățit. ¹⁰ Și aceasta s'a întâmplat de trei ori; apoi fură trase toate în cer.

¹¹ Și iată că tocmai atunci ajunseră trei oameni la casa în care mă aflam, trimiși la mine dela Cezareea. ¹² Iar Duhul îmi zise să mă duc cu ei fără șovăială. Și veniră cu mine și acești șase frați și intrară în casa omului aceluia. ¹³ Iar el ne povesti cum văzuse înfățișându-i-se în casa sa un înger, care-i zise: Trimite la Ioppe, ca să cheme pe Simon, cel ce este poreclit Petru, ¹⁴ care îți va vorbi cuvinte prin cari te vei mântui tu și toată casa ta. ¹⁵ Când deci începusem să vorbesc, se cobori Duhul Sfânt asupra lor, ca și asupra noastră la început, ¹⁶ și-mi adusei aminte de cuvântul Domnului, care suna: Ioan botează cu apă, iar voi vă veți boteza cu Duh Sfânt. ¹⁷ Dacă deci, Dumnezeu le dădu lor același har ca și nouă cari am crezut în Domnul Isus Hristos, cine eram eu ca să mă pot împotrivi lui Dumnezeu?” ¹⁸ Auzind acestea, au tăcut și au dat slavă lui Dumnezeu, zicând: „Așa dar Dumnezeu a îngăduit pocăința și păgânilor, pentru ca să aibă vieță”.

Creștinii din Antiohia. ¹⁹ Iar aceia cari s'au fost împrăștiat de suferințele întâmplăte din pricina lui Ștefan, ajunseră până la Fenicia și la Cipru și la Antiohia, nevestind cuvântul decât numai Iudeilor. ²⁰ Și erau între dâșii unii Ciprieni și Cirenei, cari intrând în Antiohia, vorbeau și Grecilor, vestind pe Domnul Isus. ²¹ Și mâna Domnului era cu dâșii; și multă lume, crezând, se întoarse la Domnul.

²² Vestea aceasta ajunse la urechile Bisericii care era în Ierusalim, și trimiseră pe Barnaba până la Antiohia. ²³ Acesta, ajungând acolo și văzând harul lui Dumnezeu, se bucură; și îndemna pe toți să rămână statornici întru Domnul cu inimă hotărâtă; ²⁴ căci el era un bărbat bun și plin de Duh Sfânt și de credință. Și mare mulțime fu câștigată pentru Domnul. ²⁵ Barnaba plecă spre Tars, să caute pe Saul, și găsimdu-l, îl conduse la Antiohia. ²⁶ Și zăboviră un an întreg la acea biserică și învățară o mare mulțime, astfel că în Antiohia s'a dat pentru întâia dată ucenicilor numele de creștini.

Foametea și caritatea creștinilor. ²⁷ Însă, în acele zile, veniră din Ierusalim în Antiohia niște proroci, ²⁸ și sculându-se unul dintre aceștia

19. *Cuvântul*, adică Evanghelia.

21. *Și mâna Domnului era cu dâșii*, adică aveau un ajutor deosebit dela Dumnezeu și se purta cu deosebită bunăvoință către ei.

26. Astfel, st. Pavel, după recunoașterea desăvârșită a Bisericii, își începe hotărât chemarea ce i-a incredințat-o Dumnezeu în chip deosebit, de a întoarce pe păgâni.

27. *În acele zile*, adică pe când Pavel și Barnaba zăboveau în Antiohia.

28. *Peste toată lumea*. Cuvinte măritoare din cale afară, însemnând imperiul Roman.

cu numele Agab, dădea de știut prin puterea Duhului că trebuia să vină o foamete mare peste toată lumea, care chiar s'a și întâmplat sub Claudiu. ²⁹ Și toți ucenicii, după puțința fiecăruia, hotărîră să trimeată ajutoare fraților cari locuiau în Iudeea. ³⁰ Aceasta au și făcut-o, trimițându-le celor mai bătrâni prin Barnaba și Saul.

CAPUL 12. — Iacob moare mucenic; Petru este pus în lanțuri. ¹ În același timp, regele Irod începu să amărăscă pe unii din Biserică.

² Și omori cu sabia pe Iacob, fratele lui Ioan.

³ Și văzând că aceasta făcu plăcere Evreilor, se hotărî să prindă și pe Petru. Era tocmai ziua azimelor. ⁴ Și prinzându-l, îl băgă la închisoare, dându-l în pază la patru cete de câte patru soldați, vrând ca după Paști să-l înfățișeze poporului. ⁵ Petru era deci păzit în închisoare. Dar din partea Bisericii se înălțau fără încetare rugăciuni la Dumnezeu pentru dânsul.

30. *Celor mai bătrâni*. Cu acest nume sunt arătați aceia pe cari îi orânduiau Apostolii ca să conducă diferitele Biserici, având însărcinarea să predice, să dea sfintele taine și să facă slujba stinței Liturghii.

1. *Regele Irod*. Acesta este nepotul lui Irod cel Mare. Fu făcut rege de Caligula; voind să atragă pe Evrei de partea sa, începu o nouă prigonire.

2. *Iacob, fratele lui Ioan*. Evanghelistul este dintre Apostoli cel dintâi care suferă martirul.

4. Petru era pus sub pază militară. Romanii împărțeau noaptea în patru veghere de câte trei ceasuri fiecare. Ceata armată care făcea paza închisorilor se alcătua din 16 soldați, cari păzeau câte patru la fiecare veghere: doi stăteau înăuntrul hrubei celui închis, și anume: unul slobod, iar celălalt legat cu lanțuri de cel închis, astfel ca acesta nu putea să se miște, fără ca să nu simtă și paznicul; ceilalți doi făceau paza la ușa hrubei. (M. Sales.)

⁶ Însă în aceeași noapte, când Irod era să-l înfățișeze poporului, Petru dormea în mijlocul a doi soldați, legat cu două lanțuri, și păzitorii la poartă păzeau închisoarea. ⁷ Și iată că apărură un înger al Domnului și în lăcaș strălucea lumină, și atingându-l pe Petru în coastă, îl trezi zicând: „Scoală-te iute”. Și căzură lanțurile de pe mâinile lui. ⁸ Îngerul îi zise: „Înginge-te și leagă-ți sandalele”. Iar el făcu astfel. Și-i zise: „Aruncă-ți haina pe tine și urmează-mă”. ⁹ Iar el ieșind, îl urma, și nu știa că ar fi lucru adevărat ceea ce se făcea de către înger, dar credea că vede o vedenie. ¹⁰ Și trecând de paza întâi și a doua, ajunseră la poarta cea de fier, care dă în oraș, și care li se deschise dela sine. Deci ieșind afară, trecură pe o stradă, și numaidecât îngerul se duse dela dânsul. ¹¹ Petru venindu-și în fire, zise: „Acuma știu într'adevăr că Domnul a trimis pe îngerul său și m'a scos din mâinile lui Irod și din toate la câte se aștepta poporul Evreilor”.

¹² Și răs gândindu-se, se duse la casa Mariei, mama lui Ioan, care era poreclit Marcu, unde mulți stăteau adunați și făceau rugăciuni. ¹³ Și după ce a bătut la ușa intrării, o copilă cu numele Rode merse ca să vadă; ¹⁴ și recunoscând glasul lui Petru, de bucurie nu deschise ușa, ci alergând înăuntru, duse vestea că Petru stă la ușa. ¹⁵ Iar ei îi ziseră: „Aiurezi”. Iar dânsa înțarea că așa este. Și ei ziseră: „Este îngerul lui”. ¹⁶ Petru însă stăruia să bată. Și când au deschis, îl văzură și rămaseră uimiți. ¹⁷ Făcându-le cu

17. Și plecând se duse aiurea. Istoricii văd în aceste cuvinte o pomenire despre întâia venire a sf. Petru la Roma, în anii cei dintâi ai împăratului Claudiu.

mâna semn ca să tacă, povesti în ce chip îl scosese Domnul din închisoare, și zise: „Dați de știut aceste lucruri lui Iacob și fraților”. Și plecând, se duse aiurea.

¹⁸ Făcându-se ziua, nu era mică zarva între soldați pentru ceea ce se întâmplase cu Petru. ¹⁹ Și Irod, după ce îl căută și nu-l găsi, luând la cercetare pe paznici, porunci ca să fie duși (la moarte); și mergând din Iudeea la Cezareea, se opri acolo.

Moartea lui Irod. ²⁰ Și era supărat pe Tiriieni și pe Sidonieni. Aceștia însă, în obștească înțelegere, se duseră la dânsul și cu hatârul lui Blast, care era mai mare peste camerele regelui, cerură pace, pentru că, ținuturile lor dela dânsul își căpătau hrana. ²¹ În ziua hotărâtă, Irod, îmbrăcat în haine regești și așezat pe tron, vorbea cu dânsii. ²² Iar poporul îl preamărea, zicând: „Glasul unui Dumnezeu este și nu al unui om”. ²³ Dar deodată îngerul Domnului îl lovi, deoarece nu dăduse cinste lui Dumnezeu; și fiind mâncat de viermi, își dădu sufletul.

²⁴ Iar cuvântul lui Dumnezeu creștea și rodea. ²⁵ Și Barnaba și Saul se întoarseră dela Ierusalim, după ce își îndepliniră însărcinarea, și luară cu sine pe Ioan, care era poreclit Marcu.

CAPUL 13. — Pavel și Barnaba. ¹ Erau în Biserica din Antiohia proroci și învățători, între

23. Nelegiuirea lui a fost că nu s'a împotrivit la lăgusirea cea nerușinată a poporului. Și alți mari nelegiuitori sfârșiră în același chip.

1. Proroc se numește în Sfintele Scripturi nu numai cel ce prezice viitorul, dar și acela care, îndemnat de

cari Barnaba și Simon, care se chema cel Negru, și Luciu Cireneeanul și Manahen, frate de lapte al lui Irod tetrarhul, și Saul. ² Și pe când ei slujeau lui Dumnezeu și posteau, le zise lor Duhul Sfânt: „Alegeți de o parte pe Saul și pe Barnaba pentru o lucrare la care i-am hotărât”. ³ Atunci, după ce au postit și s'au rugat, punându-și mâinile peste dâșii, îi lăsară să plece.

⁴ Iar ei, trimiși fiind de Duhul Sfânt, meraseră la Seleucia și de acolo cu corabia la Cipru. ⁵ Și ajungând la Salamina, vesteau cuvântul lui Dumnezeu în sinagogeale Evreilor. Și aveau ca ajutor și pe Ioan. ⁶ Și cutreerând toată insula până la Pafos, întâlniră pe un bărbat oarecare, mag, proroc mincinos, Evreu, cu numele Bar-Iesu, ⁷ care era cu proconsulul Sergiu Pavel, bărbat cumpănit. Acesta, chemând pe Barnaba și Saul, dorea să audă cuvântul lui Dumnezeu.

⁸ Dar Elima, magul, (căci acesta este tălmăcirea numelui acestuia), li se împotriva, căutând să înstrăineze pe proconsul dela credință. ⁹ Saul însă, care se mai chiamă și Pavel, plin de Duh Sfânt, privind țintă la el, ¹⁰ zise: „O, tu, care ești plin de toată viclenia și de toată înșelăciunea, fiul diavolului, dușman a toată dreptatea, nu

Duhul Sfânt, învață, indeamnă și mângăie prin cuvântări înalte. *Învățător* înseamnă maestru sau catehet.

5. *Și aveau ca ajutor și pe Ioan.* Acesta este Ioan Marcu, vărul lui Barnaba. Despre el e vorba și în vers. 12 și 25. Se dă ca sigur că el este sf. Marcu Evanghelistul.

8. *Bar-Iesu* se mai numea și Elima, ceea ce în limbile semitice înseamnă *învățător, puternic, mag*.

9. Sf. Pavel, din clipeala când are de-a face cu autoritățile romane, lasă numele evreesc de *Saul* și ia numele roman de *Pavel*, având astfel două nume.

contenești să strici căile Domnului cele drepte? ¹¹ Și acum iată că mâna Domnului se lasă asupra ta și vei rămânea orb, fără de a vedea soarele pe un timp oarecare.” Și numaidecât căzu asupra lui o negură întunecoasă, și învărtindu-se împrejur, căută pe cineva să-i de-a mâna. ¹² Atunci proconsulul, văzând faptul acesta, crezu, mirându-se de învățătura Domnului.

Cuvântarea lui Pavel la Antiohia Pisidiei.

¹³ Și plecând dela Pafos Pavel și cei ce erau cu dânsul, sosiră la Perge a Pamfiliei. Iar Ioan, plecând dela dâșii, se întoarse la Ierusalim.

¹⁴ Aceia însă, lăsând Perge, ajunseră la Antiohia Pisidiei; și intrând în sinagogă în zi de sâmbătă, se puseră să șadă. ¹⁵ Iar după cetirea legii și a prorocilor, capii sinagogei trimiseră la dâșii să le zică: „Fraților, dacă aveți vreun cuvânt de îndemn către popor, vorbiți!”

¹⁶ Și sculându-se Pavel și făcând cu mâna semn de tăcere, zise: „Bărbați Izraeliți și voi, cari vă temeți de Dumnezeu, ascultați: ¹⁷ Dumnezeuul poporului lui Izrail alege pe părinții noștri și făcu mare pe poporul acesta, pe când locuiau pribegi în țara Egiptului, și înălțând brațul său, îi scoase afară dintr'însa, ¹⁸ și timp de patruzeci de ani răbdă năravurile lor în pustiu. ¹⁹ Nimi-

13. Ioan Marcu se retrase și plecă din pricini necunoscute, totuși nebinecuvântate de sf. Pavel.

16. *Și sculându-se Pavel.* Astfel obișnuiau să facă cuvântătorii.

17. Vezi Cartea Ieșirii 13, 21-22.

18. Vezi Cartea Ieșirii 16, 3. *Suferi năravurile lor*, adică murmurările, necredința, necunoștința, răzvrătirile ș. a.

19. Vezi Cartea lui Iosue 14, 2.

Mânia Evreilor. ⁴⁴ Sâmbăta următoare mai tot orașul se adună să asculte cuvântul lui Dumnezeu. ⁴⁵ Evreii însă, văzând acea mulțime, se umplură de osârdie, și blestemând, grăiau împotriva la cele ce spunea Pavel. ⁴⁶ Atunci Pavel și Barnaba ziseră hotărît: „Vouă trebuia să vi se vestească mai întâi cuvântul lui Dumnezeu; dar, deoarece vă lepădați de el și vă socotiți nevrednici de viața cea veșnică, iată că ne îndreptăm către păgâni, ⁴⁷ căci așa ne-a poruncit Domnul: Te-am pus pe tine spre lumina păgânilor, ca să fii spre mântuire până la marginile pământului.”

⁴⁸ Păgânii, auzind aceasta, s'au bucurat și preamăreau cuvântul Domnului; și crezură toți câți erau rânduiți pentru viața cea veșnică. ⁴⁹ Și cuvântul Domnului se răspândea peste tot ținutul acela.

⁵⁰ Însă Evreii răsculară pe femeile credincioase și cinstite și pe fruntașii orașului, și aprinseră prigonire împotriva lui Pavel și a lui Barnaba, și-i alungară din hotarul lor. ⁵¹ Dar ei, scuturând praful de pe picioare înspre dânșii, se duseră la Iconium. ⁵² Învățăceii de asemenea erau plini de bucurie și de Duh Sfânt.

^{45.} *Se umplură de osârdie* izvorită din invidie, răutate și mânie împotriva lui Pavel, pentru că îngăduia păgânilor să intre în împărăția mesianică fără a primi mai întâi tăierea împrejur și fără ca să păzească legea lui Moise. (M. Sales.)

^{48.} *Câți erau meniți pentru viața cea veșnică*, adică cei cari erau *dispuși* intru cât răspundeau cu umilintă și sârguință la chemările harului dumnezeesc.

^{51.} *Scuturând praful de pe picioare* după porunca lui Isus Hristos Mat. 10, 14.

Iconium era capitala Licaoniei, așezat cam la 100 kilometri spre miazăzi-răsărit de Antiokia Pisidiei.

CAPUL 14. — Pavel și Barnaba la Iconium. ¹ La Iconium se întâmplă că intrară împreună în sinagoga Evreilor și cuvântară astfel că crezu o mare mulțime de Evrei și de Greci. ² Dar Evreii cari rămaseră necredincioși răsculară și ațâțară la mânie sufletele păgânilor împotriva fraților. ³ Totuși se opriră timp îndelungat, predicând deschis și încrezători în Domnul, care întărea cuvântul harului său, îngăduind să se săvârșească prin mâinile lor semne și minuni. ⁴ Și poporul orașului se împărți, și anume unii erau pentru Evrei, iar alții pentru Apostoli.

⁵ Când însă s'au răsculat păgânii și Evreii împreună cu capii lor, ca să-i batjocurească și să-i bată cu pietre, ⁶ se refugiară în orașele Licaoniei, în Listra și Derbe și prin tot ținutul din împrejurimi, și acolo zăboveau vestind Evanghelia.

Pavel și Barnaba la Listra. ⁷ În Listra se afla un om neputincios de picioare, schiop din sânul mamei sale, și nu umblase niciodată. ⁸ Acesta auzi pe Pavel cuvântând. Și el (Pavel), uitându-se la dansul și văzând că are credință pentru a fi mântuit, ⁹ zise cu glas tare: „Scoală-te drept în picioare”. Și sări sus și mergea.

¹⁰ Iar gloatele, văzând ceea ce făcuse Pavel, își ridicară glasul, zicând în limba licaonică: „S'au coborît la noi niște dumnezei în chipuri de oameni”. ¹¹ Și dădeau lui Barnaba numele de Joe, iar lui Pavel numele de Mercur, pentru că

2. *Împotriva fraților*, adică împotriva creștinilor.

4. *Iar alții pentru Apostoli*. Pentru întâia dată Pavel și Barnaba sunt rumiți Apostoli.

6. *Cumpănind ei lucrul*. Apostolii au fost înștiințați de primejdia care îi amenința.

11. Mercur era zeul elocinței și tălmăciul zeilor. Au

el era înaintaşul în vorbă. ¹² De asemenea şi preotul zeului Joe, care era la intrarea în oraş, aducând tauri şi cununii înaintea porţilor, voia să aducă jertfe împreună cu gloatele.

¹³ Când Apostolii Pavel şi Barnaba au auzit de lucrul acesta, sfăşiindu-şi hainele, s'au repezit în mijlocul gloatelor, strigând ¹⁴ şi zicând: „Bărbaţilor, pentru ce faceţi voi aceasta? Şi noi surtem doar oameni muritori asemenea vouă, noi vă predicăm să vă întoarceţi dela aceste deşertăciuni la Dumnezeu cel viu, care a făcut cerul şi marea şi toate cele ce sunt în ele; ¹⁵ care în timpurile trecute îngădui ca toate neamurile să-şi urmeze căile lor. ¹⁶ Totuşi nu se lăsă pe sine fără mărturie, făcând binefaceri, dând ploi din cer şi timpuri aducătoare de roadă, dând cu imbelşugare hrană şi bucurie inimilor noastre.” ¹⁷ Şi zicând acestea, abia liniştiră poporul ca să nu le aducă lor jertfă.

¹⁸ Sosiră însă din Antiohia şi din Iconium

dat sfântului Pavel acest nume pentru că l-au văzut înzestrat cu mare dar şi rod la vorbire.

13. *Sfăşiindu-şi hainele*, precum obișnuiau să facă Evreii pentru a-și arăta durerea și supărarea lor.

14. *La Dumnezeu cel viu*. Pentru că idolii sunt chipuri deșarte și moarte.

15. *Îngădui ca toate neamurile să-și urmeze căile lor*. În vechime, numai poporul lui Izrael primise descoperirile lui Dumnezeu; pe celelalte popoare le lasase Dumnezeu, în ascunsele taine ale dreptății sale, să fie pradă păcătoaselor dorințe ale inimii lor, dar nu fără unele ajutoare pentru a cunoaște și a face binele și a se feri de rău. (M. Sales.)

18. Evreii fanatici nu se mulțumiră cu prigonirea sfântului Pavel în orașul lor, dar îl urmăreau și în alte orașe, ațărând mulțimea prin calomniile împotriva Apostolilor.

niște Evrei, și ațărând mulțimea, bătură cu pietre pe Pavel și-l târiră afară din oraș, crezându-l mort. ¹⁹ Dar înconjurându-l ucenicii, se sculă și intră în oraș, și ziua următoare plecă cu Barnaba la Derbe.

Intoarcerea la Antiohia Pisidiei. ²⁰ Și vestind acelui oraș Evanghelia și făcând mai mulți învățacei, se întoarseră la Listra și la Iconium și la Antiohia, ²¹ îmbărbătând inimile ucenicilor și îndemnându-i să stea neclintiți în credință, și (zicându-le) că noi trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu prin multe suferințe. ²² Și hirotonind preoți pentru dânșii în fiecare Biserică (după ce s'au rugat și au postit), îi încredințară Domnului, în care au crezut. ²³ Și trecând prin Pisidia, ajunseră în Pamfilia. ²⁴ Și vestind cuvântul Domnului în Perge, se coborîră în Attalia.

²⁵ Și de acolo merșeră cu corabia la Antiohia, de unde au fost încredințați harului lui Dumnezeu pentru lucrarea ce au săvârșit-o. ²⁶ Când ajunseră, adunându-se împreună Biserica, povestiră ce lucruri mari făcu Dumnezeu cu ei și cum a deschis păgânilor ușa credinței. ²⁷ Și un timp nu prea scurt se întreținură cu ucenicii.

CAPUL 15. — Conciliul (soborul) din Ierusalim. ¹ Venind unii din Iudeea, învățau pe frați astfel: „De nu vă tăiați împrejur după dădina lui Moise, nu vă puteți mântui”. ² Dar întâmpinând aceia nu mică împotrivire din partea lui Pavel și a lui Barnaba, se hotărî ca Pavel și

1. Evreii întorși credeau că la noua mărturisire de credință trebuiau să adauge vechile obiceiuri ale iudaismului.

Barnaba și câțiva din cealaltă parte să meargă pentru această afacere la Ierusalim la Apostoli și la cei bătrâni. ³ Deci aceștia plecară, întovărășiți de Biserică, trecură prin Fenicia și Samaria, povestind întoarcerea păgânilor și făcând mare bucurie fraților.

⁴ Iar când ajunseră la Ierusalim, fură primiți de Biserică, de Apostoli și de bătrâni, și povestiră ce lucruri mari făcuse Dumnezeu cu ei. ⁵ Dar s'au sculat unii din secta fariseilor cari au crezut, zicând că aceia trebuie tăiați împrejur și trebuie să li se poruncească să păzească și legea lui Moise.

⁶ Se adunară Apostolii și preoții ca să cerceteze lucrul acesta. ⁷ Deoarece se făcuse multă vorbă, sculându-se Petru, le zise: „Bărbați frați, voi știți cum a ales Dumnezeu întru voi chiar dela început, ca prin gura mea să audă păgânii cuvântul Evangheliei și să creadă. ⁸ Iar Dumnezeu, cunoscător al inimilor, se puse de partea lor, dându-le pe Duhul Sfânt ca și nouă, ⁹ și n'a făcut nicio deosebire între noi și între ei, curățind prin credință inimile lor. ¹⁰ Acum, așa dar, pentru ce ispitiți voi pe Dumnezeu de puneți pe grumazul învățăcelilor un jug pe care nici părinții noștri nu l-au putut purta și nici noi? ¹¹ Dar prin harul Domnului Isus Hristos, credem că ne mântuim noi, ca și ei.” ¹² Toată mulțimea tăcu

6. Este cel dintâi Conciliu al Bisericii. Ținut în anul 51. d. Hr., a fost adunat și condus de Petru, care începe aducându-le aminte, ca de un lucru cunoscut, de întâietatea cu care Isus Hristos l-a înzestrat chiar dela început.

7. Vezi întâmplarea lui Corneliu la Cap. 10.

10. Păzirea în întregime a încurcatelor legi ale lui Moise era un lucru foarte greu.

și asculta pe Barnaba și pe Pavel, cari povesteau câte semne și minuni făcuse printr'înșii 'Dumnezeu între păgâni.

¹³ Și după ce au făcut tăcere, răspunse Iacob și zise: „Bărbați frați, ascultați-mă pe mine: ¹⁴ Simon a povestit cum a hotărât Dumnezeu dintru început să-și ia din păgâni un popor pentru numele său. ¹⁵ Și cu aceasta se potrivesc cuvintele prorocilor, precum stă scris: ¹⁶ După acestea, eu mă voi întoarce și voi reclădi cortul lui David, care a căzut; și voi drege ruinele lui și-l voi pune în picioare; ¹⁷ ca să caute pe Domnul toți ceilalți oameni și toate neamurile, peste cari s'a chemat numele meu, zice Domnul, care face aceste lucruri. ¹⁸ Cunoscută este Domnului din veci lucrarea sa. ¹⁹ Eu cred, așa dar, că nu trebuie neliniștiți aceia cari dela păgânism se întorc la Dumnezeu. ²⁰ Dar să li se scrie să se ferească de pângăririle idoloilor, de curvie, de suğrumat și de sânge. ²¹ Căci Moise are din vremuri străvechi, în fiecare oraș, cine să-l predice prin sinagoge, unde este cetit în fiecare sâmbătă.

18-19. „Întoarcerea păgânilor este rodul veșnicilor taine dumnezeiești; drept aceea, trebuie să biruim judecățile noastre moștenite prin creștere și obicei și să primim pe cei netăiați împrejur așa cum se înfățișează, fără să-i supunem la obiceiurile noastre cele vechi.”

20-21. A mânca carne jertfită idoloilor putea să fie scandal Evreilor, cari vedeau în această faptă o cinstire a idoloilor. Apoi, sângele rămas în animal, chiar dacă era fript, stârnea în înșiși Evreii o scârbă sfântă. De aceea păgânii creștinați trebuiau să păzească unele hotărâri mozaice, căci legea lui Moise mai avea mare înrădăcinare asupra celor întorși dela iudaism. Cât privește apoi curvia, e lucru cunoscut că păgânilor nu le mai era rușine de ea, și Apostolii trebuiau să stăruiască asupra curăției creștinești. (Vezi 1 Cor. 5; 2 Cor. 12.)

²² Atunci crezură nimerit Apostolii și preoții, împreună cu toată Biserica, să se trimită la Antiohia, împreună cu Pavel și Barnaba, niște bărbați aleși dintr'înșii, adică pe Iuda, care era poreclit Barsaba, și pe Sila, bărbați fruntași între frați, ²³ dându-le la mână scrisoarea aceasta: „Apostolii și preoții frați, către frații din păgâni, cari sunt în Antiohia, în Siria și în Cilicia, sănătate. ²⁴ Deoarece am auzit că cuvintele unora cari au venit dela noi (cărora nu le-am dat însărcinare), v'au pricinuit turburare, sguduind sufletele voastre, ²⁵ noi, adunați împreună, am găsit cu cale să alegem câțiva bărbați și să-i trimitem la voi împreună cu prea scumpii noștri Barnaba și Pavel, ²⁶ bărbați cari și-au pus în primejdie viața pentru numele Domnului nostru Isus Hristos. ²⁷ Am trimis deci pe Iuda și pe Sila, cari și ei vă vor spune, cu viu graiu, aceleași lucruri.

²⁸ Căci părutu-s'a Duhului Sfânt și nouă să nu punem peste voi altă sarcină afară de aceste lucruri trebuincioase: ²⁹ să vă feriți de lucrurile jertfite idolilor, de sânge, de sugrumate și de curvie, de cari lucruri păzindu-vă, veți face bine. Fiți sănătoși.”

³⁰ Deci aceia, trimiși fiind, se duseră la Antiohia, și adunând mulțimea, le incredințară scrisoarea. ³¹ După cetirea ei, se bucurară de mângâierea dată. ³² Iar Iuda și Sila, fiind proroci și

28. *Părutu-s'a Duhului Sfânt și nouă.* Cuvinte ce s'au păstrat apoi în Biserică și sunt foarte lămurite și hotărâte. Cu aceste cuvinte, poruncile date de Biserică sunt puse în seama Sfantului Duh, care cărmuește pe Apostoli, și în seama Apostolilor, cari au primit dela însuși Isus Hristos imputernicirea de a da porunci.

32. *Fiind proroci și ei,* adică însuflați de Dumnezeu.

ei, cu multe cuvinte mângâiară și întăriră pe frați. ³³ Și zăbovind acolo câțeva vreme, fură sloboziți în pace de către frați la cei ce-i trimisese-ră. ³⁴ Iar Sila a găsit cu cale să rămână acolo; Iuda însă plecă singur la Ierusalim. ³⁵ Iar Pavel și Barnaba zăboveau la Antiohia, învățând și vestind împreună cu mulți alții cuvântul Domnului.

Pavel cercetează Bisericile din Asia.

³⁶ După câteva zile, zise Pavel către Barnaba: „Să ne întoarcem să cercetăm pe frați în toate orașele în cari am vestit cuvântul lui Dumnezeu, și să vedem ce mai fac”. ³⁷ Dar Barnaba voia să ia cu sine și pe Ioan cel poreclit Marcu. ³⁸ Pavel însă îi pune în vedere că unul care se despărțise de ei în Pamfilia și nu mersese cu dânșii la acea lucrare nu mai trebuia să fie primit. ³⁹ Și s'a făcut desbinare între ei, astfel că se despărțiră unul de altul; iar Barnaba luă cu sine pe Marcu și merse cu corabia la Cipru.

⁴⁰ Pavel însă, alegându-și pe Sila, plecă incredințat fiind de către frați harului, lui Dumnezeu. ⁴¹ Și cutreieră Siria și Cilicia, întărind Bi-

37. *Barnaba voia să ia cu sine și pe Ioan* (Marcu), rudenia sa, ca ajutor, după cum făcuse în întâia călătorie.

38. *Sfântul Pavel nu voia să ierte tânărului Marcu* acea lipsă de curaj că-i părăsise pe cale, și din pricină nebinecuvântate, se întoarse la Ierusalim atunci când tovarășia lui l-ar fi ajutat așa de mult în greul său apostolat.

39. *Și s'a făcut desbinare între ei.* Sfântul Barnaba desviniua pe vărul său Marcu, iar sfântul Pavel avea o judecată aspră și fără iertare împotriva lui. Cei doi Sfinți, după cum se întâmplă câteodată, chiar fără vătămarea sfinteniei, nu se petriveau în păreri, și pe un timp scurt se despărțiră.

sericile, poruncind să se păzească orânduirile Apostolilor și ale preoților.

CAPUL 16. — Invățacelul Timoteu. ¹ Sosi deci la Derbe și la Lистра. Și iată că era acolo un ucenic oarecare cu numele Timoteu, fiul unei femei evreice credincioase, din tată păgân. ² Acestuia îi dădeau bună mărturie frații cari erau la Lистра și la Iconium. ³ Pavel voi ca acesta să meargă cu dânsul; și luându-l, îl tăie împrejur de ochii Evreilor cari erau în acele locuri; căci cu toții știau că tatăl lui era păgân. ⁴ Și trecând din oraș în oraș, indemnau ca să păzească regulile hotărâte de Apostoli și de preoții cari erau în Ierusalim. ⁵ Iar Bisericile se întăreau în credință și creșteau în număr din zi în zi.

Vedenia lui Pavel la Troada. ⁶ Trecând apoi prin Frigia și prin ținutul Galației, li s'a oprit de către Duhul Sfânt de a vesti cuvântul lui Dumnezeu în Asia. ⁷ Ajungând deci în Misia, încercară să meargă în Bitinia, însă Duhul lui Isus nu le dete voie. ⁸ Și trecând prin Misia, ajunseră la Troada; ⁹ iar în timpul nopții i s'a arătat lui Pavel o vedenie: i se înfățișă un om oarecare din Macedonia, rugându-l și zicându-i: „Treci în Macedonia și ne ajută”. ¹⁰ Indată ce

3. Pavel l-a tăiat împrejur pe Timoteu pentru a se sluji de el la întoarcerea Evreilor din acele locuri, cari Evrei n'ar fi ascultat în ruptul capului pe un netăiat împrejur. Altă dată însă când Evreii întorși cereau ca Titu să fie tăiat împrejur, Pavel li se împotrivi cu hotărâre. (Gal. 11, 3.)

6. Dumnezeu le făcu cunoscută voința sa ca deocamdată să nu vestească Evanghelia în Misia, Ionia, Lidia și Caria, chemate pe atunci Asia.

văzu această arătare, căutarăm să plecăm în Macedonia, fiind siguri că Domnul ne chemase ca să vestim Evanghelia acolo.

Pavel în Macedonia. ¹¹ Plecând dela Troada cu corabia, ne-am dus de-a-dreptul la Samotracia, iar ziua următoare la Neapole, ¹² și de acolo la Filippi, colonie, care este cel dintâi oraș din acea parte a Macedoniei. Și zăbovirăm în orașul acela câteva zile. ¹³ Iar în ziua de sâmbătă ieșirăm afară de poartă, lângă râu, unde se părea că este rugăciune, și șezând, vorbeam femeilor adunate. ¹⁴ Iar o femeie oarecare cu numele Lidia, din orașul Thyatira, care vindea purpură, temătoare de Dumnezeu, ascultă; și Dumnezeu îi deschise inima ca să ia aminte la cele ce zicea Pavel. ¹⁵ După ce fu botezată ea și familia ei, se rugă zicând: „Dacă ați socotit că eu sunt credincioasă Domnului, veniți și opriți-vă în casa mea”. Și ne ținu cu sila.

Slujnica prezicătoare. ¹⁶ Se întâmplă apoi că, mergând noi la rugăciune, o slujnică care avea duh de Python veni înaintea noastră. Ea aducea mare câștig stăpânilor săi cu prezicerile sale. ¹⁷ Aceasta, urmând pe Pavel și pe noi, striga: „Oamenii aceștia sunt slujitorii Dumnezeului Celui Preaînalt, cari vă vestesc vouă calea mântuirii”. ¹⁸ Aceasta o făcu timp de multe zile. Dar Pavel, plictisit, întorcându-se înapoi, zise duhului: „Îți poruncesc în numele lui Isus Hristos să ieși dintr'însa”. Și în aceeași clipă ieși.

Pavel și Sila în închisoare. ¹⁹ Văzând însă

16. Avea duh de Python, adică era ghicitoare.

stăpânii ei că se dusesse nădejdea câştigului lor, prinseră pe Pavel şi pe Sila şi-i duseră în for la judecători. ²⁰ Şi înfăţişându-i celor mai mari, ziseră: „Aceşti oameni turbură oraşul nostru fiind Evrei ²¹ şi vestesc datini pe cari nouă nu ne este îngăduit a le îmbrăţişa nici a le pune în fapte, întru cât noi suntem Romani”.

²² Atunci mulţimea se răzvrăti împotriva lor, şi judecătorii, rupându-le hainele, porunciră ca ei să fie bătuţi cu vergi. ²³ Şi după ce le dădură multe lovituri, îi trimiseră la închisoare, dând poruncă paznicului să-i păzească bine. ²⁴ Iar el, primind astfel de poruncă, îi puse pe ei în închisoarea cea mai dinăuntru, şi picioarele lor le strânse între butuci.

²⁵ Dar la miezul nopţii, Pavel şi Sila rugându-se laudau pe Dumnezeu; şi-i auzeau pe ei cei cari erau în închisoare. ²⁶ Deodată însă, se făcu un mare cutremur de pământ, aşa că se sguduiră temeliile închisorii. Şi se deschiseră îndată toate porţile şi se deslegară lanţurile tuturor. ²⁷ Iar paznicul închisorii, trezindu-se şi văzând porţile închisorii deschise, scoţând sabia din teacă, voia să se ucidă crezând că cei închişi fugiseră. ²⁸ Pavel însă strigă cu glas tare, zicând: „Să nu-ţi faci niciun rău, căci noi suntem aici cu toţii”. ²⁹ Iar acela, cerând o lumină, intră înăuntru şi se aruncă tremurând la picioarele lui Pavel şi ale lui Sila, ³⁰ şi ducându-i afară, zise: „Domnilor, oare ce trebuie să fac eu ca să mă mântuesc?” ³¹ Iar ei îi ziseră: „Crezi în Domnul Isus şi vei fi mântuit tu şi toată casa ta”.

³² Şi-i vestiră cuvântul Domnului, lui şi tuturor celor ce erau în casa lui. ³³ Şi luându-i pe ei cu sine chiar în ceasul acela din noapte, le

spălă rănilor şi fu botezat îndată el şi toată familia lui. ³⁴ Apoi ducându-i pe ei în casa sa, le puse masa şi făcu mare serbare, că a crezut în Dumnezeu cu toată casa sa.

³⁵ Şi când se făcu ziuă, judecătorii trimiseră pe lictori ca să-i spună: „Slobozeşte pe oamenii aceia”. ³⁶ Iar paznicul închisorii vesti acestea lui Pavel: „Cei mai mari au trimis să vă slobozească; acum, aşa dar, ieşiţi şi mergeţi în pace”. ³⁷ Dar Pavel zise: „Ne-au bătut în faţa lumii fără să fim osândiţi, Romani cum suntem, şi ne-au pus la închisoare, şi acum, pe ascuns ne dau afară? Nu merge aşa; ci să vină ei” ³⁸ şi să ne scoată afară.” Lictorii vestiră deci cuvintele acestor judecătorilor, cari, auzind că erau Romani, se temură. ³⁹ Şi venind, le spuseră cuvinte bune, şi scoţându-i afară, îi rugară să iasă din oraş. ⁴⁰ Iar ei, ieşind din închisoare, intrară în casa Lidiei, şi văzând pe fraţi, îi mângăiară şi plecară.

CAPUL 17. — Pavel la Tesalonic. ¹ După ce trecu prin Amlipole şi prin Apolonia, ajunseră la Tesalonic, unde era o sinagogă a Evreilor. ² Iar Pavel, după obiceiul său intră la dânsii, şi în trei sâmbete vorbi cu ei despre Scripturi, arătându-le şi dovedindu-le că Hristos trebuia să pătimească şi să învie din morţi, şi că acesta este Isus Hristos, pe care vi-l vestesc eu. ⁴ Unii dintrînşii crezură şi se alăturară la Pavel şi la

³⁷ Pavel şi Sila erau *cetăţeni romani*, şi ca atari, ar fi putut cere pedepsirea acelor judecători, cari, fără prealabilă cercetare, au îndrăznit să-i pedepsească.

1. *Tesalonic*, Oraşul Salonic de astăzi.

Sila, precum și o mare mulțime de Proseliți și nu puține dintre femeile de seamă.

⁵ Evreii însă, înflăcărați de râvnă, luând cu dănsii câțiva oameni răi din popor și adunând gloată, răsculară orașul, și impresurând casa lui Iason, căutau să-i tragă înaintea poporului. ⁶ Și negăsindu-i, l-au târit pe Iason și pe câțiva frați la mai marii orașului, strigând: „Cei ce răscoală lumea au venit și aici, ⁷ și Iason i-a găzduit. Toți aceștia lucrează împotriva poruncilor Cezarului, zicând că este un alt rege, Isus.” ⁸ Și ațâțară mulțimea și pe judecători, cari auzeau astfel de lucruri. ⁹ Dar primind asigurarea dela Iason și dela alții, le dădură drumul.

Pavel la Bereea. ¹⁰ Totuși, frații lăsară pe Pavel și pe Sila să plece îndată, în timpul nopții, la Bereea. Îndată ce ajunseră, se duseră la sinagoga Evreilor. ¹¹ Aceștia erau mai omenoși decât cei din Tesalonic și primiră cuvântul cu tot nesațul, cercetând în fiecare zi în Scripturi dacă lucrurile stau tocmai așa. ¹² Și mulți dintr'înșii crezură, și femei de seamă de ale păgânilor, și bărbați destui.

¹³ Dar când auziră Evreii din Tesalonic cum că și la Bereea s'a vestit de către Pavel cuvântul lui Dumnezeu, se duseră și acolo, ca să ațâțe și să răscole mulțimea. ¹⁴ Atunci frații dădură drumul numaidecât lui Pavel, ca să se ducă până la mare; și rămaseră acolo Sila și Timoteu.

Pavel la Atena. ¹⁵ Iar acei cari întovărășeau pe Pavel îl conduseră până la Atena, și primind

^{5.} *Înflăcărați de râvnă*, adică de invidie, văzând că mulți se întorceau.

poruncă dela el pentru Sila și Timoteu ca să vină la el cât mai curând, plecară.

¹⁶ Iar în timp ce Pavel îi aștepta la Atena, se mătenea într'insul duhul său, văzând orașul acela în brațele idolatriei. ¹⁷ De aceea el ținea sfaturi prin sinagoge cu Evreii și cu Proseliții; iar prin for în fiecare zi cu aceia pe cari îi întâlnea.

¹⁸ Dar unii filosofi epicurieni și stoici îl atăcau și unii ziceau: „Ce vrea să spună acest flecar?” Iar alții ziceau: „Pare că-i vestitor de dumnezei noi”, pentru că le vestea pe Isus și învierea. ¹⁹ Și luându-l, îl conduseră la Areopag, zicând: „Am putea noi oare să știm ce este această nouă învățătură de care vorbești?” ²⁰ Căci tu ne spui la urechile noastre niște lucruri noi; am vrea deci să știm cam ce ar fi lucrurile aceastea.” ²¹ (Într'adevăr, toți Atenienii și oaspeții străini nu făceau alta decât să spună sau să asculte ceva nou.)

Pavel în Areopag. ²² Pavel deci, stând în picioare în mijlocul Areopagului, zise: „Bărbați

^{18.} *Epicurieni și stoici.* Erau două școli de filosofi potrivnici între ei și cu totul departe de creștinism. Cei dintâi; numiți după Epicur (341-270 î. d. H.), nu recunoșteau decât *atomi* și materie, tăgăduiau ființa și nemurirea sufletului, Pronia ș. a., și toată fericirea omului o puneau în plăcerile simțurilor. *Stoicii*, înființați de *Zenon*, (sec. IV î. d. H.) învățau panteismul, fatalismul, și puneau toată înțelepciunea în resemnare sau desprețul durerii. Plini de mândrie ca și *fariseii*, nu se gândeau decât la ei înșiși și ca să-și câștige slavă la oameni. (M. Sales.)

^{19.} *Areopag* se chema o mică colină din Atena, spre apus de Acropole, pe care odată își ținea ședințele tribunalul cel mai înalt al orașului, numit și el Areopag.

Atenieni, eu vă văd pe voi în toate mai cinstitori de cele sfinte, ²³ Căci trecând eu și uitându-mă la statuile voastre, am găsit și un altar deasupra căruia era scris: *Dumnezeului celui necunoscut*. Pe acela deci, pe care voi îl cinstiți fără să-l cunoașteți, pe acela eu vi-l vestesc vouă.

²⁴ Dumnezeu, care a făcut lumea și toate cele ce sunt într'însa, — fiind el Stăpânul cerului și al pământului, — nu locuiește în temple făcute de mâna omului ²⁵ și nu e slujit de mâinile oamenilor, ca și cum ar avea trebuință de ceva, când el însuși dă tuturor viață, răsuflare și toate cele, ²⁶ și din unul singur a făcut să se tragă tot neamul omenesc, ca să locuiască pe toată fața pământului, hotărând timpuri anumite și hotarele locuinței lor, ²⁷ ca să-l caute pe Dumnezeu, că doar cumva, dibuind l-ar găsi pe dânsul, deși el nu este departe de fiecare din noi. ²⁸ Căci noi în el trăim, ne mișcăm și suntem în el, după cum au spus-o și unii dintre poeții voștri: „Noi suntem într'adevăr neamul lui”. ²⁹ Fiind deci noi neamul lui Dumnezeu, nu trebuie să credem că ființa lui Dumnezeu este asemenea aurului, sau argintului, sau pietrei lucrate de meșteri și de închipuirea omului.

³⁰ Dar Dumnezeu, trecând cu vederea timpurile acestei neștiințe, vestește acum oamenilor ca cu toții și pretutindeni să facă pocăință, ³¹ pen-

23. Nu trebuie crezut că Dumnezeul cel necunoscut al altarului acelaia ar fi fost pentru Atenieni Dumnezeul cel adevărat; dar Pavel ia dela acea inscripțiune ocaziunea de a le tâlmăci adevărata fire a lui Dumnezeu.

28. Cuvintele aduse de sfântul Pavel se găsesc la poetul Arat din Cilicia, compatriotul Apostolului, care a trăit în secolul al III-lea d. H., și cu ușoară schimbare, și la poetul Cleant.

trucă a hotărât o zi în care va judeca cu dreptate lumea prin mijlocirea unui om orânduit de el, dând despre aceasta dovadă tuturor prin aceea că l-a înviat din morți.”

³² Dar auzind de învierea morților, unii își băteau joc, iar alții ziseră: „Te vom asculta despre aceasta altădată.” ³³ Astfel Pavel se îndepărtă dela dânsii. ³⁴ Totuși unii, dându-se de partea lui, crezură: între cari este și Dionisiu Areopagitul și o femeie cu numele Damaris, și alții cu dânsii.

CAPUL 18. — Pavel la Corint. ¹ După aceea, plecând din Atena, merse la Corint, ² și găsind pe un oarecare Evreu cu numele Acvila, de loc din Pont, care nu de mult venise din Italia, și pe Priscilla, soția lui, (deoarece Claudiu dăduse poruncă să plece din Roma toți Evreii), se dusă să stea cu ei. ³ Și deoarece avea aceeași meserie, locuia în casa lor și lucra (erau de meserie lucrători de corturi). ⁴ Și vorbea în sinagogă în fiecare sâmbătă adăugând numele Domnului Isus, și convingea pe Evrei și pe Greci.

⁵ Însă când sosiră din Macedonia Sila și Timoteu, Pavel stăruia în cuvânt, dovedind Evreilor că Isus era Hristos. ⁶ Și deoarece aceștia se im-

34. Dionisiu se numea *Areopagitul* pentru că trebuia să fie unul dintre Evreii despre care se vorbește în versul 22.

2. Împăratul Claudiu voi să izgonească pe Evrei în anul 49 sau 50 d. H., dar nu reuși, așa că mulți rămăseră.

3. Sfântul Pavel lucra la o meserie, pentru a nu fi sarcină nimănui și ca să se vadă că nu urmărește câștigul, ci mântuirea sufletelor. Câștigarea pâinii prin muncă este o regulă amintită des și urmată de sfântul Pavel.

6. *Sângele vostru să vină peste capul vostru*, adică:

potriveau cu vorba și blestemau, le zise scuturându-și hainele: „Sângele vostru să vină peste capul vostru: eu n'am nicio vină; de azi încolo mă voi duce la păgâni”.

⁷ Și ieșind de acolo, merse în casa unuia care se chema Titu Iust, care cinstea pe Dumnezeu, a cărui casă era lipită de sinagogă. ⁸ Iar Crisp, mai marele sinagogeii, crezu în Domnul cu toată familia sa, și mulți dintre Corintieni, ascultând, credeau și se botezau.

⁹ Iar Domnul zise noaptea lui Pavel într-o arătare: „Nu te teme, ci vorbește, și nu tăcea, ¹⁰ căci eu sunt cu tine și nimeni nu va putea să-ți facă rău, pentru că eu am un popor mare în orașul acesta”. ¹¹ Și zăbovi acolo un an și șase luni, învățând printre ei cuvântul lui Dumnezeu.

¹² Fiind însă proconsul al Achaiei Gallion, Evreii se răsculară într'un suflet împotriva lui Pavel și-l duseră la tribunal. ¹³ zicând: „Acesta îndeamnă norodul să cinstească pe Dumnezeu împotriva legii”. ¹⁴ Și pe când Pavel începea să-și deschidă gura, zise Gallion Evreilor: „Dacă ar fi vorba într'adevăr de vreo nedreptate ori de vreo fărădelege grea, o Evreilor, cu drept cuvânt eu v'aș sprijini. ¹⁵ Dacă însă e vorba de cuvinte și

vina este a voastră. Luându-și tot în chipul acesta răspunderea pentru răstignirea lui Hristos, Evreii strigaseră înaintea lui Pilat: „Sângele lui peste noi și fiii noștri”.

9. *Nu te teme.* Dumnezeu a mângâiat și îmbărbătat pe Apostolul său ca să-și îndeplinească misiunea și să nu se lase înfricoșat de prigonirile Evreilor.

12. *Gallion* era fratele filosofului Seneca și fu ucis împreună cu acesta de către Neron. Era blând și omenos. — *Achata* era provincie romană: cuprindea Grecia și Peloponesul.

15. *Dacă însă este vorba de cuvinte*, adică: de in-

de nume și despre legea voastră, aveți grijă voi; eu nu vreau să fiu judecător în astfel de lucruri.”

¹⁶ Și-i trimise dela tribunal. ¹⁷ Ei însă, prinzând cu toții pe Sostene, mai marele sinagogeii, îl băteau înaintea tribunalului; și lui Gallion nu-i păsa de aceste lucruri.

¹⁸ Iar Pavel, după ce rămase încă multe zile, luând rămas bun dela frați, merse cu corabia spre Siria (și cu dânsul Priscilla și Acvila); tunzându-și capul în Cencra, deoarece avea o făgăduință. ¹⁹ Apoi ajunse la Efes și acolo îi lăsă pe dânsii. Iar el, intrând în sinagogă, stătea de vorbă cu Evreii. ²⁰ Aceștia rugându-l să rămână cu dânsii vreme mai îndelungată, nu se învoi, ²¹ ci luându-și rămas bun și zicând: „Altădată, dacă va voi Dumnezeu, mă voi întoarce la voi”, plecă dela Efes. ²² Și coborând din corabie la Cezareea, se duse să salute Biserica, și plecă la Antiohia.

²³ Și după ce se opri acolo câțeva vreme, plecă cutreierând pe rând regiunea Galației și Frigia, îmbărbătând pe toți învățăceii.

²⁴ Dar un Evreu oarecare cu numele Apollo, de loc din Alexandria, bărbat cuvântător și tare în Scripturi, veni la Efes. ²⁵ Acesta învățase calea Domnului, și fiind infocat la duh, vorbea și învăța cu sârguință cele ce sunt ale lui Isus, cunoscând numai botezul lui Ioan. ²⁶ Acesta deci

vătătura, și de nume, adică: dacă Isus este Mesia sau nu.

19. *Efes.* În vechime oraș comercial înfloritor, bogat, luxos și stricat, așezat în fața Corintului pe marea Egee. Acolo se afla un templu vestit al zeiței Diana.

22. *Coborând-se... la Cezareea* din Palestina. *Se duse să salute Biserica* din Ierusalim.

24. *Apollo*, nume prescurtat din Apolloniu. Era un om vestit și cu mare învățătură, care pregăti drumul sfântului Pavel pentru vestirea Evangheliei la Efes.

începu a vorbi nestânjenit în sinagogă. Iar Priscilla și Acvila, după ce l-au ascultat îl luă cu dânsii și-i tâlmăciră lui mai cu de-a-mărunțul calea Domnului. ²⁷ Și având el voință să meargă în Achaia, frații povățuindu-l, scriseră învățăcelilor să-l primească. Iar el ajungând, fu de mare folos celor ce crezură, deoarece cu mare putere convingea pe Evrei în fața lumii, arătându-le cu Scripturile că Isus este Hristos.

CAPUL 19. — Pavel la Efes. ¹ Dar se întâmplă că, în timp ce Apollo era la Corint, Pavel, străbătând părțile de sus, ajunse la Efes, și acolo găsi câțiva învățăceli, ² și le zise: „Ați primit voi pe Duhul Sfânt după ce ați crezut?” Aceia însă îi ziseră: „N'am auzit zicându-ni-se nici măcar dacă este Duhul Sfânt”. ³ Iar el le zise: „Cum ați fost așa dar, botezați?” Ei însă răspunseră: „Cu botezul lui Ioan.” ⁴ Dar Pavel le grăi: „Ioan a botezat poporul cu botezul pocăinței, zicându-le să creadă în acela care trebuia să vină după dânsul, adică în Isus”. ⁵ Auzind acestea, s'au botezat în numele Domnului Isus. ⁶ Și întinzând mâinile peste ei, veni Duhul Sfânt asupra lor, și grăiau în felurite limbi și prorocau. ⁷ Aceștia erau în totul ca la doisprezece oameni.

⁸ Și intrând în sinagogă, vorbea nestânjenit, discutând și aducând dovezi despre împărăția lui Dumnezeu. ⁹ Dar unii începătinându-se și necredând și vorbind rău despre calea Domnului înaintea mulțimii, se retrase din mijlocul lor, luă cu sine pe învățăceli și le vorbea în fiecare zi în școala unui oarecare Tiran.

6. Aici se arată lămurit că este vorba de un alt Sacrament deosebit de botez, adică este vorba de Mir.

¹⁰ Și aceasta a mers așa timp de doi ani, astfel că toți aceia cari locuiau în Asia, Evrei și păgâni, auziră cuvântul lui Dumnezeu. ¹¹ Iar Dumnezeu făcea minuni nu de rând prin mijlocirea lui Pavel, ¹² până într'atât că erau duse la bolnavi chiar și năframele de sudoare și pestelele cari fuseseră pe trupul lui, și boalele dispăreau și duhurile cele rele ieșeau afară din ei.

Exorciști evrei. ¹³ Au încercat și unii exorciști evrei rătăcitori să cheme numele Domnului Isus asupra acelor cari aveau duhuri rele, zicând: „Vă jur pe voi pe acel Isus pe care-l predică Pavel”. ¹⁴ Acei cari făceau aceasta erau cei șapte fii ai Evreului arhieru Sceva. ¹⁵ Dar duhul cel rău răspunse și le zise: „Cunosc pe Isus și știu cine este Pavel; voi însă cine sunteți?” ¹⁶ Iar omul acela, în care era un duh grozav de rău, se aruncă asupra lor și-i pisă în așa fel că scăpară goi și răniți din acea casă. ¹⁷ Și lucrul acesta îl aflară toți Evreii și păgânii cari locuiau în Efes, și mare frică îi cuprinse pe toți, și numele Domnului Isus era preamărit.

¹⁸ Iar dintre cei cari crezură mulți veneau să-și mărturisească faptele lor. ¹⁹ Și mulți dintre acei cari umblaseră după făpturi deșarte își adu-

12. In faptil povestit aici de sfântul Luca avem o dovadă puternică a cinstirii moaștelor sfinte.

13. In vremile de demult erau în mijlocul Evreilor adevărați exorciști, cari scoteau draci, dar erau și mulți înșelători, cari pretindeau că scot diavolii cu ierburi ș. a., pentru bani.

15. *Voi însă cine sunteți?*, adică: ce drept aveți să-mi porunciți?

18. Mulți tâlmăcitori cred că aici este vorba de taina mărturisirii păcatelor după Botez.

19. *Făpturi deșarte* sunt magia, astrologia și alte

seră cărțile și le arseră în fața tuturor; și scoțând prețul lor, aflară că era de cinczeci de mii de dinari.²⁰ Așa de tare creștea și se întărea cuvântul lui Dumnezeu.

²¹ La sfârșitul acestora, Pavel și-a pus în gând să treacă prin Macedonia și Achaia la Ierusalim, zicând: „După ce voi fi fost acolo, trebuie să merg și la Roma”.²² Și trimițând în Macedonia pe doi dintre cei ce-l ajutau, pe Timoteu și pe Erast, el rămase pentru un timp în Asia.

Răscoala argintarului Demetriu.²³ Atunci s'a făcut o turburare nu prea mică din pricina căii Domnului.²⁴ Căci un oarecare Demetriu, argintar, care făcea Dianei temple de argint, dădea meșterilor nu puțin câștig.²⁵ Și adunând pe aceștia și pe cei ce erau meșteri în asemenea lucruri, zise: „Bărbaților, voi știți că avuția noastră vine toată dela meșteșugul acesta; ²⁶ și vedeți și auziți că nu numai la Efes, ci aproape în toată Asia, acest Pavel, cu indemnurile sale, a făcut multă lume să-și schimbe ideile, zicând că nu sunt zei aceia cari sunt făcuți cu mâinile.”²⁷ Deci, nu numai că e primejdie ca această a noastră meserie să rămână de râs, ci și templul marei Diana va fi socotit ca un lucru de nimic și va începe să apună și măreția ei, pe care toată Asia și lumea toată o cinstește.

²⁸ Auzind acestea, s'au aprins de mânie și superstiții și cărțile acestora sunt acelea cari conțin bo-scorodenii deșarte pentru superstiții.

^{23.} *Calea Domnului* este religia creștină sau Evanghelia.

^{24.} *Făcea... temple de argint*, adică temple mici, cari slujeau ca amintire pelerinilor sau chiar ca amulete înzestrate cu puteri tainice.

scoaseră un strigăt zicând: „Mare este Diana Efesienilor”.²⁹ Și s'a umplut orașul de turburare și alergară cu toții într'un suflet spre teatru, târând cu ei pe Macedonenii Caiu și Aristarh, tovarășii lui Pavel.

³⁰ Iar Pavel, voind să se arate înaintea poporului, nu-i dădură voie uceniciei.³¹ De asemenea și unii dregători de frunte din Asia, cari erau prieteni, trimiseră să-l roage să nu se ducă la teatru.³² Iar aceia strigau, care într'un fel, care în altul. Adunarea era turburată și nu mai știau de ce s'au fost adunat.

³³ Apoi fu tras afară din mulțime Alexandru, pe care Evreii îl împingeau înainte. Iar Alexandru, făcând semn cu mâna pentru tăcere, voi să arate poporului vederile sale. Dar când l-au cunoscut că este Evreu, un glas s'a auzit din toate gurile și au strigat aproape două ceasuri: „Mare este Diana Efesienilor”.

³⁵ Și după ce secretarul liniști mulțimea, zise: „Bărbați Efesieni, cine ar fi omul acela care să nu știe că orașul Efes este cinstitorul marei Diana, odrasla lui Iosif? ³⁶ Deci, deoarece nu se poate tăgădui aceasta, trebuie să vă liniștiți și să nu faceți nimic cu nesocotința, ³⁷ intru cât ați adus pe oamenii aceștia, cari nu sunt nici pângăritori de cele sfinte, nici blestemători ai zeiței voastre.”³⁸ Iar dacă Demetriu și cu meșteșugarii cari sunt

^{29.} Teatrul era locul unde se țineau adunările și petrecerile.

^{33.} Acest Alexandru pare a fi fost un Evreu creștin cu multă vază la popor.

^{35.} *Secretarul* în Asia proconsulară era un slujbaş public însărcinat cu actele publice și cu rânduirea afacerilor publice: cu alte cuvinte, era capul orașului.

cu dânsul au vreo daraveră cu cineva, sunt judecați și sunt proconsuli: să se judece ei în de ei.³⁹ Dacă însă doriți vreun alt lucru, se poate pune la cale într'o adunare legiuită,⁴⁰ căci suntem în primejdie de a fi învinuiți de răscoală pentru faptele din ziua de astăzi, nefiind nimeni care să fi dat motiv (de care să putem răspunde) pentru adunarea aceasta." Și zicând acestea, împreăștie adunarea.

CAPUL 20. — Pavel în Macedonia și în Grecia. ¹ După ce răscoala s'a liniștit, Pavel, chemând pe învățăcei și făcându-le o cuvântare de îndemn, își luă rămas bun dela ei și plecă pentru a merge în Macedonia. ² Însă, după ce cutreieră acele ținuturi și după ce îi îndemnă cu multe cuvinte, trecu în Grecia, ³ unde zăbovind trei luni, îi întinseră curse Evreii când avea de gând să meargă cu corabia în Siria; deci luă hotărîrea să se întoarcă prin Macedonia. ⁴ Și îl întovăriră Sopatru al lui Pir din Bereea și dintre Tesaloniceni Aristarh și Secund și Caiu din Derbe și Timoteu, iar din Asia Tichic și Trofim. ⁵ Aceștia, plecând mai înainte, ne-au așteptat la Troada, ⁶ iar noi plecarăm după zilele azimelor din Filippi și în cinci zile i-am ajuns la Troada, unde ne-am oprit șapte zile.

Minunea dela Troada. ⁷ În ziua întâi a săptămânii, fiind adunați pentru frângerea pâinii,

6. După zilele azimelor, adică: cele șapte zile de Paști, când Evreii mâncau pâine azimă.

7. În ziua întâi a săptămânii, adică Dumineca, care chiar din acele timpuri era sfințită Domnului în chip deosebit.

Pavel, care în ziua următoare trebuia să plece, vorbi către dânsii și lungi vorbirea până la miezul nopții. ⁸ Și erau multe lămpi în cenacolul unde eram adunați. ⁹ Iar un tânăr cu numele Eutic, peșând pe o fereastră adâncit într'un somn greu, în timp ce Pavel ținea mai departe cuvântarea, surtat de somn, căzu jos din rândul al treilea și fu ridicat de jos mort. ¹⁰ Pavel însă coborându-se se plecă asupra lui, și îmbrățișându-l zise: „Nu vă neliniștiți, căci sufletul lui este într'însul". ¹¹ Și după ce se urcă înapoi, după ce frânse pânea și mănca și după ce le vorbi în deajuns până în zori, plecă. ¹² Iar pe tânăr îl aduseră viu și nu puțină le fu mângâierea.

Pavel la Milet. ¹³ Noi, însă, intrând în corabie, ne-am dus la Asson, ca să luăm pe Pavel de acolo, căci așa hotărîse, trebuind să facă acea călătorie pe uscat. ¹⁴ Iar când veni la noi în Asson, luându-l cu noi, ne duserăm la Mitilene. ¹⁵ Plecând de acolo cu corabia, ajunserăm a doua zi în preajma Chiosului, iar ziua următoare ne-am coborît pe uscat la Samos și a doua zi ajunserăm la Milet; ¹⁶ căci Pavel hotărîse să treacă la Efes, pentru ca să nu fie oprit în Asia. Într'adevăr, se grăbea ca să sărbătorească, de iar fi cu puțință, ziua Rusaliilor în Ierusalim.

Pavel ia rămas bun la Efes. ¹⁷ Dela Milet

11. După ce frânse pânea, adică după ce săvârși sfintele Taine.

14. Mitilene era orașul de frunte al insulei Lesbos, în marea Egee.

15. Chios este tot o insulă a mării Egee. Samos e o altă insulă din Arhipelagul grecesc.

17. Cei mai de frunte ai Bisericii, adică: atât episcopii cât și preoții.

trimise la Efes, ca să cheme pe cei mai de frunte ai Bisericii, ¹⁸ cari sosind la el și fiind laolaltă, le zise: „Voi știți chiar din ziua întâi, când am intrat în Asia, cum am fost cu voi toată vremea, ¹⁹ slujind Domnului cu toată smerenia, în lacrimi și ispitiri, ce mi-au venit din cursele Evreilor; ²⁰ cum nu m'am ferit să vă vestesc cele ce puteau fi de folos și să vă învăț, atât în loc deschis cât și prin case, ²¹ stăruind pe lângă Evrei și păgâni pentru pocăință față de Dumnezeu și pentru credința în Domnul nostru Isus Hristos.

²² Iar acum iată că eu, fiind legat de Duh, merg la Ierusalim, neștiind ce fel de lucruri mi se vor întâmpla acolo; ²³ numai că Duhul Sfânt mă asigură în toate orașele și-mi zice că la Ierusalim mă așteaptă lanțuri și restriște. ²⁴ Dar eu nu mă tem de niciunul din aceste lucruri, nici nu socot viața mea mai scumpă decât pe mine, numai să-mi sfârșesc calea mea și însărcinarea cuvântului ce am primit-o dela Domnul Isus, pentru a da mărturie Evangheliei harului lui Dumnezeu.

²⁵ Și acum iată că eu știu că toți voi printre cari am trecut eu predicând împărăția lui Dumnezeu nu veți mai vedea fața mea. ²⁶ Drept aceea,

22. Fiind legat de Duh, adică indemnăt de Duhul Sfânt.

24. Nu socot viața mea mai scumpă decât pe mine: însemnează că sfântul Pavel era totdeauna gata să-și jertfească viața pentru Evanghelie.

25. Sfântul Pavel știa printr-o descoperire deosebită că va trebui să sufere multe la Ierusalim, dar nu știa ce sfârșit vor avea acele suferințe.

26. Sunt curat de sângele tuturor. Nu am nicio vină dacă cineva se va pierde, căci am făcut tot ce am putut ca pe toți să-i duc la mântuire.

vă iau drept martori în această zi că eu curat sunt de sângele tuturor. ²⁷ Căci eu nu m'am ferit să vă vestesc toate vrerile lui Dumnezeu.

²⁸ Luați seamă de voi înșivă și de toată turma peste care Duhul Sfânt v'a pus episcopi, ca să cârmuiți Biserica lui Dumnezeu, pe care și-a câștigat-o cu sângele său. ²⁹ Eu știu că după plecarea mea vor intra în mijlocul vostru lupi răpitori, cari nu vor cruța turma. ³⁰ Și chiar din mijlocul vostru se vor ridica oameni cari vor învăța lucruri rele pentru a momi învățacei după sine.

³¹ Drept aceea, fiți cu băgare de seamă, aducându-vă aminte că timp de trei ani eu n'am încetat să vă îndemn cu lacrimi, ziua și noaptea, pe fiecare din voi. ³² Iar acum vă încredințez lui Dumnezeu și cuvântului harului său, care poate să clădească și să vă dea moștenire cu toți cei ce s'au sfințit.

³³ Eu n'am dorit argintul, ori aurul, ori haina nimănui, după cum ³⁴ o știți și voi; căci pentru nevoile mele și ale acelor cari sunt cu mine am slujit mâinile acestea. ³⁵ Intru toate eu v'am arătat că lucrând asiduu, se cade a sprijini pe cei slabi și a-și aminti de cuvântul Domnului Isus, căci el a zis: E mai mare fericire a da, decât a lua.

³⁶ Iar după ce a spus aceste lucruri, plecându-și genunchii, se rugă cu ei cu toții. ³⁷ Și mare

29. Vor intra lupi răpitori, adică tot felul de eretici și sectari, cari au făcut așa de mult rău Bisericii, chiar dela început.

32. Cuvântului harului său, adică al Evangheliei.

34. Au slujit mâinile acestea. Nu numai că nu v'am cerut nimic, dar cu munca mânilor mele m-am câștigat până trebuincioasă pentru mine și pentru ca să ajut pe cei ce erau cu mine. Eu n'am căutat bogățiile voastre, ci sufletele voastre.

fu plânsetul tuturor, și aruncându-se pe grumazul lui Pavel, îl sărutau, întristați fiind cel mai mult de vorba aceea ce a spus-o, că nu vor mai vedea fața lui. Și-l întovărășiră la corabie.

CAPUL 21. — Pavel la Tir. ¹ Plecând cu corabia după ce ne-am despărțit de ei, mersem de-a-dreptul la Coos, iar ziua următoare la Rodos și de acolo la Patara; ² Și găsim o corabie, care trecea în Fenicia, ne suirăm într-însa și plecăm. ³ Și ajungând în fața Ciprului și lăsându-l la stânga, călătorirăm către Siria și ajunserăm la Tir, deoarece corabia trebuia să-și lese aci încărcătura.

⁴ Și găsim ucenici, ne oprirăm acolo șapte zile. Aceștia, fiind luminați de Duh (Sfânt) spuneau lui Pavel să nu se ducă la Ierusalim. ⁵ Și trecând acele zile, plecăm, întovărășindu-ne cu toții, cu soțiile și cu copiii, până afară din oraș, și plecându-ne genunchii pe țărni, ne rugăm. ⁶ Apoi, luându-ne rămas bun, intrăm în corabie, iar ei se întoarseră pe la casele lor.

⁷ Noi, însă, sfârșindu-ne drumul cu corabia, ajunserăm delă Tir la Ptolemaida, și salutând pe frați, ne oprirăm o zi la ei.

⁸ Plecând în ziua următoare ne duserăm la Cezareea, și intrând în casa lui Filip Evanghelistul (care era unul din cei șapte), ne oprirăm la dânsul. ⁹ Acesta avea patru fiice fecioare, cari proroceau.

8. *Filip* era unul dintre cei șapte diaconi (Vezi C. 6). El era numit Evanghelist nu pentru că ar fi scris Evanghelia, ci pentru râvna cea mare cu care vestea Evanghelia.

Prorocia lui Agab. ¹⁰ Și zăbovind timp de mai multe zile, sosi din Iudeea un oarecare proroc cu numele Agab. ¹¹ Acesta, venind la noi, luă cingătoarea lui Pavel, și legându-și picioarele și mâinile, zise: „Duhul Sfânt zice astfel: Pe bărbatul a cui este această cingătoare așa îl vor lega Evreii în Ierusalim și-l vor da în mâinile păgânilor.”

¹² Auzind lucrul acesta noi și cei ce erau din locul acela, îl rugăm să nu meargă la Ierusalim. ¹³ Atunci răspunse Pavel și zise: „Ce faceți de plângeți și-mi întristați inima? Eu doar sunt gata nu numai să fiu legat, ci să și mor în Ierusalim pentru numele Domnului Isus.” ¹⁴ Și neputându-l îndupleca, ne liniștirăm zicând: „Să ne facă voia Domnului”.

Pavel la Ierusalim. ¹⁵ Trecând zilele acele, ne pregătirăm și plecăm la Ierusalim. ¹⁶ Și cu noi veniră și unii învățăcei dela Cezareea aducând cu ei pe acela la care trebuia să tragem, pe Mnason din Cipru, un vechiu ucenic.

¹⁷ Iar când ajunserăm la Ierusalim, frații ne primiră cu plăcere. ¹⁸ În ziua următoare intră Pavel cu noi în casa lui Iacob și se adunară la un loc toți bătrânii. ¹⁹ După ce-i salută, le povesti pe rând lucrurile pe care Dumnezeu le făcuse prin mijlocirea lui printre păgâni.

²⁰ Dar ei auzind acestea, preamăriră pe Domnul și-i ziseră: „Tu vezi, frate câte mii de E-

12. *Îl rugăm...* Tovarășii lui Pavel și creștinii din Cezareea.

17. *Iar când ajunserăm la Ierusalim...* a cincia oară după întoarcere.

18. *În casa lui Iacob* cel tânăr, ruda lui Isus și Episcopul Ierusalimului.

vrei sunt cari au crezut, și totuși cu toți sunt râvnitori legii. ²¹ Și ei au auzit, că tu înveți pe toți Evreii cari sunt printre păgâni să se despartă de Moise, zicându-le să nu-și mai taie împrejur fiii, nici să mai trăiască după datină. ²² Ce este deci de făcut? De sigur că trebuie adunată mulțimea, căci vor auzi că ai sosit.

²³ Fă dar, așa cum îți spunem: Noi avem patru oameni, cari au un vot asupra lor. ²⁴ Ia pe aceștia cu tine și sfințește-te împreună cu ei: plătește pentru ei ca să-și radă capul și să știe toți că cele ce au auzit despre tine, sunt neadevăruri, căci doar și tu umbli întru păzirea legii. ²⁵ Cât despre păgânii cari au crezut, noi am scris hotărîndu-le să se ferească de lucrurile jertfite idolilor, de sânge, de sugrumat și de curvie."

²⁶ Atunci Pavel, luând cu sine pe oamenii aceia, a doua zi, după ce se curăți împreună cu ei, intră în templu vestind împlinirea zilelor curățirii, când se va aduce jertfă pentru fiecare din ei.

Răscoala Evreilor și prinderea lui Pavel.

²⁷ Dar când cele șapte zile erau deja pe sfârșite, Evreii cari erau din Asia, văzându-l în templu, întărită tot poporul și puseră mâna pe ei strigând: ²⁸ „Bărbați Izraeliți, dați ajutor! Acesta

20. *Râvnitori legii*, adică toți păstrau morțiș legea mozaică.

23. *Carl au un vot asupra lor*, adică un jurământ deosebit de a nu bea băutură bețivă, de a lăsa părul mare, de a nu se spurca cu atingerea cadavrelor, oaselor, mormintelor. În ziua cea din urmă a votului trebuia tăiat părul și ars pe altar.

26. Pavel, care obișnuia a se face Evreu pentru a câștiga pe Evrei la credință, nu se împotrivi să se alăture la cei ce aveau vot, ca să pară Evreu adevărat.

este omul care învață pe toți și pretutindeni în contra poporului, a legii și a locului acestuia; ba, ce este mai mult, a introdus în templu și pe păgâni și a pângărit locul acesta sfânt." ²⁹ Căci văzuseră prin oraș cu el pe Trofim din Efes și crezură că Pavel l-ar fi introdus în templu.

³⁰ Și s'a turburat tot orașul și poporul a dat năvală, și prinzându-l pe Pavel, îl târîră afară din templu și porțile fură îndată închise.

³¹ Iar în timp ce căutau să-l omoare, fu înștiințat tribunul cohorței că tot Ierusalimul este în răscoală. ³² Acesta, luând cu sine soldați și eutași, alergă la dâșii. Iar ei, văzând pe tribun și pe soldați, încetară să lovească pe Pavel.

³³ Atunci oprindu-se tribunul, îl luă, și porunci să fie legat cu două lanțuri și întrebă cine este și ce făcuse. ³⁴ Dar, din mulțime unii strigau una, alții alta. Și deoarece nu putu afla adevărul din cauza învălmășelii, porunci să fie condus în fortăreață.

³⁵ Când însă ajunse la trepte, fu găsit cu cale să fie purtat de soldați din pricina silniciei poporului; ³⁶ căci mulțimea poporului îl urmărea strigând: „Faceți-i sfârșitul!”

³⁷ Și când Pavel dădea să intre în fortăreață, zise tribunului: „Am voie să-ți spun ceva?” Iar el zise: „Știi grecește?” ³⁸ Nu ești tu Egipteanul acela care mai zilele trecute făcuși răscoală și conduseși către deșert patru mii de ucigași?”

30 Ca să nu spurce cu sângele lui locul cel sfânt.

38. *Nu ești tu Egipteanul acela...* Era un Evreu din Egipt, mag vestit, care adună pleava poporului împrejurul său și încercă să scuture jugul Romanilor, dar ceata lui fu risipită de Romani.

³⁹ Pavel însă îi zise : „Eu sunt un Iudeu din Tarsul Ciliciei, cetăţean al unui oraş vestit. Te rog deci să-mi dai voie să vorbesc poporului.” ⁴⁰ Şi după ce i-a dat voie, Pavel, stând în picioare pe scări, făcu poporului semn cu mâna, şi făcându-se tăcere adâncă, vorbi în limba evreiască şi zise :

CAPUL 22. — Cuvântarea lui Pavel către Evrei. ¹ „Bărbaţi fraţi şi părinţi, ascultaţi desvinovăţirea ce fac înaintea voastră”. ² Iar aceia, auzind că le vorbea lor în limba evreiască, cu atât mai mult făcură tăcere.

³ Şi el zise : „Eu sunt Evreu, născut în Tarsul Ciliciei, dar crescut în oraşul acesta, la picioarele lui Gamaliil, învăţat după adevărul legii părinteşti, râvnitor al legii, după cum sunteţi astăzi voi toţi. ⁴ Eu am prigonit cu îndârjire această învăţătură, legând şi punând la închisoare bărbaţi şi femei, ⁵ după cum este martor despre aceasta arhiereul şi toţi bătrânii, dela cari primind scrisori, mă duceam la fraţii din Damasc, ca să-i aduc de acolo legaţi la Ierusalim spre a fi pedepsiţi.

⁶ Dar se întâmplă că, pe când eram în drum şi mă apropiam de Damasc, pe la amiază, îmi

^{39.} *Să vorbească poporul.* Pavel trăgea nădejde că va linişti poporul cu o cuvântare.

1. *Fraţi şi părinţi.* Sf. Pavel se îndreptă de-a-dreptul către mulţime (fraţi) şi către preoţi şi dregători (părinţi).

3. *La picioarele lui Gamaliil.* Pentru că rabinii evrei învăţau de pe o catedră, iar şcolarii lor şedeau mai jos pe scăunase sau pe pământ. (M. Sales.)

6. Povestirea minunii întâmplată pe drumul la Damasc se potriveşte bine cu cele scrise de sf. Luca la Cap. 9, 3 şi urm., deşi sf. Pavel mai adăugă unele amănunte.

străluci deodată din cer o lumină mare de jur împrejur. ⁷ Şi căzând la pământ, auzii un glas care-mi zicea : Saule, Saule, pentru ce mă prigoneşti ? ⁸ Iar eu am răspuns : Cine eşti tu, Doamne ? El îmi zise : Eu sunt Isus Nazarineanul pe care tu îl prigoneşti. ⁹ Şi cei ce erau cu mine, văzură lumina, dar nu auziră glasul celui ce vorbea cu mine. ¹⁰ Eu am întrebat : Ce să fac, Doamne ? Iar Domnul îmi zise : Scoală-te şi du-te în Damasc, şi acolo ţi se vor spune toate câte trebuie să faci. ¹¹ Şi deoarece nu vedeam nimic din pricina strălucirii luminii celei mari, dus de mână de tovarăşii mei, ajunsei la Damasc. ¹² Iar un oarecare Anania, bărbat evlavios după lege şi lăudat de toată obştea Evreilor cari locuiesc acolo, ¹³ venind şi stând înaintea mea, zise : Frate Saule, deschide-ţi ochii. Şi eu tot atunci mă uitai la el. ¹⁴ Şi el zise : Dumnezeuul părinţilor noştri te-a ales de mai înainte ca să cunoşti voinţa lui, ca să vezi pe Cel Drept şi să auzi glasul din gura lui ; ¹⁵ căci îi vei fi mărturie înaintea tuturor oamenilor despre acele lucruri pe cari le-ai văzut şi le-ai auzit. ¹⁶ Şi acum ce mai aştepţi ? Scoală-te şi te botează şi-ţi spală păcatele, chemând numele lui.

¹⁷ Iar mie, întorcându-mă la Ierusalim, mi s'a întâmplat că, pe când mă rugam în templu, fui răpit afară de mine însumi ¹⁸ şi-l văzui pe el zicându-mi : Grăbeşte-te şi ieşi numaidecât din Ierusalim, căci nu vor primi mărturia ta despre mine. ¹⁹ Eu însă i-am zis : Doamne, ei ştiu foarte bine că eu eram acela care băgam la închisoare şi îl băteam prin sinagoge pe aceia cari credeau în tine, ²⁰ şi că atunci când se vărsa sângele lui Ştefan, martorul tău, eram de faţă şi încuviin-

țam fapta lor și păzeam hainele aceloră cari îl ucideau. ²¹ Iar el îmi zise: Du-te, căci eu te voi trimite la neamuri îndepărtate."

Nouă răscoală. — Pavel cetățean roman.

²² Până la cuvântul acesta l-au ascultat, dar aici și-au ridicat glasul zicând: „Scoate-l pe acesta dintre cei vii, căci nu este drept să mai trăiască”. ²³ Și deoarece aceia strigau și-și aruncau hainele de pe ei și svârleau praf în văzduh, ²⁴ porunci tribunul ca să fie dus în fortăreață și să fie bătut cu vergi și întrebat pentru a afla din ce pricină răcniseră astfel împotriva lui.

²⁵ Însă, după ce îl legară cu curele, zise Pavel către sutașul care-i sta înaintea: „Vă este oare învoit a bate cu vergile pe un bărbat roman necondamnat?” ²⁶ Sutașul, auzind aceasta se duse la tribun și-l înștiință zicând: „Ce ai de gând să faci? Căci omul acesta este cetățean roman.” ²⁷ Tribunul, venind la el, îi zise: „Spune-mi, ești tu Roman?” Iar el zise: „De sigur că da”. ²⁸ Tribunul îi răspunse: „Eu am dobândit tare scump această cetățenie”. Și Pavel zise: „Cât despre mine, eu m'am și născut atare”. ²⁹ Deci îndată se retraseră dela dânsul cei ce erau să-l bată. Și tribunului de asemenea îi era teamă când află că el era cetățean roman, de asemenea și pentru că-l legase.

³⁰ În ziua următoare, voind să se asigure de

21. *La neamuri îndepărtate*, adică la popoarele păgâne.

24. Tribunul n'a înțeles cuvântarea lui Pavel, care vorbea evrește, și, deci, voia să afle câte ceva cu bi-ciuirea.

29. Legea romană oprea să fie biciuit un om înainte de a fi osândit.

pricina pentru care era învinuit de Evrei, îl deslegă, și porunci să se adune preoții și întreg Sinedriul, și aducând afară pe Pavel, îl puse înaintea lor.

CAPUL 23. — Pavel înaintea Sinedriului.

¹ Pavel, uitându-se țintă la Sinedriu, zise: „Bărbați frați, eu m'am purtat în fața lui Dumnezeu, până în ziua de azi, cu cugetul curat”. ² Însă arhierul Anania porunci celor din jurul său să-l bată peste gură. ³ Atunci Pavel îi zise: „Te va bate pe tine Dumnezeu, perete vărut ce ești. Tu care șezi ca să mă judeci după lege, tu poruncești împotriva legii să fiu lovit?” ⁴ Iar cei de față ziseră: „Tu ocărăști pe marele preot al lui Dumnezeu?” ⁵ Și Pavel zise: „Fraților, eu nu știam că el este mai marele preoților. Căci scris este: Să nu ocărăști pe mai marele popoului tău.”

⁶ Dar Pavel, știind că o parte din ei erau

1. Inchisoarea sfântului Pavel și toate pătimirile lui sunt o nouă dovadă a lucrării Proniei dumnezeiești. Părea că totul ar fi fost lăsat pradă patimilor și nebuniilor omenești, pe când toate cele ajutau la desnodământul planurilor dumnezeiești. Tot popoul calomniilor, nedreptăților, dușmăniilor, prigonirilor împotriva sfântului Pavel, au de scop să-l trimită la Roma, cum voia Dumnezeu.

3. *Te va bate pe tine Dumnezeu*. Aceasta nu este dorință de răzbunare, ci o amenințare a dreptății lui Dumnezeu, care nu lasă nepedepsită nicio necinste adusă slujitorilor săi.

6. *Saduceii* nu credeau în viața veșnică și aveau o morală liberă de tot. *Fariseii* însă credeau prea multe lucruri și făceau prea multe ceremonii. Aceste două tabere erau pururea învrăbite. Sfântul Pavel, în fierberea aceea, nu putea să se apere în liniște, și de aceea, cu

saducei și alta farisei, zise în Sinedriu cu glas tare: „Bărbați frați, eu sunt fariseu, fiul fariseilor; sunt chemat în judecată din pricina nădejzii în învierea morților”.⁷ Iar după ce spuse acestea, se născu desbinare între farisei și saducei și astfel mulțimea fu împărțiată.⁸ Într’adevăr, saduceii zic că nu este nici înger, nici duh, iar fariseii mărturisesc amândouă aceste lucruri.

Sfatul nelegiuit al Evreilor împotriva lui Pavel.⁹ Atunci s’au ridicat strigăte mari. Și sculându-se unii farisei, se luptau zicând: „Noi nu găsim niciun rău în omul acesta. Cine știe dacă nu i-a vorbit un Duh sau un înger?”¹⁰ Și deoarece s’a iscat mare desbinare, tribunul, temându-se ca nu cumva Pavel să fie rupt în bucăți de dânșii, porunci soldaților să se coboare, să-l tragă afară din mijlocul lor și să-l conducă în fortăreață.

¹¹ Dar noaptea următoare îi apăru Domnul și-i zise: „Îmbărbătează-te, căci precum mi-ai dat mărturie în Ierusalim, așa trebuie să-mi dai mărturie și la Roma”.

¹² Iar când se făcu ziua, se uniră câțiva Evrei și se legară cu jurământ, zicând că nici nu vor mânca, nici nu vor bea până ce nu vor fi ucis pe Pavel.¹³ Și cei ce făcură acest sfat nelegiuit erau mai bine de patruzeci; ¹⁴ și aceștia se duseră la arhieriei și la bătrâni și ziseră: „Ne-am legat cu jurământ să nu îmbucăm nimic

meșteșugită iscusintă, încercă și reușește să arunce desbinare între judecătorii săi.

¹⁴. Nu se duseră la cărturari, căci știau că aceia, deși făceau parte din Sinedriu, erau de partea sfântului Pavel.

până nu vom ucide pe Pavel.¹⁵ Iar voi împreună cu Sinedriul faceți cunoscut tribunului ca să-l aducă înaintea voastră, ca și cum ați vrea să descoperiți ceva mai sigur despre dânsul. Iar noi, înainte ca el să se apropie, suntem gata să-l ucidem.”

¹⁶ Însă un fiu al surorii lui Pavel, aflând despre aceste curse, merse de intră în cetățuie și duse veste lui Pavel.¹⁷ Pavel, chemând la sine pe unul din sutași, îi zise: „Du pe acest tânăr la tribun, deoarece are ceva să-i spună”.¹⁸ Iar acela îl luă și-l duse la tribun și zise: „Pavel cel din lanțuri m’a rugat să conduc la tine pe tânărul acesta, care are ceva să-ți spună”.

¹⁹ Atunci tribunul, luându-l de mână, se trase cu el deoparte și-l întrebă: „Care-i lucrul ce voiești să mi-l faci cunoscut?”²⁰ Și el zise: „Evreii s’au înțeles să te roage ca mâne să-l aduci pe Pavel în Sinedriu ca pentru a-l cerceta mai amănunțit; ²¹ tu însă nu-i crede, căci mai bine de patruzeci de oameni dintr’înșii îi întind curse și s’au jurat că nu vor mânca nici bea până când nu-l vor ucide, iar acum stau pregătiți, așteptând făgăduința ta”.²² Tribunal trimise înapoi pe tânăr, poruncindu-i să nu spună nimănu-i că i-a adus la cunoștință lucrurile acestea.

Tribunal trimite pe Pavel la Cezareea.

²³ Și chemând doi sutași, le zise: „Pregătiți pentru ceasul al treilea din noapte două sute de soldați, cari să meargă până la Cezareea, și șap-

¹⁶. *Fiu al surorii lui Pavel*, care locuia în Ierusalim și se dusesese acolo de sărbători.

²¹. *Așteptând făgăduința ta*, adică să-l conduci pe Pavel înaintea Sinedriului.

tezeci de călăreți și două sute de lăncieri, ²⁴ și pregătiți dobitoacele de povară, pe cari să-l ducă pe Pavel întreg și teafăr la procuratorul Felix". ²⁵ (Intr'adevăr, se temea să nu-l răpească Evreii și să-l ucidă, iar el să sufere clewetirea că ar fi primit bani pentru aceasta).

²⁶ Scrise deci o scrisoare, care suna așa: „Claudiu Lisia prea bunului proconsul Felix, sănătate. ²⁷ Pe omul acesta prins de Evrei și aproape să fie ucis de ei, venind eu cu soldații, l-am scăpat, aflând cum că este Roman. ²⁸ Și voind să aflu vina ce-i puneau în sarcină, l-am condus înaintea Sinedriului lor. ²⁹ Dar aflai că el era părît pentru lucruri din legea lor, fără să aibă însă vreo fărădelege vrednică de moarte sau de lanțuri. ³⁰ Și eu, fiind încunostiințat de cursele urzite împotriva lui, l-am trimis la tine, înștiințând și pe pâriși să-și spună cuvântul înaintea ta. Fii sănătos."

³¹ Deci soldații, după porunca ce li s'a dat, luară pe Pavel cu ei și-l conduseră noaptea la Antipatrida. ³² Iar ziua următoare, lăsând pe călăreți să meargă cu el, se întoarseră la fortăreață. ³³ Și aceia, intrând în Cezareea și dând proconsulului scrisoarea, îi înfățișară și pe Pavel. ³⁴ Proconsulul, cetind-o și întrebându-l din ce ținut

25. Se temea într'adevăr de clewetirea că ar fi îngăduit moartea unui cetățean roman pentru vreo răsplata grasă în bani.

29. Tribunalul înțelise că Pavel nu făcuse nicio fărădelege, dar că toată ura Evreilor împotriva lui se stărnise din lucruri de ale credinței. (M. Sales.)

31. *Antipatrida* fu zidită de Irod cel Mare în cinstea tatălui său și se afla la 63 kilometri de Ierusalim și la 39 kil. de Cezareea.

este și aflând că era din Cilicia, zise: ³⁵ „Te voi asculta când vor sosi pârișii tăi", și porunci să fie păzit în pretoriul lui Irod.

CAPUL 24. — Pavel la tribunalul lui Felix. ¹ După cinci zile, veni arhiereul Anania cu câțiva bătrâni și cu un oarecare cuvântător Tertul, cari se înfățișară la procurator împotriva lui Pavel. ² Și chemat fiind Pavel, începu Tertul învinuirea zicând: „Că ne bucurăm de multă pace prin tine și multe lucruri s'au schimbat în bine prin purtarea ta de grijă, ³ noi o recunoaștem pururea și în tot locul cu multă mulțumire, prea bunule Felix. ⁴ Însă, pentru a nu te supăra prea mult, te rog să ne ascuți cu a ta bunătate, în puține cuvinte:

⁵ Am aflat pe omul acesta înciumat, care ațâță la răscoală pe toți Evreii din toată lumea și care este capul răscoalei din secta Nazarineilor. ⁶ El a cutezat să pângărească și templul, și după ce l-am prins, am voit ca să-l judecăm după legea noastră.

⁷ Venind însă tribunalul Lisia, îl scoase cu multă silnicie din mâinile noastre ⁸ și porunci ca pârișii lui să vină la tine; iar tu, cercetându-l, vei putea fi pus în cunoștință despre aceste lu-

35. *În pretoriul lui Irod.* În palatul pe care Irod și-l zidise la Cezareea și care era reședința Proconsulului. La Romani se numea pretoriu casa unde locuia și tăcea dreptate guvernatorul. (M. Sales.)

5. *Secta Nazarineilor.* Astfel erau chemați creștinii din despet.

6. *A cutezat să pângărească și templul.* Această învinuire, anume că sfântul Pavel ar fi săvârșit sacrilegiu, era cea mai grea, și atât legea evreiască cât și cea romană o pedepsea cu moartea.

cruri de cari noi îl învinuim.”⁹ Și mai adăugară și Evreii că lucrurile stau astfel.

¹⁰ Iar Pavel, (după ce procuratorul i-a făcut semn să vorbească) răspunse: „Știind eu de mai mulți ani că tu ești judecătorul acestui neam, cu dragă inimă voiu răspunde de mine.”¹¹ Tu poți într-adevăr să afli deslușit că nu sunt mai mult de douăsprezece zile de când am sosit la Ierusalim pentru a-mi face închinăciunile.¹² Și nu m’au găsit pricindu-mă cu cineva în templu, nici făcând adunări de popor prin sinagoge,¹³ ori prin oraș, și nici că pot aduce ei înaintea ta dovezi despre cele pentru cari mă pârăsc acum.

¹⁴ Dar eu îți mărturisesc că în acea credință pe care ei o numesc erezie, eu slujesc Părintelui și Dumnezeului meu, crezând toate cele ce sunt scrise în lege și în proroci,¹⁵ având nădejde în Dumnezeu că va veni acea înviere a celor drepti și a celor răi pe care ei înșiși o așteaptă.¹⁶ Drept aceea, eu mă silesc să-mi păstrez conștiința pururea nepătată înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

¹⁷ Iar după mai mulți ani, am venit să aduc pomeni națiunii mele și daruri și lucruri făgăduite.¹⁸ Și în aceste fapte m’au aflat curățindu-mă în templu, fără adunare de gloată și fără răsccoală.¹⁹ Iar acei anumiți Evrei din Asia cari de asemenea trebuiau să se înfățișeze înaintea ta și să mă părăscă dacă ar fi avut ceva împotriva mea,²⁰ sau chiar și aceștia, să spună dacă au găsit vină în mine când am stat în Sinedriu,²¹ afară numai de acel glas când am strigat stând în mijlocul lor: Astăzi eu sunt judecat de voi despre învierea morților.”

²² Felix însă, încunoștiunțat bine despre a-

cea credință, le dădu o amânare zicând: „După ce va sosi tribunul Lisia, vă voiu asculta”.²³ Și dădu poruncă centurionului să păzească pe Pavel, dar să umble mai omeneste cu el și să nu fie oprit nimeni din ai săi ca să-i facă vreo slujbă.

²⁴ Iar după ce au trecut câteva zile, sosind Felix cu Drusilla, soția sa, care era evreică, chemă pe Pavel și-l ascultă vorbind despre credința în Isus Hristos.²⁵ Și pe când el tălmăcea despre dreptate, despre curăție și despre judecata viitoare, Felix, înspăimântat, zise: „De acum du-te și la vreme potrivită te voiu chema”,²⁶ și totodată nădăjduia că Pavel îi va da bani; de aceea îl și chema mai des la sine și stătea de vorbă cu el.

²⁷ Trecând doi ani, Felix avu de urmaș pe Porcius Festus. Voind, însă, Felix să facă un hatâr Evreilor, lăsă pe Pavel în lanțuri.

CAPUL 25. — Pavel înaintea lui Festus face apel la Cezar. ¹ După ce Festus veni în provincie, la trei zile se duse dela Cezareea la Ierusalim.² Și se înfățișară înaintea lui arhieriei și Evreii cei mai de seamă împotriva lui Pavel, și-l rugau,³ cerându-i hatârul, să poruncească să-l aducă la Ierusalim, întinzându-i curse ca să-l ucidă pe cale.

⁴ Festus însă răspunse că Pavel este păzit în Cezareea și că el însuși trebuia să plece degrabă acolo.⁵ „Deci (zise el), aceia din voi cari au vază

²⁵ Felix fu un procurator nedrept și crud. (Tacit.)

²⁷ Trecând doi ani de când sfântul Pavel fusese prins la Cezareea și în care timp Felix nu s’a silit să sfârșească judecata. Porcius Festus, care urmă după Felix, fu un judecător nepătat și râvnic. (M. Sales.)

să vină împreună cu mine, și dacă este vreo fă-
rădelege în omul acesta, să-l pârască”.

⁶ Și după ce a zăbovit între ei opt sau zece
zile, se duse la Cezareea, și ziua următoare, șe-
zând în tribunal, porunci să fie înfățișat Pavel.
⁷ Iar după ce acesta fu adus, îl înconjurară Evreii
cari veniseră dela Ierusalim, aducând împotriva
lui multe și mari învinuiri, pe cari nu le puteau
dovedi, ⁸ pe când Pavel se apăra zicând: „N'am
păcătuit nimic: nici împotriva legii Evreilor, nici
împotriva templului, nici împotriva Cezarului”.

⁹ Festus însă, voind să facă un hatâr Evreilor,
răspunse lui Pavel și zise: „Vrei să mergi la Ie-
rusalim ca să fii judecat acolo despre toate ace-
ste lucruri înaintea mea?” ¹⁰ Dar Pavel zise: „Eu
stau înaintea tribunalului Cezarului și aci trebie
să fiu judecat. Evreilor eu nu le-am făcut ne-
dreptate, după cum tu știi mai bine; ¹¹ căci dacă
le-am făcut nedreptate sau dacă am săvârșit ceva
vrednic de moarte, nu mă codesc să mor; dacă
însă nimic nu se adevărește din toate cele cu
cari mă învinuesc aceștia, nimeni nu mă poate
da în mâna lor. Cer să fiu judecat de Cezar.”
¹² Atunci Festus, luând cuvânt în sfat, răspunse:
„Ai cerut să fii judecat de Cezar? La Cezar te
vei duce.”

**Pavel înaintea lui Festus și a regelui A-
gripa.** ¹³ După ce trecură câteva zile, regele A-
gripa și Berenice se duseră la Cezareea, ca să

11. Pavel, ca cetățean roman, făcând apel la Cezar,
era scos numaidecât din puterea tribunalelor de mai
jos și trebuia să fie judecat numai de împăratul dela
Roma.

13. Agripa II, nepot de al doilea al lui Irod cel Mare,
era fratele Berenicei și al Drusillei, soția lui Felix. Micul

salute pe Festus. ¹⁴ Și după ce zăboviră mai
multe zile acolo, Festus vorbi regelui despre Pavel
și-i zise: „Este aci un om oarecare, lăsat în lan-
țuri de Felix; ¹⁵ și fiind eu la Ierusalim din pricina
lui, au venit la mine arhierii și bătrânii Evreilor
cerându-mi ca el să fie osândit. ¹⁶ Eu am răspuns
la aceștia că nu este obiceiul la Romani de a o-
sândi pe cineva mai înainte ca pâritul să aibă
înainte pe cei ce-l părăsc și să aibă răgaz de
apărare pentru a se spăla de învinuiri. ¹⁷ Deci,
adunându-se ei aci fără zăbavă, șezând eu a doua
zi în tribunal, dădui poruncă să fie adus omul
acela. ¹⁸ Și înfățișându-se pârșii lui, nu-i aduceau
nicio învinuire din cele ce eu bănuiam, ¹⁹ ci ri-
dicau împotriva lui niște neînțelegeri despre cre-
dința lor și despre un oarecare Isus mort, despre
care Pavel zice că este viu. ²⁰ Iar eu, stând la
govăială cu cercetarea acestei pricini, i-am spus
de n'ar vrea cumva să meargă la Ierusalim și să
fie judecat acolo despre lucrurile acestea. ²¹ Pa-
vel însă, ridicând apel ca să fie păstrat pentru
judecata Împăratului, am poruncit să fie păzit,
până când îl voi trimite la Cezar.” ²² Atunci A-
gripa zise lui Festus: „Și eu aș dori să aud pe
omul acesta”; iar celălalt răspunse: „Mâne îl vei
auzi”.

²³ Ziua următoare, când veniră Agripa și
Berenice cu multă vâlvă, și după ce intrară în
locul de ascultare cu tribunii și cu bărbații cei
mai de seamă ai orașului, din porunca lui Festus
fu adus și Pavel. ²⁴ Iar Festus zise: „O rege A-
gripa și voi toți cei ce sunteți adunați aci împre-

lui regat îl alcătuiau tetrarhiile lui Filip și ale lui Lisa-
nia, la miazănoapte de Palestina.

23. Cu multă vâlvă, adică: cu toată pompa regască

ună cu noi, voi vedeți pe acest om împotriva căruia toată mulțimea Evreilor a alergat la mine în Ierusalim strigând că nu mai trebuie să trăiască. ²⁵ Cu toate acestea, eu am recunoscut că n'a săvârșit nimic ca să merite moartea. Dar, după ce el singur a cerut să fie judecat de Împăratul, am hotărît să-l trimit la el. ²⁶ Și despre el eu n'am nimic sigur ce să scriu Stăpânului. De aceea l-am înfățișat înaintea voastră și mai vârtos înaintea ta, o rege Agripa, pentru ca tu cercetându-l, eu să am ceva ce să-i scriu. ²⁷ Căci îmi pare un lucru prea nesocotit să trimit pe un om legat, fără să amintesc pricinile."

CAPUL 26. — Cuvântarea lui Pavel. ¹ Agripa zise lui Pavel: „Îți este îngăduit să vorbești în apărarea ta". Atunci Pavel, întinzând mâna, începu să se apere: ² „Eu mă socotesc fericit, o rege Agripa, că astăzi pot să-mi spun cuvântul de apărare în fața ta, despre toate cele câte mă părăsc Evreii, ³ mai cu seamă pentru că tu cunoști toate obiceiurile și neînțelegerile ce sunt între Evrei; de aceea te rog să mă ascuți cu îngăduială: ⁴ Cât privește viața mea pe care am trăit-o din tinerețe printre cei de neamul meu în Ierusalim chiar dela început, o cunosc toți Evreii, ⁵ cari (de voiesc numai să dea mărturie) au știut că eu dela început am trăit ca fariseu, după cea mai sigură tagmă a religiunii noastre, ⁶ Iar acum stau la judecată ca un vinovat, pentru nădejdea în făgăduința făcută de Dumnezeu părinților no-

26. *N'am nimic sigur ce să scriu Stăpânului.* Trimitând la Roma pe un pârît care făcea apel la Împăratul, judecătorul trebuia să-l întovărășească cu o scrisoare lungă, în care să tâlmăcească toată pricina pârîtilui.

ștri, ⁷ la care (făgăduință) trag nădejde să ajungă cele douăsprezece seminții ale noastre slujind lui Dumnezeu ziua și noaptea. Din pricina acestei nădejdi sunt eu pârît de Evrei, o rege. ⁸ Cum se judecă de voi ca un lucru de necrezut ca Dumnezeu să învie pe cei morți?

⁹ Din partea mea, eu am crezut că trebuie să fac multe împotriva lui Isus Nazarineanul, ¹⁰ după cum am și făcut în Ierusalim, și (având imputernicirea dela arhieriei), pe mulți dintre sfinți i-am închis în închisori, și când erau omoriți, eu dădeam încuviințarea mea. ¹¹ Și deseori îi sileam cu pedepsă prin toate sinagogele ca să hulească: și înverșunându-mă tot mai mult împotriva lor, îi prigoneam chiar și prin orașele dinafară.

¹² Și în fierberea acestor lucruri ducându-mă la Damasc cu imputernicirea și din însărcinarea arhieriei, ¹³ am văzut, o rege, către amiază pe drum o lumină din cer mai strălucitoare decât soarele, fulgerând împrejurul meu și al celor ce erau cu mine. ¹⁴ Iar noi, căzând la pământ, am auzit un glas care-mi zicea mie în limba evreiască: Saule, Saule, pentru ce mă prigonești? Greu este pentru tine să te împotrivești imboldului. ¹⁵ Atunci eu am răspuns: Cine ești tu, Doamne? Și Domnul îmi zise: Eu sunt Isus, pe care tu îl prigonești. ¹⁶ Dar scoală-te și stai drept în picioare; căci cu scopul acesta ți-am apărut ca să te orânduiesc slujitor și martor despre lucrurile pe cari le-ai văzut și despre acelea în cari mă voi arăta ție. ¹⁷ și te voiu mântui de

16. *Mă voi arăta ție.* Isus făgăduiește Apostolului sau alte arătări și descoperiri.

17. *Te voiu mântui de* cursele și de prigonirile Evreilor și ale păgânilor.

poporul acesta și de păgâni, în mijlocul cărora te trimit acum,¹⁸ ca să le deschizi lor ochii, pentru ca să se întoarcă din întunecare la lumină și din puterea Satanei la Dumnezeu, pentru ca să primească iertarea păcatelor și moștenirea cu sfinții prin credința care este întru mine.

¹⁹ Drept aceea, o rege Agripa, eu n'am fost neascultător către cereasca vedenie;²⁰ ci mai întâi de toate am predicat tuturor acelor cari sunt în Damasc și în Ierusalim și în întreg ținutul Iudeei și apoi și păgânilor, ca să se pocăiască și să se întoarcă la Dumnezeu și să facă fapte vrednice de pocăință.²¹ Din această pricină, prinzându-mă Evreii în templu, încercară să mă ucidă.

²² Dar, sprijinit de ajutorul lui Dumnezeu, am ajuns până în ziua de azi, învățând pe cei mici și pe cei mari și nespunându-le altceva decât numai ceea ce au zis prorocii și Moise că trebuie să se întâmple,²³ că Hristos trebuia să pătimească, că fiind el cel dintâi ca să învie din morți, trebuie să vestească lumină poporului aceștia și păgânilor."

²⁴ Grăind el aceste lucruri întru apărarea sa, Festus zise cu glas tare: „Ești nebun, Pavele: învățătura cea multă te duce la nebunie”.²⁵ Dar Pavel zise: „Nu sunt nebun, o prea bunule Festus, ci rostesc cuvinte de adevăr și de înțelepciune.

²⁶ Dar toate aceste lucruri le știe regele, în-

24. *Ești nebun, Pavele.* Taina Crucii și mai ales credința în învierea morților i se păreau nebunie lui Festus, care credea că învățătura cea multă l-ar fi adus pe Pavel în această stare. Festus știa că sfântul Pavel își petrecea timpul, chiar și în închisoare, citind și cercetând sfânta Scriptură.

aintea căruia vorbesc fără sfială, căci cred că niciunul din aceste lucruri nu-i este ascuns, deoarece nimic dintre acestea nu s'a petrecut într'un ungher.²⁷ Crezi tu, o rege Agripa, în proroci? Eu știu că tu crezi.”²⁸ Agripa însă zise lui Pavel: „Aproape să mă convingi să mă fac creștin”.²⁹ Iar Pavel zise: Doresc dela Dumnezeu, ca ori *aproape*, ori fără *aproape*, nu numai tu, ci toți cei ce mă ascultă, să vă faceți astăzi cum sunt eu, dar fără aceste lanțuri”.

³⁰ Și se sculă regele și procuratorul și Berenice și cei ce sedeau cu dâșii.³¹ Și retrăgându-se la o parte, vorbeau între dâșii zicând: „Omul acesta nu a săvârșit nicio faptă care să merite moartea ori închisoarea”.³² Iar Agripa zise lui Festus: „Omul acesta putea fi slobozit dacă nu făcea apel la Împăratul”.

CAPUL 27. — Plecarea lui Pavel la Roma.

După ce fu hotărît ca Pavel să meargă în Italia pe mare și să fie încredințat împreună cu ceilalți intermițați unui sutăș din cohorta Augusta, numit Iuliu,² intrând într'o corabie din Hadrumet, am pornit călătorind pe coasta țărilor din Asia, fiind întovărășiți de Macedoneanul Aristarh din Tesalonic.³ Iar ziua următoare ajunserăm la Sidon. Iuliu, purtându-se omenește cu

27. *Eu știu că crezi.* Agripa era evreu, și ca atare, credea în prorocii.

29. *Cum sunt eu*, adică creștin cum sunt eu. Răspunsul este vrednic de sfântul Pavel și de dragostea lui. (M. Sales.)

2. Hadrumet era un oraș al Africii pe coastele Libiei.

3. *Sidon*, oraș care fusese capitala Feniciei.

Pavel, îi dăte voie să meargă pe la prieteni și să primească îngrijirile lor. ⁴ Pornind de acolo, călătorirăm sub Cipru, din pricină că vânturile erau potrivnice.

⁵ Apoi, străbătând marea Ciliciei și a Pamfiliei, ajunserăm la Litra Licie; ⁶ și acolo, găsim sutașul a corabie din Alexandria, care mergea în Italia, ne urcă într'însa. ⁷ Și călătorind cu corabia încet timp de multe zile și ajungând cu greutate în dreptul Gnidului, deoarece vântul ne împiedeca, am intrat sub coastele Cretei pe lângă Salmone. ⁸ Și cu multă greutate călătorind pe lângă ea, am ajuns într'un loc oarecare numit Boni-portus (Bune-Limanuri), lângă care se afla orașul Thalassa.

⁹ După ce cheltuisem multă vreme și deoarece călătoria cu corabia nu mai era sigură, pentru că trecuse postul, Pavel le dăte un sfat ¹⁰ zicându-le: „Bărbaților, eu văd că călătoria cu corabia pe apă începe să fie anevoioasă și păgubitoare, nu numai pentru încărcătură și pentru corabie, ci și pentru viețile noastre”.

¹¹ Sutașul însă credea mai mult pe pilot și pe stăpânul corăbiei decât cele ce spunea Pavel. ¹² Și deoarece portul acela nu era bun de iernat, cei mai mulți au fost de părere să plece de acolo, și, dacă cumva ar fi putut, să ajungă la Fenice (port al Cretei așezat spre miazăzi și apus și spre miazănoapte și apus) și să ierneze acolo.

9. *Trecuse postul* numit al *Ispășirii*, care cădea pe ziua a zecea a lunii *Tisri*, adică pe la sfârșitul lui Septemvrie. Sfântul Pavel, deprins cu călătoria pe mare, le-a atras luarea aminte la primejdia ce-i amenința dacă își urmează drumul. (M. Sales.)

¹³ Și începând să sufle vântul de miazăzi și crezându-se siguri pe punerea lor la cale, au ridicat ancora la Asson și au mers pe lângă coasta Cretei. ¹⁴ Dar puțin după aceea se ridică de pe dânsa un vânt furtunos, care se chiamă Eurocvilonul. ¹⁵ Și răpind corabia, care nu putea sta împotriva vântului, iar ea fiind lăsată în voia soartei, eram purtați de valuri. ¹⁶ Pe când alergam pe sub o insulă mică numită Cauda, abia puturăm prinde luntrea. ¹⁷ Dar trăgând-o sus, întrebuițară mijloace de ajutorare, legând cu odgoane corabia și lăsând pânzele jos, de frică să nu dea peste Sirta; erau purtați astel de vânturi. ¹⁸ Fiind însă hărțuiți de furtuna cea puternică, ziua următoare aruncară încărcătura, ¹⁹ iar a treia zi aruncară chiar cu mâna lor uneltele corăbiei. ²⁰ Și deoarece nu se arătase nici soarele, nici stelele timp de mai multe zile, iar furtuna strașnică nu se slăbea, ne dispăruse orice nădejde de mântuire.

²¹ Și deoarece postul ținuse acum lungă vreme, Pavel, stând în picioare în mijlocul lor, zise: „Într'adevăr, bărbaților, trebuia să mă ascultați și să nu vă îndepărtați de Creta, și ați fi fost feriți de această primejdie și de această pagubă. ²² Acum însă vă îndemn să fiți cu inimă bună, căci nu se va pierde niciun suflet dintre voi, ci

14. *De pe dânsa*, adică: de pe insula Creta.

16. *Cauda*. Mică insulă ce se află la 25 mile spre miazăzi-apus de Creta, le făcea un mic dos în contra furiei vânturilor, așa că putură prinde și trage sus luntrea, care fiind legată la coasta corăbiei, era în primejdie să fie sfărâmată de valuri. Pe atunci aceste luntri erau singura nădejde de scăpare la timp de nenorocire.

17. *Sirtele* erau munți de nisip în mare pe coasta de miazănceapte a Africei.

numai corabia.²³ Căci astă noapte mi-a apărut ingerul acelui Dumnezeu al cui sunt eu și căruia îi slujesc²⁴ zicându-mi: Nu te teme, Pavele, tu trebuie să te înfățișezi la Cezar, și iată că Dumnezeu ți-a dăruit pe toți cei ce călătoresc cu tine pe corabie.²⁵ Drept aceea, fiți cu inimă bună, bărbaților, căci am credință în Dumnezeu că va fi așa cum mi s'a zis.²⁶ Noi trebuie să dăm peste o insulă oarecare."

²⁷ Dar când sosi noaptea a patrusprezecea și noi pluteam pe marea Adriatică, pe la miezul nopții, marinarii credeau că li se arată pământ.²⁸ Atunci aruncând măsurătoarea, găsiră douăzeci de stânjeni, și mergând mai încolo, aflară cincisprezece stânjeni.²⁹ Și temându-se să nu dea în locuri stâncoase, slobozind de pe coada corăbiei patru ancore, așteptau cu nerăbdare să se facă ziuă.³⁰ Și deoarece marinarii încercau să fugă din corabie și sloboziră în mare luntrea sub cuvânt că ar vrea să întindă ancorele și dela botul corăbiei,³¹ Pavel zise sutașului și soldaților: „Dacă aceștia nu vor rămânea în corabie, nu vă puteți mântui”.³² Atunci soldații tăiară funiile dela luntre și o lăsară să se ducă.

³³ Când începu să se facă ziuă, Pavel în-

27. Cei vechi numeau Marea Adriatică toată marea care se atla între Italia, Grecia și Africa.

28. *Atunci aruncând măsurătoarea.* Era o bucată de plumb legată cu o funie cu care măsurau adâncimea mării.

30. Marinarii încercară să fugă, căci cunoșteau mai bine decât alții furia mării și înțelegeau că corabia cu greu va putea să țină piept furiei valurilor până dimineață și deci voiau să scape numai cu luntrea, lăsând corabia și călătorii în voia sorții. Pavel cunoscuse viclenia lor și o descoperi sutașului, căre-i opri în corabie.

demna pe toți să ia hrană, zicând: „Astăzi este a patrusprezecea zi de când stați și așteptați llamânzi, fără ca să luați ceva.”³⁴ De aceea vă indemn să luați hrană pentru scăparea voastră, oaci nu va pieri niciun fir de păr de pe capul vreunuia din voi.”³⁵ Și zicând acestea, luă pâine, mulțumi lui Dumnezeu în fața tuturor, și frângând-o, începu să mănânce.³⁶ Și se îmbărbătară cu toții și luară hrană și ei.³⁷ În corabie eram cu toții împreună două sute șaptezeci și șase de suflete.³⁸ După ce s'au săturat, ușurară corabia aruncând grâul în mare.

³⁹ Și când s'a făcut ziuă, ei n'au cunoscut pământul acela, doar vedeau un oarecare sân de mare care avea țarm, unde aveau de gând să împingă corabia, de le-ar fi fost cu putință.⁴⁰ Și ridicând ancorele și slăbind totodată legăturile cârmelor, ele se lăsară în mare; apoi ridicând pânza din față după bătaia vântului, se îndreptară către țarm.

Frângerea corăbiei la Malta.⁴¹ Dar izbîndu-ne într-o limbă de nisip, care avea de amândouă părțile marea, au întepenit corabia, astfel că botul corăbiei fiind înfipt, rămase nemișcat, iar coada se slăbîna de furia mării.⁴² Planul soldaților era acum să omoare pe cei legați, ca niciunul să nu scape ieșind înnot.

⁴³ Sutașul însă, dorind să scape pe Pavel, le opri să facă aceasta și porunci ca cei ce puteau

39. *Un oarecare sân de mare care avea țarm,* adică: care nu era incins de stânci, ci arăta un loc potrivit pentru ieșit pe uscat. *Slăbind legăturile cârmelor,* aceste cârme se coborau în apă și așa slujeau să îndrepte corabia unde voiau.

înnota, să se arunce cei dintâi și să iasă la țarm; ¹¹ iar pe ceilalți i-au scos: parte pe scânduri, parte pe sfărâăturile corăbiei. Astfel se făcu că toți scăpară la țarm.

CAPUL 28. — Pavel la Malta. ¹ După ce am scăpat din primejdie, aflarăm că insula se chema Malta. Barbarii aceia s'au purtat cu noi cu multă omenie; ² căci aprinzând focul ne întremară pe noi toți din umezeala care ne supăra și din frig.

³ Pavel adunând o grămadă de găteje și punându-le pe foc, o năpărcă ieși de căldură și i se acăță de mână. ⁴ Iar barbarii, îndată ce văzură năpărca atârând de mâna lui, ziceau între ei: „De sigur că omul acesta este un ucigaș, pe care, dacă a scăpat de pe mare, răzbunarea (lui Dumnezeu) nu-l lasă să trăiască.” ⁵ El însă, scuturând dihania în foc, nu păți niciun rău. ⁶ Dar aceia credeau că se va umfla și că deodată va cădea jos și va muri. Și după ce au așteptat multă vreme și au văzut că nu i se întâmplă niciun rău, schimbându-și părerile, ziceau că este un Dumnezeu.

⁷ Prin acele locuri își avea pământurile căpetenia insulei, cu numele Publius, care ne primi și ne îngriji cu dragoste timp de trei zile. ⁸ Și se întâmplă că tatăl lui Publius zăcea în pat chinat de friguri și de urdinare cu sânge. Pavel se duse la dânsul, și făcând rugăciune și punând mâinile peste dânsul, îl însănătoșă. ⁹ După fapta

1. *Barbari* se chemau pe acele timpuri toți cari nu vorbeau limba greacă ori latină.

7. Tradiția locală din Malta și vechile cărți așează pe acest Publius printre cei dintâi episcopi de Malta.

aceasta, toți cei ce aveau boli pe acea insulă veneau și erau însănătoșiți; ¹⁰ iar ei ne-au făcut mare cinste, și când am intrat în corabie, ne-au pus la îndemână cele de trebuință.

Pavel își urmează drumul la Roma. ¹¹ După trei luni, pornirăm pe o corabie din Alexandria, care iernase la acea insulă și care avea pe ea chipul Castorilor. ¹² Și ajungând la Siracuza, ne oprirăm acolo trei zile.

¹³ De acolo, făcând ocolul coastei, ajunserăm la Regium, și după o zi, la bătaia unui vânt de miazăzi, ajunserăm în două zile la Puteoli, ¹⁴ unde găsim niște frați, furăm rugați să stăm la dânsii șapte zile și așa ne îndrumarăm spre Roma. ¹⁵ Iar frații de acolo, auzind despre noi, ne ieșiră înainte până la Forul lui Apiu și până la Trei Taverne. Pavel, când i-a văzut, mulțumi lui Dumnezeu și se umplu de mângâiere.

Sosirea lui Pavel la Roma și zăbovirea lui acolo timp de doi ani. ¹⁶ Când ajunserăm la Roma, i s'a îngăduit lui Pavel să stea singur cu ostașul care-l păzea. ¹⁷ Și după trei zile adună

11. După trei luni, când trecuse timpul de iarnă și călătoria pe mare nu mai era primejdioasă. *Chipul Castorilor*, adică zeii *Castor* și *Pollux*, cari erau socotiți dumnezeii ocrotitori ai marinarilor. *Siracuza* este un oraș în partea de răsărit a insulei Sicilia.

13. *Regium* este un oraș în partea cea mai dinspre miazăzi a Italiei, pe strâmtoarea Messina. *Puteoli* este un oraș așezat pe golful Neapolei.

15. *Forul lui Apiu* era un sat pe calea Apia la 43 de mii de pași depărtare de Roma. *Trei Taverne* era un sat pe calea Apia la 33 de mii de pași depărtare de Roma.

Pavel pe frunțașii Evreilor. Iar după ce aceștia se adunară, le zise: „Bărbați frați, fără a fi făcut ceva împotriva poporului sau a datinelor părințești, am fost trimis legat dela Ierusalim în mâinile Romanilor,¹⁸ cari cercetându-mă, voiau să-mi dea drumul, deoarece în mine nu era nicio vină vrednică de moarte.¹⁹ Dar împotrivindu-se Evreii, am fost silit să fac apel la Împăratul, nu ca și cum aş avea de învinuit întru ceva neamul meu.²⁰ Din această pricină am crezut să vă văd și să vorbesc cu voi; căci eu sunt strâns cu aceste lanțuri pentru nădejdea lui Izrail.”

²¹ Dar ei îi ziseră: „Noi nici n'am primit scrisoare despre tine din Iudeea, nici n'a venit vreunul dintre frați să ne înștiințeze ori să ne spună ceva rău despre tine.²² Totuși am dori să auzim din gura ta ceea ce gândești, căci, cu privire la credința aceasta, nouă ne este cunoscut că pretutindeni îi stau împotriva.”

²³ Și hotărându-i ei ziua, se duseră mulți la dânsul acolo unde era găzduit, căroră le deslușea de dimineață până seara și le arăta cu dovezi împărăția lui Dumnezeu și-i convingea cu privire la Isus din Legea lui Moise și din proroci.

²⁴ Și unii credeau cele ce se spuneau, alții nu credeau.²⁵ Și fiind în neînțelegere între dânsii, se îndepărtau, pe când Pavel zicea numai aceste vorbe: „Bine a vorbit Duhul Sfânt prin Isaia prorocul părinților noștri²⁶ zicând: Du-te la poporul acesta și spune către dânsii: Cu urechile veți auzi și nu veți înțelege; și uitându-vă veți privi și nu veți vedea;²⁷ deoarece inima acestui popor s'a făcut nesimțitoare și sunt tari de urechi și au ochii închiși, ca nu cumva să vadă cu ochii și să audă cu urechile și cu inima să priceapă și să se

întoarce, iar eu să-i însănătoșez.²⁸ Fie-vă deci cunoscut că această mântuire a lui Dumnezeu a fost trimisă la păgâni și ei o vor asculta.”²⁹ Și după ce spuse aceste lucruri, plecară Evreii dela dânsul, având între ei mare neînțelegere.

³⁰ Iar Pavel rămase doi ani întregi în casa pe care el o luase cu chirie și primea pe toți cei ce veneau la dânsul,³¹ vestind împărăția lui Dumnezeu și învățând cele cu privire la Domnul Isus Hristos cu toată îndrăzneala și fără împiedecare.

28. Se vede că cea mai mare parte dintre Evrei rămaseră în încăpățănare, în necredință. De aceea le vestește Apostolul că Dumnezeu va da păgânilor hațul mântuirii mesianice, pe care har ei l-au respins.

30. Și primea pe toți. Sfântul Pavel era, sub pază militară liberă și de aceea putea merge unde voia, putea primi pe cine voia, dar era sub supravegherea unui soldat, de care era legat.

Sfântul Apostol Pavel.

EPISTOLA CĂTRE ROMANI

CAPUL 1. — Inceput și închinare. ¹ Pavel, slujitor al lui Isus Hristos, chemat de el Apostol, ales pentru Evanghelia lui Dumnezeu, ² pe care (Evanghelia) o făgăduise mai dinainte prin prorocii săi în sfintele Scripturi, ³ cu privire la Fiul său (născut sieși din sămânța lui David după trup, ⁴ rânduit Fiul al lui Dumnezeu într-o putere după Duhul sfințeniei prin învierea din morți), Isus Hristos Domnul nostru; ⁵ prin care am primit harul și apostolatul, ca să se supună credinței într-o nume al lui toate neamurile, ⁶ între cari sunteți și voi chemați ai lui Isus Hristos: ⁷ tuturor celor ce sunt în Roma, iubiți ai lui Dumnezeu, sfinți după chemare. Har vouă și pace dela Dumnezeu, Tatăl nostru, și dela Domnul Isus Hristos.

Credința Romanilor. ⁸ Mai întâi de toate

Epistola către Romani e scrisă din Corint de sfântul Pavel în anul Domnului 56 ori 57 și cuprinde învățătura despre obșteasca mântuire, despre îndreptățirea înaintea lui Dumnezeu, care-i un dar al milei lui Dumnezeu ce se dobândește prin mijlocul credinței.

4. Prin învierea din morți. Învierea lui Isus este temelie credinței înrînsul ca Fiul al lui Dumnezeu, și cu această înviere a lui Isus este asigurată și învierea morților.

7. Sfinți după chemare. Prin credința în Isus și prin curăția vieții, credincioșii creștini sunt chemați *sfinți*.

mulțumesc Dumnezeului meu prin Isus Hristos cu privire la voi toți, pentru că credința voastră se vestește în toată lumea.⁹ Căci martor îmi este Dumnezeu, căruia îi slujesc cu duhul meu întru Evanghelia Fiului său, că vă pomenesc neîncetat¹⁰ cerând pururea în rugăciunile mele ca odată, în sfârșit, să-mi fie îngăduită, din voința lui Dumnezeu, o cale prielnică să vin la voi.¹¹ Pentru că doresc să vă văd ca să vă împărtășesc ceva har duhovnicesc spre a vă întări;¹² adică spre a mă mângâia împreună cu voi pentru credința cea comună, a mea și a voastră.

Mântuirea atârnă de credință.¹³ Dar eu nu vreau ca voi să nu știți, fraților, că eu deseori m'am hotărît să vin la voi, ca să am vreo oarecare roadă și între voi, ca și între alte neamuri, dar am fost împiedecat până acuma.¹⁴ Sunt dator Grecilor și Barbarilor, învățaților și neînvățaților:¹⁵ Astfel că, din partea mea, sunt gata să vă vestesc Evanghelia și vouă cari sunteți în Roma.¹⁶ Căci eu nu mă rușinez de Evanghelie, pentru că ea este puterea lui Dumnezeu, spre a da mântuire la tot cel ce crede: Evreului mai întâi și apoi Grecului.¹⁷ Deoarece dreptatea lui Dumnezeu în ea (în Evanghelie) se vedește din credință în credință, după cum stă scris: „Iar cel drept din credință trăiește”.

Păcatul păgânilor și osânda lor.¹⁸ Intr'adevăr, mâna lui Dumnezeu se dă pe față din cer

14. *Sunt dator Grecilor și Barbarilor.* Sfântul Pavel își socotea chemarea ca o datorie covârșitoare: de aceea spunea că este *dator* tuturor cu cuvântul Evangheliei: și Grecilor și Barbarilor, învățaților și neînvățaților.

17. Vezi Habacuc 2, 4.

împotriva a toată fărădelegea și nedreptatea oamenilor, cari țin adevărul lui Dumnezeu întru nedreptate:¹⁹ pentru că ceea ce se poate cunoaște despre Dumnezeu, este vădit în ei, căci Dumnezeu le-a arătat-o lor.²⁰ Intr'adevăr, cele nevăzute ale lui, dela facerea lumii, se înțeleg prin cele ce sunt făcute, și se văd, chiar și veșnicia lui, puterea și înțelegerea lui dumnezeiască, așa încât să fie fără desvinovățire.²¹ Căci, după ce au cunoscut pe Dumnezeu, nu l-au proslăvit ca pe Dumnezeu și nici nu i-au adus mulțumiri: ci s'au tămpit în cugetările lor și s'a întunecat inima lor cea nesocotită:²² căci, zicând că sunt înțelepți, s'au făcut nebuni.²³ Și schimbă slava nestricăciosului Dumnezeu în asemănarea și chipul omului stricăcios și a pășarilor și a dobitoacelor cu patru picioare și a taritoarelor.

²⁴ De aceea, Dumnezeu i-a lăsat în stăpânirea poftelor inimilor lor, în necurăție, ca să-și pângărească trupurile lor în ei înșiși:²⁵ Ei, cari au schimbat adevărul lui Dumnezeu în minciună și au dat cinste și au slujit mai bine făpturii decât Făcătorului, care este binecuvântat în veci. Amin.²⁶ Pentru aceasta, Dumnezeu îi dădu în stăpânirea patimilor rușinoase: căci femeile lor schimbă rânduiala hotărîtă de fire în neorânduială potrivnică firii.²⁷ Și de asemenea și băr-

19. *Ceea ce se poate cunoaște despre Dumnezeu, este vădit în ei.* Cunoașterea lui Dumnezeu strălucește în chip firesc în mintea și inima omului, pentru că Dumnezeu face ca omul să cunoască din făpturile cari se văd cu ochii ființarea și desăvârșirile sale.

20. *Încât să fie fără desvinovățire.* Fiind așa de ușor ca omul să ajungă la cunoașterea lui Dumnezeu, cei ce nu se silesc să-l cunoască, nu mai pot avea nicio desvinovățire.

bații, părăsind fireasca întrebuintare a femeii, s'au aprins în poștele lor unii pentru alții, făcând lucruri rușinoase bărbații cu bărbații și primind în ei înșiși cuvenita răsplată a rătăcirii lor.

²⁸ Și precum nu s'au silit să recunoască pe Dumnezeu, Dumnezeu îi dăte în stăpânirea unei minți netrebnice, ca să facă lucruri ce nu se cad, ²⁹ fiind plini de toată strâmbătatea, de răutate, de curvie, de sgârcenie, de viclenie, plini de pizmă, de omor, de desbinare, de înșelăciune, de purtări nesuferite, șoptiri, bârfiri, ³⁰ dușmani ai lui Dumnezeu, ocăritori, trufași, lăudaroși, născocitori de lucruri rele, neascultători de părinți, ³¹ desmetici, destrăbălați, lipsiți de dragoste, fără lege, fără milă, ³² cari, după ce au cunoscut dreptatea lui Dumnezeu, n'au înțeles că cel ce săvârșește asemenea fapte, vrednic este de moarte: și nu numai aceia cari le săvârșesc, ci și aceia cari încuviințează pe cei ce le săvârșesc.

CAPUL 2. — Păcatul Evreilor. ¹ Prin urmare, oricine ai fi tu, o omule care judeci, ești fără desvinovățire; căci chiar prin aceea că judeci pe altul, tu însuși te osândești, într-un câ

26-27. Sfântul Pavel descrie în colorii vii și fără cruțare moravurile cele stricate ale păgânilor; descriere cu atât mai însemnată cu cât sfântul Pavel vorbește către Romani, cari erau focarul stricăciunii.

Capul 2. După ce a arătat că păgânii zac în mânia lui Dumnezeu și au nevoie de mântuire, Apostolul trece să dovedească același lucru și cu privire la Evrei, arătând că Evreii sunt mai vinovați decât păgânii.

1. *Prin urmare...* adică: Dacă păgânii nu se pot desvinovăți pentru că au făcut răul, deși l-au cunoscut ca atare, tot așa va fi fără cuvânt de apărare cel care osândește pe păgâni și totuși urmează pilda lor.

faci totmai acele lucruri despre cari judeci. ² Noi însă știm că a lui Dumnezeu este judecata după adevăr împotriva acelor cari fac asemenea lucruri. ³ Și crezi oare, o omule care judeci pe cei ce fac asemenea lucruri pe când tu însuși le faci, că vei scăpa de judecata lui Dumnezeu?

⁴ Desprețuești tu poate comorile bunătații, îngăduinței și răbdării lui? Nu știi tu oare că bunătaatea lui Dumnezeu te îndeamnă la pocăință?

⁵ Dar tu, cu impietirea ta și cu inima ta nepocăită, îți aduni o comoară de mânie pentru ziua mâniei și a dreptei judecăți a lui Dumnezeu, ⁶ care va da fiecăruia după faptele sale: ⁷ acelor cari, statornici fiind într-o face binele, caută slava, cinstea și nemurirea (le va da) vieța veșnică; ⁸ iar acelor cari sunt îndărătnici și cari nu ascultă de adevăr, ci se supun nedreptății, mânie și urgie.

⁹ Chin și strâmtoare peste tot sufletul omului care săvârșește răul, al Evreului mai întâi și apoi al Grecului; ¹⁰ slavă și cinste și pace oricui săvârșește binele, Evreului mai întâi și apoi Grecului: ¹¹ căci Dumnezeu nu caută la fața omului.

¹² Deci, toți aceia cari fără lege au păcătuit, fără lege vor pieri, și toți aceia cari cu lege au păcătuit, de lege vor fi osândiți. ¹³ Deoarece nu aceia cari aud legea sunt drepti înaintea lui

5. *Ziua mâniei* este ziua judecății lui Dumnezeu.

6. Vezi Matei 16, 27.

12. *Toți aceia cari fără lege au păcătuit*, adică păgânii, cari n'au avut o lege ca a lui Moise, ci au urmat poruncile moralei pe cari le-au avut în inima lor. *Toți aceia cari cu lege au păcătuit*, adică Evreii, cari au avut cele zece porunci.

13. Vezi Matei 7, 21.

Dumnezeu, ci aceia cari împlinesc legea în fapt se vor face drepti.

¹⁴ Căci atunci când păgânii, cari nu au lege, din fire săvârșesc faptele poruncite de lege, aceștia, cari nu au lege, își sunt sieși lege; ¹⁵ și ei arată fapta legii scrisă în inimile lor, dându-le lor mărturie conștiința lor și gândurile, cari unul pe altul se învinovătesc ori se desvinovătesc, ¹⁶ în acea zi în care Dumnezeu va judeca cele ascunse ale oamenilor prin Isus Hristos, după Evanghelia mea.

Adevărata tăiere împrejur. ¹⁷ Dacă tu porți numele de Evreu și te razimi pe lege și te mândrești cu Dumnezeu, ¹⁸ dacă cunoști voința lui și dacă, învățat fiind de lege, deosebești ceea ce este mai de folos ¹⁹ și te socotești că ești călăuza orbilor, lumina celor ce sunt în întunec, ²⁰ povătuitorul celor fără de minte, învățătorul copiilor, ca unul ce ai în lege îndreptarul științei și al adevărului: tu ²¹ dar, care înveți pe alții, nu te înveți pe tine însuși; tu care propovăduiești că nu trebuie furat și furi, ²² tu care spui că nu trebuie curvit și curvești; tu care urgisești pe idoli și necinstești cele sfinte: ²³ tu care te mândrești cu legea necinstești pe Dumnezeu călcând legea. ²⁴ (Pentru că numele lui Dumnezeu, din pricina voastră, este blestemat între păgâni, după cum stă scris.)

²⁵ Căci tăierea împrejur folosește, dacă pă-

15. Vorbește de suferințele tuturor: de ale Evreilor și de ale păgânilor, în cari este o lege firească a binelui dat în paza conștiinței, care ori învinovătește, ori desvinovătește, după cum omul face binele ori răul. Toate acestea se vor descoperi în ziua judecării.

24. Vezi Isaia 52, 5.

zești legea: dar dacă tu ești călcător de lege, cu toată tăierea împrejur, te-ai făcut netăiat împrejur. ²⁶ Dacă, deci, un netăiat împrejur va păzi poruncile legii, nu va fi oare socotit acest netăiat împrejur ca un tăiat împrejur? ²⁷ Și acela care din naștere este netăiat împrejur, păzind legea, oare nu te va judeca pe tine, care cu slova legii și cu tăierea împrejur ești călcător de lege? ²⁸ Căci Evreul nu este cel ce se vede pe dinafară; nici tăierea împrejur nu este ceea ce se arată în carne; ²⁹ ci Evreu este acela care pe dinăuntru este atare; și tăierea împrejur este aceea a inimii, după duh, nu după slovă, a cărei laudă nu este dela oameni, ci dela Dumnezeu.

CAPUL 3. — Omul este îndreptățit prin credință. ¹ Ce are deci mai mult Evreul? Sau în ce folosește tăierea împrejur? ² Mult în toate privințele. Și mai cu seamă pentru că lor li s'au încredințat cuvintele lui Dumnezeu. ³ Dar ce are a face dacă unii dintr'înșii n'au crezut? Oare necredința lor va zădărnici credința lui Dumnezeu? De sigur că nu. ⁴ Dumnezeu este adevărat în cuvânt, iar tot omul este mincinos, precum este scris: „Ca să fii îndreptățit în cuvintele tale

Capul 3. După ce Apostolul a dovedit că atât păgânii cât și Evreii sunt vinovați, și deci, au nevoie de îndreptățire, ar fi putut trece să dovedească îndată că credința este singurul mijloc de mântuire pentru toți; dar Apostolul se oprește, ca să deslege unele greutăți ce s'ar putea ivi din cele spuse mai înainte.

2. *Lor li s'au încredințat cuvintele lui Dumnezeu,* adică descoperirea dumnezeiască din Vechiul Testament.

3. *Făgăduințele lui Dumnezeu făcute poporului lui Israel se vor îndeplini cu toată necredința unora dintr'înșii.*

4. Vezi Cartea Psalmilor 115, 11; 59, 7.

și să biruești când vei judeca tu".⁵ Dacă însă nedreptatea noastră înalță dreptatea lui Dumnezeu, ce vom zice noi? Oare nedrept este Dumnezeu când își revărsă mânia? ⁶ (Omenеște vorbesc.) Ferească Domnul: altfel cum ar judeca Dumnezeu lumea aceasta? ⁷ Intr'adevăr, dacă prin minciuna mea a prisosit adevărul lui Dumnezeu spre slava lui, cum de mai sunt eu judecat ca păcătos? ⁸ Și pentru ce (după cum ne hulesc și după cum spun unii că zicem noi) să nu facem răul, ca să iasă binele? Osânda aceasta este dreaptă. ⁹ Ce așa dar? Suntem noi oare ceva mai mult decât ei? De sigur că nu. Căci am dovedit că atât Evreii cât și Grecii sunt cu toții sub păcat: ¹⁰ precum stă scris: „Nu este drept niciunul; ¹¹ nu este cine să înțeleagă; nu este cine să caute pe Dumnezeu. ¹² Cu toții s'au abătut din cale, împreună netrebnici s'au făcut; nu este cine să facă binele: nu este nici măcar unul. ¹³ Mormânt deschis este gâtulejul lor, viclenii vorbit-au cu limbile lor, venin de aspidă este sub buzele lor. ¹⁴ A căror gură plină este de blestem și amărăciune; ¹⁵ picioarele lor sprintene sunt ca să verse sângele; ¹⁶ pe căile lor e intristare și prăpăd ¹⁷ și calea păcii n'au cunoscut-o: ¹⁸ nu este frica lui Dumnezeu înaintea ochilor lor.”

¹⁹ Noi știm însă că toate cele ce glăsuеște legea le spune acelora cari sunt sub lege, ca să

7. *Dacă prin minciuna mea, etc.* — Aci Apostolul, pentru a vorbi mai cu putere, se exprimă ca și cum ar zice: Dacă eu aș fi păgân și prin minciuna mea, adică prin păgânismul meu, aș da mai bine la iveală adevărul și slava lui Dumnezeu, atunci păgânismul ar fi bun?

10—15. Vezi Cartea Psalmilor 13, 2-3; 5, 11.

18. Vezi Psalmul 35, 2.

lie închisă orice gură și ca toată lumea să fie vrednică de osândă înaintea lui Dumnezeu, ²⁰ căci niciun om nu se va face drept înaintea lui prin laptele legii, pentrucă din lege vine cunoașterea păcatului.

²¹ Iar acum s'a arătat dreptatea lui Dumnezeu fără lege, dovedită de lege și de proroci, ²² adică dreptatea lui Dumnezeu prin credința lui Isus Hristos în toți și peste toți aceia cari cred într'însul: căci nu este deosebire, ²³ intru cât cu toții au păcătuit și au nevoie de slava lui Dumnezeu.

²⁴ Și s'au făcut drepti în dar cu harul lui prin mântuirea cea întru Hristos Isus, ²⁵ care a fost rânduit de Dumnezeu jertfă ispășitoare în puterea sângelui său prin credință, pentru a face cunoscută dreptatea lui în iertarea păcatelor trecute, ²⁶ îndurate de Dumnezeu pentru ca să facă cunoscută dreptatea lui în timpul de față: ca să se dovedească drept el și să facă drept pe cel ce are credință în Isus Hristos. ²⁷ Unde este, așa dar, fala ta? A fost înlăturată. Și prin care lege?

20. Vezi Psalmul 142, 2. — *Din lege vine cunoașterea păcatului*, adică legea spune ce este bine de făcut și ce nu, dar nu dă puterea de a nu păcătui, întocmai precum oglinda îți arată o pată, dar nu ți-o șterge.

21. *Iar acum .. fără lege*, adică: după venirea lui Isus Hristos, îndreptățirea nu mai atâră de legea lui Moise, ci e datorită numai harului lui Dumnezeu.

26. După atâtea veacuri de răutate omenească răbdată de Dumnezeu, sosind plinătatea timpurilor, Dumnezeu făcu ca Fiul său să se intrupеze și să pătimească moartea pentru a răscumpăra pe oameni din sclăvia păcatului. Cu credința în Isus, omeniarea este mântuită și îndreptățită: și aceasta e dovadă pentru dreptatea lui Dumnezeu.

27. *Unde este, ușa dar, fala ta?* Se îndreaptă către

A faptelor? Nu, ci prin legea credinței. ²⁸ Căci credem că omul se face drept prin credință fără faptele legii. ²⁹ Este el oare numai Dumnezeuul Evreilor? Nu este el și Dumnezeuul păgânilor? De sigur că și al păgânilor: ³⁰ Deoarece unul este Dumnezeu, care face drepti din credință și pe tăiații împrejur și tot prin credință pe cei netăiați împrejur.

³¹ Deci nimicim noi oare legea prin credință? De sigur că nu: ci dimpotrivă, întărim legea.

CAPUL 4. — Avram îndreptățit prin credință. ¹ Ce vom zice deci că a dobândit Avram, părintele nostru după trup? ² Dacă într'adevăr Avram a fost făcut drept prin fapte, are de ce se mândri, nu însă înaintea lui Dumnezeu. ³ Căci ce spune Scriptura? Avram a crezut lui Dumnezeu și i s'a socotit aceasta ca dreptate.

⁴ Aceluia însă care lucrează nu i se socotește răsplata ca dar, ci ca datorie. ⁵ Iar celui ce nu lucrează dar crede în acela care face drept pe cel păcătos, credința lui se socotește ca dreptate, după orânduirea harului lui Dumnezeu: ⁶ după cum și David numește fericit pe omul acela cărui Dumnezeu îi socotește dreptatea fără fapte: ⁷ „Fericitiți sunt aceia cărora li s'au iertat

Evreul care credea că se face drept prin faptele legii mozaice.

Capul 4. Ca dovadă că chiar Vechiul Testament învăță că omul se face drept prin credință, Apostolul aduce pilda lui Avram, recunoscut ca om drept de sf. Scriptură (Is. 41, 8) și socotit de Evrei nu numai ca părintele lor ci și ca icoana dreptății, și arată că el a dobândit îndreptarea nu ca o răsplată pentru faptele sale, ci ca un dar pentru credința lui.

3. Vezi Cartea Facerii 15, 6.

lăra-delegile și cărora li s'au acoperit păcatele. ⁸ Fericit este bărbatul acela căruia Dumnezeu nu l-a socotit păcatul.”

⁹ Deci fericirea aceasta este ea oare numai pentru cei tăiați împrejur, ori și pentru cei netăiați împrejur? Căci într'adevăr, noi spunem că credința i s'a socotit lui Avram ca dreptate. ¹⁰ Cum i s'a socotit așa dar? După tăierea împrejur sau înainte de tăierea împrejur? Nu după tăierea împrejur, ci înainte de dânsa. ¹¹ Și el primi semnul tăierii împrejur ca o pecete a dreptății primite prin credință înainte de tăierea împrejur: ca să fie tatăl tuturor credincioșilor netăiați împrejur, pentru ca și lor să se socotească (credința) ca dreptate. ¹² Și să fie tatăl celor tăiați împrejur, al acelora cari nu au numai tăierea împrejur, ci, mai mult umblă pe urmele credinței, care fusese în Avram tatăl nostru, când nu era încă tăiat împrejur.

¹³ Deoarece nu în puterea legii i s'a făgăduit lui Avram și seminției lui că va fi moștenitorul lumii, ci în puterea dreptății din credință. ¹⁴ Dacă într'adevăr moștenitorii ar fi aceia cari vin din lege, atunci zadarnică e credința, iar făgăduința s'a desființat. ¹⁵ Căci legea pricinuește mânie, iar unde nu este lege, nu este nici călcare de lege.

¹⁶ De aceea din credință este făgăduința, pentru ca (aceasta) să fie în dar și temeinică pentru toți urmașii, nu numai pentru cei ce sunt din lege, ci și pentru cei ce sunt din credința lui

7-8. Vezi Psalmul 31, 1-2.

14. *Cari vin din lege*, adică: din legea mozaică, Evreii.

15. *Căci legea pricinuește mânie*, adică: mânia lui Dumnezeu pentru cei ce o calcă.

Avram, care este tatăl nostru al tuturor. ¹⁷ (Precum stă scris: „Te-am orânduit pe tine părinte al multor neamuri), înaintea lui Dumnezeu în care a crezut, care dă viață la cei morți și cheamă lucrurile cari nu sunt, ca pe cele cari sunt; ¹⁸ care împotriva nădejzii crezu în nădejdea de a se face părintele multor neamuri, după cum i s'a zis: Așa va fi seminția ta.” ¹⁹ Și fără a șovăi în credință, nici nu socoti trupul său secăt de vlagă, având aproape o sută de ani, nici pân-tecele Sarei fără de viață. ²⁰ Și nu șovăi prin necredință despre făgăduința lui Dumnezeu, ci se întări în credință, dând slavă lui Dumnezeu, ²¹ încredințat fiind pe deplin că tot ce a făgăduit el, este și în stare să îndeplinească. ²² De aceea i s'a și socotit aceasta ca dreptate.

²³ Dar nu a fost scris numai pentru dânsul singur că i s'a socotit ca dreptate, ²⁴ ci și pentru noi, căroră ni se va lua în seamă credința în acela care a înviat din morți pe Isus Hristos Domnul nostru, ²⁵ care a fost dat la moarte pentru păcatele noastre și a înviat pentru îndreptarea noastră.

CAPUL 5. — Roadele îndreptării prin credință. ¹ Indreptați fiind, așa dar, din credință, avem pace cu Dumnezeu prin Domnul nostru Isus Hristos, ² prin care avem apropiere în pu-

17. Vezi Cartea Facerii 17, 4.

Capul 5. După ce a dovedit că adevărata dreptate, dela care atarnă viața cea de veci, nu se poate dobândi altfel decât prin credința în Isus Hristos, care este dată tuturor: Evreilor și păgânilor, Apostolul trece să descrie roadele îndreptării prin credință. Întaia roadă este pacea cu Dumnezeu cu nădejde în slava viitoare.

terea credinței la harul acesta, în care stăm și ne lăudăm în nădăjdea mării fiilor lui Dumnezeu.

³ Dar nu numai aceasta, ci ne lăudăm încă și în suferințele noastre, știind că suferința ro-dește răbdare; ⁴ răbdarea încercare; încercarea nădejde; ⁵ iar nădejdea nu dă de rușine, pen-trucă dragostea lui Dumnezeu s'a revărsat în inimile noastre prin Duhul Sfânt care ni s'a dat nouă.

⁶ Intr'adevăr, pe când noi eram încă slabi, pentru care pricină muri Hristos la timpul său pentru cei răi? ⁷ De abia că moare cineva pen-tru un drept, dar poate că se găsește cine să aibă inimă să moară pentru un om bun. ⁸ Dum-nezeu însă învederează dragostea sa față de noi prin aceea că pe când noi mai eram păcătoși, la timpul potrivit Hristos muri pentru noi; ⁹ deci cu atât mai mult acum, când suntem îndreptați întru sângele lui, vom fi mântuiți de mânie prin-tr'însul. ¹⁰ Căci dacă atunci când eram dușmani, am fost împăcați cu Dumnezeu prin moartea Fiului său, cu atât mai vărtos împăcați fiind, ne vom mântui prin viața lui.

¹¹ Nu numai aceasta: ci ne lăudăm în Dum-nezeu prin Isus Hristos Domnul nostru, prin care acum am primit împăcarea.

Păcatul și harul. — Cei doi Adami. ¹² De aceea, precum printr'un singur om a intrat pă-catul în această lume și prin păcat moartea, și astfel moartea a trecut la toți oamenii, întru care (om) toți au păcătuit: ¹³ căci până la lege era păcatul în lume, însă păcatul nu se socotea, de-

12. *Printr'un singur om*: Adam.

oarece legea nu era. ¹⁴ Totuși domni moartea dela Adam până la Moise chiar și pentru aceia cari nu au păcătuit cu o greșeală asemănătoare aceleia a lui Adam, care este chipul celui ce era să vină.

¹⁵ Dar nu cum era greșeala, tot așa și darul: pentru că dacă prin greșeala unuia pieriră mulți, cu mult mai vârtos a prisosit pentru mai mulți harul lui Dumnezeu și darul, prin harul unui singur om (adică) al lui Isus Hristos. ¹⁶ Și darul nu este astfel precum este greșeala unuia: căci judecata merge dela o greșeală la osândire; pe când harul dela multe păcate la îndreptare. ¹⁷ Într'adevăr, dacă prin greșeala unui singur, (om) a domnit moartea prin unul singur, cu mult mai mult cei ce au primit belșugul harului, al darului și al dreptății, vor domni în viață prin unul singur Isus Hristos. ¹⁸ Așa dar, după cum prin greșeala unuia singur a venit osânda peste toți oamenii, astfel prin dreptatea unuia singur este îndreptarea dătătoare de viață. ¹⁹ Într'adevăr, precum prin neascultarea unui singur om mulți s'au făcut păcătoși, astfel prin ascultarea unuia mulți se vor face drepti.

²⁰ Apoi a intrat legea ca să se înmulțească

14. *Cel ce era să vină*, este Isus Hristos.

15. *Tot așa și darul*, adică harul. Apostolul zice că lucrarea harului e mai mare decât greșala cea dintâi. Acolo, printr'o singură greșală urmă moartea; aici, mântuirea se întinde la multe greșeli: la toate greșelile omeniirii păcătoase.

20. *Apoi intră legea*: Legea mozaică cu ale sale multe orânduirii dădu prilej la multe încălcări și așa păcatele se înmulțiră; aceasta însă, pe de altă parte, dădu prilej la comoara harurilor, pentru ca toți să se mântuiască.

păcatul. Însă acolo unde se înmulți păcatul, prisosi harul: ²¹ așa că, precum domni păcatul dând moartea, tot așa da să domnească harul prin dreptate, spre a da viața veșnică prin Isus Hristos Domnul nostru.

CAPUL 6. — Slobozirea din robia păcatului. ¹ Ce vom spune așa dar? Vom rămânea noi în păcat, ca harul să fie mai îmbelșugat? ² Ferească Domnul! Căci dacă am murit pentru păcat, cum de vom mai trăi într'insul? ³ Nu știți voi oare că toți cei ce am fost botezați în Hristos Isus, intru moartea lui am fost botezați? ⁴ Într'adevăr, am fost îngropați împreună cu el în moarte prin botez, pentru ca, după cum Hristos a înviat din morți prin mărirea Tatălui, astfel să trăim și noi o viață nouă.

⁵ Căci dacă am fost altoiți în asemănarea morții lui, atunci vom fi la fel și în învierea lui; ⁶ bine știind că vechiul nostru om a fost răstignit împreună cu el, pentru ca să fie nimicit trupul păcatului și să nu mai slujim mai mult păcatului; ⁷ căci cel ce a murit, este îndreptat din păcat.

Capul 6. Apostolul vorbește despre a doua roadă a îndreptării, care este slobozirea din robia păcatului. Creștinul, altoit fiind în Isus Hristos prin botez, este mort pentru păcat și înviat la o viață nouă, în care nu mai trebuie să păcătuiască.

1. *Vom rămânea în păcat, ca harul să fie mai îmbelșugat?* Era urmarea răutăcioasă pe care unii o trăgeau din învățătura sfântului Pavel despre har. Apostolul o respinge cu hotărîre.

5. *Adică: Toți câți suntem uniți în chip tainic cu Isus, trebuie să ne socotim ca morți pentru păcat, de care am avut iertare prin moartea lui Isus.* Iar învierea ne înfățișează renașterea noastră la o viață nouă.

⁸ Și dacă am murit cu Hristos, credem că vom și trăi cu dânsul; ⁹ bine știind că Hristos cel înviat din morți nu mai moare: moartea nu-l va mai stăpâni. ¹⁰ Căci, întru cât el a murit pentru păcat, a murit o singură dată; iar întru cât trăiește, trăiește lui Dumnezeu. ¹¹ Tot așa socotiți-vă și voi, ca fiind morți păcatului, dar vii pentru Dumnezeu în Hristos Isus Domnul nostru.

¹² Deci să nu domnească păcatul în trupul vostru cel muritor, ca să slujiți poftelor lui; ¹³ și să nu dați păcatului mădulele voastre ca pe niște arme ale răutății; ci dăruiți-vă pe voi înșivă lui Dumnezeu ca vii, după ce ați fost morți, și mădulele voastre lui Dumnezeu, ca pe niște arme ale dreptății: ¹⁴ deoarece păcatul nu vă va mai stăpâni, întru cât nu mai sunteți sub lege, ci sub har.

¹⁵ Așa dar ce? Vom păcătui noi oare pentru că nu suntem sub lege, ci sub har? Ferească Domnul! ¹⁶ Nu știți voi oare că la cine vă dați robi spre a asculta, sunteți robii aceluia cui vă supuneți, fie ai păcatului spre moarte, fie ai ascultării de (Dumnezeu) spre dreptate? ¹⁷ Deci, mulțumire lui Dumnezeu, că deși ați fost robii păcatului, ați ascultat din toată inima de acel îndreptar al învățăturii căreia i-ați fost încredințați. ¹⁸ Și, scăpați fiind de păcat, v-ați făcut robii dreptății.

¹⁹ Vorbesc ca om, din pricina slăbiciunii trupului vostru: căci, după cum ați dat mădulele voastre să slujească necurăției și fărădelegii spre fărădelege, tot așa să dați acum mădulele voastre să slujească dreptății spre sfințire. ²⁰ Căci

²⁰ Vă slobozirăți de sub orice poruncă a dreptății, dându-vă la tot felul de vinovații.

atunci când erați robii păcatului, erați slobozi față de dreptate; ²¹ și deci ce roadă aveți atunci din acele lucruri despre cari acum vă e rușine? căci sfârșitul lor este moartea. ²² Dar acum, sloboziți fiind de păcat și făcându-vă robi lui Dumnezeu, aveți roada voastră în sfințenie, iar sfârșitul: viața veșnică. ²³ Deoarece plata păcatului este moartea, iar harul lui Dumnezeu viața veșnică întru Hristos Isus Domnul nostru.

CAPUL 7. — Creștinul nu mai este sub lege, ci sub har. ¹ Nu știți voi oare, fraților, (vorbesc doar unor cunoscători ai legii), că legea domnește în om cât timp el trăiește? ² Deoarece femeia măritată este legată prin lege de bărbatul său care este în viață; iar dacă bărbatul ei va fi murit, este deslegată de legea bărbatului. ³ Așa dar, trăind bărbatul ei, se va numi preacurvară, dacă va sta cu alt bărbat; dacă însă bărbatul ei va fi murit, este deslegată de legea bărbatului, astfel că nu este preacurvară dacă va sta cu un alt bărbat. ⁴ Deci, așa și voi, fraților mei, sunteți față cu legea prin trupul lui Hristos, pentru ca să fiți ai altuia, care a înviat din morți, ca să aducem roade lui Dumnezeu.

²¹ Sfârșitul este moartea, adică: pierzarea, osânda lui Dumnezeu.

Capul 7. Apostolul vorbește despre a treia roadă a îndreptării, care este slobozirea din robia legii și aceasta o dovedește cu o pildă din legea căsătoriei. Zice: precum femeia căreia îi moare bărbatul este slobodă de legământul căsătoriei și poate să se dea altuia, tot așa creștinii, murind Legea Veche, au făcut o nouă legătură cu trupul lui Hristos, ale cărui mădule au devenit prin credință și botez.

¹ **Legea domnește.** Aici se înțelege legea mozaică.

⁵ Căci pe când eram sub stăpânirea trupului, patimile păcatelor prilejuite prin lege lucrau în mădularele noastre, ca să aducă roade de moarte; ⁶ acum însă suntem sloboziți de legea morții de care eram legați, ca să slujim după duhul cel nou și nu după slova cea veche.

Legea și păcatul în om. ⁷ Ce vom zice așa dar? Este oare legea păcat? Ferească Domnul! Dar eu n'am cunoscut păcatul, decât numai prin lege: căci eu nu cunoșteam pofta, dacă legea n'ar fi zis: Să nu poștești. ⁸ Păcatul însă, luând prilej dela acea poruncă, lucră în mine orice poftă, căci fără lege păcatul era mort. ⁹ Iar eu trăiam odată fără lege; dar, venind porunca, păcatul a înviat iarăși; ¹⁰ eu însă am murit și găsesc că acea poruncă ce era spre viață, fu pentru mine spre moarte. ¹¹ Căci păcatul, luând prilej dela acea poruncă, m'a momit, și prin ea m'a ucis. ¹² Astfel dar legea e sfântă și porunca e sfântă, dreaptă și bună. ¹³ Deci un lucru care e bun s'a făcut moarte pentru mine? Ferească Domnul! Dar păcatul, ca să se arate păcat, printr'un lucru bun, mi-a pricinuit moartea, pentru ca păcatul, prin poruncă, să se facă peste măsură de păcătos.

¹⁴ Intr'adevăr, noi știm că legea este duhovnicească: eu însă sunt vândut de carne (ca rob)

7. Legea în sine nu-i păcat, dar duce la cunoștința păcatului.

8. Legea cu opreliile sale aprinde în om pofta de a gusta din rodul cel oprit. Dacă n'ar fi cutare poruncă, nu s'ar gândi omul să facă cutare faptă care e oprită prin acea poruncă în chip lămurit.

11. *Păcatul*, adică pornirea firească către rău.

păcatului, ¹⁵ pentru că nu știu ce fac: căci nu fac binele pe care voiesc să-l fac, ci fac răul, pe care îl urăsc. ¹⁶ Dacă însă ceea ce nu voiesc, aceea fac, aprob legea de bună. ¹⁷ Iar acum nu eu săvârșesc aceasta, ci păcatul care este în mine.

¹⁸ Știu doar că binele nu locuiește în mine, adică în trupul meu: pentru că de voit, voiesc; dar să săvârșesc binele, nu găsesc chip: ¹⁹ căci nu fac binele, pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, îl fac. ²⁰ Iar dacă fac ceea ce nu voiesc, nu mai sunt eu care-l fac, ci păcatul care locuiește în mine. ²¹ Deci eu găsesc că este această lege că, voind eu să fac binele, răul se ține de mine: ²² căci mă bucur de legea lui Dumnezeu după omul cel lăuntric; ²³ dar văd în mădularele mele o altă lege, care se împotrivesc legii minții mele și mă face rob al legii păcatului, care (lege) este în mădularele mele.

²⁴ Nenorocit de om ce sunt! Cine mă va izbăvi de trupul morții acesteia? ²⁵ Harul lui Dumnezeu prin Isus Hristos Domnul nostru. Deci eu insumi cu mintea slujesc legii lui Dumnezeu, iar cu trupul legii păcatului.

15. Acesta este locul cel vestit din sfântul Pavel, unde Apostolul vădește aplecarea la rău ce este în om, despre care și poetul Ovidiu zice: „Video meliora proboque, deteriora sequor“. (Văd ceea ce este mai bine și incuviințez, totuși urmez ce e mai rău). Este veșnică luptă între carne și spirit; între aplecarea spre rău și conștiința despre tot ce-i bine în sine. De această aplecare, ce ne-a făcut și ne face robi ai păcatului, am tot izbăviți prin harul răscumpărător al lui Isus Hristos.

24. *Nenorocit*.. pentru atâtea porniri rele ce mișună în trupul omului, dar pe cari omul le biruiește cu harul lui Dumnezeu ce-l capătă cu îmbelșugare prin Isus Hristos Domnul nostru.

CAPUL 8. — Infierarea noastră către Dumnezeu. — Moștenirea vieții de veci. ¹ Acum deci nu mai este nicio osândă pentru aceia cari sunt în Hristos Isus, care nu umblă după trup: ² deoarece legea duhului vieții în Hristos Isus m'a slobozit de legea păcatului și a morții. ³ Căci ceea ce legea nu putea să facă pentru că era slabă din pricina cărnii, Dumnezeu, trimițând pe Fiul său în carne asemănătoare aceluia a păcatului, pentru păcat osândi păcatul în carne, ⁴ pentru ca dreptatea legii să se îndeplinească în noi, cari nu umblăm după trup, ci după duh.

⁵ Deoarece aceia cari sunt după trup, potesc cele ce sunt ale trupului, iar aceia cari sunt după duh gustă cele ce sunt ale duhului. ⁶ Căci înțelepciunea trupului moarte este, iar înțelepciunea duhului este viață și pace: ⁷ pentru că înțelepciunea trupului dușman este lui Dumnezeu; căci nu este supusă la legea lui Dumnezeu și nici nu poate fi. ⁸ Iar cei ce sunt în carne, nu pot plăcea lui Dumnezeu.

⁹ Totuși voi nu sunteți în carne, ci în duh, dacă într'adevăr duhul lui Dumnezeu locuiește

Capul 8. Apostolul vorbește despre a patra roadă a îndreptării, care este fericirea omului renăscut în Isus Hristos prin botez și care dă omului harul în viața aceasta și slava cea veșnică în viața de apoi.

3. Ceea ce legea nu putea să facă. Legea mozaică, cu toate poruncile și orânduirile sale, nu dădea putere de a învinge trupul și de a se feri de păcat. Osândă păcatului veni numai prin lucrarea lui Dumnezeu și a lui Hristos Răscumpărătorul. Cei ce cred în Hristos, ne mai fiind stăpâniți de rău, se pot da lui Dumnezeu în întregime: cu duh și trup.

5. Cei ce sunt după trup, adică: cei ce se lasă stăpâniți de poftele trupului.

întru voi. Dar dacă cineva nu are duhul lui Hristos, acela nu este al lui. ¹⁰ Iar dacă Hristos este în voi, trupul e mort într'adevăr din pricina păcatului, duhul însă trăiește din pricina îndreptării. ¹¹ Și dacă Duhul celui ce a înviat pe Isus din morți locuiește în voi, el care a înviat pe Isus Hristos din morți, va învia și trupurile voastre muritoare, din pricina Duhului său, care locuiește întru voi.

¹² Datori suntem așa dar, fraților, nu trupului, ca să trăim după trup: ¹³ căci dacă veți trăi după trup, veți muri; iar dacă veți uide cu duhul faptele trupului, veți trăi. ¹⁴ Într'adevăr, toți cei ce sunt mânați de Duhul lui Dumnezeu sunt fii ai lui Dumnezeu. ¹⁵ Că doar nu ați primit duhul sclăviei, ca iarăși să vă temeți, ci ați primit duhul înfierii prin care strigăm: „Abba” (Părinte!). ¹⁶ Pentru că Duhul dă mărturie duhului nostru, că noi suntem fii ai lui Dumnezeu. ¹⁷ Iar dacă (suntem) fii, (suntem) și moștenitori: moștenitori ai lui Dumnezeu și împreună moștenitori ai lui Hristos, dacă într'adevăr pătimim împreună cu dânsul, ca să fim și preamăriți împreună cu dânsul.

¹⁸ Pentru că eu socotesc că nu se pot măsura suferințele ceasului de față cu mărirea cea viitoare, care se va arăta în noi; ¹⁹ căci dorul statornic al fapturni așteaptă descoperirea fiilor lui Dumnezeu. ²⁰ Într'adevăr, făptura a fost supusă deșertăciunii, nu cu voia ei, ci din pricina aceluia care a supus-o cu nădejde. ²¹ Pentru că și

16. Duhul însuși dă mărturie duhului nostru, adică: Duhul Sfânt în persoană spune conștiinței noastre că noi suntem fiii lui Dumnezeu.

făptura însăși se va slobozi din sclăvia stricăciunii spre slobozenia mării fiilor lui Dumnezeu.²² Știm doar că toate făpturile suspină și sunt în durerile nașterii până acum.²³ Și nu numai ele, ci și noi, cari avem pârga Duhului, noi de asemenea suspinăm înăuntrul nostru, așteptând înfierea lui Dumnezeu, răscumpărarea trupului nostru.

²⁴ Prin nădejde doar am fost mântuiți. Dar nădejdea care se vede nu este nădejde: căci cum de nădăjduiește cineva ceea ce vede? ²⁵ Iar dacă nădăjduim ceea ce nu vedem, o așteptăm prin răbdare. ²⁶ De asemenea și Duhul ajută slăbiciunea noastră, căci noi nu știm cum se cuvine ceea ce să cerem, ci însuși Duhul cere pentru noi cu suspine negrăite. ²⁷ Iar acela care cercetează inimile știe ce dorește duhul, pentru că el cere după voia lui Dumnezeu pentru cei sfinți.

²⁸ Noi știm că acelor ce iubesc pe Dumnezeu toate lucrurile ajută spre bine, pentru aceia cari, după a sa hotărîre, au fost chemați sfinți. ²⁹ Deoarece pe aceia pe cari el mai dinainte i-a știut, i-a și hotărît ca să fie asemeni icoanei Fiului său, pentru ca el să fie întâiul născut între mulți frați. ³⁰ Pe cari însă i-a hotărît mai dinainte, i-a și chemat, și pe aceia pe cari i-a chemat i-a și făcut drepti; și pe aceia pe cari i-a făcut drepti i-a și preamărit.

³¹ Ce vom spune așa dar la aceste lucruri? Dacă Dumnezeu este pentru noi, cine va fi în

^{23.} *Pârga Duhului*, adică cele dintâi daruri ale Duhului Sfânt, cum sunt îndreptarea ș. c. l. *Răscumpărarea trupului nostru*, adică izbăvirea trupului din moarte și proslăvirea lui.

^{27.} *Sfinți* sunt numiți creștinii.

contra noastră? ³² El, care pe însuși Fiul său nu l-a cruțat, ci l-a dat la moarte pentru noi toți, cum nu ne-a dăruit nouă împreună cu dânsul și toate lucrurile? ³³ Cine va aduce învinuire împotriva aleșilor lui Dumnezeu? Dumnezeu este acela care face drept; ³⁴ cine va osândi? Hristos Isus, care a murit, ba încă a și înviat, care șade la dreapta lui Dumnezeu, care și mijlocește pentru noi.

³⁵ Așa dar cine ne va despărți de dragostea lui Hristos? Oare necazul? ori strâmtorarea? ori foamea? ori goliciunea? ori primejdia? ori prigonirea? ori sabia? (³⁶ Precum este scris: „Pentru tine suntem noi dați la moarte toată ziua: suntem socotiți ca niște oi de înjunghiere“.) ³⁷ Dar în toate aceste lucruri biruim pentru acela care ne-a iubit pe noi; ³⁸ căci sigur sunt că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici căpeteniile, nici puterile, nici cele de acum, nici cele viitoare, ³⁹ nici înălțimea, nici adâncul, nici vreo altă făptură, nu va putea să ne despărtească de dragostea lui Dumnezeu, care este în Hristos Isus Domnul nostru.

CAPUL 9. — Necredința Evreilor. ¹ Spun adevărul în Hristos și nu mintesc: dându-mi mărturie conștiința mea prin Duhul Sfânt: ² că

^{35.} *Cine ne va despărți?... Apostolul vrea să arate siguranța pe care aleșii o au despre mântuirea lor.*

^{36.} *Vezi Psalmul 43, 22.*

Capul 9. Apostolul dă o ochire la poporul lui Izrael, și văzându-l rămas afară din mântuirea mesianică pentru necredința lui, scoate un strigăt sfâșietor de durere. Își arată dragostea sa cea mare către vechii săi tovarăși de credință. Apostolul apără apoi cu înșuflețire credința și dreptatea lui Dumnezeu.

mare imi este jalea și necurmată durerea în inima mea. ³ Deoarece aş dori ca eu însumi să fiu despărțit de Isus Hristos pentru frații mei, cari sunt rudele mele după trup, ⁴ cari sunt Izraeliții, a căroră este înfierea și mărirea și legământul și orânduiala legii și slujba dumnezeiască și făgăduințele: ⁵ ai căroră sunt părinții și din cari s'a născut Hristos după trup, care este peste toate Dumnezeu binecuvântat în veți. Amin.

⁶ Nu că doar s'ar fi zădărnicit cuvântul lui Dumnezeu: căci nu toți aceia cari sunt din Izrail sunt Izraeliți. ⁷ Nici cei ce sunt din sămânța lui Avram, sunt cu toții fii, ci în Isac vor fi chemați urmașii tăi. ⁸ Adică: nu cei ce sunt fii după trup, aceia sunt fiii lui Dumnezeu, ci fiii făgăduinței sunt socotiți ca urmași.

⁹ Pentrucă cuvântul făgăduinței este acesta: „Voiu veni cam pe vremea aceasta și Sara va avea un fiu”. ¹⁰ Dar nu numai ea, ci și Rebeca zămislind dintr'o dată (doi fii) dela unul și același Isac, părintele nostru. ¹¹ Căci, nefiind încă născuți și neavând încă făcut nici bine, nici rău (pentru ca să steie trainică hotărîrea lui Dumnezeu, care este după alegere), ¹² nu cu privire la fapte, ci la acela care chiamă, i s'a zis: ¹³ „Cel mai mare va sluji celui mai mic, dupăcum este scris: Pe Iacob l-am iubit, iar pe Esau l-am urit.”

Dumnezeu nu poate fi învinuit de necredință sau de nedreptate. ¹⁴ Ce vom zice așa dar? Este oare vreo nedreptate în Dumnezeu?

7. Vezi Cartea Facerii 21, 12.

9. Vezi Cartea Facerii 18, 14.

13. Vezi Cartea Facerii 25, 23.

De sigur că nu. ¹⁵ Pentrucă el zice lui Moise: „Voiu avea milă de acela de care am milă și mă voiu îndura de acela către care voiu avea îndurare”. ¹⁶ Așa dar nu este (aceasta) nici dela cel care voiește, nici dela cel care aleargă, ci dela Dumnezeu care se îndură. ¹⁷ Căci Scriptura zice lui Faraon: „Tocmai pentru aceea te-am sculat, ca în tine să-mi arăt puterea mea și numele meu să fie vestit în toată lumea”. ¹⁸ Prin urmare el are milă de cine vrea și învârtosează pe cine vrea.

¹⁹ Deci imi vei spune: De ce atunci se mai plânge? căci, într'adevăr, cine se împotrivese voinței lui? ²⁰ O omule, cine ești tu, de te pui de pricină cu Dumnezeu? Va zice oare vasul de lut către cel ce l-a făcut: „Pentru ce m'ai făcut așa?” ²¹ Nu are oare putere olarul peste lut, ca din aceeași frământătură să facă un vas de cinste, iar altul de necinste? ²² Și dacă Dumnezeu, voind să arăte mânia sa și să facă cunoscută puterea sa, a suferit cu multă răbdare vasele mâniei

15. Vezi Cartea Facerii 23, 19.

17. Vezi Cartea Ieșirii 9, 16.

18. *El are milă de cine vrea și învârtosează pe cine vrea.* Dumnezeu este cu desăvârșire liber și de aceea nu este nedrept dacă alege și dă harul său unuia mai bine decât altuia, după ce i-a sfredelit tainele inimii. Dumnezeu nu învârtosează inima omului de-a-dreptul, cauzând într'insa îndărătnicia în păcat, dar învoiește ca omul să stăruiască în păcat și să cadă în păcate mai grele și nedându-i haruri cari nu dau greș; deși Dumnezeu dă la toți haruri îndestulătoare pentru a se mântui, dar de cari mulți își bat joc și așa ei înșiși se fac nevrednici de haruri mai îmbelșugate și apoi de haruri deosebite cari nu dau greș.

22. *Vasele mântel.* Sunt arătați Evreii, cari nu voiesc să primească Evanghelia. *Vasele mâniet* sunt aceia ale

sale potrivită spre pieire, ²³ pentru ca să arate comorile mării sale către vasele îndurării pe cari le-a pregătit spre mărire !?..

²⁴ Pe noi (adică), pe cari ne-a și chemat, nu numai dintre Iudei, ci și dintre păgâni, ²⁵ precum zice în Osea : Voiu chema popor al meu poporul care nu este al meu ; și iubit pe cel neiubit și ca pe unul ce a dobândit milă pe cel ce n'a dobândit milă. ²⁶ Și se va întâmpla că : în acel loc, unde li s'a spus : Voi nu sunteți poporul meu, acolo se vor chema fiii Dumnezeului celui viu. ²⁷ Iar Isaia strigă peste Izrail : Dacă numărul fiilor lui Izrail va fi ca nisipul mării, rămășițele (numai) se vor mântui.

²⁸ Căci (Dumnezeu) va îndeplini pe deplin și cu iuteală cuvântul întru dreptate, deoarece cuvânt iute împlinit va face Domnul pe pământ. ²⁹ Și precum a prorocit Isaia : Dacă Domnul oștirilor nu ne-ar fi lăsat urmași, ne-am fi făcut ca Sodoma și am fi fost asemenea Gomorei.

³⁰ Ce vom zice așa dar ? Că păgânii, cari nu urmau dreptatea, au îmbrățișat dreptatea : aceea dreptate care vine din credință. ³¹ Iar Izrail, care urma legea dreptății, n'a ajuns la legea dreptății. ³² Și oare pentru ce ? Pentru că nu din credință (a căutat-o), ci ca din fapte (ale legii) : s'au poticnit de piatra poticnirii, ³³ precum stă scris :

căror greșeli, a căror îndărătnicie cauzează mânia lui Dumnezeu.

²³. Vasele îndurării sunt credincioșii, fie păgâni, fie Evrei.

²⁵. Vezi Osea 2, 24.

²⁶. Vezi Osea 1, 10.

²⁷. Vezi Isaia 10, 22.

²⁹. Vezi Isaia 1, 9.

³³. Vezi Isaia 28, 16.

Iată că eu pun în Sion o piatră de poticnire, o piatră de sminteală și tot cel ce crede într'însa, nu va rămânea rușinat.

CAPUL 10. — Vinovăția Evreilor. ¹ Fraților, dorința inimii mele și rugăciunea pe care o fac lui Dumnezeu este pentru a lor mântuire. ² Căci le dau lor mărturie că au râvnă pentru Dumnezeu, însă nu după știință : ³ deoarece, necunoscând dreptatea lui Dumnezeu și căutând să statornicească pe a lor, nu s'au supus dreptății lui Dumnezeu. ⁴ Intr'adevăr, scopul legii este Hristos spre dreptatea oricui care crede.

⁵ Căci Moise a scris că omul care va fi îndeplinit dreptatea care vine din lege prin ea va și trăi. ⁶ Dar dreptatea care vine din credință zice așa : Nu cumva să zici în inima ta : Cine se va sui în cer ? adică, pentru a face să se coboare Hristos. ⁷ Și cine se va cobori în sălașul morții-

Capul 10. Apostolul, pentru a-și câștiga bunăvoința Evreilor, mărturisește, că are mare dragoste pentru ei și laudă râvna lor pentru cele slinte. Apoi, încetul cu încetul, le dovedește ratăcirea și vinovăția.

1. A lor mântuire, adică a Evreilor.

2. *Dreptatea lui Dumnezeu*, adică îndreptarea pe care Dumnezeu o face cu păcătosul care are credință în Hristos.

3. *Căutând să statornicească pe a lor*, adică dreptatea în baza faptelor legii sau a orânduirilor ei împlinite de Evrei.

6. Vezi Deuteronomiul 30, 12. — Să nu zici : Cine se va sui în cer ? Sau cine va mântui ? Aceasta ar însemna să aștepti venirea lui Hristos care a venit deja. Să nu zici : Cine se va cobori în sălașul morților ? Aceasta ar însemna să aștepti învierea lui Hristos din nou. Mântuirea o are deja omul în inima sa, ajunge să aibă credință în Hristos care a venit, a murit și a înviat.

lor? adică, pentru a învia pe Hristos din morți?

⁸ Dar ce spune Scriptura? Aprinde de tine îți stă cuvântul, în gura și în inima ta: acesta este cuvântul credinței pe care noi o predicăm. ⁹ Pentru că de vei mărturisi cu gura ta pe Domnul Isus și vei crede în inima ta că Dumnezeu l-a înviat din morți, vei fi mântuit. ¹⁰ Deoarece cu inima se crede spre îndreptare, iar cu gura se mărturisește spre mântuire. ¹¹ Într'adevăr, zice Scriptura: „Tot cel ce crede într'însul, nu va rămâne de rușine;” ¹² căci nu este deosebire între Evreu și Grec, deoarece același este Domnul tuturor, bogat față de toți aceia cari chiamă numele lui. ¹³ Căci, într'adevăr, tot cel ce va chema numele lui, va fi mântuit.

¹⁴ Dar, cum vor chema numele aceluia, în care n'au crezut? Și cum vor crede în acela, de care n'au auzit? Și cum vor auzi fără propovăduitor? ¹⁵ Și cum vor propovădui, dacă nu vor fi trimiși? Precum stă scris: „Cât de măndre sunt picioarele acelora, cari vestesc pacea, cari vestesc lucrurile cele bune!” ¹⁶ Dar nu toți ascultă de Evanghelie: căci zice Isaia: „Doamne, cine a crezut celor ce a auzit de la noi?” ¹⁷ Așa dar credința vine din cuvântul ascultat, iar ascultarea se face prin cuvântul lui Hristos.

¹⁸ Dar eu spun: Oare n'au auzit? Dimpotrivă: Glasul lor s'a răspândit peste tot pământul și cuvintele lor până la marginile lumii. ¹⁹ Eu

8. Vezi Deuteronomiul 30, 14.

11. Vezi Isaia 28, 16.

13. Vezi Ioel 2, 32.

15. Vezi Isaia 52, 7.

16. Vezi Isaia 53, 1.

18. Vezi Cartea Psalmilor 18, 5.

19. Vezi Deuteronomiul 32, 21.

insă spun: Nu dumva Izrail n'a știut? Moise spune cel dintâi: „Voiu atâta răvna voastră față de cine nu este popor (al meu) și voiu atâta mânia voastră față de un popor nătâng”. ²⁰ Iar Isaia îndrăznește să zică: „Am fost aflat de către cei ce nu mă căltau: m'am arătat pe față acelorora, cari nu întrebau de mine”. ²¹ Și către Izrail zice: „Toată ziua mi-am întins mâinile mele către un popor necredincios și răzvrătit în vorbe.”

CAPUL 11. — Lepădarea lui Izrail este numai în parte. ¹ Deci eu spun: Oare lepădat-a Dumnezeu pe poporul său? De sigur că nu. Căci și eu sunt Izraelit, din sămânța lui Avram, din spița lui Beniamin. ² Dumnezeu n'a lepădat pe poporul său, pe care mai dinainte l-a cunoscut. Oare nu știți ce spune Scriptura, unde este vorba de Ilie, cum mijlocește el la Dumnezeu împotriva lui Izrail? ³ „Doamne, au omorât pe prorocii tăi, au dărâmat altarele tale: și eu am rămas singur și ei voiesc vicața mea”. ⁴ Dar ce-i spune lui răspunsul lui Dumnezeu? „Mi-am păstrat șapte mii de bărbați, cari nu și-au plecat genunchii înaintea lui Baal”. ⁵ Deci, tot așa și acum, acei cari au fost păstrați după alegerea harului, au fost mântuiți. ⁶ Iar dacă prin har, deci nu prin fapte: altminterlea harul nu mai este har.

20. Vezi Isaia 65, 1.

21. Vezi Isaia 65, 2.

Capul 11. După ce Apostolul a arătat credința și dreptatea lui Dumnezeu în lepădarea lui Izrail, urmează să arate că Dumnezeu nu încetează să fie milostiv către poporul său... Și va veni o zi, în care poporul lui Izrail se va întoarce în gloată la Isus Hristos.

3. Vezi Cartea III a Regilor 19, 10.

4. Vezi Cartea III a Regilor 19, 18.

⁷ Ce este așa dar? Izrail n'a dobândit ceea ce a căutat; au dobândit cei aleși, iar ceilalți au fost orbiți. ⁸ Precum este scris: Dumnezeu le-a dat lor un duh de toropeală: ochi ca să nu vadă și urechi ca să nu audă până în ziua de astăzi. ⁹ Și David zice: „Masa lor să se facă un laț și o cursă și o piedecă și aceasta spre dreapta lor răsplătire. ¹⁰ Să se întunece ochii lor, ca să nu vadă: și încovoiaie pururea spînarea lor.”

Rătăcirea Evreilor slujește la întoarcerea păgânilor. ¹¹ Eu spun așa dar: S'au poticnit ei oare astfel (numai) ca să cadă? Ferească Domnul! Dar greșeala lor este mântuirea păgânilor, ca să răvnească către dâșii. ¹² Căci, dacă greșeala lor este bogăția lumii și micșorarea lor avuția păgânilor: cu cât mai mult întreg numărul lor? ¹³ Pentrucă vă zic vouă păgânilor: Întru cât eu sunt Apostolul păgânilor, voi face cinste slujbei mele, ¹⁴ de cumva voi așăta la răvnă sângele neamului meu și voi mântui pe vreunii din ei. ¹⁵ Căci dacă lepădarea lor este împăcarea lumii, ce va fi primirea lor la loc, dacă nu o înviere din morți? ¹⁶ Căci, dacă pârğa este sfântă și frământătura toată este sfântă; și dacă rădăcina este sfântă, sfinte sunt și ramurile.

8. Vezi Isaia 6, 9.

9-10. Vezi Cartea Psalmilor 68, 23-24.

12. *Întreg numărul lor.* Când întregul Izrail se va întoarce la Hristos, ce pildă măreață va fi aceasta și pentru păgâni!...

13. *Sângele neamului meu*, adică pe Evrei, cu cari Apostolul era de același sânge.

15. *Ce va fi primirea lor la loc?* Primirea din nou a Evreilor la bucuriile împărăției mesianice va fi ca o înviere obștească.

¹⁷ Iar dacă unele dintre ramuri au fost rupte și tu, care erai măslin sălbatec, ai fost altoit în locul lor și te-ai făcut părtaș de rădăcină și de grăsiimea măslinului, ¹⁸ nu te mândri față de ramuri. Căci, dacă te mândrești, (ia aminte) că nu porți tu rădăcina, ci rădăcina pe tine. ¹⁹ Dar vei zice: Acele ramuri au fost rupte, pentru ca eu să fiu altoit. ²⁰ Bine: au fost rupte din pricina necredinței; iar tu stai tare prin credință: Nu gândești lucruri înalte (despre tine), ci teme-te. ²¹ Căci, dacă Dumnezeu n'a cruțat ramurile firești, nu cumva să nu te cruțe nici pe tine.

²² Vezi așa dar bunătatea și asprimea lui Dumnezeu: asprimea, față de cei ce au căzut; bunătatea lui Dumnezeu, față de tine, dacă vei stăruii în bunătate; altfel vei fi tăiat și tu. ²³ Și ei de asemenea, dacă nu vor rămânea în necredință, vor fi altoiți, pentrucă puternic este Dumnezeu să-i altoiască din nou. ²⁴ Căci, dacă tu ai fost tăiat din firescul măslin sălbatic și ai fost altoit împotriva naturii într'un măslin bun, cu cât mai mult aceia cari sunt din aceeași fire vor fi altoiți în măslinul lor?

La sfârșit se va întoarce poporul lui Izrail. ²⁵ Pentrucă nu voiesc, fraților, ca voi să nu știți taina aceasta (că să nu vă credeți înăuntrul vostru înțelepți) că orbirea în parte s'a făcut în Izrail până ce va intra plinătatea păgânilor ²⁶ și astfel să se mântuiască întregul Izrail, după cum stă scris: Va veni din Sion Mântuitorul și va înlătura nelegiuirea din Iacob. ²⁷ Și ei vor avea

17. Păgânii întorsi la credință sunt ca ramurile măslinului sălbatec altoite pe trunchiul lui Izrail.

26-27. Vezi Isaia 59, 20-21.

dela mine legământul acesta, când voi ridica păcatele lor.

²⁸ Intr'adevăr, cu privire la Evanghelie, ei sunt dușmani din pricina voastră; dar cu privire la alegere, ei sunt preaiubiți din pricina părinților: ²⁹ pentru că darurile și chemarea lui Dumnezeu sunt fără pocăință; ³⁰ căci precum nici voi n'ați crezut odată lui Dumnezeu, iar acum ați dobândit mila prin necredința lor; ³¹ tot așa și ei acum n'au crezut, pentru ca prin mila ce vi s'a făcut vouă, să capete și ei milostivire. ³² Căci Dumnezeu i-a închis pe toți în neascultare, pentru ca de toți să se miluiască.

³³ O adâncime a bogăției înțelepciunii și științei lui Dumnezeu!... cât de necuprinse sunt judecățile lui și nepătrunse căile lui!... ³⁴ Căci cine a cunoscut gândul Domnului? Ori cine a fost sfetnicul lui? ³⁵ Sau cine a fost cel dintâi care i-a dat și-i va fi dat înapoi? ³⁶ Pentru că dela el și prin el și întru el sunt toate cele: Lui să-i fie slavă în veci. Amin!...

28. Dușmănia Evreilor față de Evanghelie s'a întetii văzând că păgânii au fost primiți în rândul credincioșilor. *Sunt preaiubiți* de Dumnezeu pentru Patriarhii lor, a căror credință plăcu lui Dumnezeu și-i coplesi cu harurile sale. De toate acestea nu putea să-i pară rău lui Dumnezeu.

29. Darurile sunt fără pocăință etc. Adică întoarcerea finală a lui Izrael se va face având în vedere făgăduințele lui Dumnezeu, fără a se uita la îndărătnicia lor de mai înainte.

31. Dumnezeu da har păgânilor, pentru ca la sfârșit să-și atragă la sine pe întregul Izrael.

32. *Pe toți*, adică pe păgâni și pe Iudei.

34. Vezi Isaia 40, 13.

35. Vezi Iob 41, 2.

CAPUL 12. — Datoriile creștinilor între ei.

¹ Vă rog așa dar sus și tare, fraților, prin milostivirea lui Dumnezeu, să înfățișați trupurile voastre ca o jertfă vie, sfântă, plăcută lui Dumnezeu, și ca o înțeleaptă închinăciune a voastră. ² Și să nu vă potriviți veacului acestuia, ci să vă primeniți cu reînnoirea minții voastre, ca să deosebiți care este voința lui Dumnezeu, bună, plăcută, desăvârșită. ³ Căci prin harul ce mi-a fost dat, zic tuturor celor ce sunt între voi: Să nu se cumințească mai mult decât trebuie, ci să se cumințească cu cumpăneală și după măsura credinței, pe care a împărțit-o Dumnezeu fiecăruia.

⁴ Căci, după cum într'un singur trup avem multe mădulare și nu toate mădulele au același lucrare, ⁵ astfel și noi cei mulți suntem un singur trup în Hristos, iar fiecare din noi suntem mădulele unul altuia. ⁶ Totuși avem daruri felurite, după harul care ni s'a dat nouă: cine (are) prorocia, (s'o folosească) după regula credinței; ⁷ cine (are) slujbă, să stăruiască în slujbă; cine învață, să se sânguiască în învățătură; ⁸ cine îndeamnă, să fie întru îndemnare; cine face parte altuia, (s'o facă) cu nevinovăție; cine stă în frunte, să fie cu tragere de inimă; cine face milostenie, (s'o facă) cu voie bună.

⁹ Dragostea să fie neprefăcută. Să urgisiți răul, să vă alipiți de ceea ce este bine. ¹⁰ Iubi-

Capul 12. Apostolul arată ce fel de vicață cere în fapt dela creștini credința pe care au îmbrățișat-o.

1. *Trupurile voastre.* Creștinul trebuie să se jertfească lui Dumnezeu pe sine întreg: cu suflet și cu trup.

3. Nimeni să nu se creadă mai mult decât este. *După măsura credinței* și a darurilor primite împreună cu credința.

fi-vă unul pe altul cu dragoste frătească ; dați-vă cu cinste întâietate unul altuia ; ¹¹ Nu pregetați la sânguință ; fiți aprinși cu duhul ; slujiți Domnului ca robii lui ; ¹² bucurați-vă întru nădejde ; fiți răbdători în suferință ; fiți răvnici la rugăciune ; ¹³ faceți-vă părtași în trebuințele sfinților ; fiți primitori.

¹⁴ Binecuvântați pe cei ce vă prigonesc ; binecuvântați-i și nu-i blestemați. ¹⁵ Bucurați-vă cu cei ce se bucură și plângeți cu cei ce plâng. ¹⁶ Pastrați în voi aceleași simțiri unul pentru altul. Nu năzuivi la cele înalte, ci potriviți-vă spre cele smerite. Nu vă socotiți înțelepți în ochii voștri. ¹⁷ Nu întoarceți nimănui răul cu rău ; aveți grijă să faceți binele nu numai în ochii lui Dumnezeu, ci și în ochii oamenilor.

¹⁸ Dacă e cu putință și întru cât atârână de voi, să trăiți în pace cu toți oamenii ¹⁹ și să nu vă răzbunați voi înșivă, o prea iubiților, ci lăsați loc mâniei (lui Dumnezeu), căci scris este : A mea este răzbunarea ; eu voiu răsplăti — zice Domnul. ²⁰ Deci, dacă vrăjmașul tău este flămând, dă-i de mâncare ; dacă este însetat, dă-i de băut ; pentru că dacă faci așa, vei aduna cărbuni de foc pe capul lui. ²¹ Nu te lăsa biruit de rău, ci birue răul cu binele.

CAPUL 13. — Datoriile către stăpâniri.

¹ Orice suflet să fie supus stăpânirilor mai înalte,

16. Vezi Cartea Proverbelor 3, 7.

19. Vezi Deuteronomiul 32, 35.

20. Vezi Cartea Proverbelor 25, 21-22.

Capul 13. Apostolul vorbește despre datoriile ce le are creștinul față de stăpâniri. Învățătura Apostolului este obștească și neîngrădită, nici de locuri, nici de vremi,

pentru că nu este putere decât numai dela Dumnezeu ; și cele ce sunt, de Dumnezeu sunt orânduite. ² De aceea, cine se împotrivese stăpânirii, se împotrivese orânduirii lui Dumnezeu. Și cei ce se împotrivesc, își câștigă osânda. ³ Căci cei ce stau în frunte, nu sunt spaimă pentru faptele cele bune, ci pentru cele rele. Vrei deci să nu-ți fie pricină de stăpânire ? Fă binele și vei avea laudă dela dânsa : ⁴ este doar slujitorul lui Dumnezeu spre binele tău. Dacă însă faci răul, teme-te, căci doar nu fără pricină poartă sabia. Într'adevăr, este slujitorul lui Dumnezeu, răzbu-nătorul mâniei lui împotriva celui ce face rău. ⁵ Drept aceea, să vă supuneți cuim e de trebuință, nu numai de teama mâniei, ci și de conștiință. ⁶ Într'adevăr, de aceea plătiți și dările, deoarece sunt slujitorii lui Dumnezeu, căruia îi slujesc chiar prin aceasta. ⁷ Dați așa dar tuturor cele datorite : celui cu dajdia, dajdie ; celui cu vama, vamă ; celui cu teama, teamă ; celui cu cinstea, cinste.

Indemn la dragoste și la pază. ⁸ Să nu aveți nici o datorie față de nimeni, afară numai ca să vă iubiți unul pe altul : căci acela care iubește pe aproapele, a împlinit legea. ⁹ Pentru că : Să nu preacurvești ; să nu ucizi ; să nu furi ; să nu mărturisеști strâmb ; să nu poftеști... și dacă mai este vreo altă poruncă, este cuprinsă în acest cuvânt : Să iubești pe aproapele tău ca

nici de oameni, cu toate că deseori acei ce stăpâneau erau niște diavoli ai strămbății.

8. Dragostea către aproapele de asemenea este o poruncă obștească și cea mai de căpetenie după dragostea către Dumnezeu.

pe tine însuși. ¹⁰ Iubirea aproapelui nu face nici un rău. De aceea iubirea este împlinirea legii.

¹¹ Și aceasta (s'o faceți) cumpănind timpul: pentru că acum este ceasul să ne trezim din somn. Căci mai aproape este acum mântuirea noastră decât atunci când am crezut. ¹² Noaptea e intactă, iar ziua se apropie. Să lepădăm așa dar faptele întunerecului și să ne îmbrăcăm cu armele luminii. ¹³ Să umblăm cuviincios ca în timpul zilei; ¹⁴ ci îmbrăcați-vă în Domnul Isus Hristos și nu vă îngrijiți de trup întru poftele lui.

CAPUL 14. — Datorii față de creștinii mai slabi în credință. ¹ Primiți cu bunătațe pe cel slab în credință, fără să cereți socoteală de gândurile lui.

² Căci unul crede că mănâncă de toate; iar cel slab să nu mănânce legume. ³ Cel ce mănâncă, să nu desprețuiască pe cel ce nu mănâncă: și cel ce nu mănâncă, să nu desprețuiască pe cel ce mănâncă, pentru că Dumnezeu l-a luat pentru sine.

^{11.} *Cumpănind timpul*, adică în care ne aflăm și în care trebuie să ne trezim din somnul lăncezelii și nepăsării în care mulți creștini cădeau după răvna întâilor zile.

^{12.} *Noaptea* intruchipează veacul acesta plin de întunerecul neștiinței și al păcatului; *Ziua* e faptul mântuirii, care a început cu moartea lui Isus Hristos și a cărei amiază va fi în slava din cer.

Capul 14. În Biserica din Roma erau și cei întorși dela păgânism și cei dela iudaism. Aceștia din urmă mai păstrau unele obiceiuri și orânduirii de ale legii lui Moise și nu mâncau carne curățată din târg ca nu cumva să fi fost jertfită idolilor, și se mulțumeau să mănânce legume. De aici unii creștini socoteau pe alții slabi de înțeles și se despărțeau. Apostolul le dă învățături și-i îndeamnă la pace.

⁴ Tu cine ești, de judeci sluga altuia? Ea stă drept sau cade pentru stăpânul său; dar va sta drept, pentru că Dumnezeu e puternic ca să o susțină. ⁵ Căci unul deosebește o zi de alta, iar altul judecă toate zilele deopotrivă. Fiecare să-și urmeze părerea sa. ⁶ Cine ține socoteală de zile, ține socoteală de ele pentru Domnul; și cine mănâncă, mănâncă pentru Domnul, doar mulțumește lui Dumnezeu. Și cine nu mănâncă, nu mănâncă pentru Domnul și mulțumește lui Dumnezeu. ⁷ Într'adevăr, nimeni dintre noi nu trăiește pentru sine și nimeni nu moare pentru sine. ⁸ Căci, dacă trăim, pentru Domnul trăim; dacă murim, pentru Domnul murim. Așa dar: fie că trăim, fie că murim, ai Domnului suntem. ⁹ Căci pentru aceasta a murit Hristos și a înviat, ca să fie Domn și al celor morți și al celor vii.

¹⁰ Tu însă, pentru ce judeci pe fratele tău? și tu, pentru ce desprețuești pe fratele tău? doar eu toți voi sta înaintea judecății lui Hristos. ¹¹ Căci stă scris: „Viu sunt eu, zice Domnul; înaintea mea se va peca tot genunchiul, și toate limbile vor mărturisi pe Dumnezeu”. ¹² Așa dar, fiecare dintre noi va da socoteală lui Dumnezeu despre sine. ¹³ Deci să nu ne mai judecăm unul pe altul, ci mai vărtos judecați aceasta: să nu dați fratelui prilej de poticneală ori de sminteală.

¹⁴ Eu știu și am încredere în Domnul Isus, că nimic nu este necurat prin sine, afară numai doar pentru acela care ține că un lucru este necurat, pentru dânsul necurat este. ¹⁵ Dacă însă

5. Dă de înțeles că în unele zile erau anumite posturi poruncite de legea veche.

11. Vezi Isaia 45, 24.

15. Dacă fratele tău rămâne turburat pentru vreo

fratele tău rămâne turburat pentru vreo mâncare, tu nu mai umbli potrivit iubirii. Nu da la pierzare cu mâncarea ta pe unul pentru care a murit Hristos. ¹⁶ Nu lăsați, deci ca bunul vostru să fie defăimat; ¹⁷ căci împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare sau băutură: ci dreptate și pace și bucurie întru Duhul Sfânt. ¹⁸ Drept aceea, cine slujește pe Hristos în chipul acesta, place lui Dumnezeu și este incuviințat și de oameni.

¹⁹ Așa dar, să urmăim cele ce sunt spre pace și să păzim cele ce sunt spre întărire între noi. ²⁰ Nu strica pentru mâncare lucrarea lui Dumnezeu. Într'adevăr, toate lucrurile sunt curate; dar rău este pentru om, când mănâncă dând prilej de poticneală. ²¹ Bine este a nu mânca carne și a nu bea vin, nici a face ceva din care fratele tău se poticnește sau se smintește, ori se slăbește (în credință). ²² Tu ai credință? Ține-o în tine și înaintea lui Dumnezeu. Fericit este cel ce nu se osândește singur în ceea ce alege. ²³ Dar cel ce se îndoiește, este osândit dacă mănâncă, pentru că nu este după credință; iar tot ceea ce nu este după credință, este păcat.

CAPUL 15. — Pilda lui Isus Hristos învăță îngăduința unuia față de celălalt. ¹ Noi, cei mai tari trebuie să purtăm slăbiciunile celor slabi și să nu căutăm plăcerea noastră. ² Fiecare din voi să se facă plăcut aproapelui său în bine,

mâncare, adică văzându-te pe tine că mănânci o mâncare și care el o crede neînvoită.

^{23.} *Cel ce se îndoiește* adică are o conștiință îndoieșnică.

Capul 15. Apostolul îndeamnă pe creștinii cei tari să fie cu îngăduință față de slăbiciunile confrăților lor.

spre întărirea lui. ³ Căci Hristos n'a căutat să-și placă sieși, ci după cum stă scris: „Ocarile celor ce te ocărăsc pe tine au căzut asupra mea.” ⁴ Dar toate cele ce sunt scrise, pentru învățătura noastră sunt scrise, pentru ca prin răbdare și mângâierea ce vin din Scripturi să avem nădejde.

⁵ Iar Dumnezeuul răbdării și al mângâierii să vă dea vouă să aveți unul pentru altul același cuget după Isus Hristos, ⁶ pentru ca într'un suflet și într'un glas să slăviți pe Dumnezeu și pe Tatăl Domnului nostru Isus Hristos. ⁷ De aceea, primiți-vă unii pe alții precum și Hristos v'a primit pe voi, spre mărirea lui Dumnezeu.

⁸ Căci eu spun că Hristos a fost slujitorul tăierii împrejur pentru adevărul lui Dumnezeu, spre a întări făgăduințele date părinților; ⁹ iar păgânii preamăresc pe Dumnezeu prin mila lui, după cum stă scris: „Pentru aceasta te voiu mărturisi între neamuri, Doamne, și voiu cânta laudă numelui tău”. ¹⁰ Și iarăși zice: „Bucurați-vă, neamurilor, împreună cu poporul lui”. ¹¹ Și iarăși: „Lăudați pe Domnul toate neamurile; preamăriți-l pe el toate popoarele”. ¹² Și din nou Isaia zice: „Se va arăta rădăcina lui Iesse și cel ce se va ridica să stăpânească neamurile, într'insul vor nădăjdui neamurile”. ¹³ Și Dumnezeuul nădejdi să vă umple de toată bucuria și pacea în credință, pentru ca să prisosiți în nădejde și în puterea Duhului Sfânt.

3. Vezi Cartea Psalmilor 68, 10.

9. Vezi Cartea Psalmilor 17, 50.

10. Vezi Deuteronomiul 32, 43.

11. Vezi Cartea Psalmilor 116, 1.

12. Iesse era tatăl lui David; *rădăcina lui Iesse* și a lui David nu e altul decât Mesia.

Sfântul Pavel dă unele știri mărunte despre sine.¹⁴ Cât despre mine, eu sunt încredințat despre voi, frații mei, că sunteți plini de dragoste, plini de toată știința, așa că vă puteți povățui unul pe altul.¹⁵ Dar v'am scris cam cu îndrăzneală, fraților, ca pentru a trezi amintirea voastră la unele lucruri în puterea harului ce mi-a fost dat de Dumnezeu,¹⁶ ca să fiu slujitor al lui Isus Hristos între păgâni, slujind ca preot al Evangheliei lui Dumnezeu, pentru ca jertfa neamurilor să fie bine primită și sfințită de Duhul Sfânt.¹⁷ Deci înaintea lui Dumnezeu am de ce să mă mândresc în Isus Hristos.

¹⁸ Căci n'aș îndrăzni să povestesc vreun lucru pe care să nu-l fi săvârșit Hristos prin mine pentru a aduce pe păgâni la ascultare cu cuvântul și cu faptele,¹⁹ prin puterea semnelor și a minunilor, în virtutea Duhului Sfânt; astfel că dela Ierusalim și din împrejurimi și până la Iliria am împlinit propovăduirea Evangheliei lui Hristos.

²⁰ Și această Evanghelie am vestit-o, nu acolo unde se auzea numele lui Hristos, ca să nu clădesc pe temelii altora, ci precum stă scris:²¹ „Aceia cari n'au auzit veste despre dânsul îl vor vedea și cei cari n'au auzit (de el), îl vor cunoaște.”

²² Din această pricină am și fost împiedecat de multe ori ca să vin la voi și împiedecat am rămas până acum.²³ Acum însă, ne mai având

19. Apostolul a scris această Epistolă după ce făcuse cele trei călătorii apostolice: vestise Evanghelia în Asia, în Macedonia, în Achaia, și în Iliria.

21. Vezi Isaia 52, 15.

23. Ne mai având loc în aceste ținuturi etc... Adică ne mai fiind de trebuință să stea pe acolo, căci înființase biserici în orașele principale.

loc în aceste ținuturi și de mai mulți ani încoace având dorința să vin la voi,²⁴ când mă voi duce în Spania, am nădejde că în trecere vă voi vedea și voi fi călăuzit de voi într'acolo, după ce în parte mă voi fi bucurat de voi.

²⁵ Acum deci mă voi duce la Ierusalim în slujba sfinților,²⁶ căci Macedonia și Achaia au găsit cu cale să facă ceva strângere de ajutoare pentru săracii sfinților cari sunt în Ierusalim.²⁷ Au găsit doar cu cale și le sunt datori. Căci dacă păgânii s'au făcut părtași de cele duhovnicești ale lor, atunci trebuie să-i ajute și ei în cele trupesti.²⁸ Așa dar, după ce voi fi sfârșit cu aceasta, și după ce le voi fi încredințat lor rodul acesta, voi pleca în Spania, trecând pe la voi.²⁹ De altfel știu că, venind la voi, voi veni cu plinătatea Evangheliei lui Hristos.

³⁰ Deci vă rog sus și tare, o fraților, pentru Domnul nostru Isus Hristos și prin dragostea Duhului Sfânt, să mă ajutați cu rugăciunile voastre pentru mine înaintea lui Dumnezeu,³¹ pentru ca să fiu mântuit de necredincioșii cari sunt în Iudeea și pentru ca darul slujbei mele să fie bine primit de către sfinți:³² ca eu să vin la voi cu bucurie din voia lui Dumnezeu și cu voi să mă întrezesc sufletește.³³ Dumnezeuul păcii să fie cu voi toți. Amin.

CAPUL 16. — Cuvânt de încheiere. — Închinăciuni de sănătate. ¹ Vă dau în grijă pe sora noastră Febe, care slujește biserica din Cencra

1. *Febe*. Se crede de toți că acestei femei evlavioase care e numită *sora noastră*, adică: creștină vestită prin faptele ei de dragoste creștinească, fiind îngrijitoare la

² ca s'o primiți în Domnul, după cum se cuvine unor sfinți și să-i fiți într'ajutor în orice ar avea nevoie de voi: deoarece și dânsa a ajutat pe mulți și chiar și pe mine.

³ Spuneți sănătate la Prisca și Acvila, ajutorii mei întru Hristos Isus, ⁴ (cari pentru scăparea mea și-au pus capul în primejdie și cărora nu numai eu le mulțumesc, ci și toate Bisericile păgânilor); ⁵ de asemenea și la Biserica din casa lor. Spuneți sănătate lui Epenet, iubitul meu, care este pârga Asiei întru Hristos. ⁶ Spuneți sănătate Mariei, care mult s'a ostenit între voi. ⁷ Spuneți sănătate lui Andronic și Iunian, rudele mele și împreună cu mine în închisoare, cari sunt fruntași între Apostoli și au fost în Hristos înaintea mea. ⁸ Spuneți sănătate lui Ampliat, iubitul meu în Domnul. ⁹ Spuneți sănătate lui Urban, tovarășul meu de muncă în Hristos Isus, și lui Stahis, iubitul meu. ¹⁰ Spuneți sănătate lui Apelles, cel încercat în Hristos. ¹¹ Spuneți sănătate celor ce sunt din casa lui Aristobul. Spuneți sănătate lui Irodion, rudenia mea. Spuneți sănătate celor din casa lui Narcis, cari sunt în Domnul.

¹² Spuneți sănătate Trifenei și Trifosei, cari se ostenesc întru Domnul. Spuneți sănătate iubitei Persida, care mult s'a ostenit întru Domnul. ¹³ Spuneți sănătate lui Rufu, ales întru Domnul,

biserică, adică *Diaconesă*, și trebuind să plece la Roma, i s'a incredințat de către Apostol această scrisoare ca s'o ducă Romanilor. *Cenra* era portul din Corint către Marea Egee.

³ Vezi *Faptele Apostolilor* 18, 2-3. Dela Roma veniseră la Corint, unde erau cu Sfântul Pavel, apoi fură împreună cu el la Efes; după aceea se întoarseră la Corint, și în sfârșit, se înapoiară la Roma, iar casa lor era o Biserică.

și mumei lui, care este și a mea. ¹⁴ Spuneți sănătate lui Asihcrit, Flegon, Erma, Patroba, Hermes și fraților cari sunt cu dânsii. ¹⁵ Spuneți sănătate lui Filolog și Iuliei, lui Nereu și surorii sale și lui Olimpias și tuturor sfinților cari sunt cu dânsii. ¹⁶ Imbrățișați-vă unii pe alți cu sărutare sfântă. Vă îmbrățișează toate Bisericele lui Hristos.

Cele din urmă îndemnuri. ¹⁷ Vă rog apoi, fraților, să fiți cu luare aminte asupra celor ce fac desbinări și sminteli împotriva învățaturii pe care ați învățat-o și depărtați-vă de ei: ¹⁸ căci unii ca aceștia nu slujesc Domnului nostru, ci pântecelui lor, și prin vorbe dulci și lingusiri înșală inimile celor fără de răutate. ¹⁹ Doar pretutindeni ascultarea voastră a ajuns la urechile tuturor; de aceea mă bucur de voi. Dar voiesc ca voi să fiți înțelepți în cele bune și nevinovați în cele rele. ²⁰ Iar Dumnezeuul păcii să sdrobească repede pe Satana sub picioarele voastre. Harul Domnului nostru Isus Hristos cu voi.

²¹ Vă spune sănătate Timoteu, ajutorul meu la lucru, și Luciu și Iason și Sosipatru, rudele mele. Vă spun sănătate în Domnul ²² eu Terțius, care am scris epistola aceasta. ²³ Vă spune sănătate Caius, gazda mea, și toată Biserica. Vă spune sănătate Erast, vistiernicul orașului, și fratele Cvart.

²⁴ Harul Domnului nostru Isus Hristos să fie cu voi cu toți. Amin. ²⁵ Iar lui, care poate să vă întărească în Evanghelia mea și în propovăduirea

²² *Terțius*. Sfântul Pavel s'a folosit de acesta ca de un scriitor, căruia i-a dictat scrisoarea din cuvânt în cuvânt, iar la urmă acest scriitor pune și el o vorbă de sănătate.

despre Isus Hristos, potrivit cu descoperirea tainei ce fu în tăcere de-a-lungul veșnicilor veacuri, ²⁶ (iar acum s'a dat pe față prin Scripturile pro-
 rocilor, după orânduirea veșnicului Dumnezeu, și s'a adus la cunoștința tuturor neamurilor, pentru ca să se supună credinței), ²⁷ unuia, prea înțeleptului Dumnezeu, să-i fie cinste și slavă prin Isus Hristos în vecii vecilor. Amin.

EPISTOLA ÎNTÂIA A SF. PAVEL CĂTRE CORINTIENI

CAPUL 1. — Introducere. — Mulțumiri lui Dumnezeu. ¹ Pavel, chemat din voința lui Dumnezeu Apostol al lui Isus Hristos și fratele (nostru) Sostene, ² Bisericii lui Dumnezeu care este la Corint, celor sfințiți întru Hristos Isus, chemați sfinți, cu toți cei ce chiamă numele Domnului nostru Isus Hristos în tot locul: al lor și al nostru. ³ Har vouă și pace dela Dumnezeu, Tatăl nostru, și dela Domnul Isus Hristos.

⁴ Mulțumesc pururea Dumnezeului meu cu privire la voi pentru harul lui Dumnezeu, care vi s'a dat vouă întru Hristos Isus: ⁵ pentru că prin el v'ați îmbogățit în toate cele; în tot darul

Epistola întâia către Corintieni a scris-o sfântul Pavel din Efes în anul 56. În această epistolă caută să stărească unele obiceiuri rele ce se furisaseră în Biserica de acolo și răspunde și la unele întrebări ce i s'au făcut. *Corint* este orașul așezat pe limba de pământ ce unește Peloponesul cu trupul Greciei. Era foarte vestit în vechime. Avea două porturi și mare forfoteală de negustori în răsărit și apus; dar era și mare cuib de stricăciune. Sfântul Pavel încheie aici în anul 56 o Biserică însemnată, alcătuită din Evrei și păgani.

1. *Sostene*. A trebuit să fie un tovarăș foarte credincios al sfântului Pavel și bine cunoscut de Corintieni.

2. *Chemați sfinți*, adică chemați a fi sfinți, chemați la sfințenie, care este desăvârșenia prin credința în Isus Hristos.

cuvântului și în orice cunoștință; ⁶ astfel că mărturisirea lui Hristos luă întărită în voi: ⁷ așa încât să nu vă lipsească niciun fel de har, pe când așteptați arătarea Domnului nostru Isus Hristos, ⁸ care vă va și întări până la sfârșit, ca să fiți fără vină pentru ziua venirii Domnului nostru Isus Hristos. ⁹ Credincios este Dumnezeu, prin care ați fost chemați la împărțirea cu Fiul său Isus Hristos Domnul nostru.

Desbinările dela Corint. — Osândirea lor.

¹⁰ Vă rog sus și tare, fraților, pentru numele Domnului nostru Isus Hristos, ca toți să vorbiți la fel și să nu fie desbinări între voi, ci să fiți uniți în același cuget și în aceeași simțire. ¹¹ Căci despre voi, frații mei, mi s'a adus la cunoștință de către cei ce sunt din casa lui Hloe, că sunt certuri între voi. ¹² Vreau să spun anume că fiecare din voi zice: „Eu unul sunt al lui Pavel, — eu al lui Apollo, — și eu al lui Cefa, — iar eu al lui Hristos”. ¹³ Oare Hristos este împărțit? Nu cumva s'a răstignit Pavel pentru voi? Sau în numele lui Pavel ați fost botezați? ¹⁴ Mulțu-

7. *Arătarea Domnului nostru Isus Hristos*, adică arătarea din nou, reîntoarcerea lui Isus Hristos.

11. *Hloe*: Se vede că a fost vreo doamnă de seamă din Corint, cunoscută de sfântul Pavel. Un om ori un rob de al ei a adus sfântului Pavel vestea despre certurile din Biserica din Corint.

12. *Apollo*. Vezi Faptele 18, 24-26. — *Cefa*, adică Petru. „*Eu sunt al lui Cefa*” era strigătul râvnitorilor iudei, cari tăgăduiau lui Pavel autoritatea de Apostol.

14. *Crispus*, fost cap al sinagogei din Corint și intransigent la credința de sfântul Pavel. Vezi Faptele 18, 8. — *Caius* era un alt Corintian întors la credință, în a cărui casă se aduna Biserica din Corint. Vezi *Scrisoarea către Romani* 16, 22.

mesc lui Dumnezeu că n'am botezat pe niciunul dintre voi, fără numai pe Crispus și pe Caius: ¹⁵ ca să nu zică nimeni că ați fost botezați în numele meu. ¹⁶ Am mai botezat și casa lui Stefana: încolo nu știu să mai fi botezat pe altcineva.

¹⁷ Hristos doar nu m'a trimis să botez, ci să vestesc Evanghelia: nu cu înțelepciunea vorbelor, ca nu cumva crucea lui Hristos să rămână ne-folositoare.

Adevărata fire a Evangheliei. ¹⁸ Intr'adevăr, cuvântul crucii este nebunie pentru cei ce se pierd; pentru aceia însă cari se mântuesc, adică pentru noi, este puterea lui Dumnezeu. ¹⁹ Căci scris este: „Pierde-voiu înțelepciunea înțelepților și știința celor învățați voiu nimici-o”.

²⁰ Unde este înțeleptul? unde este cărturarul? unde este cercetătorul acestui veac? Oare înțelepciunea lumii acesteia n'a făcut-o nebună Dumnezeu? ²¹ Căci, întru cât în înțelepciunea lui Dumnezeu lumea n'a cunoscut pe Dumnezeu prin înțelepciune, găsi Dumnezeu cu cale să mântuiască pe credincioși prin nebunia propovăduirii. ²² Căci Iudeii cer minuni și Grecii caută înțelepciune: ²³ noi însă propovăduim pe Hristos cel răstignit: pentru Iudei sminteală, iar pentru

16. *Stefana*. Vezi 16, 15.

19. *Vezi* Isaia 29, 14.

20. *Unde este înțeleptul?* adică cel ce pune mare preț pe știința omenească, sau Evreul, talmăcitorul legii. Cercetătorul este filosoful, învățatul păgân.

22. *Grecii caută înțelepciune...* Câte încercări n'au făcut ei, de pildă, să talmăcească ce este Dumnezeu, cari încercări, totuși, au rămas deșarte.

păgâni nebulie; ²⁴ dar pentru cei chemați, fie Iudei, fie Greci, pe Hristos, puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu: ²⁵ pentru că nebulia lui Dumnezeu e mai înțeleaptă decât oamenii și slăbiciunea lui Dumnezeu e mai tare decât oamenii.

²⁶ Intr'adevăr, fraților, uitați-vă la chemarea voastră, că nu mulți sunt înțelepți după trup, nu mulți sunt puternici, nu mulți sunt de neam slăvit. ²⁷ Ci Dumnezeu a ales cele bune din lume, ca să dea de rușine pe cei înțelepți, și cele neputincioase ale lumii le-a ales Dumnezeu, ca să rușineze cele tari. ²⁸ Și și-a ales Dumnezeu din lume pe cele de neam de jos și pe cele desprețuite și pe cele ce nu sunt, ca să nimicească pe cele ce sunt: ²⁹ Pentru ca niciun trup să nu se mândrească înaintea lui.

³⁰ Dela el însă sunteți voi în Hristos Isus, care a fost făcut de Dumnezeu pentru noi înțelepciune și dreptate și sfințire și răscumpărare: ³¹ pentru ca, după cum stă scris: Cel ce se fălește, în Domnul să se fălească.

CAPUL 2. — Adevărata înțelepciune este în Evanghelie. ¹ Iar eu, când am venit la voi,

^{26-30.} După ce sfântul Pavel a arătat că, pentru a da de rușine înțelepciunea omenească, Dumnezeu n'a chemat pe învățații lumii, ca să predice Evanghelia, arată în acest loc că chiar și învățăcii cei dintâi n'au fost aleși dintre învățații lumii. Dacă Evanghelia ar fi fost înțelepciune omenească, s'ar fi îndreptat mai ales către cei învățați. Dar, intru cât Dumnezeu a ales pe cei mai mulți dintre credincioșii cei dintâi din poporul de rând, aceasta dovedește că Evanghelia este înțelepciunea lui Dumnezeu. (M. Sales.)

Capul 2. După ce a arătat Apostolul că Dumnezeu

fraților, ca să vă vestesc taina lui Hristos, am venit nu cu înălțimea cugetării ori a înțelepciunii: ² căci n'am judecat că știu între voi altceva decât pe Isus Hristos și pe acesta răstignit. ³ Și eu am fost în mijlocul vostru cu slăbiciune, cu teamă și cu groază multă; ⁴ și cuvântul meu și propovăduirea mea n'a fost în cuvinte cu meșteșug convingătoare ale înțelepciunii omenești, ci în arătarea Duhului și a Puterii: ⁵ pentru ca credința voastră să nu se razime pe înțelepciunea omenească, ci pe puterea lui Dumnezeu.

⁶ Iar înțelepciunea o grăim între cei desăvârșiți, însă o înțelepciune nu din lumea aceasta, nici a frunțașilor acestui veac, cari se nimicesc; ⁷ ci grăim înțelepciunea lui Dumnezeu în taină și care este ascunsă, pe care a rânduit-o Dumnezeu mai înainte de toți vecii spre mărirea noastră; ⁸ pe care niciunul dintre frunțașii acestui veac n'a cunoscut-o, căci dacă ar fi cunoscut-o, niciodată nu l-ar fi răstignit pe Domnul slavei.

⁹ Dar precum stă scris: „Ceea ce ochiul n'a văzut, nici urechea n'a auzit, nici la inima omului nu s'a suit, (acestea sunt) ce Dumnezeu le-a pregătit aceloră ce-l iubesc pe dânsul“; ¹⁰ nouă însă ni le-a descoperit prin Duhul său: căci Duhul toate le cercetează, chiar și adâncurile lui Dumnezeu. ¹¹ Intr'adevăr, cine dintre oameni știe cele ce sunt ale omului, fără numai duhul omu-

l-a trimis să predice Evanghelia nu cu înțelepciunea cuvântului, arată acum că tată de Corintieni s'a păstrat cu adevărat propovăduitor evanghelic, întrebându-l o vorbă de rând și lipsită de orice meșteșugire omenească.

9. Vezi Isaia 64, 4.

11. *Cele ce sunt ale omului*, adică gândurile, simțurile, propunerile ce le are omul în sine.

lui, care este în el? Tot așa și cele ce sunt ale lui Dumnezeu, nimeni nu le cunoaște, fără numai Duhul lui Dumnezeu.

¹² Iar noi n'am primit duhul lumii acesteia, ci Duhul care este dela Dumnezeu; ¹³ și despre acestea și grăim: nu cu cuvinte înalte ale înțelepciunii omenești, ci cu învățătura Duhului, tâlmăcind lucruri duhovnicești oamenilor duhovnicești. ¹⁴ Dar omul trupesc nu pricepe cele ce sunt ale Duhului lui Dumnezeu; căci pentru el sunt nebunie și nu le poate înțelege, fiindcă trebue judecate duhovnicește. ¹⁵ Iar (omul) cel duhovnicesc judecă despre toate cele; el însă de nimeni nu este judecat. ¹⁶ Căci cine a cunoscut gândul Domnului ca să-i dea învățătură? Noi însă avem gândul lui Hristos.

CAPUL 3. — Lucrătorii evanghelici și menirea lor. ¹ Și eu, fraților, n'am putut să vă

¹⁴ *Omul trupesc*: Apostolul deosebește în om două părți: partea cea aleasă și nobilă, pe care o chiamă *suflet, duh, minte*; și partea cea josnică, pe care o chiamă *trup, carne*. (M. Săles.) *Omul trupesc* este acela care în judecățile sale este condus numai de năzuințele cărnii și ca atare nu înțelege și nici nu poate înțelege lucrurile duhovnicești, cari se înțeleg numai prin Duhul lui Dumnezeu. Dr. pt. aceea, asemenea om blastămă tot ceea ce el nu înțelege și adevărurile dumnezeiești le socotește nebunie. (Martini.)

¹⁶ Vezi Isaia 30, 13.

Capul 3. Apostolul arată că n'a putut predica Corintienilor tainele cele ascunse ale credinței, căci mai erau încă sub stăpânirea legii trupului, într-¹ cât se certau între ei cu privire la propovăduitori, cari erau numai slujitori; iar Dumnezeu singur poate da sporul harului și al virtuții. Arată apoi că noi suntem templul lui Dumnezeu, ce nu se poate păngări.

¹ Impotrivirea dintre *carnea* omului și *duh* era cu-

vorbesc ca unor (oameni) duhovnicești, ci ca unor trupești; ca unor prunci în Hristos. ² Cu lapte v'am hrănit, nu cu bucate, căci încă nu puteați (mânca) și încă nici acum nu puteți: fiindcă mai sunteți trupești. ³ Căci de vreme ce între voi mai este pizmă și desbinare, nu sunteți voi oare trupești și nu umblați voi oare omenește? ⁴ Într'adevăr, când unul zice: „Eu sunt al lui Pavel”; iar altul: „Eu sunt al lui Apollo”; nu-i așa că mai sunteți oameni? Dar ce este Apollo? și ce este Pavel? ⁵ Slujitorii aceluia în care ați crezut și după măsura ce a dat-o Dumnezeu fiecăruia. ⁶ Eu am sădit; Apollo a udat; Dumnezeu însă a dat creșterea. ⁷ Și așa: nici cel ce sădește, este ceva, nici cel ce udă, ci Dumnezeu care dă creșterea. ⁸ Iar cel care sădește și cel care udă, sunt deopotrivă, și fiecare își va primi răsplata cuvenită, după munca sa. ⁹ Căci noi suntem ajutoarele lui Dumnezeu; voi sunteți ogorul lui Dumnezeu, sunteți clădirea lui Dumnezeu.

¹⁰ Potrivit harului lui Dumnezeu care mi-a fost dat mie, eu, ca un meșter clăditor, am pus temelie; iar altul clădește deasupra. Dar fiecare să ia seama cum clădește deasupra: ¹¹ căci nimeni nu poate pune altă temelie, decât aceea ce s'a pus, care este Isus Hristos.

noscută și de filosofi păgâni. Carnea este focul năzuinței către păcat, cuibul patimilor rele: este invinsă numai de biruința vieții duhovnicești. *Prunci* se chiamă spre deosebire de oamenii formați, desăvârșiți. Vezi 2, 6.

³ *Omenește...* ca omul luat după trup sau după carne, neluminat de Duhul lui Dumnezeu.

¹⁰ *Am pus temelie*. Apostolul vrea să spună că el a pus printre Corintieni temelie credinței, predicând cel dintâi pe Isus cel răstignit și închegând astfel acea Biserică.

¹² Iar dacă cineva zidește pe temelia aceasta aur, argint, pietre scumpe, lemne, fân, paie, ¹³ lucrul fiecăruia se va face cunoscut; căci ziua Domnului îl va da pe față, pentru că prin foc se va arăta, și ce fel este lucrul fiecăruia, va cerea-o focul. ¹⁴ Dacă lucrul pe care cineva l-a clădit deasupra va rămânea, va primi răsplată; ¹⁵ dacă lucrul cuiva va arde, va suferi paguba, iar el se va mântui, așa însă ca prin foc.

¹⁶ Nu știți voi că sunteți templul lui Dumnezeu și că Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi? ¹⁷ Dacă va necinsti cineva templul lui Dumnezeu, îl va pierde pe el Dumnezeu: căci slânt este templul lui Dumnezeu, ceea ce sunteți voi.

¹⁸ Nimeni să nu se înșele pe sine: dacă cineva între voi se ține că este înțelept în veacul acesta, să se facă nebulă, ca să fie înțelept: ¹⁹ pentru că înțelepciunea lumii acesteia nebulă este înaintea lui Dumnezeu. Căci scris este: Prinde-voiu pe cei înțelepți întru viclenia lor. ²⁰ Și iarăși: Dumnezeu cunoaște gândurile înțelepților, că sunt deșarte.

²¹ Așa dar nimeni să nu-și pună fala sa în oameni. ²² Căci toate sunt ale voastre: fie Pavel,

¹². Dacă temelia credinței este Hristos, nu rămâne altceva pentru ceilalți propovăduitori decât să clădească mai departe pe această temelie, dar întrebându-i materiale bune, adică: învățături sănătoase, intruchipate prin materiale alese, cum sunt: aurul, argintul, pietrele scumpe; și nu propovăduind învățături nefolositoare, cum lămești, cari încântă mai mult pe ascultători decât îi înțărăsc în credință, și acestea sunt arătate prin materialele ce se aprind ușor, cum sunt: lemnul, fânul, paie, (Sales.)

¹⁹. Vezi Iob 5, 13. — ²⁰. Vezi Psalmul 93, 11.

²². Toate sunt ale voastre, adică spre folosul vostru sufletec, spre mântuirea voastră.

fie Apollo, fie Cefa, fie lumea, fie viața, fie moartea, fie cele de acum, fie cele viitoare; toate sunt ale voastre. ²³ Iar voi ai lui Hristos și Hristos al lui Dumnezeu.

CAPUL 4. — Credincioșii nu sunt judecatorii propovăduitorilor. ¹ Așa să ne socotească fiecare: ca slujitori ai lui Hristos și împărțitori ai tainelor lui Dumnezeu. ² De altfel, acum la împărțitori se caută ca să fie aflați credincioși. ³ Mie însă îmi pasă foarte puțin ca să fiu judecat de voi sau de judecata omenească: ba nici pe mine însumi nu mă judec. ⁴ Căci întru nimic nu mă simt vinovat; dar nu întru aceasta m'am făcut drept; ci cel ce mă judecă pe mine, este Domnul. ⁵ Așa dar, să nu judecați înainte de vreme; până ce nu va veni Domnul, care va lumina cele ascunse ale întunecului și va da pe față sfaturile inimilor; și atunci lauda (cuvântă) o va avea fiecare dela Dumnezeu.

⁶ Toate acestea, fraților, le-am aplicat, ca în pildă, la mine și la Apollo, în folosul vostru: ca, pe lângă cele ce sunt scrise, dela noi să învățați să nu se ridice în mândrie unul peste celălalt pentru un altul. ⁷ Căci cine te deosebește? Și ce ai tu ceea ce să nu fi primit? Iar dacă l-ai primit, pentru ce te fălești ca și cum nu l-ai fi primit? ⁸ Voi sunteți de acum sătui; de acum v'ați făcut bogați: domniți fără de noi: și mă-

Capul 4. Deoarece Corintienii alcătuiseră diferite tabere fălindu-se cu învățătorii lor, socotindu-i pe unul mai mare decât pe altul, Apostolul îi îndeamnă să nu judece pe propovăduitorii Evangheliei, ci să lese orice judecată în seama lui Dumnezeu.

car de-ar da Dumnezeu să domniți, pentru ca și noi să domnim împreună cu voi.

⁹ Căci mie îmi pare că pe noi Apostolii ne-a arătat Dumnezeu ca pe cei din urmă oameni, ca pe niște meniți la moarte, fiindcă ne-am făcut privescitori lumii și ingerilor și oamenilor.

¹⁰ Noi suntem nebuni pentru Hristos; voi însă sunteți înțelepți întru Hristos; noi suntem slabi, iar voi sunteți tari; voi sunteți slăviți, iar noi făcuți de ocară. ¹¹ Până în ceasul acesta suntem flămânzi și insetați; suntem goi și palmuiți; nu avem unde sta ¹² și ne trudim muncind cu mâinile noastre; suntem ocăriți și noi binecuvântăm; suntem prigonți și noi îndurăm; ¹³ ne blastăm și noi înălțăm rugăciuni; ne-am făcut ca măturătura lumii, ca gunoiul tuturor până în ceasul de față.

¹⁴ Nu ca să vă dau de rușine scriu eu acestea, ci vă dojenesc ca pe fiii mei cei preaiubiți.

¹⁵ Pentru că, de ați avea zece mii de învățători în Hristos, totuși părinți n-aveți mulți; căci eu v'am născut întru Hristos Isus prin Evanghelie. ¹⁶ Vă rog așa dar, luați-vă după mine, precum și eu (mă iau) după Hristos.

¹⁷ De aceea am trimis la voi pe Timoteu, care este fiul meu cel preaiubit și credincios în Domnul, care vă va aminti cari sunt căile mele în Hristos Isus, după cum eu învăț pretutindeni

12. Vezi Faptele Apostolilor 18, 3.

16. Apostolul roagă pe Corintieni să ia dela el pilda de modestie întru a da lui Dumnezeu tot ceea ce vine dela Dumnezeu.

17. *Timot-u* mai fusese la Corint cu sfântul Pavel și Sila (Vezi Epistola către *Tesaloniceni* 1, 1). Il chiamă *fiu preaiubit* nu numai pentru că l-a întors la credință, ci și pentru că i-a fost tovarăș de apostolie.

în toate Bisericele. ¹⁸ Ca și cum eu n'aș avea să vin la voi, așa s'au semețit unii.

¹⁹ Dar eu voi veni la voi degrabă, — dacă va voi Domnul; și voi cunoaște, nu cuvântul acelor care s'au semețit, ci virtutea lor. ²⁰ Căci împărăția lui Dumnezeu nu stă în vorbe, ci în virtute. ²¹ Ce voiți? Să vin la voi cu vară, sau cu dragoste și cu duhul blândetei?

CAPUL 5. — O mare sminteală la Corint.

¹ Se aude anume între voi de desfrânare, și chiar de astfel de desfrânare cum nici între păgâni (nu se aude): astfel încât cineva să trăiască cu femeia tatălui său. ² Și voi mai sunteți mândri; și nu v'ați întristat mai bine, pentru ca să fie stărpit din mijlocul vostru cel ce a făcut o asemenea faptă.

³ Iar eu, departe cu trupul, dar cu duhul de față, am și judecat ca și cum aș fi de față, ca acela care a săvârșit asemenea faptă, (⁴ fiind adunați împreună voi și cu duhul meu în numele Domnului Isus Hristos), cu puterea Domnului nostru Isus, ⁵ să fie dat în mâinile Satanei întru

Capul 5. Corintienii, cu mintea toată în desbinări cu privire la propovăduitori, nu se îngrijeau mult de sfințenia vieții, așa că smintelile cele mai mari începură a rasări în mijlocul lor. Apostolul ocărăște pe Corintieni cu prilejul unei astfel de sminteli.

5. Să fie dat în mâinile Satanei, adică să fie dat afară din împărăția credincioșilor și apoi trupul lui să fie încredințat în puterea Satanei, ca să-l chinuiască cu fel de fel de pedepse, ca astfel să-i vină mintea la loc, să se pocăiască de fărădelegile săvârșite și la urmă tot să se mântuiască. Sfinții Părinți spun că Apostolii aveau și această putere ca să dea pe păcătoșii cei mari, în chip vremelnic, la schingiuirile Satanei, pentru ispășire și îndreptare.

moartea trupului, pentru ca să fie mântuit duhul în ziua Domnului nostru Isus. Hristos.

⁶ Nu este bună fala voastră. Nu știți voi oare că puțin aluat dospește toată frământătura? ⁷ Curățiți aluatul cel vechiu, ca să fiți frământătură proaspătă, precum și sunteți fără de aluat. Căci doar mielul nostru de Paști, Hristos, a fost înjunghiat. ⁸ Să prăznuim așa dar sărbătoarea, nu cu vechiul aluat, nici cu aluatul răutății și al vicienei, ci cu azimile curăției și ale adevărului.

⁹ V'am scris în scrisoare: Să nu vă amestecați cu desfrânații. ¹⁰ Dar nu de sigur cu desfrânații lumii acesteia (intregi), sau cu sgârciții, sau cu jefuitorii, sau cu închinătorii idolilor, căci altfel ați fi trebuit să ieșiți din lumea aceasta. ¹¹ Dar v'am scris să nu vă amestecați cu unul care, deși se numește frate, este desfrânat, sau sgârcit, sau slujitor al idolilor, sau blestemător, sau bețiv, sau hrăpăreț: cu un astfel de om nici să nu stați la masă.

¹² Căci ce'am eu să judec pe cei ce sunt afară? Pe cei ce sunt înăuntru, oare nu-i judecați voi? Într'adevăr, pe cei ce sunt afară, îi va judeca Dumnezeu.

6. *Puțin aluat dospește toată frământătura*: icoana unui păcătos care dă sminteală de strică o întreagă mulțime sau obște.

7. *Curățiți aluatul cel vechiu*, adică alungați pe desfrânat din mijlocul vostru. *Precum și sunteți fără de aluat*: de vreme ce sunteți creștini.

12. *Cei ce sunt afară*, adică cei ce nu fac parte din Biserică, păgânii.

CAPUL 6. — Judecățile înaintea tribunalelor păgâne. ¹ Indrăznește careva din voi, când are vreo pricină cu un altul, să se judece înaintea celor nedrepti și nu înaintea sfinților? ² Nu știți voi oare că sfinții vor judeca lumea? Și dacă prin voi se va judeca lumea, sunteți oare nevrednici să judecați lucruri atât de mici? ³ Nu știți voi oare că vom judeca pe îngeri? cu atât mai mult cele lumesti. ⁴ Dacă veți avea, așa dar, judecăți lumesti, puneți pe cei mai de jos din Biserică ca să judece. ⁵ O spun spre rușinea voastră. Nu este, așa dar, între voi niciun înțelept, care să poată judeca despre fratele său?

⁶ Dar fratele se judecă cu fratele, și aceasta înaintea necredincioșilor. ⁷ Este scădere negreșit pentru voi și aceasta că aveți judecăți unii cu alții. Pentru ce nu îndurați mai bine nedreptatea? pentru ce nu suferiți mai bine paguba? ⁸ Voi însă faceți nedreptate și pricinuiți pagubă, și aceasta (o faceți) fraților.

⁹ Au nu știți voi oare că nedreptții nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu? Să nu greșiți cumva, căci nici curvarii, nici slujitorii idolilor, nici preacurvarii, ¹⁰ nici molesii, nici făptuitorii sodomiei, nici tâlharii, nici sgârciții, nici bețivii, nici blestemătorii, nici hrăpăreții, nu vor moșteni

Capul 6. Apostolul arată cât de nepotrivite sunt procesele creștinilor înaintea tribunalelor păgâne. Ba mai mult: între creștini nici n'ar trebui să aibă loc desbinări și procese.

1. *Înaintea celor nedrepti*, adică înaintea păgânilor. — *Înaintea sfinților*, adică înaintea creștinilor.

2. *Sfinții vor judeca lumea*, adică pe oamenii lumesti, rămași necredincioși, dușmani ai lui Dumnezeu.

3. *Vom judeca pe îngeri*, adică pe îngerii cei răi, pe diavoli, cari se vor înfațișa la judecata de apoi.

impărăția lui Dumnezeu. ¹¹ Și unii dintre voi erau astfel: dar ați fost cruțați, dar ați fost sfințiți, dar v-ați făcut drepti în numele Domnului nostru Isus Hristos și întru Duhul Dumnezeului nostru.

Răutatea păcatului necurăției. ¹² Toate imi sunt inoite, însă nu toate folosesc; toate imi sunt inoite, însă eu nu mă voi da rob niciunui lucru. ¹³ Măncarea este pentru pânțece și pânțelece pentru mănăruri; dar Dumnezeu va nimici și pe acela și pe acesta. Trupul însă nu e pentru desfrânare, ci pentru Domnul, și Domnul este pentru trup. ¹⁴ Dumnezeu apoi a învial și pe Domnul, și pe noi ne va învia cu puterea sa.

¹⁵ Nu știți voi că trupurile voastre sunt mădularele lui Hristos? Luând așa dar mădularele lui Hristos, le voi face mădularele unei desfrânate? Ferească Domnul. ¹⁶ Nu știți voi oare că cine se împreunează cu o desfrânată, se face un singur trup cu ea? Căci vor fi (zice Scriptura) doi un singur trup. ¹⁷ Iar cine stă unit cu Domnul, un duh este cu dânsul. ¹⁸ Fugiți de desfrânare. Orice păcat pe care l-ar face omul este în afară de trup; cel ce se dă însă la desfrânare, păcătuiește împotriva însuși trupului său.

¹⁹ Au nu știți voi că mădularele voastre sunt templul Duhului Sfânt, care este în voi, care v'a fost dat de Dumnezeu, și că voi nu sunteți ai voștri? ²⁰ Căci ați fost doar cumpărați cu preț

^{12.} Apostolul vorbește aici de diferite bucate ori mănăruri cari în legea lui Moise erau oprite, iar în noua lege sunt inoite toate: numai ca omul să nu dea sminteală cu aceste mănăruri și să nu se facă robul lor.

^{16.} Vezi Cartea Facerii 2, 24.

cump. Preamăriți și purtați pe Dumnezeu în trupul vostru!

CAPUL 7. — Răspunsuri la diferite întrebări. — Căsătoria și fecioria. ¹ Cu privire la cele ce mi-ați scris (vă răspund că): E bine omului să nu se atingă de femeie; ² dar, din cauza desfrânării, fiecare bărbat să-și aibă femeia sa și fiecare femeie să-și aibă bărbatul său. ³ Bărbatul să-i dea femeii ceea ce-i este dator; de asemenea și femeia, bărbatului. ⁴ Femeia nu mai este stăpână pe trupul ei, ci bărbatul; de asemenea și bărbatul nu mai este stăpân pe trupul său, ci femeia. ⁵ Nu vă lipsiți de datorita căsătorească unul pe altul, pentru a vă indeletnici cu rugăciunea, și apoi iarăși întoarceți-vă să fiți împreună, pentru ca să nu vă ispitească Satana din pricina neînfrânării voastre.

⁶ Aceasta însă o spun după îngăduință, nu din poruncă. ⁷ Căci voiesc ca voi toți să fiți cum sunt eu: dar fiecare își are dela Dumnezeu darul său: unul așa, iar altul altfel. ⁸ Celor necăsătoriți și văduvelor le spun: bine le este lor de vor rămânea așa cum sunt eu. ⁹ Dacă însă nu se pot înfrâna, să se căsătorească: pentru că mai bine este a se căsători decât a arde.

^{20.} Preamăriți și purtați pe Dumnezeu în trupul vostru prin sânta curăție!

Capul 7. Apostolul vorbește despre bunătatea celibatului și a căsătoriei. Arată că nu se poate despărți căsătoria și că celibatul nu este mai desăvârșit decât căsătoria.

^{7.} Să fiți cum sunt eu, adică necăsătoriți.

^{9.} Decât a arde: de focul poftelor trupesti, a fi învins de ispită și a pierde pe Dumnezeu.

¹⁰ Celor ce sunt legați prin căsătorie, le poruncesc, — nu eu, ci Domnul, — ca femeia să nu se despărtească de bărbat; ¹¹ iar dacă s'a despărțit, să rămână nemăritată ori să se impace cu bărbatul său. Și bărbatul să nu-și lase nevasta.

¹² Iar celorlalți le spun eu, nu Domnul: Dacă un frate are o soție păgână și aceasta se învoiește să locuiască cu dânsul, să n'o lase. ¹³ Și dacă o femeie creștină are un bărbat păgân și acesta se învoiește să locuiască cu dânsa, să nu-l lase: ¹⁴ căci bărbatul păgân se sfințește prin femeia creștină și femeia păgână prin bărbatul creștin; altfel copiii voștri ar fi necurați, iar acum sunt sfinți.

¹⁵ Dacă însă partea păgână se desparte, să se despartă: căci, în astfel de împrejurare, nu este supus robiei fratele sau sora; iar Dumnezeu ne-a chemat la pace. ¹⁶ Căci de unde știi tu, femeie, dacă îți vei mântui bărbatul? sau de unde știi tu, omule, dacă îți vei mântui femeia?

¹⁷ Ci fiecăruia după cum i-a dat Dumnezeu, și după cum l-a chemat Dumnezeu pe fiecare, așa să meargă, și după cum învăț eu în toate Bisericile. ¹⁸ Este cineva chemat ca tăiat împrejur? Să nu se arate netăiat împrejur. Este cineva chemat ca netăiat împrejur? Să nu se taie împrejur. ¹⁹ Tăierea împrejur nimic nu folosește; și

12. *Dacă un frate*, adică un creștin.

18. Un Evreu pe care Dumnezeu îl cheamă la credință să nu se creadă a fi mai mult ori mai puțin decât un altul, din pricină că este tăiat împrejur, nici, fiindu-i rușine de tăierea împrejur, să nu alerge la înșelăciuni, ca să fie crezut netăiat împrejur. Și tot astfel și un creștin care s'a născut păgân să nu se taie împrejur după botez. Fiecare să rămână așa cum a fost când Dumnezeu l-a chemat la credință.

netăierea împrejur nimic nu folosește: ci păzirea poruncilor lui Dumnezeu. ²⁰ Fiecare în acea chemare în care a fost chemat, în aceea să rămână.

²¹ Ai fost chemat fiind rob? Să nu ai grijă; ci cu toate că te poți face slobod, alege mai bine să rămâi rob. ²² Căci acela care, rob fiind, a fost chemat de Domnul, este slobozitul Domnului; tot așa și acela care a fost chemat slobod fiind este slujitorul lui Hristos. ²³ Ați fost cumpărați cu preț mare. Nu vă faceți robii oamenilor. ²⁴ Deci fiecare din voi, fraților, care cum a fost chemat, așa să rămână înaintea lui Dumnezeu.

²⁵ Iar cât privește pe fiecare, n'am poruncă delă Domnul; dar sfat le dau, ca unul ce am dobândit milă delă Domnul, pentru ca să fiu credincios. ²⁶ Cred așa dar că acesta este un bine pentru nevoia ceasului de față, căci bun lucru este pentru om să rămână așa (cum este). ²⁷ Ești legat cu femeia? Să nu cauți să fii deslegat. Ești deslegat de femeie? Nu căuta femeie. ²⁸ Dacă însă îți vei lua soție, n'ai păcătuit. Dar aceștia vor avea suferință în trupul lor. Eu însă vă cruț pe voi.

²⁹ Eu vă spun deci, fraților: Timpul este scurt; rămâne ca și cei ce au soții să fie ca și cei ce nu le au; ³⁰ și cei ce plâng, ca și cei ce nu plâng; și cei ce se bucură, ca și cei ce nu se bucură; și cei ce cumpără, ca și cei ce nu au:

22. *Este slobozitul Domnului* din adevărata robie a păcatului.

28. *Eu însă vă cruț pe voi*, adică: dacă vă laud fecloria, o fac pentru voi, pentru a vă feri de atâtea neplăceri și suferințe ce se întâlnesc în căsătorie.

29. *Timpul este scurt*: Timpul vieții, în care se pot câștiga merite.

³¹ Și cei ce se folosesc de lumea aceasta, ca și cei nu se folosesc: pentrucă trece fața lumii a acesteia.

³² Eu vreau ca voi să fiți fără îngrijorare. Cel ce este fără soție, are grijă de cele ce sunt ale Domnului, cum să placă lui Dumnezeu. ³³ Iar cel ce are soție, are grijă de cele ce sunt ale lumii, cum să placă soției, și este împărțit. ³⁴ Și femeia nemăritată și fecioara se gândește la cele ce sunt ale Domnului, ca să fie sfântă cu trupul și cu sufletul. Iar cea măritată se gândește la cele ce sunt ale lumii, cum să placă bărbatului. ³⁵ Aceasta o spun spre folosul vostru și nu pentru a vă arunca un laț, ci spre ceea ce e cuviincios și ceea ce dă puțință de a sluji Domnului fără stîngheală.

³⁶ Iar dacă cineva crede că ajunge de rușine din pricina fetei sale, pentrucă ea își trece floarea vârstei și e de nevoie a face așa, să facă ceea ce voiește: nu greșește dacă ea se mărită. ³⁷ Dar cine a hotărît cu tărie în inima sa (nefiind silit de nevoie, ci având stăpânire peste a sa voia), și a găsit cu cale în inima sa să-și fie fecioară (copila sa), bine face. ³⁸ Deci și cel ce unește în căsătorie pe fecioara sa face bine și cel ce n'o unește face și mai bine.

³⁹ Femeia este legată de lege cîtă vreme trăiește bărbatul ei; dacă însă moare bărbatul ei, este slobodă: să se mărite cu cine vrea, numai

^{31. Trece fața lumii acesteia:} Toate lucrurile lumii sunt deșarte și trecătoare și de aceea nevrednice de inima omului.

^{35. Nu pentru a vă arunca un laț:} Vorbindu-vă de bunurile fecioriei, n'am voit să fac o poruncă din ea și să vă îngredesc libertatea.

(s'o facă) întru Domnul. ⁴⁰ Dar va fi mai fericită dacă va rămânea așa, după sfatul meu; cred doar că și eu am Duhul lui Dumnezeu.

CAPUL 8. — Carnea jertfită idolilor. ¹ Cât privește apoi carnea jertfită idolilor, noi știm că avem cunoștință cu toții. Știința îngâmfa pe om, iar iubirea clădește. ² Dacă însă cineva crede că știe ceva, nu cunoaște încă cum trebuie să știe. Iar dacă cineva iubește pe Dumnezeu, acela este cunoscut de dănsul.

³ Despre mîncarea cărnurilor cari se jertfesc idolilor, noi știm că nu este niciun idol în lume și că nu este Dumnezeu decât unul singur. ⁵ Căci, deși sunt de aceia cari se numesc dumnezei, fie în cer, fie pe pământ, (pentrucă sunt mulți dum-

^{40. Cred că și eu am duhul lui Dumnezeu,} adică: vorbesc și dau sfatul acesta din însuflare dumnezeiască.

Capul 8. Corintienii au întrebat pe sfântul Pavel cum să se poarte cu cărnurile jertfite idolilor. Biserica din Corint era alcătuită în cea mai mare parte din păgâni botezați. La Grecii păgâni aproape toate ospetele se uneau cu jertfele aduse idolilor. Când se aduceau jertfe de animale, o parte din animale se ardea pe altar, altă parte se dăruia preoților și celor ce jertfeau. Aceștia își mînceau partea ori în încăperile unite cu templul, ori acasă la dănsii. Cât rămânea din carne, se vindea în piață. Grecii păgâni chemau deseori la ospete pe prietenii și cunoscuții lor creștini. Unii creștini n'aveau nicio greutate să meargă la asemenea ospete și să mîncească orșice, chiar și carne jertfită idolilor, ori chiar o cumpărau de pe piață, căci ei nu credeau în idoli. Dar alți creștini mai strânsi la cuget îi mustrau pentru această purtare și credeau că nu este învoit a mîncea din carnea jertfită idolilor. Apostolul răspunde că aceste cărnuri jertfite idolilor din sine nu sunt păgărite și deci se pot mîncea; totuși, în unele împrejurări, să se ferească de aceste cărnuri spre a nu da sminteală.

nezei și mulți stăpâni), ⁶ totuși noi avem un singur Dumnezeu, Tatăl, dela care sunt toate lucrurile și noi întru el.

⁷ Dar nu toți au această cunoștință. Căci unii, cu gândul la idol pururea în suflet, mănâncă din această carne ca jertfită idolilor, și cugetul lor, fiind slab, se pângărește. ⁸ O mâncare nu ne face bine primii înaintea lui Dumnezeu. Căci, nici dacă mănâcăm n'avem ceva mai mult, nici dacă nu mănâcăm n'avem ceva mai puțin. ⁹ Băgați de seamă totuși ca această slobozenie a voastră să nu se facă piatră de poticnire pentru cei slabi de inger.

¹⁰ Intr'adevăr, dacă cineva vede pe unul care are cunoștință stând la masă în încăperile capiștelor, oare, cugetul lui fiind slab, nu va fi înduplecat să mănânce din cărnurile jertfite idolilor?

¹¹ Și prin cunoștința ta va pieri acel frate slab, pentru care a murit Hristos. ¹² Astfel deci păcătuind împotriva fraților și lovind în cugetul lor cel slab, voi păcătuți împotriva lui Hristos. ¹³ Drept aceea, dacă o mâncare smintește pe frațele meu, nu voi mânca carne în veci, pentru a nu da sminteală fratelui meu.

CAPUL 9. — Trebuie ferită sminteala.

¹ Nu sunt eu oare slobođ? Nu sunt eu oare A-

^{10.} *In încăperile capiștelor*, adică în încăperile unite cu templul.

Capul 9. Apostolul arată că, deși are dreptul să fie întreținut de creștinii cărora le vestește Evanghelia, totuși de bună voie nu se folosește de acest drept, pentru a nu fi în sarcina credincioșilor; arată apoi că s'a supus la toate lipsurile și îndeamnă și pe Corintieni ca să facă jertfe.

^{1.} *Nu sunt eu oare Apostol?* Unii invinuiuau pe sfântul

postol? N'am văzut eu oare pe Hristos Isus Domnul nostru? Nu sunteți voi oare lucrarea mea întru Domnul? ² Și dacă pentru alții nu sunt Apostol, pentru voi de sigur că sunt: căci voi sunteți pecetea apostoliei mele întru Domnul. Apărarea mea la cei ce mă întreabă aceasta este: ⁴ N'avem noi oare dreptul ca să mănâcăm și să bem? ⁵ N'avem noi oare dreptul să purtăm cu noi o femeie soră, ca și ceilalți Apostoli, ca și frații Domnului, ca și Cefa? ⁶ Sau numai eu singur și cu Barnaba nu avem dreptul să facem aceasta?

⁷ Cine slujește vreodată ca soldat pe cheltulala sa? Cine sădește vie și nu mănâncă din rodul ei? Cine paște turma și nu mănâncă din laptele turmei? ⁸ Oare spun eu acestea după cugetul omnesc? Oare acestea nu le spune și legea? ⁹ Căci scris este în legea lui Moise: Să nu legi gura bouului care treieră. Oare de boi are grijă Dumnezeu? ¹⁰ Oare n'o spune aceasta intr'adins pentru noi? Ba chiar pentru noi au fost scrise: Căci și cel ce ară, trebuie cu nădejde

Postol Pavel că nu este Apostol adevărat, pentru că n'a văzut pe Isus înviat și n'a primit dela el însărcinarea de a vesti Evanghelia. Totuși sfântul Pavel a văzut pe Isus înviat pe drumul spre Damasc și a fost trimis de Isus să vestească Evanghelia. Deci el stăruie înaintea Corintienilor că este Apostol adevărat.

^{5.} *Să purtăm cu noi o femeie soră.* Este vorba de acele femei evlavioase cari, după obiceiul de pe atunci, urmau pe Apostoli ca să fie de ajutor în cele ale întreținerii lor și totodată să-i ajute în propovăduirea Evangheliei printre femei.

^{7-11.} Sfântul Pavel arată că cine slujește poporului cu cele sfinte, trebuie să fie întreținut de popor, și aceasta o dovedește cu mai multe pilde.

^{9.} Vezi Deuteronomiul 25, 4.

să are, și cel ce treieră, cu nădejde de a avea roade.

¹¹ Dacă am semănat pentru voi cele duhovnicești, mare lucru este dacă secerăm din ale voastre cele pământești? ¹² Dacă alții se bucură de acest drept asupra voastră, pentru ce nu mai de grabă noi? Dar noi nu ne-am folosit de dreptul acesta, ci toate le îndurăm, pentru a nu pune piedecă Evangheliei lui Hristos. ¹³ Nu știți voi oare că cei ce lucrează în templu, mănâncă din cele ale templului; și cei ce slujesc altarului, din altar se împărtășesc? ¹⁴ Tot astfel hotărî și Domnul aceloră cari propovăduiesc Evanghelia, ca din Evanghelie să trăiască.

Pilda sfântului Pavel. ¹⁵ Eu însă nu m'am folosit de niciunul din aceste lucruri. Și n'am scris acestea ca să mi se facă și mie tot așa, căci mai bun lucru ar fi pentru mine să mor decât ca cineva să-mi nimicească această laudă. ¹⁶ Că doar, dacă vestesc Evanghelia, n'am niciun temei de laudă, de vreme ce trebuie s'o fac; căci vai mie de nu voi vesti Evanghelia. ¹⁷ Sigur că, de fac aceasta de bună voie, am răsplată; dacă însă fără voie, mi-a fost încredințată o dregătorie. ¹⁸ Care este așa dar răsplata mea? Este că vestind, să dau oamenilor Evanghelia fără plată, pentru ca să nu trec hotarul dreptului meu propovăduind Evanghelia.

¹⁹ Căci, deși sunt slobod față de toți, totuși m'am făcut robul tuturor, pentru ca să câștig cât mai mulți. ²⁰ Și m'am făcut Iudeu cu Iudeii, pentru ca să câștig pe Iudei; ²¹ cu cei ce sunt sub lege, ca și cum aș fi sub lege, (deși eu nu sunt sub lege), ca să câștig pe cei ce erau sub

lege; cu cei ce erau fără lege, ca și cum aș fi eu fără lege (deși eu nu sunt fără de legea lui Dumnezeu, ci sunt în legea lui Hristos), pentru ca să câștig pe cei ce erau fără lege. ²² M'am făcut slab cu cei slabi, ca să câștig pe cei slabi. M'am făcut totul pentru toți, pentru ca pe toți să-i mântuiesc. ²³ Și toate le fac pentru Evanghelie, ca să fiu părtaș la ea.

²⁴ Nu știți că cei ce aleargă în stadion, aleargă, cu o drept, cu toții, dar răsplata o ia numai unul? Alergați în așa fel ca voi să luați răsplata. ²⁵ Mai departe: toți cei ce luptă în arene, de toate se desfac; și ei o fac pentru ca să dobândească o coroană pieritoare, iar noi pentru una nepieritoare. ²⁶ Așa dar, eu astfel alerg; nu ca la totâmplare; astfel mă lupt, nu ca lovind în aer; ci chinuiesc trupul meu și-l fac rob, ca nu cumva, vestind Evanghelia altora, eu însumi să ajung de lepădat.

CAPUL 10. — Necredința Iudeilor din Iustie pedepsită. ¹ Nu vreau, fraților, ca voi să

²⁴, Apostolul încheie zicând că, după pilda sa, și Corintienii trebuie să lucreze și să facă jertfe pentru ca să-și asigure mântuirea. Spre scopul acesta, le pune înaintea ochilor pilda luptătorilor din jocurile Grecilor. Chiar la Corint se țineau din doi în doi ani jocurile numite *istmice*, cari erau unite cu mari străduiri și osteneli pentru jucători. Corintienii creștini cunoșteau și înțelegeau bine aceste jocuri, și deci, pilda adusă de sfântul Pavel era foarte potrivită.

Capul 10. Apostolul, după ce a arătat Corintienilor cum își înfrânează trupul pentru ca să nu fie lipsit de coroana dreptilor, acum îi îndeamnă să nu se fâlească cu binefacerile primite dela Dumnezeu și să nu se creadă alături, ci să lupte și să se înfrâneze, lepădându-se, de va fi nevoie, chiar de acele lucruri la cari au drept.

treceți cu vederea că părinții noștri cu toții au fost sub nour și cu toții au trecut prin mare, ² și că toți au fost botezați întru Moise în nour și în mare; ³ și că toți au mâncat din aceeași mâncare duhovnicească; ⁴ și că toți au băut aceeași băutură duhovnicească, (căci beau din piatra cea duhovnicească, care mergea cu dâșii: și acea piatră era Hristos). ⁵ Dar în cei mai mulți din ei Dumnezeu n'a avut plăcere, căci au fost doborâți în pustie.

⁶ Și aceste lucruri au fost pildă pentru noi, ca să nu fim doritori de lucruri rele, precum au dorit aceia. ⁷ Nici să fiți cinstitori ai idolilor, ca unii dintre ei, precum stă scris: S'a așezat poporul să mânânce și să bea și s'au sculat să joace. ⁸ Nici să curvim, precum au curvit unii dintre ei și au căzut într-o singură zi douăzeci și trei de mii. ⁹ Nici să ispitim pe Hristos, precum l-au ispitit unii din ei și au pierit de șerpi. ¹⁰ Nici să murmurăți, precum au murmurat unii din ei și au fost stârpiți de ingerul nimicitor. ¹¹ Toate acestea li se întâmplau lor ca semne (pentru viitor) și au fost scrise ca învățătură pentru noi, la cari a ajuns sfârșitul veacurilor.

1. *Moise*, mijlocitorul din Vechiul Testament, era chipul lui Isus Hristos.

3. *Mâncarea duhovnicească* era *Mana*, care era chipul sfintei Euharistii.

4. *Băutura duhovnicească* era apa pe care Moise o scoase cu o lovitură de toiag din stâncă. Era o tradițiune care zicea că acea stâncă a urmat pe Evrei în pustie, dându-le apă de băut. *Stâncă* era chipul Cuvântului Intrupat, din al cărui sân a izvorit o vână de apă vie, adică harul.

7. Vezi Cartea Ieșirii 32, 6.

11. Înțelepciunea lui Dumnezeu a orânduit așa ca păcatele și pedesele Izraeliților să fie adevărate prorocii

¹² Drept aceea, care se crede că stă în picioare, să ia seama să nu cadă. ¹³ Nu v'a ajuns altă ispită decât cea omenească: dar credincios este Dumnezeu, care nu va îngădui ca să fiți ispitiți peste puterile voastre, ci odată cu isпита, vă va da și drum de scăpare, pentru ca să puteți îndura.

Reguli de urmat la mesele de rând. ¹⁴ Astfel, iubiții mei, fugiți de închinarea idolilor: ¹⁵ vorbesc ca unor înțelepți, și deci, judecați voi înșivă despre cele ce vorbesc. ¹⁶ Paharul binecuvântării, pe care-l binecuvântăm, nu este el oare împărțirea sângelui lui Hristos? și pâinea pe care o frângem nu este oare împărțirea trupului Domnului? ¹⁷ Deoarece o singură pâine este, un trup suntem noi toți câți ne împărțăm din acea una și singură pâine.

¹⁸ Priviți la Izrailul cel trupesc: nu este oare adevărat că cei ce mânâncă din jertfe, se fac părtașii altarului? ¹⁹ Ce spun așa dar? Spun eu oare că lucrul jertfit idolilor este ceva? sau că idolul este ceva? ²⁰ Dar cele ce jertfesc păgânii, demonilor le jertfesc și nu lui Dumnezeu. Eu însă nu vreau ca să fiți părtași cu demonii: Nu puteți bea și paharul Domnului și paharul demonilor. ²¹ Nu puteți lua parte și la masa Domnului și la masa demonilor. ²² Să facem noi oare Dom-

ale lucrurilor ce se vor întâmpla creștinilor. *La cari a ajuns sfârșitul veacurilor*, adică timpurile mesianice, vremea lui Isus Hristos, care va ține până la judecata de apoi.

22. Toate imi sunt inoale. Apostolul vorbește despre acele lucruri pe cari după cugetul său putea să le facă, căci, în sine, nu erau oprite de nicio lege. *Dar nu toate sunt la locul lor:* Apostolul vorbește aici despre acele

nului în ciudă ? Suntem noi oare cumva mai tari decât el ? Toate îmi sunt învoite, dar nu toate sunt la locul lor.

²³ Toate îmi sunt iertate, dar nu toate sunt spre pildă bună. ²⁴ Nimeni să nu caute ale sale (foloase), ci cele ce sunt ale aproapelui. ²⁵ Mâncați tot ceea ce se vinde în măcelărie, fără să întrebați nimic, pentru cugetul vostru. ²⁶ Căci al Domnului este pământul și tot ce-l umple pe el. ²⁷ Dacă vreunul dintre necredincioși vă poartă la masă și voiți să mergeți, mâncați din toate câte vi se pun înainte, fără să întrebați nimic, pentru cugetul vostru.

²⁸ Dacă însă cineva vă va zice : Aceasta a fost jertfită idolilor : să nu mâncați, pentru cel ce v'a spus și pentru cuget. ²⁹ Zic cuget, dar nu al tău, ci al celui alt. Căci din ce pricină libertatea mea este judecată de un cuget străin ? ³⁰ Dacă eu mă fac părtaș de ceva cu mulțumire, pentru ce sunt hulit de un lucru pentru care mulțumesc ?

³¹ Deci : fie că mâncați, fie că beți, fie că faceți altăceva, toate să le faceți spre slava lui Dumnezeu. ³² Nu fiți piatră de poticneală nici Iudeilor, nici păgânilor, nici Bisericii lui Dumnezeu, ³³ după cum și eu întru toate mă potrivesc tuturor, necăutând folosul meu, ci al celor mulți, pentru ca să fie mântuiți.

lucruri cari, deși în sine sunt învoite, totuși, când vine vorba la faptă, trebuie chibzuit de nu cumva, din anumite împrejurări, pot aduce pagubă celui ce le face, ori aproapelui, pentru că în această împrejurare dragostea poruncește să nu le facem.

²⁵ *Mâncați tot ce se vinde în măcelărie*, adică : Carnea ce o cumpărați dela măcelari o puteți mânca în liniște, fără de a cerceta cu infrigurare dacă nu cumva a fost jertfită idolilor.

CAPUL 11. — Imbrăcămintea femeilor în adunările sfinte.

¹ Fiți urmașii mei, precum și eu sunt al lui Hristos. ² Dar vă laud pe voi, fraților, pentru că în toate lucrurile vă aduceți aminte de mine și țineți orânduiri mele așa cum vi le-am încredințat. ³ Voiesc însă ca voi să știți că Hristos este capul oricărui bărbat și capul femeii este bărbatul, iar capul lui Hristos este Dumnezeu. ⁴ Orice bărbat care se roagă ori proroceste cu capul acoperit necinstește capul său. ⁵ Și orice femeie care se roagă sau proroceste cu capul desvelit necinstește capul său, căci tot atâtă este ca și cum ar fi rasă. ⁶ Căci dacă o femeie nu-și pune vâl pe cap, să se tundă. Dacă însă e rușine pentru o femeie să se tundă ori să se radă, atunci să-și pună vâl pe cap.

⁷ Bărbatul nu trebuie să-și acopere capul, căci este doar icoana și slava lui Dumnezeu ; femeia însă este slava bărbatului : ⁸ căci nu bărbatul este din femeie, ci femeia din bărbat : ⁹ deoarece n'a fost făcut bărbatul pentru femeie, ci femeia pentru bărbat. ¹⁰ De aceea trebuie să aibă femeia pe cap semnul stăpânirii, din pricina ingerilor.

Capul 11. Apostolul vorbește despre ținuta femeilor în adunările sfinte și despre chipul cum trebuie prăznuită cina Domnului.

⁵ Era obiceiul la femeile Grecilor că se arătau la lume cu vâl pe cap. A ieși la lume fără vâl ar fi însemnat că e femeie de moravuri ușoare. La femeile preacurvară li se radea capul drept pedeapsă.

¹⁰ *Semnul stăpânirii, din pricina ingerilor.* Vâlul de pe capul femeiei este semnul stăpânirii careia îi este supusă, și acest vâl trebuie să-l aibă femeia pe cap din cinste către ingerii cari sunt de față nevăzuți la adunările sfinte ale credincioșilor.

¹¹ Totuși nici bărbatul nu este fără femeie, nici femeia fără de bărbat, întru Domnul. ¹² Căci precum femeia este din bărbat, tot așa și bărbatul prin femeie: dar toate sunt dela Dumnezeu. ¹³ Judecați voi înșivă: Se cuvine oare ca o femeie să se roage lui Dumnezeu cu capul neînvelit? ¹⁴ Oare nu vă învață chiar însăși firea că este necinste pentru bărbat dacă își lasă părul lung? ¹⁵ Pentru o femeie însă e o cinste dacă își lasă părul lung: căci părul doar i-a fost dat ca învelitoare de învelit. ¹⁶ Iar dacă cuiva i se pare că poate căuta pricină, (să știe) că noi nu avem un astfel de obicei și nici Biserica lui Dumnezeu.

Nereguli la prăznuirea Cinei Domnului.

¹⁷ Aceasta apoi v'o las în poruncă: Nu vă laudă că vă adunați nu spre mai bine, ci spre mai rău. ¹⁸ Mai întâi, când vă adunați în Biserică, aud că sunt desbinări între voi, și în parte o cred. ¹⁹ Căci e nevoie să fie și erezuri, pentru ca cei încercați dintre voi să iasă la lumină.

²⁰ Deci, când vă adunați împreună, nu mai înseamnă că mâncați cina Domnului: ²¹ căci fiecare își apucă mâncarea sa s'o mânânce mai înainte, așa că unul suferă foame, pe când altul e beat. ²² N'aveți case ca să mâncați și să beți?

20-22. Amintire despre agapele din vremurile cele dintâi, adică mesele obișnuite ce se făceau seara și pe cari le încheiau cu *fractio panis* (trângerea pâinii) sau prăznuirea euharistică. Apostolul arată unele nereguli dela aceste mese. „Mestele voastre, zice Apostolul, nu seamănă cu Cina cea de Taină a Domnului, ci mai bine sunt niște mese păgânești. Fiecare, în loc să pună la un loc mâncările aduse, le păstrează pentru sine și pentru ai săi, și mânâncă cina sa fără a aștepta pe alții ca s'o

ori poate că desprețuiți Biserica lui Dumnezeu și dați de rușine pe aceia cari n'au nimic? Ce vă zic? Să vă laud? Într'aceasta nu vă laud.

²³ Într'adevăr, eu am primit dela Domnul ceea ce v'am învățat și pe voi, că Domnul Isus, în noaptea în care a fost vândut, a luat pâinea, și mulțumind, a frânt-o, și a zis: „Luați și mâncați: acesta este trupul meu, care se va da (la moarte) pentru voi; faceți aceasta întru amintirea mea”. ²⁵ Asemenea și paharul, după ce a cinat, zicând: „Acest pahar este legea cea nouă întru sângele meu; faceți aceasta, ori de câte ori veți bea, întru amintirea mea. ²⁶ Pentru că, ori de câte ori veți mânca pâinea aceasta și veți bea paharul acesta, moartea Domnului veți vesti-o până la venirea lui.”

²⁷ Așa dar, oricine va mânca pâinea aceasta și va bea paharul Domnului cu nevrednicie, vinovat va fi de trupul și de sângele Domnului. ²⁸ Să se cerceteze deci pe sine însuși omul și astfel să mânânce din acea pâine și să bea din acel pahar; ²⁹ căci, cine mânâncă și bea cu nevrednicie, își mânâncă și își bea osânda nedeosebind trupul Domnului.

³⁰ De aceea, printre voi mulți sunt bolnavi și slabi și mulți adorm pe veci. ³¹ Dacă ne-am judeca noi pe noi înșine, de sigur că n'am fi judecați. ³² Dar când suntem judecați, suntem pedepsiți de către Domnul, pentru ca să nu fim osândiți cu lumea aceasta. ³³ Astfel, frații mei,

împartă cu ei, așa că cei săraci, sosiți fără merinde, rabdă de foame, iar cei bogați innoată în belșug și chiar sunt ghiftuiți și beți.

^{23. Am primit dela Domnul:} printr'o descoperire deosebită.

când vă adunați ca să mâncați, așteptați-vă unii pe alții. ³⁴ Dacă cuiva îi este foame, să mănânce acasă: ca să nu vă adunați spre osândă. Celelalte apoi le voi rândui când voi veni.

CAPUL 12. — Darurile duhovnicești și întrebuințarea lor. ¹ Cu privire apoi la darurile duhovnicești, nu vreau ca voi, fraților, să fiți în neștiință. ² Voi știți că, pe când erați păgâni, mergeați la idolii cei muți, după cum erați duși. ³ Pentru aceea vă fac cunoscut că niciunul care vorbește în Duhul lui Dumnezeu nu zice Ananema lui Isus. Și nimeni nu poate să zică: „Domn este Isus”, fără numai întru Duhul Sfânt.

⁴ Totuși, darurile sunt felurite; Duhul însă este același. ⁵ Și sunt felurite slujiri, dar unul și același Domn. ⁶ Și lucrări sunt felurite: dar același Dumnezeu este, care lucrează toate în toți. ⁷ Fiecăruia însă i se dă arătarea Duhului spre folosul (tuturor).

⁸ Unuia i se dă prin Duh (Sfânt) cuvântul înțelepciunii; iar altuia cuvântul cunoștinței după același Duh; ⁹ altuia credința întru același Duh, altuia darul vindecărilor într'unul și același Duh;

Capul 12. Apostolul vorbește de alte nereguli ce se furisaseră în Biserica din Corint cu privire la darurile Duhului Sfânt, cari ajunseseră prilej de deșertăciune și îngâmfare.

2. După cum erați duși: de diavol.

4. Darurile sunt felurite, adică: feluritele lucrări ale vieții sufletești.

8. Cuvântul înțelepciunii este învățătura temeinică a adevărilor religiei; pe când cuvântul cunoștinței este dat și fără învățare temeinică.

9. Altuia credința. Se înțelege o credință vie, neclintită și puternică. (Vezi Mat. 17, 19.)

¹⁰ altuia făptuirea minunilor, altuia prorocia, altuia deosebirea duhurilor, altuia felurimile limbilor, altuia tălmăcirea cuvântărilor. ¹¹ Dar toate acestea le săvârșește unul și același Duh, care împărțește fiecăruia după cum voiește.

¹² Căci, precum trupul este unul și are multe mădulare, și toate mădularele trupului, deși sunt multe, totuși sunt un singur trup, tot așa și Hristos. ¹³ Pentru că noi toți am fost botezați într'un singur Duh, ca să fim un singur trup: fie Iudei, fie păgâni, fie robi, fie slobozi; și cu toții am fost adăpați dintr'un singur Duh. ¹⁴ Intr'adevăr, și trupul nu este un mădular, ci multe. ¹⁵ Dacă piciorul va zice: „Nu fac parte din trup, pentru că nu sunt mână”; oare pentru aceea nu face parte din trup? ¹⁶ Și dacă urechea va zice: „Nu fac parte din trup, pentru că nu sunt ochiu”; oare pentru aceea nu face parte din trup? ¹⁷ Dacă tot trupul ar fi ochiu, unde ar fi auzul? Dacă totul ar fi auz, unde ar fi mirosul?

¹⁸ Dumnezeu însă a așezat mădularele trupului, pe fiecare din ele, după cum a voit. ¹⁹ Iar dacă toate ar fi un mădular, atunci unde ar fi trupul? ²⁰ Dar acum sunt multe mădulare, iar

10. Prorocia înseamnă nu numai darul de a prezvesti viitorul, ci și darul de a vorbi la însuflarea Duhului Sfânt și astfel a povățui, a îndemna și întări pe credincioși. Deosebirea duhurilor este puterea de a cunoaște pe adevărații proroci. Tălmăcirea cuvântărilor este darul de a tălmăci vorbirile celor ce laudau pe Dumnezeu în alte limbi. (Vezi Capul 14.)

12. și urm. Din pilda trupului omenesc, Apostolul arată că cei ce au daruri mai mici, nu trebuie să fie învidioși pe cei ce au daruri mai mari; tot așa și cei ce au primit daruri mai mari, să nu desprețuiască pe cei ce au primit daruri mai mici.

trupul este unul. ²¹ Și ochiul nu poate spune mâinii: N'am trebuință de lucrarea ta; sau tot așa capul picioarelor: Nu-mi sunteți de trebuință. ²² Ba din contra: cu mult mai mult sunt trebuincioase acele mădulare ale trupului cari par mai slabe; ²³ și acele mădulare ale trupului pe cari le socotim mai de necinste, pe acelea le îmbrăcăm cu mai mare cinste, și cele ce sunt necuviincioase în noi, au mai multă bună cuviință. ²⁴ Iar cele cuviincioase ale noastre, n'au nevoie de nimica, ci Dumnezeu a potrivit trupul, dând mai multă cinste acolo unde lipsea, ²⁵ ca să nu fie desbinare în trup, ci mădularele să aibă aceeași grijă unele de altele. ²⁶ Și dacă un mădular suferă, toate mădularele sufer cu dânsul; și dacă un mădular se bucură, toate mădularele se bucură cu dânsul.

²⁷ Iar voi sunteți trupul lui Hristos și mădulare (unite) cu mădulare. ²⁸ Pe unii i-a pus Dumnezeu în Biserica sa, în locul întâiu Apostoli, în al doilea loc proroci, în al treilea învățători; apoi puterile (minunilor); mai în urmă darurile vindecărilor, milosteniile, cărmuirile, felurimile limbilor, tălmăcirile cuvântărilor. ²⁹ Oare toți sunt Apostoli? Oare toți sunt proroci? Oare toți sunt învățători? ³⁰ Oare toți sunt puteri făcătoare de minuni? Oare toți au darul vindecărilor? Oare toți vorbesc limbi? Oare toți tălmăcesc? ³¹ Răvniți totuși la daruri mai alese! Ba mai mult: Eu vă arăt o cale mult mai înaltă.

^{31.} *Daruri mai alese*, adică: daruri mai folositoare pentru dânsii și pentru Biserica. *O cale mult mai înaltă* și mai de preț decât toate darurile, și aceasta este calea dragostei, despre care Apostolul vorbește așa de frumos în Capul următor.

CAPUL 13. — Lauda dragostei mai presus de toate. ¹ De-aș vorbi limbile oamenilor și ale ingerilor, iar dragostea n'aș avea-o, m'am făcut ca o aramă sunătoare ori un cimbăl zângănit. ² Și de-aș avea darul prorociei și de-aș cunoaște toate tainele și toată știința și de-aș avea toată credința, așa încât să mișc munții din loc, de n'am dragoste, nu sunt nimic. ³ Și de-aș împărți în hrana săracilor toată averea mea, și de-aș lăsa ca trupul meu să fie ars, de n'am dragoste, nu-mi folosește la nimic.

⁴ Dragostea este răbdătoare, este binevoitoare: Dragostea nu pizmuește, nu se obraznicește, nu se trufește, ⁵ nu râvnește cu necumpănire, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu ține în seamă răul, ⁶ nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. ⁷ Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le îndură.

⁸ Dragostea nu pierie niciodată, dar prorociile vor trece și limbile vor înceta și știința va dispărea. ⁹ Căci noi cunoaștem nedesăvârșit și nedesăvârșit prorocim. ¹⁰ Când însă va veni ceea ce este desăvârșit, se va înlătura ce este nedesăvârșit.

¹¹ Când mai eram copil, vorbeam ca un copil, simțeam ca un copil, cugetam ca un copil. Când însă m'am făcut bărbat, am lepădat cele copilărești. ¹² Acum vedem ca prin oglindă, în găcitură: atunci însă față în față. Acum cunosc

Capul 13. Apostolul arată că darurile la nimic nu folosesc dacă nu sunt unite cu dragostea, care are o mulțime de însușiri minunate și care nu va pieri niciodată, pe când celelalte daruri pier.

^{12.} *Ca prin oglindă, în găcitură*, adică: Noi nu cunoaștem pe Dumnezeu în chip nemijlocit, în sine însuși, ci numai din faptele sale, cari sunt ca o oglindă, în care se răsfrâng unele raze ale nesfârșitei lui desăvârșiri.

în parte : atunci însă voi cunoaște așa precum sunt cunoscut și eu. ¹³ Iar acum rămân credința, nădejdea și dragostea : aceste trei lucruri. Cea mai mare dintre acestea este dragostea.

CAPUL 14. — Darul prorociei și darul limbilor. ¹ Urmați dragostea, râvniți darurile duhovnicești : cel mai mult însă ca să prorociți. ² Pentru că cine vorbește într'o limbă, nu vorbește oamenilor, ci lui Dumnezeu : deoarece nimeni nu-l ascultă. El însă în Duh vorbește taine. ³ Dar cine proroceste, vorbește oamenilor spre întărire, povățuire și mângâiere. ⁴ Cel ce grăiește în limbi, se întărește pe sine însuși : dar cel ce proroceste, întărește Biserica lui Dumnezeu. ⁵ Eu aș vrea ca voi toți să vorbiți în limbi, dar mai vârtos ca să prorociți. Căci mai mare este cine proroceste decât cine grăiește în limbi, afară numai dacă nu le tălmăcește pentru ca Biserica să primească din aceasta întărire. ⁶ Acum însă, fraților, dacă voi veni la voi grăind în limbi, la ce vă voi folosi, afară numai dacă nu vă voi vorbi sau cu vreo descoperire, sau cu vreo cunoștință, sau cu vreo prorocie, sau cu vreo învățătură ?

⁷ Asemenea și lucrurile neînsuflite cari dau sunet, fie flaut, fie harfă, dacă nu dau deosebire de sunete, cum se va ști ce ai cântat din flaut ori din harfă ? ⁸ Intr'adevăr, dacă trâmbița va da un sunet nesigur, cine se va pregăti de bătălie ?

Capul 14. Apostolul arată că darul prorociei este mai mare decât darul limbilor, care nu folosește credincioșilor dacă nu e unit cu darul tălmăcirilor.

² *Cine vorbește într'o limbă...* Era darul de a vorbi alte limbi, sub însuflarea Sfântului Duh într'un chip tainic și mistic.

⁹ Tot așa și voi vorbind într'o limbă : dacă nu veți face o vorbire ușoară de înțeles, cum se va cunoaște ceea ce s'a spus ? Intr'adevăr, veți vorbi în vânt. ¹⁰ Sunt, de pildă, așa de multe feluri de limbi în lumea aceasta și niciuna nu este fără înțelesul ei. ¹¹ Dacă așa dar eu nu voi cunoaște rostul graiului, voi fi ca un barbar pentru acela la care vorbesc, și acela care vorbește va fi ca un barbar pentru mine.

¹² Astfel și voi, deoarece sunteți râvnitori după darurile duhovnicești, căutați să prisosiți în ele spre întărirea Bisericii. ¹³ Drept aceea, cel ce grăiește într'o limbă, să se roage ca să capete și darul să tălmăcească. ¹⁴ Căci, dacă eu mă rog într'o limbă, duhul meu se roagă ; mintea mea însă rămâne fără rod. ¹⁵ Ce voi face așa dar ? Mă voi ruga cu duhul, dar mă voi ruga și cu mintea ; voi cânta cu duhul, dar voi cânta și cu mintea. ¹⁶ Altfel, dacă tu binecuvintezi cu duhul, cel ce ține locul omului de rând, cum va răspunde *Amin* la mulțumirea ta, de vreme ce nu înțelege ceea ce spui ? ¹⁷ Intr'adevăr, tu faci bine mulțumirea ta ; dar celălalt nu se întărește la suflet prin ea. ¹⁸ Eu mulțumesc Dumnezeului meu că grăiesc în limba voastră a tuturor. ¹⁹ Dar în Biserică, vreau mai bine să rostesc cinci cuvinte după înțelesul meu, așa ca eu să fiu auzit spre învățatura altora : decât zece mii de cuvinte în altă limbă.

²⁰ Fraților, nu vă faceți copii la minte, ci fiți copii când e vorba de răutate : iar la minte fiți desăvârșiți. ²¹ În lege este scris : Voi vorbi

²¹. Vezi Isaia 28, 11 și urm. În locul acesta est vorba ca Izrail nu ascultă de prorocii săi și de aceea Domnul zice că-i va vorbi prin gura unui popor străin, adică al

poporului acestuia în alte limbi și cu alte buze și nici așa nu mă vor asculta, zice Domnul. ²² Așa dar, limbile sunt spre semn: nu credincioșilor, ci necredincioșilor; prorocia, însă, nu necredincioșilor, ci credincioșilor.

²³ Dacă, deci, s'ar aduna împreună toată Biserica și dacă toți ar vorbi în limbi și dacă ar intra înăuntru oameni de rând ori necredincioși, n'ar spune ei oare că sunteți smintiți? ²⁴ Dar, dacă toți ar proroci și ar intra înăuntru vreun necredincios ori om de rând, el este muștrat de toți și e judecat de toți ²⁵ și în chipul acesta se dau pe față tainele din inima lui, și astfel, căzând cu fața la pământ, va adora pe Dumnezeu, mărturisind că Dumnezeu este într'adevăr întru voi.

Reguli pentru întrebuințarea darurilor duhovnicești. ²⁶ Ce este de făcut, așa dar, fraților? Când vă adunați împreună, fiecare din voi își are: unul o cântare, unul o învățătură, unul o descoperire, unul grăirea într'o limbă, altul tălmăcirea. Toate acestea să se facă spre înălțarea sufletului. ²⁷ Și dacă sunt de aceia cari grăiesc în limbi, să vorbească doi, sau cel mult trei, pe rând, și unul să tălmăcească. ²⁸ Iar dacă nu este cine să tălmăcească, atunci să tacă în Biserică și să vorbească cu sine înșiși și cu Dumnezeu.

²⁹ Dintre proroci să vorbească doi sau trei și ceilalți să judece. ³⁰ Iar dacă unuia care șade, i s'a făcut vreo descoperire, cel dintâi să tacă. ³¹ Căci puteți să prorociți cu toții unul câte unul, pentru ca cu toții să învețe și cu toții să pri-

Asirienilor și în alte limbi. Pentru unul care este surd la îndemnul mântuitoare, aceste *alte limbi*, adică ale pedepselor, vor putea fi de folos.

mească mângâiere. ³² Iar duhurile prorocilor sunt supuse prorocilor. ³³ Că doar Dumnezeu nu este Dumnezeu neorânduie, ci al păcii, după cum eu învăț în toate Bisericile sfinților.

³⁴ Femeile să tacă în Biserică, pentru că lor nu le este învoit să vorbească, ci trebuie să fie supuse, după cum spune și legea. ³⁵ Dacă însă voiesc să învețe ceva, să întrebe acasă pe bărbatii lor. Căci necuviincios lucru este pentru o femeie să vorbească în Biserică. ³⁶ Oare cuvântul lui Dumnezeu a ieșit dela voi? Sau a ajuns numai până la voi?

³⁷ Dacă cineva se socotește pe sine proroc sau om duhovnicesc, să recunoască că lucrurile pe cari vi le scriu sunt poruncile Domnului. ³⁸ Iar cine nu le știe, nu va fi luat în seamă. ³⁹ Drept aceea, fraților, râvniți cu dor ca să prorociți și nu opriți de a vorbi în limbi. ⁴⁰ Dar toate să se facă cuviincios și cu rânduială.

CAPUL 15. — Invierea morților. ¹ Vă aduc aminte, fraților, de Evanghelia pe care v'am vestit-o, pe care voi ați primit-o, în care stăruiti, și prin care vă și mântuiți, dacă o păstrați în

³⁴ În cartea Facerii III, 16, Dumnezeu a orânduit ca femeia să fie supusă bărbatului. Însă a vorbi și a învăța în Biserică, supune oarecari însușiri și drepturi de *mai mare* și de stăpânire ce nu se cuvin femeilor, cari din firea lor trebuie să fie supuse. Se vede că femeile Corintienilor își luaseră și această îndrăzneală; iar sfântul Pavel le chiamă la datorie.

³⁸ *Nu va fi luat în seamă*, adică: nu va fi recunoscut de Isus Hristos ca învățăcelul său și cu mult mai puțin ca având darul prorocirii.

Capul 15. Apostolul vorbește despre invierea morților. Aceasta era dogma pe care o tăgăduia secta sa-

felul în care eu v'am vestit-o, afară numai dacă n'ați crezut în deșert.

³ Căci v'am învățat în locul întâiu ceea ce am primit și eu: că Hristos, potrivit Scripturilor, a murit pentru păcatele noastre; ⁴ și că, potrivit Scripturilor, a fost îngropat și a înviat a treia zi; ⁵ și că s'a arătat lui Cei și apoi celor unsprezece; ⁶ și mai pe urmă s'a arătat deodată la mai bine de cinci sute de frați, dintre cari cei mai mulți trăiesc până în ziua de astăzi, iar unii sunt morți. ⁷ După aceea s'a arătat lui Iacob și mai apoi tuturor Apostolilor. ⁸ Iar la urma tuturor mi s'a arătat și mie ca unui născut fără vreme.

⁹ Căci, într'adevăr, eu sunt cel mai mic dintre Apostoli, pentru că am prigonit Biserica lui Dumnezeu. ¹⁰ Însă prin harul lui Dumnezeu sunt ceea ce sunt și harul ce mi-a dat n'a fost zădarnic, ci am muncit mai mult decât ei toți: totuși nu eu, ci harul lui Dumnezeu cu mine. ¹¹ Deci, fie eu, fie ei, așa propovăduim și așa ați crezut.

¹² Iar dacă se vestește că Hristos a înviat din morți, cum de mai zic unii printre voi că nu este învierea morților? ¹³ Că doar, dacă nu este învierea morților, nici Hristos n'a înviat. ¹⁴ Iar dacă Hristos n'a înviat, atunci deșartă este propovăduirea noastră și deșartă este și credința voastră. ¹⁵ Ba suntem încă și martori mincinoși

duceilor, de care își băteau joc păgânii, pe care unii creștini o tălmăceau după a lor închipuire, iar unii Corintieni, îmbăcsiți de idei filosofice greșite, o socoteau cu neputință, ba chiar o prostie.

2. *Afară numai dacă n'ați crezut în deșert*, adică: dacă credința voastră n'are o temelie trainică.

12. Unii Corintieni tăgăduiau învierea morților.

ai lui Dumnezeu: deoarece, dacă morții nu înviează, am mărturisit împotriva lui Dumnezeu că el a înviat pe Hristos, pe care nu l-a înviat.

¹⁶ Căci, dacă morții nu învie, atunci nici Hristos n'a înviat. ¹⁷ Iar dacă Hristos n'a înviat, atunci deșartă este și credința voastră, deoarece mai sunteți încă în păcatele voastre. ¹⁸ Deci, și aceia cari au adormit întru Hristos au pierit. ¹⁹ Dacă noi nădăjduim în Hristos numai pentru viața aceea, suntem cei mai de plâns dintre toți oamenii.

²⁰ Dar acum Hristos, a înviat din morți, fiind pârgha învierii celor adormiți: ²¹ căci, deoarece printr'un om a intrat moartea, tot printr'un om și învierea morților. ²² Și precum în Adam mor cu toții, tot așa în Hristos cu toții vor învia; ²³ fiecare însă în locul ce i se cuvine: mai întâi, ca pârghă, Hristos; apoi cei ce sunt ai lui Hristos, cari au crezut în venirea lui.

²⁴ După aceea vine sfârșitul, când va încredința împărăția lui Dumnezeu și Tatălui, după ce va fi nimicit orice domnie, orice stăpânire și orice putere. ²⁵ Căci el trebuie să domnească până ce va pune pe toți vrăjmașii sub picioarele sale. ²⁶ Iar dușmanul cel din urmă care va fi nimicit, este moartea: căci toate le-a pus sub picioarele lui. ²⁷ Toate îi sunt supuse lui: fără îndoială că afară de acela, care i-a supus lui toate. ²⁸ Iar

25. Vezi Psalmul 169, 1.

26. Vezi Psalmul 8, 7.

28. *Fiul însuși va fi supus...* Isus, capul Bisericii luptătoare, trebuie să lupte împotriva dușmanilor săi, iar când aceștia vor fi biruiți și doborâți și când va veni învierea de apoi, atunci Isus, *ca om*, încredințând Tatălui împărăția, îi va fi supus; iar apoi va domni cu Tatăl și cu Sfântul Duh în vecii vecilor.

când toate îi vor fi supuse lui, atunci și Fiul însuși va fi supus Celui ce i-a supus lui toate, pentru ca Dumnezeu să fie totul în toate.

²⁹ Altfel, ce vor face cei ce se botează pentru morți? Dacă morții nu înviază nicidecum, atunci de ce se mai botează pentru ei?

³⁰ Și noi la ce ne mai primejduim în tot ceasul? ³¹ Eu în fiecare zi mor, (v'o jur) pe slava pe care o am pentru voi întru Hristos Isus Domnul nostru. ³² Dacă (ca om) am luptat la Efes cu fiarele, la ce-mi folosește dacă morții nu înviază? Să mâncăm și să bem, căci mâne vom muri!...

³³ Să nu vă lăsați înșelați: vorbele rele strică obiceiurile cele bune. ³⁴ Feriți-vă, o dreptilor, și nu păcătuți: căci unii nu cunosc pe Dumnezeu, vorbesc spre rușinea voastră.

Chipurile învierii și însușirile trupurilor slăvite. ³⁵ Dar va zice cineva: „Cum învie morții și cu ce trup se vor întoarce?” ³⁶ Nesocotitul! ceea ce tu semeni, nu prinde viață dacă mai întâi nu moare. ³⁷ Și când semeni, nu semeni trupul care va veni, ci un grăunte gol, ca de pildă cel de grâu ori de altceva. ³⁸ Iar Dumnezeu îi dă trup după cum îi place, și anume: fiecărei semințe un trup al ei.

^{29.} *Cei ce se botează pentru morți.* Locul acesta din sfântul Pavel este pentru noi cam greu de înțeles. După tâlmăcitorii cumpăniți și cuminiți înțelesul ar fi acesta: Pe timpul sfântului Pavel se iscase obiceiul că murind un catecumen înainte de a primi botezul (numai cu credința în Hristos), un prieten ori o rudă de a mortului se supunea la ceremoniile botezului, arătând astfel cu o faptă simbolică la toată lumea că răposatul a murit în împărțășirea cu sfânta Maică Biserică. (M. Sales.)

^{32.} Văzi Isaia 22, 13.

³⁹ Nu toate trupurile sunt aceleași: ci altul este trupul oamenilor, altul al dobitoacelor, altul al păsărilor, altul al peștilor. ⁴⁰ Și (mai sunt) trupuri cerești, și trupuri pământești; dar alta este slava celor cerești și alta a celor pământești; ⁴¹ alta este strălucirea soarelui, alta strălucirea lunii și alta strălucirea stelelor. Căci steaua se deosebește de stea în strălucire.

⁴² Tot așa este și cu învierea morților. Se seamănă (trupul) în stricăciune și se va scula în nestricăciune. ⁴³ Se seamănă în necinste și se va scula în slavă, se seamănă în slăbiciune și se va scula în putere. ⁴⁴ Se seamănă un trup de carne și se va scula un trup duhovnicesc. Că dacă este un trup de carne, este și un trup duhovnicesc, ⁴⁵ după cum este scris: Cel dintâi om, Adam, a fost făcut o ființă cu viață, iar Adam cel de pe urmă, un duh dătător de viață. ⁴⁶ Dar nu cel duhovnicesc este cel dintâi, ci cel truesc și apoi cel duhovnicesc.

⁴⁷ Omul cel dintâi, (luat) din pământ, e pământesc; omul cel de al doilea, (fiind) din cer, e ceresc. ⁴⁸ Cum este cel pământesc, așa sunt și cei pământești; și cum este cel ceresc, așa sunt și cei cerești. ⁴⁹ Așa dar, după cum am purtat icoana celui pământesc, așa să purtăm și icoana celui ceresc. ⁵⁰ Vă zic însă, fraților, aceasta: că trupul și sângele nu pot să moștenească împărăția lui Dumnezeu; și nici stricăciunea nu va moșteni nestricăciunea.

⁵¹ Iată că vă spun o taină: Cu toții vom

^{45.} *Adam cel de pe urmă* este Isus Hristos.

^{51.} *Însă nu cu toții vom fi schimbați:* Toți oamenii vor învia dar nu în toți oamenii va avea loc acea schimbare fericită care va avea loc în cei aleși.

învia într'adevăr, însă nu cu toți vom fi schimbați. ⁵² Într'o fărâma de vreme, într'o clipeală, la trâmbița cea de apoi: căci trâmbița va suna și morții vor învia în nestrăciune și noi ne vom schimba. ⁵³ Fiindcă trebuie ca acest (trup) stricăcios, să îmbrace nestrăciunea și acest (trup) muritor să îmbrace nemurirea.

⁵⁴ Când apoi acest (trup) muritor va îmbrăca nemurirea, atunci se va împlini cuvântul care este scris: Moartea a fost înghițită de biruință. ⁵⁵ Unde este, moarte, biruința ta? Unde este, moarte, înboldul tău? ⁵⁶ Iar înboldul morții este păcatul și puterea păcatului este legea. ⁵⁷ Dar, mulțumită lui Dumnezeu, care ne-a dat nouă biruință prin Domnul nostru Isus Hristos. ⁵⁸ Drept aceea, fraților mei iubiți, fiți statornici și neclintii, prisosind pururea în lucrarea Domnului, de vreme ce știți că munca voastră nu este deșartă întru Domnul.

CAPUL 16. — Felurite îndemnuri și închinăciuni de sănătate. ¹ Cât despre străngerile de ajutoare ce se fac pentru sfinți, după cum am orânduit Bisericii Galației, așa să faceți și voi. ² În fiecare zi întâi a săptămânii, fiecare din voi să pună de o parte și să strângă ceea ce va crede, ca să nu se facă străngerile de ajutoare abia când voi veni. ³ Iar când voi veni, pe cari îi veți

54. Vezi Osea 13, 14.

Capul 16. Apostolul dă unele îndrumări de mai mică însemnătate și apoi adaugă înimioase închinăciuni de sănătate.

² *În fiecare zi întâi a săptămânii*, adică: în fiecare Duminică care chiar de atunci fu sărbătorită în locul sâmbetei.

socoti, pe aceia îi voi trimite cu scrisori, ca să ducă darul vostru la Ierusalim. ⁴ Și dacă va fi cu cale ca să merg și eu, vor merge împreună cu mine.

⁵ Voi veni însă la voi când voi trece prin Macedonia, căci voi lua-o prin Macedonia. ⁶ La voi poate mă voi opri mai mult, sau voi și iarna: pentru ca voi să mă petreceți oriunde mă voi duce. ⁷ Căci eu nu vreau să vă văd acum numai așa, în treacăt, ci trag nădejde să zăbovesc câțeva vreme printre voi, dacă va îngădui-o Domnul. ⁸ Voi rămâne însă în Efes până la Pentecoste (Rusalii), ⁹ căci mi s'a deschis o ușă mare și încăpătoare și sunt mulți potrivnici.

¹⁰ Dacă va veni Timoteu, căutați ca să fie la voi fără teamă, căci lucrul Domnului lucrează, ca și mine. ¹¹ Nimeni, deci, să nu-l desprețuiască, ci cu pace să-l petreceți, ca să vină la mine, căci îl aștept împreună cu frații.

¹² Cât despre fratele Apollo, vă fac cunoscut, că l-am rugat foarte mult ca să vină la voi împreună cu frații, dar nici de cum n'a voit să vină acum: va veni însă când va avea prilej. ¹³ Veghiați, fiți statornici în credință, lucrați cu bărbăție și întăriți-vă. ¹⁴ Toate ale voastre să fie făcute întru dragoste.

³ Apostolul voiește să îndepărteze de la sine orice bănuială cu prilejul mănuirii banilor.

⁹ *Mi s'a deschis o ușă mare și încăpătoare.* Apostolul arată cu aceste vorbe, că la Efes i se dă un prilej prielnic pentru a predica cu folos Evanghelia; dar că are și mulți dușmani.

¹⁰ *Dacă va veni Timoteu.* Apostolul a trimis pe Timoteu împreună cu Erast în Macedonia și rugă pe Timoteu ca să treacă și pe la Corint și să liniștească turburările de acolo.

¹⁵ Vă mai rog apoi, fraților: știți căsa lui Stefana și a lui Fortunat și Achaic, că sunt pârga Achaiei și că s'au rânduit pe sine întru slujirea sfinților: ¹⁶ ca și voi să fiți supuși unora ca aceștia și oricui care lucrează și se ostenește. ¹⁷ Mă bucur de venirea lui Stefana, Fortunat și Achaic: căci aceștia au înlocuit lipsa voastră, ¹⁸ întru cât au întremat duhul meu și al vostru. Căutați să cunoașteți bine, deci cine sunt unii ca aceștia.

¹⁹ Vă spun sănătate Bisericiile Asiei. Vă spun multă sănătate întru Domnul, Acvila și Priscila împreună cu Biserica din casa lor, la cari sunt și găzduit. ²⁰ Vă spun sănătate toți frații. Imbrățișați-vă unii pe alții cu sărutare sfântă.

²¹ Închinarea mea de sănătate o pun cu mâna mea, eu Pavel. ²² Dacă cineva nu iubește pe Domnul nostru Isus Hristos, să fie anatema: Maran Atha! (Domnul vine!). ²³ Harul Domnului nostru Isus Hristos cu voi! ²⁴ Dragostea mea cu voi cu toți în Hristos Isus. Amin.

15. *Stefana*. Acest învățacel este cel dintâi din ținutul Achaiei botezat de sfântul Pavel. Cât despre *Fortunat* și *Achaic*, li se știu numai numele.

19. *Acvila și Priscila*: doi soți sfinți, cari au ajutat mult la închegarea Bisericii din Corint și cari acum se aflau la Efes împreună cu sfântul Pavel, iar casa lor era loc de adunare a Bisericii.

A DOUA EPISTOLĂ A SF. PAVEL CĂTRE CORINTIENI

CAPUL 1. — **Mângâierile apostoliei.** ¹ Pavel, prin voința lui Dumnezeu Apostol al lui Isus Hristos, și fratele Timoteu, Bisericii lui Dumnezeu care este la Corint și tuturor sfinților, cari sunt prin toată Achaia, ² har vouă și pace dela Dumnezeu, Tatăl nostru, și dela Domnul Isus Hristos.

³ Binecuvântat să fie Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Isus Hristos, Părintele îndurărilor și Dumnezeu al toată mângâierea, ⁴ care ne mângâie pe noi în tot necazul nostru; pentru că și noi să putem mângâia pe aceia cari se află în orișicare strâmtorare, prin mângâierea cu care suntem mângâiați și noi din partea lui Dumnezeu. ⁵ Căci precum prisosesc în noi patimile lui Hristos, tot astfel prisosește prin Hristos și mângâierea noastră. ⁶ Fie deci că suntem strâmtorați, este pentru a voastră mângâiere și mântuire; fie că suntem mângâiați, este pentru a voastră

A doua Epistolă către Corintieni, scrisă, după cum se ține, din orașul Filipii din Macedonia în anul 57, se poate socoti ca o apărare a stăntului Pavel, în care respinge clevetirile dușmanilor săi, talmăcind și apărând chipul său de a se purta. După ce vorbește despre strângerea ajutoarelor pentru săracii din Ierusalim, își apără cu hotărâre vrednicia și autoritatea sa de Apostol.

mângâiere și mântuire, care se întâmplă prin îndurarea acelorasi suferințe pe care le suferim și noi; ⁷ pentru ca să fie tare nădejdea noastră ce o avem despre voi, bine știind că precum sunteți părtași în suferințe, tot așa veți fi și în mângâiere.

⁸ Intr'adevăr, noi nu voim, fraților, ca voi să nu știți necazul ce ni sa făcut în Asia, cum am fost obijduiți peste măsură și peste puteri, așa că ne era silă și de viață. ⁹ Ba am avut în noi înșine și ca un răspuns al morții, ca să nu avem încredere în noi, ci în Dumnezeu care învie pe morți, ¹⁰ care ne-a scăpat și ne scapă de primejdii atât de mari, în care avem nădejde că el ne va scăpa și mai departe, ¹¹ ajutându-ne și voi cu rugăciunile voastre pentru noi, ca pentru darul acesta ce ni s'a făcut nouă de hatărul multor persoane să fie aduse mulțumiri de către mulți pentru noi.

Sfântul Pavel se apără de învinuirea de nestatornicie. ¹² Căci lauda noastră este aceasta: mărturia cugetului nostru că ne-am purtat în această lume, și mai ales, la voi, întru curăția inimii și întru neprefăcătorie față de Dumnezeu, nu întru înțelepciunea cea trupească, ci întru harul lui Dumnezeu. ¹³ Nu vă scriem doar altceva, decât cele ce ați citit și ați știut și am nădejde că până la sfârșit veți înțelege, ¹⁴ după cum ne-ați și înțeles în parte, că noi suntem slava voastră, precum și voi slava noastră, în ziua Domnului nostru Isus Hristos.

¹⁵ Și cu această încredere am voit să vin mai

9. Ca un răspuns al morții, adică o presimțire că moartea era aproape.

înainte la voi, ca să aveți un al doilea har, ¹⁶ și pe la voi să trec în Macedonia, și din nou din Macedonia să vin la voi și să fiu petrecut de voi în Iudeea. ¹⁷ Fiind deci aceasta voința mea, fost-am eu oare nestatornic? Sau cele ce pun la cale, le pun eu oare la cale trupește, așa încât la mine să aibă loc *Da și Nu*?

¹⁸ Dar, pe Dumnezeu cel credincios! Cu vântul nostru către voi nu este *Da și Nu*. ¹⁹ Căci Fiul lui Dumnezeu Isus Hristos, care în mijlocul vostru a fost propovăduit de noi: de mine, de Silvan și de Timoteu, n'a fost *Da și Nu*, ci a fost în 'el (numai) *Da*. ²⁰ Intr'adevăr, câte sunt făgăduințele lui Dumnezeu, toate sunt într'insul *Da*: și de aceea tot prin el este *Aminul* către Dumnezeu, spre lauda noastră. ²¹ Iar cel ce ne întărește împreună cu voi întru Hristos și cel ce ne-a uns pe noi, Dumnezeu este, ²² care ne-a pecetluit și ne-a dat arvuna Duhului în inimile noastre.

²³ Eu însă chem pe Dumnezeu mărturie asupra sufletului meu că n'am mai venit la Corint, ca să fiu îngăduitor cu voi; nu pentru că noi ne-am face stăpâni pe credința voastră, dar suntem împreună lucrători la bucuria voastră: căci sunteți statornici în credință.

15-16. Din Efes voia să meargă de-a-dreptul pe mare la Corint, și după o călătorie scurtă prin Macedonia, să se întoarcă la Corint, și de acolo, pe mare, în Iudeea.

17. Vezi sfântul Matei 5, 35.

19. Silvan și Timoteu erau tovarășii stântului Pavel în a doua sa călătorie apostolică.

21. Ne-au uns pe noi adică ne-au ales și ne-au numit Apostoli.

22. Ne-au și pecetluit, adică ne-au însemnat cu puterea minunilor și cu darurile cele mai alese ale Sfântului Duh.

CAPUL 2. — Apostolul stăruiește asupra celor spuse. — Iertarea celui cu sminteala. ¹ Am judecat în mine însumi să nu viu din nou la voi cu mahnire. ² Căci dacă eu vă întristez, cine este care să mă înveselească, decât cel ce a fost întristat de mine? ³ Și v'am scris același lucru, pentru ca nu cumva când voi veni, să am întristare peste întristare din partea aceloră dela cari trebuie să am bucurie: încredințat fiind despre voi toți că bucuria mea este a voastră a tuturoră. ⁴ Căci cu multă mahnire și neliniște a inimii și cu multe lacrimi v'am scris, nu ca să vă întristați, ci ca să cunoașteți dragostea pe care o am în mare măsură către voi.

⁵ Iar dacă unul a fost pricină de întristare, nu m'a mahnit decât în parte, ca să nu fiu de povară vouă tuturoră. ⁶ Pentru unul ca acesta ajunge pedeapsa ce i-a fost dată de cei mai mulți, ⁷ așa că voi, dimpotrivă, mai bine să-l iertați și să-l mângâiați, ca nu cumva un atare să fie copleșit de prea mare mahnire. ⁸ Drept aceea, vă rog sus și tare să întăriți iarăși dragostea voastră către dânsul. ⁹ Căci pentru aceasta am și scris ca să cunosc dovada voastră, dacă sunteți întru toate ascultători. ¹⁰ Iar pe cine l-ați iertat voi, îl iert și eu, pentru că, dacă am iertat eu, am

Capul 2. Apostolul arată pricina pentru care n'a mers la Corint; cere iertare pentru cel cu sminteala și arată roadele apostoliei.

1. *Cu mahnire*, adică cu mahnirea mea și a voastră. Dacă venind la voi v'aș fi întristat pedepsindu-vă, unde aș fi putut eu găsi la Corint mângâiere? Voi singuri m'ați fi putut mângâia, și în cazul acesta, fiind întristați voi înșivă, nu m'ați fi putut mângâia pe mine: căci cine este trist, nu poate mângâia pe alții.

5. Înțelege pe desfrânatul din Epistola întâia 5, 1-5.

iertat pentru voi în numele lui Hristos, ¹¹ ca să nu fim înșelați de Satana, căci doar gândurile lui nu ne sunt necunoscute.

¹² Când am ajuns la Troada pentru Evanghelia lui Hristos, deși mi s'a deschis o ușă întru Domnul, ¹³ n'am avut odihnă în duhul meu, fiindcă n'am aflat pe Titu, fratele meu, ci luându-mi ziua bună dela aceia, am plecat în Macedonia.

¹⁴ Totuși mulțumită fie adusă lui Dumnezeu, care pururea ne face biruitori întru Isus Hristos și care vădește prin noi mireasma cunoștinței sale în tot locul, ¹⁵ deoarece noi suntem pentru Dumnezeu mireasma cea bună a lui Hristos și între cei ce se mântuesc și între cei ce pier: ¹⁶ și anume, pentru unii miros de moarte spre moarte, iar altora miros de viață spre viață. Și pentru acestea cine este oare atât de destoinic? ¹⁷ Într'adevăr, noi nu suntem așa cum sunt mulți, cari strică cuvântul lui Dumnezeu, ci noi vorbim în curăția inimii, ca din partea lui Dumnezeu, în fața lui Dumnezeu, întru Hristos.

CAPUL 3. — Sfântul Pavel nu este trufaș.

¹ Incepem noi oare din nou să ne arătăm cine suntem? Sau avem noi oare nevoie, cum au unii, de epistole de încredințare către voi sau dela voi? ² Epistola noastră sunteți voi, scrisă în inimile noastre, cunoscută și citită de toți oamenii, ³ vă-

II. Respingând pe făptașul pocăit din brațele lui Hristos, ar avea câștig Satana, lucru de care trebuie să ne ferim.

Capul 3. Sfântul Pavel se apără de învinuirea dușmanilor săi că ar fi trufaș și îndrăzneț; arată apoi măreția vredniciei de Apostol.

dit fiindcă voi sunteți epistola lui Hristos, întocmită de noi și scrisă, nu cu cerneală, ci cu Duhul Dumnezeuului celui viu: nu pe table de piatră, ci pe table de carne ale inimii.

⁴ Noi avem deci o astfel de încredere către Dumnezeu prin Hristos; ⁵ nu că doar am fi destoinici să cugetăm ceva dela noi, ca din partea noastră, ci destoinicia noastră este dela Dumnezeu, ⁶ care ne-a făcut slujitori destoinici ai Noului Testament, nu ai slavei ci ai Duhului; pentru că slava ucide, iar duhul dă viață.

⁷ Dacă însă slujirea morții, făurite cu slove pe pietre, fu într-o slavă astfel încât fiii lui Izrail nu-și puteau aținti privirea în fața lui Moise din pricina slavei celei trecătoare a chipului său, ⁸ cum de nu va fi mai slăvită slujirea Duhului? ⁹ Căci dacă slujirea aducătoare de osândă este slăvită, cu mult mai mult este îmbelșugată în slavă slujirea aducătoare de dreptate. ¹⁰ Ba mai mult, ceea ce a fost slăvit în această parte, nici n'a fost slăvit, în asemănare cu această slavă covârșitoare. ¹¹ Într-adevăr, dacă este slăvit ceea ce este trecător, cu mult mai mult este slăvit ceea ce este netrecător.

¹² Având deci o astfel de nădejde, vorbim cu multă îndrăzneală; ¹³ și nu ca Moise, care-și punea un văl pe față, pentru ca fiii lui Izrail să nu-și ațintească privirea către fața lui cea care

7. *Slujirea morții* a fost slujba lui Moise care a adus poporului tablele legii, ceea ce fu pricină de moarte.

8. *Slujirea Duhului* este slujba Apostolilor, prin care se dă Duhul Sfânt și viața suprafirească a harului și a slavei. (M. Sales.)

10. *Ceea ce a fost slăvit în această parte*, adică ceea ce a fost slăvit în Vechiul Testament.

era trecătoare. ¹⁴ Dar mințile lor s'au învățat. Căci până în ziua de astăzi rămâne același văl neridicat la citirea Vechiului Testament (căci el se desființează prin Hristos). ¹⁵ Ci până în ziua de astăzi, când se citește Moise, vălul este întins peste inimile lor. ¹⁶ Dar când se va întoarce (Izrail) la Domnul, se va ridica vălul.

¹⁷ Domnul însă este Duhul: și unde este Duhul Domnului, acolo este libertate. ¹⁸ Iar noi cu toții, privind slava Domnului cu fața descoperită, ca într-o oglindă, ne prefacem în aceeași asemănare, din slavă în slavă, ca de Duhul Domnului.

CAPUL 4. — Sfântul Pavel a lucrat fățiș și cu inima curată. ¹ Drept aceea, având noi o astfel de slujbă prin mila ce am dobândit-o, nu ne pierdem inimoșia, ² ci, lepădându-ne de lucrurile pe cari rușinea le ascunde, nu umblăm într-o viclenie, nici nu stricăm cuvântul lui Dumnezeu, dar, prin arătarea adevărului, ne facem bine primiți în cugetul tuturor oamenilor în fața lui Dumnezeu.

³ Și dacă Evanghelia noastră mai este acoperită, atunci este acoperită pentru cei ce pier: pentru acei necredincioși ale căror minți le-a întunecat Dumnezeul veacului acestuia, ca să nu strălucească pentru dânsii lumina Evangheliei slavei lui Hristos, care este icoana lui Dumnezeu. ⁶ Căci noi nu ne propovăduim pe noi înșine, ci pe Isus Hristos Domnul nostru, iar pe noi (ne socotim) slujitorii voștri prin Isus: ⁶ pentru că Dum-

15. *Vălul este întins peste inimile lor*, ca să nu-l cunoască din Scriptură pe Mesia, Mântuitorul lumii.

nezeu, care zise ca din întunecimi să strălucească lumina, el însuși străluci în inimile noastre spre a lumina cunoașterea măririi lui Dumnezeu pe fața lui Isus Hristos.

Suferințele și nădejțile Apostolilor. ⁷ Noi însă avem această comoară în vase de lut; pentru ca măreția puterii să fie a lui Dumnezeu și nu din partea noastră. ⁸ Noi din toate părțile suntem obijduiți, dar nu suntem striviți; suntem în nesiguranță, dar nu desnădăduim; ⁹ suntem prigoniți, dar nu suntem părăsiți; suntem doborâți, dar nu pierim; ¹⁰ purtând cu noi pururea în trupul nostru moartea lui Isus, pentru ca și viața lui Isus să se arate în trupurile noastre. ¹¹ Căci doar noi, cei ce trăim, pururea suntem dați la moarte pentru Isus: ca și viața lui Isus să se arate în carnea noastră cea muritoare. ¹² Așa dar în noi lucrează moartea, iar în noi viața.

¹³ Având însă același duh al credinței, după cum stă scris: Am crezut, pentru aceea am și grăit; — și noi credem și pentru aceea și grăim; ¹⁴ știind că cel ce a înviat pe Isus, ne va învia și pe noi cu Isus și ne va da loc între voi. ¹⁵ Căci toate sunt pentru voi, pentru ca harul cel îmbelșugat să prisosească spre slava lui Dumnezeu prin mulțumirea multora.

¹⁶ Drept aceea, nu ne pierdem înimșoșia; ci deși omul nostru care este pe dinafară se strică, totuși omul care este pe dinăuntru se înnoește din zi în zi.

¹⁷ Pentru că ceea ce în timpul de față este o suferință de o clipă și ușoară, lucrează în noi o

13. Vezi Psalmul 115, 10.

greutate veșnică de mărire înaltă și fără pereche, întru cât noi nu ne uităm la cele ce se văd, ci la cele ce nu se văd: fiindcă cele ce se văd, sunt vremelnice, iar cele ce nu se văd sunt veșnice.

CAPUL 5. — ¹ Știm doar că dacă pământea noastră casă a acestui cort al nostru se va desface, avem dela Dumnezeu o clădire în ceruri, o casă veșnică, nefăcută de mână (omenească). ² Și de aceea noi suspinăm dorind ca să fim îmbrăcați cu locuința noastră cea din cer: ³ dacă totuși vom fi aflați îmbrăcați, iar nu goi. ⁴ Căci noi, cari suntem în cortul acesta, suspinăm îngreuiati, întru cât nu voim să fim despoiați, ci îmbrăcați cu prisosință, pentru ca ceea ce este muritor, să fie înghițit de viață.

⁵ Iar cel ce ne-a făcut spre aceasta, e Dumnezeu, care ne-a dat nouă arvuna Duhului. ⁶ Îndrăznind deci pururea și știind că atâta vreme cât suntem în trup suntem departe de Domnul (⁷ căci umblăm prin credință și nu prin vederea față în față), ⁸ plini de încredere avem această mai bună voință de a ne despărți de trup și de a fi de față la Domnul. ⁹ Și de aceea, fie că suntem departe, fie că suntem de față, (în trup), ne străduim ca să-i plăcem lui. ¹⁰ Căci noi cu toții trebuie să ne înfățișăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, pentru ca fiecare să primească cele datorite trupului său, după cum a făcut binele sau răul.

Capul 5. Apostolul, arătându-și nădejdea în înviere, amintește frica de judecata lui Dumnezeu și că dragostea lui Hristos întetește râvna Apostolilor.

Râvna apostolică. ¹¹ Cunosând așa dar, cum trebuie să ne temem de Dumnezeu, noi înduplecăm pe oameni; suntem însă cunoscuți de Dumnezeu. Și am nădejdea că suntem cunoscuți și de cugetele voastre. ¹² Noi nu ne facem laudă iarăși înaintea voastră, ci vă dăm prilej de a vă fâli pentru noi, pentru ca să aveți ce să spuneți acelora cari se fâlesc cu obrazul și nu cu inima. ¹³ Dacă într'adevăr am ieșit din fire, (am făcut-o) pentru Dumnezeu; iar dacă suntem cu mintea întreagă, (suntem) pentru voi.

¹⁴ Căci dragostea lui Hristos ne silește cu putere, cumpănind noi aceasta că, dacă unul a murit pentru toți, așa dar toți au murit. ¹⁵ Și Hristos a murit pentru toți, pentru ca și aceia cari trăiesc să nu mai trăiască pentru ei înșiși, ci pentru acela care pentru dănsii a murit și a înviat.

¹⁶ Deci noi nu mai cunoaștem pe nimeni după trup. Și dacă am cunoscut după trup pe Hristos, acum însă nu-l mai cunoaștem. ¹⁷ Așa dar dacă este cineva în Hristos, este o faptură nouă: cele vechi au trecut; iată că noi sunt toate.

¹⁸ Toate însă sunt dela Dumnezeu, care ne-a

12. Se fâlesc cu obrazul și nu cu inima. Sfântul Pavel vorbește de dușmanii săi, de apostolii cei mincinoși, cari au spoiala unor virtuți de apostoli, dar virtuțile înșăși în inimă nu le au.

16. Nu cunoaștem pe nimeni după trup, adică: Nu ne lăsăm călăuziți de pricini și vederi firești și lumești.

17. Cele vechi: Omul cel vechiu cu aplicările rele și păcatele sale. *Noi s'au făcut toate:* Gândurile, simțirile faptele noastre, nu mai sunt cele de mai înainte, ci noi suntem cu adevărat o faptură nouă, ce trăiește de acum din viața lui Hristos.

impăcat cu sine prin Hristos și ne-a dat nouă slujirea împăcării. ¹⁹ Pentru că Dumnezeu era care întru Hristos împăca lumea cu sine, neținând în socoteală greșelile lor și el ne-a însărcinat pe noi cu cuvântul împăcării.

²⁰ Așa dar, noi slujim ca trimișii lui Hristos, ca și cum Dumnezeu v'ar îndemna prin noi. Vă rugăm pentru Hristos: împăcați-vă cu Dumnezeu. ²¹ Căci pe el, care n'a cunoscut păcatul, pentru noi l-a făcut păcat, pentru ca noi să ne facem printr'insul dreptatea lui Dumnezeu.

CAPUL 6. — ¹ Întru cât însă suntem împreună lucrători (ai lui Hristos), vă îndemnăm să nu primiți în zadar harul lui Dumnezeu. ² Căci zice: Te-am ascultat la vreme prielnică și în ziua mântuirii te-am ajutat. Iată, acum este timpul prielnic; iată, acum este timpul mântuirii. ³ Iar noi nu dăm nimănui prilej de sminteală, ca să nu fie slujirea noastră defăimată, ⁴ ci ne purtăm în toate ca slujitorii lui Dumnezeu, cu multă răbdare, în suferințe, în nevoi, în strămtorări, ⁵ în bătai, în închisori, în turburări, în osteneli, în vegheri, în posturi, ⁶ prin curăție, prin cunoștință, prin îndelungă răbdare, prin bunătate, prin Duhul Sfânt, prin dragoste neprefăcută, ⁷ în cuvântul adevărului, în puterea lui Dumnezeu, în

21. Pentru noi l-a făcut păcat, înseamnă că: S'a purtat cu el ca și cum ar fi fost cel mai mare păcătos, sau mai bine: că și cum ar fi fost păcatul însuși.

Capul 6. Apostolul arată cum a urmat pe Isus Hristos în felul său de a lucra și îndeamnă pe Corintieni să răspundă la dragostea sa către ei, ferindu-se de păcatele păgânilor.

4-10. Apostolul arată că propăvăduitorii trebuie să se facă cunoscuți, nu cu vorbele, ci cu faptele virtuților.

armele dreptății din dreapta și din stânga, ⁸ prin slavă și înjosire, prin defăimare și renume, ca amăgitori și totuși iubitori de adevăr; ca necunoscuți și totuși cunoscuți; ⁹ ca în gura morții și totuși iată că trăim; ca pedepsiți și totuși nu uciși; ¹⁰ ca întristați și totuși pururi veseli; ca săraci și totuși îmbogățind pe cei mulți; ca neavând nimica și totuși stăpânitori de toate.

¹¹ Gura noastră s'a deschis către voi, o Corintienilor; inima noastră s'a lărgit. ¹² Voi nu sunteți la strâmtoare în noi, dar sunteți la strâmtoare înlăuntrurile (inimilor) voastre. ¹³ Însă spre o deopotrivă răsplată, vorbesc ca unor fii: lărgiți și voi inimile voastre.

¹⁴ Nu purtați jugul cu necredincioșii. Căci ce împărtășire are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce întovășire are lumina cu întunecul? ¹⁵ Și ce potrivire are Hristos cu Belial? Sau ce parte are credinciosul cu cel necredincios? ¹⁶ Și ce potrivire are templul lui Dumnezeu cu idolii? Voi doar sunteți templul Dumnezeului celui viu, după cum zice Dumnezeu: Voiu locui într'înșii și voiu umbla în mijlocul lor și voiu fi Dumnezeul lor și ei vor fi poporul meu. ¹⁷ De aceea, ieșiți din mijlocul lor și despărțiți-vă de ei, zice Domnul, și nu atingeți ceea ce este necurat, ¹⁸ și eu vă voiu primi la mine și voiu fi vouă tată și voi îmi veți fi fii și fiice, zice Domnul cel atotputernic.

11. Înțelesul este: V'am vorbit deschis și limpede. *Inima s'a lărgit*: de dragoste către voi.

12. *Sunteți la strâmtoare înlăuntrurile (inimilor) voastre*, adică: Voi nu mă iubiți cum ar trebui.

14. *Nu purtați jugul cu necredincioșii*, adică: Nu vă asemănați lor în viața morală, căci jugul necredincioșilor este viștiul.

CAPUL 7. — Bucuria sfântului Pavel pentru Corintieni. ¹ Având așa dar, aceste făgăduințe, o prea iubiților, să ne curățim de toată spurcăciunea trupului și a sufletului, desăvârșind slăbirea în frica lui Dumnezeu. ² Înțelegeți-ne. Noi n'am vătămat pe nimeni, n'am stricat pe nimeni, n'am înșelat pe nimeni. ³ Nu spun acestea spre a vă osândi: căci doar am zis că voi sunteți în inimile noastre pentru a trăi împreună și pentru a muri împreună.

⁴ Multă încredere am în voi, multă îmi este fala cu voi și sunt plin de mângâiere și sunt copleșit de bucurie în mijlocul tuturor suferințelor noastre. ⁵ Căci, după ce sosirăm în Macedonia, trupul nostru n'a avut nicio odihnă, ci a îndurat toate suferințele: lupte înafară, temeri înăuntru, ⁶ Dar Dumnezeu, care mângâie pe cei smeriți, ne-a mângâiat pe noi cu sosirea lui Titu. ⁷ Și nu numai cu venirea lui, ci și cu mângâierea pe care el o primise dela voi, spunându-ne nouă dorul vostru, plânsul vostru, râvna voastră pentru mine, astfel că eu și mai tare m'am bucurat.

⁸ Pentru că deși v'am întristat în epistola mea, nu-mi pare rău; și chiar de mi-ar fi părut rău, văzând că acea epistolă (măcar că pentru scurtă vreme) v'a întristat, ⁹ acum mă bucur: nu pentru că v'ați fost întristat, ci pentru că v'ați întristat

Capul 7. Apostolul desvăluie aplecarea inimii sale către Corintieni și bucuriile ce le-a simțit de reușita îndemnurilor din epistola cea dintâi.

2. *N'am stricat pe nimeni* cu învățături sucite. *N'am înșelat pe nimeni*, căutând să ne îmbogățim pe spinarea cuiva cu propovăduirea Evangheliei.

9. *V'ați întristat după Dumnezeu*, adică după voința lui Dumnezeu, întru îndreptarea pacatelor.

spre pocăință. Într'adevăr, v'ați întristat după Dumnezeu, astfel că nimic n'ați păgubit din partea noastră. ¹⁰ Căci întristarea care este după Dumnezeu aduce o pocăință statornică pentru mântuire; iar întristarea lumii pricinuește moartea.

¹¹ Iată, într'adevăr, că însăși această întristare după Dumnezeu câtă râvnă n'a săvârșit întru voi: ba apărare, ba mahnire, ba teamă, ba dorință, ba sânguință, ba răzbunare. V'ați arătat în tot chipul că sunteți nevinovați în acea afacere.

¹² Așa dar, deși v'am scris, n'am făcut-o pentru cel ce a săvârșit strâmbătatea, nici pentru acela care a suferit-o, ci pentru a da pe față grija ce o avem înaintea lui Dumnezeu pentru voi: ¹³ pentru aceasta ne-am mângâiat. Dar în mângâierea noastră ne-am bucurat încă și mai mult de bucuria lui Titu, pentru că duhul lui a fost întremat de către voi toți. ¹⁴ Și dacă m'am fălit întru câțva cu voi față de el, n'am rămas de rușine; ci precum în toate cele v'am spus adevărul, tot așa și fala ce am arătat-o față de Titu a fost un adevăr. ¹⁵ Și el vă iubește mai cu foc, când își amintește ascultarea voastră a tuturor și cum l-ați primit cu teamă și cu turburare. ¹⁶ Mă bucur că în toate pot să mă încred în voi.

CAPUL 8. — Indemn pentru strângerea de ajutoare. ¹ Vă facem cunoscut fraților, darul lui Dumnezeu, pe care l-a făcut Bisericii din Macedonia: ² cum în mijlocul multor necazuri, cu cari au fost încercați, bucuria lor a fost im-

11. *In acea afacere* cu sminteala desfrânatului.

Capul 8. Apostolul vorbește despre strângerea ajutoarelor pentru Biserica din Ierusalim.

belșugată și sărăcia lor cea adâncă a prisosit în bogățiile dărnicii lor; ³ pentru că au fost de bună voie darnici (le dau lor această mărturie) după putința lor, ⁴ rugându-ne pe noi cu multă stăruință pentru hatârul ca să ia parte la slujirea ajutorării ce se face pentru sfinți. ⁵ Și nu (au făcut) după cum am nădăjduit, ci s'au dat pe sine mai întâi Domnului și apoi nouă prin voința lui Dumnezeu, ⁶ astfel că am rugat pe Titu ca după cum a început, să-și ducă la capăt și în mijlocul vostru această binefacere.

⁷ Dar, precum prisosiți în toate: în credință, în cuvânt, în cunoștință, în orice sânguință și în dragostea voastră către noi, tot astfel să prisosiți și în această binefacere. ⁸ Nu vorbesc ca și cum aș da poruncă, ci ca, văzând sânguința altora, să dați dovadă despre sinceritatea iubirii voastre.

⁹ Căci cunoașteți bine dărnicia Domnului nostru Isus Hristos, că el, deși era bogat, se făcu sărac pentru voi, pentru ca voi să vă faceți bogăți prin sărăcia lui. ¹⁰ Și întru aceasta vă dau un sfat, întru cât e folositor pentru voi cei cari ați început, chiar din anul trecut, nu numai să faceți dar și să doriți.

¹¹ Duceți acum la capăt și înfăptuirea: pentru ca, precum sufletul este gata să voiască, tot așa (să fie gata) să și îndeplinească după putința voastră. ¹² Căci, dacă voința este gata, e bine primită după ceea ce are, nu după ceea ce nu are. ¹³ Dar nu ca altora să le fie bine iar voi (să fiți) în strâmtorare, ci să fiți deopotrivă. ¹⁴ În vremea de față, belșugul vostru să umple lipsa

4. *Ajutorarea ce se face pentru sfinți*, adică pentru creștinii săraci din Palestina.

14. *Belșugul lor să fie împlinirea lipsei voastre*, a-

lor : pentru ca și belșugul lor să fie împlinirea lipsei voastre, așa încât să fie potrivire, precum este scris : ¹⁵ Cine (a avut) mult, n'a prisosit ; și cine (a avut) puțin, n'a dus lipsă.

¹⁶ Dar mulțumită lui Dumnezeu, care a pus în inima lui Titu aceeași râvnă pentru voi, ¹⁷ căci nu numai că primi indemnul nostru, ci și, făcându-se și mai râvnitor, de bună voie a plecat în mijlocul vostru. ¹⁸ Am trimis împreună cu el și pe fratele acela care pentru Evanghelie este lăudat în toate Bisericele : ¹⁹ și nu numai atât, dar a fost și ales de către Biserici ca tovarăș al călătoriei noastre pentru această binefacere, a cărei înfăptuire o luăm asupra noastră spre slava Domnului și spre a arăta voința noastră cea hotărâtă, ²⁰ ferindu-ne de un lucru : ca nu cumva să ne defăimeze cineva pentru acest belșug, care este mândrit de noi. ²¹ Căci doar ne îngrijim de cele bune, nu numai înaintea lui Dumnezeu, ci și înaintea oamenilor. ²² Și am mai trimis cu aceștia și un frate al nostru, pe care l-am încercat în multe lucruri că este râvnic și care acum are mai multă sânguință pentru marea încredere ce are în voi, ²³ fie pentru Titu, care este tovarășul meu pe lângă voi, fie pentru frații noștri, cari sunt Apostolii Bisericilor și mărirea lui Hristos. ²⁴ Arătați deci, față de aceștia, înaintea Bisericilor dovada dragostei voastre și a slavei noastre pentru voi.

dică rugăciunile lor să dobândească dela Dumnezeu belșugul harurilor pentru voi.

15. Este vorba de mana din pustie, despre care se zice că cel ce aduna mai mult, n'avea mai mult decât cel ce aduna puțin, ci fiecare avea cât îi ajungea pentru traiu.

CAPUL 9. — Insușirile și roadele pomenii.

¹ Iar despre această slujire (de ajutoare) care se face pentru sfinți, este lucru de prisos ca să vă scriu vouă. ² Căci imi este cunoscută bunăvoința sufletului ui vostru, pentru care mă și fălesc de voi la Macedoneni. Că și Achaia este pregătită de anul trecut și râvna voastră a însuflețit pe foarte mulți.

³ Am trimis însă pe acești frați, pentru ca fala ce ne-o îngăduim din partea voastră să nu devină zadarnică, pentru ca precum, am spus să fiți pregătiți ; ⁴ ca nu cumva, atunci când vor veni Macedonenii cu mine și vă vor afla nepregătiți, să ne rușinăm noi (ca să nu zicem voi) în această privință. ⁵ De aceea, am crezut de nevoie să rog pe acești frați ca să vină mai de vreme la voi și să pregătească binecuvântarea aceasta făgăduită, ca să fie gata ca o *blagoslovenie*, nu ca o sgârcenie.

⁶ Iar acum vă zic aceasta : cel ce seamănă cu sgârcenie, va și secera cu sgârcenie ; și cine seamănă cu îmbelșugare, cu îmbelșugare va și secera. ⁷ Fiecare să dea precum s'a hotărât în inima sa, nu cu părere de rău sau din silă : pentru-că Dumnezeu iubește pe acela care dă cu bucurie.

⁸ Iar Dumnezeu este puternic ca să facă să prindă la voi tot darul, astfel încât, având totdeauna îndestulare în toate cele, să prisosiți în toată lăptă cea bună, ⁹ precum stă scris : „A ri-

Ceplul 9. Apostolul arată însușirile pomenii și roadele ce le aduce.

3. *Am trimis pe acești frați :* pe Filip și pe tovarășii lui.

9. vezi Psalmul 111, 9.

sipit și a dat săracilor; dreptatea lui dăinuiește în vecii vecilor". ¹⁰ Și cel ce dă sămânță sămănătorului, îi va da și pâine de mâncare și va înmulți sămânța voastră și va spori tot mai mult roadele dreptății voastre: ¹¹ pentru ca, îmbogățiti fiind întru toate, să prisosiți în toată binefacerea, care prin noi rodește aduceri de mulțumiri lui Dumnezeu.

¹² Într'adevăr, slujirea acestui dar, nu numai că indestulează lipsurile sfinților, ci revarsă și prisos de multe mulțumiri față de Domnul: ¹³ în timp ce, făcând încercare (cu voi) în această slujire, ei dau slavă lui Dumnezeu prin supunerea mărturisită de voi față de Evanghelia lui Hristos și prin darnica (voastră) împărtășire cu dâșii și cu toți, ¹⁴ și (prisosește) în rugăciunile lor pentru voi, purtându-vă ei iubire pentru harul cel ales al lui Dumnezeu, care este în voi. ¹⁵ Mulțumiri lui Dumnezeu pentru darul său cel negrăit.

CAPUL 10. — Autoritatea sfântului Pavel față de potrivnicii săi. ¹ Eu însumi, Pavel, vă rog sus și tare prin blândețea și bunătatea lui Hristos, eu care, fiind de față, sunt smerit între voi, dar în lipsă sunt îndrăzneț față de voi. ² Vă rog, așa dar, ca, fiind de față, să nu îndrăznesc, cu acea încredere pentru care sunt socotit în-

^{12.} și urm. Apostolul vorbește de roadele duhovnicești ale pomenilor. Ele nu numai că aduc foloase pentru sufletele credincioșilor, ci slujesc și spre mărirea lui Dumnezeu.

Capul 10. Apostolul își arată cu înfocare și cu autoritate chemarea sa de Apostol împotriva dușmanilor săi, cari, ca niște apostoli mincinoși, semănau neghină printre credincioșii din Corint.

drăzneț, împotriva unora cari cred că noi am umbla după convingerile trupului.

³ Căci, deși umblăm în trup, nu ne luptăm după trup: ⁴ Într'adevăr, armele militarei noastre nu sunt trupești, ci sunt puternice întru Dumnezeu spre dărâmarea întăriturilor, nimicind noi iscodirile minții ⁵ și orice înălțare care se ridică împotriva științei lui Dumnezeu, și robind orice minte spre ascultarea lui Hristos ⁶ și fiind gata a răzbuna orice nesupunere atunci când supunerea voastră va fi desăvârșită.

⁷ Judecați lucrurile așa cum se arată. Dacă cineva are încrederea că este al lui Hristos, să cugete de asemenea întru sine că, precum el este al lui Hristos, tot așa și noi. ⁸ Căci, chiar de m'aș fâli ceva mai mult cu puterea noastră pe care ne-a dat-o Domnul nostru pentru întărirea voastră și nu pentru dărâmarea voastră, nu m'aș rușina.

⁹ Dar, ca să nu fiu socotit ca unul ce aş vrea să vă înspăimânt cu epistolele, — ¹⁰ căci scrisorile (zic ei) sunt cu greutate și puternice, dar înfățișarea trupului este fără vlagă, și vorba lui nu pretuește nimic; ¹¹ cel ce vorbește așa, să cugete că așa cum suntem la vorbe în scrisoare neînd de față, tot așa (suntem) și la fapte când suntem de față.

¹² Deoarece noi nu cutezăm să ne numărăm cu unii, cari se laudă pe sine înșiși, ci noi ne măsurăm pe noi cu noi înșine și ne asemănăm cu noi înșine. ¹³ Totuși, noi nu ne vom lăuda peste măsură, ci în hotarele regulei ce ne-a dat-o

3. Nu ne luptăm după trup, adică nu ne lăsăm cârmuiți de judecați omenești.

Dumnezeu ca măsură; măsură care să ajungă până la voi.

¹⁴ Pentru că noi nu ne întindem peste hotarul nostru ca și cum n'am fi ajuns până la voi; căci, într'adevăr, noi am ajuns până la voi cu Evanghelia lui Hristos. ¹⁵ Și nu ne laudăm peste măsură cu ostenelelile altora; ci nădăduim că mărindu-se credința voastră, ne vom mări întru voi cu imbelșugare în marginile noastre, ¹⁶ și vom propovădui Evanghelia și în ținuturile cari sunt dincolo de voi, fără a ne fali cu ceea ce este lucrat în tărâmul hotărit altora.

¹⁷ Iar cel ce se fălește, fălească-se întru Domnul. ¹⁸ Căci nu cel ce se laudă pe sine este dovedit de bun, ci acela pe care Dumnezeu îl laudă.

CAPUL 11. — Temeiul măririi sfântului Pavel. ¹ De-ar da Dumnezeu ca să răbdați pentru puțin nerozia mea! Dar, totuși, răbdați-mă. ² Căci vă râvnesc pe voi cu râvna lui Dumnezeu, deoarece v'am logodit pentru ca să vă înfățișez ca pe o fecioară neprihănită unui singur bărbat, lui Hristos. ³ Dar eu mă tem ca nu cumva, precum a amăgit șarpele pe Eva prin viclenia sa, tot așa să se strice și mințile voastre și să cadă dela curăția care este în Hristos. ⁴ Căci, dacă cel din-

^{14-15.} Noi nu ne fălim în zadar cu Biserica din Corint, căci doar noi am închețat-o și ea nu este munca mânilor altora, ci a noastră.

^{16.} Vom propovădui Evanghelia și... dincolo de voi. Apostolul se gândește la Iliria, la Roma, la Spania.

Capul 11. Apostolul nimicește pe potrivnicii săi, punându-se în asemănare alături de ei și arătând cu cât este mai sus decât danșii în vrednicie și în muncă apostolică.

lăi venit propovăduiește un alt Hristos, pe care noi nu l-am propovăduit, sau dacă primiți un alt duh, pe care într'adevăr nu l-ați primit, sau altă Evangheliie, pe care n'ați îmbrățișat-o, cu drept cuvânt l-ați îngădui.

⁵ Dar eu socotesc că întru nimic n'am făcut mai puțin decât Apostolii cei mari. ⁶ Căci, deși sunt lipsit de meșteșug la vorbă, totuși nu sunt lipsit de știință, ci suntem întru toate cunoscuți de voi.

⁷ Oare am păcătuit atunci când m'am smerit pe mine însumi ca să vă înalț pe voi? când v'am vestit în dar Evanghelia lui Dumnezeu? ⁸ Am despoiat alte Biserici, luând plată, pentru a vă sluji pe voi. ⁹ Și fiind la voi și ducând lipsă, n'am fost sarcină nimănui: căci în cele ce mi-au lipsit, m'au indostulit frații veniți din Macedonia și întru toate m'am ferit să vă fiu povară și mă voiu feri. ¹⁰ Adevărul lui Hristos este în mine, că fala aceasta nu mi se va răpi în ținuturile Achaiei. ¹¹ Și oare pentru ce? Pentru că nu vă iubesc? O știe Dumnezeu.

¹² Eu însă, ceea ce fac, voiu face și în viitor: pentru ca să taiu prilejul celor ce poftesc un prilej ca să fie aflați asemenea nouă în ceea ce se fălesc. ¹³ Într'adevăr, unii ca aceștia sunt apostoli mincinoși, lucrători prefăcuți, cari își iau chip de apostoli ai lui Hristos. ¹⁴ Și nu-i de mirare: căci doar și Satana se prefăce în inger

^{5.} Apostolul are în vedere pe acei dușmani ai săi cari îl desprețuiau pentru viața lui cea de rând și chipul nemesteguit de a propovădui.

^{8.} Apostolul mărește lucrurile, arătând că dela alți credincioși a primit întreținere, iar dela Corintieni n'a cerut și n'a primit nimic.

al luminii. ¹⁵ Nu este, așa dar, mare lucru că și slujitorii lui se prefac în slujitori ai dreptății; al căror sfârșit va fi potrivit cu faptele lor.

¹⁶ Din nou v'o spun (să nu mă socotească cineva fără minte, că de nu, luați-mă drept un nerod, pentru ca să mă fălesc și eu câtuși de puțin), ¹⁷ ceea ce spun în această materie a laudei, n'o spun după Dumnezeu, ci ca un nerod. ¹⁸ De vreme ce mulți se fălesc după trup, mă voiu fali și eu.

¹⁹ Pentrucă voi, înțelepți fiind, îngăduiți bucurios pe cei fără de minte. ²⁰ Căci voi suferiți dacă cineva vă așează în robie, dacă vă mânăncă ce e al vostru, dacă vă fură, dacă cineva face pe grozavul, dacă cineva vă lovește peste obraz. ²¹ Spun aceasta spre rușinea mea, cum că ne-am arătat slabi în această privință. Dar, în orice lucru s'ar arăta cineva îndrăzneț (vorbesc ca un neînțelept), îndrăznesc și eu.

²² Evrei sunt, eu de asemenea; Izraeliți sunt, eu de asemenea; urmașii lui Avram sunt, eu de asemenea. ²³ Slujitorii lui Hristos sunt (vorbesc ca un nebun), mai mult sunt eu: în ostenele mai mult, în închisori mai mult, în bătăi peste măsură, în primejdii de moarte deseori. ²⁴ Dela Iudei am primit de cinci ori patruzeci de lovituri, mai puțin una. ²⁵ De trei ori am fost bătut cu vergi; odată am fost bătut cu pietre; de trei ori s'a sfărâmat corabia cu mine; o noapte și o zi am fost în largul mării; ²⁶ în călătorii deseori; în primejdii pe râuri; în primejdii din partea

^{25.} *Am fost în largul mării.* Se prea poate că după sfărâmarea corăbiei, Apostolul a reușit să se prindă de vreo bărnă și să scape de moarte fiind o zi și o noapte sbătut de valuri.

tălharilor; în primejdii din partea neamului meu; în primejdii din partea păgânilor; în primejdii în orașe; în primejdii în singurătate; în primejdii pe mare; în primejdii între frații mincinoși; ²⁷ în muncă și osteneală; în privegheri multe; în foame și sete; în posturi multe; în frig și goli-ciune; ²⁸ afară de cele ce vin de dinafară, cele zilnice ce mă năpădesc, grija pentru toate Bisericele.

²⁹ Cine este slab, și eu nu mă simt de asemenea slab? Cine se smintește în credință, și eu nu ard de focul lui? ³⁰ Dacă trebuie să mă fălesc, mă voiu fali cu cele ce privesc slăbiciunea mea. ³¹ Dumnezeu, Tatăl Domnului nostru Isus Hristos, cel ce este binecuvântat în veci, știe că eu nu mint. ³² În Damasc, dregătorul regelui Aretă pusese pază în cetatea Damascului ca să mă prindă; ³³ și pe o fereastră am fost lăsat în jos într'un coș, peste zid, și așa am scăpat din mâinile lui.

CAPUL 12. — Măreția darurilor primite de sfântul Pavel. ¹ Dacă e nevoie de laudă (nu e cu cale, ce-i drept), voi veni doar la vedeniile și descoperirile Domnului. ² Cunosc un om întru Hristos, care cu patrusprezece ani mai înainte (dacă cu trupul, nu știu; dacă afară din

Capul 12. Apostolul arată cu cât este mai presus decât potrivnicii săi prin măreția darurilor dumnezeiești pe cari le-a primit.

^{2.} Acest dar al vedeniilor și descoperirilor tainice l-a primit sfântul Pavel pe la anul 44, înainte de întaia sa călătorie apostolică. *Până la al treilea cer*, adică: peste cerul văzduhului și peste cerul stelelor, deci în cerul unde locuște Dumnezeu.

trup, nu știu; Dumnezeu știe), a fost răpit acest om până la al treilea cer. ³ Și știu că omul acesta (dacă cu trupul, dacă afară din trup, nu știu, Dumnezeu știe), ⁴ a fost răpit în raiu: și a auzit cuvinte de nespus, pe cari nu este iertat omului să le rostească.

⁵ Cu privire la unul ca acesta mă voiui fâli: dar cu privire la mine cu nimic nu mă voiui fâli, afară numai cu slăbiciunile mele. ⁶ Căci chiar de mi-ar fi voie să mă fălesc, nu voiui fi nerod, întru cât voiui spune adevărul; totuși mă feresc de aceasta, ca nu cumva să mă creadă cineva mai presus de ceea ce vede la mine, sau de ceea ce aude dela mine.

⁷ Și ca nu cumva măreția descoperirilor să mă umfle de mândrie, datu-mi-s'a mie un ghimpe în carnea mea, un inger al Satanei, care să mă pălmuiască. ⁸ Pentru care lucru, de trei ori am rugat pe Domnul ca să-l îndepărteze dela mine. ⁹ Și mi-a zis: „Îți ajunge harul meu, căci puterea mea își ajunge scopul prin slăbiciune”. Deci, bucuros mă voiui fâli întru slăbiciunile mele, pentru ca puterea lui Hristos să locuiască în mine. ¹⁰ De aceea simțesc bucurie întru neputințele mele, în ocări, în prigoniri, în strâmtorări pentru Hristos: căci tocmai atunci când sunt slab, atunci sunt tare.

¹¹ M'am făcut nerod: voi m'ați silit. Într'adevăr, eu trebuia să fiu lăudat de voi: căci întru nimic n'am fost mai prejos decât aceia cari

7. *Un ghimpe în carnea mea, un inger al Satanei, care să mă pălmuiască.* Sfântul Pavel arată aici că a avut o suferință neconținută din partea trupului său.

11. *M'am făcut nerod,* lăudându-mă cu harurile primite.

sunt Apostoli de frunte, măcar că eu sunt nimic. ¹² Iar dovezile apostoliei mele s'au săvârșit întru voi, întru toată răbdarea, în semne, în minuni și în puteri.

¹³ Căci, într'adevăr, ce ați avut voi mai puțin decât celelalte Biserici, decât numai că eu nu v'am fost povară? Iertați-mi neajunsul acesta. ¹⁴ Iată că acum, a treia oară gata sunt să vii la voi și nu vă voiui fi povară: căci nu caut ale voastre, ci pe voi, întru cât nu fiii trebuie să agonisească pentru părinți, ci părinții pentru fii.

¹⁵ Totuși eu cu multă plăcere voiui jertfi ale mele, ba mai mult, mă voiui jertfi pe mine însumi pentru sufletele voastre: deși iubindu-vă eu mai mult, ași fi iubit mai puțin (de către voi).

¹⁶ Dar fie: Eu nu v'am împovărat: ci fiind om viclean, v'am prins cu meșteșug. ¹⁷ Oare am tras eu folos dela voi prin vreunul dintre acei pe cari i-am trimis la voi? ¹⁸ L-am rugat pe Titu și am trimis cu el pe un frate. Oare Titu a tras vreun folos dela voi? Oare n'am umblat noi întru același duh? oare nu pe aceleași urme?

¹⁹ Voi credeți acuma că noi ne facem apărarea înaintea voastră. Dar noi vorbim în fața lui Dumnezeu și întru Hristos: și toate acestea, o prea iubitorilor, pentru întărirea voastră. ²⁰ Căci mă tem ca nu cumva, când voiui veni, să vă gădesc nu cum v'aș voi, și voi să mă găsiți nu cum m'ați vrea; să nu fie cumva între voi pricini, pizme, întărâtări, desbinări, clevetiri, vorbiri la ureche, îngâmfări, turburări: ²¹ ca nu cumva,

12. *În semne, în minuni și în puteri.* Sfântul Pavel a săvârșit multe minuni printre Corintieni.

16. *Apostolul înșiră unele învinuiri de ale dușmanilor săi.*

când voi veni iarăși la voi, să mă smerească Dumnezeu înaintea voastră și să plâng pe mulți dintre cei ce mai înainte au păcătuit și nu s'au pocăit de necurăția, de desfrânarea și nerușinarea ce au săvârșit.

CAPUL 13. — Amenințările și nădejile sfântului Pavel. ¹ Iată că vin la voi a treia oară. Pe spusa a doi ori a trei martori se va pune la cale orice afacere. ² Am spus din vreme și o spun iarăși din vreme, ca atunci când am fost de față, tot așa și acum când sunt departe, celor ce au păcătuit și tuturor celorlalți, că dacă voi veni din nou, nu voi fi cu cruțare.

³ Oare căutați să aveți dovada aceluia Hristos care vorbește în mine? Care cu privire la voi nu este neputincios, ci este puternic întru voi?

⁴ Căci, deși a fost răstignit în neputință, totuși trăiește din puterea lui Dumnezeu. Într'adevăr, așa suntem și noi neputincioși întru el, dar vom fi vii cu dânsul prin puterea lui Dumnezeu, cu privire la voi.

⁵ Cercetați-vă pe voi înșivă dacă sunteți în credință; puneți-vă la încercare pe voi înșivă. Sau poate nu vă cunoașteți pe voi înșivă, că Hristos Isus este întru voi? Afară numai dacă nu cumva sunteți de aruncat. ⁶ Am nădejde însă că veți cunoaște că noi nu suntem de lepădat.

Capul 15. Apostolul vestește Corintienilor că va veni la Corint ca un judecător aspru pentru cei ce nu se vor fi îndreptat, totuși își arată nădejdea că nu se va folosi de puterile ce le-a primit dela Dumnezeu.

1. *Pe spusa a doi ori trei martori.* Apostolul vestește că va judeca după lege, culegând dovezi din mărturii și rostind apoi hotărîrea.

⁷ Dar noi ne rugăm lui Dumnezeu ca să nu săvârșiți niciun rău, nu ca să ne arătăm noi vrednici de laudă, ci ca voi să faceți binele, iar noi să fim ca netrebnici. ⁸ Noi n'avem nici o putere împotriva adevărului, ci pentru adevăr. ⁹ Ne bucurăm dar că noi suntem neputincioși, iar voi sunteți puternici. Pentru aceasta ne și rugăm, anume pentru desăvârșirea voastră. ¹⁰ Pentru aceea vă scriu aceste lucruri fiind de parte, ca, fiind de față, să n'am a lucra mai cu asprime, după puterea ce mi-a fost dată de Domnul pentru clădirea voastră și nu pentru dărâ-marea voastră.

¹¹ De altfel, fraților, bucurați-vă; fiți veseli, fiți desăvârșiți, mângâiați-vă; fiți uniți în cuget, păstrați pacea și Dumnezeul păcii și al dragostei va fi cu voi.

¹² Imbrățișați-vă unii pe alții cu sfântă sărutare. Sfinții toți vă imbrățișează. ¹³ Harul Domnului nostru Isus Hristos și dragostea lui Dumnezeu și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți. Amin.

EPISTOLA SFÂNTULUI PAVEL CĂTRE GALATIENI

CAPUL 1. — Precuvântare. ¹ Pavel, orându-
dit Apostol, nu de către oameni, nici prin mij-
locirea unui om, ci de către Isus Hristos și de
către Dumnezeu Tatăl, care l-a înviat pe el din
morți, ² și toți frații cari sunt împreună cu mine,
Bisericilor Galatiei, ³ Har vouă și pace dela
Dumnezeu Tatăl și dela Domnul nostru Isus
Hristos, ⁴ care s'a dat pe sine însuși pentru pă-
catele noastre, ca să ne scoată pe noi din vea-
cul acesta viclean, după voința lui Dumnezeu și
a Tatălui nostru, ⁵ căruia să-i fie slavă în vecii
vecilor. Amin.

Pavel își apără Apostolia și învățătura.
⁶ Mă mir că așa de iute treceți dela acela care
v'a chemat la Harul lui Hristos, către o altă
Evangelhie: ⁷ cu toate că nu e altăceva decât că
sunt unii cari vă turbură și voiesc să răstoarne

Epistola către Galatieni fu scrisă, cum se vede,
din Corint, cam pe la anul 53 ori 54, pentru a stânjeni
lucrarea pustiitoare a celor ce iudaizau în Bisericiile din
Galatia, cari au fost întemeiate de Apostolul Pavel în
anul 51 și întărite în credință la începutul călătoriei celei
de a doua.

2. Cei din Faptele Apostolilor 20, 4. și mai pune pe
Luca, Titus, Titus Iustus, Stefana, Fortunat, Achaic;
apoi Lucius, Iason și pe ceilalți dela sfârșitul Epistolei
către Romani.

Evangelhia lui Hristos. ⁸ Însă, chiar dacă noi sau
vreun înger din cer, v'ar vesti vouă altceva
decât ceea ce v'am vestit, să fie anatema. ⁹ După
cum v'am mai spus-o mai înainte, și acum v'o
spun din nou: Dacă cineva vă va propovădui
altceva decât ceea ce ați primit, să fie anatema.
¹⁰ Caut eu oare să plac oamenilor? Dacă aș mai
plăcea oamenilor, n'aș fi slujitorul lui Hristos.

¹¹ Acum vă fac cunoscut, fraților, că Evan-
ghelia care a fost propovăduită de mine nu este
un lucru omenesc: ¹² căci, într'adevăr, n'am pri-
mit-o nici n'am învățat-o dela vreun om, ci prin
descoperirea lui Isus Hristos.

¹³ Voi doar ați auzit purtarea mea de odi-
nioară în iudaism: că prigoneam din cale afară
Biserica lui Dumnezeu și o obișduiam; ¹⁴ că mă
adânceam în iudaism mai presus decât mulți din
tovarășii de neamul meu, fiind peste măsură de
râvnitor pentru datinile mele strămoșești. ¹⁵ Când
însă am plăcut aceluia care m'a ales din sânul
mamei mele și m'a chemat prin harul său, ¹⁶ ca
să-mi descopere mie pe Fiul său pentru a-l pro-
povădui neamurilor, tot atunci n'am dat ascultare
nici trupului, nici sângelui.

¹⁷ Nici nu m'am dus la Ierusalim la înain-
tașii mei Apostoli, ci am plecat în Arabia și iarăși
m'am întors la Damasc. ¹⁸ Apoi după trei ani,
m'am dus la Ierusalim, ca să-l văd pe Petru și

¹⁵ Mă menise chiar dela naștere la chemarea A-
postoliei. Vezi Psalmul 21, 10; Isaia 49, 1.

¹⁶ N'am dat ascultare nici trupului, nici sângelui.
adică: N'am cerut sfatul nimănui. Este un chip de a
vorbi din limba evreiască. Vezi Mat. 16, 17.

¹⁷ Arabia. Deșertul ce se întinde în împrejurimile
Damascului, care era socotit ca o parte a Arabiei.

am rămas la dânsul timp de cincisprezece zile.
¹⁹ Iar pe altul dintre Apostoli nu l-am văzut pe nimeni, decât numai pe Iacob, fratele Domnului.
²⁰ În cele ce vi le scriu, martor mi-i de față Domnul că nu mintesc.

²¹ După aceea am venit în părțile Siriei și ale Ciliciei. ²² Nici nu fusesem cunoscut după văz Bisericii Iudeei, cari sunt întru Hristos: ²³ ci numai auziseră că cel ce ne prigonea odată, acum propovăduiește credința pe care mai înainte o combătea. ²⁴ Și prin mine preamăreau pe Dumnezeu.

CAPUL 2. — Soborul din Ierusalim. ¹ Apoi, după patrusprezece ani, m'am dus din nou la Ierusalim cu Barnaba, luând și pe Titu cu mine. ² M'am dus însă în urma unei descoperiri și le-am arătat lor Evanghelia pe care o propovăduiesc între neamuri; și mai cu seamă acelora cari păreau că sunt în mare vază, pentru ca nu cumva să fi alergat sau să alerg fără folos.

³ Dar nici Titu, care era cu mine, cu toate că era din păgâni, nu fu silit a se tăia împrejur; ⁴ și aceasta pentru acei dintre frații vicleni cari se furișaseră să iscodească libertatea noastră întru Hristos Isus, pentru ca să ne supună în ro-

^{19.} Iacob, fratele Domnului, adică rudenia Mântuitorului. Vezi Mat. 13, 55.

Capul 2. Învățătura sfântului Pavel fu recunoscută deopotrivă cu a celorlalți Apostoli, atât în soborul din Ierusalim, cât și în infruntarea din Antiohia.

^{1.} După patrusprezece ani socotiți dela întâia călătorie la Ierusalim.

^{2.} Le-am arătat lor... adică: lui Petru, Iacob și altor capi din Biserica din Ierusalim. Să fi alergat fără folos: icoană luată dela alergările din arene.

bie. ⁵ Căroră niciun ceas nu ne-am îngăduit să ne supunem, pentru ca adevărul Evangheliei să rămână neclintit la voi. ⁶ Cât despre cei ce păreau că au mare vază (că ce-or fi fost odată, nu mă privește — Dumnezeu nu caută la obrazul omului), aceia, zic, cari păreau că au mare vază nu mi-au adăugat nimic.

⁷ Ci dimpotrivă, văzând că mie mi-a fost incredințată Evanghelia pentru cei netăiați împrejur, după cum lui Petru pentru cei tăiați împrejur ⁸ (căci cel ce a dat lui Petru putere pentru Apostolia celor tăiați împrejur, mi-a dat și mie putere între neamuri) ⁹ și cunoscând harul care mi-a fost dat mie, Iacob, Cefa și Ioan, cari erau socotiți ca stâlpi, mi-au dat mie și lui Barnaba mâna dreaptă de tovărășie, ca noi să propovăduim între păgâni, iar ei între cei tăiați împrejur; ¹⁰ cerându-ne numai să ne aducem aminte de cei săraci: ce am avut grijă să fac întocmai.

Infruntarea din Antiohia. ¹¹ Iar când a venit Cefa la Antiohia, pe față i-am stat împotrivă, căci merită infruntarea. ¹² Deoarece, mai înainte de a sosi oarecari (trimiși) dela Iacob, el mânca cu păgânii; când însă au sosit aceia, se retrăgea și se ferea, temându-se de cei tăiați împrejur. ¹³ Și la prefăcătoria lui se alătură și ceilalți Iudei, așa încât și Barnaba fu tras la ei în acea fățarnicie. ¹⁴ Dar când am văzut că nu calcă drept după adevărul Evangheliei, i-am zis lui Cefa în fața tuturor: Dacă tu, Iudeu fiind, trăiești păgânește și nu ca Iudeii, cum de silești pe păgâni să trăiască ca Iudeii?

^{6.} Nu mi-au adăugat nimic: nu mi-au schimbat nimic din învățătură.

¹⁵ Noi, Iudei din naștere, și nu păcătoși din păgânătate, ¹⁶ știind că omul nu este îndreptățit prin faptele legii, ci prin credința lui Isus Hristos, credem și noi în Isus Hristos pentru a fi îndreptățiți prin credința lui Hristos și nu prin faptele legii: deoarece niciun om nu va fi îndreptățit prin faptele legii. ¹⁷ Iar dacă pe când căutam îndreptarea în Hristos, ne aflăm și noi păcătoși, este oare Hristos slujitor al păcatului? De sigur că nu: ¹⁸ Căci dacă iarăși clădesc ceea ce am dărâmat, mă fac pe mine însumi călcător de lege.

¹⁹ Pentru că prin lege eu am murit pentru lege, ca să trăiesc pentru Dumnezeu: cu Hristos sunt răstignit pe cruce. ²⁰ Și trăiesc, dar nu eu, ci trăiește întru mine Hristos. Și viața ce o trăiesc acum în trup o trăiesc în credința Fiului lui Dumnezeu, care m'a iubit și s'a dat pe sine însuși pentru mine. ²¹ Nu lepăd harul lui Dumnezeu: căci, dacă dreptatea este din lege, atunci Hristos a murit în zadar.

CAPUL 3. — Mântuirea vine prin credință.

¹ O Galatienilor nesocotiți: cine v'a încântat pe voi, ca să nu ascultați de adevăr? pe voi, în-

15. Evreii numeau pe păgâni de-a-dreptul *păcătoși*.

19. Legea lui Moise mi-a fost călăuza care m'a dus la Hristos: printr'însa am ajuns la libertatea de a trăi viața cea nouă a lui Hristos.

20. Această idee mistică este dezvoltată în *Epistola către Romani* 6, 8: Prin credința în Hristos, omul cel vechiu moare cu Isus, și, împreună cu Hristos cel înviat, iese din mormânt omul cel nou. Prin unirea cea strânsă a celui răscumpărat cu Răscumpărătorul, credinciosul devine un singur lucru cu Hristos.

Capul 3. Apostolul arată că îndreptarea nu atârna de faptele legii, ci de credința în Isus Hristos.

întea ochilor căroră a fost zugrăvit Isus Hristos cel răstignit întru voi? ² Numai aceasta voiesc să aflu dela voi: Primit-ați voi oare Duhul prin faptele legii ori prin ascultarea credinței? ³ Sunteți atât de fără minte că, după ce ați început cu Duhul, sfârșiți acumă cu trupul? ⁴ În zadar ați suferit voi oare atâta de mult? Dacă totuși au fost în zadar.

⁵ Deci, cel ce vă dă vouă Duhul și săvârșește întru voi minuni, le face el oare din faptele legii sau din ascultarea credinței? ⁶ Precum este scris: Avram crezu lui Dumnezeu și i s'a socotit lui spre dreptate. ⁷ Să știți, dar, că cei ce sunt din credință, aceia sunt fiii lui Avram ⁸ Scriptura însă, văzând mai înainte că Dumnezeu avea să îndreptățească pe păgâni prin credință, prevesti lui Avram: „În tine se vor binecuvânta toate neamurile”. ⁹ Drept aceea, cei ce sunt din credință, se vor binecuvânta împreună cu credinciosul Avram.

¹⁰ Căci toți aceia cari sunt din faptele legii, sunt sub blestem: doar scris este: Blestemat este tot cel ce nu stăruiește întru toate ale legii, pentru ca să le aducă la îndeplinire. ¹¹ Iar că prin lege nimeni nu se face drept înaintea lui Dumnezeu, e lucru lămurit, pentru că cel drept din credință trăiește. ¹² Legea însă nu este din credință; dar: Cel ce va săvârși cele ale legii, va trăi prin ele.

2. Nu putea primi Duhul decât numai acela care, ascultând Evanghelia, credea în Hristos. Numai credința în Hristos dă pe Duhul Sfânt, iar faptele legii nu.

6. Vezi Cartea Facerii 15, 6.

8. Vezi Cartea Facerii 12, 3.

10. Vezi Deuteronomiul 27, 26.

11. Vezi Habacuc 2, 4.

¹³ Hristos ne-a răscumpărat din blestemul legii, făcându-se pentru noi blestem, pentru că scris este: Blestemat este tot cel ce spânzură pe lemn: ¹⁴ pentru ca binecuvântarea lui Avram să vină peste neamuri întru Hristos Isus și să primim prin credință făgăduința Duhului.

¹⁵ Fraților, (vorbesc ca om) un testament, deși e lucru omenesc, dacă este odată întărit, nimeni nu-l nimicește, nici nu-i mai adaugă ceva.

¹⁶ Făgăduințele au fost făcute lui Avram și seminției lui. Nu zice: și semințiilor, ca mai multora, ci unuia: și seminției tale, care este Hristos. ¹⁷ Acum eu zic așa: Testamentul întărit de Dumnezeu nu a fost nimicit de acea lege care s'a dat patru sute treizeci de ani mai târziu, așa încât să fie nimicită făgăduința. ¹⁸ Dacă, într'adevăr, moștenirea este din lege, atunci nu mai este din făgăduință. Dumnezeu însă o dăruie lui Avram prin făgăduință.

¹⁹ Ce rost are deci legea? Ea a fost dată

13. Legea înmulțește îndatoririle, dar nu dă putința de a le duce la îndeplinire și totuși afurisește pe cel ce nu le îndeplinește. Dar Hristos ne-a răscumpărat din blestemul legii, făcându-se blestemat el însuși pentru noi, deoarece în Deuteronomiu 21, 23 se citește: Blestemat este de Dumnezeu cel ce spânzură pe lemn.

17. Când Dumnezeu făcu lui Avram făgăduința moștenirii, legea nu era încă în ființă; era o făgăduință de binecuvântare și îndreptare prin credință. Legea mozaică, care veni 430 de ani în urmă și care vorbește de fapte ce trebuie săvârșite, nu desființă acea făgăduință. Moștenirea mântuirii și a îndreptării prin credință a avut-o Avram în virtutea acestei făgăduințe și nu prin lege.

19. Legea era ca o invoială între doi: mijlocitor era Moise; pe când făgăduința făcută lui Avram venea numai din partea lui Dumnezeu: de aici prețul ei cel covârșitor.

pentru călcările de lege, până când era să vină acea sămânță căreia i s'a făcut făgăduința adusă la cunoștință prin îngeri în mâna unui mijlocitor.

²⁰ Mijlocitorul însă nu este numai al unuia singur, pe când Dumnezeu unul este. ²¹ Este deci legea împotriva făgăduințelor lui Dumnezeu? De sigur că nu. Căci dacă ar fi fost dată o lege care să poată da viață, cu adevărat dreptatea ar veni din lege. ²² Dar Scriptura toate le-a închis sub păcat, pentru ca făgăduința să fie dată credincioșilor prin credința lui Isus Hristos. ²³ Inșă, înainte de a veni credința, eram păziți sub lege, închiși în așteptarea acelei credințe care trebuia să fie descoperită.

²⁴ Așa dar, legea ne-a fost învățătorul nostru spre Hristos, pentru ca să fim îndreptățiți prin credință. ²⁵ Dar odată ce a venit credința, nu mai suntem sub învățător: ²⁶ căci cu toții sunteți fiii lui Dumnezeu prin credința în Hristos Isus. ²⁷ Intr'adevăr, toți cei ce în Hristos v'ați botezat, în Hristos v'ați îmbrăcat. ²⁸ Nu mai este ludeu nici grec; nici rob, nici slobod; nu este nici bărbat, nici femeie: pentru că voi cu toții una sunteți întru Hristos Isus. ²⁹ Iar dacă voi sunteți ai lui Hristos, sunteți sămânță lui Avram, moștenitori după făgăduință.

CAPUL 4. — Adevărata și deplină înfiere față de Dumnezeu. ¹ Iar acum eu zic: Până

22. În mai multe locuri ale Scripturii se zice: Nu este niciunul drept; toți sunt păcătoși, fie ludei, fie păgâni. Cu toții deci sunt închiși și încătușați sub domnia păcatului. Mântuirea trebuia să fie dobândită numai prin credință.

Capul 4. Apostolul arată că deși Evreii sub lege

când moștenitorul este copil, întru nimic nu se deosebește de un rob — deși este stăpân peste toate — ² dar este sub epitropi și îngrijitori până la vremea hotărâtă de tatăl său: ³ astfel și noi, când eram copii, eram robii stihilor lumii.

⁴ Dar, când a venit plinătatea vremii, Dumnezeu a trimis pe Fiul său născut din femeie, pus sub lege, ⁵ pentru ca să mântuiască pe cei ce erau sub lege, ca să dobândim înfierea. ⁶ De-oarece însă sunteți fii, Dumnezeu a trimis în inimile voastre pe Duhul Fiului său, care strigă: Aba, Părinte. ⁷ Acum dar nu mai ești rob, ci fiu: iar de ești fiu, ești și moștenitor prin harul lui Dumnezeu.

⁸ Atunci însă, necunoscând pe Dumnezeu, slujați celor ce din fire nu sunt dumnezei; ⁹ iar acum, după ce ați cunoscut pe Dumnezeu, ba mai mult: după ce ați fost cunoscuți de Dumnezeu, cum de vă întoarceți din nou la stihii cele slabe și sărmăne, cărora iarăși voiți să le

erau, ce e drept, fiii lui Dumnezeu, totuși erau ca niște minori și nu se deosebeau mult de robi; iar cu Isus Hristos încetează starea de minor și de rob și începe adevărata și deplina înfiere față de Dumnezeu.

3. *Eram robii stihilor...* Prin stihii se înțeleg orânduiri și ceremonii jidovești, cari față de orânduiriile legii celei noi, erau departe de a fi desăvârșite, de aceea mai jos, la v. 9, le numește: slabe și sărmăne.

4. Când plăcu lui Dumnezeu să trimită pe Fiul său pe pământ, ne-a făcut moștenitori legiuiri și fii, și ajungând majori, am ieșit de sub epitropie.

6. *Aba* este un cuvânt aramaic și însemnează „tată”.

8. Adică idolilor sau demonilor.

9. *Ați fost cunoscuți de Dumnezeu.* Dumnezeu își aruncă cel dintâi privirea asupra noastră, ne întâmpină cu harul său și ne face să-l cunoaștem și să-l iubim.

slujiți? ¹⁰ Țineți seamă de zile, de luni, de sărbători și ani. ¹¹ Mă tem în privința voastră, ca nu cumva să mă fi ostenit la voi zadarnic.

¹² Fiți, vă rog, fraților, precum sunt eu; căci și eu sunt ca voi. Întru nimic nu m'ați vătămat.

¹³ Știți însă că mai înainte v'am propovăduit vouă Evanghelia întru suferințele trupului și în-cercarea voastră întru pătimirile trupului meu.

¹⁴ Voi n'ați desprețuit-o și n'ați respins-o, dar ca pe un inger al lui Dumnezeu m'ați primit pe mine, ca pe Hristos Isus. ¹⁵ Unde este, așa dar, aceea fericire a voastră? Căci mărturie vă dau că voi, de-ar fi cu putință, ochii vi i-ați fi scos și mi i-ați fi dăruit mie.

¹⁶ M'am făcut eu, prin urmare, dușmanul vostru, pentru că v'am spus adevărul? ¹⁷ Ei umblă după voi, dar nu în chip cinstit: ci voiesc să vă despărțescă (de mine), ca să umblați după dânșii. ¹⁸ Voi însă să umblați totdeauna în bine cu scopuri bune și nu numai atunci când eu sunt de față în mijlocul vostru. ¹⁹ O copiii mei, pe cari eu vă port din nou în sânul meu până când Hristos se va întruchipa în voi, ²⁰ aș vrea acum să mă aflu la voi și să-mi schimb și glasul, căci mare mi-i nedumerirea cu privire la voi.

²¹ Spuneți-mi voi, cari voiți să fiți sub lege, n'ați citit voi legea? ²² Doar scris este că Avram a avut doi fii: pe unul din femeie roabă și pe

10. Voi țineți sămbetele, lunațiunile, sărbătorile de peste an: Paștile, Rusaliile ș. a. după datina Evreilor.

12. *Precum sunt eu*, adică liberați din sclăvia legii. Și eu, spune sfântul Pavel, deși sunt Iudeu, sunt ca voi păgâni.

17. *Ei umblă după voi*, adică Apostolii cei mincinoși cari semănaseră neghină între Galatieni.

altul din femeie liberă. ²³ Dar cel din femeie roabă s'a născut după trup, iar cel din femeie liberă s'a născut în puterea făgăduinței. ²⁴ Acestea însă s'au spus în tîlc: căci ele sunt cele două testamente. Unul cel de pe muntele Sinai, care naște robi și este Agar. ²⁵ Intr'adevăr, Sinai este un munte în Arabia și este unit cu acela care acum este Ierusalimul și care zace în robie împreună cu copiii săi. ²⁶ Dar acel Ierusalim care se află sus este liber și este maica noastră.

²⁷ Căci scris este: Bucură-te tu cea stearpă, care nu dai naștere: Izbucnește în laude și strigă tu care n'ai durerile facerii, căci cu mult mai mulți sunt copiii celei părăsite decât ai celei care are bărbat. ²⁸ Noi însă, o fraților, suntem ca Isac, fiii făgăduinței. ²⁹ Dar, precum atunci cel născut după trup prigonea pe cel născut după duh, tot așa și acum. ³⁰ Ce spune însă Scriptura? Izgonește pe roabă și pe fiul ei, căci nu va fi moștenitor fiul roabei împreună cu fiul celei libere. Așa dar, fraților, noi nu suntem fiii roabei, ci ai celei libere, cu acea libertate cu care ne-a liberat Hristos.

CAPUL 5. — Taierea împrejur e nefolositoare. ¹ Fiți așa dar statornici și nu vă lăsați

²⁶ Se face deosebire între Ierusalimul pămăntesc și cel ceresc. Ierusalimul cel ceresc: este Evanghelia, pe când cel pămăntesc este legea mozaică.

²⁷ Vezi Isaia 54, 1.

²⁹ *Cartea Facerii* vorbește de Ismail, fiul femeii Agar, și de Isac, fiul Sarei, și de soarta lor cea deosebită; nu vorbește de prigonirile ce le-ar fi făcut Ismail împotriva lui Isac, dar despre acestea vorbește tradițiunea rabinilor.

³⁰ Vezi Cartea Facerii 21, 10.

asupriți de jugul sclăviei. ² Iată că eu, Pavel, vă spun vouă că, dacă vă tăiați împrejur, Hristos nu vă va folosi la nimic. ³ Și dau mărturie încă odată tot omului care se taie împrejur că el este dator cu păstrarea legii în întregime. ⁴ V'ați despărțat dela Hristos voi cari vă căutați îndreptarea în lege: ați căzut afară din har. ⁵ Noi însă, întru Duh așteptăm din credință nădejdea dreptății. ⁶ Căci în Hristos Isus nici tăierea împrejur nu prețuește nimic, nici netăierea împrejur, ci credința care lucrează prin iubire.

⁷ Alergați bine: cine v'a împiedecat ca să vă supuneți adevărului? ⁸ Induplecarea aceasta nu vine dela acela care vă chiamă. ⁹ Puțin aluat schimbă toată frământătura. ¹⁰ Eu am încredere în Domnul cu privire la voi că nu veți gândi altfel; dar cel ce vă turbură, își va trage osânda, oricine ar fi el.

¹¹ Cât despre mine, fraților, dacă acum mai propovăduesc tăierea împrejur, pentru ce mai sufer prigonire? Așa dar, a încetat sminteala crucii.

¹² Măcar de ar înceta și aceia cari vă turbură. ¹³ Voi doar, fraților, ați fost chemați la libertate, numai să nu faceți din libertate un pri-

Capul 5. Apostolul îndeamnă pe Galatieni ca, întru cât au fost liberați din sclăvia păcatului și a idolatriei, să nu se mai întoarcă la această sclăvie prin supunerea din nou la legea cea veche.

⁹ Zicătoare ce se găsește și în alte locuri ale sfintei Scripturi și este o icoană care arată primejdia unui lucru rău asupra sufletelor pe cari le strică încetul cu încetul.

¹¹ Răvničorii Evrei ziceau: Și Pavel propovăduiește tăierea împrejur, căci a tăiat împrejur pe Timoteu. Iar el răspunde: Dacă ar fi adevărat că eu propovăduiesc tăierea împrejur după felul Evreilor, n'aș fi prigonit așa de Evrei.

lej pentru trup, ci slujiți-vă unul pe altul prin iubirea Duhului. ¹⁴ Căci toată legea se cuprinde în cuvântul acesta : Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși. ¹⁵ Dacă însă vă mușcați și vă mâncați unul pe altul, luați seama să nu vă nimiciți voi între voi.

¹⁶ Iar acum vă spun : Umblați întru Duh și nu împliniți poftele trupului, ¹⁷ căci trupul are dorințe împotriva duhului, iar duhul împotriva trupului : doar aceștia doi sunt potrivnici între ei, pentru ca să nu faceți tot ceea ce voiți. ¹⁸ Iar dacă voi sunteți călăuziți de Duh, nu sunteți sub lege.

¹⁹ Acum însă faptele trupului sunt vădite ; și anume : adulterul, necurăția, desfrânarea, spurcăciunea, ²⁰ închinarea idolilor, fermecătoria, vrăjbele, sfezile, geloziiile, mâniile, gâlceville, desbinările, sectele, ²¹ pizmuirile, uciderile, bețiile, chefurile și cele asemănătoare acestora, despre cari vă spun mai înainte, precum v'am mai spus, că cine face asemenea lucruri, nu va dobândi împărțirea lui Dumnezeu.

²² Iar roadele Duhului sunt : dragostea, bucuria, pacea, răbdarea, bunătatea, îndelunga îndurare, ²³ blândețea, credința, modestia, înfrângerea, curăția ; împotriva unora ca acestea nu este lege.

²⁴ Iar cei ce sunt ai lui Hristos, trupul și l-au răstignit împreună cu năravurile și poftele lui. ²⁵ Dacă trăim cu Duhul, cu Duhul să și umblăm. ²⁶ Să nu fim poftitori de mărire deșartă,

¹⁴ Vezi Matei 22, 39.

²³ Legea nu prevede asemenea lucruri : astfel de virtuți nu le poate porunci nicio lege ; ele sunt numai roadele Duhului lui Dumnezeu.

întărâtându-ne unii pe alții și pizmuindu-ne între noi.

CAPUL 6. — Felurite sfaturi. — Incheiere.

¹ Fraților, chiar dacă cineva ar fi căzut fără de veste în vreo greșeală, voi, cari sunteți duhovnicești, îndreptați-l pe unul ca acesta în duhul blândeței, gândind la tine însuși, ca să nu fii și tu ispitit. ² Purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini legea lui Hristos. ³ Căci dacă cineva crede că este ceva, deși nu este nimic, se amăgește pe sine însuși. ⁴ Fiecare însă să-și cerceteze lăptă sa și astfel va avea laudă numai în sine însuși și nu înaintea altora, ⁵ căci fiecare își va purta sarcina ce i se cuvine.

⁶ Apoi, cel ce primește cuvântul învățurii, să facă parte celui ce-l învață, din toate cele bune ce are. ⁷ Să nu vă înșelați : de Dumnezeu nimeni nu-și bate joc. ⁸ Căci cele ce omul va fi semănat, acelea le va și secera : pentru că cel ce seamănă în carnea sa, tot din carne va secera stricăciunea ; iar cel ce seamănă în duh, tot din duh va secera viața cea veșnică. ⁹ Făcând binele, să nu ne lenevim, căci la timpul său vom secera fără să ne obosem. ¹⁰ Așa dar, până când avem vreme, să lucrăm binele față de toți, cel mai mult însă față de cei de o credință cu noi. ¹¹ Vedeți cu ce fel de slove v'am scris chiar cu mâna mea. ¹² Toți câți vor să fie bine văzuți

Capul 6. Apostolul dă Galatienilor unele sfaturi folositoare de urmat și apoi încheie Epistola.

2. Sarcinile sunt greșelile și nedesăvârșirile sau scaderile vieții.

6. Să facă parte celui ce-l învață, adică să-i dea din ce să trăiască.

trupește, aceia vă silesc să vă tăiați împrejur, numai să nu sufere prigonire pentru crucea lui Hristos. ¹³ Pentru că nici aceia cari se taie împrejur nu păzesc legea, dar voiesc ca voi să vă tăiați împrejur, ca să se fâlească în carnea voastră.

¹⁴ De mine însă departe să fie a mă fâli, fără numai în crucea Domnului nostru Isus Hristos, prin care lumea este răstignită pentru mine și eu pentru lume. ¹⁵ Pentru că în Isus Hristos nici tăierea împrejur nu prețuește nimic, nici netăierea împrejur, ci făptura cea nouă. ¹⁶ Și toți câți vor urma dreptarul acesta, pace asupra lor și milă, precum și asupra Izrailului lui Dumnezeu.

¹⁷ De altfel nimeni să nu mă supere: căci eu port semnele Domnului Isus în trupul meu. ¹⁸ Harul Domnului nostru Isus cu duhul vostru, fraților. Amin.

13. Cei răvnitori pentru datinile evreești se făleau că fac urmași printre păgâni, silindu-i să se taie împrejur și să păzească alte datini de ale legii evreești.

14. *Lumea*, adică viața pământească, viața trupului și a patimilor.

16. *Izrailul lui Dumnezeu* este poporul creștin, spre deosebire de Izrailul cel trupesc.

17. *Semnele Domnului Isus*, adică semnele bicelor și ale vergilor și ale altor suferințe pătimate pentru propovăduirea Evangheliei.

EPISTOLA SFÂNTULUI PAVEL CĂTRE EFESIENI

CAPUL 1. — **Mulțumiri pentru binefacerile lui Dumnezeu.** ¹ Pavel, Apostol al lui Isus

Hristos prin voința lui Dumnezeu, tuturor sfinților cari sunt la Efes și credincioșilor întru Hristos Isus. ² Har vouă și pace dela Dumnezeu, Tatăl nostru, și dela Domnul Isus Hristos.

³ Binecuvântat să fie Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Isus Hristos, care ne-a binecuvântat pe noi în Hristos cu toate binecuvântările duhovnicești din cer, ⁴ după cum ne-a ales întru inșul mai înainte de întemeierea lumii, ca să fim sfinți și neprihăniți în fața lui întru dragoste; ⁵ care ne-a menit pentru înfiere prin Isus Hristos spre a sa slavă, după bunul plac al voinței sale,

Epistola către Efesieni a scris-o sfântul Pavel la Roma spre sfârșitul întâii sale robii, adică pe la anul 62 sau 63, ca să îndemne pe Efesieni să răspundă cu o viață sfântă la binefacerile primite dela Dumnezeu. *Efes* era orașul cel mai înfloritor din Asia mică, atât pentru numărul locuitorilor, cât și pentru negoțul cel purtat. Era așezat aproape de coasta apuseană a Asiei Mici, cam în fața Corintului, și în cele două porturi ale sale se adunau corăbiile tuturor țărilor. Orașul Efes era vestit nu numai prin bogăția sa, dar și prin mărețul templu al zeiței Diana, care era socotit ca o minune a lumii. Cam pe la anul 54, sfântul Pavel încheie aici o frumoasă adunare de credincioși.

4-5. După cum Cuvântul lui Dumnezeu este veș-

⁶ spre lauda măririi harului său, cu care ne-a dăruit pe noi în Fiul său cel iubit,

⁷ întru care avem mântuirea prin sângele lui, iertarea păcatelor potrivit cu bogățiile harului său, ⁸ care a prisosit în noi în toată înțelepciunea și priceperea, ⁹ ca să ne facă nouă cunoscută taina voinței sale, potrivit cu buna sa plăcere, după cum hotărîse mai înainte, ¹⁰ pentru ca în Hristos să adune iarăși toate cele în întocmita plinire a vremurilor, atât cele ce sunt în cer, cât și cele ce sunt pe pământ, întru el; ¹¹ în care și noi am fost chemați prin sorți, meniți după hotărîrea lui, care toate le lucrează după chibzuirea voinței sale: ¹² ca să fim spre lauda măririi lui, noi cari mai înainte am nădărdit întru Hristos; ¹³ în care și voi, după ce ați auzit cuvântul adevărului (Evanghelia mântuirii voastre), în care crezând, ați fost pecetluiți cu Duhul Sfânt al făgăduinței, ¹⁴ care este arvuna moștenirii noastre pentru răscumpărarea poporului câștigat spre lauda măririi sale.

¹⁵ Drept aceea și eu, auzind despre credința voastră care este întru Hristos Domnul Isus și despre dragostea cea către toți sfinții, ¹⁶ nu încetez de a mulțumi pentru voi, pomenindu-vă în rugăciunile mele; ¹⁷ ca Dumnezeu Domnului nostru Isus Hristos, Părintele slavei, să vă dea vouă

nic, tot așa și noi *din veci* am fost meniți să fim răscumparați de Hristos și să ne facem fiii adoptivi ai lui Dumnezeu.

11. *Not*, adică noi Evreii, cari cei dintâi am fost chemați ca să nădărdim în Hristos.

13-14. *Duhul Sfânt al făgăduinței*, adică reînnoirea sufletului prin lucrarea Duhului Sfânt. Despre această reînnoire duhovnicească zice apoi că este arvuna moștenirii care ne așteaptă.

duhul înțelepciunii și al destăinuirii pentru cunoașterea lui; ¹⁸ să vă lumineze ochii voștri ca să știți care este nădejdea chemării lui și cari sunt bogățiile moștenirii lui pentru sfinți, ¹⁹ și care este covârșitoarea mărimii a puterii lui față de noi, cari credem potrivit cu lucrarea puternicei sale virtuți, ²⁰ pe care a săvârșit-o în Hristos, sculându-l pe el din morți și așezându-l de-a dreapta sa în ceruri, ²¹ peste toată domnia și stăpânirea și puterea și dregătoria și tot numele ce se rostește nu numai în veacul acesta, ci și în cel viitor. ²² Și toate le-a supus sub picioarele lui și l-a pus pe el cap peste toată Biserica, ²³ care este trupul lui și împlinirea lui și care se desăvârșește întreg întru toți.

CAPUL 2. — Binefacerile lui Dumnezeu față de creștini și păgâni. ¹ Și vouă (v'a dat viață) când erați morți prin greșelile și păcatele voastre, ² în cari ați trăit odată după năravul lumii acesteia, după stăpânitorul puterilor văzduhului acestuia, a duhului care acum lucrează în fiii necredinței, ³ printre cari și noi am trăit o-

22. Vezi Psalmul 8, 7.

23. Biserica, fiind trupul lui Hristos, întregeste pe Hristos, care este capul ei. Deci conlucrarea tuturor credincioșilor ajută fapta mântuirii. Iar Hristos se *desăvârșește întreg întru toți*, pentru că întregeste mântuirea în toți credincioșii.

Capul 2. Apostolul arată puterea lui Dumnezeu care dă viață nouă credincioșilor și care dă binefaceri alese și păgânilor.

2. *Stăpânitorul puterilor văzduhului* este diavolul. Se credea — zice sfântul Ieronim — că văzduhul dintre cer și pământ ar fi plin de puteri dușmane.

3. *Noi... cu toți*, adică noi Evreii, spre deosebire de noi păgânii.

dată cu toții în poștele trupului nostru, împlinind vrerile cărnii și ale simțurilor și eram din fire fiii mâniei ca și toți ceilalți.

⁴ Dumnezeu însă, care bogat este în milă, pentru prea multa sa iubire cu care ne-a iubit, ⁵ fiind noi morți prin păcatele noastre, ne-a făcut vii întru Hristos (prin al cărui har ați fost mântuiți), ⁶ și împreună cu el ne-a înviat și împreună ne-a așezat în ceruri în Hristos Isus: ⁷ pentru ca să arate în veacurile viitoare covârșitoarele bogății ale harului său prin bunătatea sa față de noi întru Hristos Isus.

⁸ Căci cu harul ați fost mântuiți prin credință și aceasta nu este dela voi, pentru că este darul lui Dumnezeu; ⁹ nu este rodul faptelor voastre, pentru ca nimeni să nu se fălească. ¹⁰ Într'adevăr suntem făptura lui, făcuți întru Hristos Isus pentru fapte bune, pregătite de Dumnezeu, ca să umblăm în ele.

¹¹ Drept aceea, aduceți-vă aminte că voi, păgâni cu trupul și cari erați numiți netăiați împrejur de către aceia cari se chiamă tăiați împrejur după trup, tăiere împrejur făcută cu mâna, ¹² erați în timpul acela fără Hristos, afară din tovarășia lui Izrail și străini față de legăminte, fără nădejdea făgăduinței și fără Dumnezeu în lumea aceasta.

¹³ Acum însă întru Hristos Isus, voi, cari odată erați departe, v-ați făcut aproape prin sângele lui Hristos. ¹⁴ Căci el este pacea noastră, el care din două lucruri a făcut unul singur, nimicind din mijloc pietrele desprețuirii, vrăjmășia,

¹⁴. Din două lucruri: din lumea evreiască și cea păgână.

¹⁵ prin trupul său: nimicind legea poruncilor cu hotărârile ei, pentru ca, întru sine, din doi să facă un singur om nou și să întemeieze pacea, ¹⁶ și să-i împace pe amândoi într'un singur trup cu Dumnezeu, prin cruce, omorând în sine însuși vrăjmășia. ¹⁷ Și a venit ca să vă propovăduiască pace vouă cari erați departe și pace celor de aproape. ¹⁸ Căci printr'însul avem, și unii și alții, apropiere către Tatăl într'unul și același Duh.

¹⁹ Așa dar, voi nu mai sunteți oaspeți și străini, ci sunteți cetățeni ai sfinților și casnicii lui Dumnezeu, ²⁰ zidiți pe temelia Apostolilor și a Prorocilor, fiind însuși Hristos Isus piatra cea din vârful unghiului, ²¹ întru care orice clădire alcătuită crește un templu sfânt al Domnului, ²² și pe care voi de asemenea sunteți zidiți lăcaș al lui Dumnezeu întru Duh.

CAPUL 3. — Descoperirea tainei. ¹ Pentru aceasta eu, Pavel, sunt întemnițatul lui Hristos Isus pentru voi păgânii, ² numai dacă ați auzit despre slujirea harului lui Dumnezeu ce mi s'a incredințat mie pentru voi: ³ Căci prin descoperire mi s'a făcut cunoscută această taină, după cum v'am scris pe scurt mai înainte: ⁴ de unde, citind, puteți cunoaște știința ce o am despre taina lui Hristos, ⁵ care n'a fost cunoscută în alte

Capul 3. Apostolul se roagă lui Dumnezeu cerând ca Efesienii să rămână statornici în chemarea lor și să cunoască tot mai bine foloasele acestei chemări.

1. Intemnițatul lui Hristos. Apostolul se socotește ca fiind întreg în mâinile lui Hristos și ca și cum Hristos l-ar ținea legat ca să lucreze spre slavă lui.

5. În alle veacuri: în vremurile premergătoare Evangheliei.

veacuri de către fiii oamenilor, precum s'a descoperit acum sfinților săi Apostoli și Prorocilor de către Duh, ⁶ cum că păgânii sunt împreună moștenitori (cu Iudeii) și mădulare ale aceluiași trup și împreună părtași ai făgăduinței lui în Hristos Isus, prin Evanghelie, ⁷ căreia m'am făcut slujitor după darul harului lui Dumnezeu ce mi s'a dat mie potrivit cu lucrarea puterii sale.

⁸ Mie, cel mai mic dintre sfinți, mi s'a dat harul acesta ca să vestesc între neamuri nepătrunsele bogății ale lui Hristos ⁹ și să descopăr tuturor care este economia tainei celei din veci ascunse în Dumnezeu, care toate le-a zidit: ¹⁰ ca acum să fie cunoscută prin Biserica domnilor și stăpânilor în cereștile plaiuri înțelepciunea lui Dumnezeu cea de multe feluri, ¹¹ după veșnica sa hotărâre pe care a făcut-o în Hristos Isus Domnul, ¹² întru care avem încredere și apropiere (la Dumnezeu) cu îndrăzneală prin credință într'însul. ¹³ Drept aceea vă rog să nu vă pierdeți inimoșia din pricina suferințelor ce le îndur pentru voi și cari sunt fala voastră.

¹⁴ Pentru aceasta, eu îmi plec genunchii înaintea Tatălui Domnului nostru Isus Hristos, ¹⁵ dela care își trage numele tot neamul, atât în cer, cât și pe pământ, ¹⁶ ca să vă dăruiască vouă potrivit cu bogăția slavei sale, ca să fiți întăriți în virtute prin Duhul său, după omul cel lăuntric, ¹⁷ ca Hristos să locuiască în inimile voastre prin credință; astfel încât, înrădăcinați și întemeiați fiind în iu-

6. Iată taina cea mare: Dumnezeu a făcut pe păgâni deopotrivă cu Evreii în ceea ce privește mântuirea.

8. Cel mai mic dintre sfinți, adică dintre toți creștinii.

9. Economia tainei, adică planul de mântuire al lui Dumnezeu cu privire la toți oamenii.

bire, ¹⁸ să puteți înțelege cu toți sfinții care este lărgimea, lungimea, înălțimea și adâncimea ¹⁹ și să cunoașteți și acea iubire a lui Hristos care întrece orice știință, ca să vă umpleți cu toată plinătatea lui Dumnezeu.

²⁰ Iar aceluia care toate le poate face cu mai multă prisosință decât cerem sau înțelegem noi, potrivit cu puterea care lucrează în noi, ²¹ lui să-i fie slavă în Biserica și întru Hristos Isus în toate neamurile tuturor veacurilor. Amin.

CAPUL 4. — Virtuțile de căpetenie ale vieții creștinești. ¹ Drept aceea, vă rog sus și tare eu, cel întemnițat pentru Domnul, ca să umblați cu vrednicie după chemarea cu care ați fost chemați, ² cu toată smerenia și blândețea, cu răbdare și îngăduindu-vă unii pe alții în iubire, ³ având grijă să păstrați unirea duhului prin legătura păcii. ⁴ Un singur trup (este) și un duh, precum ați fost chemați într-o singură nădejde a chemării voastre. ⁵ Un singur Domn este, o singură credință, un singur botez. ⁶ Un singur Dumnezeu și Tatăl tuturor, care este peste toți și pentru toate și în noi toți.

⁷ Fiecăruia însă dintre noi i s'a dat harul după măsura dărniciiei lui Hristos. ⁸ Pentru aceasta zice: „Suindu-se în înălțime, roabă duse cu sine robia, împărți daruri oamenilor”. ⁹ Iar fapțul

18. Apostolul vrea să arate cât de necuprinsă este dragostea lui Hristos pentru oameni.

Capul 4, Apostolul arată cari sunt datoriile obștești ale vieții cari privesc pe toți creștinii.

9. S'a coborât mai întâi în pârșile cele mai de jos ale pământului, adică în mormânt cu trupul și apoi în limb cu sufletul.

că s'a suît ce însemnează alta, fără numai că s'a și coborît mai întîi în părțile cele mai de jos ale pămîntului? ¹⁰ Cel ce s'a coborît, același este care s'a și suît mai sus decît toate cerurile, ca toate lucrurile să le umple.

¹¹ Și el făcu pe unii Apostoli, pe unii Proroci, iar pe alții Evangheliști, pe alții păstori și învățători ¹² spre desăvârșirea sfinților, spre săvârșirea slujbei, spre zidirea trupului lui Hristos, ¹³ pînă când cu toții ne vom aduna în unirea credinței și a cunoștinței Fiului lui Dumnezeu la starea unui bărbat desăvârșit, la măsura vârstei depline a lui Hristos, ¹⁴ ca să nu mai fim copii nestatornici și purtați de ici colo de orice vînt al învățaturii prin înșelăciunea oamenilor, prin vicleșuguri spre amăgirea rătăcirii.

¹⁵ Dar, urmînd adevărul întru iubire, să sporim întru toate în el, care este capul, (adică) Hristos, ¹⁶ din care tot trupul bine alcătuit și încheiat prin toate legăturile de trăinicie, potrivit cu lucrarea măsurată a fiecărui mădular, desăvârșește creșterea trupului prin zidirea sa întru dragoste.

¹⁷ Aceasta v'o zic, așa dar, și vă rog întru Domnul ca să nu mai umblați după cum umblă neamurile întru deșertăciunea cugetărilor lor, ¹⁸ avîndu-și mintea învăluită în întunec, înstrăinați de viața lui Dumnezeu prin neștiința care este în ei din pricina orbirii inimii lor; ¹⁹ cari pierzându-și nădejdea, s'au dat în brațele desfrânării, spre a săvârși cu nesaț tot felul de necurății.

²⁰ Voi însă nu așa l-ați învățat pe Hristos,

^{10. Ca toate lucrurile să le umple:} cu lucrarea sa, cu înrăurirea sa, cu binefacerile sale, să umple toată lumea și într'un chip deosebit Biserica sa.

²¹ dacă într'adevăr l-ați ascultat și ați fost învățați întru dînsul, după cum este adevărul în Isus: ²² ca voi, cu privire la viața din trecut, să vă desbrăcați de omul cel vechiu care se strică prin poftele cele amăgitoare. ²³ Și să vă înnoiți în duhul cugetului vostru, ²⁴ și să vă îmbrăcați în omul cel nou, care a fost făcut după chipul lui Dumnezeu, în dreptate și în sfințenia adevărului.

²⁵ Pentru aceea, lepădînd minciuna, fiecare să grăiască adevărul cu aproapele său, căci suntem doar mădularele unul altuia. ²⁶ Dacă vă mîniați, să nu păcătuiți: soarele să nu apună peste mânia voastră. ²⁷ Să nu dați loc diavolului. ²⁸ Cel ce a furat, să nu mai fure, ci mai vîrtos să se străduiască să lucreze cu mâinile sale tot ce este cîinstit, ca să aibă de unde să dea celui ce suferă lipsă.

²⁹ Niciun cuvînt rău să nu iasă din gura voastră, ci numai care este bun spre întărirea credinței, ca să dea har celor ce ascultă. ³⁰ Și să nu întristați pe Duhul Sfînt al lui Dumnezeu, întru care ați fost pecetluiți pentru ziua rîscum-părării. ³¹ Orice amărăciune și mînie și supărare și strigăt și blestem să piară dela voi împreună cu tot felul de răutate. ³² Fiți buni unii față de alții, milostivi, iertînd unul altuia, precum și Dumnezeu v'a iertat vouă prin Hristos.

^{22. Să vă desbrăcați de omul cel vechiu:} de omul care este robul patimilor celor rele și al păcatelor.

^{26. Dacă aveți pricină dreaptă ca să vă aprindeți de vreo mînie sfîntă, păziți-vă, totuși, ca nu cumva să treceți măsura și să păcătuiți.} Vezi Psalmul 4, 5.

^{30. Ziua rîscum-părării} este ziua judecării de apoi, când va fi implinită cu totul rîscum-părarea.

CAPUL 5. — Alte datorii ale creștinilor.

¹ Fiți, așa dar, următorii lui Dumnezeu, ca niște fii preaiubiți. ² Și umblați întru iubire, precum și Hristos ne-a iubit pe noi și s'a dat pe sine pentru noi prinos și jertfă lui Dumnezeu întru mirros de bună mireasmă. ³ Iar desfrânarea și orice necurăție sau zgârcenie nici să nu se pomenească între voi, după cum se cuvine unor sfinți: ⁴ nici măscăriciune, nici vorbă nebunească, nici glumă proastă; ci mai vărtos aducere de mulțumiri. ⁵ Căci aceasta s'o știți bine că nici curvarul, nici necuratul, nici sgârcitul, ceea ce înseamnă slujitor la idoli, nu are moștenire în împărăția lui Hristos și a lui Dumnezeu.

⁶ Nimeni să nu vă amăgească cu vorbe deșarte; căci pentru aceasta vine mânia lui Dumnezeu asupra fiilor neascultători. ⁷ Să nu aveți deci tovărășie cu dâșii.

⁸ Intr'adevăr, odată erați întunecime, dar acum sunteți lumină întru Domnul: umblați ca fiii luminii, ⁹ pentru că roada luminii stă în orice bunătate și dreptate și adevăr, ¹⁰ cercetând ceea ce este bine plăcut la Domnul! ¹¹ Și să nu vă faceți părtași în faptele nerodnice ale întunerecului, ci mai vărtos osândiți-le, ¹² căci cele ce se săvârșesc de către dâșii în ascuns, rușine este chiar să le

Capul 5. Apostolul stăruiește asupra unor datorii însemnate ale creștinilor și la urmă arată cari sunt datoriile celor căsătoriți.

3—7. In aceste versuri Apostolul osândește necurația și sgârcenia, cari erau patimi de căpetenie la păgâni.

8. *Odată erați în întunecime:* când erați păgâni.

12. Apostolul înțelege aici unele serbări de noapte ce le făceau păgânii și unde se săvârșeau fapte rușinoase îngrozitoare.

și spui. ¹³ Iar toate lucrurile ce se osândesc se învederează prin lumină: căci tot ceea ce se învederează, e lumină. ¹⁴ Pentru aceea zice: „Scoală-te tu, care dormi, și înviază din morți și Hristos te va lumina”.

¹⁵ Vedeți așa dar, fraților, să umblați cu băgare de seamă: nu ca niște nesocotiți, ¹⁶ ci ca niște înțelepți, răscumpărând vremea: pentru că zilele sunt rele. ¹⁷ De aceea nu fiți nesocotiți, ci înțelegeți care este voința lui Dumnezeu.

¹⁸ Și nu vă îmbătați cu vin, întru care este desfrânare, ci vă umpleți de Duhul Sfânt, ¹⁹ vorbind între voi în psalmi și în laude și în cântări duhovnicești: cântând și laudând pe Domnul cu inimile voastre, ²⁰ mulțumind pururea pentru orice lucru lui Dumnezeu și Tatălui în numele Domnului nostru Isus Hristos. ²¹ Fiți supuși unul altuia în frica lui Hristos.

Datoria celor căsătoriți. ²² Femeile să fie supuse bărbaților lor ca Domnului; ²³ pentru că bărbatul este capul femeii, precum Hristos este capul Bisericii: el este mântuitorul trupului său. ²⁴ Deci, precum Biserica este supusă lui Hristos, așa și femeile să fie bărbaților lor întru toate.

18. Beția de asemenea era o mare patimă a păgânilor. *Intru care este desfrânare.* Vinul, băut peste măsură, este un imbold puternic la desfrânare.

22. Evanghelia a dat înapoi femeii demnitatea pe care păgânii au călcat-o în picioare, stăruind asupra egalității ei religioase cu bărbatul, dar n'a emancipat-o de sub acele legi pe cari însăși natura i le-a impus.

23. Bărbatul are față de soția sa relațiunea pe care o are capul față de trup și Hristos față de Biserică, și deci, nu numai că este mai mare peste femeie, ci trebuie s'o și conducă, s'o oblăduiască și s'o apere.

²⁵ Bărbaților, iubiți soțiile voastre, precum și Hristos a iubit Biserica și s'a dat pe sine pentru ea, ²⁶ ca s'o sfințească curățind-o în baia apei prin cuvântul vieții, ²⁷ ca să-și înfățișeze Biserica slăvită, neavând nicio pată, nici sbârcitură, nici altceva de felul acesta: ci ca să fie sfântă și fără de prihană. ²⁸ Așa și bărbații trebuie să-și iubească soțiile lor ca înseși trupurile lor. Cel ce își iubește soția, pe sine însuși se iubește. ²⁹ Căci nimeni nu și-a urit vreodată trupul său, ci-l hrănește și-l îngrijește, precum și Hristos Biserica; ³⁰ pentru că suntem mădularele trupului lui din carnea lui și din oasele lui. ³¹ Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și va sta unit cu soția sa și vor fi doi într'un singur trup. ³² Taina aceasta mare este, iar eu o spun cu privire la Hristos și la Biserică. ³³ Deci și voi fiecare să-și iubească soția ca pe sine însuși; iar soția să dea cinste bărbatului.

CAPUL 6. — Alte datorii ale creștinilor. — Incheiere. ¹ Fiilor, ascultați pe părinții voștri întru Domnul, căci aceasta este un lucru drept. ² Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ceea ce

25-33. În această parte, Apostolul vorbește despre îndatoririle bărbaților, și, pe când femeilor le-a dat ca model de supunere Biserica, bărbaților le dă ca model de grijă, iubire și râvnă față de soții pe Hristos.

32. *Taina aceasta mare este.* Stântul Sinod din Trident a declarat (Sed. XXIV, De sacr. matr.) că în aceste cuvinte sfântul Pavel face să se înțeleagă („innuit”) că căsătoria este un adevărat și propriu zis Sacrament.

Capul 6. Apostolul vorbește despre datoriile copiilor și ale părinților, ale robilor și ale stăpânilor, și arată că trebuie să fie armele creștinului în lupta vieții.

2-3. Vezi Cartea Ieșirii 20, 12.

este porunca cea dintâi care are făgăduință: ³ ca să-ți fie ție bine și să trăiești ani mulți pe pământ. ⁴ Și voi, părinților, nu întărați la mânie pe copiii voștri, ci creșteți-i întru învățătura și îndreptarea Domnului.

⁵ Robilor, ascultați pe stăpânii voștri cei trupești cu cinste și râvnă, întru curăția inimii voastre, ca și pe Hristos, ⁶ slujind nu numai în față, ca pentru a plăcea oamenilor, ci ca slugile lui Hristos, făcând din inimă voia lui Dumnezeu, ⁷ slujind cu bunăvoință ca Domnului și nu oamenilor; ⁸ știind că fiecare binele ce-l va fi făcut, pe acela îl va primi dela Domnul, fie el rob ori liber. ⁹ Și voi, stăpânilor, faceți același lucru față de dânsii, punând la o parte amenințările, bine știind că Stăpânul, atât al lor, cât și al vostru, este în ceruri și că la el nu este căutare în fața oamenilor.

¹⁰ De altfel, fraților, întăriți-vă întru Domnul și în tăria virtuții lui. ¹¹ Imbrăcați-vă cu toate armele lui Dumnezeu, pentru ca să vă puteți împotrivi curselor diavolului. ¹² Căci lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva domniilor și a stăpânirilor, împotriva căpeteniilor acestei lumi de întunec, împotriva duhurilor răutății din văzduhuri.

¹³ Pentru aceea, luați toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva în ziua cea rea, și, întru toate pregătiți, să puteți sta în picioare. ¹⁴ Țineți-vă bine, așa dar, având mijlocul vostru încins cu adevărul și fiind îmbrăcați cu platoșa dreptății ¹⁵ și cu picioarele încălțate întru pregă-

13. Apostolul îndeamnă pe creștini să se pregătească la lupta duhovnicească cu armele cele mai potrivite, luând pildă dela înarmarea soldaților romani.

tirea Evangheliei păcii. ¹⁶ Peste toate luați pavăza credinței, cu care să puteți stinge toate săgețile cele de foc ale vicleanului. ¹⁷ Și luați și coiful mântuirii și sabia Duhului (care este cuvântul lui Dumnezeu), ¹⁸ rugându-vă fără încetare cu tot felul de rugăciuni și cereri întru duh, și în acesta priveghiați cu toată stăruința, rugându-vă pentru toți sfinții ¹⁹ și pentru mine, ca să mi se dea mie cuvânt spre a deschide cu încredere gura mea, ca să fac cunoscută taina Evangheliei, ²⁰ al cărei trimis eu sunt în lanțuri, pentru ca să vorbesc despre ea cu încredere precum se cuvine.

²¹ Iar ca să știți și voi treburile mele și ceea ce fac, toate vi le face cunoscut Tichic, fratele cel prea iubit și slujitor credincios întru Domnul, ²² pe care l-am trimis la voi tocmai pentru aceea ca să aflați de treburile noastre și să mângâie inimile voastre.

²³ Pace, fraților, și dragoste și credință dela Dumnezeu Tatăl și Domnul Isus Hristos. ²⁴ Harul să fie cu toți aceia cari cu dragoste nepieritoare iubesc pe Domnul nostru Isus Hristos. Amin.

EPISTOLA SFÂTULUI PAVEL CĂTRE FILIPIENI

CAPUL 1. — Mulțumiri lui Dumnezeu.

¹ Pavel și Timoteu, slujitorii lui Isus Hristos, tuturor sfinților cari sunt la Filipi, împreună cu episcopii și diaconii. ² Har vouă și pace dela Dumnezeu Tatăl nostru și dela Domnul Isus Hristos.

³ Mulțumesc Dumnezeului meu ori de câte ori îmi aduc aminte de voi, ⁴ rugându-mă pururea cu bucurie pentru voi toți în toate rugăciunile mele, ⁵ pentru împărtășirea voastră întru Evanghelie din ziua dintâi până acum, ⁶ având

Epistola către Filipieni a scris-o sfântul Pavel din Roma cam pe la anul 62 și a trimis-o creștinilor din Filipi prin Epafrodit, care venise să aducă ajutoare sfântului Pavel aflător în închisoare la Roma. Epistola cuprinde îndemnuri practice pentru creștinii din Filipi. *Filipi*, numit în vechime Crenide și mai pe urmă Datos, se afla în partea de răsărit a Macedoniei, aproape de hotarul Traciei și de Marea Egee. Pe vremea sfântului Pavel orașul era locuit de Macedoneni și de coboritori din vechii soldați romani aduși de împăratul August. Evreii erau puțini. Sfântul Pavel încheagă și aici o Biserică înfloritoare (Vezi Faptele 16, 12-40), ai cărei creștini țineau mult la sfântul Apostol.

1. *Timoteu* este credinciosul tovarăș al sfântului Pavel chiar dela a doua lui călătorie apostolică (Faptele 16, 1) și întovărăși pe sfântul Pavel când fu întemnițat la Roma.

6. *Ziua lui Isus Hristos* este ziua învierii de apoi.

această încredere că cel ce a început în voi lucrul cel bun, îl va desăvârși până în ziua lui Hristos Isus; ⁷ după cum drept este ca să cred astfel despre voi toți: căci vă am în inima mea ca pe unii cari, atât în lanțurile mele, cât și în apărarea și întărirea Evangheliei, sunteți cu toții părtași de bucuria mea. ⁸ Căci martor îmi este Dumnezeu cum vă iubesc eu pe voi toți cu duioșia lui Isus Hristos.

⁹ Și pentru aceasta mă rog ca iubirea voastră să prisosească tot mai mult în cunoștință și în orice înțelegere, ¹⁰ pentru ca să deosebiți ceea ce este mai bun, ca să fiți curați și fără prihană în ziua lui Hristos, ¹¹ plini de roadele dreptății prin Isus Hristos spre slava și lauda lui Dumnezeu.

¹² Voiesc să știți, fraților, că cele întâmplătoare cu mine, s'au întors mai vârtos spre folosul Evangheliei, ¹³ astfel că lanțurile mele pentru Hristos s'au făcut cunoscute în tot pretoriul și tuturor celorlalți; ¹⁴ și mulți dintre frați, prinzând inimoșie întru Domnul dela lanțurile mele, au avut mai mare îndrăzneală ca să vestească fără frică cuvântul lui Dumnezeu.

¹⁵ E adevărat că unii vestesc pe Hristos din pizmă și din duh de ceartă; alții însă și din bunăvoință; ¹⁶ unii din dragoste, știind că eu sunt pus pentru apărarea Evangheliei, ¹⁷ alții însă propovăduiesc pe Hristos din duh de părtinire, nu cu inimă curată, ci socotind să-mi sporească suferința în lanțurile mele.

¹⁸ Dar ce? Numai să fie Hristos propovăduit în orice chip: fie din fățarie, fie din duh de

13. Pretoriul era cartierul străjerilor pretoriani, în paza cărora fu încredințat stântul Pavel. Printre acești soldați predică sfântul Pavel Evanghelia cu mult folos.

adevăr: eu mă bucur de aceasta și mă voi bucura; ¹⁹ pentru că știu că aceasta îmi va fi mie spre mântuire prin rugăciunea voastră și prin ajutorul Duhului lui Isus Hristos, ²⁰ potrivit cu așteptarea și nădejdea mea că întru nimic nu voi ajunge de rușine, ci cu toată îndrăzneala, precum totdeauna așa și acum, va fi preamărit Hristos în trupul meu, fie prin vieață, fie prin moarte.

²¹ Căci vieața mea este Hristos, iar moartea îmi este un câștig. ²² Dacă însă a trăi în trup îmi este de folos pentru a lucra, eu nu știu ce să aleg. ²³ Sunt strâns din două părți, dorind să fiu desfăcut de trup și să fiu cu Hristos, ceea ce este cu mult mai bine; ²⁴ dar totuși rămânerea în trup este trebuincioasă pentru voi. ²⁵ Și având această încredințare, eu știu că voi rămâne și voi zăbovi cu voi cu toții spre propășirea voastră și spre bucuria credinței: ²⁶ pentru ca cuvântul laudei voastre pentru mine să prisosească în Hristos Isus, atunci când mă voi întoarce la voi.

²⁷ Purlați-vă numai așa cum o cere Evanghelia, pentru ca, fie că voi veni eu să vă văd, fie că voi fi departe, să aud despre voi că sunteți statornici într'un duh și o inimă, luptând împreună pentru credința Evangheliei. ²⁸ Și întru nimic să nu vă înfricoșați de potrivnici; ceea ce pentru ei este pricină de pierzare, pentru voi este pricină de mântuire, și aceasta este dela Dumnezeu, ²⁹ căci vouă vi s'a dăruit pentru Hristos, nu numai să credeți în el, dar să suferiți pentru el, ³⁰ purtând aceeași luptă pe care ați văzut-o la mine și pe care acum o auziți despre mine.

CAPUL 2. — Văzând dragostea și smerenia lui Isus Hristos, să lucrăm pentru mântuirea noastră. ¹ Dacă este, așa dar, vreo mângâiere întru Hristos; dacă este vreo întărire a dragostei; dacă este vreo împărtășire a duhului; dacă este vreo duiosie de compătimire: ² faceți desăvârșită bucuria mea, gândind la fel, având aceeași dragoste, un singur suflet, aceeași simțire. ³ Nimic (să nu faceți) din dugh de învrăjbire, nici din slavă deșartă, ci din smerenie unul să creadă pe celalt mai mare decât pe sine. ⁴ Fiecare să bage de seamă, nu la ceea ce-i vine lui bine, ci la ceea ce vine bine altora.

⁵ Să aveți în voi aceleași simțiri cari au fost și în Hristos Isus, ⁶ care, deși era în chipul lui Dumnezeu, n'a socotit că este o pradă egalitatea sa cu Dumnezeu, ⁷ dar s'a nimicit pe sine primind chipul de rob, făcându-se asemenea oamenilor, și la înfățișare dovedindu-se ca un om. ⁸ S'a smerit pe sine făcându-se ascultător până la moarte și încă moarte pe cruce. ⁹ Pentru aceea și Dumnezeu l-a înălțat pe el și i-a dăruit un nume, care este mai presus de orice nume: ¹⁰ ca întru numele lui Isus să se plece tot genunchiul: al celor din cer, al celor de pe pământ, și al celor de desupt; ¹¹ și toată limba să

Capul 2. Apostolul îndeamnă pe Filipieni ca, văzând dragostea și smerenia lui Isus Hristos, să lucreze pentru mântuirea lor. Aduce laude lui Timoteu și lui Epafrodit.

6. *N'a socotit că este o pradă, ori ca un lucru de păstrat cu orice preț.*

9. *Acest nume este Isus Hristos. „Isus“ înseamnă mântuirea lui Izrael și amintește menirea de a duce omenirea mântuită în brațele lui Dumnezeu: Hristos este „cel uns de Dumnezeu“, Mesia recunoscut ca atare.*

mărturisească că Domnul Isus Hristos este în slava lui Dumnezeu Tatăl.

¹² Drept aceea, prea iubiții mei, (după cum ați fost totdeauna ascultători), nu numai ca atunci când eu eram de față, ci cu mult mai mult acum când sunt departe, cu frică și cu cutremur lucrati la mântuirea voastră. ¹³ Dumnezeu este doar acela care lucrează în voi și ca să vă faceți desăvârșiți după a sa bunăvoință. ¹⁴ Toate să le faceți fără cârtiri și fără nemulțumiri, ¹⁵ ca să fiți fără prihană și fără răutate, fiii lui Dumnezeu, neîntinați în mijlocul unui neam răutăcios și stricat, în mijlocul căruia voi străluciți ca niște luminători în lume, ¹⁶ purtând cuvântul vieții spre slava mea în ziua lui Hristos, căci nu în deșert am alergat și nici în deșert m'am ostenit. ¹⁷ Dar chiar de mi-aș fi vărsat sângele peste jertfa și prinosul credinței voastre, mă bucur și vă fericesc pe voi pe toți. ¹⁸ Tot așa și voi bucurați-vă și fericiți-mă pe mine.

Timoteu și Epafrodit. ¹⁹ Am nădejde în Domnul Isus că voi trimite curând pe Timoteu la voi, pentru ca și eu să fiu cu inima bună având vești despre treburile voastre. ²⁰ Căci nu am pe nimeni atât de potrivit în gând cu mine și care să vă poarte grijă cu dragoste mai curată, ²¹ fiindcă cu toții caută cele ce sunt ale lor, nu cele ce sunt ale lui Isus Hristos. ²² Dar dovezile ce le-a dat despre sine le cunoașteți, căci ca un fiu cu tatăl său, așa a slujit el Evangheliei împreună cu mine. ²³ Pe acesta, așa dar, am nădejdea să-l trimit la voi îndată ce voi vedea

15. *Neam răutăcios și stricat: păgâni.*

16. *Că nu în deșert am alergat; în arena apostolică.*

cum îmi merg lucrurile. ²⁴ Sunt incredințat însă în Domnul, că și eu voi veni în curând la voi.

²⁵ Dar am socotit de trebuință să vă trimit pe Epafrodit, fratele meu, împreună lucrătorul și tovarășul meu de luptă și trimisul vostru spre întâmpinarea lipsurilor mele, ²⁶ deoarece avea mare dor de voi și era mâhnit, căci auziserăți că a fost bolnav. ²⁷ Dar a și fost bolnav de moarte; Dumnezeu însă a avut milă de el: și nu numai de el, ci și de mine, ca să n'am durere peste durere. ²⁸ L-am trimis așa dar mai degrabă, pentru ca văzându-l, să vă înveseliți din nou și eu să nu mai am întristare. ²⁹ Primiți-l așa dar întru Domnul cu toată bucuria și pe unul ca acesta în cinste să-l aveți, ³⁰ fiindcă pentru slujba lui Hristos a mers până la moarte, punându-și viața în primejdie, ca să înlocuiască lipsa slujbei voastre față de mine.

CAPUL 3. — Indemnuri împotriva râvnitorilor Evrei. ¹ De altfel, frații mei, fiți veseli întru Domnul. Mie nu mi-i silă, iar vouă vă este de trebuință să vă scriu tot aceleași lucruri. ² Păziți-vă de câni, păziți-vă de lucrătorii cei răi, feriiți-vă de scrijilituri: ³ pentru că cei tăiați împrejur suntem noi cari slujim lui Dumnezeu întru duh și ne fălim în Hristos Isus și nu ne punem

Capul 3. Sfântul Pavel, aducându-și aminte de Evreii peste măsură de râvnitori pentru vechea lege și cari turburau pacea Bisericii, îi judecă cu asprime și indemnă pe creștini ca, după pilda sa, să țințească la adevărata desăvârșire.

2. Feriiți-vă de scrijilituri. Apostolul ia în răs pe Evreii cari mai țineau morțiș la nefolositoarea tăiere împrejur a trupului, care era fără rost și fiind o tăiere împrejur mincinoasă, e numită în răs *scrijilitură*.

nădejdea în trup, ⁴ deși eu am cuvânt să mă bizuiu și în trup. Dacă altcineva crede că se poate bizui în trup, atunci eu și mai mult: ⁵ la opt zile am fost tăiat împrejur; sunt din neamul lui Izrail, din seminția lui Beniamin, (născut) Evreu din Evrei; după lege sunt fariseu; ⁶ în ceea ce privește răvna, prigonitor al Bisericii lui Dumnezeu; în ceea ce privește dreptatea cea din lege, sunt fără prihană în viața mea.

⁷ Dar, cele ce pentru mine au fost câștiguri, le-am socotit pentru Hristos pagube. ⁸ Ba mai mult: eu socotesc că toate lucrurile sunt pagubă față cu înalta cunoștință a lui Isus Hristos, Domnul meu, pentru care de toate m'am lepădat și le socotesc gunoiu, pentru ca să-l câștig pe Hristos, ⁹ și ca să găsesc întru dânsul, nu ca având dreptatea mea care vine dela lege, ci pe aceea care vine din credința lui Isus Hristos: dreptatea care vine dela Dumnezeu, prin credință, ¹⁰ pentru a-l cunoaște pe dânsul și puterea învierii lui și împărtășirea la pătimirile lui, făcându-mă asemenea cu el în moartea lui: ¹¹ că doar-doar aş ajunge la învierea din morți. ¹² Nu că doar chiar aş fi primit răsplata sau că chiar aş fi desăvârșit, ci alerg după ea ca s'o cuceresc cumva, întru cât și eu am fost cucerit de Hristos Isus.

¹³ Eu, fraților, nu cred că am ajuns la țintă. Dar fac numai aceasta: uitând cele ce sunt în urma mea și întinzându-mă la cele ce sunt înaintea mea, înaintez spre semn, ¹⁴ spre răsplata chemării de sus, a lui Dumnezeu, întru Hristos Isus. ¹⁵ Deci, câți suntem desăvârșiți, așa să cu-

7. Pagube, adică lucruri nefolositoare și stricăcioase

13. Înaintez spre semn: spre desăvârșire.

getăm, și, dacă în vreun lucru altfel cugetați, Dumnezeu vă va lumina și într'aceasta. ¹⁶ Cât privește însă aceste lucruri la cari chiar am ajuns, să avem aceleași simțiri și să stăruim în aceeași apucătură. ¹⁷ Fiți pilduitoarii mei, fraților, și uitați-vă la aceia cari umblă astfel, precum aveți pildă dela noi.

¹⁸ Căci mulți, despre cari v'am vorbit deseori (iar acum vă vorbesc și cu lacrimi), se poartă ca dușmanii crucii lui Hristos, ¹⁹ al căror sfârșit este pieirea; al căror Dumnezeu este pântecul; a căror slavă este rușinea lor și cari au gândul la lucrurile pământești. ²⁰ Noi însă suntem cetățenii cerului, de unde și așteptăm, ca Mântuitor, pe Domnul nostru Isus Hristos, ²¹ care va prefăce trupul smereniei noastre ca să fie asemănător trupului mării sale, cu acea putere cu care poate de asemenea să-și supună sieși toate lucrurile.

CAPUL 4. — Cele din urmă îndemnuri.

¹ Deci, frații mei prea iubiți și mult doriți, bucuria mea și cununa mea, rămâneți așa statornici întru Domnul, prea iubiților. ² Rog pe Evodia și Sintichia ca să aibă aceleași simțiri întru Domnul.

¹⁸ Se poartă ca dușmanii crucii, adică: Creștinii cei răi, cu vicia lor dată la patimi trupesti, arată că urăsc Crucea lui Hristos, care este simbol al înfrățirii creștinești.

Capul 4. Apostolul îndeamnă două creștine la bună înțelegere; îndeamnă pe toți la bucurie, pace, rugăciune; apoi mulțumește Filipienilor pentru dărnicia lor.

² *Evodia și Sintichia* sunt două femei necunoscute nouă, dar se vede că au ajutat pe sfântul Pavel în desfășurarea apostolice sale la Filipieni.

³ *Clement* era de asemenea de loc din Filipi, dar mai multe nu știm despre dănsul.

³ Te mai rog și pe tine, tovarăș credincios, dă-le mână de ajutor acestora, cari au luptat pentru Evanghelie împreună cu mine și cu Clement și cu ceilalți tovarăși ai mei de lucru, ale căror nume sunt în cartea vieții. ⁴ Bucurați-vă pururea întru Domnul, și iarăși vă spun: bucurați-vă. ⁵ Blandetea voastră cunoscută să fie tuturor oamenilor: Domnul este aproape. ⁶ Nu vă împovărați cu nicio grijă, ci întru toate lucrurile, cererile voastre să fie arătate lui Dumnezeu prin rugăciune și închinăciuni unite cu mulțumiri. ⁷ Și pacea lui Dumnezeu, care întrece orice minte, să păzească inimile voastre și cugetele voastre în Hristos Isus.

⁸ De altfel, fraților, tot ceea ce este adevărat, tot ceea ce este cinstit, tot ceea ce este drept, tot ceea ce este sfânt, tot ceea ce este vrednic de iubit, tot ceea ce are nume bun, dacă este vreo virtute, dacă este vreo laudă în purtare, acestea să vă fie în gând. ⁹ Cele ce ați învățat și ați primit și ați auzit și ați văzut la mine, acestea să le faceți, și Dumnezeuul păcii va fi cu voi.

¹⁰ M'am bucurat însă foarte mult în Domnul, că în sfârșit ați înflorit din nou, ca să vă gândiți la mine, după cum v'ați mai și gândit, dar n'ați avut prilej. ¹¹ N'o spun aceasta ca și cum aș duce lipsă: căci eu am învățat să fiu mulțumit așa cum sunt. ¹² Știu să fiu și înjosit, știu să fiu și în belșug; (pretutindeni și în toate am învățat) să fiu și sătul, să fiu și flămând, să fiu și în belșug și să fiu și în lipsă. ¹³ Toate le pot întru acela care mă întărește pe mine. ¹⁴ Totuși, bine faceți că luați parte la suferința mea.

¹⁵ Dar o știți și voi, o Filipienilor, că la începutul Evangheliei, când am plecat din Macedonia, nicio Biserică nu s'a unit cu mine când e

vorba de dat și de primit, fără numai voi singuri: ¹⁶ pentru că și la Tesalonic mi-ați trimis cele de trebuință odată și a doua oară. ¹⁷ Nu că doar eu caut darul vostru, ci caut roade îmbelșugate la socoteala voastră. ¹⁸ Acum am toate cele și am și de prisos. Mă simt plin, după ce am primit dela Epafrodit cele ce mi-ați trimis ca o bună mireasmă, jertfă bine primită, plăcută lui Dumnezeu.

¹⁹ Iar Dumnezeuul meu să îplinească toate dorințele voastre în măsura bogățiilor sale cu mărirea întru Hristos Isus. ²⁰ Iar lui Dumnezeu și Tatălui nostru să-i fie slavă în vecii vecilor. Amin. ²¹ Spuneți sănătate tuturor sfinților întru Hristos Isus. ²² Vă îmbrățișează frații cari sunt împreună cu mine. Vă spun sănătate toți sfinții și mai cu seamă aceia cari sunt din casa Cezarului. ²³ Harul Domnului nostru Isus Hristos cu duhul vostru. Amin.

EPISTOLA SFÂNTULUI PAVEL CĂTRE COLOSENI

Mulțumiri lui Dumnezeu. ¹ Pavel, Apostol al lui Isus Hristos prin voința lui Dumnezeu, și fratele Timoteu, ² sfinților și credincioșilor frați întru Hristos Isus cari sunt în Colosa.

³ Har vouă și pace dela Dumnezeu, Tatăl nostru, și dela Domnul Isus Hristos. Noi mulțumim lui Dumnezeu și Tatălui Domnului nostru Isus Hristos, rugându-ne pururea pentru voi, ⁴ căci am auzit despre credința voastră în Hristos Isus și despre dragostea pe care o aveți către toți sfinții, ⁵ pentru nădejdea cea pregătită în ceruri pe care ați auzit-o în cuvântul adevărului Evangheliei: ⁶ care a ajuns la voi precum și la toată lumea, și aduce roadă și sporește ca și la

Epistola către Coloseni a fost scrisă de sfântul Pavel din Roma pe la anul 63 și țintește să preamărească persoana lui Hristos, către care trebuie să se îndrepte orice cinste și slavă. *Colosa* era un oraș vestit în Frigia, cam la 200 km. depărtare de Efes. Pe vremea sfântului Pavel își pierduse vechea slavă, iar mai apoi în veacul al VIII-lea fu distrus de Saraceni, astfel că astăzi nu mai este decât un morman de ruine. Sfântul Pavel a trecut pe la Colosa, dar nu s'a oprit acolo și nici n'a întemeiat acea Biserică, ci Biserica din Colosa a întemeiat-o Epafra, care acum se afla cu sfântul Pavel la Roma.

Capul 1. Apostolul mulțumește lui Dumnezeu pentru credința Colosenilor.

voi, din ziua aceea în care voi ați auzit și ați cunoscut cu adevărat harul lui Dumnezeu, ⁷ precum ați și învățat dela Epafra, tovarășul nostru de slujbă prea iubit, care este credincios slujitor al lui Hristos Isus pentru voi ⁸ și care ne-a și arătat duhovniceasca voastră dragoste.

⁹ De aceea și noi, din ziua în care am aflat aceasta, nu încetăm de a ne ruga pentru voi și de a cere ca să vă umpleți de cunoașterea voinei lui întru toată înțelepciunea și înțelegerea duhovnicească, ¹⁰ pentru ca să umblați într'un chip vrednic de Dumnezeu, plăcându-i (lui) întru toate, aducând roadă în toată fapta cea bună și sporind în cunoștința lui Dumnezeu ¹¹ și întăriți fiind cu orice fel de virtute de către slăvita lui putere spre toată răbdarea și buciuroasa îndelungă îndurare.

¹² Aducem mulțumiri lui Dumnezeu Tatăl, care ne-a învrednicit pe noi să fim părtași de soarta sfinților întru lumină, ¹³ care ne-a scos din puterea întunecimilor și ne-a dus în împărăția Fiului iubirii sale, ¹⁴ întru care avem răscumpărarea prin sângele lui, adică iertarea păcatelor;

Vrednicia covârșitoare a lui Isus. ¹⁵ Și care este icoana nevăzutului Dumnezeu, mai întâi născut decât toată făptura, ¹⁶ pentru că într'insul au fost făcute toate lucrurile în ceruri și pe pământ, cele văzute și cele nevăzute, fie tronurile,

^{15.} Cu privire la toată zidirea, Hristos este *mai întâi născut decât toată făptura*, pentru că s'a născut din Tatăl mai înainte de toate făpturile, adică din vecie.

^{16.} Apostolul arată că și lumea duhurilor a fost făcută prin Fiul lui Dumnezeu și pentru Fiul lui Dumnezeu. Unii Coloseni rătăciți, numiți *gnostici*, ziceau că ingerii sunt numai niște izvoriri din Dumnezeu.

fie domniile, fie căpeteniile, fie stăpânirile: toate au fost făcute prin el și pentru el. ¹⁷ Și el este mai înainte decât toate și toate într'insul își au temelia ființării. ¹⁸ Și el este capul trupului Bisericii, este începutul, întâiul născut dintre morți, pentru ca să aibă întâietatea întru toate; ¹⁹ căci a binevoit (Tatăl) ca în el să sălăsluiască toată plinătatea, ²⁰ și ca printr'insul toate să și le împace, împacând prin sângele crucii lui și cele de pe pământ, și cele din cer.

²¹ Și pe voi, cari odată ați fost înstrăinați și vrăjmași cu mintea voastră prin lucrurile rele, ²² v'a împăcat acuma prin moartea (Fiului) în trupul cărnii lui; pentru ca să vă pună înaintea sa sfinți și nepătați și nevinovați; ²³ numai dacă rămâneți bine întemeiați în credință și neclintiți dela nădejdea Evangheliei, pe care ați auzit-o și care a fost propovăduită la toată făptura de sub cer și al cărei slujitor am fost făcut eu, Pavel.

²⁴ Eu mă bucur acum de cele ce sufer pentru voi și implinesc în carnea mea lipsurile pătimirilor lui Hristos pentru trupul lui, care este Biserica, ²⁵ al cărei slujitor am fost făcut, potrivit orânduiei lui Dumnezeu ce mi-a hărăzit-o mie pentru voi, pentru ca să aduc la îndeplinire cuvântul lui Dumnezeu: ²⁶ taina care a fost ascunsă

^{19.} *Toată plinătatea*, adică: plinătatea dumnezeirii, a ființării.

^{21.} *Ați fost înstrăinați... spre lucrurile rele*: ca toți păgânii.

^{24.} *Implinesc în carnea mea lipsurile pătimirilor lui Hristos*: Pătimirile lui Hristos în sine au fost desăvârșite și depline, dar Dumnezeu a hotărât ca credincioșii, cari sunt trupul tainic al lui Hristos, să se asemene în suferințe cu el, purtând crucea după dânsul. (M. Sales.)

^{26.} *Taina cea ascunsă veacurilor* este mântuirea

veacurilor și neamurilor, iar acum a fost arătată sfinților lui, ²⁷ căroră a voit Dumnezeu să le facă cunoscute bogățiile mării acestei taine între păgâni, care este Hristos, în voi nădejdea mării, ²⁸ pe care noi îl vestim, sfătuind pe orice om și învățând pe orice om toată înțelepciunea, pentru ca să înfățișăm pe tot omul desăvârșit în Hristos Isus; ²⁹ spre care scop mă și ostenesc, luptându-mă potrivit lucrării lui, pe care cu putere o săvârșește în mine.

CAPUL 2. — Grija sfântului Pavel pentru Bisericile Asiei. ¹ Voiesc, într'adevăr, ca voi să știți cât de mare grijă am pentru voi și pentru cei din Laodicia și pentru toți aceia cari n'au văzut fața mea în trup; ² pentru ca inimile lor să fie mângâiate și ca ei să fie strâns uniți în iubire și în tot belșugul deplinei înțelegeri, pentru a cunoaște taina lui Dumnezeu Tatăl și a lui Hristos Isus, ³ întru care sunt ascunse toate comorile înțelepciunii și ale științei.

⁴ Iar aceasta v'o spun ca nimeni să nu vă înșele cu cuvinte grele de înțeles. ⁵ Căci, deși cu trupul sunt departe, totuși cu duhul sunt la voi, bucurându-mă când văd rânduiala voastră și tăria credinței voastre în Hristos.

Apostolul ferește de învățătorii mincinoși.

⁶ Deci, precum ați primit pe Isus Hristos Dom-

îmbiată păgânilor cu aceleași îndatoriri ca și Evreilor, fără privire la legea mozaică. (M. Sales.)

Capul 2. Apostolul își arată îngrijorarea pentru Bisericile Asiei din pricina propovăduitorilor mincinoși, a căror învățătură este potrivnică lui Isus Hristos.

1. N'au văzut fața mea în trup, adică nu mă cunosc la față.

nul, întru el să umblați, ⁷ înrădăcinați și clădiți într'insul și întăriți în credință după cum ați și învățat, prisosind în ea cu aduceri de mulțumiri. ⁸ Vedeți ca nu cumva să vă amăgească cineva cu filosofie deșartă și înșelătoare după învățătura oamenilor, după stihile lumii și nu după Hristos: ⁹ căci în el locuște toată plinătatea dumnezeirii, trupește, ¹⁰ și voi plini sunteți întru el, care este capul a toată domnia și stăpânirea: ¹¹ întru care voi ați fost și tăiați împrejur cu o tăiere împrejur nefăcută de mână, prin desbrăcarea trupului cărnii și prin tăierea împrejur a lui Hristos, ¹² îngropați împreună cu el prin botez, întru care ați și înviați prin credință în lucrarea lui Dumnezeu, care l-a sculat pe el din morți.

¹³ Și pe voi, cari erați morți prin păcatele voastre și prin netăierea împrejur a cărnii voastre, v'a făcut vii împreună cu sine, iertându-vă toate păcatele; ¹⁴ ștergând zapisul poruncii, care era potrivnic nouă, și l-a desființat, pironindu-l pe cruce; ¹⁵ și despoind domniile și puterile, ni le aduse în vileag, biruind asupra lor fățiș în sine însuși.

¹⁶ Nimeni să nu vă osândească, așa dar, pentru mâncare sau băutură, sau cu privire la vreo zi de sărbătoare, sau lună nouă, sau sâmbete, ¹⁷ cari sunt umbra celor viitoare, iar trupul este

8. Vezi Galatieni 4, 3, nota 3.

9. Filosofi pregnostici micșorau firea lui Hristos față de Dumnezeu și făceau din el un fel de făptură îngerească izvorită din Dumnezeu Tatăl.

14. Se înțelege legea mozaică, care poruncește, însă fără a da și putere pentru îndeplinirea poruncii și săvârșirea binelui.

15. Dumnezeu învinse domniile și puterile împărăției întunecului prin moartea pe cruce, care izbăvi sufletele din sclăvia Satanei.

al lui Hristos. ¹⁸ Nimeni să nu vă amăgească după bunul plac al lui prin smerenie și prin deșarta cinstire a ingerilor, intrând în cele ce nu vede, îngâmfându-se zadarnic în închipuirile sale trupesti ¹⁹ și neținându-se cu putere la cap, dela care trupul tot, orânduie și alcătuit prin legături și încheieturi, sporește în creșterea lui Dumnezeu.

²⁰ Deci dacă ați murit cu Hristos pentru stihile lumii acesteia, atunci pentru ce mai răbdați porunci de acestea: ²¹ Să nu atingeți, să nu gustați, să nu puneți mâna; ²² cari lucruri pier toate prin însăși întrebuințarea lor, potrivit cu rânduețile și învățăturile oamenilor; ²³ cari lucruri au, într'adevăr, o trecere de înțelepciune în evlavie la deșartă și în smerenie și în necruțarea trupului; dar acestea n'au niciun preț și sunt numai spre îndestularea trupului.

CAPUL 3. — Vieată nouă de virtute și sfințenie. ¹ Așa dar, dacă ați înviat împreună cu Hristos, căutați cele de sus, unde Hristos se află șezând de-a-dreapta lui Dumnezeu; ² cuge-

¹⁸. Apostolul are în gând pe acei filosofi falși cari aveau vedenii, făceau paradă cu o smerenie prefăcută, cinsteau pe ingeri cu o cinste ciudată, așa că erau de parte de duhul lui Hristos și în îngâmfarea lor spuneau creștinilor de rând că nu se mântuiesc dacă nu urmează învățatura lor.

¹⁹. Tainicul trup al Bisericii, al cărei cap este Hristos.

²⁰. *Stihile lumii...* Vezi Galatieni 4, 3, nota 3.

²¹. Erau niște secte strașnic de aspre, ca de pildă Essenii, cari, afară de rânduețile legii mozaice, se supuneau și la alte legăminte, și anume: nu beau vin, nu mâncau untdelemn, nu mâncau carne de animal; ba o preau și căsătoria sub cuvânt ca să nu se mai nască nenorociți îmbrăcați în materie păcătoasă.

Capul 3. Apostolul îndeamnă la vieată nouă prin

tați cele de sus, nu cele de pe pământ. ³ Deoarece ați murit și vieața voastră ascunsă este cu Hristos în Dumnezeu. ⁴ Când vieața voastră, Hristos, se va arăta, atunci și voi vă veți arăta cu el în slavă.

⁵ Drept aceea, ucideți mădularele voastre cele pământești: curvia, necurăția, patima, pofta cea rea și sgârcenia, ceea ce este închinare la idoli. ⁶ Pentru cari lucruri cade mânia lui Dumnezeu peste fiii necredinței, ⁷ în cari lucruri ați umblat și voi odată, pe când mai trăiați în ele. ⁸ Acum însă lepădați și voi toate acestea: mânia, iuțimea, răutatea, defăimarea, vorba rușinoasă din gura voastră.

⁹ Nu vă mințiți unul pe altul, odată ce v'ați desbrăcat de omul cel vechiu și de toate faptele lui, ¹⁰ și odată ce v'ați îmbrăcat în (omul) cel nou, în acela care se înnoește spre deplină cunoștință după chipul aceluia care l-a făcut: ¹¹ unde nu este Grec și Iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, Barbar și Scit, rob și slobod: ci Hristos este totul în toți.

¹² Imbrăcați-vă, așa dar, ca niște aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și prea iubiți, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu îndelungă.

deprinderea virtuților de tot felul; prin îndeplinirea datorțiilor între cei căsătoriți; între copii și părinți; între robi și stăpâni.

³. *Ați murit*: cu privire la omul cel vechiu și pământesc, dar sufletul vostru trăiește vieața suprafirească, la care ați înviat. Lumea nu vede în voi altceva decât niște fii de-ai lui Adam, suferitori, slabi, prizonieri; dar când Hristos se va arăta la sfârșitul lumii în toată slava sa, veți fi și voi în slavă.

⁵. *Ucideți mădularele voastre cele pământești*: Subjugăți patimile cele rele ale omului celui vechiu.

răbdare : ¹³ îngăduindu-vă unii pe alții și iertând unul altuia, dacă are cineva vreo plângere împotriva cuiva, după cum și Domnul v'a iertat vouă, tot așa și voi. ¹⁴ Iar peste toate acestea să aveți iubire, care este legătura desăvârșirii. ¹⁵ Și în inimile voastre să domnească biruitoare pacea lui Hristos, la care ați și fost chemați ca să fiți un singur trup ; și fiți recunoscători.

¹⁶ Cuvântul lui Hristos să locuiască în voi cu îmbelșugare în toată înțelepciunea, învățându-vă și povățuindu-vă între voi cu psalmi, cu laudări și cântări duhovnicești, cântând cu recunoștință lui Dumnezeu în inimile voastre. ¹⁷ Orice faceți cu cuvântul sau cu fapta, toate să le faceți în numele Domnului Isus Hristos, mulțumind prin el lui Dumnezeu și Tatălui.

Datoriile unei familii creștine. ¹⁸ Femeilor, fiți supuse bărbaților, precum se cuvine, în Domnul. ¹⁹ Bărbaților, iubiți soțiile voastre și nu fiți amarnici față de ele. ²⁰ Fiilor, ascultați de părinții voștri întru toate, căci acest lucru este plăcut Domnului. ²¹ Părinților, nu întărați pe fiii voștri, ca să nu-și piardă inimoșia.

²² Robilor, ascultați întru toate de stăpânii voștri trupești, slujindu-le nu numai în față, ca pentru a plăcea oamenilor, ci în curăția inimii, temându-vă de Dumnezeu. ²³ Orice faceți, faceți din toată inima ca pentru Domnul și nu ca pentru oameni, ²⁴ știind că dela Domnul veți primi răsplata moștenirii. Sluiți Domnului Hristos. ²⁵ Iar cel ce face nedreptate, va primi răul pe care l-a făcut : căci la Dumnezeu nu este părtinire de oameni.

CAPUL 4. — Cele de pe urmă îndrumări.
¹ Stăpânilor, dați robilor voștri ceea ce este drept și potrivit, știind că și voi aveți un Stăpân în cer.

² Stăruiiți în rugăciune, veghind în ea cu aduceri de mulțumiri, ³ rugându-vă totodată și pentru noi, pentru ca Dumnezeu să ne deschidă ușa cuvântului, spre a vesti taina lui Hristos (pentru care sunt și în lanțuri) ⁴ și ca s'o pot face cunoscută în așa chip precum se cuvine să grăiesc.

⁵ Purtați-vă cu înțelepciune față cu cei ce sunt afară (din Biserică), răscumpărând timpul. ⁶ Vorba voastră să fie pururea plăcută, dreasă cu mare, ca să știți cum trebuie să răspundeți fiecăruia.

⁷ Cele ce mă privesc pe mine, toate vi le face cunoscute Tichic, fratele meu prea iubit, slujitorul credincios și tovarășul meu întru Domnul, pe care l-am trimis la voi chiar cu scopul acesta, ca să afle despre treburile voastre și să mângâie suferințele voastre ⁹ împreună cu prea iubitul și credinciosul frate Onesim, care este de-al vostru. Ei vă vor aduce la cunoștință toate câte se petrec aici.

¹⁰ Vă spune sănătate Aristarh, tovarășul meu de închisoare, și Marcu, nepotul lui Barnaba, în privința căruia ați primit porunci : dacă va veni

Capul 4. Apostolul dă cele de pe urmă îndrumări spre o viață de rugăciune și purtare chibzuită în toate și apoi încheie Epistola.

^{7.} Acest *Tichic* este pomenit și în *Faptele Apostoloror* 20, 4, ca tovarăș al sfântului Pavel în a treia călătorie. Mai este pomenit și în Epistola către *Efesieni* 6, 21. El a fost acela care a dus această Epistolă la *Coloseni* împreună cu Onesim.

^{10.} Aristarh din Tesalonic : Vezi *Faptele* 19, 29 ; 20, 4 ; 27, 2.

la voi, primiți-l bine. ¹¹ De asemenea și Isus care se numește Iustus, cari sunt dintre cei tăiați împrejur. Aceștia singuri sunt ajutorii mei în împărăția lui Dumnezeu, cari mi-au fost de mângâiere. ¹² Vă spune sănătate Epafra, care este de-al vostru, slujitor al lui Isus Hristos, pururea cu grijă pentru voi în rugăciunile sale, pentru ca să vă păstrați desăvârșiți și întemeiați în toate vre-rile lui Dumnezeu. ¹³ Căci martor îi sunt că își dă multă trudă pentru voi și pentru cei ce sunt în Laodicia și pentru cei ce sunt în Ierapole. ¹⁴ Vă spun sănătate Luca, medicul prea iubit, și Dima.

¹⁵ Imbrățișați pe frații cari sunt în Laodicia, și pe Nimfa, și Biserica ce se află în casa lui. ¹⁶ Și după ce această Epistolă va fi citită la voi, faceți ca să se citească și în Biserica Laodicinilor, iar voi să citiți pe a Laodicinilor, ¹⁷ și spuneți lui Arhip: „Vezi de însărcinarea pe care ai primit-o întru Domnul, ca s'o aduci la îndeplinire”.

¹⁸ Inchinăciunea este de mâna mea, a lui Pavel. Aduceți-vă aminte de lanțurile mele. Harul să fie cu voi. Amin.

11. *Isus care se umește Iustus.* Despre acesta nu se știe nimic sigur.

12. *Epafra* este un Colosean și apostol al Colosenilor.

14. *Sfântul Luca* este scriitorul Evangheliei ce poartă numele și al *Faptelor Apostolilor*. *Dima* este pomenit aici și în Epistola către Filimon.

ÎNȚÂIA EPISTOLĂ A SF. PAVEL CĂTRE TESALONICENI

CAPUL 1. — **Mulțumiri lui Dumnezeu.** ¹ Pavel și Silvan și Timoteu, Bisericii Tesalonicenilor, în Dumnezeu Tatăl și în Isus Hristos. ² Har vouă și pace. Aducem pururea mulțumiri lui Dumnezeu pentru voi toți, pomenindu-vă fără încetare în rugăciunile noastre; ³ aducându-ne aminte înaintea lui Dumnezeu și Tatăl nostru de lucrarea credinței voastre, de osteneala iubirii voastre și de statornica nădejde în Domnul no-

Înțâia Epistolă către Tesaloniceni a scris-o sfântul Pavel din Corint, la sfârșitul anului 52 sau la începutul anului 53, îndemnând pe credincioși să fugă de obiceiurile cele rele și să se deprindă în virtuți, pregătindu-se astfel pentru a doua venire a lui Isus Hristos. *Tesalonic* este orașul Salonic de astăzi, așezat în sânul golfului Salonic. Pe timpul sfântului Pavel era un oraș înfloritor al Greciei; avea 100.000 de locuitori și în portul său foteau negustori din toată lumea; dar și moravurile în Tesalonic erau foarte stricate. Sfântul Pavel închegă Biserica din Tesalonic în anul 52 și era alcătuită mai ales din păgâni creștinați.

1. *Silvan* este același ca și *Sila* și a fost tovarăș al sfântului Pavel în a doua sa călătorie apostolică, după ce Barnaba se despărțise de el. *Timoteu* este tânărul tovarăș al sfântului Pavel în a doua călătorie. Vezi Faptele 16, 1.

3. Apostolul laudă aci credința cea rodnică, dragostea cea plină de jertfe și nădejdea cea statornică a creștinilor din Tesalonic.

stru Isus Hristos, ⁴ ca unii cari cunoaștem, fraților de Dumnezeu preaiubiți, chemarea voastră; ⁵ căci Evanghelia noastră n'a fost la voi numai în cuvânt, ci și întru putere și în Duhul Sfânt și în multă plinătate, după cum știți ce fel am fost între voi pentru folosul vostru.

⁶ Iar voi v'ați făcut următorii noștri și ai Domnului, primind cuvântul în multă suferință cu bucuria Duhului Sfânt, ⁷ așa încât în Macedonia și în Achaia pildă v'ați făcut tuturor credincioșilor. ⁸ Pentru că dela voi s'a răspândit cuvântul lui Dumnezeu, nu numai în Macedonia și în Achaia, ci credința voastră ce o aveți în Dumnezeu a pătruns în tot locul, așa că nu mai avem nevoie să mai vorbim: ⁹ deoarece ei înșiși (neofitiți) povestesc despre noi ce fel de primire am avut la voi și cum v'ați întors dela idoli la Dumnezeu, spre a sluji Dumnezeului celui viu și adevărat ¹⁰ și spre a aștepta pe Fiul său din ceruri (pe care l-a înviat din morți), pe Isus, care ne-a izbăvit de mânia cea viitoare.

CAPUL 2. — Apostolia sfântului Pavel la Tesalonic. ¹ Intr'adevăr, voi înșivă știți, o fraților, că venirea noastră la voi n'a fost fără de roadă; ² ci după ce am suferit mai întâi (după cum știți) pătămiri și ocări la Filipi, cu încredere în Dumnezeul nostru v'am grăit despre Evanghelia lui Dumnezeu cu multă luptă: ³ căci îndemnarea noastră nu pornea din rătăcire, nici din răutate, nici din înșelăciune, ⁴ ci după cum am fost aflați

Capul 2. Apostolul amintește purtarea sa la Tesalonic; apoi amintește purtarea Tesalonicenilor.

2. Despre aceasta vezi Faptele 16 și 17, 1-10.

de Dumnezeu vrednici ca să ni se încredințeze Evanghelia, așa vorbim, nu ca să plăcem oamenilor, ci lui Dumnezeu, care cercetează inimile noastre:

⁵ Pentru că vorbirea noastră n'a fost niciodată de lingusire, precum știți, și nici temei de sgârzenie: Dumnezeu îmi este martor! ⁶ Nici n'am căutat slavă dela oameni, nici dela voi, nici dela alții. ⁷ Deși noi, ca Apostoli ai lui Hristos, am fi putut să vă fim în sarcină, totuși ne-am făcut mici în mijlocul vostru, așa precum o crescătoare strânge la sânul său pe fiii săi. ⁸ Astfel, iubindu-vă cu gingășie, doream cu nesaț să vă dăm nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, dar chiar și sufletele noastre, căci ne v'ați făcut nouă prea iubiți. ⁹ Intr'adevăr, voi vă aduceți aminte, fraților, de osteneala și de truda noastră: lucrând zi și noapte ca să nu fim povară nimănui din voi, am propovăduit în mijlocul vostru Evanghelia lui Dumnezeu.

¹⁰ Voi sunteți martori, și Dumnezeu de asemenea, cât de sfânt, cât de drept și fără de plăngere ne-am purtat cu voi cari ați crezut: ¹¹ cum v'am îndemnat pe fiecare dintre voi, precum știți, (așa cum face un părinte cu copiii săi) și v'am povățuit ¹² și v'am rugat cu stăruință ca să umblați într'un chip vrednic de Dumnezeu, care v'a chemat la împărăția și slava sa. ¹³ Drept aceea și noi mulțumim lui fără încetare, că, primind voi cuvântul lui Dumnezeu pe care l-ați auzit dela noi, l-ați îmbrățișat nu ca cuvântul oamenilor, ci (după cum și este într'adevăr) ca cuvântul lui

7. *In sarcină*, adică: noi, ca Apostoli, am putut cere dela voi ca să ne aveți în grijă

9. Vezi Faptele 18, 3; Epistola I-a către Corintieni 4, 12.

Dumnezeu, care lucrează în voi, cei ce ați crezut.

¹⁴ Intr'adevăr, voi, fraților, v'ați făcut următorii Bisericii lui Dumnezeu cari sunt în Iudeea întru Isus Hristos: căci și voi ați îndurat din partea concetățenilor voștri aceleași lucruri, ¹⁵ asemenea ca și cei din partea Jidovilor; cari au ucis și pe Isus și pe proroci, și ne-au prigonit și pe noi, și nu plac lui Dumnezeu fiind dușmănoși tuturor oamenilor, ¹⁶ oprindu-ne pe noi de a vorbi neamurilor spre a se mântui, umplând pururea măsura păcatelor lor, căci s'a coborât peste ei mânia lui Dumnezeu până la sfârșit.

¹⁷ Noi, însă, fraților, rămași pentru scurtă vreme despărțiți de voi cu ochii, nu cu inima, ne-am grăbit mai vârtos ca să vedem fața voastră cu mare dor: ¹⁸ căci am voit să venim la voi (cel puțin eu, Pavel), odată, — și încă odată, dar ne-a împiedecat Satana. ¹⁹ Căci, într'adevăr, care este nădejdea noastră, ori bucuria, ori cununa slavei? Oare nu sunteți voi înaintea Domnului nostru Isus Hristos întru venirea lui? ²⁰ Cu siguranță că voi sunteți slava și bucuria noastră.

CAPUL 3. — Dragostea sfântului Pavel către Tesaloniceni. ¹ Drept aceea noi, ne mai

14. Vezi Faptele 17, 5.

16. Apostolul înțelege aici predicile lui Isus Hristos către Evrei și vede ca aceeași urgia ce avea să cadă peste Ierusalim.

17. De când sfântul Pavel a trebuit să fugă din Tesalonic, trecuseră câteva luni. Apostolul a fugit mai întâi la Bera (Faptele 17, 10), apoi la Atena (Faptele 17, 15), apoi la Corint (Faptele 18) de unde scrisese această Epistolă.

Capul 3. Apostolul mărturisește grija cea plină de dragoste ce o are pentru creștinii din Tesalonic.

putând răbda, am crezut de cuviință să rămânem singuri în Atena ² și am trimis pe Timoteu, fratele nostru și slujitorul lui Dumnezeu întru Evanghelia lui Hristos, ca să vă întărească și să vă îmbărbăteze în credința voastră: ³ ca nimeni să nu șovăiască în restriștile acestea, căci doar voi singuri știți că la aceasta suntem meniți.

⁴ Intr'adevăr, și când eram la voi vă preziceam că noi vom avea de suferit necazuri, după cum s'a și întâmplat, — și voi o știți. ⁵ De aceea, ne mai putând răbda, am trimis ca să cunoască credința voastră, ca nu cumva să vă fi ispitit ispititorul și osteneala noastră să fie zadarnică.

⁶ Acum însă, întorcându-se Timoteu la noi și aducându-ne vești bune despre credința și dragostea voastră, și că aveți pururea amintire bună despre noi, și că sunteți dornici de a ne vedea, precum și noi (de a vă vedea) pe voi, ⁷ pentru aceasta, fraților, am avut mângâiere dela voi în mijlocul tuturor nevoilor și suferințelor noastre, prin credința voastră, ⁸ căci acum mai trăim și noi, dacă voi sunteți statornici în Domnul.

⁹ Intr'adevăr, ce mulțumire putem noi aduce lui Dumnezeu cu privire la voi, pentru toată bucuria pe care, din pricina voastră, o simțim înaintea Dumnezeului nostru? ¹⁰ Ziua și noaptea ne rugăm cu toată stăruința ca să vedem fața voastră și să împlinim cele ce lipsesc din credința voastră.

¹¹ Iar însuși Dumnezeu și Tatăl nostru și Domnul nostru Isus Hristos să îndrepte pașii

5. *Ispititorul* este Satana, duhul răului.

7. Apostolul amintește aici împotrivirile întâmpinate la Corint și prigonirile despre cari vorbesc Faptele 18, 5-17.

noștri către voi. ¹² Iar pe voi să vă facă Domnul să creșteți și să prisosiți în dragostea unuia către celalt și către toți, după cum și noi (prisosim în dragoste) către voi: ¹³ pentru ca inimile noastre, lipsite de prihană, să fie întărite în sfințenie înaintea lui Dumnezeu și Tatăl nostru, pentru venirea Domnului nostru Isus Hristos cu toți sfinții săi. Amin.

CAPUL 4. — Indemnare la curăție, iubire, muncă. ¹ Afară de aceasta, fraților, vă rugăm și vă indemnăm în Domnul Isus, ca precum ați învățat dela noi cum trebuie să umblați și să plăceți lui Dumnezeu, chiar așa să umblați, ca să sporiiți tot mai mult. ² Voi doar știți ce porunci v'am dat din partea Domnului Isus.

³ Deoarece voința lui Dumnezeu aceasta este: sfințirea voastră: să vă feriți de desfrânare; ⁴ să știți fiecare dintre voi să stăpânească trupul său în sfințenie și în cinste, ⁵ nu în patima poftelor păgânii, cari nu cunosc pe Dumnezeu; ⁶ și nimeni să nu nedreptățească nici să înșele în afaceri pe fratele său: căci Domnul este răzbunător de toate acestea, după cum v'am spus mai înainte și v'am dat dovezi. ⁷ Dumnezeu doar nu ne-a chemat la necurăție, ci la sfințenie. ⁸ Așa dar, cine desprețuește acestea, nu desprețuește pe un om, ci pe Dumnezeu, care a dat în noi pe Duhul său cel Sfânt.

13. *Venirea Domnului nostru Isus Hristos: în ziua de apoi.*

Capul 4. Apostolul îndeamnă pe credincioși să se ferească de unele patimi și să-și sădească în suflet anumite virtuți; iar la urmă vorbește despre venirea lui Isus Hristos în ziua de apoi.

⁹ Cât despre iubirea frățească, n'avem nevoie să vă scriem, deoarece voi înșivă ați învățat dela Dumnezeu să vă iubiți unul pe altul; ¹⁰ căci aceasta o și faceți față de toți frații în toată Macedonia. Vă rugăm însă, fraților, ca să sporiiți tot mai mult, ¹¹ și să vă siliți să trăiți liniștiți și să căutați de treburile voastre, și să lucrați cu mâinile voastre, precum v'am dat poruncă; și să vă purtați cu cinste față de cei din afară (de Biserică) și să nu aveți nevoie de nimeni.

¹² Nu voim, apoi, fraților, să fiți în neștiință cu privire la cei ce au adormit, ca să nu vă întristați ca ceilalți cari nu au nădejde: ¹³ deoarece, dacă credem că Isus a murit și a înviat, de asemenea Dumnezeu va aduce cu sine pe aceia cari au adormit în Isus. ¹⁴ Căci, pe cuvântul Domnului vă spunem aceasta: că noi, cari trăim, cari suntem păstrați pentru învierea Domnului, nu vom lua înainte celor adormiți: ¹⁵ pentru că însuși Domnul, la porunca și la glasul arhanghelului și la sunetul trâmbiței lui Dumnezeu, se va coborî din cer și cei ce întru Hristos au murit, vor învia cei dintâi. ¹⁶ După aceea noi, cei vii, cari vom fi rămas, vom fi răpiți în nori, în întâmpinarea lui Hristos în văzduhuri, și așa vom fi pururea cu Domnul. ¹⁷ Deci mângâiați-vă între voi cu aceste cuvinte.

II. *Să nu aveți nevoie de nimeni*, adică: Să vă agoniți ca să aveți din ce trăi și să nu ajungeți la mila obștei.

12-17. Apostolul tâlmăcește, în parte, cum va fi învierea în ziua de apoi: căci se vede că creștinii din Tesalonic își frământau prea mult capul cu această taină a puterii și dreptății lui Dumnezeu.

CAPUL 5. — Timpul venirii lui Isus este necunoscut. ¹ Iar despre vremuri și clipeli n'aveți nevoie, fraților, ca noi să vă scriem: ² deoarece voi înșivă știți prea bine că ziua Domnului va veni așa ca un tâlhar, în puterea nopții: ³ căci atunci când vor zice pace și siguranță, atunci va da peste ei fără de veste pieirea, ca durerile facerii peste femeia însărcinată, și nu vor avea scăpare.

⁴ Voi însă, fraților, nu sunteți în întunecere, ca să vă apuce ziua aceea ca un tâlhar: ⁵ căci voi toți sunteți fiii luminii și fiii zilei, nu suntem ai nopții, nici ai întunerecului. ⁶ Deci să nu dormim ca ceilalți, ci să veghem și să fim treji: ⁷ fiindcă cei ce dorm, noaptea dorm, și cei ce se îmbată, noaptea se îmbată; ⁸ dar noi, cari suntem (fii) ai zilei, să fim treji, îmbrăcați cu platoșa credinței și a dragostei și cu coiful nădejdi de mântuire.

⁹ Fiindcă Dumnezeu nu ne-a pus pe noi spre mânie, ci spre dobândirea mântuirii prin Domnul nostru Isus Hristos, ¹⁰ care a murit pentru noi, pentru ca, fie că veghem în viață, fie că dormim în mormânt, să trăim împreună cu el. ¹¹ Drept aceea, mângâiați-vă unii pe alții și fiți spre întărire sufletească unul altuia, după cum și faceți.

Cap. 5. Apostolul arată nesiguranța timpului venirii lui Isus Hristos a doua oară, — și la urmă da credincioșilor unele indemnuri mântuitoare.

4. *Întunerecul* este icoana vieții păgânești petrecută în desfrâu; *lumina, ziua*, este icoana adevărului și a sfințeniei.

8. Această icoană este deasă în sfintele Scripturi. Vezi de pildă Isaia 59, 17.

9. *Nu ne-a pus pe noi spre mânie*, adică spre a cădea sub urgia lui Dumnezeu în ziua judecății.

¹² Vă mai rugăm, fraților, să luați în seamă pe aceia cari se ostenesc în mijlocul vostru și cari sunt în fruntea voastră întru Domnul și vă învață, ¹³ și să-i cuprindeți în dragoste cu mai mare prisosință pentru munca lor: Trăiți în pace cu dânsii.

¹⁴ Vă rugăm, fraților, dojeniți pe cei ce fac neorânduială, mângâiați pe cei slabi de înger, sprijiniți pe cei neputincioși, fiți cu răbdare față de toți. ¹⁵ Băgați de seamă ca nimeni să nu răsplătească altuia răul cu rău: ci căutați să faceți totdeauna binele și între voi și față de toți. ¹⁶ Fiți pururea veseli. ¹⁷ Rugați-vă fără încetare. ¹⁸ Mulțumiți pentru toate cele: căci aceasta este voința lui Dumnezeu întru Hristos Isus față de voi toți. ¹⁹ Duhul să nu-l stingeți. ²⁰ Nu desprețuiți prorociile. ²¹ Puneți la încercare toate cele: țineți ceea ce este bun. ²² Feriți-vă de orice înfățișare a răului.

²³ Și însuși Dumnezeul păcii să vă sfințească în toate cele: pentru ca duhul vostru întreg și sufletul și trupul să se păstreze fără de prihană pentru sosirea Domnului nostru Isus Hristos. ²⁴ Credincios este acela care v'a chemat pe voi, și tot el va și îndeplini.

²⁵ Fraților, rugați-vă pentru noi. ²⁶ Imbrățișați

19. *Duhul să nu-l stingeți.* Apostolul aseamănă pe Duhul Sfânt cu un foc care arde în inimă și roagă ca focul acesta să nu fie stins, adică să nu fie împedecăți credincioșii ca să lucreze cu darurile cele neobișnuite ce le-au primit dela Duhul Sfânt.

21. *Puneți la încercare toate cele*, adică: Nu primiți orbește toate câte vă spun cei ce zic că au darul prorociei, ci cercetați bine dacă ei vorbesc din însuflarea dumnezeiască ori din alte porniri.

24. *Tot el va și îndeplini:* lucrarea mântuirii.

pe toți cu sărutare sfântă. ²⁷ Vă rog cu jurământ, pentru Domnul, ca această epistolă să fie citită tuturor sfinților frați. ²⁸ Harul Domnului nostru Isus Hristos să fie cu voi. Amin.

A DOUA EPISTOLĂ A SF. PAVEL CĂTRE TESALONICENI

CAPUL 1. — Mulțumiri lui Dumnezeu. — Imbărbătări. ¹ Pavel și Silvan și Timoteu, Bisericii Tesalonicenilor în Dumnezeu Tatăl nostru și în Domnul Isus Hristos. ² Har vouă și pace dela Dumnezeu Tatăl nostru și dela Domnul Isus Hristos.

³ Trebuie să aducem pururea mulțumiri lui Dumnezeu pentru voi, fraților, precum se cuvine, pentru că credința voastră crește tot mai mult și dragostea fiecăruia dintre voi prisosește față de fiecare; ⁴ așa încât și noi înșine ne mândrim cu voi în Bisericile lui Dumnezeu pentru răbdarea voastră și pentru credința voastră în mijlocul tuturor prigonirilor și suferințelor voastre pe cari le îndurați, ⁵ ca dovadă a dreptei judecăți a lui Dumnezeu, ca să fiți socotiți vrednici de împărăția lui Dumnezeu, pentru care și pătimiți.

⁶ Căci drept este înaintea lui Dumnezeu să răsplătească cu necaz pe cei ce vă necăjesc pe voi; ⁷ iar vouă, celor necăjiți (să vă dea) odihnă cu noi la învierea Domnului Isus din cer cu îngerii puterii sale ⁸ într'o flacără de foc, răzbu-nându-se împotriva aceloră cari n'au cunoscut

A doua Epistolă către Tesaloniceni a scris-o sfântul Pavel tot din Corint în anul 53 și în ea întregește îndemnurile pe care le-a dat în întâia Epistolă.

pe Dumnezeu și nu ascultă de Evanghelia Domnului nostru Isus Hristos; ⁹ cari vor fi pedepsiți cu pieirea cea veșnică din fața Domnului și din slava puterii lui: ¹⁰ când va veni ca să fie preamărit în sfinții săi și ca să se facă minunat în toți aceia cari au crezut în ziua aceea (căci s'a dat crezământ măluriei noastre la voi). ¹¹ Pentru aceasta noi ne rugăm pururea pentru voi, pentru ca Dumnezeul nostru să vă facă vrednici de chemarea sa și să îplinească toată bunăvoința sa și lucrarea credinței cu (a sa) putere, ¹² ca în voi să fie preamărit numele Domnului nostru Isus Hristos și voi în el, prin harului Dumnezeului nostru și a Domnului nostru Isus Hristos.

CAPUL 2. — Semne premergătoare la sfârșitul lumii. ¹ Vă rugăm apoi, fraților, din venirea Domnului nostru Isus Hristos și prin împărțirea noastră cu el, ² să nu vă lăsați sguduți prea degrabă în simțimintele voastre, nici să vă spăimântați, fie de vreun duh prorocesc, fie de vreo vorbă, fie de vreo scrisoare trimisă de noi, ca și cum ar fi chiar aproape ziua Domnului. ³ Nimeni să nu vă amăgească în niciun chip: căci (aceasta nu se va întâmpla) dacă mai întâi nu

Copul 2. Apostolul vorbește despre Anticrist și despre sfârșitul lumii, îndemnând pe credincioși să nu se înspăimânte ca și cum ar fi chiar aproape judecata lui Dumnezeu și sfârșitul lumii. Aceste temeri sguduiseră așa de tare inimile multora, încât nu-și mai vedeau nici de treburile de toate zilele.

² Neliniștea venea din unele predici îndrăznețe făcute de oameni ce se credeau luminați de Dumnezeu.

³ Vezi Matei 24, 4. — *Omul păcatului, fiul pierzării* este Anticristul sfântului Ioan, sau falsul Hristos al sfântului Matei 24, 24.

va avea loc lepădarea de credință și dacă nu se va fi arătat omul păcatului, fiul pierzării, ⁴ care se împotrivesc și se înalță peste tot ce se numește Dumnezeu, sau ce se cinstește cu închinare, așa încât să se așeze în templul lui Dumnezeu și să se dea drept Dumnezeu.

⁵ Nu vă aduceți aminte că atunci când mai eram la voi vă spuneam aceste lucruri? ⁶ Și acum voi știți bine ce-l oprește, ca să se arate numai la vremea lui: ⁷ pentru că taina fărădelegii chiar lucrează acum, numai că cel ce o ține acum pe loc, s'o țină până ce va fi dat la o parte.

⁸ Și atunci se va da pe față acel nelegiuit, pe care Domnul Isus îl va uide cu suflarea gurilor sale și-l va nimici cu strălucirea venirii sale; ⁹ a cărui venire va fi prin lucrarea Satanei cu toată puterea lui, și cu semne și cu minuni mincinoase, ¹⁰ și cu toate amăgirile nelegiuirii pentru aceia cari se pierd, pentru că n'au primit iubirea adevărului ca să se mântuiască. Și de aceea le va trimite Dumnezeu lucrarea amăgirii, ca să creadă minciunii, ¹¹ spre a fi judecați toți aceia cari n'au crezut adevărul, ci au îndrăgit nedreptatea.

¹² Noi, însă, trebuie să mulțumim pururea lui Dumnezeu pentru voi, o fraților de Dumnezeu iubiți, pentru că v'a ales pe voi Dumnezeu pargă pentru mântuire întru slăvirea Duhului și întru credința adevărului, ¹³ la care va și chemat prin Evanghelia noastră, ca să câștigați slava Domnu-

6-7. Adevăruri pentru noi tainice și deci grele de înțeles. Se pare că este vorba de Anticrist, care și acum lucrează în taină și săvârșește fărădelegi, dar nu se da pe față. Se va da pe față când va învoi Dumnezeu.

8. Vezi Isaia 11, 4.

lui nostru Isus Hristos. ¹⁴ Fiți, așa dar, statornici, fraților, și țineți predaniile pe cari le-ați învățat, fie prin cuvintele noastre, fie prin epistola noastră.

¹⁵ Iar însuși Domnul nostru Isus Hristos și Dumnezeu și Tatăl nostru, care ne-a iubit pe noi și ne-a dat o mângâiere veșnică și o bună nădejde prin harul său, ¹⁶ să vă mângâie inimile voastre și să le întărească la orice faptă și vorbă bună.

CAPUL 3. — Felurite îndemnuri. — Incheiere. ¹ De altfel, fraților, rugați-vă pentru noi, pentru ca cuvântul lui Dumnezeu să propășească grabnic și să fie preamărit ca și la voi, ² și ca să fim izbăviți de oamenii nesocotiți și răi: căci nu a tuturor este credința. ³ Dar credincios este Dumnezeu, care vă va întări și vă va apăra de cel viclean. ⁴ Noi avem de altfel această încredere în Domnul despre voi că cele ce v'am poruncit le și faceți și le veți și face. ⁵ Iar Domnul să îndrepte inimile voastre în dragostea lui Dumnezeu și răbdarea lui Hristos.

⁶ Vă mai poruncim, fraților, în numele Domnului nostru Isus Hristos, ca să vă feriți de orice frate care trăiește fără rânduială și nu după învățătura pe care au primit-o dela noi. ⁷ Căci voi știți cum trebuie să ne urmați pe noi, deoarece noi nu ne-am purtat fără rânduială în mijlocul vostru; ⁸ nici n'am mâncat pâinea cuiva de po-mană, ci cu muncă și trudă, lucrând ziua și noap-

Capul 3. Apostolul cere rugăciuni dela credincioși, apoi îi îndeamnă să-și caute de treburi în toată liniștea și să se ferească de cei ce nu ascultă de poruncile sale.

^{6.} *Care trăiește fără rânduială:* dându-se în brațele lenei, care aduce sărăcie și pierzare.

tea, ca să nu fim povară pentru niciunul din voi. ⁹ Nu ca și cum n'am fi putut s'o facem, ci pentru a vă da noi înșine pildă de urmat.

¹⁰ Căci și atunci când eram la voi v'am poruncit că cine nu voiește să lucreze, să nu mănânce. ¹¹ Intr'adevăr, am auzit că unii din voi umblă fără de niciun rost, nefăcând nimic, dar îndeletnicindu-se cu lucruri deșarte. ¹² Unora ca aceștia însă le poruncim și-i rugăm sus și tare în Domnul Isus Hristos ca, muncind în liniște, să-și mănânce pânea. ¹³ Iar voi, fraților, nu vă slăbiți intru a face binele. ¹⁴ Dacă cineva nu ascultă cuvântul nostru prin scrisoare, însemnați-l și nu vă adunați cu el, ca să-i fie rușine; ¹⁵ dar nu-l socotiți de dușman, ci îndreptați-l ca pe un frate.

¹⁶ Și însuși Domnul păcii să vă dea pace totdeauna și în tot locul. Domnul să fie cu voi toți.

¹⁷ Închinăciunea de sănătate (este) de mâna mea, — a lui Pavel: acesta este semnul meu în orișicare scrisoare: așa scriu. ¹⁸ Harul Domnului nostru Isus Hristos cu voi toți. Amin.

^{11.} *Îndeletnicindu-se cu lucruri deșarte:* cu sfârșitul lumii, care ar fi aproape, și cu semnele premergătoare, așa cum le auzeau dela flecari.

^{14.} *Și nu vă adunați cu el.* Apostolul se folosește de puterea de a excomunica sau de a da afară din rândul credincioșilor.

^{15.} *Iată o înaltă pildă de milă și dragoste!...* Biserica, chiar când pedepsește, are de scop numai îndreptarea păcătosului, după pilda dumnezeescului său Intemeietor Isus Hristos.

INTĂIA EPISTOLĂ A SF. PAVEL CĂTRE TIMOTEU

CAPUL 1. — Timoteu trebuie să lupte cu învățăturile cele greșite. ¹ Pavel, Apostolul lui Isus Hristos după porunca lui Dumnezeu Mântuitorul nostru și a lui Hristos Isus nădejdea noastră, ² lui Timoteu, iubitul fiu în credință. Har, milă și pace dela Dumnezeu Tatăl și dela Isus Hristos Domnul nostru.

³ După cum te-am rugat când am plecat în Macedonia, (te rog și acum) să rămâi în Efes, ca să pui în vedere onora să nu învețe altă învățătură ⁴ nici să dea ascultare basmelor și genealogiilor fără sfârșit, care mai de grabă pricinuește vorbării decât întărirea sufletească a lui Dumne-

Intăia Epistolă către Timoteu a scris-o sfântul Pavel din Macedonia către stărușitul anului 65, ca să povățuiască pe învățăcelul său cum trebuie să se poarte în conducerea Bisericii din Asia.

2. Timoteu: Vezi Faptele 16, 1 și Epistola I către Tesaloniceni 1, 1.

4. Basmele și genealogiile fără sfârșit: Prin *basme* pare că vrea să înțeleagă sfântul Pavel numite legende ale rabinilor, de care e plin Talmudul și au fost născocite ca să talmăcească unele povestiri din sfânta Scriptură și să răspundă întrebărilor caraghioase ce se făceau despre unele întâmplări neobișnuite. Prin *genealogii* vrea să înțeleagă obârșia familiilor din vechii Patriarhi, cu cari unii Evrei se mândreau prea mult și amestecau în istoria familiilor multe prapăstii. (M. Sales.)

zeu, care este în credință. ⁵ Scopul poruncii este dragostea din inimă curată și din cuget bun și din credință neprefăcută: ⁶ dela cari lucruri unii abătându-se, au dat în vorbărie, ⁷ voind să fie învățători ai legii, fără să înțeleagă nici cele ce întăresc cu vorba.

⁸ Noi însă știm că legea este bună dacă cineva se folosește de ea potrivit legii, ⁹ știind aceasta: că legea nu este făcută pentru cel drept, ci pentru cei nedrepți și nesupuși, pentru cei răi și păcătoși, pentru cei pângăriți și spurcați, pentru ucigașii de tată și ucigașii de mamă, pentru omoritorii de oameni, ¹⁰ pentru curvari, pentru sodomiți, pentru vânzătorii de oameni, pentru mincinoși și cei cari jură strâmb și pentru tot ce se împotrivesc învățaturii celei sănătoase, ¹¹ după Evanghelia mării fericitului Dumnezeu, care mi-a fost încredințată mie.

¹² Aduc mulțumiri aceluia care m'a întărit, lui Hristos Isus Domnul nostru, pentru că m'a socotit vrednic, punându-mă în slujbă ¹³ pe mine, care mai înainte am fost blestemător și prigonitor și asupritor; dar am dobândit milostivirea lui Dumnezeu, pentru că am făcut-o din neștiință, fiind necredincios. ¹⁴ A prisosit însă harul Domnului nostru cu credință și cu dragostea care este în Hristos Isus.

¹⁵ E un adevăr vrednic de încredere și de toată primirea acesta: că Isus Hristos a venit pe lumea aceasta ca să mântuiască pe cei păcătoși, dintre cari eu sunt cel dintâi. ¹⁶ Dar tocmai de

10. Pentru „vânzători de oameni” vezi Cartea Ieșirii 21, 16.

13. Cu câtă umilință nu mărturisește Apostolul ceea ce a săvârșit înainte de întoarcere!...

aceea am aflat îndurare, ca Isus Hristos să arate în mine cel dintâi toată răbdarea, drept pildă aceloră cari aveau să creadă într'insul spre viața veșnică.

¹⁷ Regelui veacurilor celui nemuritor, nevăzut, singurului Dumnezeu să-i fie cinste și mărire în vecii vecilor. Amin.

¹⁸ Această poruncă ți-o pun la inimă, fiule Timoteu, ca, potrivit cu porocile ce s'au făcut mai înainte despre tine, să lupți lupta cea bună, ¹⁹ păstrând credința și cugetul bun, pe care unii dacă l-au lepădat, s'a sfărâmat cu ei corabia credinței; ²⁰ din numărul căroră este Imeneu și Alexandru, pe cari eu i-am dat Satanei, ca să învețe să nu blesteme.

CAPUL 2. — Rugăciunea obștească. ¹ Vă indemn, așa dar, mai întâi de toate, ca să se facă cereri, rugăcini, mijlociri, mulțumiri pentru toți oamenii: ² pentru regi și pentru toți cari sunt în dregătorii înalte, ca să ducem viață liniștită și tihnită cu toată evlavia și buna cuviință. ³ Căci aceasta este lucru bun și primit înaintea Mântuitorului nostru Dumnezeu, ⁴ care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și să ajungă la cunoștința adevărului.

20. Imeneu și Alexandru : Despre Imeneu se vorbește și în Epistola a II-a către Timoteu 2, 17 ca de un răcăt care propăvăduia că învierea de apoi nu este altceva decât trecerea trupului dela moartea neștiinței la viața adevărului. *Alexandru* era un arămar, despre care de asemenea se vorbește în Epistola a II-a către Timoteu 4, 14 și era un potrivnic înverșunat al sfântului Pavel.

Capul 2. Apostolul înceamă să se facă rugăcini pentru toți și arată cum trebuie să se poarte femeile în adunările obștești.

⁵ Căci unul este Dumnezeu și unul este și mijlocitorul între Dumnezeu și oameni, omul Hristos Isus, ⁶ care s'a dat pe sine preț de mântuire pentru toți, mărturie la timpul cuvenit, ⁷ spre care scop am fost orânduit eu propovăduitor și Apostol (adevărul îl spun, nu mințesc), învățator al neamurilor întru credință și întru adevăr.

⁸ Voiesc, așa dar, ca bărbații să se roage în tot locul, ridicând mâni nepătate, fără de mânie și fără neînțelegeri. ⁹ De asemenea și femeile să se îmbrace în haine cuviincioase, cu sfilă și cum-pătare, nu cu părul împletit, nici cu aur sau mărgăritare, sau cu haine scumpe; ¹⁰ ci cu fapte bune, precum se cuvine unor femei, cari s'au juruit evlaviei.

¹¹ Femeia să învețe în tăcere cu toată supunerea. ¹² Nu îngăduesc femeii să învețe pe altul, nici să stăpânească pe bărbat, ci să stea în tăcere. ¹³ Căci Adam a fost plăsmuit întâi și apoi Eva. ¹⁴ Și Adam n'a fost amăgit, dar femeia fiind amăgită, s'a făcut călcătoare de poruncă.

¹⁵ Totuși se va mântui prin creșterea copiilor, dacă va stărui cu cuminenie în credință, în iubire și în sfințenie.

CAPUL 3. — Alegerea slujitorilor Domnului. ¹ E un cuvânt vrednic de crezare : că dacă

^{15.} Apostolul arată că lumea femeiei este căminul, unde are chemarea sfântă de a fi mamă, iar vrednicia de mamă împreună cu toate datoriile mari ce le are unite va mântui sufletul femeii, dacă va stărui în ele cu cuminenie, credință și iubire.

Capul 3. Apostolul arată cari lucruri se cer din partea celor cari trebuie aleși pentru slujbele sfinte.

1. Dacă cineva dorește Episcopie. Se vede că la Efes erau unii cari râvneau la vrednicii înalte. *Timoteu*

cineva dorește episcopie, bun lucru dorește. ² E de nevoie ca Episcopul să fie fără prihană, bărbatul unei soții, treaz, înțelept, cumpănit la purtări, cuviincios, găzduit, îndemnat să învețe pe alții, ³ neiuibitor de vin, nedeprins să bată, ci blând, neslădălos, neiuibitor de argint, ci ⁴ bun stăpân în casa sa, având copii ascultători cu toată buna cuviință. ⁵ Căci dacă cineva nu știe să conducă casa sa, cum va avea grijă de Biserica lui Dumnezeu? ⁶ Episcopul să nu fie de curând sedit (întru Isus Hristos), ca nu cumva, înălțându-se în trulie, să cadă în osânda diavolului. ⁷ E de trebuință de asemenea ca să aibă mărturie bună dela cei de dinafară, ca să nu cadă în ocară și în lațul diavolului.

⁸ Diaconii de asemenea (trebuie să fie) cinstiți, nu îndoielnici în vorbe, nebăutori de vin mult, nealergători după câștiguri rușinoase, ⁹ păstrând taina credinței într'un cuget curat. ¹⁰ Și încă și aceștia să fie mai întâi încercați și după aceea să slujească, fiind oameni fără de nicio vină. ¹¹ Femeile de asemenea să fie cuviincioase, neclevetitoare, cumpătate, credincioase întru toate. ¹² Diaconii să fie bărbați cari au avut o singură soție, care să-și conducă bine copiii și casele. ¹³ Căci cei ce-și vor fi îndeplinit bine slujba, își

era episcop adevărat cu putere de a da altora darul episcopesc, al preoției și al diaconiei.

2. *Bărbatul unei singure soții.* Sfântul Pavel nu oprea a doua căsătorie (vezi Epistola I a către Corintieni 7, 9, și 39), dar voia ca un slujitor al Bisericii să nu aibă sau să nu fi avut soție decât o singură dată.

8. *Diaconii* sau ajutorii episcopului.

11. *Femeile* se înțeleg acelea cari aveau vreo slujbă la o biserică, adică diaconesele.

vor câștiga un rang de cinste și o mare încredere în credința lui Hristos Isus.

¹⁴ Îți scriu aceste lucruri, deși am nădejde să vin curând la tine; ¹⁵ iar dacă ași întârzia, tu să știi cum să te porți în casa lui Dumnezeu, care este Biserica Dumnezeului celui viu, stâlp și temelie a adevărului. ¹⁶ Și cu adevărat mare este taina credinței, care s'a arătat în trup, s'a îndreptățit întru Duh, s'a făcut cunoscută îngerilor, a fost propovăduită neamurilor, a fost crezută în lume, s'a înălțat în slavă.

CAPUL 4. — *Rătăcirea ereticilor.* ¹ Duhul însă spune lămurit că, în vremurile de apoi, unii se vor lepăda de credință, ascultând duhurile înșelătoare și învățăturile demonilor, ² cari prin fățarnicie învață minciuna și își au cugetul înfierat cu semne rușinoase. ³ Aceștia opresc căsătoria și poruncesc să se ferească de mâncări pe cari le-a făcut Dumnezeu pentru ca credincioșii și cei ce au cunoscut adevărul, să le folosească cu aduceri de mulțumiri; ⁴ pentru că toată făptura lui Dumnezeu este bună și nimic nu trebuie le-

16. Aici vorbește Apostolul despre Isus Hristos Mântuitorul, care se numește *taina credinței*, pentru că adevărata religie se răzîmă pe credința în Isus Hristos om și Dumnezeu. *S'a îndreptățit întru Duh*, adică a fost arătat adevărat Fiul al lui Dumnezeu prin mărturiile date de Duhul Sfânt. (M. Sales).

Capul 4. Apostolul arată lui Timoteu cum trebuie să se poarte față deeretici.

3. Intre acești eretici erau de pildă Essenii (Iudeii), cari opreau căsătoria și propovăduiau că nu trebuie să se mănânce cărnuri de animale, ci numai ierburi. De asemenea erau și între creștini secte de acestea cari predicau înfrânări și posturi, mândrindu-se cu acestea și turburând pacea obștei.

pădat din ceea ce se folosește cu aduceri de mulțumiri: ⁵ de vreme ce se sfințește prin cuvântul lui Dumnezeu și prin rugăciune.

⁶ Dacă vei pune înaintea fraților astfel de lucruri, vei fi bun slujitor al lui Hristos Isus, hrănit cu cuvintele credinței și ale învățăturii celei bune pe care ți-ai însușit-o. ⁷ Iar de basmele cele lumești și bărbătești ferește-te și deprinde-te cu evlavia. ⁸ Căci deprinderea trupului puțin folosește, dar evlavia folosește la toate, căci are făgăduința vieții de acum și a celei viitoare. ⁹ Cuvânt plin de adevăr și vrednic de toată primirea: ¹⁰ Fiindcă pentru aceasta ne trudim și suntem bârbiți, pentru că avem nădejde în Dumnezeu cel viu, care este Mântuitorul tuturor oamenilor, dar mai ales al credincioșilor. ¹¹ Poruncește și învață aceste lucruri!

¹² Nimenea să nu desprețuească tinerețea ta: ci fii pildă credincioșilor în cuvânt, în purtare, în dragoste, în credință, în curăție. ¹³ Până să vin eu, ia aminte la citire, la îndemnat și la învățătură.

¹⁴ Să nu neingrijești harul care este în tine, care ți-a fost dat prin prorocie cu punerea mânilor preoției. ¹⁵ Gândește-te la acestea și stăruiește în aceste lucruri, pentru ca înaintarea ta să fie vădită tuturor. ¹⁶ Bagă de seamă de tine și

7. Despre aceste *basme* s'a vorbit și la Capul 1, 4.

12. *Tinerețe ta*. Timoteu avea atunci cam 35 de ani.

13. În adunările obștești ale credincioșilor se citeau cărțile Vechiului Testament și încetul cu încetul începeau a se citi și Epistolele sfântului Pavel și ale altor Apostoli (Iacob, Petru).

14. *Punerea mânilor* peste capul celor aleși era ceremonie cu care li se împărțasea darul slujbei (Vezi Faptele 6, 6; 8, 17; 13, 3).

de învățătură; fii statornic în acestea: deoarece făcând aceasta, te vei mântui pe tine însuși și pe cei ce te ascultă.

CAPUL 5. — Văduvele și bătrânii. ¹ Să nu dojenești cu asprime pe cel bătrân, ci îndeamnă-l ca pe un părinte; pe cei tineri, ca pe niște frați; ² pe femeile bătrâne, ca pe niște mame; pe cele tinere, ca pe niște surori, în toată curăția.

³ Pe cele văduve cinstește-le: pe cele cu adevărat văduve. ⁴ Iar dacă vreo văduvă are feciori sau nepoți, să învețe ei mai întâi să-și conducă casa și să dea schimbul de grijă părinților lor, aceasta este bine primit înaintea lui Dumnezeu. ⁵ Acea însă care este cu adevărat văduvă și părăsită să aibă nădejde în Dumnezeu și să stăruiască în cereri și rugăciuni noaptea și ziua. ⁶ Căci aceea care se află în desfătări, deși trăiește, este moartă. ⁷ Și poruncește-le acestea, pentru ca să fie fără de prihană. ⁸ Dacă însă cineva nu are grijă de ai săi, și mai ales de cei ai casei, s'a lepădat de credință și este mai rău decât un necredincios.

⁹ Văduva să se aleagă de nu mai puțin de

Capul 5. Apostolul învață pe Timoteu cum trebuie să se poarte cu diferitele categorii de credincioși.

2—16. Apostolul vorbește despre văduve și despre chipul cum trebuie să se poarte Timoteu cu dănselle. *Cinstește-le* însemnează nu numai că trebuie „să se poarte bine cu ele” ci și „să aibă grijă de ele ca păstor și să le ajute la nevoie”. — *Cu adevărat văduve*, adică: acele cari n'au pe nimeni cine să le ajute.

6. Lângă văduvele cele cinstite, Apostolul alătură pe văduvele cele lumești și păcătoase.

9—16. Aici vorbește de acele văduve bune și sfinte

șasezeci de ani, care să fi fost soția unui singur bărbat, ¹⁰ care să aibă mărturie de fapte bune: dacă și-a crescut copiii, dacă a spălat picioarele sfinților, dacă a ajutorat pe cei strâmtorați, dacă s'a străduit spre orice faptă bună.

¹¹ Iar pe văduvele cele mai tinere refuză-le: căci după ce s'au dat în brațele moliciunii împotriva lui Hristos, vreau să se mărite: ¹² și își au osânda, căci și-au zădărnicit legământul cel dintâi. ¹³ Și în același timp fiind fără de lucru, se învață a umbla din casă în casă și nu numai că (sunt) leneșe, dar și flecăritoare și iscoditoare, vorbind cele ce nu trebuie.

¹⁴ Voiesc, așa dar, ca cele tinere să se mărite, să aibă copii, să fie mame de familie și să nu dea potrivnicului niciun prilej de hulă. ¹⁵ Căci unele s'au și întors înapoi după Satana. ¹⁶ Dacă vreun credincios are văduve, să le ajute și să nu se împovăreze Biserica, ca să ajungă acelora ce sunt cu adevărat văduve.

¹⁷ Bătrânii (preoții) cari stau la cârmă vrednicește, să fie învredniciți de doină cinste, mai cu seamă aceia cari se ostensesc în cuvânt și în-

cărora li se încredințează unele slujbe Bisericești (Diaconesele ș. a.).

11-15. Sfântul Pavel vorbește aici despre văduvele cari nu trebuie primite în slujbele bisericești (cele mai tinere de 60 de ani), căci acestea, după ce au fost hrănite și ajutate de Biserică, prind ușor năravuri de plăceri și trândăvie și apoi, deși s'au sfințit odată lui Isus Hristos, le vine pofta iar de măritiş.

16. Dacă vreun credincios are văduve, adică în familia sa, să caute a le ajutura el spre a cruța avutul comun în folosul altor văduve sărace.

17-25. În acest loc Apostolul arată lui Timoteu cum trebuie să se poarte cu preoții.

vătătură; ¹⁸ căci zice Scriptura: „Să nu legi gura boului care treieră”; și: „Vrednic este lucrătorul de răsplata sa”.

¹⁹ Să nu primești pâră împotriva unui bătrân (preot), decât numai cu doi sau trei martori. ²⁰ Pe cei cari păcătuiesc, mustră-i în fața tuturora, pentru ca și ceilalți să aibă teamă.

²¹ Te rog sus și tare, înaintea lui Dumnezeu și a lui Hristos Isus și a îngerilor celor aleși, ca aceste lucruri să le păzești fără prejudecată, nefăcând nimic cu părtinire. ²² Nu pune prea degrabă mâinile peste nimeni și nu te fă partaș la păcatele streine. Păzește-te pe tine curat. ²³ Nu mai bea numai apă, ci ia puțin vin din pricina stomacului tău și a deselor tale slăbiciuni.

²⁴ Păcatele unor oameni sunt cunoscute și preîntâmpină judecata; pe alții însă îi urmează. ²⁵ Tot așa și faptele cele bune sunt vădite și chiar acelea cari sunt altfel nu se pot ascunde.

CAPUL 6. — Alte îndrumări. — Incheiere.

¹ Toți robii cari sunt sub jug să-și socotească pe stăpânii lor vrednici de toată cinstea, pentru ca să nu fie hulit numele și învățătura Domnului.

² Iar cei ce au credincioși ca stăpâni, să nu-i desprețuiască pentru că sunt frați: ci mai vârtos să-i slujească, fiindcă sunt credincioși și iubiți, împărtășindu-se de aceeași binefacere.

³ Dacă cineva învață altfel și nu se supune cuvintelor Domnului nostru Isus Hristos și învă-

18. Vezi Deuteronomiul 25, 4; Luca 10, 7.

19. Vezi Deuteronomiul 19, 15.

Capul 6. Apostolul mai dă și alte îndrumări cu privire la robii, la învățătorii cei mincinoși, la o vieată sfântă, la cei bogați și la păstrarea credinței.

ătăturii care este potrivită cu cinstea lui Dumnezeu, ⁴ acela este un îngâmfat, care nu știe nimic, fiind bolnav de cercetări și de certurile cuvintelor, din care naște pizma, sfezile defăimărilor, bănuelile cele rele, ⁵ gâlcevurile de oameni stricați la minte, cari sunt lipsiți de adevăr și cred că evlavia este un mijloc de câștig.

⁶ Și într'adevăr, mare câștig este evlavia, când se îndestulează cu puțin; ⁷ căci nimic n'am adus cu noi în această lume și nu încapem îndoielă că nimic nu vom putea duce cu noi. ⁸ Dar, odată ce avem hrană și cu ce să ne îmbrăcăm, să ne mulțumim cu acestea. ⁹ Fiindcă cei ce voiesc să se îmbogățească, cad în ispită și în cursa diavolului și în multe poște neofositoare și stricăcioase, cari cufundă pe oameni în moarte și în pierzare. ¹⁰ Pentrucă rădăcina tuturor relelor este nesațul de a avea, la care râvnind unii, s'au abătut dela credință și s'au străpuns cu multe dureri.

¹¹ Dar tu, omul lui Dumnezeu, fugi de aceste lucruri, și urmează dreptatea, evlavia, credința, dragostea, răbdarea, blândețea. ¹² Luptă-te lupta cea dreaptă a credinței; răpește vieța cea veșnică la care ai fost chemat și (pentru care) ai făcut bună mărturisire înaintea multor martori.

¹³ Ți poruncesc înaintea lui Dumnezeu, care dă vieța tuturor lucrurilor, și înaintea lui Isus Hristos, care în fața lui Ponțiu Pilat dădu mărturie bunei sale mărturisiri, ¹⁴ ca tu să păzești această poruncă fără pată, fără vină, până la venirea Domnului nostru Isus Hristos, ¹⁵ pe care o va arăta la timpul său fericitul și singur puternicul, Regele regilor și Domnul domnitorilor, ¹⁶ care singur are nemurirea și locuște într'o

lumină neapropiată: pe care niciun om nu l-a văzut și nici nu-l poate vedea; căruia să-i fie slavă și stăpânire veșnică. Amin.

¹⁷ Bogaților veacului acestuia poruncește-le să nu aibă închipuiri trufase, nici să aibă nădejde în nesiguranța bogățiilor, ci în Dumnezeu cel viu (care ne dă nouă toate cu îmbelșugare spre folosința noastră); ¹⁸ (poruncește-le) să facă binele; să se facă bogați în fapte bune; să dea cu ușurință; să fie largi la inimă, ¹⁹ adunându-și o bună temelie pentru viitor, pentru ca să dobândească vieța veșnică.

²⁰ O Timoteu, păstrează ceea ce ți s'a încredințat, ferindu-te de iscoditele cuvinte lumești și de frământările potrivnice ale unei științe cu nume mincinos, ²¹ cu care unii făcând valvă, s'au abătut de la credință. Harul fie cu tine. Amin.

16. Nici nu-l poate vedea: în tot cuprinsul firii lui nesfârșite.

A DOUA EPISTOLĂ A SF. PAVEL CĂTRE TIMOTEU

CAPUL 1. — Mulțumiri și sfaturi. ¹ Pavel, Apostolul lui Isus Hristos prin voința lui Dumnezeu, după făgăduința vieții care este intru Hristos Isus, ² lui Timoteu, fiul prea iubit. Har, milă și pace dela Dumnezeu Tatăl și dela Isus Hristos Domnul nostru.

³ Mulțumesc lui Dumnezeu, căruia îi slujesc ca și strămoșii mei, cu cugetul curat, că te am în minte neîncetat în rugăciunile mele ziua și noaptea, ⁴ dorind a te vedea (căci îmi aduc a-minte de lacrimile tale), ca să mă umplu de bucurie, ⁵ rechemându-mi în minte credința ta cea neprefăcută, care a sălășluit mai întâi în bunica ta Loida și în mama ta Eunice și sigur sunt că și în tine.

A doua Epistolă către Timoteu a scris-o sfântul Pavel dela Roma la sfârșitul anului 66 ori la începutul anului 67, pe când se afla a doua oară în temniță și în lanțuri. După cuprinsul ei poate fi socotită ca testamentul Apostolului, care își vede sfârșitul aproape. În această Epistolă dă cele de pe urmă îndrumări învățacelului său Timoteu.

4. Vezi povestirea din Faptele Apostolilor 20, 27-38.

5. *Eunice* a fost o Evreică întoarsă la creștinism atunci când a cunoscut-o sfântul Pavel la Listra cu prilejul călătoriei sale celei de a doua. Tatăl era Grec și păgân. *Loida* poate să fi fost mama Eunicei.

⁶ Drept aceea te îndemn să ții treaz harul lui Dumnezeu care este în tine prin punerea mânilor mele: ⁷ Căci Dumnezeu nu ne-a dat nouă duhul temerii, ci al tăriei, al dragostei și al minții sănătoase.

⁸ Nu te rușina, așa dar, de mărturisirea Domnului nostru, nici de mine cel încătușat pentru el, ci ia parte la muncile Evangheliei, după puterea lui Dumnezeu (ce ți s'a dat), ⁹ care ne-a izbăvit pe noi și ne-a chemat cu chemarea lui cea sfântă, nu prin faptele noastre, ci după a sa orânduire și după harul care ne-a fost dat în Hristos Isus mai înaintea vremilor de veci. ¹⁰ Iar acum s'a dat pe față prin arătarea Mântuitorului nostru Isus Hristos, care a nimicit moartea și a dat la lumină viața și nemurirea prin Evanghelie: ¹¹ pentru care eu am fost orânduit propovăduitor și Apostol și învățător al neamurilor; ¹² din care pricină sufer și eu aceste lucruri, însă nu mă rușinez, deoarece știu cui am crezut și sigur sunt că el este puternic ca să-mi păstreze comoara până în ziua aceea.

¹³ Ține felul cuvintelor celor sănătoase, pe cari le-ai auzit dela mine cu credința și cu iubirea în Hristos Isus. ¹⁴ Păzește comoara cea de preț cu ajutorul Duhului Sfânt care locuiește în noi.

¹⁵ Tu știi că toți aceia cari sunt în Asia s'au lepădat de mine, între cari este și Figel și Hermogene.

¹⁶ Dumnezeu să facă milostivire cu casa lui

6. *Prin punerea mânilor mele*, prin hirotonire.

15. *Figel și Hermogene*. Ceva mai de aproape nu știm despre dâșii.

16. *Onesifor* a fost din Efes, unde locuia femeia lui.

Onesifor : pentru că deseori m'a întremat și nu s'a rușinat de lanțurile mele ; ¹⁷ din contra, când veni la Roma, a cercetat cu sârguință despre mine și m'a găsit. ¹⁸ Să facă Dumnezeu ca să afle milostivire la Domnul în ziua aceea (de apoi). Și câtă slujbă mi-a făcut în Efes, tu o știi mai bine.

CAPUL 2. — Alte îndrumări. ¹ Tu, așa dar, fiul meu, întărește-te în harul care este în Hristos Isus, ² și cele ce le-ai auzit dela mine față cu mulți martori, acestea încredințează-le la oameni credincioși, cari vor fi destoinici să învețe și pe alții.

³ Indură suferințele ca un ostaș al lui Isus Hristos. ⁴ Niciunul care slujește în oștire nu se incurcă în treburile vieții, pentru ca să placă aceluia care l-a luat la oaste. ⁵ Căci nici cel ce se luptă în arenă, nu ia cununa dacă nu s'a luptat după lege. ⁶ Se cuvine ca plugarul care muncește să fie mai întâi părtaş de roade. ⁷ Înțelege cele ce-ți spun : căci Domnul îți va da pricepere în toate.

⁸ Adu-ți aminte că Domnul Isus Hristos din seminția lui David a înviat din morți, după Evanghelia mea, ⁹ pentru care eu sufer până și lanțurile, ca un făcător de rele ; dar cuvântul lui Dumnezeu nu este înălțuit. ¹⁰ De aceea eu toate le îndur de dragul celor aleși, pentru ca și ei să

Se pare că atunci când sfântul Pavel scria această Epistolă, Onesifor era chiar mort și de aceea își arată mulțumirile față de *casa* (familia lui Onesifor.)

Capul 2. Apostolul îndeamnă pe Timoteu să se dea cu totul la împlinirea slujbei sale.

2. Vor fi destoinici să învețe. Apostolul vorbește despre alegerea păstorilor sufletești.

dobândească mântuirea care este în Hristos Isus, împreună cu slava cea cerească.

¹¹ Cuvânt adevărat este : că dacă murim împreună cu el, împreună vom și trăi ; ¹² dacă suferim împreună, vom și domni împreună ; dacă-l vom tăgădui, și el ne va tăgădui pe noi ; ¹³ dacă îi suntem necredincioși, el rămâne credincios, căci nu poate să se tăgăduiască pe sine însuși.

¹⁴ Amintește-le aceste lucruri, stăruind de mărturie în fața Domnului. Fugi de certuri de cuvinte, căci acestea la nimic alta nu folosesc decât la turburarea ascultătorilor. ¹⁵ Caută de te arată pe tine însuși vrednic de laudă la Dumnezeu, ca un lucrător cu fața curată, care împarte cum se cuvine cuvântul adevărului.

¹⁶ Ferește-te însă de vorbirile lumești și desarte, căci ele sporesc tot mai mult în nelegiuire ; ¹⁷ și cuvântul lor se furișează ca și cangrena. Între aceștia este Imeneu și Filet, ¹⁸ cari au rătăcit dela adevăr, zicând că învierea s'a și întâmplat de acum, și au răsturnat credința unora. ¹⁹ Însă temelia lui Dumnezeu stă neclintită și are semnul acesta : Domnul cunoaște pe cei ce sunt ai săi ; și să se depărteze dela nedreptate tot cel ce numește numele Domnului.

²⁰ Iar într-o casă mare nu sunt numai vase de

11. Creștinul toate le face împreună cu Hristos, pentru că alcătuiește cu Hristos un singur trup tainic.

14. Stăruind de mărturie în fața Domnului : luând de martor pe Domnul.

20. Vase de aur și de argint etc. Asemănare care arată că în Biserica lui Dumnezeu sunt fel de fel de creștini : buni (vase de aur și de argint, spre cinste) și răi (vase de lemn și de lut, spre necinste). Cei dintâi sunt meniți la slavă cerului, iar ceilalți la veșnica suferință și necinste a iadului.

aur și de argint, ci și de lemn și de lut, și unele sunt spre cinste, iar altele spre necinste. ²¹ Dacă cineva, așa dar, se va curăți de astfel de lucruri, va fi un vas spre cinste, sfințit și folositor Domnului pentru orice lucru bun.

²² Fugi de poftete tinerețelor; urmează dreptatea, credința, nădejdea, dragostea și pacea ca cei ce chiamă pe Domnul din inimă curată. ²³ Ferește-te de întrebările nebunești și nefolositoare, știind că acestea pricinuesc ceartă.

²⁴ Iar unui slujitor al lui Dumnezeu nu i se cade să se certe, ci să fie blând față de toți, destoinic să dea învățătură și răbdător; ²⁵ să dojenească cu cumpătare pe cei ce se împotrivesc adevărului: că doar-doar le-a da Dumnezeu pocăință spre a cunoaște adevărul, ²⁶ și să se ridice din lațurile diavolului, de cari au fost ținuți robi după cum a vrut.

CAPUL 3. — Ereticii de mai târziu. ¹ Să știi însă aceasta: că în zilele din urmă vor veni timpuri primejdioase; ² căci oamenii vor fi iubitori de sine, sgârbiți, lăudăroși, trufași, hulitori, neascultători de părinți, nerecunoscători, făcători de rele, ³ fără dragoste, neimpăcați, clevetitori, neînfrânați, cruzi, fără bunăvoință, ⁴ trădători, încăpățânați, îngâmfați și iubitori de plăceri mai mult decât de Dumnezeu; ⁵ având înfățișare de evlavie, dar tăgăduind puterea ei. Ferește-te și de aceștia: ⁶ căci dintre aceștia sunt cei ce se

21. *Se va curăți de astfel de lucruri*, adică de învățăturile ereticilor.

Capul 3. Apostolul privește în viitor cu o privire profetică și vede ridicându-se eretici tot mai primejdioși și pregătește sufletul lui Timoteu ca să fie mai oțelit.

vâră prin case și duc roabe pe muieruștele împovărate de păcate și mânate de felurite patimi, ⁷ cari veșnic învață și nu mai ajung niciodată la cunoașterea adevărului.

⁸ Și precum Ianne și Mambre s'au împotrivit lui Moise, tot așa se împotrivesc și aceștia adevărului, oameni cu mintea stricată, netrebnici în privința credinței; ⁹ dar nu vor merge mai departe: căci nebunia lor se va face cunoscută tuturor, precum a fost (cunoscută) și a acelora.

¹⁰ Tu însă ai urmat de aproape învățătura mea, felul meu de traiu, gândurile mele, credința, îndelungă răbdare, dragostea, îngăduința, ¹¹ prigonirile și suferințele mele, cari mi s'au făcut în Antiohia, în Iconiu și Listra; prigoniri pe cari eu le-am îndurat, și Domnul din toate m'a scăpat. ¹² Și toți aceia cari vreau să trăiască cu evlavie întru Hristos Isus, vor suferi prigonire; ¹³ dar oamenii cei răi și amăgitori vor merge din rău tot în mai rău, înșelându-se pe sine și înșelând și pe alții.

¹⁴ Tu însă rămâi statornic în cele ce ai învățat și în cele ce ți s'au incredințat, știind dela cine le-ai învățat, ¹⁵ și fiindcă din frageda copilărie ai învățat Sfintele Scripturi, cari te pot lumina spre mântuire prin credința care este în Hristos Isus.

¹⁶ Toată Scriptura cea însuflată de Dumne-

8. *Ianne și Mambre* au fost niște magi și vrăjitori de ai lui Faraon, cari atunci când Moise și Aron s'au înfățișat la regele Egiptului ca să ceară slobozirea popului evreu și au făcut minuni ca să arate că sunt trimiși de Dumnezeu, au făcut și ei niște minunatii cu puterea diavolului, învățându-l pe inima lui Faraon ca să nu dea drumul Evreilor să iasă din Egipt.

zeu este de folos spre a învăța, spre a mustra, spre a îndrepta, spre a lumina în dreptate; ¹⁷ pentru ca omul lui Dumnezeu să fie desăvârșit, pregătit la toată fapta cea bună.

CAPUL 4. — Trebuie propovăduit cu stăruință. ¹ Te rog sus și tare înaintea lui Dumnezeu și a lui Isus Hristos, care va judeca pe cei vii și pe cei morți, pe venirea lui și pe împărăția lui: ² propovăduiește cuvântul, stăruiește cu timp și fără timp: mustră, roagă, îndeamnă, cu toată răbdarea și învățătura.

³ Căci va veni o vreme când nu vor suferi învățătura cea sănătoasă, ci își vor aduna învățători după ale lor patimi, dornici să-și gădile auzul. ⁴ Și își vor întoarce auzul dela adevăr și se vor îndrepta către basme. ⁵ Tu însă veghează în toate, îndură suferințele, fă munca propovăduitorului de Evanghelie, îndeplinește-ți slujba. Fii cumpătat.

⁶ Eu de acum sunt gata spre a fi jertfit și timpul plecării mele din lume este aproape. ⁷ M'am luptat lupta cea bună, mi-am sfârșit drumul de alergare, credința mi-am păzit-o. ⁸ Încolo îmi este ținută în păstrare cununa dreptății, pe care Domnul, judecătorul cel drept, mi-o va da în ziua aceea; și nu numai mie, ci și aceluia ce doresc venirea lui. Grăbește-te să vii la mine.

⁹ Căci Dima m'a părăsit de dragul veacului

Capul 4. Apostolul roagă pe Timoteu să-și întărească râvna în a propovădui cuvântul lui Dumnezeu și să-și facă cu tărie datoria, căci vor veni timpuri de mare luptă; iar pentru sine Apostolul prevede sfârșitul.

9. Dima era între tovarășii sfântului Pavel când a suferit temnița în anul 62-64.

acestuia și a plecat la Tesalonici; ¹⁰ Crescent în Galatia, Titu în Dalmația. ¹¹ Numai Luca singur este cu mine. Ia-l pe Marcu și adu-l cu tine, pentru că îmi este de folos la slujbă. ¹² Pe Tichic l-am trimis la Efes. ¹³ Venind, adu cu tine man-taua pe care am lăsat-o la Troada la Carp, precum și cărțile și mai ales pergamentele.

¹⁴ Alexandru arămaru mi-a făcut multe rele: Domnul îl va răsplăti după faptele lui. ¹⁵ De dansul ferește-te și tu, căci s'a împotrivit foarte mult cuvintelor noastre. ¹⁶ În apărarea mea cea dintâi nimeni n'a fost de partea mea, ci cu toți m'au părăsit: Să nu li se țină în socoteală.

¹⁷ Domnul însă m'a ajutat și m'a întărit, pentru ca prin mine să fie împlinită propovăduirea și s'o audă toate neamurile; și am fost mântuit din gura leului. ¹⁸ Domnul mă va scăpa de orice lucru rău și mă va mântui în împărăția lui cea cerească; lui să-i fie slavă în vecii vecilor.

¹⁹ Sănătate pentru Prisca și Acvila și pentru casa lui Onesifor. ²⁰ Erast a rămas în Corint; iar pe Trofim l-am lăsat bolnav la Milet. ²¹ Grăbe-

10. Crescent, Carp, precum și Erast, Trofim și Eubul erau dintre învățăceii mai de seamă ai sfântului Pavel. *Titu* este învățăcelul căruia sfântul Pavel i-a trimis o Epistolă în Creta. De aici s'a dus la Nicopole unde-l aștepta Sfântul Pavel; apoi s'au dus amândoi la Roma, iar de aici pleacă în Dalmația (Iliria). *Marcu*: Vezi Epistola către Colosieni 4, 10.

12. Vezi Epistola către Efesieni 6, 21.

17. Am fost mântuit din gura leului, adică dela moarte. Leul însemnează Satana, ori, cum spun alții, Nerone, care pe atunci prigonea strașnic pe creștini.

21. Pudent din vestitul neam Cornelia, a fost tatăl Pudențianei și Praxidei. *Linu* a fost urmașul sfântului Petru, ca Papa Romei. *Claudia* era mama acestuia, după cum spune o tradițiune.

ște-te a veni la mine înainte de începutul iernii. Îți spun sănătate Eubul și Pudent și Linu și Claudia și toți frații. ²² Domnul Isus Hristos să fie cu duhul tău. Harul să fie cu voi. Amin.

EPISTOLA SFÂNTULUI PAVEL CĂTRE TITU

CAPUL 1 — Insușirile slujitorilor Domnului. ¹ Pavel, robul lui Dumnezeu și Apostolul lui Isus Hristos pentru credința aleșilor lui Dumnezeu și pentru cunoașterea adevărului care este potrivit cu evlavie, ² întru nădejdea vieții veșnice, pe care Dumnezeu care nu mințește a făgăduit-o mai înainte de începutul veacurilor; ³ și și-a făcut cunoscut, la timpul potrivit, cuvântul său prin propovăduirea care mi s'a încredințat mie din porunca Mântuitorului nostru Dumnezeu: ⁴ lui Titu, prea iubitul meu fiu după credința noastră a amândurore, har și pace dela Dumnezeu Tatăl și dela Isus Hristos Mântuitorul nostru.

⁵ Pentru aceasta te-am lăsat în Creta, ca să îndrepti cele ce lipsesc și să așezi preoți prin cetăți după cum ți-am orânduit, ⁶ dacă este cineva fără de prihană, bărbat al unei singure soții, a-

Epistola către Titu a scris-o sfântul Pavel din Macedonia între anii 65 și 66 și vorbește despre însușirile ce se cer în omul care râvnește la slujbe sfinte; mai arată apoi cele ce trebuie să propovăduiască Titu credincioșilor din Creta.

4. *Titu*: Vezi Epistola către Galatieni 2, 1 și Epistola către Corintieni 2, 13 și 7, 6.

5. *Creta*: insulă din Marea Mediterană între Grecia și Cirenaica.

vând fii credincioși, cari nu sunt învinuiți de desfrânare sau neascultători.

⁷ Căci se cuvine ca Episcopul, ca un econom al lui Dumnezeu, să fie fără de prihană, nu mândru, nu mânios, nu pătimăș la vin, nu bătaș, nu iubitor de câștig murdar, ⁸ ci primitor, binevoitor, treaz la minte, drept, sfânt, înfrânat, ⁹ ținându-se de cuvântul cel credincios, care este potrivit cu învățătura: pentru ca să fie destoinic să indemne cu învățatură sănătoasă și să dea de rușine pe cei ce cârtesc împotriva.

¹⁰ Căci mai sunt mulți nesupuși, vorbitori de lucruri deșarte și ademenitori, mai cu seamă cei din tăierea împrejur; ¹¹ căroră le trebuie astupată gura, ca unora cari dărâmă case întregi, învățând cele ce nu trebuie să le învețe, pentru câștig murdar. ¹² Zis-a careva dintre ei, chiar un proroc de al lor: „Cretanii sunt pururea mincinoși, fiare răutăcioase, pânțece trândave”. ¹³ Mărturia aceasta este adevărată. Drept aceea, muștră-i cu asprime, ca să fie sănătoși în credință ¹⁴ și să nu dea ascultare basmelor iudaice și poruncilor unor oameni cari își întorc fața dela adevăr.

¹⁵ Toate sunt curate pentru cei curați; iar pentru cei necurați și pentru necredincioși nimic nu este curat, ci necurată este mintea și cugetul lor. ¹⁶ Ei mărturisesc că cunosc pe Dumnezeu, iar cu faptele lor îl tăgăduesc, deoarece sunt oameni uricioși și necredincioși și nedestoinici pentru orice lucru bun.

10. *Cei din tăierea împrejur*, adică Iudeii.

12. Acesta a fost poetul și preotul Epimenide, care a trăit în veacul al VI-lea înainte de Hristos și era cinstit de Cretani ca un Dumnezeu.

CAPUL 2. — Indreptarea moravurilor. ¹

Tu însă vorbește cele ce se cuvin unei învățături sănătoase, anume: ² ca bătrânii să fie treji, cinștiți, chibzuți, sănătoși în credință, în dragoste, în răbdare; ³ de asemenea și bătrânele într-o ținută sfântă, neclevetitoare, nerobite de vin prea mult, povățuitoare la bine: ⁴ pentru ca să învețe înțelepciune pe cele tinere; să-și iubească bărbații, să-și îndrăgească copiii; ⁵ să fie înțelepte, curate, cumpătate, cu grijă de casă, binevoitoare, supuse bărbaților lor, ca să nu fie vorbit de rău cuvântul lui Dumnezeu.

⁶ Pe cei tineri de asemenea povățuește-i ca să fie cumpătați. ⁷ În toate lucrurile arată-te pe tine pildă de fapte bune: în învățatură, în desăvârșenie, în cinste; ⁸ vorbirea să fie sănătoasă, fără cusur, pentru ca potrivit să fie rușinat, neavând de zis nimic rău despre noi.

⁹ Robii să fie supuși stăpânilor lor, să le fie bine plăcuți în toate; să nu li se împotrivescă în vorbă, ¹⁰ să nu fure, ci în toate să le arate bună credință; astfel ca în toate să facă cinste învățaturii Mântuitorului nostru Dumnezeu.

¹¹ Căci harul lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, s'a arătat tuturor oamenilor, ¹² învățându-ne pe noi ca, lepădându-ne de răutate și de poftele lumești, să trăim în veacul acesta cu cumpătate, cu dreptate și cu evlavie, ¹³ așteptând fericita nădejde și arătarea slavei marelui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Isus Hristos, ¹⁴ care s'a dat pe sine pentru noi, ca să ne răscumpere de toată

Capul 2. Apostolul arată lui Titu ce trebuie să pună în vedere credincioșilor după vârstă și după starea lor în lume.

fărădelegea și să-și curețe un popor bine primit, râvnitor de fapte bune.

¹⁵ Acestea să le spui și să-i îndemni și să-i dojenești cu toată puterea. Nimeni să nu te desprețuiască.

CAPUL 3. — Datoriile creștinilor în de-obște. ¹ Adu-le aminte să fie supuși cârmuitorilor și dregătorilor, să asculte, să fie gata la orice faptă bună. ² Să nu defaime pe nimeni, să nu fie certăreți, ci cumpăniți, arătând deplină blândețe față de toți oamenii. ³ Pentrucă și noi am fost odată nesocotiți, necredincioși, rătăciți, robii poftelor și feluritelor plăceri, trăind în răutate și în pizmă, vrednici de ură și urându-ne unul pe altul.

⁴ Dar, când s'a arătat bunătatea și iubirea de oameni a Mântuitorului nostru Dumnezeu, ⁵ nu prin faptele dreptății săvârșite de noi, ci prin a sa milostivire ne-a mântuit prin baia renașterii și a reînnoirii Duhului Sfânt, ⁶ pe care l-a vărsat în noi cu îmbelșugare prin Isus Hristos Mântuitorul nostru: ⁷ pentru ca, îndreptățiți fiind prin harul lui, să fim, după a noastră nădejde, moștenitorii vieții veșnice.

⁸ Cuvânt vrednic de crezut este acesta; și despre acestea voiesc ca tu să dai mărturie, pentru ca cei ce cred în Dumnezeu, să caute să se țină de fapte bune. Acestea sunt lucruri bune și folositoare oamenilor. ⁹ Dar ferește-te de întrebări

Capul 3. Apostolul dă lui Titu unele îndrumări pentru datoriile obștești ale credincioșilor din Creta. Vorbeste despre supunerea către cei mari, despre dragostea față de toți și despre datoria de a se feri de eretici.

^{9.} Vezi Epistola către Timoteu 1, 4.

nebunești și de genealogii și de gâlceviri, și de sfezi cu privire la lege, pentrucă sunt nefolositoare și deșarte.

¹⁰ Ferește-te de omul eretic, după întâia și a doua mustrare, ¹¹ bine știind că unul ca acesta este stricat și căzut în păcat, ca unul ce prin însăși judecata sa este osândit.

¹² Când voi trimit la tine pe Artema sau pe Tichic, grăbește-te să vii la mine la Nicopole, căci am hotărit să petrec iarna acolo. ¹³ Trimite mai înainte pe Zena, meșterul în lege, și pe Apollo, și ai grijă ca nimic să nu le lipsească. ¹⁴ Să învețe însă și ai noștri să se țină de fapte bune în împrejurări de neapărată nevoie, ca să nu fie neaducători de roade.

¹⁵ Îți trimit sănătate toți cei ce sunt cu mine. Imbrățișează pe cei ce ne iubesc întru credință. Harul lui Dumnezeu să fie cu voi cu toți. Amin.

12. Nicopole: oraș în Epir (Grecia).

EPISTOLA SFÂNTULUI PAVEL CĂTRE FILIMON

Iertarea robului Onesim. ¹ Pavel, întemnițatul lui Isus Hristos, și Fratele Timoteu, lui Filimon cel prea iubit și ajutorul nostru, ² și Apiei, sora prea scumpă, și lui Arhip, tovarășul nostru de luptă, și Bisericii care este în casa ta. ³ Har vouă și pace dela Dumnezeu Tatăl nostru și dela Domnul Isus Hristos.

⁴ Mulțumesc Dumnezeului meu, aducându-mi aminte pururea de tine în rugăciunile mele, ⁵ auzind de dragostea ta și de credința ce o ai în Domnul Isus și față de toți sfinții, ⁶ pentru că împărtășirea ta în credință să se facă vădită în cunoașterea oricărei fapte bune, care este în voi pentru Hristos Isus. ⁷ Căci am avut mare bucurie și mângâiere în dragostea ta, întru cât inimile sfinților au fost întremate prin tine, frate.

⁸ Drept aceea, deși am multă încredere în Isus Hristos ca să-ți poruncesc ceea ce este acum de cuviință, ⁹ totuși te rog mai vârtos în numele

Epistola către Filimon a scris-o sfântul Pavel din Roma pe la anul 63, pe aceeași vreme când a scris și Epistola către Coloseni. În această epistolă Apostolul face apărarea robului Onesim, care, după ce a supărat și a păgubit greu pe stăpânul său Filimon, a fugit dela el, temându-se de pedeapsă, și s'a oploșit pe lângă sfântul Pavel, unde s'a îndreptat și s'a făcut creștin bun și râvnos.
^{2.} *Apia* se pare că a fost soția lui Filimon, iar *Arhip* fiul lor.

dragostei, deoarece astfel ești, cum sunt eu bătrânul Pavel, acum însă încătușatul lui Isus Hristos: ¹⁰ te rog pentru copilul meu, pe care l-am născut fiind în lanțuri, pentru Onesim, ¹¹ care odată ți-a fost nefolositor, iar acum îmi este folositor și mie și ție, ¹² și pe care eu l-am trimis înapoi la tine. Tu, însă, primește-l ca pe însăși inima mea. ¹³ Eu am vrut să-l opresc cu mine, ca să-mi slujească în locul tău între lanțurile Evangheliei; ¹⁴ dar n'am vrut să fac nimica fără părerea ta, pentru ca binefacerea ta să nu fie ca silită, ci de bună voie.

¹⁵ Căci poate că de aceea s'a depărtat de tine pentru scurtă vreme ca să-l capeți înapoi pe veci: ¹⁶ de acum nu ca pe un rob, ci în locul robului ca pe un frate prea iubit, mai cu seamă pentru mine, dar cu cât mai mult pentru tine, și după trup, și în Domnul? ¹⁷ Deci, dacă mă socotești de un suflet cu tine, primește-l cum m'ai primi pe mine. ¹⁸ Iar dacă ți-a făcut vreo pagubă sau îți este dator, pune aceasta în socoteala mea.

¹⁹ Eu, Pavel, ți-am scris cu mâna mea: eu te voi îndestula, pentru a nu-ți spune că tu îmi ești dator chiar și cu tine însuși. ²⁰ Da, frate!... O să mă bucur de tine întru Domnul; întreamează inima mea întru Domnul! ²¹ Ți-am scris având deplină încredere în ascultarea ta, știind

11. Onesim este un cuvânt grecesc care însemnează: *folositor*. Sfântul Pavel, deci, spune în șagă: *Onesim, care odată ți-a fost „nefolositor.”*

16. *Și după trup, și în Domnul*: După trup, fiindcă putea să-i slujească din nou ca servitor credincios; *în Domnul*, fiindcă s'a tăcut creștin și deci frate în Hristos. Frumoasă pildă cum creștinismul a înălțat soarta robilor din vechime!...

că tu vei face chiar mai mult decât ceea ce-ți spun.

²² În același timp pegătește-mi și loc de găzduit, pentru că am nădejde că prin rugăciunile voastre voi fi dăruit vouă. ²³ Îți trimite sănătate Epafra, tovarășul meu de închisoare pentru Isus Hristos, ²⁴ Marcu, Aristarh, Dima și Luca, tovarășii mei de lucru. ²⁵ Harul Domnului nostru Isus Hristos cu duhul vostru. Amin.

EPISTOLA SFÂNTULUI PAVEL CĂTRE EVREI

CAPUL 1. — Isus Hristos este mai presus decât îngerii. ¹ Dumnezeu, care de multe ori și în multe feluri a vorbit odinioară părinților noștri prin proroci, ² în vremea din urmă ne-a vorbit în zilele acestea prin Fiul, pe care l-a pus moștenitor a toate și prin care a făcut și veacurile; ³ care, fiind strălucirea slavei lui și icoana ființei lui și ținând toate lucrurile cu cuvântul puterii sale, după ce a săvârșit curățirea păcatelor noastre, șade de-a-dreapta mării în înălțimi, ⁴ făcându-se cu atât mai presus decât îngerii, cu cât a moștenit un nume mai presus decât ei. ⁵ Căci, căruia dintre îngeri i-a spus vreodată: „Tu ești Fiul meu, astăzi eu te-am născut pe tine?” Și iarăși: „Eu îi voi fi Tată și el îmi va fi Fiu?” ⁶ Și iarăși, când îl aduce pe întâiul născut în lume, zice: „Și să i se închine lui toți îngerii lui Dumnezeu”.

⁷ Ceea ce privește pe îngeri, zice: „El, care face pe îngerii săi ca suflarea de vânt și pe slu-

Epistola către Evrei a scris-o sfântul Pavel din Roma ori dintr'un alt oraș al Italiei între anii 63-64, cu scopul de a îmbărbăta pe Evrei, ca să rămână statornici în credința lui Isus Hristos, care este mai presus decât îngerii și decât Moise.

5. Vezi Psalmul 2, 7.

6. Vezi Psalmul 96, 7.

7. Vezi Psalmul 103, 4.

jitorii săi flacăra de foc". ⁸ Iar despre Fiul său (zice): „Tronul tău, Dumnezeule, în vecii vecilor, sceptrul dreptății este sceptrul împărăției tale; ⁹ ai iubit dreptatea și ai urât fărădelegea, pentru aceea, o Dumnezeule, te-a uns pe tine Dumnezeuul tău cu untdelemnul bucuriei mai presus decât pe părtașii tăi". ¹⁰ Și: „Tu, Doamne, la început ai întemeiat pământul și cerurile sunt făptura mânilor tale; ¹¹ ele vor pieri, dar tu vei rămâne și toate ca un veșmânt se vor învechi, ¹² și ca pe o haină le vei schimba și schimbate vor fi; tu însă același ești (pururea) și anii tăi nu se vor sfârși".

¹³ Și căruia dintre îngeri i-a zis el vreodată: „Sezi de-a-dreapta mea, până când voi pune pe dușmanii tăi așternut picioarelor tale?" ¹⁴ Nu sunt ei oare cu toții duhuri slujitoare, cari sunt trimise în slujbă pentru aceia cari vor primi moștenirea mântuirii?

CAPUL 2. — Isus Hristos este capul Împărăției mesianice. ¹ Pentru aceea trebuie ca noi să ne ținem mai mult de cele ce am auzit, ca nu cumva să ne pierdem. ² Căci, dacă cuvântul rostit de îngeri a fost neclintit și orice călcare de lege și neascultare a primit o dreaptă dare de răsplată, ³ cum vom scăpa noi dacă vom

8—9. Vezi Psalmul 44, 7-8.

10—12. Vezi Psalmul 101, 26-28.

13. Vezi Psalmul 109, 1.

Capul 2. Apostolul dovedește că credința lui Isus Hristos este mai presus decât religiunea Vechiului Testament, pentru că Isus Hristos a fost orânduit să fie capul Împărăției mesianice, pentru care a și pățimit.

3. Mântuirea prin Evanghelia lui Isus Hristos.

pune puțin preț pe o mântuire atât de mare, care, începând a fi vestită de Domnul, ne-a fost întărită nouă de cei ce au auzit-o, ⁴ adăugând Dumnezeu mărturie prin semne și minuni și cu multe feluri de puteri și daruri ale Duhului Sfânt, împărțite după a sa voință?

⁵ Pentru că nu îngerilor le-a supus Dumnezeu lumea cea viitoare de care vorbim. ⁶ Iar careva a mărturisit undeva, zicând: „Ce este omul că-ți aduci aminte de el, sau fiul omului că-l cercetezi pe el? ⁷ L-ai făcut pe el puțin mai mic decât îngerii; cu slavă și cinste l-ai încununat pe el, și l-ai așezat pe el peste toate lucrările mânilor tale; ⁸ toate le-ai pus sub picioarele lui." Iar când i-a supus lui toate lucrurile, n'a lăsat nimic nesupus lui. Totuși, acum nu vedem încă toate lucrurile supuse lui.

⁹ Dar pe acel Isus care pentru scurtă vreme fusese făcut mai prejos decât îngerii, îl vedem, pentru pătimirea morții, încununat cu mărire și cinste, pentru ca prin harul lui Dumnezeu să guste moartea pentru toți. ¹⁰ Se cuvenea doar ca acela pentru care și dela care (sunt) toate cele, care pe mulți fii i-a dus la mărire, să desăvârșască prin suferință pe făuritorul mântuirii lor.

¹¹ Pentru că și cel ce sfințește, și cei ce sunt

6—8. Vezi Psalmul 8, 5-7.

9. Isus Hristos, intru cât era om, s'a făcut părtaș de starea cea înjosită a omului. Totuși, prin pătimirile ce le-a îndurat și prin moartea sa pe cruce, a fost încununat cu slavă și cinste și aceasta este cheazășia încununării tuturor celor mântuiți de El.

10. *Acelo*, adică Dumnezeu Tatăl. *Făuritorul mântuirii* este Isus Hristos.

11. *Cel ce sfințește*, este Isus Hristos. *Cei ce sunt sfințiți*, sunt creștinii.

sfințiți, dintr'unul sunt cu toți; din care pricină nu se rușinează să-i numească frați, zicând: ¹² „Voiu vesti numele tău fraților mei: între cei din Biserică te voiu lăuda pe tine”. Și iarăși: „Eu voiu avea nădejde într'insul”. ¹³ Și din nou: „Iată-mă, eu și copiii mei pe cari mi i-a dat Dumnezeu”.

¹⁴ Fiindcă, deci, fiii s'au făcut părtașii trupu-lui și sângelui, el de asemenea s'a făcut părtaș în toate acestea, pentru ca prin moarte să-l nimicească pe acela care avea stăpânirea morții, adică pe diavol, ¹⁵ și pentru ca să izbăvească pe aceia cari, de teama morții, erau în robie pe toată viața.

¹⁶ Căci, într'adevăr, în niciun loc nu vine în ajutorul îngerilor; dar vine în ajutorul seminției lui Avram. ¹⁷ De aceea, trebuia să se facă asemenea fraților în toate, ca să fie un arhiereu milos și credincios pe lângă Dumnezeu, spre a ispăși păcatele poporului. ¹⁸ Căci prin aceea că el însuși a pățimit și a fost ispitit, poate să ajute și pe aceia cari sunt ispitiți.

CAPUL 3. — Isus Hristos este mai presus de Moise. ¹ Pentru aceea, fraților sfinți, părtași de chemarea cea cerească, priviți la Apostolul și Arhiereul mărturisirii noastre, la Isus, care este credincios celui ce l-a orânduit, ca și

12. Vezi Psalmul 21, 23.

13. Vezi Psalmul 17, 3.

Capul 3. Apostolul arată că Isus Hristos este mai presus și decât Moise.

1. *Fraților sfinți.* Aceștia sunt Evreii interși la creștină.

2. *În toată casa lui,* adică: în poporul lui Izrael.

Moise în toată casa lui. ³ Deoarece el a fost socotit vrednic de o slavă cu atât mai mare peste Moise, cu cât mai mare decât cinstea casei este cinstea aceluia care a clădit-o.

⁴ Căci orice casă e zidită de cineva; iar cel ce a zidit toate lucrurile, Dumnezeu este. ⁵ Moise a fost într'adevăr credincios în toată casa lui ca o slugă spre mărturia celor ce erau să fie descoperite; ⁶ Hristos însă (a fost) ca un fiu peste însăși casa sa; care casă suntem noi, dacă păstrăm neclintită până la sfârșit încrederea și slava nădejdi.

⁷ De aceea, precum zice Duhul Sfânt: „Astăzi, de veți auzi glasul lui, ⁸ să nu vă învățoșați inimile voastre, ca (în locul) cârtirii în ziua ispitirii din pustie, ⁹ unde m'au ispitit părinții voștri, m'au pus la încercare și au văzut faptele mele ¹⁰ timp de patruzeci de ani. De aceea am fost mâniat pe neamul acesta și am zis: Aceștia pururea rătăcesc cu inima, și căile mele nu le-au cunoscut; ¹¹ așa că m'am jurat în inima mea: Nu vor intra în odihna mea.”

¹² Vedeți, fraților, ca să nu fie cumva în vreunul din voi o inimă rea a necredinței, ca să vă îndepărtați de Dumnezeu cel viu; ¹³ ci îndemnați-vă unii pe alții în fiecare zi, până când ziua se cheamă cea de azi, ca nu cumva să rămână careva din voi învățoșat de ademenirile păcatului.

3. Casa despre care vorbește Apostolul e Vechiul Testament, în care intră și Moise; iar ziditorul acestei case este tot Isus Hristos ca Dumnezeu.

7-11. Vezi Psalmul 94, 8-11.

13. *Azi* se înțelege răstimpul de acum al mântuirii, prin lucrarea harului. Acest răstimp ține până la venirea de apoi a lui Isus Hristos.

¹⁴ Căci ne-am făcut părtași ai lui Hristos, numai dacă vom păstra tare până la sfârșit începutul temeliei noastre întru el. ¹⁵ De vreme ce se zice: „Astăzi, de veți auzi glasul lui, să nu vă învărtoșați inimile voastre, ca în cârtirea aceea”

¹⁶ Într'adevăr, unii cari auziseră au cârtit; dar nu toți cei ce cu Moise ieșiseră din Egipt. ¹⁷ Și împotriva căroră fusese el mâniat timp de patruzeci de ani? Oare nu împotriva aceloră cari au păcătuit și ale căror leșuri au fost culcate la pământ în pustie? ¹⁸ Și oare cui s'a jurat el că nu vor intra în odihna sa, dacă nu celor ce au fost necredincioși? ¹⁹ Și noi vedem că n'au putut intra din pricina necredinței lor.

CAPUL 4. — Odihna în țara făgăduinței.

¹ Să ne temem, așa dar, ca nu cumva, părăsind făgăduința de intrare în odihna lui, careva dintre voi să pară că a rămas în urmă. ² Căci, într'adevăr, și nouă ni s'a vestit, ca și lor, vestea cea bună. Dar nu le-a folosit lor cuvântul cel auzit, nefiind înfrățit cu credința în lucrurile auzite. ³ Căci vom intra în odihnă noi, cari am crezut, după cum a zis: „Așa precum m'am jurat în mânia mea: Nu vor intra în odihna mea”; și cu

18. *În odihna sa*, adică în țara făgăduinței. Vezi Ps. 94.

Capul 4. Apostolul arată că, dacă Evreii din Legea cea veche, pentru necredința lor, au fost respinși dela odihna din țara făgăduinței, atunci să se teamă și creștinii să nu fie respinși, tot pentru necredința lor, dela odihna din țericirea cerului, pentru care Canaanula a fost numai o icoană.

2. *Și nouă ni s'a vestit: Nouă*: făgăduința din Evanghelie; *lor*: făgăduința odihnii din țara Canaanului.

siguranță (în odihna care a avut loc) după isprăvirea lucrărilor dela întemeierea lumii. ⁴ Doar a vorbit într'un loc oarecare despre ziua a șaptea astfel: „Și s'a odihnit Dumnezeu în ziua a șaptea de toate lucrările sale”. ⁵ Și aici iarăși: „Nu vor intra întru odihna mea”.

⁶ Așa dar, rămânând ca unii să intre într'insa și aceia căroră mai dinainte li s'a adus buna-vestire neintrând din pricina necredinței lor, ⁷ hotărăște din nou o zi, astăzi, zicând la David după atâta vreme, precum s'a zis mai sus: „Astăzi de veți auzi glasul lui, să nu vă învărtoșați inimile voastre”. ⁸ Dacă, într'adevăr, Isus le-ar fi dat lor odihna, (Dumnezeu) n'ar mai fi vorbit după aceea despre o altă zi. ⁹ Rămâne, așa dar, pentru poporul lui Dumnezeu o sâmbătă de odihnă. ¹⁰ Căci acela care a intrat în odihna lui s'a odihnit și el de lucrările sale, precum și Dumnezeu de ale sale.

¹¹ Să ne grăbim deci să intrăm în acea odihnă, pentru ca nimeni să nu cadă într'o asemenea pildă de necredință. ¹² Căci viu este cuvântul lui Dumnezeu și lucrător și mai ascuțit

8. *Isus* aici însemnează *Iosue*, care a călăuzit poporul evreesc peste Iordan în țara Canaanului. Înțelesul este acesta: Dacă țara Canaanului, deschisă de Iosue, ar fi fost odihna adevărată a poporului, atunci David n'ar fi putut — după atâta vreme — să rostească în Psalmul 94 astfel: „Astăzi de veți auzi glasul lui, să nu vă învărtoșați inimile voastre” ca atunci când i-a amenințat că-i va respinge dela odihna sa.

12. *Viu este cuvântul lui Dumnezeu*. Cuvântul și făgăduința lui Dumnezeu nu pot greși niciodată. Ce făgăduiește Dumnezeu, aceea și îndeplinește. *Sabie cu două tălășuri* este cuvântul lui Dumnezeu, pentru că pătrunde până în faldurile minții și ale inimii, și pedepsește cu asprime strâmbătatea. *Despărțitura sufletului și a duhu-*

decât orice sabie cu două tăiușuri și pătrunde până la despărțitura sufletului și a duhului, ba și a încheieturilor și a măduvei; și mai deosebește și cugetările și gândurile inimii. ¹³ Și nu este nicio faptură nevăzută înaintea lui, ci toate sunt goale și descoperite pentru ochii aceluia despre care vorbim.

¹⁴ Având, prin urmare, un arhiereu mare, care a pătruns cerurile, pe Isus, Fiul lui Dumnezeu, să ținem cu tărie mărturisirea noastră. ¹⁵ Căci n'avem un arhiereu care să nu poată suferi împreună cu noi pătimirile noastre: ci ispitit întru toate, asemenea nouă, afară de păcat. ¹⁶ Să ne apropiem deci cu încredere de scaunul harului, ca să dobândim milostivire și să aflăm har într'un ajutor la vreme potrivită.

CAPUL 5. — Măreția preoției lui Isus Hristos. ¹ Intr'adevăr, orice arhiereu luat dintre oameni este rânduit pentru oameni în acele lucruri cari privesc pe Dumnezeu, pentru ca să aducă daruri și jertfe pentru păcate; ² care să poată avea milă de cei neștiutori și rătăciți, deoarece și el este înconjurat de slăbăciuni; ³ și de aceea el este dator, așa precum o face pentru popor, tot așa și pentru sine, să aducă jertfe pentru păcate. ⁴ Și nimeni nu-și însușește această cinste, ci numai acela care este chemat de Dumnezeu ca Aron.

lui... a încheieturilor și a măduvei, adică pătrunde până în fundul sufletului și al trupului.

¹⁴. *A pătruns cerurile*, adică s'a suit până la tronul Celui Prea Înalt și șade de-a dreapta lui.

Capul 5. Apostolul arată că Isus Hristos este arhiereu

⁵ Așa și Hristos: nu s'a preamărit pe sine însuși ca să fie făcut Arhiereu, ci (l-a preamărit) acela care i-a zis: „Tu ești Fiul meu, eu astăzi te-am născut pe tine”. ⁶ După cum și altundeva zice: „Tu ești preot în veci după rânduiala lui Melchisedec”, ⁷ care, în zilele trupului său, ridicând cu strigăt tare și cu lacrimi rugăciuni și cereri către acela care-l putea izbăvi dela moarte, a fost ascultat pentru a sa cucernicie; ⁸ și deși era Fiul lui Dumnezeu, a învățat ascultarea din cele ce a pălinit. ⁹ Și făcându-se desăvârșit, s'a făcut tuturor celor ce-i sunt ascultători pricină de mântuire veșnică, ¹⁰ fiind chemat de Dumnezeu arhiereu după rânduiala lui Melchisedec.

¹¹ Despre aceasta avem de spus lucruri mari și grele de tălmăcit, deoarece v'ați făcut greoi la priceput. ¹² Intr'adevăr, voi cari în privința trupului ar trebui să fiți învățători, aveți nevoie ca cineva să vă învețe din nou cele dintâi începuturi ale cuvântului lui Dumnezeu și v'ați făcut de aceia cari au nevoie de lapte, nu de hrană vârtoasă. ¹³ Iar tot cel ce se ține cu lapte, nu este potrivit pentru cuvântul dreptății, deoarece este prunc. ¹⁴ Dar hrana cea vârtoasă este pentru cei desăvârșiți: pentru aceia cari, prin obișnuință, au simțurile deprinse să deosebească binele și răul.

reu adevărat; dar această preoție este așa de înaltă încât tălmăcirea ei este foarte grea.

⁵⁻⁶. Vezi Psalmul 2, 7 și Psalmul 109, 4. — Despre *Melchisedec* vezi mai la vale *Capul 7* — *Rânduiala lui Melchisedec* era mai presus decât rânduiala lui Aron, pentru că Melchisedec era și Preot și Rege; pe când Aron era numai preot. *Preot în veci*: pentru că Mesia era Dumnezeu.

CAPUL 6. — Statornicia în credință. ¹ De aceea, lăsând la o parte vorba despre începuturile celor despre Hristos, să mergem spre cele ce sunt mai desăvârșite, fără să mai punem din nou temelia întoarcerii dela faptele morții, a credinței în Dumnezeu, ² a învățaturii botezurilor, ba și a punerii mânilor și a învierii morților și a judecății celei veșnice. ³ Vom face și aceasta, dacă va îngădui-o Dumnezeu.

⁴ Este cu neputință ca aceia cari au fost odăta luminați, — ba au gustat și darul cel ceresc și au fost făcuți părtași și de Duhul Sfânt; ⁵ au gustat de asemenea și cuvântul cel bun al lui Dumnezeu și puterile veacului viitor, ⁶ și (apoi) au căzut, ca ei să se înnoiască iarăși spre pocăință, ca unii ce răstignesc din nou în ei înșiși pe Fiul lui Dumnezeu și-l supun la batjocură.

⁷ Căci pământul care soarbe ploaia ce cade deseori asupra lui și rodește ierburi folositoare celor ce-l muncesc, primește binecuvântare dela Dumnezeu; ⁸ dar acela care aduce spini și pălămidă, este osândit și aproape de blestem, iar sfârșitul îi este să ardă în foc.

⁹ Totuși despre voi, o preaiubiților, suntem incredințați de lucruri mai bune și mai aproape de mântuire, deși vorbim astfel. ¹⁰ Căci Dumnezeu nu este nedrept, ca să uite de faptele voastre și de dragostea ce ați arătat-o pentru numele lui când ați slujit sfinților și când le mai slujiți.

Capul 6. Apostolul arată primejdia necredinței și îndeamnă la statornicie în credința primită.

1. Înțelesul este acesta: Deși sunteți târzielnici și ușuratici ca niște copii, totuși, fiindcă sunteți creștini cam de mulțor, să ne ridicăm la învățături mai înalte și să lăsăm adevărurile de temelie cele cunoscute.

¹¹ Dorim însă ca fiecare din voi să arate aceeași râvnă, ca să desăvârșească nădejdea până la sfârșit: ¹² pentru ca să nu fiți târzielnici, ci următorii acelor cari prin credință și răbdare sunt moștenitorii făgăduințelor.

¹³ Iar Dumnezeu, dând făgăduință lui Avram, cum nu avea pe nimenea mai mare pe care să jure, s'a jurat pe sine însuși, ¹⁴ zicând: „Cu adevărat, eu te voi binecuvânta cu prisosință și te voi înmulți cu prisosință”. ¹⁵ Și astfel, așteptând el cu îndelungă răbdare, a dobândit împlinirea făgăduinței. ¹⁶ Căci într'adevăr, oamenii jură pe cel ce este mai mare decât ei; și pentru ei jurământul de întărire este sfârșitul oricărei neînțelegeri.

¹⁷ Din această pricină, Dumnezeu, voind să prisosească în a arăta moștenitorilor făgăduinței nestrămutarea hotărîrii lui, a pus la mijloc jurământul, ¹⁸ pentru ca, prin două lucruri nestrămutate, în cari nu e cu putință ca Dumnezeu să mințescă, să avem o puternică mângâiere, noi cari am apucat drumul ca să dobândim nădejdea cea pusă înainte nouă, ¹⁹ pe care o socotim ca o ancoră sigură și statornică a sufletului și care pătrunde până la părțile de după catapeteasmă, ²⁰ unde a intrat ca înaintemergător Isus, fiind făcut Arhiereu pe veci după rânduiala lui Melchisedec.

19. *Catapeteasmă* era vâlul care în Templul din Ierusalim despărțea și ascundea de celalt cuprins al templului partea numită *Sfânta Sfintelor*, în care putea să intre numai Arhiereul cel mare o singură dată pe an. Este icoană cerului, unde a intrat înaintemergătorul nostru Isus Hristos, deschizându-l și pentru noi.

CAPUL 7. — Isus Hristos este preot după rânduiala lui Melchisedec. ¹ Într'adevăr, acest Melchisedec (era) regele Salemului, preot al Dumnezeului celui Prea Înalt, care merse întru întâmpinarea lui Avram, când se întorcea dela înfrângerea regilor, și-l binecuvântă; ² căruia Avram i-a dat și zeciuală din toate; care mai întâi se tâlcuește regele dreptății, iar apoi regele Salemului, ceea ce înseamnă regele păcii; ³ fără tată, fără mamă, fără spiță de neam, fără început al zilelor, fără slârșit de viață și asemănat cu Fiul lui Dumnezeu, rămâne preot în veci.

⁴ Vedeți dar, cât de mare este acesta, căruia chiar și Avram i-a dat zeciuală lucrurilor celor mai bune. ⁵ Iar aceia dintre fiii lui Levi cari au fost primiți la preoție, au poruncă — după lege — de a primi zeciuală dela popor, adică dela frații lor, cu toate că și aceștia au ieșit din coapsele lui Avram. ⁶ Acesta, însă, al cărui neam nu se socotea printre ei, a primit zeciueli dela Avram, și-l binecuvântă pe acesta care avea făgăduințele. ⁷ Dar fără îndoială că cel mai mic primește binecuvântarea dela cel mai mare.

⁸ Și aici primesc zeciuală oameni muritori; acolo însă unul despre a cărui viață se dă mărturie. ⁹ Și (ca să zic așa) întru Avram a dat ze-

Capul 7. Apostolul vorbește de-a-dreptul că preoția din Legea nouă este mai presus decât cea din Legea veche prin aceea că și Isus Hristos este mai presus decât preoții evrei, fiind preot după orânduiala lui Melchisedec.

1. Vezi Cartea Facerii 14, 18.

3. Are niște semne așa de deosebite, încât se vede îndată că este un preot deosebit, preot pe veci.

8. *Aici*, adică în preoția cea după rânduiala lui Levi; *acolo*, adică în istoria lui Melchisedec.

ciuală și Levi, care strânge zeciueli: ¹⁰ căci mai era în coapsele tatălui său când i-a ieșit întru întâmpinare Melchisedec.

¹¹ Așa dar, dacă desăvârșirea ar fi fost prin preoția lui Levi (intrucât poporul sub acesta a primit Legea), ce nevoie mai era ca să mai iasă la iveală un alt preot după rânduiala lui Melchisedec și să nu se zică după rânduiala lui Aron?

¹² Fiindcă, strămutându-se preoția, e de nevoie să se schimbe și legea. ¹³ Și într'adevăr, acela despre care se spun aceste lucruri ține de o altă seminție, din care nimeni n'a slujit altarului. ¹⁴ Doar este limpede că Domnul nostru s'a născut din seminția lui Iuda, cărei seminții Moise nu i-a vorbit niciodată de preoție. ¹⁵ Și apoi e și mai limpede acest lucru, de vreme ce se ridică un alt preot după asemănarea lui Melchisedec, ¹⁶ care a fost preot, nu după legea poștei trupesti, ci după puterea unei vieți nepieritoare.

¹⁷ Căci mărturisește (Dumnezeu): „Tu ești preot în veci după rânduiala lui Melchisedec”.

¹⁸ Astfel, porunca premergătoare este retrasă, din pricina neputinței și nefolosului ei. ¹⁹ Într'adevăr, legea n'a dus niciun lucru la desăvârșire, dar după ea se așează o mai bună nădejde, prin

10 Avram dădu zeciuală lui Melchisedec mai înainte de a se naște Isac. Acesta, precum și urmașii lui și chiar și Levi, au fost părtași într'un chip oarecare în ceea ce s'a întâmplat lui Avram. Așa că prin aceasta recunoaște și Levi că preoția sa este mai prejos decât cea a lui Melchisedec.

17. Vezi Psalmul 109, 4.

19. Legea mozaică nu cunoștea decât preoția lui Levi și a urmașilor lui. Ivindu-se însă și o altă preoție afară de cea a lui Levi, legea aceasta fu destăinată și înlocuită cu legea nădejdi evanghelice.

care ne apropiem de Dumnezeu.²⁰ Și întru cât este (preot) nu fără de jurământ (căci ceilalți s'au făcut preoți fără de jurământ,²¹ acesta însă cu jurământul celui ce i-a zis: „Jurat-a Domnul și nu se va căi; tu ești preot în veci”),²² de un legământ cu atât mai bun s'a făcut chezașie Isus.

²³ Și între aceia preoții au fost mulți, pentru că moartea nu le îngăduia să dăinuiască pururea.²⁴ Acesta însă, tocmai pentru că dăinuește în veci, are o preoție veșnică.²⁵ Pentru aceasta și poate să mântuiască în veci pe cei ce se apropie printr'insul de Dumnezeu, trăind pururea ca să mijlocească pentru noi.

²⁶ Căci se cuvenea să avem un astfel de arhiereu, sfânt, nevinovat, nepătat, deosebit de cei păcătoși și înălțat deasupra cerurilor:²⁷ care nu are nevoie, ca acei preoți, să aducă jertfe în fiecare zi mai întâi pentru păcatele sale și apoi pentru ale poporului, întru cât a făcut-o aceasta o singură dată, jertfindu-se pe sine însuși.²⁸ Într'adevăr, legea puse preoți oameni cu slăbiciuni, dar cuvântul jurământului, care a venit în urma legii, (puse) pe Fiul lui Dumnezeu desăvârșit în veci.

CAPUL 8. — Isus este mijlocitorul Noului Testament.

¹ Lucrul de căpetenie în cele ce

21. Vezi Psalmul 109, 4.

23. Preoții rânduelii lui Levi.

24. *Acesia*, adică Isus Hristos.

28. *Legea*: Legea Veche. *Cuvântul jurământului*, adică jurământul de care este vorba în Psalmul 109, 4.

Capul 8. Apostolul arată că slujba lui Isus Hristos întrece în desăvârșire slujba preoților celor vechi, fie cu privire la locul unde aceste slujbe se îndeplinesc, fie cu privire la legămintele de cari țin aceste slujbe.

spunem (este acesta): Noi avem un astfel de arhiereu, care șade de-a-dreapta tronului măririi în ceruri,² slujitorul Sfintei Sfințelor și al cortului celui adevărat, pe care l-a așezat Dumnezeu și nu omul.

³ Căci orice arhiereu este pus ca să aducă daruri și jertfe: de aceea era de trebuință ca și acesta să aibă ceva ce să jertfească.⁴ Dacă, deci, ar fi pe pământ, n'ar fi nici măcar preot, întru cât (pe pământ) ar fi cine să aducă daruri potrivit legii,⁵ cari slujesc chipului și umbrei celor cerești, precum a fost zis (de către Dumnezeu) lui Moise, când se apucă să facă cortul: „Bagă de seamă (zise), și fă toate după chipul ce ți s'a arătat pe munte”.

⁶ Acum însă, (acesta) a dobândit o slujire cu atât mai de seamă, cu cât este mijlocitorul unui legământ mai bun, ca unul care a fost întemeiat pe făgăduințe mai bune.⁷ Într'adevăr, dacă cel de mai înainte ar fi fost fără cusur, atunci nu s'ar căuta loc pentru cel de al doilea.⁸ Căci muștrându-i, le zice: „Iată că vor veni zile, zice Domnul, când eu voi face cu casa lui Izrael și cu casa lui Iuda un nou legământ,⁹ nu ca legământul care l-am făcut cu părinții lor în

4. Dumnezeu orânduise pe pământ o altă preoție, care jertfea daruri potrivit legii și această preoție era încredințată urmașilor lui Levi. Așa dar, Isus Hristos, fiind din seminția lui Iuda, nu putea să aibă preoția lui Levi, care i-ar fi dat dreptul numai asupra cortului lui Moise. Isus însă este un astfel de arhiereu care șade de-a-dreapta tronului măririi în ceruri, slujitorul Sfintei Sfințelor și al cortului celui adevărat, pe care l-a așezat Dumnezeu și nu omul, după cum mărturisesc Scripturile.

5. Vezi Cartea Ieșirii 25, 40.

8—12. Vezi Ieremia 31, 33-4.

ziua în care i-am luat de mână ca să-i scot din pământul Egiptului, căci ei n'au rămas statornici în legământul meu, și eu i-am părăsit, zice Domnul.

¹⁰ Dar acesta este legământul ce-l voi face cu casa lui Izrail după zilele acelea, zice Domnul: pune-voi legile mele în mintea lor și le voi scrie în inimile lor și eu voi fi Dumnezeu lor, iar ei vor fi poporul meu; ¹¹ și nu va mai învăța fiecare pe aproapele său și fiecare pe fraatele său, zicând: Cunoaște-l pe Domnul!; deoarece toți mă vor cunoaște, dela cel mai mic al lor până la cel mai mare. ¹² Căci voi fi milostiv față de răutățile lor și de păcatele lor nu-mi voi mai aduce aminte. ¹³ Când a zis, însă, nou (legământ), a învechit pe cel dintâi. Iar ceea ce e învechit și îmbătrânește, este aproape de pieire.

CAPUL 9. — Jertfa Leviților și jertfa lui Isus. ¹ Intr'adevăr, și cel dintâi (legământ) a avut îndrumări pentru slujba dumnezeiască și un Jertfelnic pământesc. ² Căci s'a întocmit cortul cel dintâi unde era sfeșnicul și masa și pâile punerii înainte, și această parte se chema Sfânta. ³ Iar după al doilea văl (era) cortul numit Sfânta Sfințelor, ⁴ având cădelnița cea de aur și chivotul legii acoperit cu aur din toate părțile, în care era vasul de aur care avea mana, și toiagul lui Aron care înfrunzise și tablele legii; ⁵ iar deasupra acestuia (chivot) erau Heruvimii mării, cari umbreau ispășitorul, despre cari lucruri nu este de vorbit acum cu de-a-măruntul.

Capul 9. Apostolul, după ce arată cum era făcut cortul lui Moise, trece să dovedească că jertfa adusă de Isus Hristos este mai presus decât jertfa Leviților.

5. *Heruvimii* întindeau aripile de cele două părți ale

⁶ Iar acestea fiind astfel întocmite, preoții intrau totdeauna în cortul cel dintâi, săvârșind slujbele preoțești; ⁷ dar în cel de al doilea (intra) odată pe an arhiereul singur, nu fără sânge, pe care-l jertfește pentru greșelile sale și ale poporului: ⁸ făcând Duhul Sfânt să se înțeleagă că nu era încă deschisă calea către Sfânta Sfințelor, pe când mai stătea în picioare cortul cel dintâi, ⁹ care este o icoană a templului de față, în care se aduc daruri și jertfe cari nu pot să facă desăvârșit în privința conștiinței pe jertfitor, ca unele ce sunt numai mâncări și băuturi ¹⁰ și felurite spălături și rândueli trupești, orânduite până la timpul îndreptării.

¹¹ Hristos însă, venind ca arhiereu al bunurilor viitoare, (trecând) printr'un cort mai mare și mai desăvârșit, nefăcut de mână, adică nu din zidirea aceasta, ¹² a intrat o singură dată în Sfânta Sfințelor, nu cu sângele țapilor și al vițelilor, ci cu însuși sângele său, aflând o mântuire veșnică. ¹³ Căci dacă sângele țapilor și al taurilor și cenușa vițelușei, stropind pe cei necurați, îi sfințește spre curățirea trupului, ¹⁴ cu cât mai mult sângele lui Hristos, care prin Duhul Sfânt s'a jertfit pe sine însuși fără de prihană lui Dumnezeu, nu va curăți oare cugetul nostru de faptele cele moarte, pentru a sluji Dumnezeului celui viu?

¹⁵ Și pentru aceasta el este mijlocitorul testamentului celui nou, pentru ca, venind la mijloc moartea (lui) pentru izbăvirea din acele greșeli cari dăinuiau în întâiul testament, cei chemați să

chivotului, care era icoana tronului lui Dumnezeu învăluit de slavă. *Ispășitorul* era capacul chivotului; în ziua ispășirii, preotul îl stropea cu sângele jertfelor.

primească făgăduința veșnicei moșteniri. ¹⁶ Intr'adevăr, unde este un testament, este de trebuință să fie și moartea celui ce a făcut testamentul, ¹⁷ întru cât testamentul este întărit prin moarte; căci altfel nu are încă putere, cât timp trăiește cel ce a făcut testamentul.

¹⁸ Din care pricină nici cel dintâi n'a fost fără de sânge. ¹⁹ Intr'adevăr, Moise, după ce a cetit toate poruncile legii la tot poporul, luând sângele vițelilor și al țapilor, cu apă și cu lână roșie și cu isop a stropit însăși cartea și tot poporul, ²⁰ zicând: „Acesta (este) sângele legământului ce vi l-a poruncit vouă Dumnezeu”. ²¹ Și stropi cu sânge de asemenea și cortul și toate vasele cele pentru jertfă: ²² și aproape toate lucrurile, după lege, se curăță cu sânge și fără vărsare de sânge nu se dă iertare.

²³ Trebuie, așa dar, ca chipurile cele cerești să se arate prin asemenea lucruri; iar înseși cele cerești, cu mai bune jertfe decât acestea. ²⁴ Căci Isus Hristos n'a intrat într'o Sfânta Sfințelor făcută de mână, icoana celei adevărate, ci în cerul însuși, pentru a se înfățișa acuma înaintea lui Dumnezeu spre folosul nostru; ²⁵ și nu pentru a se jertfi de mai multe ori pe sine însuși, după cum face arhiereul în fiecare an în Sfânta Sfințelor cu sânge străin; ²⁶ altfel trebuia ca el să pătimească de multe ori chiar dela începutul lumii: pe când acuma el s'a arătat o singură dată la sfârșitul veacurilor, pentru a nimici păcatul prin jertfa sa.

20. Vezi Cartea Iesirii 24, 3-8.

26. *La sfârșitul veacurilor*, adică în timpul lui Mesia, care timp ține dela nașterea lui Isus Hristos până la sfârșitul veacurilor.

²⁷ Și precum este hotărît ca oamenii să moară odată, iar după moarte să fie judecata, ²⁸ tot așa și Hristos s'a jertfit odată, ca să ridice păcatele multora; a doua oară se va arăta, nu din pricina păcatului, (ci) spre mântuirea aceloră cari îl așteaptă.

CAPUL 10. — Neputința jertfelor celor vechi; — puterea jertfei lui Isus Hristos. ¹ Intr'adevăr, legea, având umbra bunurilor viitoare, iar nu însăși icoana lucrurilor, nu poate niciodată, cu aceleași jertfe pe care le aduce neîncetat în fiecare an, să facă desăvârșiți pe cei ce se apropie; ² altfel ar fi încetat să se jertfească: deoarece jertfătorii, fiind odată curățiți, n'ar mai fi avut nicio cunoștință de păcat: ³ dar prin acestea (jertfe) se face în fiecare an pomenirea păcatelor: ⁴ căci este lucru cu neputință ca, prin sângele taurilor și al țapilor, să se înlătore păcatele.

⁵ De aceea, intrând în lume, zice: „N'ai voit nici jertfă, nici prinos, dar mi-ai întocmit un trup;” ⁶ arderile de tot pentru păcat nu ți-au plăcut; ⁷ atunci am zis: Iată că eu vin (după cum este scris despre mine în fruntea cărții), ca să fac voia ta, o Dumnezeule.” ⁸ Zicând mai sus: „Nu ai voit jertfe și prinoasele și arderile de tot pentru păcat, și nici cele ce se jertfesc după lege nu-ți sunt pe plac;” ⁹ atunci am zis: Iată că eu

Capul 10. Apostolul arată că jertfele cele vechi n'aveau nicio putere dela sine: dovadă este mulțimea lor; pe când jertfa lui Isus Hristos e singura jertfă desăvârșită. Apoi îndeamnă pe Evrei la credință, unire și statornicie.

1. *Să faci desăvârșiți*, adică să curețe de păcate, făcându-i sfinți la suflet.

vin, ca să fac voia ta, Dumnezeu", desființează lucrul întâiu, ca să statornicească pe cel de al doilea. ¹⁰ Și prin această voință am fost sfințiți prin jertfirea trupului lui Isus Hristos (făcută) odată.

¹¹ Și pe când orice preot stă și slujește în fiecare zi, aducând de multe ori aceleași jertfe, cari niciodată nu pot înlătura păcatele, ¹² acesta, dimpotrivă, aducând o singură jertfă pentru păcate, șade pentru totdeauna la dreapta lui Dumnezeu, ¹³ așteptând — de altfel — până ce vrăjmașii lui o să fie puși scăunaș picioarelor lui: ¹⁴ căci printr-o singură jertfă a făcut desăvârșiți pe veci pe cei ce s'au sfințit.

¹⁵ Ne-o mărturisește aceasta și Duhul Sfânt: căci, după ce a zis: ¹⁶ „Acesta este testamentul ce-l voi face cu dâșii după zilele acelea”, zice Domnul: „Da-voiu legile mele în inimile lor și le voi scrie în cugetele lor” ¹⁷ și de acum nu-mi voi mai aduce aminte de păcatele și de fărădelegile lor”. ¹⁸ Unde este, însă, iertarea acestor (păcate), nu mai are loc jertfa pentru păcat.

Trebue statornicie în credința lui Isus Hristos. ¹⁹ Având deci, o fraților, încrederea de a intra în Sfânta Sfintelor prin sângele lui Hristos, ²⁰ pe calea cea nouă și vie pe care a croit-o pentru noi prin catapeteasmă, adică prin trupul său, ²¹ și (având) un arhiereu peste casa lui Dumnezeu, ²² să ne apropiem cu inimă adevărată, cu credință deplină, cu sufletele curățite de cugetul cel rău și cu trupul spălat în apă curată; ²³ să păstrăm neclintită mărturisirea nădejdi noastre, (căci credincios este cel ce a făgăduit), ²⁴ și să

12. Vezi Psalmul 109, 1.

16—17. Vezi Ieremia 31, 33-34.

luăm seama unul la altul spre a ne imboldi la dragoste și la fapte bune; ²⁵ nepărăsind adunările noastre, după cum au obiceiul să facă unii, ci îndemnându-ne cu atât mai mult, cu cât vedeți că ziua aceea se apropie.

Judecată fără milă față de cei apostafi.

²⁶ Căci, dacă păcătuim cu voia noastră după ce am primit cunoașterea adevărului, nu ne mai rămâne jertfă pentru păcate, ²⁷ ci o grozavă așteptare a judecării și țaria focului, ce stă să mistuiască pe cei potrivnici. ²⁸ Dacă cel ce calcă legea lui Moise, moare fără vreo milă, pe cuvântul a doi sau a trei martori, ²⁹ cu cât mai aspre chinuri credeți voi că merită cel ce va călca în picioare pe Fiul lui Dumnezeu și va necinsti sângele legământului, întru care a fost sfințit, și va fi făcut de ocară pe Duhul harului? ³⁰ Știm doar cine este cel ce a zis: „A mea este răzbunarea și eu voi răsplăti”. Și iarăși: „Domnul va judeca pe poporul său”. ³¹ Ingrozitor lucru este a cădea în mâinile Dumnezeului celui viu.

Statornicie în alte prigoniri. ³² Iar acum aduceți-vă aminte de zilele cele mai de mult, în cari, după ce ați fost luminați, ați îndurat grea luptă de suferințe, ³³ când făcându-vă priveliște de ocară și de chinuri, când făcându-vă tovarăși cu cei ce pătimeau unele ca acestea; ³⁴ căci pe deoparte ați avut milă de cei închiși, iar pe de altă parte ați primit cu bucurie răpirea averilor

25. *Ziua aceea se apropie*: Este ziua de apoi, în care Isus Hristos va veni să judece pe oameni.

32. Apostolul pomenește greutatea și prigonirile de tot soiul, pe cari Evreii cei întorși la creștinism le suferau din partea vechilor lor frați de aceeași lege.

voastre, bine știind că voi aveți o mai bună și mai trainică avere.

³⁵ Să nu pierdeți, dar, încrederea voastră, care are o mare răsplătire: ³⁶ căci aveți nevoie de răbdare, pentru ca, făcând voia lui Dumnezeu, să dobândiți făgăduința. ³⁷ Doar puțin mai este și cel ce are să vină, va veni și nu va zăbovi. ³⁸ Iar cel drept al meu din credință trăiește: însă dacă se va da înapoi, nu va plăcea sufletului meu. ³⁹ Dar noi nu suntem de aceia ce se trag înapoi, pentru a ne pierde, ci suntem fiii credinței, pentru a ne câștiga sufletul.

CAPUL 11. — Pilde frumoase de satornicie în credință. ¹ Credința este temelia lucrurilor nădăjduite, dovada lucrurilor cari nu se văd. ² Prin ea doar și-au primit cei din vechime buna lor mărturie. ³ Prin credință înțelegem cum au fost întemeiate veacurile cu cuvântul lui Dumnezeu, astfel ca din cele nevăzute să se facă cele văzute.

⁴ Prin credință Abel a adus lui Dumnezeu o jertfă mai bună decât Cain și prin aceasta a primit mărturie că este un om drept, deoarece Dumnezeu a încuviințat darurile lui și prin ea (prin credință) grăiește încă și după moarte.

⁵ Prin credință Enoch a fost strămutat de pe pământ, ca să nu vadă moartea, și n'a mai fost

Capul 11. Pentru a înflăcăra pe cetitori ca să rămână statornici în credință, Apostolul aduce ca pildă pe cei mai slăviți oameni din Vechiul Testament, arătând totodată faptele lor cele mari, pe cari le-au săvârșit prin credință.

4. Vezi Cartea Facerii 4, 4.
5. Vezi Cartea Facerii 5, 24.

găsit, pentru că Dumnezeu l-a fost dus: și înainte de strămtorare a avut mărturie că a plăcut lui Dumnezeu; ⁶ iar fără de credință e cu neputință de a plăcea lui Dumnezeu, căci cel ce se apropie de Dumnezeu, trebuie să creadă că el este și că răsplătește pe cei ce-l caută.

⁷ Prin credință Noe, încunoștiințat de Dumnezeu despre cele ce nu se vedeau încă, cu sfântă teamă întocmi corabia spre mântuirea casei sale, prin care (corabie) el osândi lumea și se făcu moștenitorul dreptății, care vine din credință.

⁸ Prin credință cel ce s'a numit Avram, a ascultat ca să meargă în locul pe care trebuia să-l primească spre moștenire și a plecat, fără ca să știe unde merge. ⁹ Prin credință a zăbovit ca străin în pământul făgăduit, ca nefiind al său, locuind în corturi cu Isac și cu Iacob, cei împreună moștenitori ai aceleiași făgăduințe. ¹⁰ Căci aștepta acea cetate cu temelii trainice, al cărei meșter și întocmitor este Dumnezeu.

¹¹ Tot prin credință și Sara cea stearpă a primit putere să zămislească chiar împotriva vârstei: pentru că l-a crezut credincios pe acela care făcuse făgăduința. ¹² Pentru aceea chiar și din unul singur (și acesta ca și mort), s'a născut o mulțime ca stelele cerului și ca nisipul cel fără de număr, care este pe țărmul mării.

¹³ Intru credință au murit toți aceștia, fără a fi apucat făgăduințele, ci văzându-le de departe și chemându-le cu dor și mărturisind că ei sunt străini și călători pe pământ.

7. Vezi Cartea Facerii 6, 14.
8. Vezi Cartea Facerii 12, 1.
11. Vezi Cartea Facerii 17, 19.
13. Vezi Cartea Facerii 23, 4.

¹⁴ Iar cei ce grăiesc astfel, dovedesc că își caută patria. ¹⁵ Într'adevăr, dacă și-ar fi păstrat amintirea aceleia din care ieșiseră, aveau de sigur vreme să se întoarcă acolo. ¹⁶ Dar ei doresc una mai bună, adică una cerească. De aceea Dumnezeu nu se rușinează să se numească Dumnezeuul lor: pentru că le-a pregătit lor o cetate.

¹⁷ Prin credință Avram, când a fost pus la încercare, a adus prinos pe Isac; și a jertfit pe unul născut al său, el care primise făgăduințele. ¹⁸ el căruia i s'a zis: „Întru Isac se va chema sămânța ta”; ¹⁹ crezând (Avram) că puternic este Dumnezeu chiar și a învia pe cineva din morți; drept aceea l-a și primit înapoi ca un fel de parabolă (a învierii lui Isus Hristos).

²⁰ Prin credință și despre lucruri viitoare a binecuvântat Isac pe Iacob și pe Esau. ²¹ Prin credință Iacob, murind, a binecuvântat pe fiecare din fiii lui Iosif și s'a închinat la vârful toiagului lui. ²² Prin credință Iosif, murind, a pomenit despre ieșirea fiilor lui Izrail (din Egipt) și a lăsat vorbă cu privire la osemintele sale.

²³ Prin credință, când s'a născut Moise, a fost ascuns de părinții săi timp de trei luni, pentru că l-au văzut prunc frumos și nu s'au temut de porunca regelui. ²⁴ Prin credință Moise, când s'a făcut mare, a tăgăduit că este fiul fiicei lui Faraon, ²⁵ alegând mai bine să pătimească împreună cu poporul lui Dumnezeu decât să aibă

16. Vezi Cartea Facerii 28, 13; Cartea Ieșirii 3, 6.

17. Vezi Cartea Facerii 22, 1 și urm.

18. Vezi Cartea Facerii 21, 12.

20. Vezi Cartea Facerii 27, 27, 39.

21. Vezi Cartea Facerii 48, 15.

22. Vezi Cartea Facerii 50, 24.

dulceața păcatului vremelnice; ²⁶ socotind mai mare comoară ocara lui Hristos decât bogățiile Egiptenilor, fiindcă se uita la răsplătire. ²⁷ Prin credință a părăsit Egiptul fără teamă de mânia regelui, fiindcă a rămas statornic celui nevăzut, ca și cum l-ar fi văzut.

²⁸ Prin credință a prăznuit Paștile și a făcut stropirea cu sânge, pentru ca pustiitorul celor întâi născuți să nu se atingă de Izraeliți. ²⁹ Prin credință au trecut Marea Roșie ca pe uscat, ceea ce încercând Egiptenii să facă, au fost innecați. ³⁰ Prin credință zidurile Ierichonului au căzut, după ce au fost înconjurare șapte zile. ³¹ Prin credință Rahab cea desfrănată n'a pierit împreună cu cei necredincioși, fiindcă a primit cu bunătate pe iscoditori.

³² Și ce voi mai zice? Căci timpul nu-mi ajunge ca să povestesc despre Ghedeon, despre Barac, despre Samson, despre Iefte, despre David, despre Samuil și despre proroci, ³³ cari prin credință au biruit împărății, au făcut dreptate, au dobândit făgăduințele, au astupat gurile leilor, ³⁴ au stins puterea focului, au scăpat de ascuțișul săbiei, s'au vindecat de boale, s'au făcut tari în războiu, au pus pe fugă taberele vrăjmașilor, ³⁵ femeile și-au primit înapoi morții lor înviați. Iar alții au fost chinuți, neprimind izbăvire, pentru ca să dobândească o izbăvire mai bună. ³⁶ Alții au suferit batjocoriri și bătăi, ba și lanțuri

26. Suferințele îndurate de Moise au fost o icoană a suferințelor ce avea să indure Isus Hristos.

31. Vezi Cartea lui Iosue 6, 23.

35. Astfel s'a întâmplat cu văduva din Sarepta (Vezi Cartea III a Regilor 17, 17 și urm.); astfel cu femeia din Sunam (Vezi Cartea a IV a Regilor 4, 18 și urm.).

și închisori: ³⁷ au fost uciși cu pietre, au fost tăiați în bucăți, au fost puși la încercare, au murit uciși de sabie, au umblat pribegi în piei de capră, lipsiți, strămtorați, amăriți. ³⁸ Ei, de cari lumea nu era vrednică, au rătăcit prin pustii, prin munți și prin peșteri și prin văgăunile pământului. ³⁹ Și toți acești lăudați pentru mărturisirea credinței lor, n'au primit făgăduința, întru cât Dumnezeu rânduisese pentru noi ceva mai bun, pentru ca să nu fie desăvârșiți fără noi.

CAPUL 12. — Pilda suferințelor lui Isus Hristos. ¹ Drept aceea și noi, având din toate părțile atâta nour de martori, să lepădăm orice povară și păcatul ce ne înconjoară și să alergăm cu răbdare în lupta de întrecere ce ne stă înainte, ² privind spre Isus, începătorul și desăvârșitorul credinței, care, avându-și pusă înainte bucuria, a suferit crucea, neținând seama de rușinea ei, și șade la dreapta tronului lui Dumnezeu. ³ Intr'adevăr, gândiți-vă bine la acela care a îndurat asupra sa atât de mare împotrivire din partea păcătoșilor, pentru ca să nu vă lăsați osteniți, pierzându-vă inimoșia.

⁴ Că doar nu v'ați împotrivit încă până la sânge, luptându-vă împotriva păcatului. ⁵ Și ați

³⁷ Apostolul înțelege aici chinurile lui Isaia. Vezi și Cartea II a Regilor 12, 31.

³⁸ Apostolul înțelege aici prigonirile în contra Macabeilor.

Capul 12. Apostolul îndeamnă la statornicie în suferințe, cari sunt un semn al dragostei lui Dumnezeu; la urmă îndeamnă la deprinderea virtuților creștinești.

1. *Nour de martori* este ceata Sfinților din cer, cari privesc la lupta noastră cu suferințele și ne îmbărbătează.
5-6. Vezi Cartea Proverbelor 3, 11-12.

uitat îndemnul care vă vorbește ca la niște fii, zicând: „Fiul meu, nu neingrijii învățătura Domnului și nu-ți pierde cumpătul când ești muștrat de el: ⁶ pentru că Domnul pedepsește pe acela pe care-l iubește și pe orice fiu pe care-l primește îl bate cu varga”.

⁷ Fiți statornici în făgașul învățaturii. Dumnezeu se poartă cu voi ca cu niște fii; și, într'adevăr, care este fiul pe care tatăl nu-l muștră? ⁸ Iar dacă sunteți fără de muștrare (de care toți au parte), atunci sunteți din adulter și nu mai sunteți fii.

⁹ Mai departe, am avut ca învățători pe părinții noștri după trup și le-am dat cinste; nu vom fi noi oare mai ascultători Tatălui duhurilor pentru ca să avem viață? ¹⁰ Pentru că aceia ne învățau timp de puține zile, după cum găseau cu cale; pe când acesta (o face) spre ceea ce este de folos, ca să ne facem părtași de sfințenia lui.

¹¹ Orice muștrare pare mai întâi aducătoare, nu de bucurie, ci de întristare; iar după aceea dă liniștitul rod al dreptății celor ce au fost încercați cu ea. ¹² Pentru aceea, îndreptați mâinile cele fără vlagă și genunchii cei slăbănogiți, ¹³ și faceți călcături drepte cu picioarele voastre, pentru ca acela care schiopătează să nu calce alături, ci mai vârtos să se vindece.

¹⁴ Căutați pacea cu toată lumea, și sfințenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Dumnezeu; ¹⁵ râvnind cu mintea ca să nu fie nimeni care să nu răspundă harului lui Dumnezeu și ca nu cumva, odrăslind vreo rădăcină amară, să aducă pa-

12. Vezi Isaia 35, 3.

13. Vezi Cartea Proverbelor 4, 26.

gubă și mulți prin ea să se molipsească.¹⁶ Să nu fie vreunul desfrânat sau lumeț ca Esau, care pentru o mâncare și-a vândut dreptul de întâi născut.¹⁷ Dar știți că și mai pe urmă, dorind să moștenească binecuvântarea, a fost respins; căci n'a mai aflat loc pentru pocăință, deși cu lacrimi a umblat după ea.

¹⁸ Voi nu v'ați apropiat de muntele ce putea fi pipăit, nici de focul arzător, nici de vârtej, nici de întunecime, nici de vijelie,¹⁹ nici de sunetul trâmbiței, nici de răsunetul cuvintelor despre care cei ce l-au auzit, au cerut să nu li se mai vorbească.²⁰ Deoarece nu puteau să sufere porunca: Chiar dacă un dobitoc s'ar atinge de munte, să fie ucis cu pietre.²¹ Și atât era de îngrozitoare arătarea, încât Moise zise: „Sunt înspăimântat și mă cutremur”.

²² Ci v'ați apropiat de muntele Sionului și de cetatea Dumnezeului celui viu, de Ierusalimul cel ceresc și de ceata multor mii de îngeri,²³ și de Biserica celor întâi născuți, cari sunt scriși în ceruri, și de Dumnezeu, judecătorul tuturor, și de duhurile dreptilor celor desăvârșiți,²⁴ și de Isus, mijlocitorul noului Legământ (Testament), și de stropirea aceluia sânge care grăiește mai bine decât Abel.

²⁵ Luați seama să nu respingeți pe cel ce vorbește; căci dacă aceia n'au avut scăpare, pentru că au respins pe acela care le grăia pe pământ, cu atât mai vărtos noi, dacă întoarcem spatele celui ce ne vorbește din ceruri.²⁶ Glasul aceluia ce a sgduuit pământul atunci, și acum

20. Vezi Cartea Iesirii 19, 12-13.

21. Vezi Deuteronomiul 9, 19.

26. Vezi Ageu 2, 7.

făgăduiește, zicând: „Încă odată și eu voi clătina nu numai pământul, ci și cerul”.²⁷ Iar prin aceea că zice: „Încă odată”, rostește schimbarea lucrurilor celor nestatornice, ca a unor lucruri subred făcute, pentru ca să rămână cele ce sunt statornice.²⁸ Drept aceea, ținându-ne de o împărăție neclintită, avem harul prin care să-i slujim lui Dumnezeu într'un chip plăcut lui, cu sfințenie și cucernicie: ²⁹ deoarece Dumnezeul nostru este un foc mistuitor.

CAPUL 13. — Deprinderea altor virtuți.

¹ Dragostea frățească să fie păstrată într'un voi.
² Și primirea de oaspeți să n'o dați uitării, căci prin aceasta unii — fără s'o știe — au primit în gazdă îngeri.
³ Aduceți-vă aminte de cei închiși, ca și cum ați fi închiși împreună cu ei; și de cei chinuți, într'un cât și voi sunteți într'un trup.
⁴ Cinstită să fie într'un toate căsătoria și patul neîntinat, deoarece Dumnezeu va judeca pe cei curvari și preacurvari.

⁵ Felul vostru de a vă purta să fie lipsit de sgârcenie și mulțumiți-vă cu cele de față, căci el însuși a zis: „Nu te voi lăsa și nici nu te voi părăsi”.
⁶ Pentru aceea cu încredere să zicem: „Domnul este ajutorul meu: nu mă voi teme de ceea ce mi-ar face omul”.

⁷ Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, cari

29. Vezi Deuteronomiul 4, 24.

Capul 13. Apostolul îndeamnă la deprinderea altor virtuți; cere statornicie în credință și rugăciuni.

6. Vezi Psalmul 117, 6.

7. Apostolul are înaintea ochilor pe sfântul Ștefan, cel dintâi mucenic, și pe cei doi sfinți Iacobi, morți cu toții pentru credință.

v'au vestit cuvântul lui Dumnezeu; și, privind la sfârșitul vieții lor, urmați-le credința. ⁸ Isus Hristos este ieri și azi, el este și în veci același. ⁹ Nu vă lăsați amăgiți de învățături felurite și străine: căci cel mai bun lucru este a-și întări inima cu har, nu cu de ale mâncării, lucruri ce n'au fost de niciun folos celor ce au umblat cu ele.

¹⁰ Avem un altar, din care n'au dreptul să fie părtași cei ce slujesc cortului, ¹¹ căci trupurile acelor dobitoace al căror sânge este dus de arhiereu în Sfânta Sfințelor pentru păcat, sunt arse afară din tabără. ¹² De aceea și Isus, ca să sfințească poporul cu sângele său, a pățimit în afară de poartă.

¹³ Să ieșim, așa dar, la dânsul afară din tabără, luând asupra noastră ocară lui. ¹⁴ Căci nu avem aici trainică cetate, ci căutăm una care va să vie. ¹⁵ Printr'insul să jertfim deci, pururea lui Dumnezeu prinos de laudă, adică rodul buzelor cari mărturisesc numele lui. ¹⁶ Și să nu uitați binefacerile și împărtășirea iubirii: pentru că cu astfel de jertfe se câștigă Dumnezeu.

¹⁷ Ascultați de mai marii voștri și fiți supuși lor; (ei doar veghiază, ca unii ce au de dat seamă de sufletele voastre); ca s'o facă aceasta cu bucurie și nu cu suspinare: căci aceasta n'ar fi spre folosul vostru.

¹⁸ Rugați-vă pentru noi: fiindcă suntem îndreptățiți că avem un cuget bun, dorind ca întru toate să ne purtăm bine. ¹⁹ Și cu atât mai mult vă rog să faceți aceasta, pentru ca eu să vă fiu înapoiat cât mai curând.

12. *În afară de poartă*, adică pe muntele Calvar, care era afară de ziduri.

14. *Care va să vie*, adică Ierusalimul ceresc.

²⁰ Și Dumnezeuul păcii, care a sculat din morți prin sângele legământului celui veșnic pe acela care este păstorul cel mare al oilor, pe Isus Hristos Domnul nostru, ²¹ să vă facă destoinici la orice lucru bun, ca să faceți voința lui: făcând el însuși în voi ceea ce este bine plăcut în fața lui prin Isus Hristos, căruia să-i fie slavă în vecii vecilor. Amin.

²² Mai departe vă rog, fraților, să primiți cu inimă bună cuvântul meu de îndemnare: căci v'am scris într'adevăr foarte pe scurt. ²³ Să știți că fratele Timoteu a fost lăsat slobod; cu el împreună (dacă va veni curând), am să vă văd. ²⁴ Spuneți sănătate la toți mai marii voștri și la toți sfinții. Vă trimit sănătate frații din Italia. ²⁵ Harul să fie cu voi cu toți. Amin.

EPISTOLA SFÂNTULUI IACOB

CAPUL 1. — Creștinul la încercare. ¹ Iacob, robul lui Dumnezeu și al Domnului nostru Isus Hristos, celor douăsprezece seminții cari sunt în risipire, sănătate. ² Socotiți ca o mare bucurie, fraților, feluritele ispite în cari cădeți, ³ bine știind că încercarea credinței voastre aduce răbdare; ⁴ iar răbdarea lucrează fapta desăvârșită; ca să fiți desăvârșiți și întregi, neavând lipsă de nimica.

⁵ Dacă cineva din voi are trebuință de înțelepciune, s'o ceară dela Dumnezeu, care dă la toți cu înbelșugare și nu ceartă; și i se va da lui. ⁶ Dar să ceară cu credință, fără a șovăi cătuși de puțin; pentru că cine șovăește, este asemenea valului mării mișcat și purtat de vânt. ⁷ Să nu creadă, deci, un astfel de om, că va primi ceva dela Dumnezeu. ⁸ Omul îndoielnic este nestatornic în toate căile sale.

⁹ Deci fratele cel smerit să se mândrească întru înălțarea sa; ¹⁰ iar cel bogat de smerenia sa, deoarece va trece ca floarea ierbii. ¹¹ Căci a

Sfântul Iacob cel Mic, fratele sfântului Iuda și rudenia lui Isus Hristos, a scris această Epistolă cam pe la anul 60 și a îndreptat-o către creștinii întorși dela iudaism și împrăștiați printre neamurile păgâne, cu scopul de a-i îmbărbăta în prigoniri, de a-i îndemna la o viață mai bună și de a-i feri de învățăturile cele greșite.

9. *Întru înălțarea sa:* la demnitatea de creștin.

10. *Iar cel bogat de smerenia sa:* de micimea sa înaintea lui Dumnezeu.

răsărit soarele arzător și iarba s'a uscat și floarea ei a căzut și frumusețea înfățișării ei a pierit; tot așa și cel bogat se va ofili pe căile sale.

¹² Fericit este bărbatul care suferă isпита, pentru că, după ce va fi încercat, va primi cununa vieții, pe care a făgăduit-o Dumnezeu celor ce-l iubesc pe dânsul. ¹³ Nimeni să nu spună, când este ispitit, că este ispitit din partea lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu nu este ispititor de lucruri rele și el nu ispitește pe nimeni. ¹⁴ Ci fiecare ese ispitit de pofta sa, care-l atrage și-l momește. ¹⁵ După aceea pofta, când zămislește, naște păcatul; iar păcatul, odată săvârșit, pricepuește moartea.

¹⁶ Nu vă înșelați, așa dar, frații mei preaiubiți. ¹⁷ Toată darea cea bună și orice dar desăvârșit vine de sus, coborându-se dela Tatăl luminilor, întru care nu este schimbare și nici umbră de mutare. ¹⁸ Într'adevăr, de bună voia sa ne-a născut prin cuvântul adevărului, pentru ca noi să fim ca o pârgă a fapturilor lui.

Încercarea în fapte. ¹⁹ Voi o știți, frații mei preaiubiți. Tot omul să fie grabnic să asculte, dar zăbavnic la vorbit și zăbavnic la mânie. ²⁰ Căci mânia omului nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu. ²¹ Pentru aceea, lepădând toată necurăția și prisosința răutății, îmbrățișați cu inimă blândă cuvântul altoit (în voi), care poate să mântuiască inimile voastre.

²² Fiți, deci, implinatori ai cuvântului și nu numai ascultători, înșelându-vă pe voi înșivă. ²³ Căci dacă cineva este auzitor al cuvântului și nu îndeplinitor al lui, el seamănă cu omul care-și privește în oglindă fața sa firească: ²⁴ așa că s'a

privit și s'a dus și îndată a uitat cum a fost.
²⁵ Iar cel ce va fi privit înăuntrul legii celei desăvârșite a libertății și va fi stăruit în ea, făcându-se, nu auzitor care uită, ci împlinitor al faptei, acesta va fi fericit în făptuirea sa.

²⁶ Dacă cineva socotește că este cucernic fără să-și înfrâne limba, ba încă amăgindu-și inima, zadarnică este cucernicia acestuia. ²⁷ Cucernicia curată și nepătată înaintea lui Dumnezeu și a Tatălui este aceasta: a cerceta pe orfani și văduve în necazul lor și a se păzi fără pată din partea lumii acesteia.

CAPUL 2. — Săracii și bogații. ¹ Frații mei, să nu țineți credința slăvitului Domn al nostru Isus Hristos și în același timp să căutați la fața omului. ² Căci de va intra în adunarea voastră un om având inel de aur și în veșmânt strălucit, și va intra și un sărac într'un veșmânt murdar, ³ iar voi veți căuta spre cel ce este îmbrăcat în veșmânt strălucit și-i veți zice: „Tu șezi aici în voie”; iar celui sărac îi veți zice: „Tu stai acolo”; sau: „Șezi sub scăunașul picioarelor mele”: ⁴ nu faceți voi oare deosebire între voi înșivă și nu v'ați făcut judecători de cugetări viclene?

⁵ Ascultați, frații mei preaiubiți: Nu i-a ales oare Dumnezeu pe cei săraci în această lume (ca să fie) bogați în credință și moștenitori ai

²⁵. Iar cel ce va fi privit înăuntrul legii celei desăvârșite a libertății, adică cel ce va fi cercetat cu luare aminte Evanghelia.

Capul 2. Apostolul îndeamnă pe credincioși să nu facă deosebire între om și om și arată că pentru mântuire, pe lângă credință, sunt de nevoie și faptele bune.

împărăției făgăduite de Dumnezeu celor ce-l iubesc pe dânsul? ⁶ Iar voi ați necinstit pe cel sărac. Oare nu bogații vă asupresc pe voi și nu ei vă târăsc la scaunele de judecată? ⁷ Nu sunt oare ei cei ce hulesc numele cel bun cu care voi ați fost chemați?

⁸ Însă dacă împliniți legea regească după Scripturi: „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși”, bine faceți; ⁹ iar dacă vă uitați la fața omului, faceți păcat și sunteți osândiți de lege ca niște călcători de lege. ¹⁰ Deci, cine va păzi toată legea, dar va greși într-o singură poruncă, s'a făcut vinovat de toate poruncile. ¹¹ Pentrucă cel ce a zis: „Să nu preacurvești”, a zis de asemenea: „Să nu ucizi”. Și dacă nu preacurvești, dar ucizi, te-ai făcut călcător al legii.

¹² Așa să grăiți și așa să lucrați, ca având a fi judecați după legea libertății. ¹³ Căci judecata este fără milă pentru acela care n'a întrebuințat milă; dar mila biruește judecata.

Credința și faptele. ¹⁴ Ce folos, frații mei, dacă cineva zice că are credință și nu are fapte? Oare credința va putea să-l mântuiască? ¹⁵ Dacă un frate sau o soră ar fi goi și lipsiți de hrana cea de toate zilele, ¹⁶ și cineva din voi le-ar zice: „Mergeți în pace, încălziți-vă și vă saturați!”, dar nu le-ați dat cele trebuincioase pentru trup, ce-ar folosi? ¹⁷ Așa și credința: dacă nu are fapte, moartă este în ea însăși.

¹⁸ Dar va zice cineva: „Tu ai credință, iar eu am fapte. Arată-mi credința ta fără de fapte, și eu îți voi arăta din fapte credința mea.” ¹⁹

8. *Legea regească* este legea dragostei.

11. Vezi Cartea Ieșirii 20, 13-14.

Tu crezi că Dumnezeu unul este și bine faci: și demonii cred și se cutremură. ²⁰ Dar voiești tu să știi, o omule ușuratic, că credința fără fapte este moartă?

²¹ Avram, părintele nostru, au nu din fapte s'a îndreptățit, aducând jertfă pe Isac, fiul său, pe altar? ²² Tu vezi cum credința lucra împreună cu faptele lui; și prin fapte credința lui s'a desăvârșit. ²³ Și s'a împlinit Scriptura care zice: „Avram a crezut lui Dumnezeu și i s'a socotit lui spre dreptate și a fost chemat prietenul lui Dumnezeu”. ²⁴ Vedeți cum este îndreptățit omul prin fapte și nu numai prin credință?

²⁵ De asemenea și Rahab desfrânata nu a fost oare îndreptățită prin fapte, primind iscoadele și scoțându-le afară pe altă cale? ²⁶ Căci precum trupul fără duh mort este, tot așa și credința fără fapte este moartă.

CAPUL 3. — Infrânarea limbii. ¹ Frații mei, să nu faceți mulți pe învățătorii, știind că vă luați judecată mai mare. ² Căci în multe lucruri greșim cu toții. Cine nu greșește în vorbă, acela este bărbat desăvârșit, destoinic chiar să infrâneze trupul în întregime. ³ Iar dacă noi punem frâul în gură cailor pentru ca să ni se supună, stăpânim și trupul lor întreg. ⁴ Iată că și corăbiile, deși sunt mari și împinse de vânturi puternice, sunt purtate de o cârmă mică, oriunde voiește

21. Vezi Cartea Facerii 22, 9-18.

23. Vezi Cartea Facerii 15, 6.

25. Vezi Cartea lui Iosue 2, 1-11; 6, 22-25.

Capul 3. Apostolul vorbește despre dorința cea neînfrânată de a se face învățătorii altora, păcătuiind cu limba.

mișcarea cârmaciului. ⁵ Tot așa și limba este un mădular mic, și cu mari lucruri se fălește. Iată, un foc cât de mic ee codru mare aprinde!...

⁶ Și limba este de asemenea un foc, o lume de fărâdelegi. Limba este așezată între mădularele noastre și molipsește trupul întreg și pune în flăcări roata vieții noastre, fiind ea însăși pusă în flăcări de către gheena. ⁷ Intr'adevăr, felurimea toată a fiarelor și a păsărilor și a târitoarelor și a altor vietăți se imblânzește și au fost imblânzite de firea omenească; ⁸ dar limba niciun om n'o poate domoli: este un rău fără astâmpăr; este plină de venin aducător de moarte.

⁹ Cu ea binecuvântăm pe Dumnezeu și pe Tatăl și cu ea blestemăm pe oameni, cari sunt făcuți după asemănarea lui Dumnezeu. ¹⁰ Din aceeași gură iese binecuvântarea și blestemul. Nu trebuie, frații mei, ca acestea să se întâmple astfel. ¹¹ Oare izvorul aruncă din aceeași gură apă dulce și amară? ¹² Poate oare, frații mei, smochinul să rodească struguri ori vița smochine? Tot astfel nici saramura nu poate să dea apă dulce.

¹³ Cine este între voi înțelept și priceput? Să-și arate cu o vieată bună faptele sale făcute întru blândețea înțelepciunii. ¹⁴ Iar dacă aveți o râvnă amară și dacă în inimile voastre aveți neînțelegeri, să nu vă făliți și să nu mințiți împotriva adevărului. ¹⁵ Căci această nu este o înțelepciune care vine de sus; ci este pământească, trupească, diavolească. ¹⁶ Pentru că unde este pizmă și neînțelegere, acolo este neorânduială și orice faptă rea.

6. O lume de fărâdelegi: pentru că slujește la toate viciile și la toate patimile.

¹⁷ Iar înțelepciunea care este de sus, mai întâi este curată, apoi pașnică, blândă, ascultătoare, potrivitoare cu cei buni, plină de milă și de roade bune, străină de părtiniri și de fățarnicie. ¹⁸ Și roada dreptății este semănată întru pace de către aceia cari săvârșesc pacea.

CAPUL 4. — Plăcerile deșarte. ¹ De unde sunt războaiele și certurile între voi? Oare nu de aici: dela poștele voastre, cari se războiesc în mădularele voastre? ² Poștiți și nu aveți, ucideți și pizmuiți și nu puteți să dobândiți; vă sfâdiți și vă războiți, și nu căpătați pentru că nu cereți. ³ Cereți și nu primiți, pentru că cereți rău, pentru că să risipiți pe plăcerile voastre. ⁴ Preacurvarilor, nu știți voi că prietenia lumii acesteia este dușmană a lui Dumnezeu? Așa dar, cine va voi să fie prietenul lumii acesteia, se face vrăjmașul lui Dumnezeu.

⁵ Credeți oare că Scriptura în deșert grăiește: „Duhul care locuiește în voi, vă iubește cu dragoste până la gelozie?” ⁶ și el mai mare har dăruiește. Pentru aceea Scriptura zice: „Dumnezeu se împotrivesc celor mândri, iar celor smeriți le dăruiește har”.

⁷ Fiți, așa dar, supuși lui Dumnezeu și împotriviți-vă diavolului și el va fugi de voi. ⁸ Apropiați-vă de Dumnezeu și el se va apropia de voi. Curățiți-vă mâinile, o păcătoșilor, și limpeziți-vă inimile voi, cei cu inima fățarnică. ⁹ Întristați-vă și jeliți și plângeți: răsul vostru să se

Capul 4. Apostolul stăruiește asupra păcii și a bunei înțelegeri între creștini.

8. Curățiți-vă mâinile, adică curățiți-vă faptele cele din afară. *Limpeziți-vă inimile,* adică faptele launtrice.

prefacă în jale și bucuria în întristare. ¹⁰ Smeriți-vă înaintea lui Dumnezeu și el vă va înălța.

Sfaturi părintești. ¹¹ Nu grăiți rău, fraților, unul de altul. Cine grăiește rău despre fratele său, grăiește rău despre lege și judecă legea. Iar dacă judeci legea, nu ești împlinitor al legii, ci judecător. ¹² Unul este dătătorul legii și judecătorul, cel ce poate pierde și mântui.

¹³ Dar tu, care judeci pe aproapele, cine ești? Veniți acum voi cari ziceți: „Astăzi sau mâine vom merge în cutare oraș și vom sta acolo un an și vom face negoț și vom câștiga”: ¹⁴ voi cari nu știți ce va fi în ziua de mâine. ¹⁵ Căci, într-adevăr, ce este viața noastră? Este un abur, care se arată scurtă vreme și apoi piere. În loc să ziceți: „Dacă Domnul va vrea”, și: „Dacă vom trăi, vom face aceasta sau aceea”. ¹⁶ Acum însă vă lăudați în trufia voastră. Orice laudă de felul acesta este păcătoasă. ¹⁷ Deci, cine știe binele ce trebuie să facă și nu-l face, acela este în păcat.

CAPUL 5. — Cei bogați să plângă. ¹ Iar acum voi, bogaților, plângeți și vă tânguiți de necazurile cari vor veni peste voi. ² Bogațiile voastre au putrezit și veșmintele voastre le-au mâncat moliile. ³ Aurul și argintul vostru au ruginit, și rugina lor va fi drept mărturie împotriva voastră și ca focul va mânca carnea voastră. V'ați adunat comoară de mânie în zilele din urmă. ⁴ Iată, plata lucrătorilor cari au secerat

Capul 5. Apostolul îndeamnă pe cei bogați la milă și pe toți creștinii la răbdare, la inimă dreaptă și la rugăciune.

țarinile voastre, plata care a fost oprită de voi, strigă, și strigătele săcerătorilor au pătruns în urechile Domnului armatelor. ⁵ Ați trăit mâncând și bând pe pământ, și inimile voastre le-ați hrănit în desfătări pentru ziua jertfirii. ⁶ Ați osândit și ați omorit pe cel drept și el nu vi s'a împotrivit.

⁷ Fiți, așa dar, răbdători, fraților, până la venirea Domnului. Iată că plugarul așteaptă roada cea scumpă a pământului, răbdând până ce primește (roada) cea timpurie și pe cea târzie. ⁸ Fiți deci cu răbdare și voi, și întăriți inimile voastre, pentru că venirea Domnului este aproape. ⁹ Nu murmurăți, fraților, unul împotriva celuilalt, pentru ca să nu fiți osândiți. Iată că judecătorul stă înaintea ușii.

¹⁰ Luați, fraților, ca pildă de îndurare a suferințelor și a chinurilor și de răbdare pe Proci, cari au vorbit în numele Domnului. ¹¹ Iată că noi ferim pe cei ce au suferit. Ați auzit de suferința lui Iob și ați văzut sfârșitul Domnului, pentru că Domnul este milostiv și face milostivire.

Ajutoare dumnezeiești. ¹² Iar mai pesus de toate, frații mei, să nu jurați nici pe cer, nici pe pământ, și nici un alt fel de jurământ să nu roștiți. Ci cuvântul vostru să fie: Da, da; nu, nu; pentru ca să nu cădeți în osândă. ¹³ Este cineva din voi în întristare? să facă rugăciuni. Este cineva cu inimă bună? să cânte psalmi.

¹⁴ Este cineva bolnav între voi? să cheme

11. *Sfârșitul Domnului*, adică sfârșitul cel bun al suferințelor pe cari le-a dat Dumnezeu lui Iob.

14. Sfântul Sobor din Trident a tâlmăcit și hotărât că locul acesta privește Sacramentul Maslului.

pe preoții bisericii și să facă rugăciuni asupra lui, ungându-l cu untdelemn în numele Domnului. ¹⁵ Și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav și-l va ușura Domnul; și dacă este în păcate, i se vor ierta lui.

¹⁶ Mărturișiți-vă, așa dar, unul altuia păcate și rugăți-vă unul pentru altul, pentru a fi mântuiți: pentru că mult poate rugăciunea cea stăruitoare a celui drept.

¹⁷ Ilie era un om ca noi în slăbiciuni și s'a rugat cu infocare ca să nu cadă ploaie pe pământ, și n'a plouat trei ani și șase luni. ¹⁸ Și din nou s'a rugat și cerul a dat ploaie și pământul a dat roada sa.

¹⁹ Frații mei, dacă cineva din voi se abate dela adevăr și dacă vreunul îl întoarce, ²⁰ trebuie să știe că cel ce va întoarce pe cel păcătos dela rătăcirea căii lui, îi va mântui sufletul dela moarte și va acoperi mulțimea păcatelor.

Sfântul Apostol Petru.

INTĂIA EPISTOLĂ A SF. PETRU

CAPUL 1. — **Nădejde nouă.** ¹ Petru, Apostolul lui Isus Hristos, străinilor din risipire în Pont, în Galatia, în Capadocia, în Asia și Bitinia, aleși ² după prevederea lui Dumnezeu Tatăl spre sfințirea Duhului, pentru a asculta de Isus Hristos și pentru a fi stropiți cu sângele lui: harul și pacea să vă sporească.

³ Binecuvântat să fie Dumnezeu, Tatăl Domnului nostru Isus Hristos, care după mare mila sa ne-a născut din nou la o nădejde vie prin învierea lui Isus Hristos din morți, ⁴ spre o moștenire nestricăcioasă și neîntinată și neveștejită, păstrată în ceruri pentru voi, ⁵ cari prin puterea lui Dumnezeu sunteți păziți prin credință spre mântuire, care este pregătită să fie dată pe față în vremea de apoi.

⁶ Atunci vă veți bucura, măcar că acum se cade să fiți întristați o scurtă vreme cu felurite ispite; ⁷ ca încercarea credinței voastre, cu mult mai scumpă decât aurul (care prin foc se încearcă), să fie găsită (vrednică) de laudă, de slavă și

Sfântul Petru a scris întâia sa Epistolă din Roma, pe la anul 63, îndreptând-o către creștinii din Asia Mică, pentru că aceștia erau în prada prigonirilor din partea Evreilor și păgânilor. Epistola are de scop să mângâie, să întărească și să indemne pe creștini la statornicie.

1. Străinilor din risipire, adică creștinilor cari trăiesc pe pământ ca niște pribegi așteptând să intre în stăpânirea patriei cerești.

de cinste la arătarea lui Isus Hristos: ⁸ pe care voi îl iubiți fără a-l fi văzut; în care credeți și acum fără a-l vedea; și, crezând, vă veți bucura de o bucurie negrăită și fericită, ⁹ dobândind scopul credinței voastre, adică mântuirea sufletelor.

¹⁰ Despre care mântuire au căutat cu sânguință și au cercetat prorocii, cari au prorocit despre harul care trebuia să fie în voi; ¹¹ cercetând aceștia vremea și felul vremii arătate lor de Duhul lui Hristos care era în ei și care le vestea pătimirile lui Hristos și măririle cari au urmat; ¹² cărora le-a fost descoperit că nu pentru ei înșiși, ci pentru voi au fost împărțitorii acelor lucruri ce v'au fost vestite de către aceia cari v'au propovăduit Evanghelia întru Duhul Sfânt trimis din cer, în care îngerii doresc să pătrundă cu privirea.

Indemnuri înfocate. ¹³ Pentru aceea, având încins mijlocul minții voastre și treji fiind, nădăjduiți cu totul în harul acela care vi se dă vouă la arătarea lui Isus Hristos. ¹⁴ Ca niște fii ai ascultării, nu vă potriviți poftelor din trecut, când erați în neștiință, ¹⁵ ci precum acela care v'a chemat sfânt este, așa să fiți și voi sfinți în toată făptuirea voastră; ¹⁶ pentru că scris este: Fiți sfinți, pentru că eu sunt sfânt.

¹⁷ Și dacă voi îl chemați Tată pe cel ce, fără părtinire, judecă după faptele fiecăruia, (atunci) petreceți în frică vremea pribegiei voastre: ¹⁸ știind că nu cu lucruri stricătioase, cu argint sau

^{13.} Având încins mijlocul minții cu cingătoarea înfrânării patimilor, care împiedecă a sluji în libertate lui Dumnezeu.

cu aur, ați fost răscumparați din chipul cel desert de traiu al vostru moștenit dela părinți, ¹⁹ ci cu sângele cel scump al lui Hristos, ca al unui miel neprihănit și nepătat ²⁰ și orânduit mai înainte de întemeierea lumii, iar apoi arătat în vremile din urmă pentru voi, ²¹ cari printr'insul credeți în Dumnezeu, cel ce l-a înviat din morți și l-a preamărit pentru ca voi să credeți și să nădăjduiți în Dumnezeu.

²² Curățindu-vă inimile voastre cu ascultarea dragostei, cu dreaptă iubire frățească, iubiți-vă stăruitor, din inimă, unul pe altul; ²³ fiind născuți din nou, nu din sămânță stricătioasă, ci din cea nestrictăcioasă, prin cuvântul Dumnezeului celui viu și dăinuior în veci. ²⁴ Pentru că toată făptura este ca iarba și toată slava ei este ca floarea ierbii: iarba s'a uscat și floarea ei a căzut, dar cuvântul Domnului rămâne în veac. Și acesta este cuvântul ce vi s'a propovăduit.

CAPUL 2. — Templul cel nou. ¹ Drept aceea, lepădând orice răutate și orice vicleșug și prefăcătoriile și pizmele și clevetirile, ² ca niște prunci de curând născuți să doriți cu înfocare laptele cel duhovnicesc, neprefăcut; pentru ca prin el să creșteți spre mântuire; ³ dacă poate ați gustat că dulce este Domnul.

⁴ Apropiați-vă de el, piatra cea vie, lepădată de oameni, dar de Dumnezeu aleasă și cinstită; ⁵ și voi de asemenea sunteți clădiți pe el ca niște

Capul 2. Apostolul vorbește despre unirea cea strânsă cu Isus Hristos, care este piatra unghiulară și pe care trebuie să fie zidit tot creștinul. La urmă îndeamnă la supunere față de puterea legiuită.

^{3.} Vezi Psalmul 33, 9.

pietre vii, drept casă duhovnicească, preoție sfântă, ca să aduceți jertfe duhovnicești plăcute lui Dumnezeu prin Isus Hristos.

⁶ Pentru că se află în Scriptură: „Iată că eu pun în Sion o piatră de căpetenie, unghiulară, aleasă, de mare preț; și cine va crede în ea, nu va rămânea de rușine. ⁷ Pentru voi deci, cari credeți, ea este spre cinste; iar pentru cei ce nu cred, este piatra lepădată de cei ce zidesc: aceasta a ajuns să fie capul unghiului, ⁸ și piatră de poticnire și piatră de sminteală pentru cei ce se poticnesc în cuvânt și nu cred în aceea la ce au fost orânduți. ⁹ Voi însă sunteți seminție aleasă, preoție aleasă, preoție regească, neam sfânt, popor de agonisire: pentru ca să preamăriți virtuțile celui ce din întunecare v'a chemat la lumina sa cea minunată: ¹⁰ cari odată nu erăți popor (ales), iar acum sunteți poporul lui Dumnezeu; cari odată n'aveați parte de milă, iar acum sunteți părtași de milostivire.

¹¹ Preaiubiților, eu vă rog sus și tare ca pe niște străini și pribegi să vă feriți de poftele cele trupești cari se războesc împotriva sufletului; ¹² să aveți purtare bună între păgâni, pentru ca, de unde acum vă bârfesc ca pe niște făcători de rele, văzând faptele voastre cele bune, să preamărească pe Dumnezeu în ziua în care îi va cerceta.

Supunere legiuită. ¹³ Fiți, așa dar, supuși, pentru Dumnezeu, la toată făptura omenească:

6. Vezi Isaia 28, 16.

7-8. Vezi Psalmul 117, 22.

9. *Popor de agonisire*, adică cumpărat de Dumnezeu cu sângele cel scump al lui Isus Hristos.

atât regelui, ca înaltului stăpânitor, ¹⁴ cât și dragătorilor, ca celor trimiși de el spre răzbunarea făcătorilor de rele; ¹⁵ pentru că așa este voința lui Dumnezeu, ca, săvârșind binele, să faceți să amuțească neștiința oamenilor fără de minte; ¹⁶ ca niște oameni liberi, și nu ca și cum ați avea libertatea drept acoperemânt al vicleniei, ci ca robii lui Dumnezeu. ¹⁷ Cinstiți pe toți; iubiți pe frați; temeți-vă de Dumnezeu; dați cinste regelui. ¹⁸ Voi, slugilor, fiți supuse cu frică stăpânilor, nu numai celor buni și blânzi, ci și celor răi.

¹⁹ Căci este un har dacă cineva îndură întristări cu gândul la Dumnezeu, suferind pe nedrept. ²⁰ Într'adevăr, ce cinste este dacă suferiți după ce ați păcătuit și sunteți pedepsiți? Dar dacă, făcând binele și pătimind, suferiți cu răbdare, acesta este un har la Dumnezeu.

²¹ La aceasta ați fost doar chemați, căci și Hristos a pătimit pentru noi, lăsându-vă pildă vouă, ca să vă luați pe urmele lui. ²² Cel ce n'a săvârșit niciun păcat și nici vicleșug nu s'a aflat în gura lui; ²³ care, ocărit fiind, nu răspundea cu ocară; chinuit fiind, nu amenința, ci s'a dat pe sine în mâinile celui ce-l judeca pe nedrept; ²⁴ care a purtat el însuși păcatele noastre în trupul său pe lemn, (pentru ca, morți fiind pentru păcat, să trăim pentru dreptate), prin ale cărui răni ați fost vindecați. ²⁵ Pentru că ați fost ca niște oi rătăcite, dar acum v'ați întors la păstorul și păzitorul sufletelor voastre.

CAPUL 3. — Datoriile celor căsătoriți. ¹
De asemenea și femeile să fie supuse bărbaților

Capul 3. Apostolul vorbește despre datoriile crești-

lor : pentru ca, dacă unii nu cred cuvântului, să
să fie câştigaţi fără de cuvânt prin purtarea fe-
meilor lor, ² văzând purtarea voastră cea nepă-
tată şi plină de sfilă. ³ Podoaba lor să nu fie
pe dinafară împletitura părului, ori aurul ce şi-l
atarnă împrejur, ori căutarea veşmintelor, ⁴ ci
omul cel ascuns al inimii, întru nestrîcaciunea
unui duh liniştit şi blând, care este lucru de
mare preţ înaintea lui Dumnezeu.

⁵ Pentru că tot aşa se împodobeau odată şi
femeile cele sfinte cari nădăduiau în Dumnezeu,
fiind supuse bărbatilor lor. ⁶ Precum Sara asculta
de Avram, chemându-l pe el domn : ale cărei
fiice sunteţi voi, dacă faceţi binele şi nu vă lă-
saţi înspăimântate de nicio înfricoşare.

⁷ Voi, bărbatilor, de asemenea să trăiţi înţe-
lepteşte cu soţiile voastre şi daţi-le cinste ca
unei scule mai plăpânde şi apoi şi ca unei îm-
preună moştenitoare a harului vieţii : pentru ca
rugăciunile voastre să nu fie stânjenite. ⁸ În sfâr-
şit, fiţi cu toţii într'un gând, miloşi faţă de celalt,
iubitori de fraţi, milostivi, blânzi, smeriţi, ⁹ nerăs-
plătind răul cu rău, nici ocară cu ocară, ci din
potrivă binecuvântând, căci la aceasta aţi fost
chemati, ca să aveţi drept moştenire binecuvân-
tarea.

¹⁰ Pentru că cine voieşte să iubească vieaţa
şi să vadă zile bune, să-şi înfrâneze limba dela
rău şi buzele lui să nu grăiască vicleşug. ¹¹ Să
se ferească de rău şi să facă binele ; să caute
pacea şi să umble după ea : ¹² deoarece ochii lui

nilor căsătoriţi şi despre statornicia în slujba lui Dum-
nezeu, chiar şi în prigoriri.

6. Vezi Cartea Facerii 18, 12.

10-12. Vezi Psalmul 33, 13-17.

Dumnezeu sunt peste cei dreپti şi urechile lui
la rugăciunile lor ; iar faţa lui Dumnezeu este
împotriva celor ce fac rău.

Statornicia în bine. ¹³ Şi cine este cel ce
v'ar face rău, dacă veţi fi râvnitorii binelui ? ¹⁴
Dar chiar dacă pătimiţi ceva pentru dreptate,
fericiţi sunteţi. Să nu vă temeţi de înfricoşarea
lor şi să nu vă turburaţi. ¹⁵ Ci binecuvântaţi pe
Domnul Hristos în inimile voastre, gata fiind tot-
deauna a da răspuns îndestulitor oricui vă cere
socoteală despre nădejdea care este în voi ; ¹⁶
dar cu blândeţe şi cuviinţă, având cugetul bun :
pentru ca, tocmai clevetindu-vă, să rămână ruşi-
naţi cei ce bârfesc purtarea voastră cea bună
întru Hristos. ¹⁷ Căci mai bine este a pătimi
(dacă aşa place voinţei lui Dumnezeu) făcând
binele, decât săvârşind răul. ¹⁸ Doar şi Hristos a
murit odată pentru păcatele noastre, el, cel drept,
pentru cei nedreپti, pentru ca să ne aducă la
Dumnezeu, fiind dat la moarte după trup, dar
fiind învîiat prin Duh ; ¹⁹ prin care s'a şi dus să
propovăduiască acelor duhuri cari erau în închi-
soare, ²⁰ cari au fost necredincioase odată, când
răbdarea lui Dumnezeu tot aştepta în zilele lui
Noe, pe când se făcea arca, în care puşini, adică
opt suflete au fost mîntuite deasupra apelor.

²¹ Cărui lucru îi răspunde acum botezul, (nu
ca ştergere a necurăţiilor trupului, ci ca un le-
gămînt al cugetului bun făcut cu Dumnezeu),

19-20. Mulţimea tălcuitorilor crede că sfântul Petru
vorbeşte aici despre coborîrea lui Isus Hristos în limb.

21. Botezul nu este numai, aşa, o spălare a necură-
ţiilor trupului, după cum erau spălările Evreilor, ci bo-
tezul curăţă sufletul de orice păcat şi-l sfinţeşte cu re-
vărsarea harului sfinţitor.

care acum vă mântuește prin învierea lui Isus Hristos, ²² cel ce este la dreapta lui Dumnezeu, după ce a înghițit moartea, pentru ca să ne facem moștenitori ai vieții veșnice, după ce s'a dus în cer, supunându-și îngerii și stăpânirile și puterile.

CAPUL 4. — Indemn la viață creștinească. ¹ Pătîmind, așa dar, Isus Hristos cu trupul, înarmați-vă și voi cu același gând: că cine a pătimit cu trupul, a isprăvit cu păcatele; ² pentru ca să trăiască, nu după patimile oamenilor, ci după vrerea lui Dumnezeu, câtă vreme îi mai rămâne de trăit în trup. ³ Căci celor ce în trecut au făcut pe deplin voia păgânilor, să le ajungă lor că au umblat în desfrânări, în poște, în trecere peste măsură în mâncare și băutură și în slujba cea neiertată a idolilor.

⁴ Din care pricină ei sunt ieșiți din fire că voi nu luați parte cu ei în aceeași nerușinare de desfrâu și vă blestemă. ⁵ Dar ei vor da seamă celui ce stă gata să judece viii și morții. ⁶ Căci pentru aceasta a fost propovăduită Evanghelia chiar și morților, pentru ca să fie judecați după oameni cu privire la trup, dar să trăiască după Dumnezeu cu privire la duh. ⁷ Iar sfârșitul tuturor lucrurilor s'a apropiat. Fiți deci înțelepți și priveghiați în rugăciuni.

Capul 4. Apostolul îndeamnă la sfințenie, amintind apropiata judecată și marele preț al suferințelor.

6. A fost propovăduită Evanghelia chiar și morților. Prin morți se înțeleg sau păcătoșii, cari sunt morți la suflet, sau suferetele din limb, despre cari s'a vorbit mai sus 3, 19-20.

7. Sfârșitul... s'a apropiat. Apostolul voiește să a-

⁸ Mai înainte de toate însă, să aveți între voi statornică dragoste unul față de celalt, pentru că dragostea acopere mulțimea păcatelor. ⁹ Fiți primitori de oaspeți unul față de celalt, fără de cârtire. ¹⁰ Fiecare, după cum a primit harul, să-l împărtășească cu alții, ca niște buni economi ai harului celui de multe feluri al lui Dumnezeu.

¹¹ Cine vorbește, (să vorbească) ca și cum ar vorbi cuvintele lui Dumnezeu; dacă cineva are o slujbă, (s'o îndeplinească) ca printr'o putere împărtășită de Dumnezeu, pentru ca în toate să fie cinstit Dumnezeu, prin Isus Hristos, căruia îi este mărire și stăpânire în vecii vecilor Amin.

Trebue să suferim creștinește. ¹² Preaiubiților, nu vă mirați de marele foc ce vi s'a aprins spre încercare, ca și cum vi s'ar întâmpla ceva nou; ¹³ ci bucurați-vă că vă împărtășiți de suferințele lui Hristos, pentru ca să vă bucurați și să vă înveseliți și la descoperirea slavei lui. ¹⁴ Dacă veți fi ocăriți pentru numele lui Hristos, fericiți veți fi: pentru că cinstea, slava și puterea lui Dumnezeu și Duhul lui se odihnește asupra voastră.

¹⁵ Dar nimeni dintre voi să nu sufere ca uci-gaș, sau tâlhar, sau ocăritor, sau ca poftitor de lucruri străine. ¹⁶ Iar de sufere ca creștin, să nu se rușineze, ci să preamărească pe Dumnezeu pentru numele acesta. ¹⁷ Căci vreme este ca să înceapă judecata dela casa lui Dumnezeu. Și dacă începe dela noi, care va fi sfârșitul celor ce nu ascultă de Evanghelia lui Dumnezeu? ¹⁸ Și dacă

rate scurtimea vieții omenești, în care omul poate face binele.

18. Vezi Cartea Proverbelor 3, 34.

abia cel drept se va mântui, unde se vor arăta nelegiuitul și păcătosul? ¹⁹ Pentru aceea și cei ce sufer după voia lui Dumnezeu, să-și încredințeze sufletul lor credinciosului ziditor, săvârșind fapte bune.

CAPUL 5. — Indemnurile din urmă. ¹ Pe preoții cari sunt în mijlocul vostru îi rog, așa dar, sus și tare eu, care sunt împreună preot cu dânșii și martor al patimilor lui Hristos și chemat a fi părtaș de acea mărire care va fi descoperită într-o zi; ² pașteți turma lui Dumnezeu care este în paza voastră, stăpânind-o, nu cu sila, ci cu voie bună, după Dumnezeu, nu de dragul unui câștig necinstit, ci cu osârdie; ³ și nici ca și cum ați fi stăpâni peste moștenirea (Domnului), ci făcându-vă din inimă pildă turmei. ⁴ Și când se va arăta Mai-marele păstorilor, veți primi coroana cea neveștejită a slavei.

⁵ De asemenea și voi, tinerilor, fiți supuși preoților. Și cu toții îmbrăcați-vă în smerenie unii față de alții, pentru că Dumnezeu se împotrivește celor trufași, iar celor smeriți le dă har. ⁶ Smeriți-vă, așa dar, sub mâna cea puternică a lui Dumnezeu, pentru ca el să vă înalțe la timpul cercetării; ⁷ aruncând asupra lui toate temerile voastre, căci el are grijă de voi.

⁸ Fiți treji și veghiați: pentru că dușmanul vostru, diavolul, ca un leu răcnind umblă împrejur, căutând pe cine să-l înghită; ⁹ căruia împotriviți-vă, fiind tari în credință, știind că aceleași

Capul 5. Apostolul dă indemnuri de mare preț păstorilor și apoi tinerilor.

5. Vezi Cartea Proverbelor 3, 34.

suferințe le îndură și frații voștri împrăștiați în lume.

¹⁰ Iar Dumnezeu lăsa tot harul, care ne-a chemat la slava sa cea veșnică în Hristos Isus, după puțină suferință, vă va desăvârși, vă va întrema și vă va întări. ¹¹ Lui să-i fie slavă și stăpânire în vecii vecilor. Amin.

¹² Prin Silvan, fratele cel credincios, v'am scris, precum cred, pe scurt, pentru a vă îndemna și a vă mărturisi că adevăratul dar al lui Dumnezeu este acesta, în care stați cu statornicie. ¹³ Vă spune sănătate Biserica ce este în Babilon, împreună aleasă cu voi, și Marcu, fiul meu. Imbrățișați-vă unul pe altul în sfântă sărutare. Har vouă tuturor cari sunteți întru Hristos Isus. Amin.

12. *Silvan* este cel numit încă și *Sila*: vezi Faptele Apostolilor, 15, 22.

13. *Babilon* este numită în locul acesta *Roma*, și așa este chemată și în *Apocalips* 14, 8; 16, 19; 17, 5 și așa au chemat-o toți Sfinții Părinți din vechime. *Marcu* este sfântul Marcu, cel care a scris Evanghelia a doua.

A DOUA EPISTOLĂ A SF. PETRU

CAPUL 1. — Virtuțile creștinești. ¹ Simon Petru, slujitorul și Apostolul lui Isus Hristos, celor ce, ca și noi, au fost hărăziți cu aceeași credință ca a noastră împreună cu dreptatea Dumnezeului și Mântuitorului nostru Isus Hristos.

² Sporească-vă harul și pacea prin cunoașterea lui Dumnezeu și a lui Isus Hristos, Domnul nostru : ³ deoarece dumnezeiasca lui putere ne-a dăruit toate cele ce sunt spre viață și cucernicie, prin cunoașterea celui ce ne-a chemat întru slava și virtutea sa, ⁴ prin care ne-a dăruit făgăduințe mari și de mare preț : pentru ca prin acestea să vă faceți părtași de firea dumnezeiască, fugind de stricăciunea poftelor, care este în lume.

⁵ Iar voi, dându-vă toată silința, adăugați la credința voastră virtutea ; la virtute cunoștința ; ⁶ la cunoștință înfrânarea ; la înfrânare răbdarea ; la răbdare evlavie ; ⁷ la evlavie iubirea de frate ; la iubirea de frate dragostea.

⁸ Căci dacă acestea vor fi în voi și vor tot spori, nu vă vor lăsa lipsiți și neroditori în cunoașterea Domnului nostru Isus Hristos ; ⁹ pentru că cine nu are aceste lucruri, este orb și umblă dibuind și uită că a fost curățit de păcatele sale cele trecute. ¹⁰ De aceea, cu atât mai vârtos

să vă siliți, fraților, ca prin fapte bune să vă faceți sigură chemarea și alegerea voastră : căci, făcând astfel, nu veți păcătui niciodată. ¹¹ Iar în chipul acesta vă va fi dată cu prisosință intrarea în veșnica împărăție a Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos.

¹² Drept aceea, voiui avea cu grija ca să vă îndemn pururea în privința acestor lucruri, cu toate că le știți și sunteți întăriți în adevărul de față. ¹³ Și acum cred că este lucru drept ca, atâta vreme cât sunt în cortul acesta, să vă trezesc cu îndemnuri ; ¹⁴ sigur fiind că de grabă îmi voi lepăda cortul, după cele ce însuși Domnul nostru Isus Hristos mi le-a dat de înțeles. ¹⁵ Dar voiui face așa fel ca, chiar după moartea mea, să aveți cum să vă aduceți aminte deseori despre aceste lucruri.

¹⁶ Pentru că, nu urmând basme meșteșugite, v'am făcut cunoscute vouă puterea și venirea Domnului nostru Isus Hristos, ci văzând cu ochii mărirea lui. ¹⁷ Doar el a primit într'adevăr cinste și slavă dela Dumnezeu Tatăl, coborîndu-se la dânsul din marea slavă glasul acela : Acesta este Fiul meu cel iubit, întru care bine am voit, pe dânsul să-l ascultați. ¹⁸ Și acest glas noi l-am auzit venind din cer, pe când eram cu el pe muntele cel sfânt.

¹⁹ Și avem cuvântul mai temeinic al prorocilor, cărui cuvânt bine faceți că-i dați luare aminte, ca unei făclii ce strălucește în loc întunecos, până când se va lumina de ziuă și luceafărul va răsări în inimile voastre. ²⁰ Mai întâi de

Epistola a doua a scris-o sfântul Petru dela Roma pe la anul 67. În ea îndeamnă pe credincioși să se ferească de învățătorii cei mincinoși.

13. *Cât sunt în cortul acesta :* al trupului.

17. Vezi Matei 17, 5.

20. *Prorocia Scripturii* este tot Vechiul Testament,

toate să înțelegeți lucrul acesta : că orice prorocie a Scripturii nu se tâlcuește după cum îl taie capul pe fiecare. ²¹ Că doar nu prin voință omenască a fost adusă odată prorocia, ci oameni sfînți ai lui Dumnezeu au vorbit, însuflați fiind de Duhul Sfânt.

CAPUL 2. — Prorocii minciunii și fără-delegii. ¹ Dar au fost în popor și proroci mincinoși, după cum vor fi și între voi învățători mincinoși, cari vor strecura erezurile pierzării și vor tăgădui pe acel stăpân care i-a răscumpărat, atrăgându-și asupra lor o grabnică pieire. ² Și mulți vor urma destrăbălările lor, și, prin aceștia, calea adevărului va fi hulită, ³ și, din poftă de avere, vor face negoț cu voi, întrebuițând cu-vinte prefăcute; osândă acestora de mult timp nu lăncezește și pierzarea lor nu doarme.

⁴ Căci dacă Dumnezeu n'a cruțat pe îngerii cari au păcătuit, ci, aruncându-i în iad, i-a dat în lanțurile tartarului, pentru ca să fie chinuiți și păstrați pentru judecată; ⁵ și n'a cruțat lumea cea veche, ci mântui împreună cu alți șapte pe Noe, propovăduitorul dreptății, descărcând poporul peste lumea de nelegiuiri; ⁶ și a osândit la

care este o prorocie neîntreruptă despre Isus Hristos. Dacă, — precum zice sfântul Petru, — Scripturile sfinte nu pot fi tâlcuite de fiecare după cum îl taie capul, rămâne osândită greșala protestanților, cari lasă pe fiecare credincios să înțeleagă și să tâlmăcească cuvântul lui Dumnezeu după înțelegerea sa.

Capul 2. Apostolul arată ființarea și purtarea cea fărădelege a învățătorilor mincinoși precum și pedepsele ce-i așteaptă.

4. Vezi Cartea lui Iob 4, 18.

5. Vezi Cart. Fac. 7, 1 și urm. — 6. Cart. Fac. 19, 25

nimicire orașele Sodoma și Gomora, prefăcându-le în cenușă și făcându-le pildă celor ce vor să trăiască în răutate; ⁷ și mântui pe Lot cel drept, chinuit de ocările și de traiul cel desfrânat al celor nelegiuiri, ⁸ căci era drept și la văz și la auz, locuind cu oameni cari zilnic chinuiau cu fapte rele sufletul acela drept.

⁹ Dumnezeu știe să izbăvească pe cei drepti din încercare și să păstreze pe cei răi spre chinuire pentru ziua judecății; ¹⁰ mai cu seamă însă pe aceia cari umblă după patimile cărnii întru poște spurcate și desprețuesc domnia (lui Hristos); cutezători, iubitori de sine, nu se tem să furișeze erezuri, hulind; ¹¹ pe când îngerii înșiși, deși sunt mai presus în putere și tărie, nu aduc judecată defăimătoare unii împotriva altora.

¹² Aceștia însă ca niște dobitoace fără minte, făcute din fire ca să fie prinse și să piară, hulind cele ce nu cunosc, vor pieri prin însăși stricăciunea lor, ¹³ primind astfel plata nelegiurii, ca unii ce-și fac plăcere din desfătărilor zilei; pete și ocară, plini de moliciuni, destrăbălați în ospețele ce le fac cu voi; ¹⁴ având ochii plini de preacurvie și de fărădelege necontenită; mormind sufletele nestatornice, având inima deprinsă în lăcomie, fiind fiii blestemului; ¹⁵ părăsind calea cea dreaptă, au rătăcit apucând calea lui Balaam fiul lui Bosor, care a îndrăgit plata nedreptății, ¹⁶ dar a fost muștrat pentru nebunia sa : un dobitoc mut, pe care era călare, grăind

11. *Unii împotriva altora.* Ingerii din cer nu judecă pe Ingerii cei răi (diavoli), ci lasă această judecată lui Dumnezeu, care singur este judecătorul a toată fapătura.

12. *Aceștia însă :* învățătorii cei mincinoși.

15—16. Vezi Cartea Numerelor 22, 22.

cu graiu omenesc, a înfrânat nebunia prorocului.

¹⁷ Aceștia sunt fântâni fără apă și neguri purtate de furtuni, cărora le este păstrat întunerecul cel mai întunecat; ¹⁸ pentru că, spunând vorbe trulașe și deșarte, momesc prin patimile cele necurate ale trupului pe aceia cari cu puțin mai înainte fugeau de cei ce sunt în răstăcire; ¹⁹ făgăduindu-le libertate, pe când ei înșiși sunt robii stricăciunii; pentru că de cine este omul biruit, aceluia îi este și rob.

²⁰ Intr'adevăr, dacă după ce au scăpat de întinările lumii prin cunoașterea Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos, sunt din nou incurcați de acestea și învinși, li s'au făcut cele de pe urmă mai rele decât cele dintâi. ²¹ Căci mai bine era pentru dânșii să nu cunoască calea dreptății, decât ca, după ce au cunoscut-o, să se întoarcă înapoi dela sfânta poruncă ce li s'a dat. ²² Dar s'a împlinit în ei zicala cea adevărată: Cănele s'a întors la ceea ce a vărsat; și: Scroafa spălată (vine) să se tăvălească în mocirlă.

CAPUL 3. — Batjocoritori neomenoși.

¹ Iată, fraților, că eu vă scriu această a doua Epistolă ca, indemnându-vă, să trezesc cugetul vostru cel drept; ² pentru ca să vă aduceți aminte de cuvintele sfinților Proroci, despre cari v'am vorbit mai înainte, și de poruncile Domnului și Mântuitorului (dată vouă) de Apostolii voștri. ³ Și să știți mai înainte de toate că vor veni în

22. Vezi Cartea Proverbelor 26, 11.

Capul 3. Apostolul vorbește despre a doua venire a lui Isus Hristos pe care o făgăduesc învățătorii cei min-

zilele de pe urmă batjocoritori desprețuitori, trăind după poftele lor, ⁴ cari vor zice: „Unde este făgăduința sau venirea lui? că doar de când au adormit părinții, toate merg așa ca dela început făpturii“.

⁵ Dar aceștia nu știu, — pentru că așa voiesc ei, — că mai întâi prin cuvântul lui Dumnezeu erau cerurile și pământul (ieșit) din apă și înche-gat prin apă, ⁶ și chiar prin aceste lucruri a pierit lumea de atunci, innecată în apă. ⁷ Iar cerul și pământul cari sunt acum, sunt păzite de același cuvânt și păstrate pentru foc în ziua jude-cății și a pieirii oamenilor nelegiuți.

⁸ Acest singur lucru să nu vă rămână neștiut, preaiubiților, că la Dumnezeu o zi este ca o mie de ani și o mie de ani ca o zi. ⁹ Nu întârzie Domnul făgăduința sa, după cum cred unii, ci așteaptă cu răbdare pentru voi, nevrând ca cineva să piară, ci ca să se întoarcă cu toții la pocăință. ¹⁰ Dar ca un tâlhar va veni ziua Domnului, în care cerurile vor pieri cu mare vuet și stihiele se vor desface de căldură și lucrurile cari sunt pe el vor fi arse.

¹¹ Deci, dacă toate aceste lucruri vor trebui să fie destrămate, cum nu se cuvine oare să fiți voi în viața voastră cea sfântă și în cucernicie, ¹² așteptând și alergând intru întâmpinarea venirii zilei Domnului, în care zi cerurile, arzând, se vor desface și stihiele se vor topi de dogoreala focului? ¹³ Noi însă, după făgăduința lui, așteptăm

cinoși, dar pe care el o întărește cu mărturiile sale.

7. Aceeași atotputernicie a lui Dumnezeu care ține lumea o va nimici prin foc în ziua judecății, în care vor pieri toți oamenii cei nelegiuți. (M. Sales).

13. Ceruri noi și pământ nou, adică curățite prin

ceruri noi și pământ nou, în care locuște dreptatea.

¹⁴ Pentru aceea, preaiubiților, așteptând aceste lucruri, sânguiți-vă să fiți aflați de el în pace, fără prihană și curați. ¹⁵ Și socotiți drept mântuire îndelunga răbdare a Domnului nostru, după cum v'a scris și preaiubitul nostru frate Pavel, după înțelepciunea ce i-a fost dată, ¹⁶ precum (o face) și în toate Epistolele sale, unde vorbește despre acestea, în cari sunt unele lucruri cu anevoie de înțeles și pe cari cei neștiutori și șovăelnici le răstălmăcesc, (ca și pe toate celelalte Scripturi), spre a lor pierzare.

¹⁷ Voi, așa dar, fraților, știind lucrul mai dinainte, fiți cu băgare de seamă, ca nu cumva, târîți de rătăcirea celor nebuni, să cădeți din trăinicia voastră. ¹⁸ Dar creșteți în har și în cunoașterea Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos. Lui să-i fie slavă acum și în ziua veșniciei. Amin.

foc și reinnoite, în cari va locui sfîntenia și cari vor fi supuse lui Isus Hristos și Isus Hristos lui Dumnezeu. I. Cor. 15, 24 și urm. (M. Sales.) Vezi Isaia 65, 17.

¹⁶ Din aceste cuvinte se dovedește în contra protestanților că sfînta Scriptură nu este așa de lămurită și ușoară ca să poată fi tălmăcită de oricare creștin.

INTĂIA EPISTOLĂ A SF. IOAN

CAPUL 1. — Dumnezeu este lumină. ¹

Ceea ce a fost dela început, ceea ce am auzit, ceea ce am văzut cu ochii noștri, ceea ce am privit și am pipăit cu mâinile noastre despre cuvântul vieții; ² și viața s'a și arătat, și am văzut-o și dăm mărturie despre ea și v'o vestim vouă, viața cea veșnică, care era la Tatăl și ni s'a arătat nouă; ³ ceea ce am văzut și am auzit, vă vestim vouă, pentru ca și voi să aveți împărtășire cu noi și împărtășirea noastră să fie cu Tatăl și cu Fiul său Isus Hristos. ⁴ Și acestea vi le scriem vouă, ca să vă bucurați și ca bucuria voastră să fie deplină.

⁵ Și aceasta este solia pe care am auzit-o dela dănsul și pe care v'o vestim: Că Dumnezeu este lumină și întunec nu este de loc la el.

⁶ De-am zice că avem împărtășire cu el și umblăm în întunec, mințim și nu facem adevărul. ⁷ Iar dacă umblăm întru lumină, precum este și el în lumină, atunci avem împărtășire unul cu altul și sângele lui Isus Hristos, Fiul lui, ne curățește de orice păcat.

⁸ De vom zice că nu avem păcat, ne amăgim pe noi înșine și adevărul nu este întru noi. ⁹ Dacă mărturisim păcatele noastre, el este credincios și drept, ca să ne ierte nouă păcatele și să ne cu-

Sfântul Ioan pare a fi scris întâia sa Epistolă din Efes între anii 85 și 95 și se crede că a fost menită să fie o scrisoare de întovărire la Evanghelia a patra. Scopul Epistolei este de a întări pe creștinii din Asia Mică în adevărurile credinței.

rătească de orice răutate. ¹⁰ De vom zice că păcat nu avem, pe el îl facem mincinos și cuvântul lui nu este întru noi.

CAPUL 2. — Urmarea lui Isus și porunca iubirii. ¹ Copiii mei, acestea vi le scriu vouă, ca să nu păcătuiți. Iar dacă chiar a păcătuit cineva, avem un mijlocitor la Tatăl, pe Isus Hristos cel drept. ² Și el este jertfa de ispășire pentru păcatele noastre, și nu numai pentru ale noastre, ci și pentru ale lumii întregi. ³ Și din aceasta știm că l-am cunoscut, dacă păzim poruncile lui.

⁴ Cel ce zice că-l cunoaște și nu-i păzește poruncile, este un mincinos și adevărul nu este în el. ⁵ Iar cel ce păzește cuvântul lui, întru aceasta este dragostea lui Dumnezeu cu adevărat desăvârșită; și din aceasta știm că noi suntem întru el. ⁶ Cel ce zice că într'insul este, trebuie să umble cum a umblat el.

⁷ Preaiubiților, eu nu vă scriu o poruncă nouă, ci o poruncă veche, pe care voi ați primit-o dela început: Porunca cea veche este cuvântul ce l-ați auzit. ⁸ Pe de altă parte, vă scriu o poruncă nouă care este adevărată și întru el și întru voi, pentru că a trecut întunerecul și a-

¹⁰. Zicând că nu avem păcat, facem mincinos pe Dumnezeu, care în sfintele Scripturi a adevărit de mai multe ori că toți oamenii sunt păcătoși.

Capul 2. Apostolul îndeamnă pe credincioși la păzirea poruncilor, la fuga de păcat și de învățătorii cei mincinoși.

⁷. *O poruncă veche*, adică dată dela începutul lumii. În porunca iubirii stă plinătatea Legii celei noi și a celei vechi. (Vezi Epistola către Romani 13, 8-10).

⁸. *O poruncă nouă*: pentru că Isus Hristos ne-a dat pilda cea mai strălucită în această poruncă, iar oamenii

cum strălucește adevărata lumină. ⁹ Cel ce zice că este în lumină și urăște pe fratele său, este până acum în întunec. ¹⁰ Cine iubește pe fratele său, rămâne în lumină și în el nu este sminteală. ¹¹ Dar cine urăște pe fratele său, este în întunec și umblă în întunec și nu știe încotro merge, pentru că întunerecul a orbit ochii lui.

¹² Vă scriu vouă, copiilor, fiindcă vă sunt iertate vouă păcatele pentru numele lui.

¹³ Vă scriu vouă, părinților, pentru că ați cunoscut pe acela care este dela început. Vă scriu vouă, tinerilor, pentru că l-ați biruit pe cel viclean.

¹⁴ Vă scriu vouă, pruncilor, fiindcă l-ați cunoscut pe Tatăl. Vă scriu vouă, băiețandrilor, pentru că sunteți tari și cuvântul lui Dumnezeu rămâne întru voi și l-ați biruit pe cel viclean.

¹⁵ Nu iubiți lumea și nici cele ce sunt în lume. Dacă cineva iubește lumea, dragostea Tatălui nu este întru el, ¹⁶ pentru că tot ceea ce este în lume, este pofta trupului și pofta ochilor și mândria vieții, care nu vine dela Tatăl, ci dela lume. ¹⁷ Și lumea trece, și trece și pofta ei. Iar cel ce face voia lui Dumnezeu, rămâne în veci.

încep a trăi legea dragostei atunci când s'au întors dela întunerecul neștiinței, al rătăcirii și al urii la adevărata lumină a credinței și a dragostei creștinești.

¹². *Copiiilor*. Apostolul numește astfel pe toți creștinii în deobște. *Vă sunt iertate vouă păcatele*: prin Botez, și, deci, Apostolul scrie către toți creștinii, pentru că, făcându-se creștini, are nădejde că păcatul nu-i mai stăpânește.

¹³. *Părinților*, adică celor ce sunt mai înaintați în vârstă. — *Tinerilor*, adică celor plini de viață și de tărie.

¹⁴. *Pruncilor*, adică tuturor cari l-au cunoscut pe Dumnezeu ca pe Tatăl lor.

¹⁸ Copiilor, este ceasul cel de pe urmă, și precum ați auzit că vine Antihristul, acum mulți Antihriști se află; de unde înțelegem că este ceasul cel de pe urmă. ¹⁹ Au ieșit dintre noi, dar nu erau dintre ai noștri: pentrucă dacă ar fi fost dintre ai noștri, de sigur că ar fi rămas cu noi; dar trebuie să se vadească că nu toți sunt de ai noștri.

²⁰ Iar voi aveți ungere dela Cel Sfânt și toate le știți. ²¹ Nu v'am scris ca celor ce nu știu adevărul, ci ca unora cari îl cunosc, și că nicio minciună nu vine din adevăr. ²² Cine este mincinosul, dacă nu cel ce tăgăduiește că Isus este Hristos? Acesta este Antihristul, care tăgăduiește pe Tatăl și pe Fiul. ²³ Tot cel ce tăgăduiește pe Fiul, nu-l are nici pe Tatăl; cel ce mărturisește pe Fiul, îl are și pe Tatăl.

18. *Este ceasul cel de pe urmă*, adică: Trăim vârsta cea de pe urmă a lumii, care ține dela întâia venire a lui Isus Hristos până la a doua venire, care se va sfârși cu judecata de apoi. — *Antihristul* este potrivnicul sau dușmanul lui Isus Hristos. Singur sfântul Ioan întrebuintează numele acesta și voiește să arate cu acest nume pe marele vrăjmaș al lui Isus Hristos, pe care sfântul Pavel îl numește *omul păcatului, fiul pierzării*, etc., care în zilele de apoi va porni un războiu crâncen imotriva Bisericii, încercând să cucerească pentru sine cinstea și slava datorită lui Isus Hristos. *Vine Antihristul... Acum mulți Antihriști se află*: Pe zi ce trece, se apropie sfârșitul lumii, și se apropie și împărăția lui Antihrist. Deci, *precum ați auzit* că la sfârșitul lumii va veni Antihristul, astfel sunt și acum mulți Antihriști, înaintemergătorii și icoana celui se va veni la sfârșitul lumii. Acești Antihriști de acum sunt învățătorii cei vicleni, cari cu învățătura lor caută să nimicească împărăția lui Hristos. (M. Sales.)

²⁰ *Ungerea*, adică harul Duhului Sfânt împreună cu darurile lui.

²⁴ Voi ceea ce ați auzit dela început, în voi să rămâie. Dacă va rămânea în voi ceea ce ați auzit dela început, și voi veți rămânea în Fiul și în Tatăl. ²⁵ Și aceasta este făgăduința pe care v'a făcut-o el, vieța cea veșnică. ²⁶ Acestea vi le-am scris vouă despre cei ce vă amăgesc.

²⁷ Cât despre voi, ungerea pe care ați primit-o dela dânsul, în voi să rămâie. Și nu aveți nevoie ca cineva să vă învețe; ci așa precum ungerea lui vă învață pe voi toate, și adevăr este, și nu este minciună; și precum v'a învățat, rămâneți întru el. ²⁸ Și acum, copiilor, rămâneți întru el; pentru ca atunci când se va arăta, să avem încredere și să nu fim de el dați de rușine întru venirea lui. ²⁹ Dacă știți că el este drept, să știți de asemenea că tot cel ce face dreptate, este născut din el.

CAPUL 3. — **Datoria dragostei și roadele ei.** ¹ Vedeți ce fel de iubire ne-a dat nouă Tatăl, ca să ne numim și să fim fiii lui Dumnezeu. Pentru aceasta lumea nu ne cunoaște pe noi, pentrucă nu-l cunoaște pe dânsul. ² Preaiubiților, noi suntem acum fiii lui Dumnezeu; dar nu s'a arătat încă ceea ce vom fi. Știm că atunci când se va arăta, vom fi asemenea lui, pentrucă îl vom vedea așa cum este. ³ Și tot cel ce are această nădejde în el, se sfințește, precum este sfânt și el. ⁴ Tot cel ce face păcatul, săvârșește și o fărădelege, și păcatul este fărădelege.

⁵ Și știți că el s'a arătat ca să ridice păca-

Capul 3. Apostolul arată că creștinul, ca fiu al lui Dumnezeu, trebuie să se ferească de păcat și să iubească pe aproapele său.

tele noastre și păcat întru el nu este. ⁶ Tot cel ce rămâne întru el, nu păcătuiește; și tot cel ce păcătuiește, nu l-a văzut și nici nu l-a cunoscut pe el. ⁷ Copiilor, nimeni să nu vă amăgească. Cel ce face dreptate, este drept, precum și el este drept.

⁸ Cine face păcat, este dela diavol, pentru că diavolul dela început a păcătuia. Pentru aceasta s'a arătat Fiul lui Dumnezeu, ca să nimicească lucrările diavolului. ⁹ Tot cel ce este născut din Dumnezeu, nu face păcat, pentru că sămânța lui (Dumnezeu) rămâne în el; și nu poate păcătui, pentru că este născut din Dumnezeu. ¹⁰ Întru aceasta se deosebesc fiii lui Dumnezeu și fiii diavolului. Tot cel ce nu face dreptatea, nu este dela Dumnezeu, și nici cel ce nu iubește pe fratele său; ¹¹ pentru că aceasta este solia pe care ați auzit-o dela început, ca să vă iubiți unul pe altul. ¹² Nu așa precum Cain, care era dela cel viclean și a ucis pe fratele său. Și pentru ce l-a ucis? Pentru că faptele lui erau rele, iar ale fratelui său drepte.

¹³ Nu vă mirați, fraților, dacă lumea vă urăște. ¹⁴ Noi știm că am fost strămutați din moarte la viață, pentru că iubim pe frați. Cine nu iubește, rămâne întru moarte. ¹⁵ Tot cel ce urăște pe fratele său, ucigaș este. Și voi știți că tot ucigașul nu are viața cea veșnică dăinuitoare întru el.

¹⁶ Din aceasta am cunoscut iubirea lui Dumnezeu, că el și-a pus viața sa pentru noi; și

11. *Solia... dela început*: pe care a-ți auzit-o dela începutul întoarcerii voastre.

12. Vezi Cartea Facerii 4, 8.

13. *Strămutați din moarte la viață*, adică din moartea păcatului la viața harului.

noi de asemenea trebuie să ne punem viața pentru frați. ¹⁷ Cine va avea bogății din lumea aceasta și va vedea pe fratele său la nevoie și-și va închide inima față de el, cum va rămânea dragostea lui Dumnezeu în el?

¹⁸ Copiii mei, să nu iubim cu vorba și cu limba, ci cu fapta și cu adevărul. ¹⁹ Întru aceasta cunoaștem că suntem din adevăr, și vom asigura în fața lui inimile noastre. ²⁰ Căci, dacă inima noastră ne osândește, Dumnezeu este mai mare decât inima noastră și toate le știe. ²¹ Preaiubiților, dacă inima noastră nu ne osândește, avem nădejde la Dumnezeu: ²² și orice vom cere, vom primi dela dânsul, pentru că păzim poruncile lui și facem cele ce-i plac lui. ²³ Și aceasta este porunca lui: Ca să credem în numele Fiului său Isus Hristos și să ne iubim unul pe altul, precum ne-a poruncit-o el. ²⁴ Și cine păzește poruncile lui, rămâne întru el și el întru dânsul, și dela Duhul pe care el ni l-a dat noi știm că el rămâne întru noi.

CAPUL 4. — Iubirea către aproapele și roadele ei. ¹ Preaiubiților, să nu credeți pe orice duh, ci încercați duhurile dacă sunt dela Dumnezeu, pentru că mulți proroci mincinoși au ieșit la iveală în lume. ² Din aceasta se cunoaște Duhul lui Dumnezeu: orice duh care mărturisește că Isus Hristos a venit în trup, este dela Dum-

Capul 4. Apostolul arată pe adevărații învățători și pe cei vicleni; arată apoi pricinile iubirii către aproapele și roadele ei.

1. *Să nu credeți orice duh*, adică: Să nu dați crezare oricărui cuvântător ori învățător care vi se înfățișează și zice că este luminat de Duhul lui Dumnezeu,

nezeu, ³ iar orice duh care rupe în două pe Isus, nu este dela Dumnezeu, și acesta este un Anti-hrist, despre care ați auzit că vine și acuma este chiar în lume.

⁴ Voi, copiilor, sunteți dela Dumnezeu și l-ați biruit pe acela, pentru că cel ce este în voi, este mai puternic decât cel ce este în lume. ⁵ Aceia sunt din lume, de aceea vorbesc de ale lumii și lumea îi ascultă. ⁶ Noi suntem dela Dumnezeu. Cine cunoaște pe Dumnezeu, ne ascultă; cine nu este din Dumnezeu, nu ne ascultă: din aceasta cunoaștem duhul adevărului și duhul rătăcirii.

⁷ Preaiubiților, să ne iubim unul pe altul, pentru că iubirea este dela Dumnezeu. Și tot cel ce iubește, este născut din Dumnezeu și cunoaște pe Dumnezeu. ⁸ Cine nu iubește, nu cunoaște pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este iubire.

⁹ Intru aceasta s'a arătat dragostea lui Dumnezeu față de noi, că Dumnezeu a trimis pe Fiul său Unul Născut în lume, pentru ca să trăim printr'insul. ¹⁰ Intru aceasta este dragostea: că nu ca și cum am fi iubit noi pe Dumnezeu, ci că el ne-a iubit mai întâi și a trimis pe Fiul său jertfă de ispășire pentru păcatele noastre. ¹¹ Preaiubiților, dacă Dumnezeu ne-a iubit astfel, și noi trebuie să ne iubim unul pe altul.

¹² Pe Dumnezeu nimeni nu l-a văzut vreodată. Dacă ne iubim unul pe altul, Dumnezeu

ci cercetați bine cine sunt aceștia și ce vă propovăduiesc, căci ei pot fi foarte ușor și crainicii Satanei.

3. *Rupe în două pe Isus*, adică despărtește în Isus firea omenească de firea dumnezeiască, și zice, ca mulți eretici, că altul este Isus și altul Hristos.

4. *L-ați biruit pe acela*: pe Antihrist, cel înfățișat prin prorocii cei mincinoși.

rămâne în noi și dragostea lui este în noi desăvârșită. ¹³ Din aceasta cunoaștem că rămânem într'insul și el în noi, pentru că el ne-a dat din Duhul său.

¹⁴ Și noi am văzut și mărturisim că Tatăl a trimis pe Fiul său, Mântuitor al lumii. ¹⁵ Tot cel ce va mărturisi că Isus este Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu locuiește într'insul și el în Dumnezeu. ¹⁶ Și noi am cunoscut și am crezut în iubirea pe care o are Dumnezeu către noi. Dumnezeu este iubire, și cel ce rămâne în iubire, rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu într'insul.

¹⁷ Intru aceasta este desăvârșită dragostea lui Dumnezeu în noi: să avem încredere pentru ziua judecății: pentru că precum este el, așa suntem și noi în lumea aceasta. ¹⁸ Teamă nu este în iubire; ci iubirea desăvârșită alungă frica, pentru că frica are cu sine chin; și cine se teme, nu este desăvârșit în iubire. ¹⁹ Noi, așa dar, să iubim pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu mai întâi ne-a iubit pe noi.

²⁰ De va zice cineva: „Eu iubesc pe Dumnezeu” și va urî pe fratele său, este mincinos. Pentru că cel ce nu iubește pe fratele său pe care-l vede, cum poate iubi pe Dumnezeu pe care nu-l vede? ²¹ Și această poruncă dela Dumnezeu o avem: că cine iubește pe Dumnezeu, să iubească și pe fratele său.

CAPUL 5. — Credința în Isus Hristos și foloasele ei. ¹ Tot cel ce crede că Isus este Hri-

17. *Incredere în ziua judecății*, adică dacă nu ne temem de judecata lui Dumnezeu, având cugetul curat.
Capul 5. Apostolul vorbește despre credința în Isus

stos, este născut din Dumnezeu. Și tot cel ce iubeste pe acel care a născut, iubeste și pe cel ce s'a născut dintr'însul. ² Din aceasta cunoaștem că iubim pe fiii lui Dumnezeu: dacă iubim pe Dumnezeu și păzim poruncile lui. ³ Căci a iubi pe Dumnezeu aceasta este: să păzim poruncile lui; și poruncile lui nu sunt grele.

⁴ Pentrucă tot cel ce este născut din Dumnezeu, biruește lumea; și aceasta este biruința care învinge lumea, credința noastră. ⁵ Cine este cel ce biruește lumea, dacă nu cel ce crede că Isus este Fiul lui Dumnezeu?

⁶ Acesta este acela care a venit prin apă și prin sânge, Isus Hristos; nu numai prin apă, ci prin apă și prin sânge. Și Duhul este acela care dă mărturie că Hristos este adevărul. ⁷ Căci trei sunt cari dau mărturie în cer: Tatăl, Cuvântul și Duhul Sfânt, și aceștia trei una sunt. ⁸ Și trei sunt cari dau mărturie pe pământ: duhul, apa și sângele; și acestea trei sunt un singur lucru. ⁹ Dacă primim mărturia oamenilor, mărturia lui Dumnezeu este mai mare. Iar mărturia lui Dumnezeu, care este mai mare, este aceasta: că el a dat mărturie despre Fiul său.

¹⁰ Cine crede în Fiul lui Dumnezeu, are mărturia lui Dumnezeu în el însuși. Cine nu crede în Fiul, face mincinos pe Dumnezeu, pentrucă nu crede în mărturia dată de Dumnezeu pentru Fiul său. ¹¹ Iar mărturia este aceasta: că Dumnezeu ne-a dat viața cea veșnică. Și această viață este întru Fiul său. ¹² Cine îl are pe Fiul,

Hristos și despre foloasele ce le aduce această credință.

6. A venit prin apă și prin sânge, adică: Pentru mântuirea noastră a înființat taina sfântului Botez, iar pe Cruce și-a vărsat sângele.

are viața; cine nu-l are pe Fiul, nu are viața.

¹³ Vi le scriu acestea, ca să știți că aveți viața cea veșnică voi, cari credeți în numele Fiului lui Dumnezeu. ¹⁴ Și aceasta este încrederea ce o avem în el: că orice vom cere după a lui voință, el ne ascultă. ¹⁵ Și știm că ne ascultă orice îi cerem; o știm pentrucă avem reușita cererilor ce i le facem.

¹⁶ Cine știe că fratele său păcătuiește cu un păcat nu de moarte, să ceară, și-i va fi dată viața celui ce păcătuiește nu de moarte. De este însă un păcat de moarte, nu spun ca cineva să se roage pentru acesta. ¹⁷ Orice nedreptate este păcat, și este și păcat care duce și la moarte.

¹⁸ Noi știm că tot cel ce este născut din Dumnezeu, nu păcătuiește, ci nașterea cea dumnezeiască îl păzește și cel viclean nu se atinge de el. ¹⁹ Noi știm că suntem dela Dumnezeu și lumea întreagă stă sub cel viclean. ²⁰ Și mai știm că Fiul lui Dumnezeu a venit și ne-a dat nouă pricepere ca să cunoaștem pe adevăratul Dumnezeu și să fim întru Fiul său cel adevărat. Acesta este adevăratul Dumnezeu și viața cea veșnică. ²¹ Copiilor, păziți-vă de idoli. Amin.

16. Păcat de moarte. Apostolul înțelege aici niște păcate foarte grele, cari despărțesc cu desăvârșire pe om de Isus Hristos, izvorul a toată viața, și vcoește că dea de înțeles: că iertarea acestor păcate se capătă mai cu ainevoie.

19. Cel viclean este diavolul, care este numit și *căpetenia* lumii acesteia.

A DOUA EPISTOLĂ A SF. IOAN

CAP UNIC — Indemn spre viața dragostei.

¹ Bătrânul către aleasa Doamnă și către fiii ei, pe cari eu îi iubesc într-adevăr, și nu numai eu, ci toți aceia cari cunosc adevărul, ² din pricina adevărului care este în noi și care va fi cu noi în veci. ³ Fie cu voi harul, milostivirea și pacea dela Dumnezeu Tatăl și dela Hristos Isus, Fiul Tatălui, într-adevăr și într-îubire.

⁴ Mult m'am bucurat, că am aflat despre fiii tăi că umblă într-adevăr, după cum am primit poruncă dela Tatăl. ⁵ Și acum te rog, Doamnă, nu ca și cum ți-aș scrie o poruncă nouă, ci pe aceea pe care am avut-o dela început, ca să ne iubim unul pe altul.

⁶ Și aceasta este iubirea, ca să umblăm după poruncile lui. Într-adevăr, porunca este aceasta, ca precum ați auzit dela început, să umblați într'insă. ⁷ Pentru că au ieșit în lume mulți amăgitori, cari nu mărturisesc că Isus Hristos a venit în trup: acesta este amăgitorul și Antihristul. ⁸ Luați seama la voi înșivă, ca să nu pierdeți ceea ce ați lucrat, ci să primiți răsplata deplină.

⁹ Tot cel ce se îndepărtează și nu rămâne în

Sfântul Ioan a scris a doua Epistolă, după cum se pare, din Efes, trimițând-o unei Doamne alese, sub care nume zice talmăcitorii că ar înțelege o anumită Biserică aleasă din Asia Mică. Epistola cuprinde unele indemnuri mântuitoare pentru toți.

1. Bătrânul este însuși sfântul Ioan care scrie Epistola. Fiii ei ar fi creștinii acelei Biserici alese.

5. Porunca... pe care am avut-o dela început. Vezi Epist. I, 2, 7.

învățătura lui Hristos, nu are Dumnezeu; cel ce stă neclintit în învățătură, acesta are și pe Tatăl și pe Fiul. ¹⁰ Dacă cineva vine la voi și nu aduce această învățătură, să nu-l primiți în casă și nici să nu-i ziceți: „Bine ai venit”. ¹¹ Căci cel ce-i zice: „Bine ai venit”, se face părtaș de faptele lui cele rele.

¹² Cu toate că aș avea multe să vă scriu, n'am putut (s'o fac) pe hârtie și cu cerneală; pentru că am nădejde să vin la voi și să vă vorbesc față în față, ca bucuria voastră să fie deplină. ¹³ Te salută fiii surorii tale celei alese.

11. Fiii surorii tale, adică credincioșii Bisericii de unde vă scriu.

A TREIA EPISTOLĂ A SF. IOAN

CAP UNIC — **Laudă meritată.** ¹ Bătrânul către Gaiu cel preaiubit, pe care îl iubesc întru adevăr. ² Preaiubitule, eu mă rog ca să-ți meargă bine întru toate și să fii sănătos, precum stai bine cu sufletul.

³ Mult m'am bucurat când au venit frații și au dat mărturie despre adevărul tău, așa precum tu umbli întru adevăr. ⁴ Eu nu am mai mare mângâiere decât ca să aud că fiii mei umblă întru adevăr.

⁵ Preaiubitule, tu faci cu credință orice faci pentru frați și mai ales pentru cei străini, ⁶ cari au dat mărturie despre dragostea ta înaintea Bisericii; bine vei face dacă te vei îngriji de călătoria lor într'un chip vrednic de Dumnezeu. ⁷ Căci au plecat pentru numele lui, fără a primi ceva dela păgâni. ⁸ Noi deci trebuie să-i primim pe unii ca aceștia, pentru ca să lucrăm împreună pentru adevăr.

⁹ Poate că aș fi scris Bisericii, dar Diotrefe, căruia îi place să fie frunțaș între ei, nu ne primește. ¹⁰ De aceea, dacă voi veni, îi voi aminti

Sfântul Ioan a scris a treia sa Epistolă, după cum se pare, din Efes, și a îndreptat-o către un oarecare Gaiu, creștin bogat și răvnic din Asia Mică, pe care-l laudă pentru faptele sale bune.

1. Vezi Epistola II. *Gaiu*. Despre acest creștin bogat și răvnic nu știm nimic mai hotărât.

7. *Dela păgâni*. N'am primit niciun ajutor dela păgânii cărora le vesteau Evanghelia, ca să nu-i smintească.

9. *Diotrefe*. Nu știm nimic despre acest om, pe care Apostolul îl mustră așa de aspru.

faptele ce le săvârșește, flecărind împotriva noastră cu vorbe răutăcioase; și, ca și când acestea nu i-ar ajunge, nu numai că nu primește el pe frați, dar împiedecă și pe aceia cari îi primesc și-i dă afară din Biserică.

¹¹ Preaiubitule, nu urma răul, ci binele. Cine face binele, este dela Dumnezeu; cine face răul, nu a văzut pe Dumnezeu. ¹² Lui Demetriu i s'a dat mărturie de către toți și de către adevărul însuși, și noi de asemenea îi dăm mărturie, și tu știi că mărturia noastră este adevărată.

¹³ Multe am avut să-ți scriu, dar n'am vrut să-ți scriu cu cerneală și cu condeiu. ¹⁴ Am nădejde, însă, să te văd în curând, și vom vorbi față în față. ¹⁵ Pace ție! Prietenii îți trimit sănătate. Spune sănătate prietenilor, fiecăruia în deosebi.

12. *Demetriu*. Nici despre acest om, pe care îl laudă Apostolul, nu știm ceva mai hotărât.

EPISTOLA SFÂNTULUI IUDA

CAP UNIC — **Invățătorii cei mincinoși.**

¹ Iuda, slujitorul lui Isus Hristos și fratele lui Iacob, celor ce sunt iubiți de Dumnezeu Tatăl și păstrați și chemați întru Hristos Isus. ² Mila și pacea și iubirea să vă sporească.

³ Preaiubiților, pe când eu mă munceam cu toată grija ca să vă scriu despre obșteasca voastră mântuire, am simțit trebuința să vă scriu ca să vă îndemn să luptați pentru credința, care a fost dată sfinților odată pentru totdeauna. ⁴ Într'adevăr, s'au strecurat unii nelegiuți, odinioară hotărâți de dinainte la această osândă, cari schimbă harul Dumnezeului nostru în desfrânare și cari tăgăduesc pe singurul Stăpânitor și Domn al nostru Isus Hristos.

⁵ Eu însă voiesc să vă amintesc, deși le-ați auzit odată toate acestea, că Isus, izbăvind pe popor din pământul Egiptului, a nimicit mai apoi pe aceia cari n'au crezut; ⁶ și pe îngerii cari nu și-au păstrat vrednicia, ci și-au părăsit lăcașul, i-a păstrat îngropați în întunec și în lanțuri veșnice, pentru judecata zilei celei mari.

⁷ După cum Sodoma și Gomora și cetățile vecine lor, cari s'au dat în același chip la des-

Sfântul Iuda Apostolul, fratele sfântului Iacob cel Mic, a scris această Epistolă cam pe la anul 64, îndreptând-o, după cum se pare, creștinilor din Asia Mică, arătând rătăcirile și răutățile învățătorilor celor mincinoși și îndemnând pe creștini la o viață sfântă.

6. Vezi Epistola II a sfântului Petru 2, 4.

7. Vezi Cartea Facerii 19, 24.

frânare și au umblat cu poftă după trupul străin, au fost făcute pildă, suferind pedeapsa unui foc veșnic: ⁸ tot așa și aceștia carnea și-o pângăresc, stăpânirea o desprețuesc, iar mărirea o hulesc.

⁹ Când Mihail Arhanghelul, stând în pricină, se certa cu diavolul pentru trupul lui Moise, n'a cutezat să-i arunce judecată de blestem, ci zise: „Să-ți poruncească ție Dumnezeu”. ¹⁰ Aceștia însă blastămă tot ceea ce nu cunosc; iar acele lucruri pe cari le cunosc într'un chip firesc ca dobitoacele cele necuvântătoare, într'acestea își află pieirea. ¹¹ Vai lor! pentru că au umblat pe drumul lui Cain și pentru plată s'au aruncat în rătăcirea lui Balaam și au pierit în rătăcirea lui Core.

¹² Aceștia sunt ca tot atâtea pete la mesele lor, ospătând împreună fără sfiială, hrânindu-se pe ei înșiși, nourii fără apă, purtați de vânturi de colo până colo, pomi tomnatici, neroditori, morți de două ori, desrădăcinați, ¹³ valuri turbate ale mării, cari își spumegă a lor rușine, stele rătăcitoare, cărora le este păstrată o întunecoasă beznă pentru veșnicie. ¹⁴ A prorocit însă despre aceștia și Enoch, al șaptelea dela Adam, zicând: „Iată că Domnul vine cu miile de sfinți ai săi, ¹⁵ ca să facă judecata împotriva tuturor și ca să mustre pe toți nelegiuții pentru toate faptele lor de nelegiuire săvârșite de ei cu răutate, pentru toate cuvintele obraznice pe cari le-au rostit acești păcătoși nelegiuți împotriva lui Dumnezeu”.

12. *Pete:* pentru păcatele de lăcomie ce le săvârșesc. Apostolul înșiră mai multe icoane, pe cari le poartă invățătorilor celor mincinoși, și-i amenință cu aspră judecată a lui Dumnezeu.

¹⁶ Aceștia sunt cârtitori nemulțumiți, cari trăiesc după poftetele lor, și gura lor rostește lucruri trufașe, minunându-se de fețele omenești pentru câștig.

¹⁷ Voi însă, preaiubiților, aduceți-vă aminte de cuvintele mai înainte zise de către Apostolii Domnului nostru Isus Hristos, ¹⁸ cari vă spuneau că în vremea cea de pe urmă vor veni batjocoritori, cari vor umbla după ale lor poște în nelegiuiri. ¹⁹ Aceștia sunt cei ce fac desbinări, oameni trupești, cari nu au Duhul. ²⁰ Voi însă, preaiubiților, întărindu-vă pe voi înșivă sufletește întru credința voastră cea preasfântă și rugându-vă întru Duhul Sfânt, ²¹ păstrați-vă întru dragostea lui Dumnezeu, așteptând mila Domnului nostru Isus Hristos pentru viața cea veșnică. ²² Și pe unii, după ce i-ați dovedit, muștrați-i; ²³ și pe alții mântuiți-i trăgându-i afară din foc. Iar de alții să vă fie milă cu sfială, urând chiar și cămașa cea pătată de carnea lor.

²⁴ Iar celui ce puternic este să vă păzească fără de păcat și să vă facă să vă înfățișați nepătați și bucuroși din cale afară înaintea mării sale, la venirea Domnului nostru Isus Hristos, ²⁵ singurului Dumnezeu, Mântuitorul nostru, prin Isus Hristos, Domnul nostru, să-i fie slavă și preamărire și stăpânire și putere mai înainte de toți vecii și acum și în toți vecii vecilor. Amin.

APOCALIPSUL SF. IOAN APOSTOLUL

CAPUL 1. — Indemnul lui Isus cel înviat.

¹ Descoperirea lui Isus Hristos, pe care i-a dat-o Dumnezeu, ca să facă cunoscut slujitorilor săi lucrurile ce trebuiau să se întâmple în curând; și el trimise s'o arate, prin ingerul său, robului său Ioan, ² care dădu mărturie cuvântului lui Dumnezeu și mărturie lui Isus Hristos, întru toate cele ce a văzut. ³ Fericit este cel ce citește și cel ce ascultă cuvintele acestei prorocii și păzește cele ce sunt scrise într'însa; pentrucă aproape este vremea.

Apocalipsul cuprinde descoperirile ce le-a făcut Isus Hristos sfântului Ioan Apostolul, când acesta a fost surgunit pe ostrovul Patmos în vremea împăratului Domitian. Aceste descoperiri privesc a doua venire slăvită a lui Isus Hristos la sfârșitul lumii. Ele au fost făcute de Dumnezeu mai întâi lui Isus Hristos ca om. Isus Hristos le-a descoperit apoi ingerilor, iar ingerul lui Ioan și Ioan Bisericii. Din aceste cuvinte înțelegem că atunci când zice că Dumnezeu sau Isus Hristos i s'a arătat și i-a vorbit, se înțelege că i-a vorbit printr'un inger sau altul. (Martini.) Totuși, să se terească omul să amestece miezul învățăturilor și indemnurilor dumnezeiești cu *haina literară* în care le îmbracă scriitorul insuflat de Dumnezeu; într'adevăr această haină se potrivește cu tradițiile apocaliptice ale vremii și este o înfățișare plină de icoane luate din izvoare diferite și mai cu seamă din cărțile Vechiului Testament. (M. Sales.)

1. *În curând* se înțelege măsura vremii după felul lui Dumnezeu; după cum zice și Psalmul (89, 4): „O mie de ani sunt în ochii tăi ca ziua de ieri care a trecut și ca o strajă de noapte.”

3. *Aproape este vremea*: Vezi înțelesul vremii din versul 1.

⁴ Ioan celor șapte Biserici cari sunt în Asia. Har vouă și pace dela acela care este, care era și care va veni, și dela cele șapte Duhuri cari sunt înaintea tronului lui; ⁵ și dela Isus Hristos, care este martor credincios, întâiul-născut dintre cei morți și Domnul regilor pământului, care ne-a iubit și ne-a spălat de păcatele noastre în sângele său ⁶ și ne-a făcut pe noi împărăție și preoți lui Dumnezeu Tatăl său: lui să-i fie slavă și stăpânire în vecii vecilor. Amin.

⁷ Iată că el vine cu nourii, și orice ochiu îl va vedea, chiar și aceia cari l-au străpuns. Și își vor bate pieptul din pricina lui toate semințiile pământului. Așa este. Amin.

⁸ Eu sunt *alfa* și *omega*, începutul și sfârșitul", zice Domnul Dumnezeu cel ce este, cel ce era și cel ce are să vie, atotputernicul.

⁹ Eu Ioan, fratele vostru și pătaș la suferință și la împărăție și la răbdarea întru Isus Hristos, am fost pe ostrovul care se chiamă Patmos, pentru cuvântul lui Dumnezeu și pentru mântuirea lui Isus. ¹⁰ Fost-am (răpit) întru Duh, în zi de Duminecă, și am auzit după mine un glas mare ca de trâmbiță, ¹¹ care zicea: „Ceea ce vezi, scrie în carte și trimite celor șapte Biserici cari sunt în Asia: la Efes și la Smirna și la Pergam și la Tiatura și la Sardes și la Filadelfia și la Laodicia.

4. *Cele șapte Biserici*: Vezi versul 11. — *Dela cele șapte duhuri*: Numărul șapte era sfânt la popoarele semitice și vine des în această carte.

5. *Întâiul-născut dintre cei morți*, adică cel dintâi care a înviat dintre cei morți. (Vezi: Epistola către Coloseni 1, 18.

9. *Patmos* este un ostrov mic în marea Egee, în fața Miletului. — *Pentru Cuvântul lui Dumnezeu*: Pentru predicarea Evangheliei.

¹² Și m'am întors, ca să văd glasul care vorbea cu mine; și întorcându-mă, am văzut șapte sfeșnice de aur; ¹³ și în mijlocul celor șapte sfeșnice de aur pe unul care era asemenea cu Fiul omului, îmbrăcat cu haină lungă și încins la piept cu o cingătoare de aur; ¹⁴ iar capul lui și părul erau albe ca lâna cea albă și ca zăpada, și ochii lui (erau) ca para focului. ¹⁵ Picioarele lui asemenea aramei dintr'un cuptor ce arde și glasul lui ca vuetul multor ape. ¹⁶ Și în mâna sa cea dreaptă avea șapte stele și din gura lui ieșea o sabie cu două tăiușuri și fața lui ca soarele (când) strălucește în toată puterea sa.

¹⁷ Și când l-am văzut, am căzut la picioarele lui ca un mort. Și el a pus dreapta sa peste mine, zicând: „Nu te teme; eu sunt cel dintâi și cel de pe urmă, ¹⁸ și cel viu, și am fost mort și iată că sunt viu în vecii vecilor și am cheile morții și ale iadului. ¹⁹ Scrie deci cele ce ai văzut și cele ce sunt și cele ce trebuie să se întâmple după acestea; ²⁰ taina celor șapte stele pe cari le-ai văzut în dreapta mea și cele șapte sfeșnice de aur. Cele șapte stele sunt îngerii celor șapte Biserici, și cele șapte sfeșnice sunt cele șapte Biserici.

CAPUL 2. — Scrisoare către Bisericiile din Efes, Smirna, Pergam și Tiatura. „¹ Scrie inge-

12. și urm. Apostolul scrie despre arătarea *Fiului Omului*, ceea ce vrea să zică *Isus Hristos, Mesia*.

18. *Iadul* înseamnă aici Cetatea morților, lumea de dincolo de mormânt.

Capul 2. Apostolul scrie, sub însuflarea lui Isus Hristos, patru scrisori către patru Biserici din Asia Mică, în cari le laudă pentru ceea ce au de lăudat și le dojene-

rului Bisericii din Efes: Acestea le zice cel ce ține cele șapte stele în dreapta sa, cel ce umblă în mijlocul celor șapte sfeșnice de aur: ² Știu faptele tale și osteneala ta și răbdarea ta, și că nu poți suferi pe cei răi; și că ai pus la încercare pe cei ce se numesc pe sine Apostoli și nu sunt și i-ai aflat mincinoși; ³ și că ești răbdător și ai suferit pentru numele meu, și nu te-ai lăsat copleșit de oboseală.

⁴ Dar am împotriva ta, anume că ai părăsit dragostea ta cea dintâi. ⁵ Drept aceea, adu-ți aminte de unde ai căzut și fă pocăință; și fă faptele cele de mai înainte, că de nu, vin la tine și voi mișca sfeșnicul tău din locul lui, dacă nu vei face pocăință. ⁶ Dar totuși mai ai și asta, că urăști faptele Nicolaiților, pe cari le urăsc și eu de asemenea.

⁷ Cine are ureche, să audă ceea ce Duhul zice Bisericii: Biruitorului îi voi da să mănânce din pomul vieții, care este în raiul Dumnezeului meu.

⁸ Iar îngerului Bisericii din Smirna scrie-i: Acestea le zice cel dintâi și cel de pe urmă, cel ce a fost mort și trăiește: ⁹ Știu necazul tău și sărăcia ta, dar ești bogat; și ești hulit de către aceia cari se numesc pe sine Iudei și nu sunt, ci sunt sinagoga Satanei.

ște pentru ceea ce au de dojenit; amenință cu pedepse pe păcătoși și făgăduiește răsplata celor buni.

5. *Voiu mișca sfeșnicul tău*, adică: Voiu lăsa pierzării Biserica ta, care este închipuită în icoana unui sfeșnic.

6. *Nicolaiții*, după spusele stinților Părinți, învățau că plăcerile cele josnice ale trupului nu pangăresc sufletul și deci nu sunt păcate.

¹⁰ Nu te teme de nimic din cele ce vei suferi. Iată că diavolul va arunca în închisoare pe câțiva din voi, pentru ca să fiți încercați; și veți avea necaz zece zile. Fii credincios până la moarte și îți se va da ție coroana vieții.

¹¹ Cine are ureche, să audă ceea ce Duhul zice Bisericii: Cine va fi biruitor; nu va fi vătămat de a doua moarte.

¹² Iar îngerului Bisericii din Pergam scrie-i: Acestea le scrie cel ce are sabia cu două tăișuri: ¹³ Știu unde locuiești: unde Satana își are tronul; și ții numele meu și n'ai tăgăduit credința mea nici în zilele acelea când Antipa, martorul meu cel credincios, fu ucis la voi, acolo unde locuiește Satana.

¹⁴ Am însă câteva lucruri împotriva ta: că ai acolo dintre cei ce țin învățătura lui Balaam, care învăța pe Balac să pună sminteală înaintea fiilor lui Izrail, să mănânce și să curvească. ¹⁵ Așa ai și tu de cei ce țin învățătura Nicolaiților. ¹⁶ Fă de asemenea pocăință: altminterlea voi veni curând la tine și mă voi lupta cu ei cu sabia gurii mele.

¹⁷ Cine are ureche să audă ceea ce Duhul zice Bisericii: Biruitorului îi voi da mană ascunsă și-i voi da o pietricică albă și pe pietricică scris un nume nou, pe care nimeni nu-l știe, afară de acela care-l primește.

¹⁸ Iar îngerului Bisericii din Tiatira scrie-i: Acestea le zice Fiul lui Dumnezeu, cel ce are

11. *A doua moarte* este osânda cea veșnică.

13. *Antipa*. Nu știm nimic sigur despre acest mucenic.

17. *O pietricică albă*: Semnul biruitorilor și al celor aleși pentru veșnica răsplată.

ochii ca para focului și picioarele lui sunt asemenea aramei: ¹⁹ Știu faptele tale și credința și dragostea ta, și slujirea și răbdarea ta, și faptele tale cele de pe urmă, mai multe decât cele dintâi.

²⁰ Dar am împotriva ta câteva lucruri: că lași pe femeia Izabela care se numește pe sine prorociță, să învețe și să momească pe robii mei, ca să săvârșească desfrânări și să mânânce din cele jertfite idolilor. ²¹ Și i-am dat vreme să facă pocăință, și nu vrea să se pocăiască de desfrânarea ei. ²² Iată că eu voi arunca-o la pat și cei ce preacurvesc cu ea, vor fi în mare strâmtorare, dacă nu vor face pocăință de faptele lor. ²³ Și voi lovi cu moartea pe fiii ei, și vor ști toate Bisericiile că eu sunt cercetătorul rărunchilor și al inimilor; și voi da fiecăruia dintre voi după faptele sale.

²⁴ Vă zic însă, vouă și tuturor celorlalți din Tiatura, cari n'au această învățătură și n'au cunoscut adâncurile, — cum îi zic ei, — ale Satanei, că nu voi pune peste voi altă greutate. ²⁵ Toțuși, păstrați ceea ce aveți, până voi veni. ²⁶ Și celui ce va birui și va păstra până la sfârșit faptele mele, îi voi da stăpânire peste neamuri, ²⁷ și le va cârmui cu toiag de fier și vor fi slăbimate ca vasele olarului, ²⁸ după cum am dobândit și eu (puterea) dela Tatăl meu; și-i voi da lui steaua cea de dimineață.

²⁹ Cine are ureche, să audă ceea ce Duhul zice Bisericilor.

28. *Steaua cea de dimineață*: Isus se numește pe sine stea de dimineață.

CAPUL 3. — Scrisoare către Bisericile din Sardes, Filadelfia și Laodicia. ¹ Iar îngerului Bisericii din Sardes scrie-i: Acestea le zice cel ce are șapte Duhuri ale lui Dumnezeu și cele șapte stele: Știu faptele tale și că ai numele că trăiești, dar ești mort. ² Veghiaza și întărește ceea ce a rămas și stă să moară; căci n'am aflat faptele tale desăvârșite înaintea Dumnezeului meu. ³ Deci ține minte ce ai primit și ai auzit și păzește-l și fă pocăință; că de nu vei veghia, ca un tâlhar voi veni la tine și nu vei ști în care ceas voi veni la tine.

⁴ Dar ai în Sardes vreo câțiva inși, cari nu și-au pangărit hainele lor și vor umbla cu mine îmbrăcați în veșminte albe, pentru că vrednici sunt. ⁵ Cel ce va birui, va fi îmbrăcat astfel în veșminte albe și nu voi șterge numele lui din cartea vieții, și voi mărturisi numele lui înaintea Tatălui meu și înaintea îngerilor lui.

⁶ Cine are ureche, să audă ceea ce Duhul zice Bisericilor.

⁷ Iar îngerului Bisericii din Filadelfia scrie-i: Acestea le zice Cel Sfânt și Cel Adevărat, cel ce are cheia lui David; cel care deschide și nimeni nu închide; care închide și nimeni nu des-

Capul 3. Apostolul scrie, sub însuflarea lui Isus Hristos, alte trei scrisori la alte trei Biserici din Asia Mică, în cari laudă ceea ce este de laudat și dojenește ceea ce este de dojenit; și amenință cu pedepse pe cei păcătoși și făgăduiește răsplată celor buni.

1. *Cele șapte Duhuri.* Mulți tâlcuitori zic că ar fi vorba de cei șapte îngeri de frunte cari înconjoară tronul lui Dumnezeu.

7. *Cheia lui David*, adică cheia casei lui David, sau Biserica.

chide: ⁸ Știi faptele tale. Iată, am lăsat înaintea ta o ușă deschisă, pe care nimeni n-o poate închide, pentru că mică îți este puterea și ai păzit cuvântul meu și n'ai tăgăduit numele meu.

⁹ Iată, eu (îți) voi da dintre acei din sinagoga Satanei, cari zic că sunt Iudei, dar nu sunt, ci mințesc; iată, eu voi face să vină și să se plece înaintea picioarelor tale și vor ști că eu te-am iubit pe tine, ¹⁰ căci ai păzit cuvântul răbdării mele și eu te voi mântui din ceasul ispitei, ce va să vie peste toată lumea, ca să încerce pe locuitorii pământului.

¹¹ Iată că eu vin curând: păstrează ceea ce ai, pentru ca nimeni să nu ia coroana ta. ¹² Pe cel ce va birui, îl voi face stâlp în templul Dumnezeului meu și nu va mai ieși afară; și voi scrie pe el numele Dumnezeului meu și numele cetății Dumnezeului meu, al noului Ierusalim, care se coboară din cer dela Dumnezeuul meu, — și numele meu cel nou.

¹³ Cine are ureche, să audă ceea ce Duhul zice Bisericii.

¹⁴ Iar îngerul Bisericii din Laodicia scrie-i: Acestea le zice Aminul, martorul cel credincios și adevărat, începutul lucrurilor făcute de Dumnezeu: ¹⁵ Știi faptele tale, că nu ești nici rece, nici cald. O, de-ai fi ori rece, ori cald; ¹⁶ dar pentru că ești căldicel și nici rece, nici cald, voi începe să te vărs din gura mea. ¹⁷ Deoarece tu

14. *Aminul*, adică: Acela care este adevărul însuși și credincios în făgăduințe.

15. *Rece* duhovnicește însemnează a fi în stare de păcat de moarte. *Cald* însemnează a arde de dragostea lui Dumnezeu. *Căldicel* însemnează lene și tângire duhovnicească.

zici: Eu sunt bogat și înzestrat, și nu am nevoie de nimic; tu nu știi că ești nenorocit, de plâns, sărac, orb și gol. ¹⁸ Te sfătuiesc să cumperi dela mine aurul încercat în foc, spre a te îmbogăți, și să te îmbraci în veșminte albe, ca nu cumva să se arate rușinea goliciunii tale, și unge-ți ochii tăi cu alifie, pentru ca să vezi. ¹⁹ Eu pe acei ce-i iubesc, îi dojenesc și-i pedepsesc. Deșteaptă-ți deci răvna ta și te pocăiește. ²⁰ Iată eu stau la ușă și bat: de va asculta cineva glasul meu și-mi va fi deschis ușa, voi intra la dânsul și voi cina cu dânsul și el cu mine. ²¹ Cel ce va fi biruit, îl voi face pe el să șadă cu mine pe tronul meu: precum am biruit și eu și m'am așezat cu Tatăl meu pe tronul lui. ²² Cine are ureche, să audă ceea ce Duhul zice către Biserici."

CAPUL 4. — Tronul și Curtea cerească.

¹ După aceasta m'am uitat, și iată o poartă deschisă în cer și glasul cel dintâi, pe care l-am auzit vorbind cu mine, care îmi zise: „Urcă-te aici și-ți voi arăta ție cele ce trebuie să se întâmple după toate acestea”. ² Și îndată am fost răpit cu duhul: și iată că un tron era înălțat în cer și pe tron unul care ședea. ³ Și cel ce ședea, era asemenea la vedere cu piatra de iasp și de sardoniu, și împrejurul tronului era un curcubeu

Capul 4. Apostolul înfațșază tronul lui Dumnezeu, care regulează toate întâmplările de pe lume.

2. Incepe a doua vedenie. Înfațșarea lui Dumnezeu pe tronul său este asemănătoare cu aceea făcută de proorocul Daniil 7, 9-10.

3. Asemănarea cu *pietrele scumpe* slujește ca să ne arate strălucirea cea orbitoare a slavei lui Dumnezeu; *curcubeul* arată bunătatea și milostivirea lui.

asemenea cu înfățișarea smaragdului. ⁴ Și împrejurul tronului erau douăzeci și patru de scaune și pe scaune ședea douăzeci și patru de bătrâni îmbrăcați în haine albe și pe capetele lor aveau coroane de aur. ⁵ Și din tron ieșeau fulgere și glasuri și tunete; și înaintea tronului erau șapte lămpi aprinse, cari sunt cele șapte Duhuri ale lui Dumnezeu.

⁶ Și în fața tronului ca o mare de sticlă asemenea cristalului, și pe la mijlocul tronului și de jur împrejurul tronului patru ființe pline de ochi dinainte și dinapoi.

⁷ Și ființa cea dintâi (era) asemenea leului; și a doua ființă asemenea unui vițel; și a treia ființă avea fața ca de om; și a patra ființă (era) asemenea unui vultur care zboară. ⁸ Și cele patru ființe aveau fiecare câte șase aripi și de jur împrejur și pe dinlăuntru sunt pline de ochi; și odihnă neavând ziua și noaptea, ziceau: „Sfânt, sfânt, sfânt Domnul Dumnezeu cel atotputernic, cel ce era, cel ce este, și cel ce are să vie”.
⁹ Și în vreme ce ființele acelea dădeau mărire, cinste și mulțumire celui ce ședea pe tron și celui ce trăiește în vecii vecilor, ¹⁰ cei douăzeci și patru de bătrâni cădeau înaintea celui ce ședea pe tron și se închinau celui ce trăiește în vecii vecilor, și își aruncau coroanele lor înaintea tronului, zicând: ¹¹ „Vrednic ești, Doamne Dum-

4. *Doăzeci și patru de bătrâni* înfățișează pe capii Bisericii biruitoare.

6. *Pline de ochi*: Este o vorbire cu tâlc și însemnează că cele patru ființe sunt pururea ațintite la desăvârșirile lui Dumnezeu.

7. Sfinții Părinți au luat din locul acesta al Scripturii cele patru chipuri de a înfățișa pe cei patru sfinți Evangheliști.

nezeul nostru, să primești slava, cinstea și puterea, pentru că Tu ai zidit toate lucrurile prin voința Ta ele erau și s'au făcut”.

CAPUL 5. — Cartea cu șapte peceti. ¹ Și am văzut în mână dreaptă a celui ce ședea pe tron o carte scrisă pe dinlăuntru și pe dinafară, pecetluită cu șapte peceti. ² Și am văzut un înger puternic care striga cu glas tare: „Cine este vrednic să deschidă cartea și să desfacă pecetea ei?” ³ Și nimeni nu putea, nici în cer nici pe pământ, nici sub pământ, să deschidă cartea nici să se uite la ea. ⁴ Și eu plângeam mult, pentru că nu s'a aflat nimenea vrednic să deschidă cartea nici să se uite la ea. ⁵ Și unul dintre cei bătrâni îmi zise: „Nu plânge: Iată, leul din seminția lui Iuda, rădăcina lui David, a biruit să deschidă cartea și să-i desfacă cele șapte peceti.”
⁶ Și am văzut: Iată că la mijlocul tronului și al celor patru ființe și al bătrânilor un Miel în

Capul 5. Apostolul înfățișează Cartea cu șapte peceti și Mielul dumnezeesc, sub a cărui icoană vedem pe Isus Hristos, adus jertfă și înviat din morți.

1. *Carte*: alcătuită de rotocoale de hârtie de piele învărtite în jurul unui băț, scrisă pe amândouă fețele și pecetluită bine ca să nu se poată desface și ceti. Această carte pecetluită înfățișează hotărârile lui Dumnezeu cu privire la Biserica sa, cari hotărâri, înainte de îndeplinirea lor, nu pot fi cunoscute de nimeni, fără a anume destăinuire din partea lui Dumnezeu.

2. *Leul din seminția lui Iuda și rădăcina lui David* este Isus Hristos, Mesia, care s'a născut din seminția lui Iuda și din familia lui David.

6. *Mielul* care se vede *ca înjunghiat*, este Isus Hristos cu semnele patimilor. Cele *șapte coarne* înfățișează puterea lui cea fără de margini; iar *cei șapte ochi* arată că el este a toate văzător și a toate știutor.

picioare, ca înjunghiat, având șapte coarne și șapte ochi, cari sunt cele șapte Duhuri ale lui Dumnezeu, trimise peste tot pământul. ⁷ Și a venit și a luat cartea din dreapta celui ce ședea pe tron.

⁸ Și după ce a deschis cartea, cele patru ființe și cei douăzeci și patru de bătrâni au căzut înaintea Mielului, având fiecare lăute și năstrape de aur pline de mirodennii, cari sunt rugăciunile sfinților. ⁹ Și cântau un cântec nou, zicând: „Vrednic ești tu, Doamne, să iei cartea și să desfăci pecetea ei, pentru că ai fost înjunghiat și ne-ai răscumpărat lui Dumnezeu cu sângele tău din toate semințiile și limbile și popoarele și neamurile. ¹⁰ Și ne-ai făcut Dumnezeului nostru împărăție și preoți și vom domni pe pământ.”

¹¹ Și am văzut: Și am auzit glasul a o mulțime de îngeri împrejurul tronului și al ființelor și al bătrânilor; și numărul lor era mii de mii, ¹² cari ziceau cu glas tare: „Vrednic este Mielul, care a fost înjunghiat, să primească puterea și dumnezeirea și înțelepciunea și tăria și cinstea și mărirea și binecuvântarea.”

¹³ Și toate făpturile cari sunt în cer și pe pământ și sub pământ și în mare și toate câte sunt în acestea (locuri), pe toate le-am auzit zicând: „Celui ce șade pe tron și Mielului binecuvântarea și cinstea și slava și puterea în vecii vecilor”. ¹⁴ Și cele patru ființe ziceau: „Amin!” Și cei douăzeci și patru de bătrâni cădeau cu fața la pământ și se închinau celui ce viețuiește în vecii vecilor.

CAPUL 6. — Desfacerea celor dintâi șase peceti. ¹ Și am văzut cum Mielul a deschis una

din cele șapte peceti și am auzit pe una din cele patru ființe zicând cu glas ca de tunet: „Vino și vezi!” ² Și m'am uitat; și iată un cal alb, și cel ce ședea pe el avea un arc, și i s'a dat lui o coroană și a ieșit ca un biruitor ca să biruiască.

³ Și când a deschis pecetea a doua, am auzit pe ființa a doua zicând: „Vino și vezi!” ⁴ Și a ieșit un al doilea cal roșu; și celui ce ședea pe el i s'a dat să ia pacea de pe pământ, petru ca să se omoare unul pe altul; și i s'a dat lui o sabie mare.

⁵ Și când a deschis pecetea a treia, am auzit pe a treia ființă zicând: „Vino și vezi!” Și iată un cal negru; și cel ce ședea pe el, avea în mână o cumpănă. ⁶ Și am auzit ca un glas în mijlocul celor patru ființe, care zicea: „Măsura de grâu pe un dinar și trei măsuri de orz pe un dinar; iar de vin și de untdelemn să nu te atingi!”

⁷ Și când a deschis pecetea a patra, am auzit glasul ființei a patra zicând: „Vino și vezi!”

Capul 6. Apostolul așterne pe hârtie vedenia întâmplărilor celor de pe urmă: Isus Hristos va fi învingător (pecetea 1-a); războiul, foametea, moartea vor fi slujitorii dreptății lui (pecetea 2-a, 3-a, 4-a); totuși, acest triumf al lui Isus Hristos, deși dorit de sfinți, nu va veni decât la vreme potrivită (pecetea 5-a); și va fi vestit de prăpăduri îngrozitoare (pecetea 6-a).

^{2.} *Calul alb*, întrebuințat mai ales de triumfători, înfățișează răvna nebunatică de a stăpâni.

^{4.} *Calul roșu* este înfățișarea războiului.

^{5.} *Calul negru* înfățișează jalea și pustiirea, ca urmare a războiului.

^{6.} *Măsura de grâu și dinarul* era plata zilnică a unui muncitor. Înțelesul este: Lipsa va fi atât de mare, încât omul, cu munca sa, abia își va putea agonisi hrana.

⁸ Și iată un cal slab; și cel ce ședea pe el are numele de Moarte și după el venea iadul; și i s'a dat putere peste a patra parte a pământului, pentru ca să omoare cu sabia, cu foamea, cu moartea și cu fiarele pământului.

⁹ Și când a deschis pecetea a cincea, am văzut sub altar sufletele celor uciși pentru cuvântul lui Dumnezeu și pentru mărturia dată, ¹⁰ și strigau cu glas tare, zicând: „Până când, Doamne sfinte și adevărate, nu faci judecată și nu răzbuni sângele nostru, față de cei cari locuiesc pe pământ?” ¹¹ Și li s'a dat lor fiecăruia un veșmânt alb; și li s'a spus să mai îngăduie încă puțină vreme, până când se va împlini numărul celor împreună-slujitori și frați de-ai lor, cari vor trebui să fie uciși și ei.

¹² Și am văzut când a deschis pecetea a șasea; și iată că s'a făcut un cutremur mare și soarele s'a făcut negru ca un sac de păr; și luna s'a făcut toată ca sângele; ¹³ și stelele cerului au căzut pe pământ, precum smochinul lasă să cadă smochinele sale cele acre, când este scuturat de vânt. ¹⁴ Și cerul s'a retras ca o carte care se face sul și toți munții și ostroavele fură mișcate din locul lor. ¹⁵ Și regii pământului și principii și

8. *Calul slab* este înfățișarea suferinței, a groazei și a morții. *Iadul* din locul acesta este împărăția morților de dincolo de lumea aceasta.

9—11. Deseori cerul este înfățișat ca un templu cu altarul său. Cei *uciși pentru cuvântul lui Dumnezeu* sunt cei uciși pentru vestirea Evangheliei; cei *uciși pentru mărturia dată* sunt mucenicii. Veșmântul *alb* înfățișează mărirea sufletului.

12. și urm. Se înfățișează grozăviile mănii lui Dumnezeu, fie în veacul de acum când pedepsește păcatele popoarelor, fie, mai cu seamă, la sfârșitul lumii.

tribunii și bogații și puternicii, toți robii și slobozii s'au ascuns în peșteri și în stâncile munților. ¹⁶ Ei zic munților și stâncilor: „Cădeți peste noi și ascundeți-ne din fața Celui ce șade pe tron și de mânia Mielului; ¹⁷ căci a venit ziua cea mare a mănii lui; și cine va putea să stea pe loc?”

CAPUL 7. — Aleșii și triumful lor. ¹ După acestea, am văzut patru îngeri cari stăteau în cele patru unghiuri ale pământului și țineau cele patru vânturi ale pământului, ca să nu sufle peste pământ, nici peste mare, nici peste vreun copac. ² Și am văzut un alt înger, care se ridica dela răsărit și avea pecetea Dumnezeului celui viu; și a strigat cu glas tare celor patru îngeri, căroro li s'a dat să vatăme pământul și marea, ³ zicând: „Nu vătămați pământul și marea, nici copacii, până când nu vom pecetlui pe frunte pe robii Dumnezeului nostru.”

⁴ Și am auzit numărul celor pecetluiți: o sută patruzeci și patru de mii de pecetluiți din toate semințiile fiilor lui Izrail. ⁵ Din seminția lui Iuda douăsprezece mii de pecetluiți; din seminția lui

Capul 7. Apostolul înfățișează în două vedenii, pacea și bucuria celor aleși în mijlocul grozavelor prăpăduri din zilele de apoi. Vedenia întâi înfățișează numărul celor aleși, cari sunt încă pe pământ, și trebuie să fie însemnați cu pecetea lui Dumnezeu, pentru ca să fie feriți de pedepsele ce vor lovi pe cei răi. A doua vedenie înfățișează ceata cea nenumărată de aleși, cari au ajuns de acum în veșnica fericire.

4. *O sută patruzeci și patru de mii* este un număr cu tâlc și iese din înmulțirea numărului de 12.000 de aleși cu numărul 12, câte seminții erau în Izrail. Este vorba, deci, de un număr foarte mare, dar și bine orânduit totdeauna.

Ruben douăsprezece mii de pecetluiți; din seminția lui Gad douăsprezece mii de pecetluiți; ⁶ din seminția lui Aser douăsprezece mii de pecetluiți; din seminția lui Neftali douăsprezece mii de pecetluiți; din seminția lui Manasse douăsprezece mii de pecetluiți; ⁷ din seminția lui Simeon douăsprezece mii de pecetluiți; din seminția lui Levi douăsprezece mii de pecetluiți; din seminția lui Isachar douăsprezece mii de pecetluiți; ⁸ din seminția lui Zabulon douăsprezece mii de pecetluiți; din seminția lui Iosif douăsprezece mii de pecetluiți; din seminția lui Beneamin douăsprezece mii de pecetluiți.

⁹ După acestea am văzut o mulțime mare, pe care n'o putea număra nimeni, din toate neamurile și semințiile și popoarele și limbile, cari stăteau înaintea tronului și în fața Mielului, îmbrăcați în veșminte albe și cu ramuri de palmier în mâinile lor. ¹⁰ Și strigau cu glas tare, zicând: „Mântuire Dumnezeului nostru, care șade pe tron, și Mielului”.

¹¹ Și toți îngerii stăteau împrejurul tronului și al bătrânilor și al celor patru ființe, și au căzut înaintea tronului și s'au închinat lui Dumnezeu, ¹² zicând: „Amin. Binecuvântare și mărire și înțelepciune și aducere de mulțumire și cinste și putere și tărie Dumnezeului nostru în vecii vecilor. Amin.”

¹³ Și răspunzând unul dintre cei bătrâni, mi-a zis: „Aceștia, cari sunt îmbrăcați în veșminte albe, cine sunt și de unde au venit?” ¹⁴ Și eu

10. *Mântuire Dumnezeului nostru și Mielului*, adică: A lui Dumnezeu și a Mielului este mântuirea noastră, căci El ne-a dăruit-o.

i-am răspuns: „Doamne, tu știi”. Și el îmi zise: „Aceștia sunt cei ce vin din mare suferință, și-au spălat veșmintele lor și le-au înălbit în sângele Mielului. ¹⁵ De aceea sunt înaintea tronului lui Dumnezeu și-i slujesc ziua și noaptea în templul lui; și cel ce șade pe tron, va locui peste dânsii. ¹⁶ Nu le va mai fi foame, nici sete, nici nu va mai cădea peste ei soarele nici vreo arșită; ¹⁷ pentru că Mielul care este în mijlocul tronului îi va cârmui pe ei și-i va duce pe ei la izvoarele apelor vieții și Dumnezeu va șterge orice lacrimă din ochii lor.”

CAPUL 8. — Desfacerea pecetii a șaptea.

¹ Și când a desfacut pecetea a șaptea, s'a făcut tăcere în cer ca jumătate de ceas.

² Și am văzut pe cei șapte îngeri cari stau înaintea lui Dumnezeu, și li s'au dat lor șapte trâmbițe.

³ Și a venit un alt inger și s'a oprit dinaintea altarului, având cădelniță de aur; și i s'a dat lui tămâie multă, pentru ca să aducă dar rugăciunile tuturor sfinților pe altarul de aur, care este înaintea tronului lui Dumnezeu. ⁴ Și fumul tămâii rugăciunilor sfinților s'a ridicat din mâna îngerului înaintea lui Dumnezeu. ⁵ Și inge-

Capul 8. Apostolul ne înfățișează cele ce a văzut după desfacerea pecetii a șaptea: șapte îngeri cu trâmbițe, un altul care arde tămâie pe altar și aruncă foc pe pământ.

2. *Șapte trâmbițe*: ca să vestească în lung și în larg cele ce aveau să se întâmple.

4. *Fumul rugăciunilor sfinților*: Rugăciunile sfinților cer dela Dumnezeu să grăbească triumful Impărăției lui Hristos și ziua dreptății desăvârșite.

5. Focul aruncat pe pământ însemnează dreptatea

rul a luat cădelnița și a umplut-o din focul altarului și l-a aruncat pe pământ și s'au făcut tunete și glasuri și fulgere și cutremur de pământ mare.

⁶ Și cei șapte îngeri cari aveau șapte trâmbițe s'au gătit să sune din trâmbiță.

⁷ Și întâiul inger a sunat din trâmbiță; și a venit grindină și foc, amestecat cu sânge, și au fost aruncate pe pământ; și a ars a treia parte a pământului și a ars a treia parte din copaci și toată iarba cea verde a fost arsă.

⁸ Și al doilea inger a sunat din trâmbiță; și ceva ca un munte mare arzând cu flăcări de foc a fost aruncat în mare și a treia parte din mare s'a prefăcut în sânge; ⁹ și a treia parte din făpturile însuflețite din mare a murit și a treia parte din corăbii a pierit.

¹⁰ Și al treilea inger a sunat din trâmbiță; și din cer a căzut o stea mare care ardea ca o făclie; și a căzut în a treia parte a râurilor și a izvoarelor de apă. ¹¹ Și numele stelei se chiamă Absint; și a treia parte a apelor s'a prefăcut în absint, și mulți oameni au murit de acele ape, pentru că s'au făcut amare.

¹² Și al patrulea inger a sunat din trâmbiță;

lui Dumnezeu, care descarcă pedepsele peste cei nelegiuți, ori pentru a-i întoarce, ori pentru a-i pedepsi.

7. După sunetul trâmbiței celei dintâi urmează pedeapsa ce lovește pământul cu nimicirea semănăturilor, după care urmează foametea.

8. După ce a sunat din trâmbiță al doilea inger, urmează pedeapsa mării cu nimicirea vietăților din ea și a corăbiilor aflătoare pe ea.

10. După ce a sunat din trâmbiță al treilea inger, urmează pedeapsa râurilor și a fântânilor. *Absintul* arată în locul acesta un venin aducător de moarte.

și a fost lovită a treia parte a soarelui și a treia parte a lunei și a treia parte a stelelor, așa că a treia parte din ele s'a întunecat și din zi nu lucea a treia parte și din noapte de asemenea. ¹³ Și am văzut și am auzit glasul unui vultur care sbura la mijlocul cerului, zicând cu glas tare: „Vai, vai, vai de locuitorii pământului din pricina altor glasuri ale celor trei îngeri, cari sunt gata să sune din trâmbiță!”

CAPUL 9. — A cincea și a șasea trâmbiță.

¹ Și a sunat din trâmbiță ingerul al cincilea și am văzut cum a căzut o stea din cer pe pământ și i s'a dat cheia fântânii adâncului. ² Și a deschis fântâna adâncului: și s'a ridicat din fântână un fum ca fumul unui cuptor mare și s'a întunecat soarele și văzduhul de fumul fântânii. ³ Și din fumul fântânii au ieșit lăcuste pe pământ și li s'a dat lor putere, cum au putere scorpiile pământului. ⁴ Și li s'a poruncit să nu vatăme iarba pământului, nici altă verdeață, nici vreun copac, decât numai pe oamenii cari n'au pecetea lui

12. După ce a sunat din trâmbiță al patrulea inger, urmează pedeapsa soarelui, a lunei și a stelelor. Se vede lămurit că cele dintâi patru trâmbițe vestesc semnele cele mari, cari se vor arăta la sfârșitul lumii.

Capul 9. Apostolul înfățișează trâmbița a cincea, care vesteste urgia lăcustelor, și trâmbița a șasea, care vesteste năvălirea unei armate dușmane de călăreți.

1. *A căzut o stea din cer.* După mulți tălcuitori, această stea înfățișează un inger al întunerecului. *Fântâna adâncului* este iadul. Dumnezeu învoiește să se deslănțuiască puterile iadului pentru pedepsirea răutății omenești.

3. *Lăcuste:* Nu este vorba de gănganiile cari nimicesc holdele, ci de demoni, cari lovesc pe oameni cu argii îngrozitoare.

Dumnezeu pe frunțile lor. ⁵ Și li s'a dat lor să nu-i omoare, ci să-i chinuiască cinci luni; și chinul lor (era) ca chinul ce-l dă scorpia când înțepă un om. ⁶ Și în ziua aceea oamenii vor căuta moartea și n'o vor afla; și vor dori să moară, și moartea va fugi de ei.

⁷ Iar înfățișarea lăcustelor era asemenea cailor pregătiți de războiu; și pe capetele lor era un fel de coroane asemenea aurului, și fața lor era asemenea feței omului. ⁸ Și aveau părul ca părul femeilor, și dinții lor erau ca dinții leilor.

⁹ Și aveau pieptare asemenea platoșelor de fier, și vuetul aripilor lor era ca vuetul carelor cu mai mulți cai, cari aleargă la războiu. ¹⁰ Și aveau cozile asemănătoare celor de scorpii, și în cozile lor erau înțepători; și aveau putere să vatăme pe oameni cinci luni. ¹¹ Și aveau peste ei ca rege pe îngerul genunei numit pe evreește „Abaddon”, iar pe grecește „Apollion” și pe latinește „Nimicitor”. ¹² Cel dintâi *vai* a trecut și iată că vin încă două *vaete* după toate acestea.

¹³ Și a sunat din trâmbiță îngerul al șaselea: și am auzit un glas din cele patru colțuri ale altarului de aur, care este dinaintea ochilor lui Dumnezeu, ¹⁴ care zicea celui de al șaselea înger, cel ce avea trâmbița: „Desleagă pe cei patru îngeri, cari sunt legați lângă marele râu Eufrat”. ¹⁵ Și au fost deslegați cei patru îngeri, cari erau pregătiți pentru ceasul, ziua, luna și anul acela, în care să omoare a treia parte din oameni.

11. *Ingerul genunei* este Satana. *Abaddon* înseamnă *pieire*. *Apollion* înseamnă *nimicitor*.

14. *Eufrat*. Dinspre acest râu porneau oștile dușman-trimise de Dumnezeu ca să măcelărească pe Iudeii cei fărădelege.

¹⁶ Și numărul armatei de călăreți era de douăzeci de mii de ori zece mii: doar am auzit numărul lor. ¹⁷ Și așa am văzut în vedenie cai; și cei ce ședeau pe ei, aveau platoșe la vedere ca focul și ca iacintul și ca pucioasa, și capetele cailor erau ca capetele leilor; și din gura lor ieșea foc și fum și pucioasă.

¹⁸ Și de aceste trei urgii: de foc, de fum și de pucioasă, cari ieșeau din gurile lor, a fost ucisă a treia parte din oameni. ¹⁹ Căci puterea cailor este în gurile lor și în cozile lor; căci cozile lor sunt asemenea șerpilor, având capete, și cu acestea vatămă.

²⁰ Iar ceilalți oameni, cari n'au fost omoriți de aceste urgii, tot nu s'au pocăit de faptele mânilor lor, ca să nu se închine demonilor și idoloilor de aur și de argint și de aramă și de piatră și de lemn, cari nu pot nici să vadă, nici să audă, nici să umble; ²¹ și n'au făcut pocăință de omorurile lor, nici de fermecătoriile lor, nici de curvia lor, nici de furtișagurile lor.

CAPUL 10. — Un înger dă prorocului cartea ca s'o mănânce. ¹ Și am văzut un alt în-

16. Numărul armatei răzpunătoare era de două sute de milioane. Acest număr îngrozitor arată strâșnicia pedepsei ce se vestește. Este foarte cu puțință ca, sub aceste icoane felurite, să se vestească un groaznic războiu ce va amenința lumea întreagă înaintea domniei lui Anticrist.

20. Pe timpul lui Anticrist se va întei închinarea la idoli pe tot pământul și Anticrist va porni apoi un războiu crâncen tuturor închinătorilor lui Dumnezeu, pentru ca numai el singur să fie închinat și mărit ca Dumnezeu.

* *Capul 10.* Apostolul înfățișează într-o vedenie un

ger puternic coborîndu-se din cer, învăluit într'un nor; și pe cap avea un curcubeu și fața lui era ca soarele și picioarele lui ca stâlpi de foc. ² Și avea în mână o carte mică deschisă. Și și-a pus piciorul său cel drept pe mare, iar pe cel stâng pe pământ. ³ Și a strigat cu glas tare cum răcește leul. Și după ce a răcnit, au dat glas cele șapte tunete. ⁴ Și după ce au dat glas cele șapte tunete, eu stăteam gata să scriu; și am auzit un glas din cer, care mi-a zis: „Pecetluiește cele ce au spus cele șapte tunete și să nu le scrii”.

⁵ Și îngerul, pe care l-am văzut stând pe mare și pe pământ, și-a ridicat mâna spre cer, ⁶ și a jurat pe cel ce viețuiește în vecii vecilor, cel ce a făcut cerul și cele ce sunt în el; și pământul și cele ce sunt pe el; și marea și cele ce sunt în ea, că timp nu va mai fi; ⁷ ci în zilele vorbirii celui de al șaptelea înger, când va începe să sune din trâmbiță, va fi săvârșită taina lui Dumnezeu, după cum a vestit prin robii săi. Proroci.

⁸ Și am auzit glas din cer care din nou mi-a

înger coborît din cer, învăluit în slavă și putere, care-î da o carte ca s'o mănânce. Acest înger pare că înfățișează pe Isus Hristos. Curcubeul de pe cap și fața strălucitoare ca soarele arată că el este crainicul păcii pentru cei ce vor să se întoarcă; iar norul ce-l înconjoară, picioarele ca stâlpii de foc cu glasul ca de leu arată așprimia lui față de păcătoșii cei nepocăiți.

⁴ *Pecetluiește*, adică: Ține ascunse în suflul tău cele ce au zis cele șapte tunete; Dumnezeu nu voia ca sfântul Ioan să destăinuiească atunci Bisericii cele ce văzuse.

⁶ *Timp nu va mai fi*, adică timp de pocăință.

⁷ *Taina lui Dumnezeu*, adică hotărârile lui Dumnezeu, cu privire la închegarea Împărăției sale și la slăvirea Bisericii sale înainte de obștească judecată.

grăit și mi-a zis: „Mergi și ia cartea cea deschisă din mâna îngerului care stă pe mare și pe pământ. ⁹ Și m'am dus la înger și i-am zis să-mi dea cartea. Iar el îmi zise: „Ia-o și mănânc-o; și va amări pântecul tău, dar în gura ta va fi dulce ca mierea”.

¹⁰ Și am luat cartea din mâna îngerului și am mâncat-o și era în gura mea dulce ca mierea; dar după ce am mâncat-o, pântecul mi s'a amărit; ¹¹ Și-mi zise: „Tu trebuie să prorocești din nou neamurilor, popoarelor și regilor”.

CAPUL 11. — Doi martori și a șaptea trâmbiță. ¹ Și mi s'a dat o trestie asemenea unui toiag și mi s'a zis: „Scoală-te și măsoară templul lui Dumnezeu și altarul și pe cei ce se

⁸ *Cartea deschisă* cuprinde, se vede, descoperirile celor șapte tunete, adică glasul lui Dumnezeu care vestește urgiile ce vor veni peste dușmanii Bisericii sale.

⁹ *Ia-o și mănânc-o*, adică: Insușește-ți bine cele ce cuprinde cartea, ca să poți vesti judecățile lui Dumnezeu.

¹⁰ *Va fi dulce*, căci cuprinde slava celor aleși din mila și bunătatea lui Dumnezeu. *Va amări*, pentru că cuprinde urgiile ce vor veni peste cei nelegiuiți.

Capul 11. Apostolul înfățișază pe cei doi martori ai lui Dumnezeu, cari, după spusele celor mai mulți sfinți Părinți, ar fi Prorocii Ilie și Enoch, și cari nu sunt încă morți, ci s'au îndepărtat de pe pământ în chip tainic; iar la sfârșitul lumii se vor face iar văzuți și vor lupta pentru Împărăția lui Dumnezeu împotriva lui Anticrist. A șaptea trâmbiță vestește judecata de apoi.

¹ *Măsoară templul*. Acest templu înfățișază Biserica lui Isus Hristos, peste care trebuie să vină o groaznică prigonire; și sfântul Ioan primește poruncă să măsoare și să țină seamă de cei cari se închină în templu, adică de adevărații credincioși, cari alcătuiesc templul cel adevărat al lui Dumnezeu. Aceștia vor trebui să su-

închină într'insul. ² Dar pridvorul, care este afară din templu, lasă-l deoparte și nu-l măsoară, pentru că a fost dat păgânilor și ei vor călca în picioare sfânta cetate patruzeci și două de luni. ³ Dar voi da celor doi martori ai mei (putea) ca să prooroască timp de o mie două sute șasezeci de zile îmbrăcați în sac. ⁴ Aceștia sunt cei doi măslini și cele două sfeșnice puse înaintea feței Domnului pământului. ⁵ Și de va voi cineva să-i vatăme, foc va ieși din gura lor și va mistui pe vrăjmașii lor; și dacă va voi cineva să le facă rău, în felul acesta se cade să fie ucis.

⁶ Aceștia au putere să închidă cerul, ca să nu ploaie în vremea prorociei lor; și au putere peste ape, ca să le prefacă în sânge și să lovească pământul cu oricare urgie ori de câte ori ar voi. ⁷ Și când vor fi sfârșit să dea mărturie, Fiara care se urcă din genune le va face războiu și-i va birui și-i va omori. ⁸ Și trupurile lor vor zăcea pe ulițele cetății celei mari, care se chiamă duhovnicește Sodoma și Egipt, unde a fost răstignit și Domnul lor.

⁹ Și din toate semințiile, popoarele, limbile și neamurile vor vedea trupurile lor trei zile și jumătate; și nu vor lăsa ca trupurile lor să fie puse în mormânt. ¹⁰ Și locuitorii pământului se

feră, dar nu vor fi biruți, ci vor ieși biruitori din prigoniri și vor fi dăruți cu cununii neperitoare.

2. *Pridvorul... nu-l măsoară.* Este pridvorul necredincioșilor și al păgânilor, precum și pridvorul creștinilor șovăelnici în credință și cu vieată lumească, cari s'au unit cu Anticrist. *Sfânta cetate* este Ierusalimul, adică Biserica lui Hristos, care va fi și călcată în picioare, adică pustită patruzeci și două de luni, sau trei ani și jumătate.

7. *Fiara* este Anticristul.

vor bucura și se vor înveseli de ei și-și vor trimite daruri unul altuia, pentru că acești doi proci au dat necaz celor ce locuiau pe pământ".

¹¹ Dar după trei zile și jumătate, duhul de vieată, care vine dela Dumnezeu, a intrat în ei. Și s'au sculat în picioare și o mare irică a căzut peste cei ce i-au văzut. ¹² Și au auzit un glas puternic din cer, care le-a zis: „Suiți-vă aici!” Și s'au suit la cer într'un nor și dușmanii lor i-au văzut.

¹³ Și în clipeala aceea s'a făcut un cutremur mare și a zecea parte a cetății s'a dărâmat; și au fost omoriți în cutremur șapte mii de oameni; iar ceilalți au fost înspăimântați și au dat slavă Dumnezeului cerului. ¹⁴ Al doilea *vai* a trecut; și iată că va veni curând al treilea *vai*.

¹⁵ Și îngerul al șaptelea a sunat din trâmbiță; și s'au ridicat glasuri mari în cer, cari ziceau: „Impărăția lumii acesteia s'a făcut (impărăția) Domnului nostru și a Hristosului lui, și va domni în vecii vecilor. Amin.”

¹⁶ Și cei douăzeci și patru de bătrâni, cari șed pe tronurile lor, în fața lui Dumnezeu, au căzut și s'au închinat lui Dumnezeu, zicând: ¹⁷ „Îți mulțumim ție, Doamne Dumnezeule atotputernice, cel ce ești, cel ce erai și cel ce ai să vii, pentru că ai luat puterea ta cea mare și te-ai pus să stăpânești.

¹⁸ Și neamurile s'au mâniat și-a venit mâniata și vremea celor morți, ca să fie judecați și ca

11. Dumnezeu învie pe cei doi martori ai săi și pedepsește pe dușmanii lor.

15. A șaptea trâmbiță vestește urgia din urmă, care nimicește împărăția Satanei și întărește împărăția lui Isus Hristos.

să dai răsplată robilor tăi Proroci și sfinților și celor ce se tem de numele tău, mici și mari, și ca să nimicești pe cei ce prăpădesc pământul.¹⁹ Și s'a deschis templul lui Dumnezeu în cer și s'a arătat în templu chivotul legământului său și s'au iscat fulgere și strigăte și cutremure de pământ și grindină multă

CAPUL 12. — Cele șapte minunății: a) Femeia și balaurul.¹ Și s'a arătat în cer un semn mare: O femeie îmbrăcată în soare, și luna sub picioarele ei, și pe capul ei o coroană de douăsprezece stele; ² și fiind însărcinată, striga de durerile facerii și se chinuia să nască.

Capul 12. Apostolul înfățișează cel dintâi din cele șapte semne care arată omenirii pe cei mai de seamă inși și cele mai de seamă întâmplări din lupta cea mare, al cărei sfârșit va fi triumful desăvârșit al binelui împotriva răului. Întâiul semn este femeia și balaurul.

1. *O femeie.* Aproape toți tălcuitoarii zic că această femeie înfățișează Biserica. *Îmbrăcată în soare:* pentru că Isus Hristos, soarele dreptății, o îmbracă și o înfrumusețează. *Luna sub picioarele ei:* pentru a arăta că ea desprețuește lucrurile vremelnice și schimbătoare. *Pe capul ei o coroană de douăsprezece stele,* înfățișând pe cei doisprezece Apostoli ori cele douăsprezece seminții ale lui Izrail, ori pe cei doisprezece Patriarhi. Totuși, întrucât Sfânta Fecioară Maria este într'un fel Maica Bisericii (după cum spune sfântul Ambroziu), pentru că este mama Aceluia care este capul Bisericii, urmează că icoana femeii cu balaurul poate înfățișa și pe Sfânta Fecioară Maria, după cum spun sfântul Augustin, sfântul Ambroziu, sfântul Bernard ș. a.

2. *Striga și se chinuia să nască:* Biserica a trebuit și va trebui să sufere prigoniri în toate timpurile, nascând suflătește pe fiii lui Dumnezeu. Sfânta Fecioară Maria a născut pe Isus Hristos fără dureri; dar sub Cruce s'a făcut, mamă a omenirii în dureri fără seamăn.

³ Și s'a văzut un alt semn în cer: Și iată un balaur mare, roș, având șapte capete și zece coarne și pe capetele lui șapte coroane; ⁴ și coada lui târa a treia parte din stelele cerului și le-a aruncat pe pământ; și balaurul a stat înaintea femeii care era să nască, pentru ca să sfășie pe fiul ei, când îl va fi născut.

⁵ Și a născut un fiu bărbat, care avea să păstorească toate neamurile cu toiag de fier; și fiul ei fu răpit la Dumnezeu și la tronul lui. ⁶ Iar femeia a fugit în singurătate, unde avea un loc pregătit de Dumnezeu, pentru ca acolo s'o hrănească pe ea o mie două sute șasezeci de zile.

⁷ Și s'a făcut războiu mare în cer: Mihai și ingerii lui s'au războit cu balaurul și s'a luptat balaurul și ingerii lui; ⁸ dar n'au biruit și n'a mai fost aflat loc în cer pentru ei. ⁹ Și a fost doborât acel balaur mare, șarpele cel din vechime, care se chiamă diavol și Satana, cel ce amăgește lumea întreagă; și a fost aruncat pe pământ și cu dânsul au fost aruncați și ingerii lui.

¹⁰ Și am auzit un glas puternic în cer, care zicea: „S'a împlinit acum mântuirea și puterea și împărăția Dumnezeului nostru și stăpânirea Hristosului lui: pentru că a fost alungat pătorul fraților noștri, care-i pâra înaintea Dumnezeului nostru ziua și noaptea. ¹¹ Și ei l-au învins pe dânsul în puterea sângelui Mielului și în puterea

3. *Un balaur:* înfățișează pe Satana în toată răutatea și puterea lui. *Să sfășie pe fiul ei.* Satana e plin de ură față de cei născuți din femeie, adică față de Mesia și credincioșii lui, făcând tot ce-i stă în putință ca să nimicească împărăția întemeiată de dânsul.

5. *Fiu bărbat:* adică tare și puternic: este Isus Hristos, născut din seminția lui David, care cu toiag de fier trebuia să păstorească toate neamurile.

mărturie lor, și nu și-au iubit viețile lor până la moarte. ¹² Pentru aceasta bucurați-vă, cerurilor, și voi cei ce locuiți într'insele. Vai pământului și mării, pentru că diavolul se coboară la voi cu mare mânie, știind că puțină vreme are."

¹³ Și când a văzut balaurul că a fost aruncat pe pământ, a prigonit pe femeia care a născut pruncu bărbat; ¹⁴ femeii însă i-au fost date două aripi de vultur mare, ca să sboare departe de șarpe, în pustiu, la locul ei, unde este hrănită un răstimp, și răstimpuri, și jumătate de răstimp. ¹⁵ Iar șarpele aruncă după femeie din gura sa apă ca un râu, pentru ca s'o facă să fie târită de râu; ¹⁶ pământul însă dădu ajutor femeii; și pământul își deschise gura sa și sorbi râul pe care-l aruncase balaurul din gură.

¹⁷ Și s'a infuriat balaurul pe femeie și s'a dus să se războiască cu ceilalți din seminția ei, cari păzesc poruncile lui Dumnezeu și țin mărturia lui Isus Hristos. ¹⁸ Și se opri pe nisipul mării.

CAPUL 13. — b) Fiara care se ridică din mare. ¹ Și am văzut ridicându-se din mare o Fiară, care avea șapte capete și zece coarne, și pe coarnele ei zece coroane și pe capetele ei nume de blestem. ² Și Fiara pe care am văzut-o era asemenea pardosului, și picioarele ei (erau) ca picioarele ursului; iar gura ei ca gura unui leu. Și i-a dat ei balaurul tăria sa și putere mare.

Capul 13. Apostolul înfățișează semnul al doilea, adică Fiara care se ridică din mare. Partea cea mai mare a tălcuitorilor zice că această Fiară este Anticristul, care, înarmat cu toate puterile lumii va fi unealta Satanei în lupta împotriva Împărăției lui Isus Hristos. (M. Sales.)

³ Și am văzut unul din capetele ei ca rănit de moarte; însă rana ei cea de moarte fu vindecată. Și întreg pământul s'a minunat și s'a dus după Fiară. ⁴ Și s'au închinat balaurului care a dat putere Fiarei; și s'au închinat Fiarei, zicând: „Cine este asemenea Fiarei? Și cine va putea să se lupte cu ea?”

⁵ Și i s'a dat ei o gură care grăia lucruri mari și blesteme; și i s'a dat putere ca să lucreze timp de patruzeci și două de luni. ⁶ Și își deschise gura în blesteme împotriva lui Dumnezeu, ca să hulească numele lui și cortul lui și pe cei ce locuiesc în cer.

⁷ Și i s'a dat să facă războiu sfinților și să-i biruiască. Și i s'a dat putere peste toată seminția și poporul și limba și neamul; ⁸ și ei i se închinară toți cei ce locuiesc pe pământ, al căror nume nu este scris în cartea vieții Mielului, care a fost ucis dela începutul lumii.

⁹ Cine are ureche, să audă. ¹⁰ Cine duce în robie, se va duce el în robie; cine ucide cu sabia, trebuie să fie ucis cu sabia. Aici este răbdarea și credința sfinților.

c) Fiara care se ridică de pe pământ. ¹¹ Și

⁴ Și s'au închinat Balaurului. Chiar și sfântul Pavel zice că Anticristul va cere să i se dea cinste dumnezească.

⁵ Lucruri mari, adică cuvinte îngâmfate și semețe. *Blesteme* împotriva lui Dumnezeu și a lucrurilor sfinte.

⁷ Și i s'a dat... Aceste cuvinte, cari vin deseori în sfânta Scriptură, însemnează că Satana nimic n'ar putea face împotriva Bisericii și împotriva credincioșilor, dacă Dumnezeu, în nepătrunsele sale vederi, nu i-ar da voie, spre binele obștesc, atât al Bisericii cât și al credincioșilor.

¹¹ Fiara care se ridică de pe pământ înfățișează,

am văzut o altă Fiară ridicându-se de pe pământ, și avea două coarne asemenea celor ale unui Miel și vorbea cu balaturul. ¹² Și își punea în lucru toată puterea Fiarei celei dintâi în fața ei; și a făcut ca pământul și locuitorii lui să se închine Fiarei celei dintâi, a cărei rană de moarte fusese vindecată.

¹³ Și a făcut semne mari, așa încât și foc a făcut să se coboare din cer pe pământ în văzul oamenilor. ¹⁴ Și a amăgit pe locuitorii pământului prin semnele pe cari i-a fost dat să le facă în fața Fiarei, zicând locuitorilor pământului să facă chip Fiarei care a fos rănită cu sabia și s'a vindecat.

¹⁵ Și i s'a dat să însufle duh chipului Fiarei, așa încât să și vorbească chipul Fiarei și să facă în așa fel ca tot cel ce nu se va închina chipului Fiarei, să fie ucis. ¹⁶ Și va face ca toți: mici și mari, bogați și săraci, liberi și robi, să aibă un semn pe mâna lor cea dreaptă sau pe fruntea lor; ¹⁷ și ca nimeni să nu poată cumpăra ori vinde, decât numai cine are semnul, sau numele Fiarei sau numărul numelui ei. ¹⁸ Aci este înțelepciunea. Cine are înțelepciune, să socotească numărul

cum se vede, știința cea mincinoasă sau pe propovăduitorii cei mincinoși, puși în slujba lui Anticrist.

16. *Să albească un semn.* Era un obicei vechiu ca stăpânii să facă un semn cu fier roșu pe trupurile robilor lor. De altfel și păgânii obișnuiau să poarte, pe mână sau pe frunte, semnul celui Dumnezeu la care erau sfințiți.

18. *Aci este înțelepciunea:* Ca să socotească cineva și să tâlcuiască numărul Fiarei, adică al lui Anticrist. *Numărul unui om*, adică un număr care însemnează un om. *Numărul 666:* Mulți oameni mari, sfinți și cu cădere s'au căznit mult să tâlcuiască acest număr, dar fără mare reușită. De altfel nici nu este de mare folos să ne

Fiarei; căci este numărul unui om, și numărul ei este șase sute șasezeci și șase.

CAPUL 14. — d) Mielul și cei o sută patruzeci și patru de mii. ¹ Și am văzut, și iată că Mielul stătea pe muntele Sion și cu el o sută patruzeci și patru de mii de inși, cari aveau scris pe frunțile lor numele lui și numele Tatălui lui.

² Și am auzit un glas din cer ca vuetul multor ape și ca sgomotul unui tunet puternic; și glasul pe care l-am auzit era ca de cântăreți cari cântă din lăutele lor. ³ Și cântau ca un cântec nou înaintea tronului și a celor patru ființe și a bătrânilor; și nimeni nu putea zice cântecul acela, afară de cei o sută patruzeci și patru de mii, cari au fost cumpărați de pe pământ. ⁴ Aceștia sunt cari nu s'au prihănit cu femei, căci sunt feciorelnici. Aceștia urmează Mielul orișunde se duce. Aceștia au fost cumpărați dintre oameni, pârgă lui Dumnezeu și Mielului; ⁵ și nu s'a aflat minciună în gura lor, pentru că sunt fără prihană înaintea tronului lui Dumnezeu.

e) Crainicii judecății de apoi. ⁶ Și am văzut un alt inger, care sbura pe mijlocul cerului

batem capul cu aceasta; ci mai degrabă să ne ferim de prorocii cei mincinoși, cari desigur că sunt în slujba lui Anticrist.

Capul 14. Apostolul, voind să mângâie și să îmbărbăteze pe credincioși, înfățișează slava și fericirea celor aleși în semnul al patrulea sau al ingerilor și al feciorelnicilor; iar în semnul al cincilea înfățișează trei ingeri cari vestesc judecata de apoi.

1. *O sută patruzeci și patru de mii.* Este înfățișarea unui număr nehotărât, dar foarte mare, al celor drești.

3—4. *Sunt feciorelnici.* De aici se vede cât de scumpă și plăcută este în ochii lui Dumnezeu fecioria.

și avea Evanghelia cea veșnică, pentru ca s'o propovăduiască locuitorilor pământului și la tot neamul și seminția și limba și poporul; ⁷ și zicea cu glas tare: „Temeți-vă de Dumnezeu și dați-i cinste, pentru că a venit vremea judecății lui; și închinați-vă celui ce a făcut cerul și pământul, marea și izvoarele apelor”.

⁸ Și a urmat un alt inger, zicând: „A căzut, a căzut Babilonul cel mare, care a adăpat toată lumea cu vinul mâniai și curviei lui”.

⁹ Și după el a venit un al treilea inger, zicând cu glas tare: „Dacă cineva se va închina Fiarei și chipului ei, și va primi semnul pe fruntea sa sau pe mâna sa, ¹⁰ va bea și acesta din vinul mâniai lui Dumnezeu, turnat neamestecat în potirul mâniai lui, și va fi chinuit cu foc și pucioasă înaintea sfinților ingeri și înaintea Mielului; ¹¹ și fumul chinurilor lor se va înălța în vecii vecilor; și nu au odihnă nici ziua, nici noaptea, cei ce se închină Fiarei și chipului ei și cine va fi primit semnul numelui ei. ¹² Aici este răbdarea sfinților, cari păzesc poruncile lui Dumnezeu și credința lui Isus.”

¹³ Și am auzit un glas din cer care-mi zicea: „Scrie: Fericiți sunt morții cari mor întru Domnul. Că chiar de acum zice Duhul ca ei să se odihnească de ostenele lor, căci faptele lor îi urmează pe dânșii”.

(f) **Secerișul și culesul viei.** ¹⁴ Și am văzut; și iată un nor alb și deasupra norului pe unul

8. Căderea Babilonului este arătată la capul 11, 8 și urm.

14. *Secerea tăioasă* arată că Isus Hristos vine pe pământ să secere, adică să pedepsească pe cei răi și să facă sfârșit lumii.

care ședea, asemenea Fiului omului, care avea pe cap o coroană de aur și în mână o secere tăioasă. ¹⁵ Și un alt inger a ieșit din templu, strigând cu glas tare către cel ce ședea pe nor: „Mănuește-ți secerea și seceră, căci a venit ceasul de secerat, fiindcă copt este secerișul pământului”. ¹⁶ Și cel ce ședea pe nor mănui secerea sa pe pământ și pământul fu secerat.

¹⁷ Și un alt inger a ieșit din templul care este în cer, având și el un cosor tăios. ¹⁸ Și un alt inger a ieșit din altar, care avea putere asupra focului; și a strigat cu glas tare celui ce avea cosorul cel tăios, zicând: „Mănuește-ți cosorul cel tăios și taie strugurii viei pământului, căci bobitele ei sunt caopte”. ¹⁹ Și ingerul mănui cosorul său cel tăios pe pământ și culese via pământului și o aruncă în teascul cel mare al mâniai lui Dumnezeu; ²⁰ și teascul fu călcat afară din cetate și a ieșit sângele din teasc până la zăbalele cailor, cale de o mie șase sute de stadii.

CAPUL 15. — g) Arătarea celor șapte ingeri. ¹ Și am văzut în cer un alt semn mare și minunat: șapte ingeri cari aveau cele de pe urmă șapte urgii, căci cu ele s'a sfârșit mânia lui Dumnezeu. ² Și am văzut ca o mare de sticlă ameste-

18-20. *Tate strugurii viei.* Cu numele de struguri, cari trebuie tescuiți în teascul iadului, sunt numiți păcătoșii cei nepocăiți. După grozăvia tescuirii lor iese atâta sânge încât se urcă până la zăbalele cailor cale de șase sute de stadii, adică 296 de kilometri.

Capul 15. Apostolul înfățișează semnul al șaptelea, adică pe cei șapte ingeri, cari aduc cele șapte plăgi de pe urmă și premerg nemijlocit sfârșitul lumii.

2. *Lăutele lui Dumnezeu*, cu cari aveau să întovărășască cântecele de laudă în cinstea lui Dumnezeu.

cată cu foc, și cei ce biruiseră Fiara și chipul ei și numărul numelui ei, stăteau pe marea de sticlă, având lăutele lui Dumnezeu; ³ și cântau cântecul lui Moise, robul lui Dumnezeu, și cântecul Mie-lului, zicând: „Mari și minunate sunt lucrurile tale, Doamne Dumnezeule atotputernice; drepte și adevărate sunt căile tale, o Rege al veacurilor. ⁴ Cine nu se va teme de tine, Doamne, și nu va slăvi numele tău? Pentru că tu singur ești sfânt, și, deci, toate neamurile vor veni și se vor închina înaintea ta, fiindcă judecățile tale s'au dat pe față.”

⁵ Și după aceasta m'am uitat, și iată că s'a deschis templul cortului mărturiei în cer; ⁶ și cei șapte îngeri cari aveau cele șapte urgii au ieșit din templu îmbrăcați cu (veșminte de) în curat și alb, și încinși la piept cu fășii de aur. ⁷ Și una din cele patru ființe a dat celor șapte îngeri șapte năstrape de aur pline cu mânia lui Dumnezeu, care viețuește în vecii vecilor. ⁸ Și templul se umplu de fum din marea mărimă a lui Dumnezeu și din puterea lui; și nimeni nu putea să intre în templu, până ce nu se vor sfârși cele șapte urgii ale celor șapte îngeri.

CAPUL 16. — Cele șapte năstrape vărsate.

¹ Și am auzit un glas puternic din templu, care

5. *Templul cortului mărturiei.* Cerul este înfățișat ca un templu asemănător cu Cortul cel vechiu al Evreilor.

6. *Veșminte de in,* erau îmbrăcămintea preoților.

7. *Năstrape pline cu mânia lui Dumnezeu,* sunt acele urgii cu care Dumnezeu va pedepsi pe cei nelegiuiți.

8. *Fumul din templu este icoana mării și puterii lui Dumnezeu.*

Capul al 16. Apostolul înfățișează, sub icoana celor șapte năstrape, urgiile pe care Dumnezeu le va deslăn-

zicea celor șapte îngeri: „Mergeți de vărsați pe pământ cele șapte năstrape ale mâniei lui Dumnezeu.” ² Și s'a dus cel dintâi și a vărsat năstrapa sa pe pământ, și o bubă rea și ucigătoare a venit peste oamenii cari aveau semnul Fiarei și peste cei ce se închinau chipului ei.

³ Și al doilea inger a vărsat năstrapa sa în mare și s'a prefăcut în sânge de om mort; și toate viețuitoarele din mare au pierit.

⁴ Și al treilea inger a vărsat năstrapa sa în râuri și în izvoarele apelor, și s'au prefăcut în sânge. ⁵ Și am auzit pe ingerul apelor zicând: „Drept ești, Doamne, care ești, care erai sfânt, care ai judecat astfel: ⁶ pentru că au vărsat sângele sfinților și al prorocilor și le-ai dat lor să bea sânge căci vrednici sunt”. ⁷ Și am auzit un altul zicând din altar: „Da, Doamne Dumnezeule atotputernice, drepte și adevărate sunt judecățile tale”.

⁸ Și al patrulea inger a vărsat năstrapa sa în soare; și i s'a dat să chinuiască pe oameni cu zăpușală și foc; ⁹ și oamenii au ars de căldura cea mare și au blestemat numele lui Dumnezeu, care are putere peste aceste urgii, și n'au făcut pocăință ca să-i dea mărire lui.

¹⁰ Și al cincilea inger a vărsat năstrapa sa peste tronul Fiarei; și împărăția lui s'a făcut întunecoasă și-și mușcau limbile de durere; ¹¹ și au blestemat pe Dumnezeul cerului din pricina durerilor și bubelor lor, și n'au făcut pocăință pentru faptele lor.

tui pe pământ în zilele de apoi; ele au mare asemănare cu plăgile Egiptului și cu pedepsele celor șapte trâm-bițe, numai că sunt cu mult mai strașnice.

10. *Tronul Fiarei* este domnia lui Anticrist.

¹²Și al șaselea înger a vărsat năstrapa sa în râul cel mare Eufrat, și au secat apele lui, pentru ca să se pregătească drumul regilor dela soare-răsare. ¹³Și am văzut (ieșind) din gura balaurului și din gura Fiarei și din gura prorocului celui mincinos trei duhuri necurate în chip de broaște : ¹⁴Sunt doar duhuri de demoni, cari fac semne și se duc la regii întregului pământ, ca să-i adune la război pentru ziua cea mare a atotputernicului Dumnezeu. ¹⁵Iată că eu vin ca un hoț. Fericit este cel ce veghează și are grijă de hainele sale, ca să nu umble gol și să se vadă rușinea lui. ¹⁶Și-i va aduna în locul ce se cheamă evrește Armagedon.

¹⁷Și al șaptelea înger a vărsat năstrapa sa în văzduh, și a ieșit din templu, de pe tron, un glas mare care zicea : „S'a sfârșit !” ¹⁸Și s'au iscat fulgere și glasuri și tunete, și s'a făcut un cutremur mare, cum n'a mai fost niciodată, de când au fost oameni pe pământ, un așa de mare

12. *Eufrat* este râul pe care era Babilonul, orașul cel nelegiuit, care este icoana dușmanilor lui Isus Hristos.

13. *În chip de broaște*, cari se nasc și mor în noroiu. Aceste trei duhuri necurate arată câtă înfrăurire vor avea asupra întâmplărilor zilelor din urmă demonii (balaurul), puterea materială (fiara) și puterea spirituală (prorocul mincinos). (M. Sales.)

15. *Are grijă de hainele sale*, adică păzește cu sârguință harul sfințitor și credința.

16. *Armagedon* este un loc vestit prin războaie. Acest nume arată că locul unde se vor aduna regii cari vor ținea cu Anticrist, și, deci, vor fi dușmanii lui Dumnezeu, va fi pentru ei un adevărat *Armagedon*, sau loc de răzbunătoare urgie.

17. *S'a sfârșit*, adică : Totul este isprăvit și aproape este judecata lui Dumnezeu.

18-21. Sunt înșirate grozavele urgii dela sfârșitul lumii, în urma cărora oamenii tot nu se pocăiesc, ci rămân

cutremur. ¹⁹Și cetatea cea mare s'a desfăcut în trei părți și cetățile păgânilor au căzut la pământ ; și Babilonul cel mare a venit în pomenire înaintea lui Dumnezeu, ca să-i dea paharul de vin al necruțătoarei sale mâinii. ²⁰Și toate ostroavele au fugit ; și munții s'au făcut nevăzuți. ²¹Și o grindină mare cât talantul a căzut din cer peste oameni ; și oamenii au blestemat pe Dumnezeu pentru urgia grindinei, pentru că a fost mare din cale afară.

CAPUL 17. — Babilonul șezând pe Fiară.

¹Și a venit unul dintre cei șapte îngeri cari aveau cele șapte năstrape și a vorbit cu mine, zicând : „Vino și-ți voi arăta osândirea desfrânatei celei mari, care șade pe multe ape, ²cu care au curvit regii pământului, și cu vinul curviei ei s'au îmbătat locuitorii pământului”.

³Și m'a dus întru duh în pustiu. Și am văzut o femeie șezând pe o Fiară roșie, plină cu nume de blestem, care avea șapte capete și zece coarne. ⁴Și femeia era îmbrăcată în purpură și în scumpeturi stacojii, încărcată cu aur și cu pie-

împetriți la suflăt, așa că judecata lui Dumnezeu nu mai poate întârzia.

Capul 17. Apostolul înfățișează judecata lui Dumnezeu împotriva Babilonului, și anume : mai întâi Dumnezeu arată în vedenie sfântului Ioan Babilonul șezând pe Fiară și apoi îi tâlcuiește însemnătatea vedeniei.

1. *Desfrânata cea mare* este Babilonul plin de viții și nelegiuri. Tâlcuitorii văd în această icoană înfățișată Roma păgână plină de toate răutățile, precum și gloată tuturor celor nelegiuiți din toate timpurile și din toate locurile.

2. *Au curvit*, adică : S'au lăsat târșiți la închinarea idolilor și la toate patimile cele josnice.

tre scumpe și mărgăritare; și în mână avea un pahar de aur plin de uriciune și de spurcăciunea curviei ei; ⁵ și pe frunte era scris numele ei: Taină; Babilonul cel mare, mama curviilor și a uriciunilor pământului. ⁶ Și am văzut-o pe această femeie beată de sângele sfinților și de sângele mucenicilor lui Isus. Și am fost cuprins de mare mirare când am văzut-o.

⁷ Și îngerul îmi zise: „Pentru ce te miri? Eu îți voi spune taina femeii și a Fiarei care o poartă, și care are șapte capete și zece coarne.

⁸ Fiara pe care ai văzut-o, a fost și nu mai este; și se va ridica din genune și va merge spre pieire; și locuitorii pământului (ale căror nume nu sunt scrise în cartea vieții dela întemeierea lumii), vor rămânea mirați văzând Fiara care a fost și nu mai este.

⁹ Iată dar, înțelesul, care cuprinde înțelepciune. Cele șapte capete sunt șapte munți, deasupra cărora șade femeia, și mai sunt șapte regi.

7. In versurile 7-18 se tâlcuște vedenia, deși sunt multe locuri care rămân invălate în mare taină și de aceea partea aceasta este cea mai adâncă din tot Apocalipsul.

8. *Fiara pe care ai văzut-o*, acum și la Capul 13, 1, și care înfățișează pe Anticrist, *a fost* vie odată în slujitorii ei, sau în împărățiile cele vechi, dușmane lui Dumnezeu; *și nu mai este* pentru că împărățiile cele vechi, înfățișate prin capetele Fiarei, s'au prăbușit. Totuși, la sfârșitul vremurilor, împărăția răului se va înfățișa din nou și se va arăta ca vindecată de rănilor sale. Anticrist se va arăta a avea pe lume și va încerca, cu îndărătnică opintire, lupta împotriva lui Dumnezeu, reușind să amăgească pe mulți. Dar triumful lui va fi de scurtă viață, căci Isus Hristos va nimici împărăția lui pentru totdeauna. (M. Sales.) *Se va ridica din genune*, adică din iad; prin asta se arată că toată puterea lui vine dela Satana.

¹⁰ Cinci au căzut, unul mai este și celălalt n'a venit încă; iar când va veni, trebuie să stea puțină vreme. ¹¹ Și Fiara care era și nu mai este, este și ea al optulea (rege); și este dintre cei șapte și merge spre pieire.

¹² Și cele zece coarne pe cari le-ai văzut sunt zece regi, cari n'au luat încă domnia, dar vor primi puterea de un ceas după Fiară. ¹³ Aceștia au același gând, și-și vor pune puterea și stăpânirea lor în mâinile Fiarei. ¹⁴ Aceștia se vor lupta cu Mielul și Mielul îi va birui: pentru că el este Domnul domnilor și Regele regilor și cei ce sunt cu dânsul, (sunt) cei chemați, cei aleși și cei credincioși.

¹⁵ Și mi-a zis: „Apele pe cari le-ai văzut unde șade curva, sunt popoare și neamuri și limbi. ¹⁶ Și cele zece coarne pe cari le-ai văzut la Fiară: aceștia vor urî curva și vor lăsa-o părăsită și goală, și vor mânca carnea ei și vor arde-o cu foc. ¹⁷ Pentru că Dumnezeu a dat în inimile lor, ca să facă ceea ce i-a plăcut lui: ca să dea împărăția lor Fiarei, până când cuvintele lui Dumnezeu se vor împlini. ¹⁸ Și femeia pe care ai văzut-o este cetatea cea mare, care are domnia peste regii pământului.

CAPUL 18. — Căderea Babilonului. ¹ Și după acestea am văzut un alt înger, care se cobora din cer și avea putere mare; și pământul a fost luminat de strălucirea lui. ² Și a strigat

Capul 18. Apostolul înfățișează într'un chip mișcător dar măreț, în culori vii și poetice, cu graiu de proroc asemănător cu graiul din Scripturile Vechiului Testament, ruina cetății celei mari, care este icoana lui Anticrist.

cu putere, zicând: „A căzut, a căzut Babilonul cel mare; și s'a făcut locuința demonilor și temniță pentru tot duhul cel necurat și colivie pentru toată pasărea cea necurată și uricioasă; ³ pentrucă toate neamurile au băut din vinul mănii și curviei ei; și regii pământului au curvit cu ea; și negustorii pământului s'au îmbogățit din belșugul desfătărilor ei.”

⁴ Și am auzit un alt glas din cer, care zicea: „Ieșiți din ea, poporul meu, ca să nu fiți părtași de păcatele ei și să nu luați din pedepsele ei; ⁵ Pentrucă păcatele ei au ajuns până la cer și Domnul și-a adus aminte de fărădelegile ei.

„⁶ Dați-i înapoi, după cum v'a dat ea vouă, și dați-i îndoitul faptelor sale; turnați-i îndoit în paharul în care v'a turnat. ⁷ Pe cât s'a mărit și a trăit în desfătări, tot pe atât dați-i chin și jale, pentrucă zice în inima sa: Șed ca o regină, și văduvă nu sunt, și jale nu voiu vedea. ⁸ Pentru aceea, într'o singură zi vor veni peste ea urgiile, moartea, plângerea și foamea; și va fi arsă cu foc, pentrucă puternic este Dumnezeu care o va judeca.

„⁹ Și vor plânge-o și vor jeli-o regii pământului cari au curvit cu ea și au trăit în desfătări, când vor vedea fumul focului ei. ¹⁰ Stând departe de teama chinurilor ei, vor zice: Vai, vai, Babilonul, cetatea cea mare, cetatea cea puternică: într'o clipeală a venit judecata ta.

3. Inchinarea idolilor, poftele cele josnice și moliciunea, de cari Babilonul a fost învățătoarea neamurilor, a fost pricina pustiirii ce a suferit.

9—10. În aceste versuri sunt arătate tânguirile regilor pământului. În versurile 11—17 tânguirile negustorilor, iar în versurile 17—19 cele ale corăbierilor.

„¹¹ Și negustorii pământului vor plânge-o și vor jeli-o, pentrucă nimeni nu va mai cumpăra marfa lor: ¹² mărfurile de aur și de argint, și pietrele scumpe și mărgăritarele, inul cel ales și porfira și mătasa și scumpeturi stacojii (și tot felul de lemn bine-mirositor, și tot felul de scule de fildes, și tot felul de scule din pietre scumpe și de aramă și de fier și de marmură ¹³ și scorțisoară), și mirodenii, și alifii și tămâie, și vin, și untdelemn, și făină curată, și grâu, și vite, și oi și cai, și căruțe și robi, și suflețe de oameni. ¹⁴ Și roadele poftite de sufletul tău s'au depărtat de tine, și toate cele grase și alese au pierit pentru tine și nu se vor mai găsi niciodată.

„¹⁵ Negustorii acestor lucruri, cari s'au îmbogățit dela ea, vor sta departe de ea de teama chinurilor ei, plângând și gemând, și vor zice: ¹⁶ Vai, vai, cetatea cea mare, care era îmbrăcată în in ales și în porfiră și scumpeturi stacojii, și era acoperită cu aur, și cu pietre scumpe și mărgăritare. ¹⁷ Cum s'au prefăcut în nimic, într'o clipeală, atâtea bogății. Și toți cărmacii și toți cei ce plutesc pe apă, și corăbierii, și toți câți își petrec vieța pe mare, au stat departe, ¹⁸ și au strigat uitându-se la locul arderii ei zicând: Care cetate a mai fost asemenea cu această cetate mare? ¹⁹ Și pe capetele lor și-au pus țărână, și au strigat plângând și jelind: Vai, vai, cetatea cea mare, cu ale cărei bogății s'au îmbogățit toți cei ce aveau corăbii pe mare: într'o clipeală a fost pustiită.

12—14. Înșirarea cea lungă a măturilor cari se grămădeau din toate părțile în cetatea cea mare, are de scop să arate luxul, bogățiile și desfătărilor care gemeau între zidurile ei.

"²⁰ Bucură-te de ea, o cerule, și voi, sfinți Apostoli și Proroci: pentru că Dumnezeu a rostit judecată pentru voi, împotriva ei."

²¹ Atunci un înger puternic a ridicat o piatră, mare cât o piatră de moară, și a aruncat-o în mare, zicând: „Cu această repezeală va fi aruncat Babilonul, cetatea cea mare, și nu va mai fi găsită; ²² și nu se va mai auzi în tine glasul cântăreșilor din lăută și al muzicanților și al celor ce zic din fluier și din corn; și nu se va mai găsi în tine niciun meșter de niciun fel de meșteșug; și nu se va mai auzi în tine șgomotul morii; ²³ și nu se va mai străluci în tine lumina făcliei; și nu se va mai auzi în tine glas de mire și de mireasă, pentru că negustorii tăi au fost stăpânitorii pământului; pentru că din pricina fermecătorilor tale au fost amăgite toate neamurile. ²⁴ Și s'a găsit în ea sângele prorocilor și al sfinților și al tuturor celor ce au fost uciși pe pământ."

CAPUL 19. — Cântecul și sărbătoarea de biruință. ¹ După acestea am auzit ca un glas de multe gloate în cer, cari ziceau: Alleluia. Mân-

²⁰. Cerul și sfinții sunt chemați ca să se bucure pentru pedepsirea Babilonului.

²²⁻²⁴. Orice semn de bucurie precum și orice semn de muncă pentru viața de toate zilele va înceta și nu va mai rămânea din cetate decât singurătate și pustiu.

Capul 19. După pustiirea Babilonului, Apostolul înfățișează cum cei cari avuseseră câștig în blestemata cetate o plâng și o jelesc pentru urgia ce a venit peste ea, pe când cei din cer fac sărbătoare în cântece de bucurie pentru pedepsirea ei.

¹. *Glas de multe gloate* alcătuite din toți sfinții cari au luat în stăpânire moștenirea cerească.

tuire și slavă și putere Dumnezeului nostru, ² pentru că adevărate și drepte sunt judecățile lui și a judecat pe curva cea mare care a stricat pământul cu desfrânarea ei, și a răzbunat sângele robilor săi, (vărsat) de mâinile ei". ³ Și au zis pentru a doua oară: „Aleluia. Și fumul ei se ridică în vecii vecilor." Și cei douăzeci și patru de bătrâni și cele patru ființe au căzut și s'au închinat lui Dumnezeu care ședea pe tron, zicând: Amin, „Aleluia". ⁵ Și dela tron ieși un glas care zicea: „Dați laudă Dumnezeului nostru, voi, slujitorii lui cu toții; și voi cari vă temeți de dânsul, mici și mari".

⁶ Și am auzit ca un glas de multime mare, și ca un glas de ape multe, și ca un glas de tunete mari, cari ziceau: „Aleluia"; pentru că Domnul Dumnezeu nostru cel atotputernic a intrat în domnia lui. ⁷ Să ne bucurăm și să ne veselim și să-i dăm mărire; pentru că a venit nunta Mielului și mireasa lui s'a pregătit. ⁸ Și i s'a dat să se înveșmânteze cu în alb și strălucitor, căci veșmintele de în sunt dreptățile sfinților.

⁹ Și mi-a zis: „Scrie: Fericiti cei ce au fost chemați la cina de nuntă a Mielului". Și mi-a mai zis: „Aceste cuvinte ale lui Dumnezeu sunt adevărate". ¹⁰ Și am căzut la picioarele lui, ca să mă închin lui. El însă îmi zise: „Vezi să nu faci una ca asta: eu sunt slujitor ca și tine și a frații tăi, cari au mărturia lui Isus. Lui Dumnezeu, căzând, să te închini; căci mărturia lui Isus este duhul prorociei."

³. *Fumul ei*: fumul din arderea cetății.

⁷. *Nunta Mielului*, adică a lui Isus Hristos cu Biserica sa: căci Biserica este mireasa lui Isus Hristos.

⁹. *Cina de nuntă* este veșnica fericire a Cerului.

¹¹ Și am văzut cerul deschis; și iată un cal alb; și cel ce ședea pe el, se chema cel Credincios și Adevărat și judecă cu dreptate și se luptă. ¹² Iar ochii lui erau ca para focului și pe cap avea coroane multe, și purta scris un nume, pe care nu-l cunoștea nimeni afară de dânsul. ¹³ Și era îmbrăcat cu un veșmânt stropit cu sânge; și numele lui se chiamă Cuvântul lui Dumnezeu.

¹⁴ Și oștirile cari sunt în cer îl urmau pe cai albi, purtând veșminte de în alb și curat. ¹⁵ Și din gura lui ieșea o sabie cu două tăiușuri, cu care să lovească neamurile. Și el le va păstori cu toiag de fier; și el va călca teascu vinului aprinderii mâniei lui Dumnezeu celui atotputernic. ¹⁶ Și pe veșmântul său și pe șold are scris: Regele regilor și Domnul domnitorilor.

¹⁷ Și am văzut un înger stând în soare, și a strigat cu glas tare, zicând tuturor păsărilor cari zburau la mijlocul cerului: „Veniți și vă adunați la cina cea mare a lui Dumnezeu, ¹⁸ ca să mâncați trupurile regilor și trupurile căpeteniilor și trupurile celor puternici și trupurile cailor și a călăreților, și trupurile tuturor, ale celor liberi și ale celor robi, ale celor mici și ale celor mari.

¹⁹ Și am văzut Fiara și regii pământului și oștirile lor adunate ca să facă războiu cu cel ce ședea pe cal și cu oștirea lui. ²⁰ Și Fiara a fost prinsă, și cu dânsa prorocul cel mincinos, care a făcut înaintea ei semne, cu cari a amăgit pe cei ce au primit semnul Fiarei și s'au închinat chipului ei. Amândoi au fost aruncați de vii în

11 și urm. Apostolul înfățișează biruința desăvârșită a lui Isus Hristos împotriva tuturor dușmanilor lui.

iezerul de foc arzător de pucioasă; ²¹ iar ceilalți au fost uciși de sabia aceluia care ședea pe cal, care sabie ieșea din gura lui; și toate păsările s'au saturat din leșurile lor.

CAPUL 20. — Cei o mie de ani. ¹ Și am văzut un înger care se cobora din cer și avea cheia genunei și un lanț mare în mână. ² Și a prins pe balaur, pe șarpele cel vechiu, care este diavolul și Satana, și l-a legat pe o mie de ani ³ și l-a aruncat în genune și l-a închis și a pecetluit deasupra lui, ca să nu mai amăgească neamurile, până când se vor împlini o mie de ani; după care trebuie să fie slobozit pentru scurtă vreme.

⁴ Și am văzut tronuri, și s'au așezat pe ele și li s'a dat (putere) să judece; și sufletele acelorora cărora li se tăiaseră capetele pentru mărturia lui Isus și pentru cuvântul lui Dumnezeu, și cari nu s'au închinat Fiarei, nici chipului ei, și nici n'au primit semnul pe frunte sau pe mâinile

Capul 20. Apostolul, după ce a înfățișat prăpădul Babilonului, înfrângerea lui Anticrist și a prorocului celui mincinos, trece să înfățișeze înfrângerea desăvârșită a balaurului, sau a Satanei, atătorul războiului împotriva lui Dumnezeu. Apostolul vorbește și de un timp mai lung, în care puterea diavolului va fi mărginită.

1. *Genunea* nu este alt ceva decât iadul. *Lanțul cel mare* este purtat de înger pentru a încătușa puterea Satanei, ca să nu facă tot răul ce ar voi să facă.

3. *O mie de ani.* Este vorba, după cum se vede, de un număr rotund, pentru a arăta o bucată de vreme în care puterea Satanei este mărginită. Această vreme, după părerea cea mai temeinică, ține dela întâia venire a lui Isus Hristos până la a doua venire.

4-6. Acest loc al Apocalipsului este foarte greu de tălcut, pentru că este tainic și adânc. Vedenia avută aici este menită să arate care va fi soarta prietenilor lui

lor, au trăit și au domnit cu Hristos o mie de ani. ⁵ Iar ceilalți morți n'au trăit, până ce nu s'au împlinit o mie de ani. Aceasta este învierea cea dintâi.

⁶ Fericit și sfânt este acela care ia parte la învierea cea dintâi: peste aceștia moartea cea de a doua n'are putere, ci vor fi preoții lui Dumnezeu și a lui Hristos și vor domni cu el o mie de ani. ⁷ Și după ce se vor împlini o mie de ani, Satana va fi deslegat din închisoarea sa, și va ieși, și va amăgi neamurile cari sunt în cele patru colțuri ale pământului, pe Gog și Magog, și le va aduna la războiu; iar numărul lor este ca nisipul mării. ⁸ Și s'au întins pe tot rotocolul pământului, și au înconjurat tabăra sfinților și cetatea cea iubită. ⁹ Și s'a coborît foc din cer dela Dumnezeu și i-a mistuit pe ei; iar diavolul, care-i amăgea, a fost aruncat în iezerul de foc și de pucioasă, unde se află și Fiara ¹⁰ și prorocul cel mincinos, și vor fi chinuiți ziua și noaptea în vecii vecilor.

¹¹ Și am văzut un tron mare, alb, și pe unul care ședea pe el, din fața căruia fugi pământul și cerul, și loc pentru ele nu s'a mai aflat. ¹² Și am văzut pe cei morți, mari și mici,

Dumnezeu în toată vremea în care Satana rămâne încătușat. *Tronurile* așezate în cer sunt pentru mucenici și sfinți, cari vor judeca împreună cu Isus Hristos la timpul cuvenit. *Ceilalți morți*, adică păcătoșii, n'au trăit viața slavei, ci, după ce au murit trupește, au căzut într-o a doua moarte, în osânda cea veșnică.

⁷ *Gog și Magog* înfățișează toate neamurile care trăesc în fărădelege, și care, în vremea de apoi, vor unelti împotriva Bisericii ca s'o nimicească, dar vor fi biruiți.

11-13. Se înfățișează judecata de apoi a lui Hristos.

stând înaintea tronului, și cărțile s'au deschis; și a fost deschisă și o altă carte, care este cartea vieții, și morții au fost judecați din cele ce erau scrise în cărți, după faptele lor.

¹³ Și marea a dat la față pe morții din ea, și moartea și iadul au dat pe morții lor, pe cari îi aveau; și s'a făcut judecată cu fiecare după faptele ce le-a săvârșit. ¹⁴ Și iadul și moartea au fost aruncate în iezerul de foc. Aceasta este moartea cea de a doua. ¹⁵ Și cine n'a fost găsit scris în cartea vieții, a fost aruncat în iezerul de foc.

CAPUL 21. — Lumea cea nouă. ¹ Și am văzut un cer nou și un pământ nou; pentru că cerul cel dintâi și pământul cel dintâi au trecut și marea nu mai este. ² Și eu, Ioan, am văzut Cetatea cea sfântă, Ierusalimul cel nou, care se cobora din cer dela Dumnezeu, gătită ca o mireasă împodobită pentru mirele ei.

³ Și am auzit un glas puternic dela tron, care zicea: „Iată cortul lui Dumnezeu între oameni, și va locui împreună cu dânșii. Și ei vor fi poporul lui, iar Dumnezeu însuși va fi cu ei Dumnezeu lor; ⁴ și Dumnezeu va șterge din ochii lor orice lacrimă; și nu va mai fi moarte,

Capul 21. După ce a înfățișat nimicirea tuturor dușmanilor lui Dumnezeu și pierzarea lumii celei păcătoase, Apostolul trece acum să vorbească de triumful Bisericii, cu cer nou și pământ nou și un nou Ierusalim.

² *Ierusalimul cel nou* în opunere cu Babilonul cel cufundat în fărădelegi. *Mireasa împodobită* în opunere cu *Desfrânata cea mare*.

⁴ Cerința cea de căpetenie pentru fericire este lipsa oricărui rău și lipsa suferințelor.

nici jale, nici tânguire, și nici durere nu va mai fi, căci cele ce au fost odată, au trecut.

⁵ Și cel ce ședea pe tron, a zis: „Iată, toate le fac noi”. Și către mine zise: „Scrie, pentru că aceste cuvinte sunt foarte vrednice de crezare și adevărate.” ⁶ Și-mi zise: „S'a făcut. Eu sunt *alfa* și *omega*: începutul și sfârșitul. Celui ce-i este sete, îi voi da în dar din izvorul apei vieții.

⁷ „Cine va birui, va avea în stăpânire aceste lucruri și-i voi fi lui Dumnezeu, iar el îmi va fi mie fiu.” ⁸ Iar cei fricoși și necredincioși, și urgisiți, și ucigași, și curvari, și fermecători, și închinătorii la idoli, și toți cei mincinoși vor avea parte în iezorul cel arzător de foc și de pucioasă: care este a doua moarte.”

⁹ Și a venit unul din cei șapte îngeri cari aveau șapte năstrape pline cu cele din urmă urgii, și a vorbit cu mine și mi-a zis: „Vino și-ți voi arăta ție pe mireasă, soția Mielului”. ¹⁰ Și m'a dus întru duh pe un munte mare și înalt, și mi-a arătat Cetatea cea sfântă, Ierusalimul, care se cobora din cer dela Dumnezeu, ¹¹ și care avea strălucirea lui Dumnezeu, și lumina ei era asemenea cu o piatră scumpă, ca piatra de iaspis curată ca cristalul.

¹² Și avea un zid mare și înalt, care avea douăsprezece porți: și la porți doisprezece îngeri, și deasupra scrise numele, cari sunt numele celor douăsprezece seminții ale fiilor lui Izrail. ¹³ La răsărit avea trei porți, și la miazănoapte trei porți, și la miazăzi trei porți, și la apus trei porți. ¹⁴ Și zidul cetății avea douăsprezece temelii, și

5. *Toate le fac noi*: Este primenirea tuturor lucrurilor în Isus Hristos.

9-27. Se înfățișează strălucirea noului Ierusalim.

în ele cele douăsprezece nume ale celor doisprezece Apostoli ai Mielului.

¹⁵ Și cel ce vorbea cu mine avea ca măsură o trestie de aur, ca să măsoare cetatea și porțile ei și zidul. ¹⁶ Și cetatea este așezată în patru colțuri și lungimea ei este deopotrivă cu lățimea; și a măsurat cetatea cu trestia de aur douăsprezece mii de stadii; și lungimea și înălțimea și lățimea sunt deopotrivă. ¹⁷ Și a măsurat zidul ei: o sută patruzeci și patru de coți, după măsura omenească, precum este și aceea a îngerului.

¹⁸ Și zidul era făcut din piatră de iaspis; iar cetatea însăși era de aur curat, asemenea sticlei celei curate. ¹⁹ Și temeliiile zidurilor cetății (erau) împodobite cu tot felul de pietre scumpe: întâia temelie de iaspis; a doua de safir; a treia de calcedoniu; a patra de smaragd; ²⁰ a cincia de sardonix; a șasea de cornalină; a șaptea de hrisolit; a opta de beril; a noua de topaz; a zecea de hrisopraz; a unsprezecea de iacint; a douăsprezecea de ametist. ²¹ Și cele douăsprezece porți erau douăsprezece mărgăritare; și fiecare poartă era dintr'un mărgăritar, și ulițele cetății de aur curat, străvezii ca sticla.

²² Și n'am văzut în ea niciun templu; pentru că templul ei este Domnul Dumnezeu atotputernicul și Mielul. ²³ Și cetatea n'are nevoie de soare nici de lună, ca să strălucescă în ea, pentru că strălucirea lui Dumnezeu o luminează și făclia ei este Mielul. ²⁴ Și neamurile vor umbla în lumina ei și regii pământului vor aduce în ea slava lor și cinstea lor. ²⁵ Și porțile ei nu se vor închide ziua, căci acolo noapte nu va fi. ²⁶ Și i se va aduce slava și cinstea neamurilor. ²⁷ Nu va intra în ea nimic pângărit sau cine săvârșește

grozăvie ori minciună, ci numai cei ce sunt scriși în cartea vieții Mielului.

CAPUL 22. — Cuvinte de încheiere. ¹ Și mi-a arătat un râu de apă vie, limpede ca cristalul, care izvora din tronul lui Dumnezeu și a Mielului. ² În mijlocul cetății și pe amândouă malurile râului (se află) pomul vieții, care face douăsprezece roade, aducând rodul său lună cu lună, și frunzele pomului (sunt) spre tămăduirea neamurilor.

³ Și nu va mai fi blestem, ci tronul lui Dumnezeu și al Mielului va fi într'însa și slujitorii lui îi vor sluji. ⁴ Și vor vedea fața lui și numele lui va fi pe frunțile lor. ⁵ Noapte nu va mai fi, și nici nu vor mai avea nevoie de lumina lămpii, nici de lumina soarelui, pentru că Domnul Dumnezeu îi va lumina și vor domni în vecii vecilor.

⁶ Și mi-a zis: „Aceste cuvinte sunt foarte credincioase și adevărate. Și Domnul Dumnezeu duhurilor prorocilor a trimis pe îngerul său ca să arate robilor săi cele ce trebuie să se întâmple în curând. ⁷ Și iată că eu vin cu grabire. Fericit este cel ce păzește cuvintele prorociei cărții acesteia!”

⁸ Și eu, Ioan, (sunt) cel ce am auzit și am văzut acestea. Și după ce am auzit și am văzut,

Capul 22. Apostolul, după ce înfățișează fericirea cerescului Ierusalim, face cuvântul de încheiere, întărind cele spuse cu cuvintele îngerului, cu mărturia sa și cu mărturia lui Isus Hristos.

1. *Râul de apă vie* înfățișează belșugul bunurilor din fericirea cerului.

2. *Pomul vieții* înfățișează și el fericirea cerească unită cu nemurirea.

am căzut, ca să mă închin la picioarele îngerului, care-mi arăta aceste lucruri. ⁹ Și el mi-a zis: „Vezi să nu faci una ca asta; căci eu sunt împreună slujitor ca tine și ca frații tăi proroci și ca aceia cari păzesc cuvintele prorociei cărții acesteia. Lui Dumnezeu, căzând, te închină!”

¹⁰ Și mi-a mai zis: „Nu pecetlui cuvintele prorociei cărții acesteia: căci vremea este aproape. ¹¹ Cine vatămă pe altul, să mai vatăme încă; și cine este în spurcăciune, să se mai spurce încă; și cine este drept, să se facă și mai drept; și cine este sfânt, să se sfințească încă și mai mult. ¹² Iată că eu vin curând și plata mea vine cu mine, ca să dau fiecăruia după faptele sale. ¹³ Eu sunt *alfa* și *omega*, cel dintâi și cel de pe urmă, începutul și sfârșitul.

„¹⁴ Fericiti sunt cei ce-și spală veșmintele lor în sângele Mielului, ca să aibă drept la pomul vieții și să intre pe poartă în cetate. ¹⁵ Afară cu câinii și vrăjitorii și neruşinații și ucigașii și închinătorii la idoli și cu tot cel ce iubește și întrebuințează minciuna.

„¹⁶ Eu, Isus, am trimis pe îngerul meu, ca să vă mărturisească vouă acestea în Biserici. Eu sunt rădăcina și sămânța lui David, steaua cea strălucitoare a dimineții. ¹⁷ Și Duhul și mireasa zic: Vino. Și cel ce aude, să zică: Vino. Și cel

10. *Nu pecetlui*, adică: Nu țină ascunse descoperirile ce le-ai primit, ci împărtășește-le credincioșilor, pentru că nu vor întârzia să se îndeplinească.

11. *Cine vatămă... să mai vatăme*: Sunt cuvinte biciuitoare. Înțelesul este: După atâtea făgăduinți și amenințări, dacă mai este vreunul care vrea să urmeze cu păcatul, n'are decât...; dar curând vine ceasul lui Dumnezeu. Cine însă este bun, acela să se facă tot mai bun.

ce este însetat, să vină ; și cine voiește, să ia în dar din apa vieții."

¹⁸ Pentru că eu chem martor pe tot cel ce ascultă cuvintele prorociei cărții acesteia, că, dacă cineva va adăuga (ceva), Dumnezeu va lăsa asupra lui urgiile scrise în această carte. ¹⁹ Și dacă cineva va scoate ceva din cuvintele prorociei cărții acesteia, Dumnezeu îi va scoate partea lui din cartea vieții și din sfânta cetate și din cele ce sunt scrise în această carte.

²⁰ Cel ce dă mărturie despre acestea, zice : „De sigur că eu vin foarte curând". Amin. Vino, Doamne Isuse. ²¹ Harul Domnului nostru Isus Hristos cu voi cu toți. Amin.

18-19. Apostolul îndeamnă aspiu pe credincioși să nu adauge nici să nu scoată nimic din Apocalips, ci să-l păstreze așa cum este, amenințând pe vinovați cu pedepse strașnice.

SFÂRȘIT

*Pentru mai marea slavă
a lui Dumnezeu,
cinstea Peasfintei Fecioare
Maria,
și spre cinstea
Ordinului nostru Serafic.*

EPISTOLELE ȘI EVANGHELIILE

DIN DUMINECILE ȘI SĂRBĂTORILE
DE PESTE AN

PROPRIILE TIMPULUI

Intăia Duminecă din Advent. Epistola către Romani, cap. 13, vers. 11-14, pag. 540. — Evanghelia dela Luca cap. 21, vers. 25-33, pag. 296.

Dumineca a doua din Advent. Ep. Rom. c. 15, v. 4-13, pag. 543. — Ev. Mat. c. 11, v. 2-10, pag. 54.

Dumineca a treia din Advent. Ep. Filip. c. 4, v. 4-7 pag. 657. — Ev. Ioan, c. 1, v. 19-28, pag. 319-320.

Dumineca a patra din Advent. Ep. I Cor. c. 4, v. 1-5 pag. 557. — Ev. Luca, c. 3, v. 1-6 pag. 216.

Nașterea Domnului N. I. Hristos.

Liturghia dela miezul nopții, Ep. Titu, c. 2, v. 11-15 pag. 707-708. — Ev. Luca, c. 2, v. 1-14, pag. 210-212.

Liturghia de auroră, Ep. Titu, c. 3, v. 4-7, pag. 708, — Ev. Luca c. 2, v. 15-20, pag. 212.

Liturghia de zi. Ep. Evrei, c. 1, v. 1-12, pag. 713-714. — Ev. Ioan, c. 1, v. 1-14, pag. 317-714.

26 Decemvrie, S. Ștefan. Ep. Fap. Ap. c. 6, v. 8-10, pag. 422, și c. 7, v. 54-59, pag. 428. — Ev. Mat., c. 23, v. 34-49, pag. 106-107.